

EXPOSITIO BREVIS

MAGISTRI SENTENTIARUM

EXPOSITION 1889

IMPRIMERIE GÉNÉRALE DE CHATILLON-SUR-SEINE. — PICHAT ET PEPIN.

1889

EXPOSITIO BREVIS

MAGISTRI SENTENTIARUM

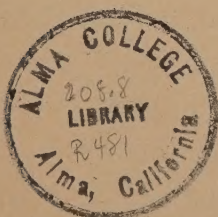
CUM QUÆSTIONIBUS QUÆ CIRCA IPSAM MOVERI POSSUNT

ET AUCTORIBUS QUI DE ILLIS DISSERUNT

AUCTORE

PATRE JOANNE MARTINEZ DE RIPALDA

E SOCIETATE JESU

PARIS

LOUIS VIVÈS, LIBRAIRE-ÉDITEUR

43, RUE DELAMBRE, 43

1892

32111

BREVIS EXPOSITIO

LITTERÆ

MAGISTRI SENTENTIARUM

ILLUSTRISSIMO D. D.

JOANNI DE ZIRZIA

MARCHIONI DE MONTEJASSO

*A CONSIGLIO ARMORUM PHILIPPI IV, Hispaniarum Regis,
Riveræ, et Azanchal Jacobæo Commendatario,*

S. P.

Astrum dum te, Marchio illustrissime, allicio, ad ingenii foetum provoco. Natalitium, sub quo et feliciter, et cum usura lucis oriatur. Vivet tuo munere, ac beneficio tuo adolescet, et tuo Sole ductus, ac eductus radius ad orbem redit, *itque reditque viam*. Mihi tuum æs onus, hones-

tum tamen imposuit: ut dissolverem, novum contraxi. Dirutus venio, ne obruar: solvo, sed uti debitor: neque enim juvat liberari, ubi vinciri decet. Quot me nomina tibi obstringunt? Officii, decori, patrocinii. Ut suspicias, tua te claritudo hortatur. Amplissimum est tueri eum qui opem efflagitat. Ebullit sanguinis splendor in venis, ut egeratur in supplices. Erubescit contentus et gelat constrictus. Nobilius purpurat effusus benefice. Tu regni Navarræ lumen, ut columen? Quidni illustres? Quidni sustentés lumine, patrocinio? Tu in specula nobilitatis pharus virtutis. Quis officiat luci, ne splendeat? Ut enim dissimules, modestia per stricturas te prodet. At ipse virtutum concursus faciet, ne virtuti detrahas, licet oculere coneris. Singularis te pietas flectet in tutelam; imo et justitiæ munus erit patrocinium mihi; tuo potius, quam meo: quod tui sim juris. Meus Petrus de Sarria tibi devinctus et aliqua parte luminis aspersus. Hoc ut perfundar, per te liceat, cui adhæreo. Erit hoc monumentum nominis, quod incidas magnificentissimo operi, Monialium Gynæceo, tuis, id est, Regia magnificentia dignis structo, vocales erunt lapides beneficio meo, quibus ego calamo voces inspirem. At ubi Nomen tuum silet, quod divinum intonat, ego inclamem, ut respondeat.

Memineris, Heros inclyte, quam tibi Curia assurrexerit; quam tibi intenta curam tui egerit, ac te præsentē nihil desideraverit. Philippo III, ut solus integer Senatus es visus; Regi, quem Cœlites impense ornarunt; quem fides et religio suscepit. Hujus judicio probatus, assensu Curiae in cœlum evectus. Nunquam sibi augustior visa, ac in te Cato-nes, Servilios, Scipiones, Marcellos venerata est.

Magister sententiarum te quærit. Quo judicio? suo. Quo sensu? meo. Tutus ut alibi sit, certe in gremio tuo et defensus et decoratus. Ego illi stipatores addo. Tu clypeum obtendis. Quo stemmate insignem? quo Navarro exultat, quo triumphat. Hunc tu cœlo cælaturū virtutibus majorem attollis; et Atlas (et opus est Atlante) sustines. Quin et cælas factis et orbem inducis. Gladium si opus sit distringere, non pudeat stillantem hostium sanguine. Adhuc tepet mucro et pinguescit acies. Hanc non obtundet litterarum amor, et in litteratos nostramque Societatem studium: lævigabit et deterget, ut splendeat. Pulchre oleæ Palma

inseritur: Martio ardori molle sapientiæ oleum blanditur. Tantum ve-
reor, ne non aut audeat, aut possit ad tui solii altitudinem opus ascen-
dere. Da manum et leva. Sin amor alas addat, quibus advolet; quas in
lumine tuo incendis et solvis, nemo detrahat. Certe nunquam accesi
timidior, opus fuerit benevolentia tuæ statu et auctu. Erit honestum
tuæ amplitudini, imaginum sumo lucentium numero hanc addere, quam
illæ nobilitent. Neque jam uti reliquis fumus e luce, sed e fumo lux
existat; quod alii splendorem colligant, quo effulgeant, tu effundas,
ut illustres. Vale, et vive æternum Patriæ, Societati nostræ, commu-
nique bono. Vota hæc, majoraque, quæ pectori recondo, audiat Deus,
quem continuo precatur.

Tuus observantissimus servus,

JOANNES MARTINEZ DE RIPALDA.

AD LECTOREM

En tibi, amice lector, utilius, quam difficilius opus impendimus; nec tamen adeo pervium, ut magno non steterit labore, Magistri mentem omnino exponere, ad scholasticumque ritum breviter et dilucide revocare, quæ ille stylo obscuriori et fusiori propalavit, ut doctiores quique post multum temporis, patientiæque jacturam experiuntur; ad hæc etiam varias quæstiones movere, Scriptoresque congerere, quibus Magistri doctrina illustrari et exornari queat. Elapso proxime anno enixe a me discipuli efflagitarunt, ut eis hac in academia Salmantina diebus festivis primum librum Magistri elucidatum darem, reliquosque deinceps eodem ordine percurrerem, tanquam eis prorsus aptissimos et necessarios ad beneficia ecclesiastica, collegia, cathedras et canonicatus præmisso examine obtinendos: quippe subdituris examen viginti-quatuor horarum spatio, una ex distinctionibus Magistri sorte contingens enucleanda proponitur; et temporis angustiis et doctrinæ illius, vel tenui, vel nulla notitia, tribus maxime implicantur, primo: in litteræ sensu aperiendo;

secundo : in quæstionibus circa illam agitandis, tertio : in auctoribus qui aptius illas exornant, inveniendis. Ab eis ergo tandem exoratus, ut ipsorum votis indulgerem, primum librum omnino perlegi ; litteram Magistri stylo succincto et facili declarans, quæstiones deinde excitans, auctores demum assignans. Arrisit noster labor plurimis, totque ex illis eum transcribendum a me postulavere, ut prælo dare, quam omnium precibus asquiescere, facilius judicaverim. Ergo typis mandatum discipulis potius quam magistris ministro, commodum tamen utrisque allaturus ; discipulis sane, ut quod proprio conatu non penitus perciperent, auxilio nostro assequantur : magistris vero, ut cum se obtulerit occasio, hoc præ manibus habito labore, sine dispendio temporis in hisce insumendo, possint aliis opportune vacare. Quod si ad nullum ex præscriptis scopum hoc opus desideretur, sufficiet saltem ad ejus commendationem, in compendium perspicuum redegisse totam Magistri theologiam ; quam æquissimum est, ab omni theologo, quin ab ejus retardetur difficultate, semel et iterum legi et intelligi ; cum a Sanctis Patribus omnino deprompta, a celebrioribus vetustis theologis explanata, ab universa Ecclesia, omnibusque catholicis academiis summo honore et veneratione fuerit affecta. Sane, si hoc obtineam, non quidem frustraneum arbitror, huic vacavisse operi, dum ab scholarum academicarum penso, hoc anno vacarem. Quod si tibi non displiceat, commentarios etiam in doctrinam Magistri edam in lucem, a quibus non valde discrepo elaborandis. Vale.

APPROBATIONES

APPROBATIO DOMINI DON
JOANNIS DE ECHALAZ *olim
in maximo D. Bartholomæi to-
gati, nunc Academiæ Salmant.
in Theologia Magistri, Cathe-
dræ Logicæ proprii Professoris,
in Alma Ecclesia ad Conciones
Canonici.*

Ex decreto domini licentiati Ludovici de Saldanna, hujus almæ Ecclesiæ Salmanticensis Canonici et ejusdem Diœcesis (Episcopali sede vacante), Vicarii generalis ; hanc expositionem Magistri sententiarum avidus legi, attentus percurri. O quam suum auctorem liber iste delineat ! felicissimum ingenium, vel in sola alienæ mentis propalatione clarescit ; inter obscura Magistri verba claritas, inter ardua facilitas, inter proluxa brevitās mirum est, quam fulgeant, quam radient, quam in suavitatem redigant asperiora. Quæstiones quas excitat, eruditionem præferunt, acumen spirant,

innatæ omnino videntur. Totam theologiam breves paginæ continent ; quam equidem auctor exponendo illustrat, indagando patefacit, exornando dilucidat. Non fidei vel jota absonat ; imo prolata magistri, quæ apud aliquos non bene audiunt, sincera expositione a theologicis censuris vindicat. Ergo non tantum auctori potest sui laboris lux publica indulgeri, imo deberet exorari, ut illico liber hic præla fatiget, ne communi utilitate theologi novitii et veterani priventur ; cum illis nullus pene jam labor ad quælibet obeunda restet ; his tótius magistri sine labore pervia doctrina suppeditetur. Sic sentio. Salmanticæ in Collegio Veteri D. Bartholomæi, nonis septembris, anno a nato Domino millesimo sexcentesimo trigesimo-quarto.

Magister D. JOAN. DE ECHALAZ.

APPROBATIO REVERENDI AD-
MODUM P. F. ILDEFONSI DE
HERRERA *in sacro Minorum
ordine, Provinciæ Definitoris,
Theologiæ Magistri, studiorum-
que Regentis.*

Gravem, ac brevem (rarenter hæc una dos unicuique contingit) discussionem distinction. Magistri Sententiar. a sapientissimo P. J. Martinez de Ripalda, Pompejopolitano, e societ. Jesu, in Salmantina Acad. theol. Profess. summo studio, pari diligentia elaboratam, miro quoque modo dispositam et supremi Senatus jussu meo judicio commissam, iterum, atque iterum, oculis et mente lustravi. In qua ingenii aciem, acre studium, industriam quam navavit, pervigilemque sollicitudinem clare ostentat; et religiosam pietatem catholicæ fidei stricte consonam, brevi papyro contentam palam eructat. Et quidem præceptum mihi hunc librum videndi injunctum, quid aliud quam mihi invidendi aliis ansam præbuit? Dum enim eum oculis mentis perlustro, me alias obscurum, facio perillustrem. Hoc interest deinceps (dicam ingenue) inter auctorem hujus libri et ejusdem me censorem, quod inter splendorem et lucem, cum hæc certam originem habeat, hæc suam, ille niteat alieno. Studia sua illum clarum et nobilem efficiunt; me illa approbantem et declarasse proban-

dam. *Nomen Attici* (affirmat Seneca epist. 21,) *perire Ciceronis epistolæ non sinunt.* Quod attico Seneca, hoc mihi hujus libri censori egomet promitto. Prodeat ergo in lucem talis labor, labor tantus, prodeat quamprimum. Interim vivat auctor. In hoc Conventu Matri-tensi Victoriano ordinis minimorum sancti Francisci de Paula, die 8 mensis novembris, anno Domini 1634.

F. ILDEFONSUS DE HERRERA,
*Provinciæ definitor et studiorum
regens.*

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS

*Societ. Jesu
in provincia Castellæ.*

Ego Ildefonsus del Cano, præpositus provincialis Societatis Jesu in provincia Castellæ; potestate ad id mihi facta a reverendo admodum patre nostro Mutio Vitelleschi, præposito generali, facultatem facio, ut tomus inscriptus: *Expositio brevis litteræ Magistri, cum quæstionibus quæ circa ipsam moveri possunt, et auctoribus qui de illis disserunt; auctore P. J. Martinez de Ripalda e societate Jesu, et pro eadem societate Salmanticensi academia theologiæ publico professore; et ejusdem*

societatis gravium, doctorumque hominum judicio approbatus, typis mandetur : in quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, et sigillo nostro munitas dedimus Salamanticæ in Regio nostro Spiritus sancti Collegio, die decima-sexta aprilis, anno millesimo sexcentesimo trigesimo-quinto.

IL DEFENSUS DEL CANO.

NOI RIFORMATORI

Dello studio di Padova.

Avendo veduto per la Fede di revisione, ed approvazione del P. Fr.

Tommaso Maria Gennari inquisitore, nel Libro intitolato : *Brevis expositio litteræ Magistri Sentent. cum quæstionibus quæ circa ipsam moveri possunt, etc., auctore P. Joanne Martinez de Ripalda Soc. Jesu*, non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Principi e buoni costumi, concediamo licenza a Zuanne Radici Stampatore, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di stampe, e presentando le solite copie alle pubbliche Librerie di Venezia e di Padova. Data 12 giugno 1736.

(Michiel Morosini Kav. Riff.

(Gio : Emo Proc. Riff.

Agostino Gadaldini segr.

Registrata nel Magistrato Eccellentissimo contro la Bestemmia li 3 luglio 1736.

Anzolo Legrenzi segr.

ANNOTATIONES

Annotationes procæmiales.

Tria in hoc opere pollicemur et damus; explicationem litteræ Magistri; quæstiones, quæ circa illam moveri possunt; et auctores qui de illis disserunt. Ut autem nonnulla ejus habeatur ratio et præoccupentur, quæ in eo improbari possunt, sequentes in singula subjecta annotationes præmittimus.

Annotationes circa explicationem litteræ.

Primo: non commentatorem Magistri sed sincerum ipsius doctri-

næ ago enarratorem, proptereaque meum erga illam sensum prætermitto; assertaque nonnulla, quibus enodandis Interpretes discordant, ambigua, ut apud ipsum jacent, profero, quippe non mei, sed expositoris munus est mentem auctoris ad amussim aperire. Aliqua tamen loca obscuriora ipso contextu doctrina propalo; sed nec latum unguem ab ejus mente, mea opinione, discedo.

2. Secundo: sæpe claritatis ergo probationes conclusionum ad formam argumentariam reduco, ubi hæc in Magistro desideratur: quapropter aliquas addidisse propositiones necessum fuit, quas explicitas ille non protulit; sed quæ implicite in aliis ab eo expressis continentur.

3. Tertio: brevitatis causa, testimonia sanctorum Patrum verbatim non refero; sed eorum tantum sententiam expromo. Quod si aliquando verba ipsa transcribo, Ma-

gistri textui ea concordo, non vero ipsorum Patrum exemplaribus recentibus, in quibus, non me latet, diversa verba, non tamen sententias reperiri.

4. Quarto: distinctionum titulos eosdem, quos Magister, oppono aptioribus aliis relictis, ne rudes, et ignari in æquivoco haberent, longe aliam esse distinctionem cogitantes, si aliam etiam inscriptionem offendant.

5. Quinto: etiam claritatis gratia, in distinctionis exponendæ ordine Magistri vestigiis omnino non insisto; sed eam in propositiones, conclusiones, corollaria, vel argumenta rescindo; et nonnunquam etiam aliqua antepono et postpono, prout opus esse iudicio, ut facilius et clarius totus Magistri sensus mente concipiatur.

6. Sexto: quamvis a Commentatoris munere longe absim, tamen notatiunculas præfigo distinctionibus nonnullis, in quibus Magister fert communiter repulsam. Quois id contendo, ut vel Magister utcunque sustineatur, vel a quovis sine rubore deseratur.

Annotationes circa quæstiones.

Inprimis quæstiones, quæ a me toto hujuslibelli decursu excitantur, non solum ab assertionibus Magistri depromo, sed ab illius etiam corol-

lariis, argumentorum solutione, doctrinæ fundamentis ex syllogismorum majori propositione, minori, vel consequentia, et denique dubiis occurrentibus, quæ materia, quæ agitur, omnino patet. Nec licentio rem me in hujusmodi quæstionibus movendis iudices: nam et celebriores interpretes Magistri, quos inter divus Thomas, exemplo præivere, ut progressu libri consideranti constabit. Et vere munus est Commentatoris (cui eas suppeditamus) omnino illustrare, tueri et perpendere totam Magistri doctrinam; quod neutiquam præstabit, si ex illis aliquam prætermittat. Moneo nihilominus eum, a quo unica duntaxat quæstio fuerit exornanda, conari debere ex proximioribus asserto principi distinctionis illam exagitare, nisi illæ, vel nullam, vel levem theologorum disputationem subeant, vel ingentior difficultas non in præcipuis Magistri prolatis, sed in aliis affinibus sit constituta.

Deinde aliquas, quas prisci interpretes non attingere, excito quæstiones. Etenim circa eandem Auctoris doctrinam non eadem ab omnibus, sed aliæ ab aliis solent disputationes moveri, cum a theologia novæ in dies pullulent controversiæ, quibus priores theologi non incubuerunt. Quod vel ex eo liquet, quia in commentariis divi Thomæ plura nunc theologi recentes, quorum antiqui non meminere, disceptamus. Quibus etiam apud Magistrum locum damus, quia an-

sam eis præbet locuples ipsius doctrina, eisque ista non leviter confirmabitur. Hinc facile capies, non propterea incongrue aliquam quæstionem aptari distinctioni, quia apud antiquos omnino desideratur.

Præterea eamdem quæstionem sæpe diversis in distinctionibus propono. Tum, quia mos id apud Magistri et divi Thomæ commentatores obtinuit; exempli gratia; quæstio illa, *utrum habitus sit tota ratio agendi*, a nonnullis super primam partem sancti Thomæ enodatur dum luminis gloriæ virtutem expendunt, et activitatem; ab aliis super primam secundæ, dum habitus et virtutes supernaturales in communi examinant, ab aliis super secundam secundæ de caritatis habitu disceptantibus, et sic de reliquis. Tum, quia eademmet quæstio competit doctrinæ plurium distinctionum illustrandæ, scilicet, vel conclusioni, vel probationibus, vel corollariis, aut argumentorum solutioni diversarum distinctionum. Nec refert Magistri interpretes ejusmodi quæstionem non agitavisse circa eam distinctionem, circa quam a nobis excitatur, cum enim illi distinctiones omnes percurrant, alibi que commodius eam pertractarint, non expedit, eam sæpius repetere, quantumvis non inepte posset dilucidari. Sic ille, qui disputavit super primam partem in quæstione duodecima, an habitus sit tota ratio agendi, eam non discutit super primam secundæ, licet ibi liceret idem disserere. Ergo, qui unicæ tantum

distinctionis expositionem aggregatur, potest quæstionem, vel quæstiones, quas illi proximas judicaverit, enodare, quasi nunquam eas alibi enodaturus.

Rursus aliqua interdum in quæstionem adduco, ideo duntaxat, quia antiqui circa eam distinctionem adduxerunt, quamvis extra rem mihi forte videantur. Etenim animus est, plures candidatis ministrare controversias, ex quibus eligant unicuique interpretes eos valebit a nota importunitatis liberare.

Item nonnulla disputationes prætermitto a vetustioribus explanatas, quippe earum aliquæ de voce potius sunt quam de re, nunquam a theologis, ut inutiles non explorantur; aliæ vero sunt omnino philosophicæ, nec doctrinæ distinctionis penitus necessariæ.

Denique animadvertatis, qui distinctionem aliquam enucleat, se ad unicam tantum discutiendam quæstionem non cogi, imo posse unius horæ spatio plures explanare, dum distinctioni conveniat. Cum enim integra illi distinctio sorte contigerit, potest in ejus campo pro libito discurrere, et una jam explorata quæstione, aliam ordiri, muneri que suo prorsus satisfacere.

Annotationes circa auctores

Primo: auctores, quos in quæstionibus refero, in tres classes dis-

tribuo. Ad primam spectant interpretes Magistri circa eam distinctionem quam explano. Ad secundam divi Thomæ expositores, qui eam demangelici præceptoris methodum sectantur; proptereaque solum articulum et quæstionem ipsius exprimo, ne prolixus habeat, si disputationes etiam, sectiones, vel capita suorum interpretum minutim adjungam. Ad tertiam omnes illi, qui nec divi Thomæ nec Magistri methodo, ac ordini in suis operibus alligantur, quos propriis in locis annumero.

Secundo : auctores, qui suum obiter sensum circa quæstionem protulere, a me neutiquam referuntur; sed illi duntaxat, qui eam ex professo extricarunt, ut ipsi mate-

riam candidatis suppeditent, quas suas disputationes illustrent. Atque adeo plus neotericis, quam antiquis congerendis incumbo. Et quia recentiores clarius et copiosius controversias eviscerant, et quia ipsi antiquos afferunt, quos ego prætermitto.

Tertio : nonnullis quæstionibus nullum scriptorem appono : sunt enim prorsus singulares, vel nostro ævo a recentioribus tantum in manuscriptis in controversiam adductæ, vel a me nunc primum excogitatæ, examineque theologico, ut ratus sum, dignæ, quibus in exornandis et dissertatione fecundandis poterunt aliquorum ingenia sui specimen illustre præbere.

LIBER PRIMUS

DE MYSTERIO TRINITATIS

DEUS EST PRIMUM THEOLOGICÆ SUBJECTUM ;
IDEO PRIMUS HIC LIBER IN DEUM UNUM, ET TRINUM
COGNOSCENDUM INCUMBIT.

DISTINCTIO I

Hæc distinctio complectitur in genere omnia objecta sacræ Scripturæ atque theologiæ, necnon rationem quare prima notitia incipienda est a Trinitate personarum. Omnia ob-

jecta sacræ Scripturæ etque theologiæ, aut sunt signa instituta ad significandum aliud, ut Sacramenta, aut sunt res absolutæ quæ ad aliorum significationem non sunt institutæ, ut Deus et homo. Signorum alia sunt mere speculativa, quæ non agunt, quod significant, ut Sacramenta veteris legis, alia practica, quæ id agunt, quod significant, ut Sacramenta novæ legis. Rerum vero aliæ sunt, quibus fruendum est, hoc

est, inhærendum, tanquam ultimo fini et beatitudini nostræ propter se solum diligendæ, ut Trinitas personarum, aliæ quibus utendum est, hoc est, adhærendum tanquam mediis propter fruendum ultimum finem diligendis, ut omnia bona creata; aliæ quæ bonis fruendis atque utendis fruuntur, atque utuntur ut creaturæ rationales.

2. Ex hac definitione fruendorum et utendorum colligit primo Magister, sola Trinitate divinarum personarum esse nobis fruendum; perfecte quidem in patria, imperfecte vero in via. Nam sola Trinitas est ultimus finis et beatitudo animæ, cui propter se ultimo homo inhærere debet; perfecte quidem in patria per gaudium rei possessæ: imperfecte vero in via per ejus spem, aut etiam per gaudium caritatis, quamvis non perfectum, ac plenum. Colligit secundo, hominem, neque seipso, neque aliis hominibus frui, sed uti: nam nullus hominum est finis ultimus sufficiens beare animam. Colligit tertio, Deum non frui hominibus: quia, licet Deus operetur ad extra propter utilitatem hominum, non vero propter homines tantum, sed propter suam bonitatem. Colligit quarto virtutibus non esse proprie fruendum: nam, licet virtutes possint appeti propter se; sed non propter se ultimo, cum omnes illæ in Trinitatem fruendam, tanquam in ultimum finem referantur. Ubi innuitur duplex fruitio: altera stricta, de qua est totus sermo hujus distinctionis, videlicet fruitio

boni propter se ultimo; altera lata, videlicet fruitio boni propter se abstrahentis ab ultimo et non ultimo. Colligit denique, ante omnia præmittendam theologis considerationem Trinitatis: nam Trinitas est finis ultimus fruendus, cujus notio præire debet notionem mediorum utendorum in finem. Itaque Magister prius disserit de rebus quam de signis. In hoc primo libro de Deo uno et trino. In secundo de ipsius operibus secundum esse naturæ. In tertio de ipsius operibus secundum esse gratiæ, atque adeo de redemptione per Christum. In quarto denique de Sacramentis, seu signis significantibus gratiam.

QUÆSTIONES.

Quæst. 1. An fruitio abstrahens a perfecta et imperfecta consistat in actu intellectus, an in actu voluntatis? De quo hic sanctus Thomas q. 1, art. 1. Scotus q. 3. Bonavent. art. 1, q. 2. Okamus et Gabriel q. 2. Gregorius q. 2. Durandus q. 1. Item P. Suarez. 1, 2, tr. 2, d. 7, sect. 1. P. Tannerus 1, 2, disp. 2, an. 26. Raynaud. discip. mor. d. 3, n. 227. Valentia 1, 2, d. 2, q. 6. punct. I. P. Granad. 1, 2, contrav. tract. 4, d. 3. P. Salas 1, 2, tr. 6, d. 1, sect. 8 et Interpretes sancti Thomæ, Medina, Curiel, Zumel,

Lorca, P. Vasquez, Conrad. Montes et alii in 1, 2, q. 11, art. 1 et 2.

Quæst. II. An beatitudo nostra consistat in visione, an in amore Dei? De quo hic sanctus Thomas et Auctores relati pro quæstione 1. Item Caietanus Conrad. Medina, Lorc. Cur. Montesin. P. Vasq. et alii cum sancto Thoma 1, 2, q. 3, art. 4. Præterea P. Suar. 1, 2, tr. 1, d. 7. P. Granad. 1, 2, contr. 1, tr. 2, 3 et Ægid. de Præsent. lib. 4, de beat. a q. 8, ad 11. P. Valent. 1, 2, disp. 1, q. 3, punct. 4. P. Raynaud. discip. mor. d. 1, n. 203. P. Salas tr. 2, disp. 2, sect. 5. P. Tannerus 1, 2, dist. 1, q. 2, dub. 3, cum aliis quos ipsi referunt.

Quæst. III. An objectum nostræ fruitionis et beatitudinis sit solus Deus? De quo hic sanctus Thomas q. 2, art. 1. Scot. quæst. 1. Bonavent. art. 3, q. 1 et 2. Okam. et Gabr. q. 4. Greg. q. 3. Durand. q. 2. Philip. Fab. disp. 10. P. Suarez 1, 2, tract. 1, disp. 5, sect. 1 et 2. P. Granad. 1, 2, tract. 2, disp. 1, P. Raynaudus discipl. mor. disp. 1, a num. 48. P. Tannerus 1, 2, d. 1, q. 2, dub. 1. P. Valent. 1, 2, disp. 1, punct. P. Salas 1, 2, tr. 2, disp. 1, sect. 4. Interpretes sancti Thomæ nuper relati 1, 2, q. 2, art. 1 et sequentibus.

Quæst. IV. An possimus frui essentia Dei, quin fruamur personis, aut una persona, quin fruamur alia? De quo hic sanctus Thomas q. 2, art. 2. Scot. q. 2, Okam. et Gabriel. q. 5. Aureol. q. 1, art. 2. Phi-

lip. Fab. d. 11. Item Bannez, Zumel, Gonzal. Nazar. P. Molin. P. Vasq. P. Fasol. P. Arub. et alii cum sancto Thoma in 1, p. quæst. 1, 2, art. 7 et 8. Rursus Scot. in 4, d. 49, quæst. 3, a. t. 3. P. Suar. 1, p. lib. 2, de attrib. negat. c. 23. P. Sal. 1, 2, q. 3, 14, tr. 2, disp. 4 et Ægid. de Præsent. lib. 5, de beat. q. 14. P. Tann. 1, disp. 2, q. 6, dub. 7. P. Herice 1, p. d. 50, c. 2. P. Alarcon. tr. 2, disp. 4, c. 2. Lorca 1, 2, disp. 13, cum pluribus aliis quos ipsi referunt.

Quæst. V. An apprehensio ultimi finis necessitet ad ejus amorem? De quo hic Scot. q. 4. Okam. et Gabr. q. 6. Philip. Fab. disp. 13. Item, sanctus Thomas 1, 2, q. 10, art. 1 et 4. Bannez 1, p. q. 82, art. 2, dub. 2. P. Vasquez 1, 2, d. 39, præsertim c. 4 et 5. P. Ruiz. tom. de prov. disp. 42, sect. 6 et 7. P. Gran. contr. 2, tract. 3, d. 4. P. Valent. 1, 2, disp. 2, q. 5, punct. 2. P. Raynaud, dist. 2, disciplinæ moralis, n. 173 et seq. P. Tannerus. 1, 2, disp. 2, quæst. 2, dub. 3. P. Salas 1, 2, tract. 5, disp. 4, sect. 2 et 3.

Quæst. VI. An detur actus voluntatis neuter, qui nec sit amor finis, nec amor mediorum? De quo hic Gregorius q. 5, Philip. Fab. d. 12, cum suo Scoto. Item, P. Vasq. 1, 2, disp. 32, c. 3. P. Tannerus 1, 2, d. 1, q. 2, num. 28. P. Salas 1, 2, tract. 6, disput. 16, a num. 108.

Quæst. VII. An ultimus finis possit esse duplex? De quo sanctus Thomas 1, 2, q. 1, art. 5, et cum eo Cajet. Medin. Corad. Cur. Lorc. P.

Vasq. et alii ibidem. Item, Ægid. de Præs. lib. 1, de beatit. q. 6, art. 2. P. Suarez 1, 2, tr. 1, sect. 2, 3 et 4. P. Salas 1, 2, tr. 1, d. 8, a sect. 2. P. Gran. 1, 2, tract. 1, d. 3. P. Valent. 1, 2, disp. 1, q. 1, puncto 6. P. Tanner. 1, 2, d. 1, q. 1, dub. 6. P. Raynaudus disciplina morali, disput. 1, num. 33 et seqq.

Quæst. VIII. An Deus diligens creaturas operetur propter finem? De quo fuse Cur. 1, 2, q. 1, art. 2, dub. 1 et P. Salas 1, 2, tract. 1, d. 4, sect. 3.

Quæst. IX. An Deus diligit hominem propter bonitatem creatam, an solum propter divinam? De quo P. Ruiz. de volunt. d. 3. P. Herice 1, p. d. 18, a c. 2. Aluiz de volunt. d. 8, sect. 2. P. Vasq. 1, p. d. 86, cap. 2. P. Alarcon. 1, p. tract. 3, d. 2, c. 3 et communiter recentiores tract. de volunt.

Quæst. X. An Deus in patria diligatur amore stricto distincto a gaudio? De quo fuse P. Ruiz de volunt. d. 52, sect. 1, et 2. P. Herice 1, p. d. 13, a cap. 2, Aluiz 1, p. tract. 2, d. 4, sect. 3. P. Alarcon. 1, p. tract. 3, disp. 7, c. 1.

Quæst. postrema. An Deus possit seipsum diligere propter creaturas? De quo fuse P. Herice 1, p. d. 15. P. Alarcon. 1, p. tract. 3, disp. 2, c. 3, n. 18 et 19.

DISTINCTIO II.

De mysterio Trinitatis et Unitatis.

In hac distinctione prima propositio est : Nihil prius, ac firmius de Deo credendum est, quam esse unum in natura et trinum in personis, quarum alia sit Pater, alia Filius, alia Spiritus sanctus. Nam omnes Ecclesiæ Patres qui de hoc mysterio disseruerunt, nihil prius ac firmius quam istam veritatem conantur persuadere.

2. Secunda propositio est : Hæc veritas non potest innotescere evidenter lumine naturali. Quod probat testimoniis Augustini. Item : quia nullum est mysterium, in quo facilius erretur, magisque prætervolet omnia principia, quibus lumen rationis innititur.

3. Tertia propositio : Tamen hæc veritas potest persuaderi lumine fidei. Quia tam in veteri, quam in novo testamento sunt plura testimonia quorum alia unitatem Dei, alia pluralitatem et Trinitatem personarum testantur. Quod ostendit erudita collectione eorum.

4. Unde colligitur duo : alterum est, non posse lumine naturali evidenter ostendi repugnare hoc mysterium ; sed posse satisfieri argumen-

tis naturalibus oppugnantibus ipsum : quia lumen fidei, licet sit supra rationem naturalem, non tamen contra illam ; atque adeo, cum hæc veritas sit conformis fidei, non est contra lumen naturale rationis. Alterum est, inter divinas personas non esse solitudinem cum sit consortium ; neque diversitatem, cum sit unitas naturæ ; neque singularitatem, cum sit pluralitas : sed esse similitudinem, cum sit distinctio conjuncta cum veritate.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Deum esse, sit per se notum ? De quo hic Scot. q. 24. Fab. disp. 14. Greg. q. 1, art. 1. Item cum S. Thom. 1, p. q. 2, art. Cajet, Bannez, Gonzal, Nazar. P. Molina, Arrub. Vasquez, Fasol. Item P. Gillius 1, p. lib. 1, tr. 8, cap. 3. P. Tannerus 1, p. d. 2, q. 1, dub. 2. P. Suarez 1, p. lib. 1, cap. 1, n. 7 et in Metaph. d. 26. P. Granad. 1, p. contr. 1, tr. 1, disp. 1 sect. 1, etc.

Quæst. II. An Trinitas possit ratione naturali evidenter ostendi ? De quo S. Thom. 1, p. q. 32, art. 1 et cum eo Interpretes recentiores, Bannez, Zumel, Nazar, Aluiz, Torres, P. Molina, P. Vasquez, P. Arrubal et alii. Item P. Suarez 1, tom. in 3, p. d. 27, sect. 1. P. Ruiz de Trinit. d. 41 et 42.

Granad. de Trinit. tr. 6. Zunniga de Trinit. d. 7, dub. 3. P. Tannerus 1, p. disp. 4, q. 1, dub. 2. P. Valentia 1, p. disp. 2, q. 6, punct. 1, P. Alarcon 1, p. tr. 5, disp. 1, c. 4 et 5.

Quæst. III. An natura divina sit una ? De quo hic S. Th. q. 1, Scot. q. 3. Dur. q. 1. Okam. q. 10. Rursus D. Th. 1, p. q. II, art. 3 et cum eo Bannez, Zum. Nazar. Molin. Vasq. Fasol. Arrubal et alii. Item, P. Valentia 1, disp. 1, q. 11, punct. 2, P. Suar. 1, p. l. 1, cap. 6 et in Metaph. disp. 30, sect. 10, disp. 29, sect. 2, et 3. P. Tannerus 1, p. disp. 2, q. 5, dub. 3.

Quæst. IV. In quo consistat natura Dei omnibus personis communis ? De quo P. Suarez 1, p. tr. 3, lib. 1, c. 6. Arrubal. 1, p. dist. 28, c. 3. Fasol. 1, p. q. 4, dub. 7 et 8. Gillius 1, p. lib. 2, tr. 1, c. 12. Herice 1, p. disp. 3, Zunniga de Trin. d. 2, dub. 40, memb. 6, 7 et 8. P. Tannerus 1, p. disp. 2, q. 1, dub. 5, P. Granad. 1, p. contr. 1, tr. 2, disp. 1, c. 5. et tract. 5, disp. 2. Gonzalez 1, p. disp. 36. P. Ruiz. tom. de scientia, disp. 8. Aluiz. tract. 1, disp. 2, sect. 5 et 6.

Quæst. V. An unitas naturæ possit componi cum Trinitate ? De quo hic Okam. q. 11, Scot. q. 4. Capr. q. 3 et interpretes Divi Thomæ supra relati in 1, p. q. 28, art. 3. P. Suarez 1, p. lib. 4, de Trinit. cap. 2 et 3 et omnium latissime Ruiz de Trinitate, d. 15. Alarcon 1, p. tr. 5, disp. 1, c. 6. P. Granad. de Trin. tr. 1, disp. 4, P. Tannerus

1, p. disp. 4, q. 1, dub. 4. P. Valentia 1, p. disp. 2, q. 4, puncto 4.

Quæst. VI. An attributa divina, et relationes distinguantur inter se ratione ratiocinata? De quo hic S. Thomas art. 2. Durand. q. 2. Okam quæst. 1. Item fuse Fasol. 1, q. 4, art. 2, dub. 13. Ruiz de Trinit. d. 12. Zunniga de Trinit. d. 3. Suarez lib. 4, de Trinit. c. 5. P. Tannerus 1, p. d. 2, q. 2, dub. 3 et sequentibus, disp. 4, q. 3, dub. 2. P. Gran. 1, p. contr. 1, tract. 2, disp. 6 et 7 et contr. 5, tract. 3, disp. 4. P. Alarcon. 1, p. tr. 5, disp. 2, c. 7 et sequentib. P. Albertinus 7, princ. coroll. 1, dub. 2 et 3. Aluiz tr. 4, disp. 3, sect. 9 et disp. 10, sect. 6 et alii quos ipsi referunt.

Quæst. VII. An attributa, relationes et natura divina distinguantur inter se ex natura rei? De quo hic S. Thomas art. 3. Scot. q. 7. Okam. q. 2. Fab. disp. 20. Item cum S. Thoma 1, p. q. 28, art. 1 et 2. Cajet. Torres, Bannez, Zumel, Nazar. Molin. Vazq. et cæteri Interpretes. Præterea Ægidius de beat. tom. 1, lib. 5, q. 5, art. 3. Gillius 1, p. lib. 2, tr. 5, a cap. 5. Fasol. supra dub. 12 et 13. Zunniga supra dub. 5. Suar. supra cap. 4. Valentia 1, p. d. ... q. 2, p. 3. Albertinus tom. 17, princ. corol. 1, dub. 1. tom. 2, præd. substantiæ, disp. 1, q. 5. Granad. 1, p. contr. 1, tr. 2, d. 5 et contr. 5, tr. 3, d. 3. Alarcon 1, p. tr. 5, d. 2, cap. 6. Tannerus 1, p. d. 2, q. 3, d. 2 et d. 4. q. 3, dub. 2. Aluiz tr. 4, d. 2, sect. 7.

Quæst. VIII. An sint duæ tantum productiones? De quo hic Scot. q. 7 et Fab. d. 16 et 17. Item, cum S. Thoma 1, p. q. 27, art. 3 et 5. Interpretes sæpius relati, et omnium latissime Ruiz de Trinitate, d. 3. Tannerus 1, p. disp. 4, q. 2, dub. 1. Zunniga de Trinit. disp. 2. dub. 15. Suar. lib. 1, cap. 9. Valentia 1, p. d. 2, q. 1. punct. 2. Granad. 1, p. contr. 5, tr. 2, disp. 6. Alarcon 1, p. tr. 5, disp. 6, cap. 4.

Quæst. IX. An sint in Deo tres perfectiones relativæ, sicut tres personæ? De quo Interpretes relati S. Thomæ 1, p. q. 28, art. 3 et 4, hic Faber cum Scoto d. 22. Zunniga de Trinitat. d. 5, dub. 12. Suar. lib. 5, de Trinit. cap. 9. Ruiz de Trinit. disp. 28 et 30, Grana. 1, p. contr. 5, tr. 1, disp. 5. Tannerus 1, p. disp. 4, q. 3, dub. 4. Alarcon. 1, p. tr. 5, disp. 3, cap. 3 et 4. Albertinus tom. 2, præd. relat. corol. 1, q. 2. Aluiz. tr. 4, d. 10, sect. 4.

Quæst. X. An tres existentiae relativæ? De quo hic Fab. cum Scot. d. 26, cap. 1. Zunniga sup. dub. 11. Suar. cap. 5. Albertinus tom. 2, præd. relat. corol. 1, q. 1. Alarcon. 1, p. tr. 5, disp. 5, cap. 4. Gran. 1, p. cont. 5, tr. 5, disp. 1, sect. 3. Tannerus 1, p. disp. 4, q. 3, dub. 4, n. 10 et seqq. Ruiz de Trinitate, disp. 25. Aluiz tr. 4, d. 20, sect. 3. Rursus Interpretes S. Thomæ, Zumel, Nazar. Mol. Vasq. Arrubal. et alii 1, p. q. 28. art. 4.

Quæst. XI. An detur natura subsistens, seu absoluta subsisten-

tia communis tribus personis? De quo hic Fab. cum Scot. d. 26. P. Suar. tom. 1, in 3, p. d. 11, sect. 3 et 1, p. tr. 3, lib. 4, cap. 11. Vasq. 1, p. d. 125. Ruiz de Trinit. p. 34, a sect. 1. Zunniga de Trinit. d. 5. dub. 10, memb. 1. Tannerus 1, p. disp. 4, q. 1, dub. 6. Gran. 1. p. contr. 5, tr. 4. disp. 5. Alarcon. 1, p. tr. 5, disp. 4, c. 4. Albertinus tom. 2, prædicamento substantiæ, corol. 11. Aluiz tr. 4, d. 4, sect. 5.

Quæst. XII. An detur personalitas communis? De quo P. Suarez lib. 4, de Trinit. cap. 14. Ruiz d. 32. Zunniga supra dub. 7. Aluiz. 1, p. tr. 4, disp. 4, sect. 4 et Interpretes D. Thomæ 1. p. q. 29 et 30, art. 4.

Quæst. XIII. An personæ divinæ distinguantur, constituentur relationibus? De quo hic Fab. cum Scot. d. 23. Suar. lib. 7, de Trinit. c. 6 et 7. Ruiz. d. 87. Zunniga d. 15, dub. 5, memb. 3. P. Tannerus 1, p. disp. 4, q. 3, dub. 6. P. Valentia 1, 2, q. 14, punct. 2 et 3. Granadus 1, p. contr. 5, tract. 12, d. 1, 2 et 3. Alarcon. 1, p. tract. 5, d. 4, cap. 6. et seq. Albertinus tom. 2, prædic. relat. corol. 10, dub. 1. Aluiz. tr. 4, d. 11, sect. 3 et seqq. Rursus Cajet. Bannez, Zumel. Nazar. uterque Torres, Mol. Vasq. Arrubal et alii Interpretes D. Thomæ 1, p. q. 40, art. 2.

Quæst. XIV. An inter divinas personas detur relatio similitudinis? De quo Suarez, lib. 4, de Trinit. cap. 15. Ruiz d. 10. Zun-

niga d. 17, dub. 2 et 3. Granad. 1, p. contr. 5, tract. 14, d. 1, P. Tannerus 1, p. d. 1, q. 1, dub. 8. Aluiz. tract. 4, d. 13, sect. 2. Item interpretes S. Thomæ nuper relati 1, p. q. 42, art. 1.

DISTINCTIO III.

Quomodo per creaturam potuerit cognosci Creator?

Præmisit magister dist. præcedenti potuisse cognosci ex revelatione et non potuisse cognosci lumine naturæ a priori. Nunc, an possit cognosci ex creaturis, et a posteriori; primo : quoad ea quæ pertinent ad unitatem; secundo : quoad ea quæ pertinent ad Trinitatem.

2. Prima assertio est : Potest homo cognoscere Deum ex creaturis quoad attributa unitatis. Primo : ex Paulo Rom. 1 : *Invisibilia Dei a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur : sempiterna quoque ejus virtus et divinitas.* Nam per *creaturam mundi* intelligitur homo, participans aliquid omnis corporeæ et incorporeæ. *Invisibilia* vero Dei

intelliguntur ejus attributa, quæ significantur pluraliter, non quia realiter distinguantur inter se; sed quia per ordinem ad creaturas, in quibus relucet multiplicata eorum perfectio, admodum plurimum apprehenduntur. Secundo : probatur facta inductione per quatuor attributa Dei. Primo : enim cognoscitur ejus potentia : quia non potest non esse potentissimus, qui fecit ex nihilo mundum, quem nulla creatura facere potest. Secundo : ejus immutabilitas : quia non potest non esse immobilissimus, a quo omnia mobilia moventur. Tercio : summa bonitas. Quarto : summa pulchritudo, quia ab eo sunt omnia quæ sunt præstantissima et pulcherrima inter creaturas. Similiter possunt aliæ perfectiones investigari, ut æternitas ex perpetuitate creaturarum, sapientia ex earum dispositione et sic cæteræ perfectiones.

3. Assertio secunda : Aliquod Trinitatis vestigium apparet in creaturis, quamvis seclusa revelatione non possit esse certa notitia. Primo : quia in unaquaque substantia datur origo omnium proprietatum, quæ refert Patrem : deinde forma, seu pulchritudo ipsius, quæ refert Filium : rursus appetitus, seu inclinatio in proprium bonum, quæ refert Spiritum sanctum. Secundo : in mente humana potentiæ et earum actus referunt Trinitatem. Potentiæ quidem, quia memoria, intellectus et voluntas sunt tres distinctæ, sicut

tres personæ : sunt ad aliud, sicut illæ : sunt æquales quoad capacitatem et extensionem objectorum, sicut illæ. Rursus sunt unum quoad eandem substantiam; non quod substantiæ sint, sed quod simul substantialiter existant, hoc est, indivisæ inter se et a substantia; cum non possint abesse et adesse, sicut reliqua accidentia separabilia. Tamen hæc similitudo non est adæquata, sed cum duplici dissimilitudine conjuncta. Prima est : quia tres potentiæ non sunt unus homo, sicut tres personæ unus Deus. Secunda : quia tres potentiæ non sunt tres personæ, sicut Pater, Filius et Spiritus sanctus. Actus denique repræsentans Trinitatem, quia mens est principium intelligendi, sicut Pater; intellectio est principium amoris, sicut Filius; et amor procedit ab utroque, sicut Spiritus sanctus.

QUESTIONES.

Quæst. I. An Deum esse sit per se notum? De quo hic S. Thomas q. 1, art. 2 et alij apud distinctionem secundam, q. 1.

Quæst. II. An Trinitas possit ratione naturali evidenter ostendi? De quo hic S. Thomas q. 1, art. 4, Okam. q. 4. Bonav. art. 3, q. 3 et alij apud distinctionem secundam, q. nostra 2.

Quæst. III. An attributa Dei sint ratione ratiocinata plura? De quo hic Okamus q. 3 et alii apud distinctionem secundam, q. 6.

Quæst. IV. An attributa Dei sint ex natura rei plura, seu distincta? De quo apud distinctionem secundam, q. 7.

Quæst. V. An potentiæ animæ distinguantur realiter ab ejus substantia? De quo hic Durandus q. 2, 3 et 4. Item Aversa, q. 47, de anima, sect. 1, P. Suar. d. 18. Metaph. sect. 3 et lib. 2, de anima, a cap. 1, Ruvijs 2, de anima, tr. de potentiis, cap. 3, quæst. 1. Conimbricenses et alii interpretes Aristotelis 2, de anima cap. 3 et 4.

Quæst. VI. An Deus possit cognosci ex creaturis per cognitionem supernaturalem? De quo nos disp. 20, de Ente supernaturali a sect. ad 17. Item disp. 63, sect. 4 et 5.

Quæst. VII. An in omni creatura sit vestigium Trinitatis? De quo hic omnes interpretes Magistri.

DISTINCTIO IV.

An Deus genuerit se?

Negat Magister. Primo: quia ait Augustinus errare qui putant Deum genuisse se. Secundo: quia inter principium generans et terminum genitum requiritur distinctio realis.

2. Objicit primo: Deus genuit Deum; tum, quia in symbolo dicitur, *Deum de Deo, lumen de lumine*, tum, quia Deus Pater genuit Deum Filium. At non genuit alium Deum, cum Deus sit tantum unus. Ergo genuit Deum se. Negat consequentiam: quia aliqua distinctio necessaria est inter principium generans et terminum genitum. At non adæquata quoad Deitatem; sed sufficit inadæquata quoad personalitatem.

3. Objicit secundo: Deus Pater genuit Deum. At non Deum, qui non est Pater: nam Deus non est qui non sit Pater. Ergo genuit Deum Patrem, atque adeo seipsum. Respondet: Deus Pater genuit Deum qui non est Pater quoad personalitatem; non vero genuit Deum, qui non est Pater quoad Deitatem. Unde hæc propositio: Deus Pater genuit Deum, qui est

Pater, absolute est neganda : hæc vero : genuit Deum, qui non est Deus Pater, est distinguenda.

4. Objicit tertio : quia Augustinus ait, Deum genuisse alterum se. Respondet, genuisse alterum se quoad personalitatem, non alterum quoad Deitatem, ideoque alterum omnino sibi æqualem. Hinc colligi, sicut Deus prædicatur de tribus personis, ita tres personas prædicari de Deo. Nam, sicut Pater, Filius et Spiritus sanctus sunt unus Deus, ita unus Deus est Pater, Filius et Spiritus sanctus. Quod confirmat ex Augustino æquius dicente, Deum esse Trinitatem, atque adeo esse tres personas.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Deus supponat pro persona, an pro natura? De quo hic Bonav. quæst. 4. Durand. quæst. 2. Greg. quæst. 4. Okam. et Gabr. quæst. 1. Interpretes D. Thomæ 1. p. quæst. 39, art. 4, et in 3, p. q. 16, art. 6 et 7. Item P. Suar. 1, p. lib. 4, de Trinit. cap. 14 et tom. 1, in 3, p. disp. 11, sect. 5, et P. Vasq. tom. 1, in 3, p. d. 64 et fuse Ruiz. de Trinit. d. 78, Granadus 1, p. controvers. 5, tr. 11, d. 2. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 4, cap. 5. Valentia 1, p. d. 2, quæst. 13,

punct. 3. Zunniga de Trinit. d. 14, dub. 1, memb. 1.

Quæst. II. An sit in Deo aliqua productio? De quo hic Greg. q. 1 et Interpretes D. Thomæ Cajet. Bannez, Zum. uterque Torres, Mol. Vasq. Arrub. 1, p. q. 27, art. 1. Valentia 1, p. d. 2, q. 1, p. 1. Zunniga de Trinit. d. 2, dub. 1, et Ruiz. disp. 1. P. Tanner. 1, p. d. 4, quæst. 2, dub. 1, Suarez de Trinit. lib. 1, cap. 4, Aluiz. 1, p. tr. 4, sect. 2, Gran. 1, p. contr. 5, tr. 2, d. 1, Alarcon. p. tr. 5, d. 6, cap. 1 et 4.

Quæst. III. An sint in Deo duæ tantum productiones? De quo hic Greg. q. 2 et nos apud distinctionem 2, q. 8.

Quæst. IV. An requiratur distinctio realis inter principium producens et terminum productum? De quo P. Suarez tom. 3, in 3, p. d. 50, sect. 4. P. Vasquez ibidem d. 181, cap. 7 et alii quos ipsi referunt.

Quæst. V. An principium generans constitutatur Deitate, an relatione? De quo interpretes D. Thom. Cajet. Bannez, Zum. uterque Torres, Mol. Vasq. Arrub. 1, p. q. 4, art. 5. Suar. lib. 6. de Trin. c. 5. Zunniga d. 16, dub. 6. Ruiz d. 100. P. Valent. 1, p. d. 2, q. 15 pun. 2. Tan. 1, p. d. 4, q. 2, dub. 5. Gran. 1, p. contr. 5, tr. 13, d. 3. Aluiz tr. 4, d. 1, sect. 9. Alarc. 1, part. 5, d. 6, c. 2. Alb. tom. 2, præd. rel. corol. 12, dub. 1.

Quæst. VI. An terminus genitus sit natura divina, an persona Verbi

aut Spiritus sancti? De quo superiores interpretes D. Thomæ 1, p. q. 27, art. 4. Item, Valent. 1 p. d. 2, q. 1, pun. 4. Suar. lib. 9, de Trin. c. 1. Zunniga d. 2, dub. 20, Ruiz d. 4, ad. 8. Tann. 1, p. d. 4. q. 2, dub. 7 et 8. Gran. 1, p. contr. 5, tr. 1, d. 5. Alarc. 1, p. tr. 5, d. 8, c. 11 et 12. Aluiz tr. 4, d. 2, sect. 2 et 3. Albertinus tom. 2, præd. relat. corol. 14. dub. 2.

Quæst. VII. An Deitas sit una? De quo apud distinctionem secundam, q. 3.

Quæst. VIII. An Deus generet Deum et alium Deum? De quo hic omnes interpretes Magistri. Et interpretes relati S. Thomæ 1, 2, q. 39, art. 4 et fuse P. Didacus Ruiz de Trin. d. 79, Suar. lib. 6. c. 7. Granad. 1, p. contröv. 5, tract. 11, disp. 2. Valent. 1, p. disp. 2, q. 13, p. 3.

DISTINCTIO V.

An Pater, sive essentia genuit ipsam essentiam, vel ipsa essentia genuit Filium?

Duas quæstiones complectitur.

Prima est: An Pater, aut essentia generet ipsam essentiam? Et sequitur partem negantem. Primo: quia essentia non opponitur relative cum Patre. Opponeretur autem, si generaretur a Patre. Secundo: quia nulla res seipsam gignere potest. Gigneret autem seipsam si pater gigneret essentiam. Tertio: quia pater non constituitur in suo esse per terminum genitum, cum terminus potius accipiat esse a principio producente, quam principium producens a termino. Pater autem constituitur in suo esse per essentiam divinam.

2. Objicit Augustinum aientem, Patrem genuisse idem, quod ipse est. Essentia autem est idem quod Pater. Respondet: pater genuit idem, quod ipse est, non adæquate, sed inadæquate; nempe, Verbum quoad solum personalitatem productum et quoad Deitatem identificatum.

3. Secunda questio est: An essentia genuit Filium? Etiam negat: quia essentia non est distincta a Filio. Generans autem et genitum distincta sunt.

4. Objicit primo: Augustinum dicentem, sapientiam esse de sapientia, essentiam de essentia, substantiam de substantia. Respondet. Hæc non sunt intelligenda in sensu formali, sed identico et materiali, hoc est, Filium qui est sapientia, essentia et substantia Dei, esse a patre, qui est ejusdem sapientiæ, essentiæ, atque substantiæ.

5. Secundo: objicit Hilarium

dicentem, nihil esse in Filio, nisi natum, in Filio autem essentia est. Ergo nata et genita est. Respondet: Sensus Hilarii est, nihil esse in Filio, quod non sit per nativitatem acceptum, ut ostenderet etiam quoad essentia alia aliquod discrimen Filii a patre, qui ea non habet accepta ab alio, sicut Filius.

6. Ex dictis ad hæc argumenta colligit duo. Primo: Filium non esse ex nihilo, neque ex materia; cum sit de substantia Patris, quæ aliquid est et non materia, aut subjectum Filii, seu Filiationis. Secundo: solum verbum esse natura Filium: quia solum Verbum suapte origine habet eandem naturam, atque substantiam cum Patre, ut ait Hilarius.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An inter principium producens et terminum productum requiratur distinctio realis? De quo dist. 4, q. 4.

Quæst. II. An principium generans constituatur in alio absoluto. an etiam relativo? De quo dist. 4, q. 5.

Quæst. III. An solum Verbum, an etiam Spiritus sanctus sit natura genitus et Filius? De quo dist. 4, q. 6.

Quæst. IV. An Filius, seu Verbum, procedat immediate per natu-

ram Patris, etiam supposita distinctione naturæ ab intellectu? De quo interprete S. Thomæ, Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Mol. Vasq. Arrub. et alii 1, p. q. 27, art. 1. Item Alviz tr. de Trin. d. 1, sect. 7, Ruiz d. 2, Zunniga d. 2, dub. 2, Valent. d. 2, q. 1, punct. 3, Suar. lib. 1, c. 5, Gran. tr. 2, d. 2, P. Tanner. d. 4, q. 2, dub. 2, Alviz tr. 4, d. 1, sect. 4, Alarc. 1, p. tr. 5, d. 8. c. 1, Albertinus tom. 2, præd. relat. corol. 11, dub. 1.

Quæst. V. An absolute verum sit, naturam divinam generare? De quo hic S. Thom. Bonav. Dur. Okam. et alii interpretes Magistri. Item Cajet. Bannez, Zum. Naz. Mol. Vasq. Arrub. et alii interpretes D. Thom. 1, p. q. 39, art. 5. Suar. lib. 6, de Trin. c. 7, Zunnig. d. 2, dub. 10, memb. 18, Ruiz d. 80, Valent. 1, p. d. 2, q. 13, punct. 3. Gran. 1, p. contr. 5, tract. 11, d. 3, Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 2, c. 14.

Quæst. VI. An Pater, sive natura, se gerat tanquam principium materiale et subjectum generationis immanentis Filii? De quo hic S. Thom. quæst. 2, art. 1, Bonav. art. 1, q. 2, Gregor. q. 2 et 3, Scot q. 2, Aureol. art. 1. Item Suar. lib. 6, de Trinit. cap. 6, Zunniga d. 16, dub. 3, Ruiz d. 97, Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 6, cap. 5, num. 9. Valentia 1, p. d. 2, q. 15, p. 3, Gran. 1, p. contr. 5, n. 13, Alviz tract. 4, d. 12, sect. 4, Albertinus tom. 2, præd. rel. corol. 12, dubit. 4, n. 9.

Quæst. VII. An generatio activa et passiva realiter distinguantur?

De quo hic Aureolus art. 3. Item interpretes D. Thomæ 1, p. q. 40. art. 2 et Suarez lib. 6, de Trin. cap. 2, Ruiz d. 84, sect. 2, 3 et 4, Zuniga d. 2, dub. 14, Alviz tract. 4, d. 1, sect. 2, Granad. 1, part. contr. 5, tr. 2, d. 3, sect. 1, Alarcon. 1, p. tract. 5, d. 6, c. 4, Albertinus tom. 2, præd. quant. corol. 12, dub. 2.

Quæst VIII. An natura divina, licet non sit terminus formalis productus, sit terminus formalis communicatus? De quo hic Greg. quæst. 4, Aureol. art. 4, Bonav. art. 2, q. 2. Item Suar. lib. 6, de Trinit. c. 6, Ruiz d. 80, sect. 4, Gran. 1, p. contr. 5, tract. 2, d. 3, sect. 6, Alarcon. 1, p. tract. 5, d. 6, Aluiz tr. 4, d. 12, sect. 7.

DISTINCTIO VI.

An Pater voluntate genuerit Filium, an necessitate?

Intelligit Magister de voluntate præcedente, tanquam principio, et de necessitate contra nolitionem cogente. Quare negat, tum genuisse

Patrem voluntate, tum genuisse necessitate. Voluntate quidem: quia principium Verbi non est voluntas; sed, teste Orosio, sapientia; et Augustino teste, natura, seu substantia Patris. Necessitate vero: quia in Deo summe spontaneo, atque perfecto nulla est coactio.

2. Objicit primo: In Deo voluntas est natura. Ergo, si Pater genuit natura, genuit voluntate. Negat consequentiam: quia ea quæ realiter sunt idem, admittunt distinctionem virtuales et rationis, quæ possunt illis convenire opposita prædicata; ut voluntas et scientia dicitur præscribere mala et non dicitur de voluntate amare mala.

3. Objicit secundo: Pater non genuit nolens; quia alias esset miser. Ergo genuit volens, atque adeo voluntate. Instat argumentum: Pater non est Deus nolens, cum non sit miser. Ergo volens, atque adeo est Deus voluntate, tanquam principio Deitatis. Deinde respondet: Pater genuit volens, non voluntate antecedenti generationem, tanquam principio generandi, sed voluntate comitanti, quæ non est generationis principium.

4. Unde rejicit Eunomium hæreticum, dicentem, Verbum Dei esse Filium voluntatis liberæ Patris, quæ non fuit ab æterno, sed accedens in tempore: tum, quia alias Deus esset mutabilis per accedentem voluntatem: tum, quia ait Hieronymus, verbum semper fuisse cum Patre, et nullam, ut esset, voluntatem Patris præcessisse.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An generatio sit in Deo contingens, an necessaria? De quo hic sanctus Thomas q. 1. art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Durand. q. 1. Greg. q. 2. Interpretes divi Thomæ, Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Mol. Vasq. Arrubal et alii 1, p. q. 4, art. 2. Item Suar. lib. 6, cap. 3 et 4 et Ruiz disp. 92. Valent. 1, p. disp. 2, q. 13, p. 4. Tanner. 1, p. disp. 4, q. 2, dub. 6, Alviz tract. 4, disp. 12, sectione 2. Alarcon. 1, p. tract. 5, disp. 6, c. 8. Zunniga de Trinit. disp. 16, dub. 1. Granad. 1, p. contr. 5. tract. 13, disp. 2. Ubi, an verbi processio sit ex cognitione contingenti futurorum? De quo interpretes divi Thomæ, 1, p. q. 34, art. 3. Ruiz disp. 63. Valentia disp. 2, quæst. 8, puncto 2, Zunniga disp. 9, dub. 7. Suar. lib. 9, cap. 7. Aluiz. d. 8, sect. 7. Tannerus 1, p. disp. 4, q. 4, dub. 3. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 8, c. 9. Granad. 1, p. contr. 5, tract. 9, d. 7.

Quæst. II. An voluntas, an natura sit immediatum principium Verbi? De quo hic sanctus Thomas quæst. 1, art. 2. Bonav. art. 1, quæst. 2. Durand. quæst. 2. Scot. quæst. 1. Gregor. quæst. 1 et 3. Okam. et Gabriel quæst. Alii apud distinctionem 3, quæst. 4.

Quæst. III. An aliqua volitio præ-

cedat in Patre ante Verbum? De quo hic Bonavent. art. 3, quæst. 2. Scot. quæst. 1. Okam. et Gab. quæst. 1. Greg. q. 4. Aureol. art. 2 et 3. Fab. disp. 34. Interpretes divi Thomæ 1, p. q. 41, art. 2. Suar. lib. 6, de Trinit. c. 4. Ruiz d. 93 et 94. Zunniga disp. 16, dub. 1 et 2. Valentia 1, p. disp. 2, q. 13, p. 4. Tannerus 1, p. disp. 4, q. 2, dub. 6. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 6, c. 8. Granad. 1, p. contr. 5, tr. 13, d. 1, Alviz tr. 4, d. 12, sect. 12.

Quæst. IV. An Verbum accipiat, tanquam Filius, naturam potius, quam Spiritus sanctus, quia non est per voluntatem, sed per intellectum? De quo hic Duran. q. 2. Aureol. art. 1. Alii apud distinctionem, q. 6.

Quæst. V. An voluntas distinguatur a natura divina? De quo interpretes divi Thomæ 1, p. q. 19. art. 1. Ruiz de voluntate, d. 1, sect. 3. Herice 1, p. d. 12, c. 2 et 3. Alarcon. 1, p. tr. 3, d. 1, c. 6. Alviz tr. 1. d. 2, sect. 6. Alii apud distinctionem secundam, q. 4.

Quæst. VI. An Deo possit accedere de novo aliqua volitio libera? De quo interpretes divi Thomæ 1, p. q. 19, art. 7. Alviz tract. 2, d. 7, sect. 1 et 2. Her. 1, p. d. 10, cap. 1 et 2. Alarcon. 1, p. tract. 3, d. 1, c. 5.

DISTINCTIO VII.

*An Pater potuerit vel voluerit
gignere Filium?*

Conclusio est affirmans : nam Pater generat Filium. Ergo potest generare ; cum ab actu ad potentiam bona sit consequentia. Item, Pater generat Filium. Ergo vult generare, cum Pater velit, quidquid est in se et agit circa Filium. Ubi nota duo. Alterum, posse istud non esse aliquid, sed ad aliquid ; hoc est non esse absolutum, sed relativum. Alterum, posse et velle istud, non esse ante generationem actua-lem, sed duratione conjunctum cum illa, cum Pater ab æterno genuerit Filium.

2. Objicit primo : Pater non potest, neque vult aliquid ; quod non possit, neque velit Filius. Sed Filius non potest, neque vult generare ; quia Filius non potest, neque vult generare seipsum, cum generatio versetur inter distincta realiter ; neque Patrem, cum Pater sit ingenuitus ; neque Spiritum sanctum, cum Spiritus sanctus non sit natus et Filius ; neque aliam personam ; tum, quia non est alia ; tum, quia alia persona genita generaret

aliam et alia aliam in infinitum. Ergo Pater non potest, neque vult generare Filium. Inprimis instat argumentum : Pater potest et vult esse Pater ; et Filius non potest, neque vult esse Pater ; cum Pater et Filius distinguantur proprietatibus generationis et nativitatis. Ergo aliquid potest et vult Pater, quod non potest nec vult Filius. Deinde, respondet, non posse Patrem, neque velle aliquid absolutum, quod non conveniat Filio : secus vero aliquid relativum : at posse generare, esse relativum.

3. Secundo : objicit Augustinus, qui contra Maximum hæreticum, asserentem, Patrem esse potentior-rem Filio, quia Pater potest generare, quod non potest Filius, sic ait : *Neque enim non potuit, sed non oportuit.* Ergo potuit Filius generare, licet non posset generare ex impotentia et limitatione essendi ; aliud non posse ex proprietate personali cum infinitate essendi. Voluit igitur Augustinus, non posse Filium generare, non esse ex impotentia et limitatione essendi, quæ denotat imperfectionem ; sed ex proprietate personali, cum qua potest esse infinitas essendi, et in qua infinitate, idem est non oportere, ac non posse, cum ea infinitas non possit conjungi cum aliqua decedentia.

4. Tertio objicit : Pater natura est potens generare. Sed natura convenit Filio. Ergo etiam posse generare. Respondet : Eadem natura tribuit Patri posse generare, Filio posse generari ; atque adeo eadem

potentia abstrahens ab activa et passiva est in Patre et in Filio, cum sit eadem natura, quamvis ratione proprietatis personalis utriusque determinetur natura, vel ad generare, vel ad generari.

5. Objicit quarto : Eadem potentia est in Patre et in Filio. Ergo etiam idem posse. Respondet : Eadem est potentia, quoad esse absolutum, non vero quoad esse relativum. Item eadem potentia potest esse in Filio quæ est in Patre, quamvis in Filio non exerceat generationem activam, sed tantum passivam ratio proprietatis personalis utriusque.

cedat in Patre generationem Filii ? De quo relati apud distinctionem 6, quæst. 3.

Quæst. V. An Spiritus sanctus sit Filius ? De quo hic sanctus Thomas quæst. 2, art. 2 et alii apud distinctionem 4, quæst. 5.

Quæst. VI. An generatio activa sit in Patre distincta realiter a passiva Filii ? De quo hic Gregor. q. 4. Alii apud dist. 5, quæst. 7.

DISTINCTIO VIII.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An potentia generandi constituatur aliquo absoluto, an etiam relativo ? De quo hic sanctus Thomas, Scot, Okam. Gabr. et Gregor. quæst. 1. Durand. quæst. 2, et alii apud dist. 4, q. 5.

Quæst. II. An absolutum, quod constituit potentiam generandi, sit immediate natura, an intellectus, aut voluntas ? De quo hic Okam. et Gabriel. quæst. 2. Aureol. art. 1. Alii apud distinct. 5, q. 4.

Quæst. III. An personæ divinæ constituentur origine, an relatione ? De quo relati apud distinctionem 2, quæst. 13.

Quæst. IV. An aliqua volitio præ-

De veritate et proprietate, de incommutabilitate et simplicitate essentiali Dei.

Quia per generationem divinam, de qua Magister præcedentibus describit, communicatur essentia ; tria tunc de illa exponit ; primo : veritatem et proprietatem essentialiæ ; secundo : immutabilitatem ; tertio : simplicitatem.

Primo : igitur statuit, Deo verissime ac propriissime convenire essentiam. Nam essentia, teste Augustino, dicitur ab essendo, sive ab eo quod est. At

nulli rei, cum majori proprietate ac veritate convenit esse, quam Deo. Ergo nulli cum majori proprietate, ac veritate convenit essentia. Probatur minor primo : quia Deus dixit de se Moysi : *Ego sum, qui sum*, quasi comparatione Dei creaturæ non sint. Secundo : quia, teste Hieronymo, Deo sic competit semper, ac necessario esse, ut in eo præteritum, ac futurum non sit.

2. Huic probationi objicit, sæpe in Scripturis inveniri dictum de Deo, fuisse ab æterno et futurum esse in æternum. Respondet cum Augustino. Id intelligi debet defuisse, ac fore extrinseco, non intrinseco, hoc est, per comparationem ad nostra tempora præterita et futura, per ordinem ad quæ significant locutiones humanæ ; non vero per comparationem ad durationem intrinsecam æternitatis divinæ, quæ absque motu intrinseco et successivo constituit Deum semper præsentem, atque adeo fuisse, et fore Dei non est accipiendum, quasi nunc et semper non sit.

3. Secundo : statuit solius Dei esse immutabilitatem. Primo : auctoritate Augustini. Secundo : quia, cum Deus semper idem sit, nec aliter nunquam sit quoad esse intrinsecum, quam antea erat, proprie mutari non potest. Aliunde creaturæ mutantur loco, tempore, peccato, effectu, cognitione et aliis accidentibus, quorum mutatio in Deum non cadit.

4. Tertio : statuit Dei solius esse summam simplicitatem. Primo :

auctoritate Augustini et Hilarii. Secundo : quia in Deo non est compositio accidentis et subjecti ; neque materiæ et formæ ; neque partium integralium ; neque alicujus perfectionis, seu formæ distinctæ ab habente illam. In creaturis autem, tam corporalibus quam spiritualibus, aliqua harum compositionum invenitur, ut inductione illarum probat.

5. Unde colligit primo, prædicamenta dialectica esse extranea Deo : quia accidentia sub eis comprehensa a Deo aliena sunt, ut facta cum Augustino inductione per omnia ostendit. Secundo : Deo non convenire proprie rationem substantiæ eo genere proprietatis, quo convenit creaturis : quia non substat accidentibus, quibus substat creatura, a quo substantia dicta est. Tertio : nihil esse in Deo quod non sit Deus ; neque in eo id quod habet, ab eo quod habetur, distingui ; alias enim excluderetur simplicitas. Quarto : multiplicitatem personarum in Deo apprehendendam sine compositione ; quia earum distinctio, seu multiplicitas, non est partium componentium unum tertium, sed proprietatum identificarum cum tertio.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quænam sit essentia Dei ? De quo hic S. Th. p. 1. Okam.

et Gab. q. 5 et alii apud dist. 2, q. 4.

Quæst. II. An existentia Dei possit ratione præscindi ab ejus essentia? De quo hic Aureol. art. 4. Interpretes D. Thomæ, Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Ripa, Gonzales, Molina, Vasquez, Arrubal, Fasolus et alii 1, p. q. 3, art. 4. Item P. Suar. 1, p. lib. 1, de essentia Dei, c. 2. Valent. 1, p. d. 1, q. 3. punct. 4. Granad. 1, p. tr. 2, contr. 1, d. 2. Tann. 1, d. 2, q. 1, dub. 5.

Quæst. III. An essentia et existentia differant in re creata? De quo hic Aureol. art. 1 et 2. Durand. q. Capreol. q. 1. Interpretes D. Thomæ 1, p. q. 3, art. 4. Cajet. de ente et essentia, cap. 4. Suar. 2, tom. Metaph. d. 31. Valent. 1, p. d. 1, q. 3, p. 4. Albertinus tom. 2, prædic. substantiæ, d. 2, q. 1 et 2. Fonseca lib. 4. Metaph. cap. 2, quæst. 4. Aversa tom. 1, Phys. pag. 249, Hurtado disp. 8, sect. 4. Metaph. Arriaga disp. 11. Metaph. Molina. 1, p. q. 3, art. 4, d. 2 et communiter recentiores apud physicam et metaphysicam.

Quæst. IV. An Deus sit præsens simul in æternitate omnibus futuris? De quo hic S. Thomas quæst. 2 et ejus Interpretes, Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Gonzalez, Molina, Vasquez, Fasol. et Arrubal. 1, p. q. 14. Item Navarretus, controvers. 52. Alvarez lib. 2, de auxiliis, d. 8 et 9. Suarez lib. 1, de scientia, c. 7 et 8. Ruiz de scientia, disp. 28. Gillius lib. 2, de essentia Dei tract. 10, a c. 15, usque ad ultimum, He-

rice d. 6, cap. 4. Granad. tract. 4, de scientia, d. 3. Tanner. 1, p. d. 2, q. 8, dub. 6. Alarcon. 2, p. tract. 2, d. 2, c. 8. Albertinus tom. 1, principio 4, corol. 2, quæst. 2, a n. 13. Alviz. tract. 1, disp. 6, sect. 4. Valentia 1, p. disp. 1, quæst. 14, punct. 5, § 1.

Quæst. V. An inter attributa, relationes et essentiam Dei detur aliqua distinctio rationis, aut ex naturæ rei? De quo hic Aureol. q. 3. Scot. q. 4, et alii apud distinct. 2, q. 6 et 7.

Quæst. VI. An detur in Deo compositio rationis? De quo hic Aureol. q. 4. Interpretes D. Thomæ 1, p. quæst. 1, art. 7. Suar. lib. 1, de essentia Dei, c. 4, et disp. 30, Metaph. sect. 4, a n. 28. Vasquez 1, p. d. 22, c. 3, Granad. 1, p. tract. 2, d. 3. Tanner. 1, p. d. 2, quæst. 3, dub. 1, num. 9. Zunniga de Trinitate, d. 15, dub. 3, Fasol. 1, p. q. 3, art. 7, dub. 4.

Quæst. VII. An Deus sit in aliquo genere? De quo hic Gregorius q. 3. Bonav. art. 3, quæst. 4. S. Thomas quæst. 4, art. 2 et 3, et ejus Interpretes, Cajetan. Bannez. Zumel. Nazar. Ripa. Gonzalez, Molina, Vasquez, Fasolus, Arrubal. 1, p. quæst. 3, art. 5, Valentia 1, p. quæst. 3, puncto 5. Tanner. 1, p. d. 2, quæst. 3, dub. 1, 1, a num. 9. Granad. 1, p. contr. 1, tract. 2, d. 3, num. 17. P. Suar. 1, p. lib. 1, cap. 4, num. 8, et d. 30, Metaph. se. 4, num. 28.

Quæst. VIII. An solius Dei sit non posse mutari? De quo hic S.

Thom. q. 4. Scot. 9, 4. Dur. et Greg. q. 3. Okam. et Gab. q. 7, Aureol. p. 2, art. 2. Interpretes S. Thomæ, Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Ripa, Gonzal. Molina, Vasquez, Fasol. et Arrubal. 1, p. q. 9, art. 2, Valent. 1, p. d. 6. q. 9, p. 1, Tannerus 1, disp. 2, q. 3, dub. 1, Suarez 1, p. lib. 2, cap. 3, num. 6.

Quæst. IX. An solius Dei sit non posse mutari per peccatum? De quo Cajet. Zumel. Nazar. Bannez, Ripa, Putea. Vasq. Mol. Arrub. Torres, et alii Interpretes D. Thom. 1, p. q. 63. Item, P. Suar. lib. 3, de Angelis, cap. 7, et lib. 2, cap. 3, Valent. 1, p. d. 4, quæst. 14, punct. 1, Sal. tom. 1, in 1, 2, q. 3, tr. 2, d. 3, Granad. 12, contr. 2, tr. 1, d. 2, sect. 2, Tanner. 1, p. d. 3, q. 6, dub. 3, a n. 3, Alar. 1, p. tr. 1, d. 2, c. 9 et 10, Herice 1, p. d. 48, a n. 34 et alii quos ipsi referunt.

DISTINCTIO IX.

De Distinctione trium personarum.

Scopus hujus distinctionis est, componere distinctionem personarum.
RIPALDA IN MAG. SENT.

rum per processionem unius ab alia cum coæternitate ipsarum. Quod tribus propositionibus sibi coherens, comprehendit.

2. Prima est : personas divinas esse distinctas personalitatibus et indistinctas Deitate : quia Pater non est Filius ; neque Pater et Filius sunt Spiritus sanctus. Tamen omnes sunt unus Deus.

3. Secunda est : personas divinas esse coæternas, quin una sit prior duratione quam alia, quia nulli potest deficere æternitas, cui non deficit Divinitas, cujus propria est æternitas.

4. Tertia est : non obstare Filio processionem et nativitatem a Patre, ut sit coæternus Patri. Quod fusius probat contra Arrium asserentem, Patrem fuisse duratione priorem Filio. Primo : quia Filius est Deus, sicut Pater. Ergo etiam æternus, sicut Pater. Secundo : quia Filius est sapientia Patris : Pater autem nullam acquisivit tempore sapientiam. Tertio : quia aut prima persona fuit ab æterno Pater, aut in tempore. Si ab æterno fuit Pater, etiam ab æterno fuit Filius, cum Pater non possit esse absque Filio. Si in tempore. Ergo Pater subiit in tempore aliquam mutationem intrinsecam, cum Patri non sit extrinsecum, sed intrinsecum, esse patrem. Quarto : quia producens et productum possunt esse coæva, hoc est, ejusdem durationis simultaneæ : nam sol non est anterior luce, neque ignis splendore. Ergo persona generans et genita possunt

esse in eadem duratione coæternæ. Quas probationes depromit Magister ex Augustino, Ambrosio et Hieronymo.

5. Sed objiciunt Arriani primo : Filius, qui nascitur, principium habet. Ergo inceptionem supponentem tempus antérieur. Respondet : Filius non habet principium inceptions, sed nativitatis solius : quia ipsum nasci sine inceptio est simul cum principio, ut quarta probatione præmisimus.

6. Objiciunt secundo : Filius fuit natus ut esset. Ergo præcessit non esse, a quo transferretur ad esse. Respondet. Filius divinus natus est a principio necessario et sempiterno, et ut esset simul cum illo, atque adeo necessario et sempiterno fuit. Quo differt a Filio creato, qui nascitur a principio quod non est necessario, ac sempiterno Pater, neque ut sit semper cum illo.

7. At quærit primo : an hæc coæternitas Filii cum Patre possit plene et evidenter ostendi ? Negat cum Ambrosio : quia, sicut non potest generatio Filii plene et evidenter ostendi ratione naturali, ita nec ejus coæternitas cum Patre.

8. Quærit secundo : an rectius dicatur Filius semper nasci, an semper natus ? Gregorius ait, verius dici, Filium semper natum : Origenes et Hilarius, semper nasci. Hos Patres sic componit. Dicitur Filius semper natus, ut ostendatur ejus æternitas sine initio ; semper nasci, ut ostendatur ejus æternitas sine fine. At prior locutio utenda

est : tum, quia magis discedit ab hæreticis Arianis : tum, quia positive excludit nativitatem imperfectam et significat positive Filium perfecte et omnino natum.

QUESTIONES.

Quæst. I. An sint tres æternitates, seu durationes æternæ in personis ? De quo hic Durant. q. 3. Aureol. p. 2. art. 3. Interpretes D. Thom. 1, p. q. 28, art. 4, Suar. lib... de Trinit. cap. 11. Ruiz de Trinit. d. 28. Zunnig. d. 3. dub. 11. Granad. tract. 5, d. 1, sect. 4, Alviz. tract. 4, d. 10, sect. 5.

Quæst. II. An Filius coexistat simul in æternitate omnibus futuris ? De quo hic Durand. quæst. 4. Aureol. part. 2, articul. 4 et alii apud distinctionem 8, quæst. 4.

Quæst. III. An generatio activa sit aliquid intrinsecum Patri, distinctum realiter a passiva, ratione cujus mutaretur Pater intrinsece, si esset temporalis ? De quo dist. 5, q. 7.

Quæst. IV. An personæ distinguantur personalitatibus, relationibus, aut originibus ? De quo d. 2, quæst. 13.

Quæst. V. An possit evidenter demonstrari processio personarum ? De quo hic Aureol. part. 1, art. 4 et alii dist. 2, q. 2.

Quæst. VI. An Pater sit prior na-

tura, aut origine, quam Filius? De quo hic Aureolus art. 3 et Fasol. quæst. unic. Interpretes D. Thomæ 1, p. q. art. 1, Zunniga de Trinit. disp. 2, dub. 10. Ruíz disp. 19. Aluiz d. 3, sect. 3. Alarcon 1, p. tr. 5, d. 6, c. 7. Valent. 1, p. 2, q. 17, punct. 4. Suar. lib. 4, c. 15, Tanner. d. 4, quæst. 1, dub. 8, num. 8.

DISTINCTIO X.

Quod Spiritus sanctus sit amor Patris et Filii.

Postquam egit Patre et Filio, aggreditur agere de Spiritu sancto, incipiens a nomine, quo nuncupatur, *amor*. Prima conclusio: Spiritus sanctus proprie dicitur amor, atque adeo est in Deo amor notionalis et personalis, tertiæ personæ proprius. Primo: quia ab Augustino Spiritus sanctus dicitur caritas, quod ab amore mutuo Patris et Filii procedat. Secundo: quia a Joanne dicitur esse dilectio in Deo, qui sit Deus ex Deo. At hæc dilectio, quæ est Deus ex Deo, non significatur

esse Pater, cum Pater non sit ex Deo; neque Filius, cum mox addat Joannes: *Quia de suo Spiritu dedit nobis*. Ergo dilectio est Spiritus sanctus. Neque obstat, quod a Joanne Deus absolute sumptus dicitur, *caritas*: nam etiam sapientia est absoluta et communis, tamen notionaliter dicitur, et appropriatur Verbo; sicut alia nomina pluribus communia appropriantur particularibus, ut legis nomine interdum significantur omnia præcepta divina, interdum sola lex Moysis.

2. Secunda conclusio: Spiritus sanctus est amor substantialis, quo Pater æternus et Filius divinus invicem se diligunt. Nam Hieronymus et Augustinus eum vocant amorem amborum; aliunde est amor ejusdem substantiæ, atque æqualitatis cum Patre et Filio. Unde recte etiam Spiritus sanctus dicitur, *unio*, *caritas* et forte etiam *amicitia* utriusque. Quæ voces in solum amorem cadunt. Item propterea vox *Spiritus sanctus*, quoad rem significatam communis tribus personis adaptatur tertiæ personæ; quia, asserente Augustino, amor communis congrue usurpat sibi vocem communem.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Spiritus sanctus procedat ut amor? De quo hic

sanctus Thomas art. 1 et ejus interpretes, Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Molina, Vasq. Arrubal, Bartholom. et Ludovicus de Torres 1, p. q. 37, art. 1. Item Suar. lib. 11, de Trin. c. 1. Ruiz d. 78. Granad. tr. 10, d. 8. Zunniga d. 12, dub. 1, Tann. d. 4, q. 4, dub. 4. n. 5. Val. 1, p. d. 2, q. 11, pun. 1. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 9, c. 6.

Quæst. II. An Spiritus sanctus procedat ex amore Patris et Filii et totius Trinitatis? De quo interpretes divi Thomæ ubi supra. Item Suar. lib. 11, de Trin. c. 2 et 3. Ruiz disp. 61. Granad. tract. 10, disp. 9. Zunniga, disp. 12, dub. 2. p. Tanner. disp. 4, q. 4, dub. 3. Alarcon. 1, p. tr. 5. d. 8, cap. 7 et 8. Aluiz tr. 4, d. 8, sect. 4 et 5. Albertinus tom. 2, prædic. relat. corol. 14 dub. 1. Valent. 1, p. d. 2, q. 8, puncto. 2.

Quæst. III. An Spiritus sanctus sit amor, quo Pater et Filius se mutuo diligunt, ita ut ab Spiritu sancto constituentur diligentes? De quo hic sanctus Thomas art. 2. Aureol. part. 1, art. 2. Interpretes divi Thomæ, Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Torres, Molina, Vasq. et Arrubal. 1, p. q. 37, art. 2. Item Suar. lib. 11, de Trinit. Valent. d. 2, q. 11 punct. 2. Ruiz d. 74. Gran. tr. 10, d. 10. Tanner. d. 4, q. 4, dub. 8. Aluiz tr. 4, d. 9, sect. 7.

Quæst. IV. An processio Spiritus sancti ex amore Patris et Filii sit libera? De quo hic Scotus et Greg. q. 1, Gabr. Okam. q. 2. Aureol. art. 5 et Faber fuse disp. 37.

Item interpretes divi Thomæ q. 1, relati in 1, p. q. 41, art. 2, Suarez lib. 6, de Trinit. c. 4 et Ruiz disp. 92. Alii d. 6, q. 1.

Quæst. V. An Spiritus sanctus procedat ut amor creaturarum possibilitium et existentium, ex amore ipsarum? De quo interpretes divi Thomæ 1, p. q. 37. art. 1. Item Suar. lib. 11, de Trin. cap. 2. Zunniga disp. 9, dub. 7, memb. 4, d. 12, dub. 3. Gran. tr. 10. disp. 9. Ruiz d. 13. sect. 5, et d. 73, sect. 2, num. 8. Item relati quæst. 2.

Quæst. VI. An Spiritus sanctus procedat immediate per voluntatem, an immediate per naturam divinam? De quo hic Gabr. Okam. Scot. et Greg. q. 1 et alii d. 5, q. 4 et d. 6, q. 2.

Quæst. VII. An principium Spiritus sancti sit sola voluntas absque aliquo relativo? De quo disp. 2, q. 13.

Quæst. VIII. An Spiritus sanctus non sit Filius, quod procedat, ut amor? De quo d. 4. q. 6.

Quæst. IX. An tantum sint tres personæ in divinis? De quo hic sanctus Thomas art. 5, Dur. q. 2 et alii dist. 2, q. 8.

DISTINCTIO XI.

Quod Spiritus sanctus procedit a Patre et Filio.

Id probat, quia sacra Eloquia Spiritum sanctum interdum significant esse Spiritum Patris, interdum Spiritum Filii, interdum missum a Patre, interdum missum a Filio. At Spiritus sanctus procedit ab eo cuius est Spiritus et a quo est missus. Ergo non solum procedit a Patre, sed etiam a Filio.

2. Huic doctrinæ refragantur Græci negantes procedere Spiritum sanctum a Filio. Primo: quia in Evangelio dicitur: *Spiritus qui a Patre procedit*: nulla facta mentione Filii. Secundo; quia in symbolo Nicæni Concilii Spiritus sanctus proponitur *procedens ex Patre et cum Patre et Filio coadorandus*; et in fine subjungitur anathema in eos, qui *aliud docuerint*.

3. Respondet: in Evangelio et in Symbolo Nicæno, cum dicitur Spiritus sanctus procedere a Patre, non negatur procedere etiam a Filio; atque adeo Latini addentes in symbolo a Patre, Filioque procedere, non docent oppositum Evan-

gelio, aut Symbolo Nicæno. Neque Concilium anathematizat eos qui explicant aut addunt doctrinam Catholicam, sed eos qui contrarium quidpiam docent: quod intelligitur per *aliud docere*. Idque confirmat Magister auctoritate Græcorum Patrum, Athanasii, Didymi, Cyrilli et Chrysostomi, qui huic veritati assentiuntur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Spiritus sanctus procedat a Patre et Filio? De quo S. Th. Scot. Dur. Okam. et Gab. q. 1. Bonav. et Aureol. art. 1. Interpretes D. Thom. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Mol. Vasq. Arrubal, et Aluiz id. 1, p. q. 36, art. 2. Item Suarez lib. 10, de Trin. cap. 1. Valent. q. 10, punct. 2. Zunniga disp. 11, dub. 2. Granad. tr. 10. d. 2. Ruiz d. 67. Tannerus 1, p. d. 4, q. 4, dub. 5. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 8. cap. 1. Albertinus tom. 2. prædic. relat. corol. 15, dub. 1.

Quæst. II. An Spiritus sanctus procedat a Patre et Filio, in quantum suppositis distinctis? De quo hic S. Thomas q. 1, art. 2. Bonavent. q. 2, art. 1. Durand. q. 3. Gregor. quæst. 2. Faber disp. 41, c. 2 et 3. Interpretes D. Thomæ proxime relati in 1, p. q. 36, art. 4. Item Suarez lib. 10, de Trinit. cap. 6. Ruiz disp. 71. Zunniga disp. 11, dub. 4. Gra-

nad. tr. 10, disp. 4. Tannerus 1, p. disp. 4, quæst. 4. dub. 7. Albertinus tom. 2, prædic. relat. corol. 15. dub. 1, Alarcon. 1, p. tr. 5, disp. 9, c. 4. Aluiz tract. 4, disp. 9, sect. 4.

Quæst. III. An Pater et Filius sint unus Spirator, unumque principium Spiritus sancti? De quo hic S. Thomas quæst. 1, art. 3. Faber cum Scoto disp. 41, cap. 4. Interpretes D. Thomæ quæst. 1, relati in 1, p. q. 36, art. 4. Item Suar. lib. 10, de Trinit. cap. 5. Valent. quæst. 19, punct. 5. Ruiz 70. Zuniga disp. 11, dub. 6. Granad. tr. 10, d. 5. Tanner. 1, p. d. 4, q. 4, dub. 7. Alarcon. 1, tract. 5, d. 9. cap. 4. Aluiz tract. 4, d. 9, sect. 5.

Quæst. IV. An si Spiritus sanctus non procederet a Filio, distinguere-
tur ab illo? De quo hic Scot. Durand Okam. et Gab. quæst. 2. Greg. q. 1. Aureol. art. 2. Fab. disp. 38. Interpretes relati in 1, p. D. Thomæ p. 36, art. 2. Item Suar. lib. 10, de Trin. cap. 2. Ruiz disp. 68. Valent. q. 10, punct. 3. Zunniga d. 11, dub. 3. Gran. tr. 10, d. 7. Tan. 1, p. d. 4, q. 4. dub. 6. Albertinus tom. 2, prædic. relat. corol. 15, dub. 2. Alarcon 1, p. tr. 5, d. 9, cap. 3. Aluiz tr. 4, d. 9, sect. 6.

Quæst. V. An spiratio activa sit intrinseca Patri et Filio, distincta realiter a passiva? De quo hic Aureol. art. 3. Alii apud d. 5, q. 7.

DISTINCTIO XII.

Utrum Spiritus sanctus prius, vel plenius procedat a Patre quam a Filio.

Duas proponit quæstiones. Prima est: an Spiritus sanctus, prius, scilicet, duratione procedat a Patre quam a Filio? Secunda: an plenius, hoc est potius, aut magis per se et principalius procedat a Patre quam a Filio? In utraque negat.

2. Prima ergo conclusio est: Non procedit prius a Patre quam a Filio. Nam, ut habet Augustinus, processio Spiritus sancti est æterna, sicut Filii. Inter æterna autem non est unum prius duratione quam aliud. Quo satisfacit Hæreticis in-
quirentibus, an Spiritus sanctus processerit a Patre, ante, aut post genitum Filium. Quia duratione, neque ante, neque post natum Filium, sed simul cum illo et ab illo processit: sicut Filius processit a Patre coæternus et simultaneus duratione cum illo.

3. Secunda conclusio: Non procedit plenius, aut magis a Patre quam a Filio. Quia, sicut est æqualis æternitas, ita est æqualis per-

seitas, et necessitas utriusque ad processionem Spiritus sancti.

4. Objicit primo: quia Augustinus ait, Spiritum sanctum procedere a Patre *principaliter*. Secundo: Hieronymus procedere a Patre *proprie*. Tertio: Hilarius, mitti a Patre per Filium. Respondet: His locutionibus significant patres discrimen, quo Pater et Filius habent virtutem producendi Spiritum sanctum; nimirum, Patrem habere illam a seipso, quin acceptam ab alio; Filium vero habere illam acceptam a Patre: quidquid enim est in Filio, est acceptum per generationem a Patre. Cæterum, virtus accepta in Filio æqualiter est requisita per se ad productionem Spiritus sancti, ac virtus non accepta in Patre.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An generatio Filii præcedat aliquo modo processionem Spiritus sancti? De quo hic D. Thomas q. 1, art. 1, Durand. quæst. 1, Bonavent. art. 1, q. 1 et 4, interpretes D. Thomæ q. 36, art. 3, Ruiz. de Trinit. d. 79 et d. 106, Zunniga d. 11, dub. 5. Alii apud dist. 9, q. 6.

Quæst. II. An sint tres æternitates, seu durationes æternæ in divinis personis? De quo dist. 9, quæst. 1.

Quæst. III. An principalius, aut perfectius procedat a Patre, quam a Filio? De quo hic S. Thomas q.

1, art. 2, Durand. q. 2, Bonav. art. 11, quæst. 2, interpretes D. Thomæ 1, p. q. 36, art. 3. Item Granad. tract. 10, d. 3, Ruiz d. 69, Suarez de Trinit. lib. 10. c. 3, n. 8, Alarcon. 1, p. tract. 5, d. 9, cap. 2, Zunniga de Trinitate, d. 11, dub. 5.

Quæst. IV. An procedat a Patre per Filium? De quo hic S. Thom. q. 1, art. 3, Bonavent. art. 1, q. 3, Durand. q. 3, interpretes D. Thom. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Molina, Vasquez, Arrubal, et alii 1, p. q. 36, art. 3, Valent. de Trinit. q. 10, puncto 4, Granad. tr. 10, d. 3, Tanner. 1, p. d. 4, q. 4, dub. 5, Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 9, cap. 2, Aluiz tract. 4, d. 9, sect. 2, Suarez de Trinitate, lib. 10, cap. 2.

Quæst. V. An procedat a Patre et Filio, ut a suppositis distinctis? De quo hic Scot. q. 2, Okam. et Gab. q. 2, Aureolus art. 3. Alii apud distinct. 11, quæst. 2.

Quæst. VI. An Pater et Filius sint unus Spirator, unumque principium Spiritus sancti? De quo hic Okam. et Gabriel. q. 1, Aureol. art. 4. Alii apud dist. 11, q. 3.

DISTINCTIO XIII.

Quare Spiritus sanctus, cum sit de substantia Patris, non dicatur genitus, vel Filius, sed tantum procedens.

Tria quærit. Primo: cur Spiritus sanctus non sit Filius et genitus? Secundo: cur dicatur procedens potius quam Filius? Tertio: an dicendus sit ingenuus?

2. Prima conclusio: Spiritus sanctus, quamvis sit de substantia Patris non est genitus, nec Filius Patris, nam si esset Filius Patris, etiam esset Filius Filii, cum a filio quoque procedat. Atqui Filius Filii dici non potest: nam nullus est Filius duorum patrum; sed duorum, quorum alter sit pater et altera mater. Ergo Spiritus sanctus non est Filius Patris. Sic Augustinus.

3. Secunda conclusio: Dicitur procedere: quoniam, licet Filius etiam Joann. 16, dicatur procedere ex Patre: tamen, quia procedit natus et Filius quod non habet Spiritus sanctus, ut significetur hoc discrimen, Spiritus sanctus dicitur procedens et Filius dicitur genitus et natus. Addit tamen, hoc discrimen, quoad rem et plenam noti-

tiam, esse penitus inscrutabile et inexplicabile.

4. Tertia conclusio: *Ingenitus* bifariam potest accipi. Primo: prout importat negationem omnis processionis. Secundo: prout importat negationem solius generationis. In prima significatione non dicitur Spiritus sanctus ingenuus, sed solus Pater; et ea ratione [negatur a D. Augustino Spiritus sanctus ingenuus. In secunda potest admitti ingenuus, et sic usurpatur a D. Hieronymo.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An sit in Deo processio? De quo hic S. Thomas, Bonav. et Dur. q. 1. Alii apud dist. 4. quæst. 2.

Quæst. II. An processio in Deo sit tantum una? De quo hic S. Thom. q. 1, artic. 2. Alii dist. 2, quæst. 8.

Quæst. III. An processio Spiritus sancti sit generatio? De quo hic S. Thomas art. 3. Scot. Greg. Okam. et Gabr. q. 1. Dur. et Bonav. q. 2. Aureol. art. 1. Fab. dist. 4. Alii dist. 4, q. 6.

Quæst. IV. An Spiritus sanctus sit ingenuus? De quo hic Bonav. art. 1, q. 4. Dur. q. 3. Fab. d. 49, c. 1. Interpretes D. Th. Cajet. Bannez, Zum. Naz. Mol. Vasq. Art. Aluiz. et alii in 1, p. q. 33, art. 4

Item Suar. lib. de Trin. c. 2. Val. q. 6, punct. 4. Ruiz dist. 52 et 53. Zunniga d. dub. 2. Gran. tr. 8, d. 4. Tann. 1, p. d. 4, 4, a n. 8. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 5, c. 7. Aluiz. 1, p. tr. 4, d. 7. Albert. tom. 2, prædic. relat. corol. 13, dub. 1.

Quæst. V. An generatio et spiratio activa realiter aut ex natura rei distinguantur? De quo hic Aureol. art. 3. Scot. q. 1. Durand. q. 2. Fab. d. 39. Alii dist. 2, q. 6.

Quæst. VI. An processio et generatio in divinis possit ratione naturali ostendi? De quo dist. 2 q. 2.

DISTINCTIO XIV.

Quod gemina est processio Spiritus sancti.

Duplicem hic difficultatem explicat. Primam : an præter processionem æternam Spiritus sancti, quam ex præcedentibus supponit, detur processio temporalis. Secundam : an processio temporalis non solum sit a Patre, sed etiam a Filio, sicut æterna.

2. Prima conclusio : Præter processionem æternam Spiritus sancti, concedenda est temporalis. Quod probat : quia Spiritus sanctus donatur et mittitur temporaliter iustis. Ergo temporaliter procedit. Antecedens constat ex novo testamento, ubi duplex donatio visibilis Spiritus sancti expressa est, altera tempore Resurrectionis, cum insufflans in Discipulos Christus dixit : *Accipite Spiritum sanctum*, altera post Resurrectionem, cum die Pentecostes super Discipulos venit. Consequentia probatur : quia donatio et missio Spiritus sancti est quædam processio. Ergo donatio et missio temporalis, est processio temporalis. Hic discursus est Augustini et Bedæ.

3. Secunda conclusio : Etiam processio temporalis Spiritus sancti est a Filio. Probatur auctoritate Augustini dicentis, Spiritum sanctum ad sanctificandas animas non solum procedere et mitti a Patre, sed etiam a Filio. Processio autem et missio Spiritus sancti ad sanctificandas animas temporalis est. Ergo processio temporalis est etiam a Filio, Secundo : quia, si donatio et missio est temporalis processio. Ergo Spiritus sanctus procedit temporaliter ab eo a quo mittitur et donatur. At Spiritus sanctus donatus et missus fuit Apostolis a Filio, ut exprimit sacer Textus. Ergo processit temporaliter, non solum a Patre, sed etiam a Filio.

4. Si autem respondeas cum aliquibus, Spiritum sanctum non do-

nari quoad suam personam et substantiam; sed tantum quoad donum creatum gratiæ sanctificantis; atque ita non esse duplicem processionem personarum Spiritus sancti a Filio: impugnat primo: quia, docente Augustino, ipse Spiritus sanctus datur justis. Gratia autem creata non est ipse Spiritus sanctus. Secundo: quia, docente Ambrosio, unus et idem Spiritus datur omnibus Apostolis, Prophetis et justis. At omnibus non datur una et eadem gratia creata. Tertio: quia, etiam docente Augustino, cum, secundum Apostolum, caritas diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, datur nobis donum æquale Deo. At donum creatum gratiæ non est æquale Deo.

5. Ex dictis colligit primo a nulla creatura, quantumvis sanctissima, donari Spiritum sanctum. Nam Spiritus sanctus procedit ab eo a quo donatur. At a nulla creatura procedit. Ergo a nulla donatur. Colligit secundo, nec donari posse: quia, sicut Spiritus sanctus non procedit actu a creatura, ita nec procedere potest. Quare docuit Augustinus, Christum effudisse Spiritum sanctum, quia Deus est.

6. Sed objicit Apostolum de se dicentem, tribuisse Galatis Spiritum sanctum. Respondet: Id dixit Apostolus, tanquam minister Christi, non tanquam auctor et principalis donator et missor.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An processio Spiritus sancti sit temporalis? De quo hic S. Th. Dur. Okam. et Gab. q. 1. Aureol. art. 1. Interpretes multoties relati in 1, p. D. Th. q. 43, art. 2. Item P. Suar. lib. 12, de Trin. c. 4 et 6. Ruiz. d. 108, a sect. 7. Gran. tr. 15, d. 1. Zunniga d. 18, dub. 2. Valent. 1, p. d. 2, q. 17, p. 5. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 9, c. 8. Tanner. 1, p. d. 4, dub. 9.

Quæst. II. An aliqua ratione processio temporalis distinguatur ab æterna? De quo hic S. Th. q. 1. Aur. art. 2. Dur. q. 2. Okam. et Gab. q. 1. Interpretes D. Th. 1, p. q. 43, art. 2 et 3. P. Suar. lib. 12, de Trinit. c. 1. Ruiz. d. 108, sect. 6. Zunniga d. 18, dub. 2 et 3. Valent. 1, p. d. 2, q. 17, punct. 5. Tanner. 1, p. d. 4, q. 4, dub. 9. Gran. 1, p. contr. 5, tract. 15, disp. 1. Alarcon. 1, p. 5, tr. disp. 6, cap. 8.

Quæst. III. An Spiritus sanctus donetur quoad personam, an solum quoad donum creatum? De quo hic S. Th. et Greg. q. 1. Okam. et Gab. q. 2. Dur. q. 1, Interpretes D. Th. 1, p. q. 43, art. 3. Ruiz. disp. 108, sect. 1. Granad. 1, p. contr. 5, tr. 15, d. 4. Alar. 1, p. tr. 5, q. 9, d. 9. Suar. de Trin. lib. 12, cap. 5.

Quæst. IV. An quælibet persona mittat quamlibet personam? De quo

hic Scotus q. 1. Interpretes D. Th. Cajet. Zum. Bannez, Naz. Molin. Vasq. Arrub. et alii 1, p. q. 43, ab art. 4 ad 6. Item Suar. lib. 12, de Trin. c. 3. Ruiz. d. 106, a sect. 6. Gran. tr. 15, d. 2. Zunniga de Trin. d. 18, dub. 4. Tanner. 1. p. d. 4, q. 4, dub. 9. Alarcon. 1, p. tr. 1, 5, d. 9, c. 8.

Quæst. V. An caritas infusa iustis sit donum creatum a Spiritu sancto distinctum? De quo Bannez, Aragon et alii Interpretes D. Thomæ 2, 2, q. 23, art. 2. Rem. Bellarminus tom. 3, lib. 1, de gratia et lib. arb. c. 8, 9 et agentes de caritate, Lorca disp. 3, Valent. d. 3, q. 1, punct. 1. P. Suar. dist. 3, sect. 1. Coninek. d. 21. Torres d. 66, dub. 4. Granad. 2, 2, contr. 3, tr. 1, d. 1. Hurtado de caritate, d. 123. Tanner. 2, 2, q. 2, dub. 1.

Quæst. VI. An possit aliqua creatura esse causa principalis gratiæ justificantis, cum qua Spiritus sanctus donetur? De quo hic Dur. q. 4. Interpretes D. Th. Contr. Med. Lorca, Vasq. Zum. Cur. et alii 1, 2, q. 112, art. 1. Item Suar. lib. 6, de gratia, c. 3. Gran. 1, 2, contr. 8, d. 8. Torres opusc. 3, d. 1. dub. 11 et nos disp. 23, de ente supern. sect. 11.

DISTINCTIO XV.

*Utrum Spiritus sanctus a seipso
detur?*

Eandem difficultatem expendit de Patre et Filio. Præmittit autem, Spiritum sanctum bifariam considerari : primo : tanquam Deus indistinctum a Patre et Filio ; secundo : tanquam donum personale ab illis distinctum.

2. Igitur, prima conclusio est : Spiritus sanctus, tanquam Deus, dat se ipsum hominibus, tanquam donum. Primo : auctoritate Augustini id expresse docentis. Secundo : quia opera Trinitatis ad extra sunt omnibus personis communia. Donatio autem temporalis est opus ad extra. Confirmatur : quia non possunt Pater et Filius donare aliquid hominibus, quod non donet Spiritus sanctus. At Pater et Filius donant Spiritum sanctum. Ergo etiam Spiritus sanctus donat seipsum. Unde Spiritus sanctus temporaliter mittitur et procedit a seipso. Nam donatio, ut præmissum est superioribus, est quædam processio et missio. At Spiritus sanctus donatur a se. Ergo mittitur et procedit temporaliter a se.

3. Secunda conclusio : Etiam Filius mittitur et temporaliter procedit a se. Tum, quia ita docet Augustinus in textu. Tum, quia Filius eo dicitur missus, quo incarnatus. At incarnatio, cum sit actio ad extra, facta est ab ipso Filio. Quare Filius mittitur ab Spiritu sancto, ut Ambrosius cum Esaia testatur, siquidem eadem est ratio de Spiritu sancto mittente Filium, quæ de ipso Filio. Porro, duplex est missio temporalis Filii, altera visibilis, quæ semel tantum fuit incarnatione; altera invisibilis, quæ sæpe contingit hominibus, cum Filius mente creaturæ rationalis percipitur.

4. Objicitur primo : quia Filius est missus a Patre. Ergo non a se. Secundo : ipse Filius ait de se : *A meipso non veni*. Respondet ad primum : Componitur Filium esse missum a Patre, et simul a se, quia utrique communis est eadem voluntas : sicut componitur, Filium esse sanctificatum et traditum a Patre, et simul a se, ut exprimit sacer Textus. Ad secundum : Filius non venit a seipso, qua homine; secus vero, qua Deo.

5. Tertia conclusio : Pater non est missus, aut donatus a se, vel ab alia persona. Tum, quia referente Augustino, nulli in sacro Textu legitur Pater missus, aut datus. Tum, quia missio et donatio, quæ est temporalis processio, importat processionem æternam. Pater autem, cum sit fons totius Trinitatis, a nulla persona æternaliter procedit.

6. Objicitur primo : Pater perci-

pitur mente, sicut Filius. Ergo missione, saltem invisibili mittitur, sicut Filius, qui dicitur invisibiliter missus, quia mente creaturæ percèptus. Secundo : quia si Pater est mittens et non mittitur, erit auctoritate major, quàm Filius et Spiritus sanctus, ut voluerunt plerique Hæretici. Respondet ad primum : Filius non mittitur missione invisibili solum, quia mente nostra percipitur, sed etiam quia procedens ab alio supponitur, quod Patri extraneum est. Ad secundum : Mitti et non mitti non denotat in Patre auctoritatem et præstantiam, sed personalem proprietatem, quia origo est totius Trinitatis nullam supponens personam priorem, a quo procedat et mittatur.

QUÆSTIONES.

In hanc distinctionem moveri possunt omnes quæstiones præcedentes. Item an possit esse missio æterna? Secundo : an possit esse missio Filii absque missione Spiritus sancti? Tertio : an sit invisibilis Filii et ea facta sit ante Incarnationem, et plenior, quam post Incarnationem? De quibus disserunt S. Th. Bonav. Durand. Aur. et communiter Interpretes Magistri hic. Item Interpretes D. Thomæ q. 43. Suarez lib. 12, de Trin. Ruiz. disp. 108 et 109. Granad. tract. 15. Zun-

niga d. 18. Tannerus 1, p. d. 4, q. 4, dub. 9. Alarc. 1, p. tract. 5, d. 9, c. 8 et 9. Val. 1, p. disp. 2, q. 17.

DISTINCTIO XVI.

De duplici missione Spiritus sancti, visibili et invisibili.

Prima conclusio : Duplex est missio Spiritus sancti, sicut Filii : altera visibilis, altera invisibilis. Nam Filius dicitur invisibiliter missus : quia mente fidelium percipitur : et missus visibiliter, quia apparuit in signo visibili. Sed etiam Spiritus sanctus apparuit in signo visibili, ut die Pentecostes in specie ignis et apud Jordanem in specie columbæ : item, quotidie invisibiliter mentibus fidelium illabitur. Ergo etiam Spiritus sanctus visibilis et invisibilis mittitur.

2. Secunda conclusio : Missio visibilis Spiritus sancti non fecit ejus substantiam visibilem ; sed signis tantum externis, operationibusque cordi hominum internis illam demonstravit. Nam Spiritus sanctus natura invisibilis et immutabilis est : quanquam possit novis

signis absque ullo sui motu, quasi de novo veniens significari operari.

3. Tertia conclusio : Est discrimen inter missionem visibilem Spiritus Sancti et missionem Filii. Primo : quod Filius est missus in natura creata sibi realiter unita : at Spiritus sanctus non est missus in natura creata sibi realiter unita ; quippe non univit sibi naturam columbæ, neque vero fuit columba, sicut Filius fuit homo. Secundo : quia, teste Augustino, Filius, qua missus, est minor Patre ; nam qua homo, minor est Patre : at Spiritus sanctus, qua missus, non est minor Patre ; quia missione non est factus aliquid, quod sit minus Patre. Unde notat, Filium, qua missum, scilicet, qua hominem, etiam esse minorem seipso et Spiritu sancto, quia, teste Augustino, Christus in forma servi minor est Deo : Filius autem et Spiritus sanctus sunt Deus, sicut Pater. At objicit Hilarius negantem, Filium esse minorem Patre, quamvis Patrem concedat majorem. Sed admonet, pie legendum Hilarium ; quia potest intelligi negare, Filium esse minorem Patre, solum qua Deum, et Patrem admittere majorem Filio solum qua hominem.

QUÆSTIONES.

Etiam in hanc distinctionem veniunt explicandæ quæstiones distinctionis 14 et 15. Videntur auctores ibi relati etiam in quæstiones sequentes.

Quæst. I. An missio visibilis conveniat Spiritui sancto ? De quo hic S. Thom. art. 1, Durand. q. 1, Gabriel. q. 1, art. 2. Aureol. artic. 1 et 2. Item Interpretes D. Thomæ 1, p. q. 43, art. 7.

Quæst. II. An missio visibilis Spiritus sancti facta sit ad Patres veteris Testamenti ? De quo S. Thomas art. 2. Durand. q. 2. Gabriel. q. 1, art. 2. Aur. art. 4. Ruiz. de Trin. d. 109, sect. 9, et Interpretes D. Thom. 1, p. q. 43, art. 6.

Quæst. III. An missio visibilis fiat tantum in specie corporea ? De quo S. Th. art. 3. Dur. q. 1. Gab. q. 1, art. 3. Aureol. art. 5. Ruiz. d. 109, sect. 11, et Interpretes S. Th. 1, p. q. 43, art. 2, et seqq.

Quæst. IV. Species missionis visibilis sintne formatæ ministerio Angelorum ? De quo S. Th. hic art. 4. Ruiz. de Trin. d. 109, sect. 10.

Quæst. V. An Spiritus sanctus possit invisibiliter missus inhabitare animam, constituens illam justam et acceptam in gloriam, absque aliquo dono inhærenti ?

De quo hic Greg. quæst. 1, concl. 3. Interpretes S. Th. 1, p. q. 43, art. 3. Suar. lib. 7, de gratia, c. 7, a n. 33. Vasq. 1, 2, d. 205, c. 3 et 4. Val. 1, 2, d. 8, q. 9, puncto 5. Lorca, 1, 2, disput. 37, de gratia, Ruiz. de Trinit. 109, sect. 7. Item Interpretes S. Th. Cajet. Conr. Zumel, Medina, Curiel et alii 1. 2. q. 113, art. 1 et 2.

Quæst. VI. An missio invisibilis Spiritus sancti fiat per operationes internas gratiæ quoad substantias supernaturales, ab operationibus naturæ differentes ? De quo Gonzalez 1, p. d. 74. Alvar. de auxiliis, disp. 1, lib. 3, respons. 8. Lorca de gratia d. 3, memb. 4 et 5, disp. 7. Lessius de auxiliis, c. 10, in appendice a n. 11. Vasq. 1, 2, disp. 189, c. 6. Turrianus Opusculo 2, de gratia, d. 4, dub. 28, et Ruiz. de provident. disp. 33 et nos lib. 5, de ente supernat. fuse.

Quæst. VII. An missio invisibilis Spiritus sancti, moveat mentes hominum per auxilia gratiæ intrinsece efficacia ? De quo relati lib. 1, dist. 2, 4, quæst. 5.

DISTINCTIO XVII.

De missione invisibili Spiritus sancti.

Tota doctrina hujus distinctionis duabus propositionibus comprehenditur. Prima est : Spiritus sanctus non solum est caritas, qua Pater et Filius se et homines diligunt, quod omnes concedunt ; sed etiam est caritas, qua nos diligimus Deum. Secunda est : Spiritus sanctus tunc dicitur invisibiliter mitti et dari nobis, cum nos diligimus Deum, qui per hanc dilectionem manet in nobis, et nos in Deo.

2. Prima propositio probatur primo : Joannes et Augustinus vocant Deum dilectionem, qua ex caritate diligimus fratrem. At Deus, qui est dilectio, non est Pater, neque Filius, quorum propria non sunt attributa amoris. Ergo erit Spiritus sanctus. Secundo : Augustinus ait, inter dona Dei nullum esse majus caritate. At Spiritus sanctus est donum Dei, quo nihil est majus. Ergo Spiritus sanctus est caritas. Tertio : secundum Joannem dilectio nostra, qua manemus in Deo et Deus in nobis, dicitur esse Deus ex Deo. At dilectio, quæ est Deus ex Deo, est

Spiritus sanctus, ut idem Joannes declarat addens : Quia de suo Spiritu dedit nobis. Ergo dilectio nostra est Spiritus Sanctus.

3. Si autem dicas, dilectionem nostram dici Deum ; solum causaliter et non identice, sicut Deus dicitur patientia nostra, spes nostra, quia ab illo procedunt : contra est : quia Augustinus docet, Deum non dici caritatem, sicut patientiam et spem nostram : quia hæc dicuntur de Deo, solum quia a Deo sunt ; illud vero, quia Deus est : quare Deus non dicitur caritas mea, sicut patientia mea, sed absolute Deus caritas est. Ergo Deus non est caritas solum causaliter, sed etiam identice. Neque obstat, Spiritum sanctum esse identice caritatem, qua Deus diligit nos. Nam secundum diversas considerationes dicitur Spiritus sanctus caritas, qua Deus diligit nos ; et caritas, qua nos diligimus Deum : uni enim et eidem caritati possunt munia convenire diversa, tum reddendi Deum diligentem nostri, tum nos diligentes Dei.

4. Opponit primo : Caritas minuitur et augetur. At Spiritum sanctum minui et augeri repugnat. Secundo : caritas datur de novo non habentibus illam. At Spiritus sanctus nulli advenit de novo, cum semper et ubique præsens sit. Tertio : secundum Apostolum et Augustinum, caritas nostra est ab Spiritu sancto, sicut fides. At Spiritus sanctus non est a seipso. Quarto : caritas est effectus et mo-

tus animæ secundum Augustinum : Spiritus Sanctus vero non est effectus et motus animæ.

5. Ad primum respondet : Spiritus sanctus et caritas non minuitur, neque augetur in se : at augetur et minuitur, prout est in nobis seu prout participatur a nobis. Sic Deus exaltatur et magnificatur in nobis, quamvis in se exaltari et magnificari repugnat. Quod testimoniis Augustini illustrat. Ad secundum : Aliud est, Spiritum sanctum adesse omnibus ; aliud haberi et participari ab omnibus ; adest enim Spiritus sanctus creaturis irrationalibus : a quibus non habetur, nec participatur. Primum igitur nunquam est novum ; secus vero secundum. Ad tertium : Caritas est ab Spiritu sancto, quia datur ab Spiritu sancto, qui seipsum dare potest : quo differt caritas a fide, quæ etiam datur ab Spiritu sancto, sed non est Spiritus sanctus donans seipsum cum fide. Ad quartum : Spiritus sanctus dicitur effectus et motus animæ : quia operatur effectum et motum, quo anima diligit Deum ; sicut ea ratione Deus dicitur patientia mea et spes mea. Si autem urgeas : Ergo non alio modo tribuitur Spiritui sancto caritas actualis, quam actualis fides et spes. Sed negat : quia actum fidei et spei operatur Spiritus sanctus mediis virtutibus ; actum caritatis vero non operatur media virtute creata, sed per seipsum immediate.

6. Jam secunda propositio faci-

lis probatu est. Nam, si caritas, qua diligimus, Spiritus sanctus est. Ergo cum nobis donatur caritas, Spiritus sanctus donatur. Secundo : quia ait Augustinus, caritatem esse donum præstantissimum omnium, quæ homini donantur, sine quo cætera nihil prosunt et cum quo omnia prosunt. Donum autem omnium præstantissimum est Spiritus sanctus. Ergo donata caritate donatur Spiritus sanctus. Unde, cum Spiritus sanctus sit donum, et per Spiritum sanctum distribuuntur singulis hominibus dona, concedendum est, per unum donum omnibus commune distribui hominibus varia ac multiplicia dona.

Dubitationes circa litteram præcedentem.

1. Prætermitti non potest in hac distinctione explicatio duorum dubiorum. Primum est : an Magister disserat in ea de caritate actuali, an de habituali. Secundum : an in ea neget caritatem habitualement, quæ sit donum creatum nobis inhærens ? Communis enim antiquorum et recentiorum sententia est disserere de caritate habituali ; et hanc negare esse creatam et nobis inhærentem. Ideo communiter ab omnibus hæc sententia deseritur, et ab aliis erronea, ab aliis temeraria censetur.

2. Ego vero pro munere præsentis benignus sum in Magistrum,

duoque ab aliis seorsim censeo. Primum est : Magistrum agere indiscriminatim de caritate prout ab actuali et habituali, seu agere de caritate prout ab actuali et habituali præscindit. Secundum est : improbable non esse. Magistrum neutiquam negare caritatem habitualement creatam, nobisque inhærentem, sed tantum velle, eam esse Spiritum sanctum per formalem participationem, aliis virtutibus minime convenientem ; prout nunc a plerisque theologis doceretur, asserentibus, caritatem esse præ aliis virtutibus sanctificantem, Divinitatisque participem. Cui sententiæ ego quoque suffragium tuli tract. de gratia justificante.

3. Primum igitur probo : Quia interdum agit Magister de caritate, quæ est dilectio : interdum de caritate, quæ facit et operatur dilectionem. At caritas, quæ est dilectio, est actualis ; caritas vero, quæ facit et operatur dilectionem, est habitualis. Ergo agit indeterminate de caritate præscindente ab actuali et habituali. Confirmatur : Magister disserit de ea caritate, de qua sermo est Joanni et Augustino, in testimoniis quæ adducit. At communi theologorum et Patrum interpretatione in eis testimoniis sermo est potior de caritate actuali, quam habituali. Confirmatur secundo : Eodem modo vocat Magister Spiritum sanctum caritatem, qua nos diligimus, quo caritatem, qua Deus diligit. At Spiritus sanctus dicitur caritas

actualis, qua Deus diligit. Ergo etiam dicitur caritas actualis, qua nos diligimus.

4. Secundum probo : Cum Spiritus sanctus dicitur caritas actualis, qua nos diligimus Deum, non negatur a Magistro caritas creata, quæ sit actus elicited a nostra voluntate, distinctus ab Spiritu sancto : incredibile enim est, a tanto viro negari, nos diligere per actum nobis inhærentem. Ergo, quod Spiritus sanctus dicatur caritas, non negatur habitualis et creata. Solum igitur intendit, caritatem creatam nobis inhærentem esse Divinitatis participem et esse Spiritum sanctum per formalem participationem sibi peculiarem et aliis virtutibus alienam. Confirmatur : nam, cum Magister sibi objicit Spiritum sanctum non accipere crementum, neque decrementum ; respondet, quamvis Spiritus sanctus non sit capax crementi, neque decrementi in se ; tamen ejus esse capacem, prout participatur a nobis per caritatem. Ergo præter Spiritum sanctum in se aliud quid est nostra caritas, participans Spiritum sanctum. Est igitur donum creatum, quod participatione formali dicitur Spiritus sanctus.

5. Objicies, Magistrum supra ad quartum constituere hoc discrimen inter dilectionem Dei et actum fidei ac spei, quod dilectio Dei non efficitur a Spiritu sancto virtute media, sicut actus spei et fidei. Respondeo : Id sic est accipiendum,

ut actus fidei efficiatur virtute media, quæ non est, et dicatur Spiritus sanctus : quia non participat formaliter Spiritum sanctum : dilectio vero efficiatur ea virtute creata, quæ dicatur et sit Spiritus sanctus ; quia participat Spiritum sanctum, quod sufficiebat ad scopum Magistri. In quo autem hæc formalis participatio consistat, exposui tract. de justificatione, ostendens caritatem esse sanctificantem : quo pertinet ea explicatio. Præsentis autem instituti erat in re theologis solemnissima breviter saltem Magistri mentem investigare et probabilitate aliqua a censuris vindicare.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An caritas habitualis sit nobis inhærens et a Spiritu sancto distincta ? De quo hic sanctus Thomas, Scot. Durand. Gregor. Aureol. Okam. et Gabr. q. 1. Alii relati dist. 14, quæst. 15.

Quæst. II. An caritas habitualis sit tota virtus agendi ? De quo hic Scot. q. 2 et 3. Aureol. 3, p. distinctionis. Item Alvarez de auxiliis, disp. 64 et 85. Naz. 1, p. q. 12, art. 5, contr. 2 et Scotus in 4. dist. 49, p. 3, art. 2. Rursus Suarez 1, p. lib. 2, de visione Dei, c. 9 et 10 et lib. 6, de gratia, c. 5. Arrub. 1, p. d. 19, c. 5 et 6.

Torres 2, 2, d. 45, dub. 2. Coninek, 2, 2, disp. 5, dub. 5, Fas. 1, p. qu. 12, art. 5, dub. 7. Herice 1, p. disp. 45, cap. 3. Hurtado de caritate, disp. 124. Tannerus 1, p. d. 2, qu. 6, dub. 4. Albertinus tom. 1, princip. 1 an. 11. Alarcon. 1, p. tr. 1, disp. 3, c. 1, et nos de ente supernaturali, d. 30 et alii quos ibi referimus sect. 2, 20 et 21.

Quæst. III. An divinitus possit fieri actus caritatis per auxilium extrinsecum ? De quo Greg. in hac q. 1. Item Navarette 1, p. contr. 39, § 1 et 2. Alvar. de auxiliis, d. 67. Albeda 1, p. d. 27, sect. 3. Arrub. 1, part. d. 20. Suar. lib. 6, de gratia, c. 6. Tanner. 1, p. d. 2, qu. 6, dub. 3, a n. 12. Valent. 1, p. d. 1, qu. 2, punct. 3. Alarcon. 1, p. tr. 1, d. 3, c. 4 et nos de ente supernaturali, disp. 34 et 35. Herice 1, p. d. 47. Hurtado de caritate, d. 126. Lorca tom. 1, in 1, 2, d. 30 et 2, 2, d. 4, de caritate. Ægidius de præsentatione tom. 2, lib. 9, q. 6. Item Zumel, Molina, Bannez, Vasq. Nazar. Ripa, Fasol. et alii interpretes D. Th. in 1, p. q. 12, art. 1.

Quæst. IV. An caritas habitualis efficiat actum disponentem ad ipsam ? Denuo hic Gabr. et Okam, qu. 3. Interpretes D. Thom. Cajet. Medin. Conrad. Cur. Zumel et alii in 1, 2, q. 113, art. 8. Item Suar. lib. 8, de gratia, cap. 11. Alvarez de auxiliis d. 66. Montesin. 1, 2, d. 3, 4, qu. 4. Lorca de gratia, d. 38. Val. 1, 2, disp. 4, quæst. 3. punct. 4 et 5. Vasq. 1, 2, d. 21.

Torr. 2, 2, d. 77. Coninck 2, 2, d. 6, dub. 7. Hurtado 2, 2, disp. 127. Tann. 1, 2, d. 6, q. 5, d. 5. Granad. 1, 2, contr. 8, tract. 10, d. 2, et nos de ente supernaturali, disp. 76.

Quæst. V. An actus caritatis sit justificans? De quo Vasq. 1, 2, disp. 103 et in 3. p. d. 2. Torres Opusculo 6, de gratia, de 4, dub. 19 et 20. Suar. 1, tom. in 3, p. d. 8, sect. 8 et lib. 7, de gratia, c. 8 et 23. Tanner. tom. 2, d. 6. q. 5, a n. 4. Granad, contr. de gratia, tr. 8, d. 3, sect. 2, Coninck 2, 2, d. 6, a n. 28. Lorca de gratia d. 35, Joannes Vincentius lib. de gratia Christi, q. 1, concl. 6. Bellarm. lib. de justificatione c. 15. Albertinus tom. 1, princ. 1, corol. 18, a num. 63 et alii quos ipsi referunt.

Quæst. VI. An caritas augeatur, per additionem gradus ad gradum? De quo hic S. Thom. qu. 2, art. 2, Scot. a qu. 3, usque ad 6. Durand. qu. 5. Interpretes D. Thom. 1, 2, qu. 5, art. 2 et 3 et 2, 2, qu. 24, art. 5. Ubi Malder. Bannez et Aragon. Item Lorca sect. 3, d. 14. Coninck d. 22, dub. 3. Vasq. 1, 2, d. 82. c. 8. Suarez tom. 2. Metaph. d. 42, sect. 2, Hurtado 2, 2, d. 140. Gran. de caritate, tr. 3, d. 1, Torres 2, 2, d. 68, dub. 1. Val. 2, 2, d. 3. q. 2, punct. 3, assertionem 4 et 5.

Quæst. VII. An caritas solum augeatur per actus intensiores, aut æquales? De quo hic S. Thom. q. 2, art. 3, Interpretes D. Thomæ,

Cajet. Bannez, Arag. Lorca, 2, 2, qu. 24, art. 6. Victoria relatione de augmento caritatis. Torres d. 68, dub. 3. Coninck disp. 8, dub. 9. Monsæus d. 8, cap. 5. Granad, 2, 2, contr. 3, de caritate, tract. 3, d. 9. Hurtado 2, 2, d. 144. Tan. 2, 2, d. 2, q. 2, dub. 4. Valentia 2, 2, d. 3, qu. 2, p. 3, assert. 8 et 9 et nos de ente sup. lib. 4. Granad. 22, contr. 3, tr. 3, d. 7, 8 et 9.

Quæst. VIII. An augmentum caritatis habeat aliquem terminum? De quo hic S. Thom. art. 2. Greg. q. 6. Interpretes S. Thom. superius relati 2, 2, q. 24, art. 7. Item Lorca de caritate, d. 49. Naz. in 3, p. d. q. 2, art. 11, contr. 1. Fab. in 3, d. 29, cap. 2. Vasq. 3, p. d. 46 et 47. Suar. 3, p. tom. 1, d. 22, sect. 2. Torres 2, 2, d. 68, dub. 6. Coninck. d. 2, 2, dub. 5. Valent. 2, 2, d. 3, q. 2, p. 3, assert. 2. Hurtado 2, 2, d. 147, 148 et 149. Granad. 2, 2, contr. 3, d. 2 et 3. Nos de ente supernaturali, lib. 4.

Quæst. IX. An habitualis caritas possit diminui? De quo hic S. Thom. q. 2, art. 5. Durand. q. 10. Greg. q. 5, dub. 2. Interpretes D. Th. Bannez, Malder. Arag. Lorca et Torres, 2, 2, qu. 24, art. 10. Victor relatione de augmento caritatis. Coninck. 2, disp. 22, dub. 8. Valent. 2, 2, d. 3, quæst. 2, p. 5. Hurtado 2, 2, dist. 152. Granad. 2, 2, contr. 3, tr. 4, d. 4. Torres 2, 2, disp. 72, d. 1. Nos de ente supernaturali, lib. 4.

Quæst. X. An aliquis possit

esse justus sine dono inhærenti? De quo hic Greg. qu. 1. Alii apud dist. 16, quæst. 5.

Quæst. XI. An possit esse meritum sine caritate aut gratia justificante? De quo hic Durand. Okam, et Gabr. quæst. 2. Item Cajet. Zumel, Conrad. Medina, Vasquez, Lorca et Interpretes S. Thomæ in 1, 2, q. 109, art. 2. et q. 114, art. 2. Item Tanner. 1, 2, d. 6, q. 6, dub. 2. Valent. 1, 2, d. 8, qu. 6, p. 3. Granad. 1, 2, contr. 8, tract. 11, disp. 2, sect. 1. Coninck. 2, 2, d. 8, dub. 4. Ragusa tom. 1, in 3 part. d. 4, § 1.

Quæst. XII. An actus caritatis diligentis caritatem, pertineant ad caritatem? De quo S. Thom. hic. q. 1, art. 5 et P. Torres 2, 2, d. 37, dub. 8 et nos fuse de ente supernaturali, dist. 64.

DISTINCTIO XVIII.

Utrum eadem ratione Spiritus sanctus dicatur donum et datum, sive donatum?

Conclusio est: Spiritus sanctus non eo est donum, quo datum,

seu donatum. Ita Augustinus, qui tria discrimina novit inter Spiritum sanctum donum et Spiritum sanctum donatum. Primo: Spiritus sanctus est ab æterno donum: quia ab æterno est donabilis. At non est ab æterno, sed in tempore donatus: quia in tempore actu donatur. Secundo: consequenter donum est, quia procedit a Patre et Filio: donatus vero, quia procedit et mittitur in tempore etiam a seipso. Tertio: consequenter, prout donum refertur ad Patrem et Filium; prout donatus vero refertur ad nos, quibus donatur.

2. Objicitur: Etiam Filius procedit a Patre donabilis nobis: nam, sicut in tempore Filius datus est nobis, ab æterno dabilis fuit. Ergo esse donum non est proprietas Spiritus sancti. Respondet: Filius ex vi suæ processione non est donabilis, sed genitus: at Spiritus sanctus ex vi suæ processione donabilis est, quippe Filius non procedit ut amor, nec ex amore, cujus est donare, sicut procedit Spiritus sanctus. Cæterum uterque sua processione accipit essentiam. Filius quidem nascendo, et Spiritus sanctus procedendo. Productione tamen non sunt essentia, sed Filius et Spiritus sanctus: quia natiuitas Filii non solum tribuit secundæ personæ esse Deum, sed etiam esse Filium: similiter processio Spiritus sancti, præter esse Deum tribuit tertiæ personæ esse Spiritum sanctum.

3. Ex dictis colligitur, Spiritum

sanctum posse dici spiritum nostrum, ut dicitur in sacro Textu spiritus Eliæ, et spiritus Moysis: quia re vera datur nobis: at non spiritum, quo sumus et vivimus; hic enim spiritus animus est: sed spiritum, quo iusti sumus, cum Spiritus sanctus donetur nobis per caritatem sanctificantem. Verum non dicitur *Spiritus sanctus noster*: nam prout Spiritus sanctus est, non est noster, sed Patris et Filii, ad quos solum refertur. Filius vero dicitur *panis noster*: quia hac ratione ad nos refertur. At non dicitur Filius noster: quia sub hac ratione refertur ad solum Patrem.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An esse donum sit essentialia tribus personis? De quo hic S. Thomas, Durand. Okam et Gabr. quæst. 1. Interpretes D. Thom. Cajet. Naz. Vasq. Arrub. 1, p. q. 38, art. 1, Suarez lib. 1, de Trinit. cap. 4. Valentia 1, p. disp. 2, q. 10, punct. 1, Ruiz. disp. 73, Zunniga d. 3, Granad. tract. 10, d. 2, Alarcon. tr. 3, d. 9, c. 6. Tanner. d. 4, q. 4, n. 13 et seqq. Aluiz. tr. 4, d. 9, sect. 9 et 10.

Quæst. II. An esse donum sit proprium Spiritus sancti? De quo hic S. Th. art. 2, Scot. q. 1, Aureol. art. 1, Faber. d. 43. Item in-

terpretes S. Thom. nuper relati 1, p. q. 38, art. 2. Rursus Suarez, Ruiz. Zunniga, Granad. et Alarcon ubi supra, Tannerus disp. 4, q. 4, dub. 4, num. 10 et seqq. Aluiz. tract. 4, disp. 9, sect. 10.

Quæst. III. An Spiritus sanctus donatus per caritatem sanctificet animam? De quo disp. 17, q. 4.

Quæst. IV. An Spiritus ex vi processione accipiat essentiam? De quo hic S. Thom. art. 4, Dur. q. 2. Item Zunniga de Trinit. d. 2, dub. 20, a membro 6. Alarcon. tr. 4, d. 8, c. 13, Aluiz. tr. 4, d. 2, num. 14, Ruiz. de Trin. d. 7 et sequentibus, et relati dist. 4. q. 6.

Quæst. V. An Spiritus sanctus non sit Filius et natus; quia donum ex amore procedit? De quo relati dist. 4, q. 6.

Quæst. VI. An Spiritus donetur Patri aut Filio? De quo hic Gab. q. 2, art. 2 et Ruiz. de Trinit. 73, sect. 3. Aluiz. tr. 4, d. 9, sect. 9, Suar. de Trin. lib. 11, c. 4, n. 3 et 4.

Quæst. VII. An esse donum conveniat Spiritui sancto ab æterno? De quo hic Gabr. q. 1. Suarez. de Trinit. lib. 11, c. 4. Aluiz. tr. 4. d. 9, sect. 9. Tann. d. 4, q. 4, dub. 4, num. 16. Ruiz. de Trinit. d. 73, sect. 2, a n. 11. Valent. 1, p. d. 2, quæst. 12, punct. 2. Interpretes D. Thomæ superius relati 1, p. q. 38, art. 2.

DISTINCTIO XIX.

De æqualitate trium personarum.

Conclusio est: Tres personæ sunt omnino æquales. Probat: quia, docente Augustino, nulla persona superat aliam, æternitate, magnitudine, aut potestate. Uhi notat, hæc attributa, quamvis significantur tanquam diversa, reipsa in Deo non esse diversa, sed unum: quia in Deo summe simplici non est varietas, seu diversitas perfectionum. Ergo æqualitatem personarum in æternitate supponi ex distinctione 9 et 11. Æqualitatem in potestate exponet distinctione sequenti. Nunc æqualitatem magnitudinis, seu perfectionis declarat et probat: quia, juxta Damascenum, omnis perfectio Deitatis est in Patre, omnis in Filio, omnis in Spiritu sancto. Ergo perfectione essendi non est major una persona, quam alia. Confirmatur: Pater est perfectus Deus, Filius etiam et Spiritus sanctus. At, si aliqua perfectione Pater esset major, quam Filius; defectu talis perfectionis esset Filius imperfectus. Ergo nulla perfectione major est una persona quam alia. Secundo: veritas essentiæ divinæ non est major

in una personâ quam in alia: nec enim una verius est Deus quam alia. Ergo nec bonitas, seu perfectio major est: nam veritas et bonitas æqualiter sectantur essentiam.

Unde colligit primo: duas personas simul, non esse majus aliquid, quam unam solam seorsim: quia, quidquid perfectionis essentiæ est simul in duabus, aut tribus, est in una sola seorsim. Secundo unamquamque personam esse per circuminsessionem in alia: quia in unaquaque est magnitudo et perfectio essentiæ, quæ est in alia; ut exponunt Ambrosius, Augustinus et Hilarius. Tertio: nullam personam esse partem Dei, ut docet Augustinus lib. II, *contra Maximum*, c. 10, quia singulæ continent totam perfectionem essentiæ, quin una essentia superaddat perfectionem supra aliam. Pars autem non continet perfectionem totius, sed superaddit parti aliquam perfectionis partem. Quarto: Deum non esse triplicem, sed tripum: quia, teste Augustino, triplicitas denotat perfectionis augmentum; Trinitas vero solum numerum. At, quamvis tres personæ angeant numerum personarum supra unam tantum, non tamen augent perfectionem. Denique, essentiam divinam non esse unam in tribus personis unitate generis, sicut est animal comparatione hominis et leonis; neque unitate speciei, sicut est homo comparatione Petri et Pauli; neque unitate materiæ,

sicut est aurum comparatione calicis et patenæ; neque unitate similitudinis, sicut est ingenium, comparatione duorum hominum. Tum, quia essentia divina non multiplicatur in personis, genus autem multiplicatur in speciebus, species in individuis, materia in compositis, natura in eis, quæ similia sunt. Tum, quia duæ personæ non sunt majus aliquid quam una tantum. Sunt autem majus duæ species, duo individua, duo composita et duo similia, quam singula eorum.

3. Huic postremo corollario objicit Damascenum asserentem, Deum esse speciem communem, sicut hominem; et tres personas esse individua numero, non natura differentia, sicut Petrum et Paulum. Respondet: Damascenus benigne interpretandus est, ut modus loquendi ipsius non adversetur Augustino et præferat aliquid dissonum fidei. Itaque solum voluit significare aliquam similitudinem speciei convenire essentiali et aliquam similitudinem individuorum personis. Nam sicut species *homo* prædicatur de pluribus, ita Deus, quanquam non multiplicetur in illis, sicut species *homo*. Item, sicut individua sunt plura logice subijcibilia, quæ non continent sub se alia inferiora; ita personæ divinæ, quanquam earum pluralitas non sit quoad naturam, sicut pluralitas individuorum. Similitudo igitur et acceptio speciei et individi apud Damascenum est inadæquata et larga et non rigorosa.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An inter personas divinas sit æqualitas? De quo S. Thom. Dur. Scot. Gabr. Greg. Bonav. qu. 1, Aureol. part. 2, ab art. 1. Interpret. S. Thomæ, Cajet. Banez, Zum. Nazar. Molin. Vasq. Arrub. et Aluiz. in 1, p. q. 42, art. 1. Item Suar. lib. 4, de Trinit. cap. 15. Ruiz. disp. 103. Gran. tr. 14, d. 2. Zunniga d. 17, dub. 1. Alarcon. tr. 5, d. 3, c. 5. Tannerus d. 4, q. 1, dub. 8.

Quæst. II. An et quomodo sit circuminsessio, qua una persona est in alia? De quo hic S. Thom. q. 3, art. 2. Dur. q. 3. Scot. q. 2. Aureol. p. 1, ab art. 1. Okam et Gab. q. 2. Bonav. art. 1, q. 4. Fab. disp. 43. Interpretes superiores S. Thomæ 1, p. q. 42, art. 5. Item Suar. lib. 4, de Trinit. c. 16. Ruiz. d. 107. Gran. tr. 14, d. 3. Zunniga d. 17, dub. 5 et 6. Alarcon tr. 5, d. 3, c. 5. Tanner. d. 4, q. 1, dub. 8, a num. 14.

Quæst. III. An una persona ita sit in alia, ut vivat physice per immanentiam ipsius? De quo Zunniga d. 3, dub. 12. Alarcon. 1, p. tract. 5. d. 3, cap. 5, num. 4. Gran. 1, p. contr. 5, tract. 14, d. 3. Aluiz. tract. 4, d. 1, sect. 3.

Quæst. IV. An esse æternum et præsentia simultanea durationis

conveniat? De quo hic S. Th. et Dur. q. 2, interpretes superiores 1, p. q. 10, art. 2, 4 et 5. Alii dist. 8, q. 4.

Quæst. V. An in divinis sit totum integrale? De quo hic S. Th. q. 4, art. 1. Bonav. p. 2, art. 1, q. 1. Aureol. p. 2, art. 5. Ruiz. de Trinit. d. 38 et Gran. 1, p. controvers. 1, tr. 2. d. 3, præsertim n. 8. Suar. lib. 1, c. 10, a n. 7. Interpretes D. Th. 1, p. q. 31, art. 1.

Quæst. VI. An sit in Deo totum universale? De quo hic S. Thomas q. 4, art. 2 et Bonav. part. 2, art. 1, q. 2. Item Suar. 1, p. tr. 3, lib. 1, c. 10, Ruiz de Trinit. d. 2 et Zuniga d. 5 dub. 5 et 6, Tanner. 1, p. d. 2, qu. 5, dub. 3, n. 4 et d. 4, q. 1, dub. 5, n. 18, Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 4, c. 2, interpretes D Thom. 1, p. q. 30, art. 4.

Quæst. VII. An et quæ sit relatio similitudinis et æqualitatis inter personas divinas? De quo dist. 1, qu. 14.

Quæst. VIII. An sint in personis tres perfectiones relativæ? De quo dist. 2, q. 9.

Quæst. IX. An divinæ perfectionis inter se et ab essentia distinguantur ratione, aut ex natura rei? De quo dist. 2, q. 6 et 7.

Quæst. X. An inter personas cum æqualitate detur quasi specifica differentia? De quo hic Aureol. p. 2, art. 4. Item Suar. 1, p. tr. 3, lib. 1, cap. 3, et lib. 3, c. 10, n. 10, Ruiz de Trin. d. 22, Zunniga d. 5, dub. 5, et 6, Gran. 1, p. tr. 3, d. 2, Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 4. c. 2, num.

8, Aluiz tr. 4. d. 4, sect. 5 et d. 13, a n. 16, interpretes D. Th. 1. p. q. 28, art. 3 et 4,

DISTINCTIO XX.

Quod alia persona non excedat aliam potentia.

Præmissa æqualitate personarum quoad æternitatem et magnitudinem, probat nunc æqualitatem quoad potentiam, quam inter Patrem et Filium contra Maximum Hæreticum ostendit primo. ex illo Joan. 16. *Omnia quæ habet Pater, mea sunt.* At in Patre est omhipotentia. Ergo eadem est in Filio et omnimoda æqualitas cum Patre. Secundo: aut Filius est inæqualis Patri potestate: Quia Pater non potuit conferre illi suam omnipotentiam; aut quia potens noluit conferre. Si Patēr non potuit, infirmus est, atque adeo omnipotens non est: nam defectus communicationis omnipotentiae oriretur ex infirmitate et limitatione potentiae, cum oriri non possit ex oppositione relativa quoad potentiam. Si potens

communicare Filio, noluit Pater, invidus est: quia nolle habere Filium sibi æqualem, cum possit, dedecens est naturam rationalem. Confirmatur: Pater creatus generat Filium sibi omnino æqualem, dum potest. Ergo etiam divinus. Ergo, si non generat æqualem, id non ex voluntate, sed ex infirmitate proficiscitur, sicut contingit Patri creato.

2. Si autem dicas, Patrem esse majorem Filio, quamvis Filio sit æqualis potestas cum Patre, quia Pater a nullo habet potestatem, Filius vero habet illam a Patre. Contra est, quia aliud est, Filium habere omnem potestatem et cæteras perfectiones quas Pater; aliud illas habere eodem ordine, quo Pater. Ut Filius sit per omnia æqualis Patri, sufficit primum, quamvis desit secundum, quod efficit quidem Filium origine distinctum a Patre, non vero inæqualem et minorem. Ex quibus deprehenditur etiam æqualitas Spiritus sancti cum Patre et Filio; siquidem eodem modo comparatur Spiritus sanctus cum Patre et Filio, quo Filius comparatur cum Patre.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An potentia producendi ad intra pertineat ad omnipotentiam, qua Filius est æqualis cum Patre? De quo hic S. Th. art.

1, Bonav. Greg. Scot. Okam. et Gabr. q. 1, Aureol. ab art. 1, Fab. disp. 46, interpretes S. Thomæ, Cajet. Bannez, Zumel. Navar. Vasq. Molina, Arrubal et Aluiz. 1, p. q. 42, art. 6 et q. 23, art. 3. Item Suar. lib. 4, de Trin. c. 10 et 13, Ruiz. d. 104, Valent. q. 16, punct. 1, Gran. tr. de divina potentia, d. 6 et de Trin. tr. 13, d. 5 et tr. 14, d. 2. Zunniga d. 17, dub. 4, Alarcon. 1, p. tract. 5, d. 6, c. 2, n. 17.

Quæst. II. An potentia producendi ad intra importet in Patre perfectionem relativam, quæ non sit in Filio, aut Spiritu sancto? De quo dist. 2, q. 9.

Quæst. III. Quo constituatur potentia producendi ad intra? De quo dist. 4, q. 5.

Quæst. IV. An et quæ sit relatio similitudinis et æqualitatis in divinis? De quo hic Fab. d. 47. Alii dist. 2, q. 14.

Quæst. V. An, et quis ordo originis, aut naturæ sit inter Patrem et Filium? De quo hic S. Th. art. 2, Bonav. art. 1, q. 1 et 2. Dur. q. 2. Alii dist. 9, q. 6.

Quæst. VI. An communicatio activa omnipotentiae sit libera Patri? De quo dist. 6, q. 1.

Quæst. VII. An generationem passivam Filii præcesserit aliqua voluntas necessaria Patris? De quo dist. 6, q. 3.

DISTINCTIO XXI.

Quomodo possit dici, solus Pater, vel solus Filius, vel solus Spiritus sanctus, cum sint inseparabiles.

Prima conclusio: Concedendæ sunt propositiones, in quibus termini personales de personalibus terminis cum dictione exclusiva prædicantur, ut solus Pater generat: solus Pater est tantus, quantus Pater, et Filius simul. Nam, cum dicitur *solus*, non significat Patrem esse solitarium, et sejunctum a Filio, sed esse a Filio distinctum proprietate Patris quæ Filio non convenit.

2. Secunda conclusio: Negandæ sunt propositiones, in quibus termini essentielles de terminis personalibus cum exclusionem affirmatur, ut solus Pater est Deus aut pater est solus Deus. Quia hæ propositiones videntur excludere prædicata essentialia a personis distinctis ab ea, de qua prædicantur. Quod verum non est, cum omnibus indiscriminatim omnia essentialia conveniat. Atque ita *solus Deus, solus sapiens, solus potens*, totam Trinitatem significant; per quam

exclusionem nolumus Trinitatem esse divisam a societate angelorum et hominum, sed a communi cum illis Deitate, potestate atque sapientia.

3. Notat tamen cum Augustino, ubi essentialia solum de Patre, aut solum de Filio, aut Spiritu, aut solum de duabus personis dicuntur, non esse excludendas alias personas, sed unius nomine omnes comprehendendas, ut exclusio solum comparata creaturis accipiat, ut cum dicitur Matth. 11. *Nemo novit Patrem nisi Filius*, comprehenduntur sub Filio pater, et Spiritus sanctus. Ea enim est omnium personarum quoad essentialia, communio, ut quidquid de una asseritur, nisi relativum sit, de omnibus assertum intelligatur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An dictio exclusiva addi possit termino essentiali, aut personali, ex parte subjecti, aut ex parte prædicati? De quo hic S. Thom. et Dur. qu. 1 et 2. Bonav. art. 1 et 2. Okam. et Gab. q. 1. Aur. art. 3. Interpr. S. Th. Cajet. Bonav. Zum. Nazar. Torres, Mol. Vasq. Arrub. Aluiz. 1, p. q. 31 art. 3 et 4. Item Ruiz d. 40, de Trinit. Gran. tr. 5, d. 2. Zunniga d. 6, dub. 1. Valent. d. 2, q. 5, punct. 3 et Suar. lib. 2, de Trin.

cap. 4. Tanner. 1, p. dist. 4, q. 1, dub. 7, n. 26.

Quæst. II. Quibus proprietatibus excludantur, seu distinguantur, ac constituentur personæ divinæ? De quo dist. 2, q. 13.

DISTINCTIO XXII.

De nominum differentia, quibus utimur loquentes de Deo.

Explicatis rebus, quæ pertinent ad unitatem essentiæ et Trinitatem personarum, exponit nomina quibus significandæ sunt. Prima propositio est: Quinque sunt differentię nominum, quibus Deum exprimimus. Primo: sunt nomina notionalia, proprietates personales singularum personarum exprimētia, ut Pater generans, Filius genitus, Spiritus spiratus. Secundo: nomina essentialia et omnibus, et singulis personis communia, unitatem et perfectionem essentiæ significantia, ut intelligens, volens, justus, omnipotens. Tertio: metaphorica et translatitia, similitudinem cum creaturis referentia, ut agnus, leo, lapis. Quarto: ex tem-

pore convenientia; alia omnibus communia, ut Dominus, Creator; alia singularum propria, ut incarnatus, missus. Quinto: tribus personis collective, et non seorsim convenientia, ut Trinitas.

2. Secunda propositio: Nomina notionalia dicuntur relative et non substantialiter, hoc est, non dicuntur de omnibus singulatim, sicut substantia et essentia Dei, sed de una, aut duabus tantum, sicut relationes, prout illæ ab aliis distinctæ significantur, ut Pater, Filius, Spirator, Spiratus.

3. Tertia propositio: Nomina essentialia non dicuntur relative, sed substantialiter et communiter de omnibus et singulis personis, ut sapiens, æternus, omnipotens. Quare, licet Pater sit sapiens et Filius sapiens, et Spiritus sapiens; similiter potens et æternus; tamen nec sunt tres sapientes, tres potentes, et tres æterni; quia nec tres sapientiæ, tres potentiæ, nec tres æternitates, sicut nec tres essentiæ et Deitates: eodem enim, quo unaquæque persona est Deus, etiam est sapiens, æterna et potens.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Deus sit proprie nominabilis? De quo hic S. Th. art. 1 et 2. Durand. q. 1. Scot. q. 2. Interpretes S. Th. Bann. Na-

varret. Ripa, Nazar. Gonzalez, Zum. Mol. Vasq. Arrub. et Fasol. 1, p. q. 13, art. 1 et 2. Suar. 1, p. tr. 1, lib. 2, cap. 3. Val. 1, p. d. 1, q. 13, punct. 1. Tann. 1, p. disp. 2, q. 7, dub. 1. Granad. 1, p. contr. 5, disp. 1.

Quæst. II. An possit imponi nomen significans Deum, prout est in se? De quo Scot. q. 1. Aureol. art. 2. Okam et Gab. q. 1. Fab. d. 48. Interpretes S. Th. nuper relati q. 13, art. 2. Item Valent. 1, p. d. 1, quæst. 13, punct. 1. Gran. contr. 1, tr. 5, d. 1. Tanner 1, p. d. 2, q. 7, dub. 4. Suar. lib. 2, de attrib. c. 31, a n. 10.

Quæst. III. An et quod sit nomen significans essentiam Dei? De quo Aureol. art. 2. Scot. q. 1. Okam et Gab. q. 1. Tanner. 1, p. d. 2, q. 7, dub. 5. Gran. 1, p. contr. 1, tr. 5, d. 2, Suar. lib. 2, de attrib. c. 32, a n. 15. Alii d. 2, q. 4.

Quæst. IV. An sit possibile nomen comprehensivum Dei? De quo hic S. Thom. art. 2, ejus Interpret. Cajet. Bannez, Zumel Nazar. Ripa, Gonzalez, Molina, Vasquez, Arrubal et alii 1, p. q. 12, art. 7. Item Suar. 1, p. tr. 1, lib. 2, c. 5, et in 3, p. tom. 1, d. 26, sect. 2. Valent. 1, p. d. 1, q. 12, punct. 7. Salas 1, 2, d. 4, sect. 6. Granad. 2, p. contr. 1, tr. 5, d. 13. Moncæus d. 2, Lorca 1, 2, d. 33. Tann. 1, p. d. 2, q. 6, dub. 6. Trigossus 1, p. q. 7, art. 1, dub. 7. Albertinus tom. 1, q. 4. Theolog. in 4, coroll. ex 1, principio n. 15,

et a n. 29, et alii ab ipsis relati.

Quæst. V. An Dei nomina sint univoca creaturis? De quo Aureolus art. 2. Interpretes S. Thomæ q. 13, art. 5. Item q. 3, art. 5, ubi Cajet. Bannez, Zum. Rip. Nazar. Arrub. et Fasol. Item Valent. 1, p. d. 1, q. 13, punct. 3. Tanner. 1, p. d. 2, q. 7, dub. 3.

Quæst. VI. An multiplicitas nominum, quibus Deus significatur, arguat distinctionem rationis, aut ex natura rei inter perfectiones divinas? De quo dist. 2, q. 6 et 7.

Quæst. VII. An sint in Deo tres æternitates, aut tres immensitates? De quo dist. 9, q. 1.

DISTINCTIO XXIII.

Quod nomen persona cum secundum substantiam dicatur; tamen pluraliter, non singulariter accipitur.

Hic expendit dubium, quod occurrebat contra regulam præscriptam tertia propositione distinctionis præcedentis. Nam *persona* pluraliter dicitur in Deo, cum Pater,

Filius et Spiritus sanctus, non sint una persona, sed tres personæ. Tamen nomen *persona* non significat relative, sed secundum substantiam et ad se: nam, ut ait Augustinus in textu: *Cum dicimus personam Patris, non aliud dicimus quam substantiam Patris, ad se quippe persona dicitur, non ad Filium, nec ad Spiritum sanctum, sicut ad se Deus dicitur, et magnus, et justus et bonus.* Ergo etiam nomina quæ non significant relative, sed secundum substantiam, et absolute, plurificantur in Deo.

2. Respondet, a regula superiori excipiendum esse nomen, *persona*, quod, licet ex modo significandi sit absolutum, tamen usu Ecclesiæ ex parte rei significatæ est relativum in Deo. Rationem reddit cum Augustino: quia ex inopia vocum non est una vox, qua simul Pater, Filius et Spiritus sanctus relative significantur. Ut ergo una voce, quid tres illi sint, exprimamus, utimur personæ nomine, quod ex modo significandi sonat absolute; quoad rem vero significat relative, nempe incommunicabilitatem unius cum alio omnibus personis ex singulis relationibus communem. Eadem ratione, qua a Latinis *tres personæ*, a Græcis *tres substantiæ et tres hypostases* dicuntur: quamvis vox, *substantia et hypostasis* ad se, et absolute significet: quia etiam Græcis deest vox una, qua simul ea, quæ in Deo sunt tria, quid ea sint, pluraliter manifestentur. Ideo igitur

multiplicantur personæ, quamvis persona significet absolute: quia usu Ecclesiæ significat ex objecto proprietates relativas, quæ in Deo tres sunt.

3. At urgebis, eodem pacto dici posse tres Deos, sicut tres personas, siquidem commune est tribus, esse Deum, sicut esse personam, et persona non magis significat relative, quam Deus. Negat: quia id contradicunt sacrae Litteræ, a quibus vox Dei imposita est ad significandam solam unitatem, seorsim a pluralitate: prædicant enim, Deum esse unum, et nullibi exprimunt personam esse unam.

4. Si autem rursus urgeas, sacras Litteras, sicut non affirmant, tres esse unam personam, ita nec affirmare esse tres personas. Respondet: Sufficit non contradicere esse tres personas, ut Ecclesia voce personæ utatur libere ad trium pluralitatem simul exprimendam.

5. At objicies, liberum fore, prædicare tres essentias, quia nec sacrae Litteræ id contradicunt, cum nullibi unam essentiam affirmant. Negat: quia vox essentiæ ex parte rei significatæ usurpata est ad exprimendam naturam, ejusque pluralitas periculum faceret hæreticis ad diversitatem naturæ prædicandam. Igitur, quia secundum fidem concipienda est in Deo unitas et pluralitas; voce essentiæ utimur ad exprimendam unitatem et voce personæ ad exprimendam pluralitatem.

6. Hinc cum Augustino, Ambro-

sio et Hilario docet, Deum non esse admittendum solitarium, singularem, aut diversum: quia solitudo et singularitas excludit pluralitatem personarum; diversitas vero unitatem essentiae.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An detur substantia realiter absoluta et communis? De quo dist. 2, q. 11.

Quæst. II. An detur personalitas realiter absoluta et communis? De quo dist. 2, q. 12.

Quæst. III. Quibus constituentur et multiplicentur personæ? De quo dist. 2, quæst. 13.

Quæst. IV. An tres personæ sint tres substantiæ, seu tres subsistentes? De quo Bonavent. hic art. 2, q. 1. Interpretes S. Thomæ, Bannez, Zumel, Nazar. Ripa, Mol. Vasq. Arrub. Torres et alii 1, p. q. 30, art. 2. Item Suar. tom. 1, in 3, d. 11, sect. 4. Ruiz. de Trin. d. 44. Zunniga d. 5, dub. 1 et Gran. tr. 4, d. 4. Tanner. 1, p. d. 4. q. 1. dub. 1, a n. 11. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 4, c. 3 et d. 5, cap. 3. Valent. 1, p. d. 2, q. 3, p. 2. Aluiz. tr. 4, d. 4, sect. 3.

Quæst. V. An et quomodo detur ratio personæ abstracta per intellectum et communis tribus personis? De quo Aureol. hic, ab art. 1. Scot. et Gab. cum Okam. q. 1. In-

terpretes S. Thom. relati supra q. 29, art. 1 et q. 30, art. 4. Item Suar. de Trin. lib. 1, cap. 3, n. 10 et sequentib. Valent. q. 4, punct. 3. Ruiz. d. 35. Zunniga d. 5, dub. 4. Tann. 1, p. d. 4, dub. 5. Alarcon. 1, p. tract. 5, d. 4, cap. 2. Aluiz. tract. 4, d. 4, sect. 5.

Quæst. VI. An ratio personæ constituatur positivo aut negativo conceptu? De quo hic Scot. q. 1. Interpretes q. 29, art. 1. Suar. tom. 1, in 3 partem d. 11, sect. 3 et lib. 1, de Trinit. c. 3, tom. 2. Metaph. d. 14, sect. 2. Ruiz de Trinit. d. 39, sect. 5. Aluiz, tr. 4, d. 4, sect. 1. Tanner. 1, p. d. 4, q. 1, dub. 5. Valent. 1, p. d. 2, q. 3, p. 3. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 4, c. 1. Zunniga d. 4, dub. 1, a n. 4.

DISTINCTIO XXIV.

Quid significetur in Deo his nominibus, unus, vel una, duo vel duæ; tres, vel tria, plures, vel pluralitas, distinctio, vel distinctæ.

Prima propositio: Vocibus unitatis utimur ad removendam multi-

plicitatem ejus rationis, quæ prædicatur una. Deus enim unus dicitur et Pater unus, ut removeatur pluralitas Deorum et Patrum.

2. Secunda propositio : Voces numerales pluralitatis introductæ sunt in Deo ad excludendam singularitatem, solitudinem et unitatem personarum. Sic personæ dicuntur plures, ut negetur esse unam : dicuntur tres, ut negetur esse tantum duas, aut esse quatuor ; similisque est significatio Trinitatis.

3. Tertia propositio : Vocibus distinctionis et discretionis personarum utimur ad relegandam confusionem et permixtionem earum contra Sabellium. Cum autem distinctas addimus proprietatibus personas, rejicimus distinctionem per naturam, tantumque pluralitatem significamus proprietatum, quibus personæ constituuntur et distinguuntur.

4. Objicit Isidorus asserentem, in Deo esse unitatem singularem et Trinitatem multiplicem et numerabilem : quod videtur adversari Augustino, Ambrosio et Hilario adductis *dist. præcedenti numero ultimo*. Respondet : *Singulare*, Isidorus accipit idem, quod *unum* : et *multiplex* ; idem, quod *plura* ; ideoque solum contendit, naturam esse unam et personas plures. Unde non re, sed voce tantum discrepat ab aliis Patribus.

Notationes.

1. Duo in hac distinctione communiter improbantur ab scholasticis. Primum : quod Magister docet, voces numerales in Deo potius esse introductas quam proprias. Secundum : eas voces non significare aliquid positivum, sed negativum.

2. Sanum tamen, ac verum sensum habere possunt. Primam propositionem sic intellige : Numerus primæva significatione denotat numerum arithmeticum in quo partes numeri differunt substantialiter et minus quid sunt, quam totus numerus. Unde translata est vox ad numerum transcendentalem, qui solam plurium distinctionem importat. Quia igitur in Deo non est arithmetice numerus, sed transcendentaliter ; ideo usus vocum numeralium dicitur a Magistro introductus et non proprius ; scilicet, proprietate arithmetica et primæva hujus vocis. Qua ratione prima propositio traditur sana et vera a sancto Thoma in hac quæst. 1, art. 2, Scot. quæst. unica, et Aureolo artic. 1, propositione 2 et 3.

3. Secundam propositionem sic explicat : Numerus significat partim positivum, partim negativum ; sed ultimo negativum : quippe significat entitatem positivam, quam sequitur exclusio alterius entitatis. Qua ratione hanc propositionem docent veram in præsentī S. Thom.

q. 1, art. 3 et 4 et 1, p. q. 30, art. 30. Capreol. art. 2, concl. 2 et 3 et Carthusianus q. 3.

DISTINCTIO XXV.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An numerus conveniat Deo proprie? De quo hic S. Thom. Scot. Ricard. Carthus. et Capreol. q. 1. Interpretes S. Thom. sæpius relati 1, p. quæst. 30, art. 3 et q. 31, art. 1. Item Ruiz de Trin. disp. 37, cum aliis, quos ipse refert. Alarcon 1, p. tract. 5, d. 5, c. 5, n. 4. Suar. de Trin. lib. 3, cap. 7. Tanner. 1, p. disp. 4, q. 1, dub. 3, n. 42 et 43.

Quæst. II. An numerus in Deo importet positivum, an negativum? De quo hic S. Thom. q. 1, art. 3. et 4. Bonavent. art. 2, q. 1, Durand. q. 1. Interpretes S. Th. relati 1, p. q. 30, art. 3. Item Ruiz de Trinit. d. 37, sect. 4 et 5, cum aliis, quos ipse refert. Tannerus 1, p. d. 4, q. 1, dub. 3, n. 42 et 43. Albertin. tom. 2, pr. dic. relat. coll. 1, q. 2.

Quæst. III. An unitas cum pluralitate componatur? De quo dist. 3, q. 5.

Quæst. IV. An numerus personarum importet compositionem integram? De quo dist. 19, q. 5.

Quæst. V. Quibus constituentur et multiplicentur personæ? De quo dist. 2, q. 13.

Quid significatur, cum dicitur pluraliter, tres personæ vel duæ personæ?

Tribus propositionibus tota littera continetur. Prima est: Persona significat essentiam in Deo. Probatur ex Augustino, primo: quia ait, personam esse ad se, sicut Deum, et idem significare, quod Deum. At Deus significat essentiam. Ergo etiam persona. Secundo: quia ait, ideo Patrem esse personam; item Filium et Spiritum sanctum: quia persona significat aliquid tribus commune. At sola essentia est tribus communis. Ergo persona significat essentiam.

2. Secunda propositio: persona etiam significat subsistentiam, et proprietatem personalem et relativam. Probatur ex eodem Augustino primo: quia ait, nomine personæ uti ad significandum quid sint tres, vel tria, quæ in Trinitate realiter distinguuntur. At non significamus, eas esse tres essentias. Ergo significamus esse tres subsistentias et proprietates personales. Secundo: quia ait, idem a Latinis accipi nomine personæ, quod a

Græcis nomine hypostasis. At ã Græcis nomine hypostasis non significatur essentia, sed relativa subsistentia. Ergo eadem significatur a Latinis nomine personæ. Probat minor : quia ait Augustinus, a Græcis nomine hypostasis significari substantiam, aliter quam a nobis substantia significatur. Ergo a nobis accipitur substantia pro essentia, ab illis vero pro relativa subsistentia. Quare admittunt Græci in Deo tres substantias, sicut tres hypostases et subsistentias. Ergo nomine hypostasia non significatur a Græcis essentia, nec a nobis nomine personæ, sed relativa subsistentia.

3. Si objicias, nomine personæ cum Augustino explicari a nobis, quid sint in Trinitate tres illi, quos confitemur distinctos : quid autem illi sint, non explicari, nisi per quidditatem et essentiam : Respondet, nomine personæ significari, quid sint tres illæ res, qua ratione ab invicem sunt distincta, non qua sunt unum. At qua ratione distinctæ sunt, non explicatur per essentiam, sed per proprietatem relativam et personalem. Itaque nomine personæ solum explicatur quid illæ sint proprietate personali, non vero essentia communi. Ubi obiter notat Magister, posse tres personas nuncupari tres res : quia Augustinus eas vocat pluraliter *res, quibus nobis fruendum est*, quanquam simul sint una solum res et essentia.

4. Tertia propositio : Persona diverso modo significat essentiam et

subsistentiam : nam subsistentiam relativam significat in recto, et essentiam in obliquo, et ideo purificatur persona, sicut relativa subsistentia. Probat primo : ex Augustino dicente, alium esse in persona Patrem, alium Filium, alium Spiritum sanctum. Si autem persona significaret in recto naturam, non esset alius in persona Pater, alius Filius et Spiritus sanctus ; cum in natura alius non sit Pater a Filio, sed omnino unus et idem. Secundo : quia, ait Hieronymus, personas esse proprietates personales. In recto autem significatur id, quod persona esse dicitur, quando quid sit persona definitur. Tertio : quia Damascenus explicat personam per hypostasim et subsistentiam. Id autem, per quod persona explicatur, importatur in recto. Denique, quia persona multiplicatur in Patre, Filio et Spiritu sancto. Multiplicatio autem et distinctio provenit a multiplicatione et distinctione ejus, quod significatur in recto. Cum igitur non multiplicetur, neque distinguatur essentia, sed sola proprietas et subsistentia relativa, non significat persona in recto essentiam, sed proprietatem et relativam subsistentiam.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An persona significet in recto essentiam, an proprietatem

relativam? De quo hic Bonav. art. 4, q. 1. Richard. art. 2, q. 1. Aureol. art. 3. Scot. Gab. Okam. q. 1. Item Cajet. Zum. Bannez. Nazar. Ripa, Aluiz, Mol. Vasq. Arub. et Torres in 4, p. q. 29, art. 4. Item Val. de Trin. q. 3, punct. 4. Suar. lib. 3, cap. 3. Zunniga d. 5, dub. 7. Granad. tr. 4, d. 3. Ruiz d. 32, a sect. 7. Tann. 1, p. d. 4, q. 1, dub. 1, n. 7. Alarcon. 1, p. tract. 5, d. 4, c. 1.

Quæst. II. Quam proprietatem constitutivam importet persona, an originem, an relationem? De quo d. 2, q. 13.

Quæst. III. An persona significet formaliter negationem? De quo hic Aureol. art. 2. § Quapropter. Alii dist. 23, q. 6.

Quæst. IV. An detur personalitas absoluta [et communis? De quo hic S. Th. q. 1, art. 3. Durand. q. 2. Aureol. art. 1 et seqq. et alii dist. 2, q. 12.

Quæst. V. An persona dicatur univoce de Deo et creatura? De quo hic S. Th. q. 1, art. 2. Dur. q. 1 et alii dist. 22, q. 5.

Quæst. VI. An a personis divinis possit abstrahi ratio ipsis univoce communis? De quo hic S. Thom. supra Aureol. art. 2, Gabr. art. 1 et alii dist. 23, quæst. 5.

Quæst. VII. An sint admittendæ in Deo tres substantiæ, aut tres subsistentiæ? De quo dist. 23, quæst. 4.

DISTINCTIO XXVI.

De proprietatibus personarum, sed prius de hoc nomine, hypostasis.

Expositis nominibus, quibus loquimur de Deo, proprietates, notiones exponit, quibus distinguimus personas. Præmittit tamen, quid nomine *hypostasis* intelligendum sit. Hæretici etenim, referente Hieronymo, ea voce abutebantur ad decipiendum fideles, jam ea significantes essentiam, jam personalitatem et incommunicabilem subsistentiam. Quare consilio Hieronymi, nobis disserentibus cum Hæreticis præmittenda est explicatio vocis, ut una, aut triplex hypostasis concedatur personis, ne abusu vocis et æquivocatione incaute, aut triplicem essentiam, aut unam tantum personam admittamus. Itaque, si in disputatione conveniatur, per hypostasim significari *ousiam*, seu essentiam, una tantum hypostasis admittenda est: si vero significari personam; non una, sed tres hypostases sunt prædicandæ. Quod seclusis equivocis vocibus securius, fideliusque dicemus, esse unam tantum essentiam et tres personas.

2. Jam conclusio est : Notiones, seu proprietates personarum sunt Paternitas, Filiatio et Spiratio ; quæ aliis vocibus sunt, generatio, nativitas et processio ; seu genuisse, natum esse et procedere. Probatur : Hæc tria realiter distinguuntur inter se. Ea autem, quæ realiter distinguuntur inter se, sunt proprietates prout ab invicem sunt distinctæ. Ergo ea sunt proprietates personarum. Minor et consequentia constat. Major probatur primo : quia id expresse asseritur ab Augustino in contextu. Secundo : quia ea tria sunt relativa. Quæ autem relativa sunt, ab invicem distinguuntur.

3. Unde constat primo : in Deo esse aliqua prædicata, quæ non sunt essentialia, seu substantialia Deo, nempe proprietates personarum. Nam prædicata essentialia communia sunt personis. Proprietates autem relativæ non sunt communes. Secundo : prædicata relativa et propria personarum esse media inter substantialia et accidentalia : quia relativa et propria, nec sunt essentialia, nec accidentalia. Non sunt essentialia, quia non sunt communia. Non accidentalia, quia non sunt personis contingentia et separabilia : Patri enim non est contingens et separabilis Paternitas, et generatio, cum semper inseparabiliter fuerit genitor et Pater. Consequenter neque Filio est contingens nativitas, seu filiatio : similiter Spiritui sancto spiratio, seu processio.

Tertio : constat proprium esse primæ personæ esse genitorem et Patrem, secundæ esse natum et Filium ; tertiæ esse Spiritum sanctum et donum : quandoquidem inesse talium constituuntur per proprietates relativas enumeratas. Ubi notat, in tertia persona relationem ad alias duas non exprimi nomine Spiritus sancti, sicut nomine doni ; quia Spiritus sanctus non exprimit oppositionem cum illis, sicut donum.

4. Objicit primo : Etiam homines sunt filii Dei. Ergo non est proprium secundæ personæ esse Filium Dei. Respondet : Est discrimen inter homines et secundam personam. Primo : ex Hilario, quod secunda persona est Filius Dei naturalis et non adoptivus ; homines vero sunt adoptivi et non naturales. Secundo : ex Augustino et Hilario, quod secunda persona est Filius solius primæ personæ ; homines vero per gratiam justificantem sunt filii totius Trinitatis, cum ab omnibus personis æqualiter adoptentur in filios.

5. Objicit secundo : Tota Trinitas est Spiritus sanctus, cum nullasit persona quæ non sit Spiritus et sancta. Ergo esse Spiritum sanctum non est proprietas tertiæ personæ. Respondet : Spiritus sanctus bifariam sumitur ; primo essentialiter, prout significat immaterialitatem et sanctitatem ; secundo notionaliter, et relative, prout significat spirationem et processionem amoris. Primo modo tota Tri-

nitas est Spiritus sanctus. Secundo modo sola tertia persona, eaque ratione, esse Spiritum sanctum, ejus proprietas dicitur.

6. Objicit tertio : Pater non est Spiritus sancti Pater, alias Spiritus sanctus ejus esset Filius ; neque Filius est Spiritus sancti Filius, alias Spiritus sanctus esset ejus Pater. Ergo Spiritus sanctus non est relativus ad Patrem et Filium, cum in eis non sit correlatio ad Spiritum sanctum. Respondet : Quamvis Pater et Filius non sint voces correlativæ ad Spiritum sanctum, potest Spiritus sanctus ad eos, referri : quia aliis vocibus potest eorum correlatio explicari, ut voce spiratoris, atque datoris.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An sit in Deo hypostasis et personalitas absoluta, et communis ? De quo hic Dur. q. 1. Alii dist. 2, q. 12.

Quæst. II. An origines et relationes personarum distinguantur inter se ? De quo Interpretes S. Thom. 1, p. q. 40, art. 2. Item Suar. lib. 6, de Trin. cap. 1, Ruiz d. 83, 84 et 85. Zunniga d. 3, dub. 7. Granad. tr. 12, d. 4. Val. 1, p. d. 2, q. 4. Tann. 1, p. d. 4, q. 3, dub. 5. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 3, c. 2.

Quæst. III. An personæ origi-

nibus, aut relationibus constituantur aut distinguantur ? De quo hic S. Th. q. 2, art. 2. Dur. Greg. Scot. Gab. et Okam q. 1. Alii d. 2, q. 13.

Quæst. IV. An seclusis relationibus distinguantur personæ, ut si Spiritus sanctus non procederet a Filio, non distingueretur ab illo ? De quo hic S. Thom. art. 2. Dur. et Scot. q. 1. Aureol. art. 4. Alii dist. 11, q. 40.

Quæst. V. An relationes, etiam secundum esse adsint in Deo reales ? De quo hic S. Th. q. 2, art. 1. Interpretes Cajet. Zum. Nazar. Bannez, Ripa, Molin. Vasq. Arrubal, Torres et Aluiz 1, p. q. 28, art. 2. Item Suar. lib. 5, de Trin. c. 1, Valent. q. 2, punct. 1. Ruiz d. 9. Gran. tr. 3, d. 1. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 3, c. 1. Albert, tom. 2, præd. relat. corol. 1, q. 2. Tanner. 1, p. disp. 4, q. 3, dub. 1, n. 11.

Quæst. VI. An et quot sint notiones in Deo ? De quo hic S. Th. et Dur. q. 2. Interpret. S. Th. nuper relati 1, p. q. 32, art. 1 et 2. Item Suar. lib. 5, de Trin. c. 9 et 10. Val. q. 6, punct. 2, 3 et 4. Ruiz d. 46 et 47. Zunniga disp. 7, dub. 2. Gran. tr. 7, d. 1 et 2. Tan. 1, p. d. 4, q. 3, dub. 5. Alarcon. 1, p. tr. 5, c. 6 et 7.

Quæst. VII. An origines activæ et passivæ distinguantur inter se ? De quo dist. 5. q. 7.

Quæst. VIII. An proprietates relativæ importent perfectionem superadditam essentiæ ? De quo dist. 2, q. 9.

Quæst. IX. An esse genitum et

Filium sit proprium secundæ personæ ? De quo dist. 4, q. 6.

Quæst. X. An hominem esse filium adoptivum Dei sit effectus formalis gratiæ justificantis absque novo favore Dei ? De quo Bellar. lib. 2, de justificatione, c. 26. Lessius lib. 12, de divinis perfectionibus, c. 11. Con. 2, 2, d. 21. dub. 8. Suar. lib. 7, de gratia c. 1. Vasq. 1, 2, d. 240. Torres 2, 2, d. 72, dub. 2. Lorca de gratia, dist. 36. Tanner. 1, 2, d. 6, q. 5, dub. 3. Gran. 1, 2, tr. 8, d. 4. Valent. 1, 2, d. 8, q. 5, punct. 5. Curiel. 1, 2, q. 113, art. 2, dub. 1, ubi Medina, Conr. Zum. et alii interpretes S. Thom. cum pluribus antiquorum, quos superiores Auctores referunt.

rius vero esse paternitatem, filiationem et spirationem. Nuncquærit an origines, quas Augustinus proprietates personarum docuit, distinguantur a relationibus; quas docuit esse proprietates Hilarius.

2. Prima conclusio : Origines et relationes ex parte objecti idem omnino sunt, et solis nominibus distinguuntur. Nam Patere eo apprehenditur Pater, quo generans ; et eo generans, quo Pater : et Filius eo apprehenditur Filius, quo genitus ; et eo genitus, quo Filius : similiter Spiritus sanctus eo spiratus, quo procedens ex amore ; et eo ex amore procedens, quo spiratus.

3. Secunda conclusio : Origines et relationes aliter significantur in concreto, aliter in abstracto. Nam Pater, Filius et Spiritus sanctus ; item, Deus, generans, genitus et procedens, in concreto significant directe personalitates admodum personæ per se stantis et per species personæ creatæ. Paternitas vero, Filiatio et spiratio : item, generatio, nativitas et processio, in abstracto significant proprietates admodum adjacentium personis, et non personarum per se stantium, apprehendanturque per species originis et relationis accidentalis creatæ.

4. Tertia conclusio : Proprietates enumeratæ, tam origines, quam relationes, ex parte objecti constituunt et distinguunt personas, et sunt proprietates incommunicabiles personarum : tum quia ex sen-

DISTINCTIO XXVII.

An easdem proprietates assignent Augustinus et Hilarius, et an istæ sint Paternitas, Filiatio et Processio ?

Dixit Augustinus, proprietates personarum esse generationem, nativitatem et processionem. Hila-

tentia Damasceni, personæ non constituuntur et distinguuntur per essentiam, sed per characteristicam idiomata, quæ sunt proprietates relativæ: tum, quia proprietates relativæ ad invicem distinguuntur et mutuo incommunicabiles sunt. Ergo personæ constituuntur incommunicabiles et distinguuntur per illas. Notat tamen cum Damasceno, hanc distinctionem et incommunicabilitatem convenire personis absque divisione et distantia earum inter se: quia cum ea distinctione proprietatum componunt personæ identitatem essentiæ.

5. Quarta conclusio: Eisdem proprietates personales Patris et Filii designant hæc nomina, *genitor* et *genitus*. Item, ex parte Filii, *Verbum* et *imago*. Nam Pater eo est Pater, quo genitor; et Filius, eo Filius, quo genitus: et sicut Pater ad Filium et Filius ad Patrem, sic genitor ad genitum et genitus ad genitorem refertur. Item, ex parte Filii hæc nomina *Verbum* et *imago*, non sunt communia Patri; sed propria et relativa Filii, neque enim Pater est Verbum et imago sui, quamvis sit sapientia sui: verbum enim realiter proferitur, seu producit a loquente, in eumque refertur, et imago naturalis exprimitur, seu producit, ab eo quem repræsentat, referturque in ipsum.

6. Unde colligitur, essentialia non esse propria, sed communia: quia de omnibus personis dicuntur et relativa non sunt. Nec obstat

dici, *Deum de Deo, lumen de lumine*, cum *Deus* et *lumen*, essentialia sint. Nam, licet *Deus* et *lumen*, absque addito essentialia significant, possunt cum addito personalia significare, ut *Deus generans* denotat Patrem: et *Deus genitus mortuus, passus*, denotat Filium. Similiter igitur *Deus de Deo*; quia, licet Pater Deus sit, non tamen Deus de Deo, quia dictio, *de*, interposita termino communi exprimit processionem realem unius ab alio, quod sibi identificatur quoad rem significatam per terminum communem. Quare terminus communi personali non potest ea dictio interponi; nec enim dicitur Verbum de Verbo, Filius de Filio, sicut Deus de Deo.

QUÆSTIONES.

In hac distinctione moveri possunt omnes quæstiones quæ in distinctione præcedenti: quarum materia una et eadem est. Præterea quæstiones sequentes.

Quæst. I. An origines sint priores relationibus? De quo hic S. Th. et Dur. q. 4. Interpretes S. Thom. Cajet. Bannez, Zumel. Nazar. Ripa, Mol. Vasq. Arrubal, Aluiz uterque Torres 1, p. q. 40, art. 4. Item Ruiz de Trin. q. 41. Suar. lib. 6, de Trin. c. 1. Valent. q. 14, punct. 4. Grantr. 12, disp. 4. Tann. 1, p. d. 4, q.

3, dub. 5, a n. 29. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 6, cap. 7. Zunniga de Trin. disp. 15, dub. 5, memb. 5.

Quæst. II. An Verbum sit in Deo essentielle et commune? De quo hic S. Th. q. 1, art. 1. Durand. q. 3. Interpretes S. Thom. nuper relati 1, p. q. 34, art. 1. Item Suar. de Trin. lib. 9, c. 3. Valent. q. 8, punct. 1. Ruiz disp. 57. Zunniga disp. 9, dub. 2. Gran. tract. 9, d. 2. Tanner. 1, p. d. 4, q. 4, dub. 2 et 3. Alarcon 1, p. tract. 5, disp. 8, cap. 3.

Quæst. III. An Verbum procedat ex cognitione totius Trinitatis et essentiæ? De quo hic S. Th. q. 2, art. 3. Interpretes S. Th. jam relati ubi supra. Item Suarez lib. 9, de Trinit. cap. 4 et 5. Ruiz disp. 61, Zunniga dist. 9, dub. 34 et 5. Granad. tract. 9, disp. 5. Tann. 1, p. disp. 4, q. 4, dub. 3. Valent. 1, p. disp. 2, q. 8, punct. 2. Albertin. tom. 2, prædic. relat. corol. 14, dub. 1. Alarcon 1, p. tract. 5, disp. 8, c. 7 et 8. Aluiz 1, p. tract. 4, disp. 8, sect. 4.

Quæst. IV. An Verbum procedat ex cognitione omnium creaturarum possibilium et existentium? De quo hic S. Th. q. 2, art. 3, interpretes S. Th. relati ubi supra. Item Suar. de Trin. lib. 9, c. 6 et 7. Ruiz d. 62 et 63. Zunniga d. 9, dub. 6 et 7. Val. quæst. 8, punct. 2. Gran. ar. 9, d. 6. Tann. 1, p. d. 4, q. 4, dub. 3. Albert. tom. 2, præd. relat. corol. 14, dub. 1. Alarcon. 1, p. tract. 5, d. 8, c. 9. Aluiz tr. 4, d. 8, sect. 6 et 7.

DISTINCTIO XXVIII.

Quod non tantum tres prædictæ proprietates sunt in personis; sed etiam, quæ aliis significantur nominibus, ut ingenitus.

Prima conclusio: Esse ingenitum est notio propria patris et a paternitate distincta. Nam esse ingenitum non est aliud quam esse improductum ab alio priori. At hoc proprium Patris, cum aliæ personæ non sint improductæ. Rursus, hoc est, secundum Augustinum distinctum ab esse Patris. Primo: quia apprehenditur persona improducta, quin apprehendatur Pater: nam apprehenditur improducta solum, quia cogitatur non producens ab alia, quamvis non apprehendatur producens aliam. At non apprehenditur Pater, quin apprehendatur aliam personam producens. Secundo: quia apprehenditur Pater, quin persona apprehendatur improducta ab alia: plures enim sunt patres creati, qui sunt ab aliis producti. Unde esse ingenitum, relativum est; nam sicut genitum ad genitorem; ita ingenitum ad non genitorem refertur: ingenitus enim relationem impor-

tat ad negationem ejus, quod res-
piceret Pater, si esset genitus.

2. Objicit primo : Spiritus sanc-
tus est ingenitus, cum non sit ge-
nitus, ac Filius. Ergo esse ingeni-
tum non est notio Patris. Respon-
det : Spiritus sanctus non est in-
genitus, quamvis non sit genitus,
quia, licet inspecta etymologia vo-
cis idem sit ingenitus, ac non ge-
nitus : tamen ex usurpatione vocis
idem non est, quia ea vox accom-
modata est Patri ad significandam
dignitatem innascibilitatis primæ
personæ propriam, quæ sola ab
alia priori improducta est.

Secundo objicit : Ingenitus, et
genitus non sunt ejusdem naturæ.
Ergo Pater ingenitus non erit ejus-
dem naturæ cum Filio. Ambrosius
omittit antecedens, quia Patrem
esse ingentum, non est expressum
in sacris litteris ; esse vero ejusdem
naturæ cum Filio, expressum est.
Interdum tamen dissimulanda est
Hæreticis veritas, quæ non est ex-
pressa in Scripturis, ne derogent
veritati in ipsis expressæ. Deinde,
Magister negat antecedens : quia,
ut ingenitus distinguatur a genito,
non requiritur distinctio naturæ ;
sed sufficit distinctio proprietatis
relativæ : quamvis enim diversum
sit esse ingentum et esse genitum,
sicut esse Patrem et esse Filium,
quia notio et proprietas Patris di-
versa est a notione et proprietate
Filii ; cæterum non est diversum
esse ingenti, seu Patris, ab esse
geniti, seu Filii ; quia essentia di-
versa non est, quæ significatur

per esse Patris, aut per esse simpli-
citer.

4. Secunda conclusio : Sicut esse
Verbum et imaginem Patris est pro-
prietas Filii, ita et esse sapientiam
natam, vel genitam. Quia hoc com-
petit soli Filio, et non aliis per-
sonis. Verum, ut notat August. non
est notio distincta a notione imagi-
nis et Verbi : quia eo ipso, quod
Filius, Verbum, et imago est, etiam
nata, seu genita sapientia est. Unde,
licet sapientia absolute notet essen-
tiam, quia Deo idem est esse, quod
sapere ; at vero sapientia nata de-
notat relationem, per quam com-
munis sapientia Filii propria et
notionalis, significatur. Equidem,
esse sapientiam natam non potest
affirmari de Patre, aut Spiritu
sancto. Similiter, esse imaginem,
juxta Augustinum et Hilarium, ex-
primit interdum naturam tribus
personis communem, cum homodi-
catur conditus ad imaginem Dei
toti Trinitati communem : at vero
esse imaginem Patris exprimit so-
lam relationem Filii ; quia ei soli
competit adæquate et naturaliter
referre Patrem.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An, et quot sint no-
tiones personarum ? De quo hic Gab.
art. 3 et Fab. disp. 49. Alii dist.
27, quæst. 6.

Quæst. II. An ratio ingeniti sit propria Patris ? De quo hic D. Thom. Scot. et Durand. q. 1, Bonav. art. 1, q. 3. Gab. art. 2. Alii dist. 13, q. 4.

Quæst. III. An Pater constituitur innascibilitate, an generatione, seu relatione ? De quo hic S. Thom. quæst. 1, art. 2. Aureol. art. 3. Scot. q. 2 et 4. Durand. q. 2. Alii d. 2, q. 13.

Quæst. IV. An innascibilitas importet positivum, an negativum. De quo hic Bonav. et Aureol. art. 1. Interpretes S. Th. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Ripa, uterque Tor. Molin. Vasq. et Arrub. 1, p. q. 33, art. 4. Ruiz de Trinit. d. 53. Zunniga d. 8, dub. 2. Suar. lib. 8, de Trin. c. 2, a n. 5. Granad. tr. 7, d. 1, a n. 4 et tr. 8, d. 4, n. 5. Tanner. 1 p. d. 4, q. 4, dub. 1, n. 10. Val. 1, p. d. 2, q. 6, punct. 4. Aluiz tract. 4, d. 7. Alarcon 1, p. tr. 5, d. 7, cap. 1, num. 9.

Quæst. V. An innascibilitas distinguatur a paternitate ? De quo hic Bonav. et Dur. q. 2, art. 4, interpretes S. Th. nuper relati 1, p. q. 33, art. 4. Item Ruiz d. 63, Zunniga dist. 8, dub. 2 et disp. 15, dub. 1, Suar. lib. 8, de Trin. cap. 2, a n. 8, Albertin. tom. 2, prædict. relat. corol. 13, dub. 2, Alarcon. 1, p. tr. 5, disp. 7, c. 1, a n. 15, Granad. 1, p. tract. 7, disp. 2, a n. 6, Tanner. 1, p. disp. 4, q. 3, dub. 5, a num. 26.

Quæst. VI. An ratio imaginis sit essentialis, an notionalis Verbo ?

De quo hic S. Th. q. 2, art. 3, Durand. q. 3, interpretes S. Th. Bonav. Zumel, Ripa, Nazar. Molin. Arrub. Vasq. et alii 1, p. q. 35, a. 1. Item Ruiz de Trin. d. 64, Zunniga d. 10, dub. 2, Val. q. 9, punct. 1, Gran. tr. 9, d. 11, Albert. tom. 2, præd. rel. corol. 14, d. 3, Alarcon. 1, p. tract. 5, disp. 8, cap. 10, Tanner. 1, p. d. 4, q. 4, dub. 1, Aluiz tr. 4, d. 8, sect. 8 et seqq.

Quæst. VII. An Spiritus sanctus sit imago Patris et Filii ? De quo hic S. Thom. art. 4. Ejus interpretes 1, p. q. 35, art. 2. Item Suar. de Trin. lib. 11, cap. 6, Val. quæst. 9, punct. 2, Ruiz disp. 64, Zunniga disp. 10, dub. 4. 5 et 6, Granad. tract. 9, disp. 11, 1a sect. 2, Albert. tom. 2, præd. relat. corol. 14, disp. 3, Alarcon. 1, p. tr. 5, disp. 8, cap. 16, Tanner. 1, part. disp. 4, q. 4, dub. 2, Aluiz tract. 4, disp. 8, sect. 8, et seqq.

Quæst. VIII. An Spiritus sanctus non sit genitus et Filius ? De quo dist. 4, q. 6.

Quæst. IX. An ratio ingeniti sit relativa ? De quo Tann. 1, p. d. 4, q. 4, dub. 1, n. 11, Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 7, cap. 1, a n. 16, Granad. 1, p. contr. 5. tr. 8, disp. 4, num. 4, interpretes S. Thom. 1, p. q. 33, art. 4.

DISTINCTIO XXIX.

*De principio quod relative dicitur
et multiplicem notat relationem.*

Principium est relativum ad id quod a principio procedit. At, quia multiplici modo Deus principium est; ideo multiplicem exprimit relationem: quod sequentibus conclusionibus explanatur.

2. Prima est: Esse principium totius Divinitatis, est notio solius Patris, notans relationem ipsius. Quia solus Pater a nullo est et ab eo est omnis communicatio Deitatis, tam Filio quam Spiritui sancto. Hoc autem est esse totius Trinitatis principium: nam principium Deitatis non dicitur, quod producat Deitatem, sed quod producant omnes personas quibus Deitas communicatur: a Patre enim generatur Filius et procedit Spiritus sanctus, et utrique Divinitas communicatur. Unde, juxta Hilarium, Pater dicitur initium et principium sine principio. Cæterum, hæc notio non est distincta a notione ingeniti, Paternitatis et spiratoris: nam eo quo ingenitus est, sine principio est et quo Pater et Spirator est, principium est omnium personarum quibus Deitas communicatur.

3. Secunda conclusio: Esse principium Spiritus sancti est notio denotans relationem Patri et Filio communem. Ita Aug. docens Patrem et Filium esse unum principium Spiritus sancti. Utrique enim competit producere Spiritum sanctum, quin in ea ratione magis opponantur inter se, quam ratione principii creaturarum. Sicut ergo uterque est unus Creator, ita et unus Spirator. At hoc non competit Spiritui sancto. Ergo notio est relativa propria utriusque. Hæc notio a Patribus speciali aliquo nomine expressa non est, et ideo ea vox prætermittitur a Magistro. Nunc vero jam a theologis voce *Spiratoris* et *spirationis activæ* declaratur.

4. Tertia conclusio: Esse principium creaturarum non denotat specialem aliquam relationem personalem, sed omnibus communem. Quia non solus Pater, nec solus Filius, nec solus Spiritus sanctus, sed omnes tres personæ sunt creaturarum principium: hoc enim ei competit, qua Deus et omnipotens sunt, a quo juxta Paulum et Augustinum fiunt omnia creata. At Deum et omnipotentem esse, omnibus commune est. Ergo etiam esse principium creaturarum. Unde non sunt plura principia, sed unum; nec plures Creatores, quam unus: tum, quia ratione personæ, qua Deus, non sunt plura, sed unum: tum, quia ratione principii creaturarum non opponuntur, sola autem oppositio multiplicat in divinis.

5. Nota primo : personas non esse causam peccatorum : quia, juxta Augustinum, principium sunt omnium naturalium ; peccata autem sunt contra naturalia, seu contra naturam. Secundo : rationem Creatoris, seu relationem principii creaturarum non esse in Deo æternam, ut alias relationes, sed temporalem ; quia Deus cœpit in tempore esse principium creaturarum. At Pater non incipit in tempore esse Filii principium, neque Pater et Filius principium Spiritus sancti.

QUESTIONES.

Quæst. I. An ratio principii sit univoca personis producentibus et creaturis ? De quo hic S. Thom. art. 2. Aureol. art. 3. Scot. Durand. Gabriel et Okam, quæst. 1. Alii dist. 22, q. 5.

Quæst. II. An Pater et Filius sint unum principium Spiritus sancti ? De quo hic S. Thom. art. 4. Durand. q. 2. Alii dist. 11, q. 3.

Quæst. III. An Spiritus sanctus procedat per se a Patre et Filio, tanquam a duobus suppositis distinctis ? De quo hic Dur. q. 3. Alii dist. 11, q. 2.

Quæst. IV. An spiratio activa in Patre et Filio sit tantum una ? De quo hic Bonav. art. 2, quæst. 1 et 2. S. Th. art. 3. Ejus interpretes 1, p. q. 28, art. 4 et q. 32, art. 2.

Item Suar. de Trin. lib. 5, c. 6. Ruiz d. 18, sect. 2 et 3. Zunniga d. 3, dub. 12. Gran. tract. 3, d. 2. Val. in contr. de Trinit. lib. 2, c. 14 et 1, p. d. 2, q. 6, p. 2. Alar. 1, p. tract. 5, d. 9, c. 1 et 2. Alviz tr. 4, d. 3, sect. 3 et 5. Tan. 1, p. d. 4, q. 3, dub. 1, a n. 14.

Quæst. V. An principium producens et terminus productus necessario distinguantur ? De quo d. 4, q. 5.

Quæst. VI. An et quot sint notiones in divinis ? De quo hic Aureol. art. 4. Alii dist. 26, q. 6.

Quæst. VII. An Trinitas personarum requiratur per se ad productionem creaturarum ? De quo Ruiz de Trinit. disp. 111 et Zunniga d. 11, dub. 4. Suar. lib. 1, de Trinit. cap. 11. Granad. 1, p. contr. 5, tract. 9, d. 4, n. 6 et tr. 10, d. 8, a n. 5 et tract. de potentia Dei, d. 3. Val. 1, p. d. 3. q. 2, punct. 3. Vasq. 1, p. d. 152, n. 5. Alarcon. 1, p. tract. 5, disp. 10. Interpretes S. Thom. 1, p. q. 33, art. 3 et 4, q. 5, art. 6.

Quæst. VIII. An Deus, qua omnipotens, referatur transcendentiter ad creaturas possibles ? De quo dist. seq. q. 3.

Quæst. IX. An Deus sit causa peccati ? De quo S. Thom. et ejus Interpretes, Cajet. Med. Conr. Zum. Lore. Cur. Vasq. et alii 1, 2, q. 79, art. 2 et 2. Item Suar. 1, 2, tr. de peccatis, d. 6. Salas 1, 2, tr. 13, disp. 10. Gran. 1, 2, tr. 7, d. 1, Raynaudus in disciplina moral. dist. 4, n. 209 et a n. 337. Al-

varez de auxil. d. 18, 24 et 101.
Tann. 1, 2, d. 4, q. 9, dub...
Molin. in concord. q. 14, art. 13,
d. 30 et sequentibus.

Dominus esse temporis : nam, cum tempus non semper fuerit, neque Deus semper fuit Dominus temporis ; atque ita talis relatio non est vere æterna, sed temporalis.

3. Secunda propositio : Relatio temporalis non importat mutationem aliquam intrinsecam Deo, sed intrinsecam creaturæ et extrinsecam Deo : tum Deus immutabilis est : tum, quia sufficit mutatio creaturæ, ut Deus acquirat novas denominationes relativas, sicut nummus accipit valorem absque mutatione sibi intrinseca ; et unus homo fit amicus alterius sola mutatione voluntatis alterius. Sic igitur Deus dicitur refugium nostrum, solum, quia nos confugimus ad eum ; Pater noster, quia per gratiam nobis intrinsecam regeneramur in filios ; Creator et Dominus, quia, cum nondum essemus, ab ipso creamur, et sub ejus potestate constituimur.

4. Tertia propositio : Cum Spiritus sanctus dicitur donatus, refertur ad eum qui donat et ad eum qui donatur. Donatus enim apprehendi non potest, quin ab aliquo et alicui donetur. Quia vero non solum donatur a Patre et Filio, sed etiam a se, refertur etiam ad se ; tamen, quia ut donatus importat relationem et processione ; ideo non refertur ad se secundum substantiam æternam, sed tantum secundum mutationem temporalem factam in creatura, cui donatur ; quam donatio essentialiter comprehendit.

DISTINCTIO XXX.

De iis quæ temporaliter de Deo dicantur, et relative secundum accidens, quod non Deo, sed creaturis accidit.

Prima propositio est : Deus refertur ad creaturas in tempore. Ita Augustinus, et probatur : Deus refertur ad creaturas, quatenus est Creator, Dominus, Pater et refugium illarum. At hoc competit Deo in tempore, cum incipiunt esse creaturæ ; nam Creator esse non potest, quin sit creatura, Dominus, quin sit servus, Pater, quin sit Filius. Ergo Deus refertur in tempore ad creaturas.

2. Objicit : Deus est Dominus temporis. At non est Dominus temporis in tempore : quia tempus in tempore non est. Ergo relatio Domini non convenit Deo in tempore. Respondet : Licet Deus non cœperit in tempore Dominus esse temporis ; cœpit tamen cum tempore

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Deus referatur relatione prædicamentali ad creaturas existentes? De quo hic S. Th. art. 1. Durand. Gabr. Okam. et Bonav. q. 1. Item interpretes S. Thom. Cajet. Bannez, Nazar. Ripa, Mol. Vasq. et Fasol. 1, p. q. 13, art. 7, Valent. 1, p. d. 1, q. 13; punct. 4. Granad. de Trin. tr. 3, d. 1, n. 7, Tanner. 1, p. d. 4, q. 3, dub. 1. Albertinus tom. 1, pr. 1, corol. 4, n. 11 et tom. 2, prædic. relat. corol. q. 1, Suar. tom. 2, Metaph. dist. 27, sect. 15, a n. 16. Alarcon. 1, p. tr. 5, d. 3, c. 2, n. 6.

Quæst. II. An relatio prædicamentalis Dei ad creaturas sit realis, an rationis? intrinseca, aut extrinseca? De quo hic S. Th. art. 3. Aureol. art. 1, Durand. q. 2 et 3. Gabr. et Okam. q. 3, 4 et 5. Bonav. q. 3. Interpretes S. Th. cum Valent. Fasol. Tannero, Albertino, Suario et aliis ubi q. 1.

Quæst. III. An Deus referatur ordine transcendentali ad creaturas possibles? De quo hic Greg. q. 3. Interpr. S. Th. 1, q. 25, art. 1, præsertim Vasq. d. 104, c. 6. Suar. tom. 2 Metaph. d. 47, sect. 3 et 15 et 1, p. tr. 1, lib. 2, c. 26, n. 14 et lib. 3, c. 6, n. 14 Arrub. 1, p. d. 29, n. 17 et d. 30, n. 18. Fasol. 1, p. q. 41, art. 5, n. 41 et 44.

Sal. 2, 2, tr. 2, d. 4, sect. 4, n. 45 et 52. Hurtado d. 15. Metaph. sect. 9. Tann. 1, p. d. 4, q. 3, dub. 1. assert. 1, et q. 4, dub. 2, a n. 30. Albert. tom. 2, prædic. relat. corol. 1, q. 2. Alarcon. 1, p. tr. 2, d. 2, c. 4. Aluiz tr. 2, d. 5, a n. 38. Ruiz de scientia, dist. 5, sect. 2.

Quæst. IV. An relationes æternæ secundum esse *ad*, sint in Deo reales? De quo hic Aureol. art. 3. Alii dist. 26, q. 5.

Quæst. V. An possit esse in Deo aliqua relatio æterna et contingens? Item VI. An aliqua personarum possit terminare relationem prædicamentalem, aut transcendentalem, quam aliæ non terminent? Hæ quæstiones a Scriptoribus in disputatione non sunt; indigent tamen examine theologorum.

DISTINCTIO XXXI.

Quomodo dicatur Filius æqualis et similis Patri, an secundum substantiam, an secundum relationem?

Prima conclusio : Inter personas divinas datur relatio æqualitatis et similitudinis. Nam datur vera æqualitas et similitudo. Æqualitas

autem et similitudo, secundum Hilarium, relativa est ad aliud : nam nulla res est sibi æqualis et similis ; sed alteri ab ipsa distincto. A priori : quia ad relationem æqualitatis et similitudinis duo sufficiunt ; primum : distinctio realis extremorum ; secundum : eorum unitas et convenientia. Inter personas autem datur distinctio realis cum summa unitate et convenientia.

2. Secunda conclusio: Personæ divinæ non sunt æquales et similes in proprietate relativa, sed in natura divina. Ita Augustinus asserens, Patrem non esse æqualem Filio secundum esse relativum, sed secundum esse absolutum substantiæ. Nam in eo dicuntur extrema æqualia et similia, in quo sunt convenientia. At summa unitas et convenientia personarum non est in proprietate, sed in natura : provenit quidem a proprietate distinctio ; unitas vero et convenientia a natura. In ea igitur est summa æqualitas et similitudo personarum.

3. Tertia conclusio : Relatio æqualitatis et similitudinis inter personas divinas non denotat aliquid positivum distinctum a natura, et proprietatibus personalibus, sed solam negationem excessus et distantiae inter illas. Nam eo ipso, quod apprehendamus distinctionem personarum per relativas proprietates, et earum unitatem per naturam cum negatione majoris et minoris perfectionis, differentisque

naturæ, secluso quovis alio positivo apprehenduntur personæ omnino æquales et similes. Ergo talis relatio non exigit aliquid positivum a natura et proprietatibus distinctum.

4. Objicit primo : obscura quædam verba Hilarii dicentis, *in Patre esse æternitatem ; speciem in imagine*, hoc est in Filio ; *usum in munere*, hoc est in Spiritu sancto : quæ videntur denotare aliquam inæqualitatem et dissimilitudinem personarum quoad essentialia prædicata. Exponit cum Augustino Hilarium : quippe ait, his nominibus non explicari essentialia, sed personalia et relativa personarum. Scilicet, *æternitas* appropriata Patri significat proprietatem ingeni, qua Pater non est ab alio principio, sicut æternitas sine principio est. Species attributa Filio denotat proprietatem imaginis, qua Patris pulchritudinem repræsentat. *Usus* vero Spiritui sancto adscriptus significat proprietatem doni, quo Pater et Filius fruuntur, et alia dona in nostram utilitatem largiuntur.

5. Objicit secundo : Augustinum dicentem, *in Patre esse unitatem, in Filio æqualitatem ; in Spiritu sancto vero unitatis, æquitatisque concordiam*. Respondet : His Augustinus nullam insinuat inæqualitatem, aut dissimilitudinem personarum ; sed per attributionem declarat proprietates earum. *Unitas* igitur tribuitur Patri : quia est primum Trinitatis principium, sicut unitas numeralis est primum nu-

meri principium. *Æqualitas* adscribitur filio : quia est imago adæquata omnino Patri. *Concordia* vero Spiritui sancto : quia est amoris nexus, et unio inter Patrem et Filium.

6. Quarta conclusio : Ratione unitatis essentialis, qua personæ sunt similes et æquales, possunt dici Pater et Filius esse unum ; non vero esse unus substantive, sed tantum adjective unus Deus, unus Creator. Quia, *Pater et Filius sunt unum*, significat unitatem naturæ ; at vero, *sunt unus*, denotat unitatem suppositi. At Pater et Filius, quamvis sint unius naturæ, non sunt unius suppositi.

Observatio.

In hac distinctione non probatur Parisiensibus, et aliis communiter, quod a Magistro asseritur, æqualitatem et similitudinem in personis non importare positivum, sed negativum. Verum eo modo quo a nobis conclusione tertia explicatum est, non est improbabile ; videlicet, non importare aliquid positivum a natura, et proprietatibus distinctum ; sed positivum ab eis indistinctum simul cum negatione diversitatis, atque distantie personarum : nam in § *Hoc idem*, ubi ea conclusio traditur, manifeste docet Magister, nomine æqualitatis et similitudinis importari unitatem essentialis et solum negat, supra

illam nihil positivum poni, sed removeri, videlicet, diversitatem atque distantiam.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et quænam sit relatio similitudinis et æqualitatis inter personas divinas? De quo hic Dur. Okam. Gabr. et Scot. q. 4 Aureol. ab art. 1. Alii dist 2, q. 14.

Quæst. II. An similitudo et æqualitas in divinis importet positivum, an negativum? De quo hic S. Th. art. 1. Dur. q. 2. Interpr. S. Th. 1 p. q. 42, art. 1, proposit. 3. Scot. q. 1. Interpr. S. Thom. 1, p. q. 42, art. 1. Ruiz. de Trinit. q. 103, sect. 3.

Quæst. III. An similitudo, æqualitas personarum sit in relationibus? De quo hic Bon. art. 1, q. 2, interpr. S. Th. 1, p. q. 42, art. 4. Ruiz. de Trin. d. 103, sect. Zunniga d. 17, dub. 3, a n. 3. Tann. 1, p. d. 4, q. 1, dub. 8, a n. 5, Suar. lib. 4, de Trinit. c. 15, n. ult. Val. 1, p. d. 2, q. 16, p. 1 ad 4. Aluiz. tr. 4, d. 13, a n. 6 et a n. 13.

Quæst. IV. An essentialia debent appropriari personis? De quo hic Dur. q. 3. Gabr. q. 1. dub. 1. Bonav. art. 2, q. 3. Interpretes S. Thom. Cajet. Bannez, Nazar. Ripa, Zum. Mol. Vasq. et Arrub. 1, p.

q. 39, art. 8. Ruiz. de Trin. d. 82. Tanner. 1, p. d. 4, q. 1, dub. 7, assert. 3.

Quæst. V. An imago in divinis sit essentialis, an notionalis? De quo hic Bonav. p. 2, art. q. 1. Alii dist. 28, q. 6.

Quæst. VI. An imago dicatur de Filio potius quam de Spiritu sancto? De quo hic Bonav. supra q. 3. Alii dist. 28, q. 7.

nere ad esse. Ergo Pater et Filius habent esse per Spiritum sanctum. Respondet cum Augustino : Pater et Filius diligunt se tum amore essentiali, tum notionali; quia diligere sumitur essentialiter et notionaliter; essentialiter sumitur pro amore communi tribus personis, qui solum pertinet ad esse commune : notionaliter vero, pro termino, aut nexu producto, qui non pertinet ad esse commune, sed ad proprietatem Spiritus sancti.

3. Secunda conclusio : Pater non est sapiens sapientia genita; quoniam Augustinus negat, Patrem esse sapientem ea sapientia quam genuit : quia, cum in Deo sit idem sapere, quod esse; si saperet per sapientiam genitam, haberet esse per illam. Neque obstat, Filium esse sapientiam Patris : quia Patris sapientia non dicitur, quod Pater reddatur sapiens per Filium; sed quod Pater sit principium producens illius.

4. Sed in promptu est objectio : Pater diligit Spiritu sancto, quin habeat esse per Spiritum sanctum. Ergo potest sapere Filio, quin habeat esse per Filium. Respondet, difficultatem esse insuperabilem. Discrimen tamen est : quia *diligere*, apud Ecclesiæ Patres non solum accipitur essentialiter, sed etiam notionaliter propter inopiam vocum, quibus exprimimus processionem nexus voluntarii a Patre et Filio, quo uterque conjungitur : *sapere* vero et *intelligere* accipitur tantum essentialiter, quia aliæ

DISTINCTIO XXXII.

*Utrum Pater, vel Filius, Spiritu
sancto diligit, cum diligere idem
Deo sit, quod esse?*

Ad plenam lucem eorum quæ per approbationem dicuntur de personis, exponit Magister, an Pater diligit Spiritu sancto et sapiat Filio; Prima conclusio : Pater et Filius diligunt se Spiritu sancto et per Spiritum sanctum; quia Augustinus ait, Spiritum sanctum esse, *quo uterque conjungitur, et quo genitus a gignente diligitur, genitoremque diligit.*

2. Objicit, in Deo, diligere perti-

sunt voces, quibus notionalis productio verbi exprimitur, ut *loqui*, *dicere*, *exprimere* quibus dicimus, Patrem exprimere se, dicere se et loqui se vero producto. His ergo vocibus respondet *diligere* se in Spiritu sancto.

5. His annectit duas quæstiones. Prima est : an Filius sit sapiens sapientia genita, an ingenita? Respondet : Si sapientia absolute sumatur, et absque addito, eadem sapientia sapientes sunt tres personæ divinæ; quia sapientia absolute et absque addito notat sapientiam sapientialem et communem : si vero sapientia sumatur cum addito *genita*, aut *ingenita*, significat personalitatem Patris, aut Filii; sicut Deus absolute notat Deitatem communem; Deus vero ingenitus personam Patris et Deus genitus personam Filii. Sicut ergo Deus absolute est unus et idem, quamvis Deus genitus et ingenitus sint personæ distinctæ; ita sapientia absolute est eadem, quamvis sapientia genita et ingenita sint proprietates distinctæ. Hac ergo ratione Filius est sapiens sapientia genita, tanquam principio formali et intrinseco, cum sapientia genita a Filio indistincta sit; non vero tanquam principio producente et extrinseco, quia a seipso genita et communicata sapientia non est, sed a Patre. E contra vero Filius est sapiens sapientia ingenita, tanquam principio producente et extrinseco; non vero tanquam principio formali et intrinseco. Unde

Filius seipso et per seipsum sapiens est; quia id denotat identitatem formalem sapientiæ non vero est sapiens a se et de se; quia id denotat communicationem et productionem quam a se non habet.

6. Secunda quæstio est, an sit una sapientia Patris. Respondet, unam esse : quia sapientia absolute et sine addito exprimit scientiam communem. Unde non obstat, sapientiam genitam et ingenitam distinguere : quia sapientia cum addito *genita et ingenita*, exprimit proprietates generantis et geniti, quas sapientia absolute et sine addito non exprimit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Pater et Filius se diligant Spiritu sancto? De quo hic S. Th. Durand. Bonav. et Scot. q. 1. Gab. q. 2. Aureol. art. 1. Alii dist. 10, q. 3.

Quæst. II. An Pater et Filius diligant Spiritu sancto creaturas? De quo auctores superius relati et Gran. de Trin. tract. 10, d. 11. Tan. 1. p. d. 4, q. 4, dub. 8.

Quæst. III. An Pater, aut Filius sit sapiens sapientia genita? De quo hic S. Thom. Dur. et Scot. q. 2. Bonav. art. 2, p. 1. Aureol. art. 2. Interpr. S. Thom. q. 37, art. 2 et q. 41, art. 1. Item Suar. de Trin. lib. 9, c. 10, n. 3 et lib. 11,

c. 3. Valent. 1, p. dist. 2, q. 11, punct. 2. Ruiz. de Trinit. d. 74, sect. 4. et Granad. tr. 10, d. 10. Tanner. 1, p. d. 4, dub. 8, a n. 12. Alarc. 2, p. tract. 5, d. 8, c. 4 et omnes relati pro q. 1.

DISTINCTIO XXXIII.

Utrum proprietates personarum sint ipsa persona, vel divina essentia?

Conclusio est : Proprietates ab invicem distinctæ, non sunt distinctæ a natura, nec a personis. Primo : quia proprietates sunt intrinsicæ personis, cum personæ pereas constituentur et distinguantur. At quidquid est personis intrinsicum, constitutivumque personarum, ab ipsis indistinctum est. Secundo : quia proprietates sunt ab æterno. At nihil distinctum a Deo et personis est ab æterno ; quidquid enim non est Deus, aut persona divina, creatum est ; ac per consequens, in tempore existens. Tertio : quia Hieronymus proprietates vocat personas, hypostases et sub-

sistentias. Quarto : quia *superius dist. 8*, auctoritate Patrum statutum est, Deum esse summe simplicem. Si autem esset distinctio proprietatum a natura, esset in Deo compositio. Confirmatur : Ratione summæ simplicitatis est in Deo identitas inter id quod habetur et habet, nisi obstet relationes oppositio. At inter naturam et proprietates non obstat relationis oppositio. Denique quia Hilarius, nativitatem filii, dicit esse naturam.

2. Objicit a ratione. Primo: Personæ constituuntur et distinguuntur proprietatibus. Ergo non sunt proprietates: quia nulla res potest constitui et distingui seipsa. Secundo: Proprietates distinguunt inter se. Ergo non sunt idem cum natura; nam, si essent eadem uni tertio, essent eadem inter se. Tertio: Natura non generat, neque generatur. Proprietas autem generatur, aut generat. Ergo proprietas et natura distinguuntur; nam eidem rei non possunt convenire contradictoria. Ad primum respondet: Potest res seipsa distingui: quia, asserente Hieron. personæ seipsis differunt. Item potest constitui; quia ea, quæ realiter et ex natura rei idem sunt, possunt ratione, seu virtualiter distingui: quod sufficit ad constitutionem personarum. Ad secundum Hilarius respondet, eam difficultatem excedere intellectum humanum et in altitudinem, ac infinitatem Dei esse revocandam. Quasi diceret, illud principium tantum esse verum in rebus finitis; non vero in eis quæ

infinītæ sunt, et ratione suæ eminentiæ possunt æquivalere pluribus realiter distinctis. Ad tertium : Quamvis natura et proprietas idem sunt realiter, distinguuntur virtualiter : quia natura non constituit et distinguit suppositum, quod proprie generat et generatur, sicut constituit et distinguit proprietas. Hæc autem distinctio sufficit, ut eis contradicentia conveniant, quod etiam cum Hilario in Dei infinitatem refundit.

3. Deinde objicit auctoritatem Augustini. Primo : quia ait, Patrem non eo esse Patrem, quo Deus est; neque eo esse Deum quo Pater est, quia habet esse Deum, Deitate qua Pater non est, et habet esse Patrem Paternitate, qua Deus non est. Secundo : quia ait, Verbum sapientia, et Deitate esse idem cum Patre, at vero proprietate Verbi ab eo distinguui. Respondet : Aliud est, essentiam, seu sapientiam, qua persona Deus est, non esse Patrem; item Paternitatem, qua Pater est, non esse Deum, aliud non esse Patrem sapientia, seu essentia, neque esse Deum Paternitate. Primum arguit distinctionem realem et ex natura rei; secundum vero solam distinctionem formalem et rationis. Augustinus autem non asseruit primum, sed secundum.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An inter relationes, et naturam detur distinctio realis. De quo hic S. Thom. Dur. et Gab. q. 1. Aureol. art. 1. Interpretes S. Thom. Cajet. Ban. Zum. Ripa. Nazar. uterque Torrez. Mol. Vasq. et Arrubal. 1 p. q. 28, art. 2. Item Ruiz. de Trin. d. 11. Gran. tr. 3, d. 3. Valent. 1, p. d. 2, q. 2, puncto 3 et q. 13, punct. 1. Suar. de Trin. lib. 4, c. 2 et seq. Tan. 1, p. d. 2, q. 1, dub. 1. Zunniga de Trin. d. 3, d. 5, Alarc. 1, p. tr. 5, d. 2, c. 5. Aluiz. tr. 4, d. 3, sect. 6. Albertinus tom. 2, prædic. relat. corol. 1, q. 2.

Quæst. II. An inter illas detur distinctio rationis? De quo hic S. Th. art. 4. Aureol. art. 2. Alii d. 2, q. 6.

Quæst. III. An inter illas detur distinctio ex natura rei? De quo hic Greg. q. 1. Alii dist. 2, q. 7.

Quæst. IV. An natura, et relationes mutuo conceptu includantur? De quo interperetes S. Th. q. 40, art. 2 et q. 28, art. 2. Item Suar. de Trin. lib. 4, c. 5 et seq. Ruiz. d. 13 et 14. Zunniga d. 3, dub. 13 et seqq. Gran. tr. 3, d. 4. Valent. d. 2, q. 13, punct. 1. Fasol. 1, p. q. 4, art. 2, dub. 1 et seqq. Tann. 1, p. d. 4, q. 3, dub. 3. Alarcon. 1, p. tract. 5, d. 2, cap. 11 et

seqq. Aluiz. tract. 4, dist. 3, sect. 7 et alii relati pro q. 2.

Quæst. V. An ^hmysterium Trinitatis repugnet principiis metaphysicis, ac dialecticis de identitate cum uno tertio eorum quæ identificantur inter se? De quo Interpretes S. Thom. q. 4, relati 1. p. q. 18, art. 1. Suar. de Trin. lib. 4, c. 3. Ruiz. d. 15. Gran. tr. 3, d. 3, sect. 3. Tan. 1, p. d. 4, q. 1, dub. 4. Alarc. 1. p. tract. 5, d. 1. c. 6. Aluiz. tract. 4, d. 3, sect. 10. Zuniga de Trin. disp. 3, dub. 11. 4.

Quæst. VI. An personæ constituantur, aut distinguantur proprietatibus relativis? De quo d. 2, q. 13.

DISTINCTIO XXXIV.

Opinio quorundam dicentium, non idem esse personas et essentiam, et essentiam non esse Patrem, Filium et Spiritum sanctum.

Doctrina hujus distinctionis eadem est cum præcedenti, eisdemque quibus præcedens, probatur. Itaque statuendum iterum est, proprietates ab essentia realiter non distingui. Tantum nunc additur

expressius, ea distingui ratione, probaturque: quia essentia est communis realiter personis: proprietates vero non sunt communes realiter illis. At hæc veritas sufficit ad distinctionem rationis.

2. Sed opponuntur hæretici contendentes, realiter distingui. Primo: quia, si essentia esset Pater, et Filius eadem res esset generans, et genita: quod repugnat. Secundo: quia Hilarius ait, rem naturæ, et naturam non esse idem. Proprietas autem res naturæ est, et essentia est natura. Ad primum respondet: Potest essentia identificari generanti et genito, quin ipsa generetur aut generet: quia essentia non identificatur Patri adæquate secundum omnia quæ ipsi identificantur, sed inadæquate, cum Pater et Filius secundum absoluta tantum sint idem, et secundum relativa distincti; ad quod sufficit distinctio rationis et virtualis essentiæ, a proprietatibus relativis. Ad secundum: Hilarius rem naturæ distinguit a natura in creatis, non vero in divinis: nam loquens de Deo, expresse testatur, Deitatem non esse aliam ab iis quæ sua sunt et eidem insunt; scilicet attributis et personalitatibus.

3. Ex quibus colligit, attributa essentiæ, ut sapientiam, bonitatem, etc., eandem identitatem habere cum personis, quam habet ipsa essentia; eadem enim ratio est de illis quæ essentia est. Unde confirmat, omnino approbandam esse vocem, *ὑποστασις* quæ in Concilio Nicæno contra Arianos propugnata est; quia

ea vox solum significat *consubstantialitatem personarum*. Consubstantialitas autem admittenda est, ubi omnes personæ sunt ejusdem substantiæ, attributorum et essentiæ.

4. Ad plenam superiorum explicationem, quærit primo : an, sicut personæ dicuntur esse unius essentiæ; sic Deus dicatur esse trium personarum? Respondet dici non posse : quia personas esse ejusdem essentiæ, solum significat, personis convenire eandem essentiam, quod verum est : at Deum esse trium personarum, significat Deum esse dominum, aut auctorem personarum, ut cum dicitur Deus, Abraham, Isaac et Jacob, aut creaturarum Deus; quod verum non est.

5. Quærit secundo : quare Patri tribuatur potentia, Filio sapientia et bonitas Spiritui sancto, cum hæc attributa omnibus communia sint. Respondet, ea sic attribui personis, ut ab eis removeamus imperfectiones, quibus apprehendimus creaturas, ad quarum similitudinem et speciem divinas apprehendimus personas. Itaque Patrem dicimus potentem, ne concipiamus eum generatione et ætate debilitatum, et infirmum, sicut patrem creatum : Filium dicimus sapientem, ne eum, sicut humanum, nativitate ignorantem suspicemur : spiritum verò bonum, ne eum tumidum et rigidum arbitremur, sicut humanos spiritus, in quibus vox, *spiritus*, rigorem et tumorem exprimit.

6. Tandem, ut totam de Trinitate materiam et nomina, quorum me-

minit *dist. 22*, quæ supererant explicanda, penitus absolvat; quærti tertio : quid dicendum de nominibus translatis, quibus Deus dicitur speculum, splendor, leo, etc. Respondet breviter, ea non secundum proprietatem adscribenda Deo, sed tantum secundum similitudinem, quibus finem imponit quæstionibus de Trinitate.

QUÆSTIONES.

Ad hanc distinctionem spectant omnes quæstiones distinctionis præcedentis, cujus doctrinam complectitur et illustrat. Insuper addo primo : an vox, *ὑποστασις* usurpanda sit? De quo hic Aureol. art. 3. Gran. tr. 9, de Trin. d. 5, et erudite, ac fuse Ruiz d. 21. Item secundo : an attributa communia possint appropriari personis? De quo *dist. 34 qu. 4*. Rursus tertio : an nomina translative dicantur proprie de Deo? De quo hic S. Thom. Bonav. Durand. Aureol. et communiter interpretes Magistri.

DISTINCTIO XXXV.

De quibusdam quæ secundum substantiam de Deo dicuntur, ac primum de scientia et præscientia.

Hucusque disseruit Magister de iis quæ Deo competunt in ordine ad se; nunc de quibusdam attributis disputationem instituit, quæ in ordine ad creaturas conveniunt. Ac primum de scientia.

Prima conclusio est: Scientia Dei, quamvis realiter una sit: variis tamen nominibus pro varietate obsectorum distinguitur: Deus enim omnia perfectissime cognoscit: imprimis, seipsum comprehendit, quem nulla creatura valet comprehendere: deinde, extra se cognoscit omnia possible et futura, necessaria et contingentia. Notitia igitur Dei comparatione omnium obsectorum, *scientia* dicitur: Rursus tamen, quia erga contingentia et futura non se gerit eodem modo, varias alias denominationes sortitur: nam prout fertur ad omnia futura, tam bona quam mala, dicitur *præscientia*; prout fertur ad bona quæ ab ipso intenduntur, ac fiunt,

dicitur *dispositio* ac *providentia*, prout fertur in eos qui reipsa salvandi sunt et ea, quibus perducuntur in salutem, *prædestinatio* appellatur.

2. Secunda conclusio: Deficientibus futuris non esset in Deo scientia quoad denominationem scientis futura; secus vero quoad entitatem et perfectionem scientiæ. Idemque dicendum de præscientia, prædestinatione et providentia. Prima pars probatur: quia Deum scire futura est denominatio relativa ad futura. Ergo, deficientibus futuris, non esset in Deo denominatio scientis futura: Deus enim scire non potest esse futurum, quod reipsa futurum non est; sicut Deus non scit, futuros esse homines possibile, qui nunquam sunt futuri. Probatur secunda pars: Scientia, quoad entitatem et perfectionem, est ipsa essentia Dei: id autem, quod Deus est, defectibile realiter non est. Unde talis denominatio non deficeret in Deo ex defectu perfectionis scientiæ, sed ex defectu existentiae objecti. Quo preoccupatur argumentum, quod objicitur ex eo quod, deficiente objecto, deficit scientia illius. Quippe deficit quoad denominationem ex defectu objecti; non vero quoad entitatem et perfectionem ex defectu scientiæ.

3. Tertia conclusio: Deus non aliter ab æterno prænovit futura, quam præsentia. Primo: ex Augustino: quia, si Deo non essent ab æterno nota futura, sicut in tempore innotescunt præsentia, esset in Deo

vicissitudo scientiæ, quæ a Deo releganda est. Secundo : ex Ambrosio, qui illud Roman. 4. *Vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt*, ideo verum putat, quia futura, quæ nondum sunt, cognoscit Deus, tanquam ea quæ jam præsentia sunt.

4. Unde explicat primo : quare omnia futura dicantur fuisse ab æterno in Deo, et quæ facta sunt, esse vitam in ipso : quia omnia fuerunt in cognitione æterna Dei, quæ vita est in Deo. Secundo : quare præterita et futura dicantur Deopræsentia : quia præsentissima sunt notioni divinæ eodem modo quo ei præsentia sunt, quando in seipsis existunt.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An scientia Dei demonstratur lumine naturali, præsertim ex immaterialitate ipsius ? De quo hic S. Th. q. 1, art. 1. Aur. p. 1, art. 2. Gab. qu. 1. Rubione qu. 1, art. 1, Interpr. S. Th. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Gonz. Ripa, Mol. Vasq. Arrub. 1, p. q. 14, artic. Item Ruiz. de scientia, d. 2, sect. 2 et 4. Her. d. 1, cap. 2 et 3. Cann. 1, p. d. 2, q. 8, d. 1, n. 5. Val. 1, p. d. 1, qu. 14, p. 1. Suar. d. 30. Metaph. sect. 15. Albert. tom. 1, princ. 4, corol. 1. Gran. 1, p. contr. 2, tr. 1, d. 1. Aluiz. tr. 1, d. 1. Alarc. 1, p. tr. 2, d. 1, c. 2.

Quæst. II. An scientia actualis sit de essentia Dei ? De quo Aureol. hic d. 1 et 3, art. 3. Gab. qu. 1, concl. 3. Greg. qu. 1. Interpretes S. Thom. 1, p. qu. 14, artic. 4. Herice 1, part. disp. 2. Ruiz. de scientia Dei, disp. 8. Gran. 1, part. contr. 2, tract. 1, disp. 3. Tanner. 1, part. disp. 2, quæst. 8, num. 11. Suarez disp. 30. Metaph. sect. 15. Aluiz. tract. 1, disputat. 2, sect. 5. Alarcon. 1, part. tract. 2, disputat. 1, cap. 5. Aliique relati distinct. 2, quæst. 4.

Quæst. III. An sit in Deo scientia per modum potentiæ et actus primi ? De quo hic S. Th. artic. 5. Aureol. 1, p. ar. 3. Rubione q. 1, art. 2. Interpretes S. Th. 1, p. q. 14, art. 2. Ruiz. de scientia, disp. 3. Her. d. 2. Gran. contr. 2, tr. 1, d. 1, Tanner. 1, p. disp. 2, q. 8, dub. 1, assert. 5. Suar. d. 30. Metaph. sect. 15. Aluiz. tr. 1, disp. 2, sect. 3 et 4. Alarcon. 1, p. tr. 2, d. 1, c. 1.

Quæst. IV. An Deus se comprehendat et solus ? Dur. q. 1, concl. 2. Interpretes relati S. Thom. 1, p. q. 14, art. 3. Item Ruiz. de scientia, disp. 6. Her. disp. 4. cap. 4. Tann. 1, p. disp. 8, dub. 2, a n. 3. Valent. 1, p. disp. 1, q. 14. punct. 2. Aliique relati dist. 22, q. 4.

Quæst. V. An essentia Dei sit motivum adæquatum scientiæ Dei ? De quo Aur. p. 2, art. 1 et 2. Rubione q. 1, art. 3. Interpr. relati S. Th. 1, p. qu. 14, art. 2 et 3. Item Suar. lib. 3, de attributis c. 2, Gran. 1, p. contr. 2, tr. 1, d. 2. Ruiz. de scientia, d. 5. Alarcon. 1, p. tr. 2, d. 2, c. 1.

Quæst. VI. An Deus cognoscat creaturas ? De quo hic S. Th. art. 2. Tann. 1, p. d. 2, qu. 8, dub. 3. Valentia 1, p. d. 1, q. 14, p. 3. Suar. lib. 3, de attributis, cap. 2 et 3. Gran. p. 1, cont. 2, tr. 2 et 4. Aluiz. tr. 1, d. 4. Alarcon. 1, part. d. 2, cap. 3 et seqq. Interpretes S. Thom. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Ripa, Gonzalez, Mol. Vasq. Arrub. Fasol. 1, p. q. 14, art. 5.

Quæst. VII. An Deus cognoscat creaturas in seipso, an in seipsis ? De quo hic Gab. q. 3, art. 3. Greg. qu. 1, ad argumenta Aur. p. 2. ar. 1 et 2. Scot. q. 1. Ægidius qu. 3. Interp. S. Th. 1, p. qu. 14, art. 5 et 6. Herice d. 5. Ruiz. d. 10. Tann. 1, p. d. 2, q. 8, dub. 3. Valent. 1, p. d. 1, q. 14, p. 3. Suar. lib. 3, de attributis, c. 2. Granad. 1, p. contr. 2, tr. 2 et 4. Aluiz. tr. 1, d. 5 et 9. Alarc. 1, p. disp. 2, c. 3 et seqq.

Quæst. VIII. An Deus cognoscat creaturas ex seipso, aut ex alio per discursum ? De quo hic Aureol. p. 4, art. 4. Interpret. S. Th. sup. relati art. 7. Ruiz. de scientia Dei, d. 14. Her. d. 5, c. 3 et 5. Tann. 1, p. d. 2, q. 8, n. 1. Val. 1, p. q. 14, p. 8. Suar. lib. 3, de attributis, c. 1, n. 4. Gran. 1, p. contr. 2, tr. 3, § 3. Aluiz. tr. 1, disp. 3, sect. 3 et 4. Alarc. 1, p. tract. 2, disp. 1, c. 2, n. 8.

Quæst. IX. An et quomodo scientia Dei possit dividi in plures ? De quo hic Aureol. p. 2, art. 3. Ruiz. de scientia d. 2. Herice d. 9. Tann. 1, p. d. 2, qu. 8, dub. 9. Suar. lib.

3, de attrib. c. 4 et d. 30. Metaph. sect. 15. Aluiz tract. 1, d. ult. Alarcon. 2, p. tract. 2, d. 1, cap. 3 et d. 5 per totam.

Quæst. X. An scientia Dei recte dividatur in scientiam medium inter necessariam et liberam ? De quo Interpretes D. Th. Zumel, Ripa, Gonzalez, Molin. Arrub. Fasol. et Aluiz. 1, p. q. 14, art. 13. Her. disput. 7. Gran. tr. d. 1 et sequentib. Valent. 1, p. d. 1, punct. 5. Suar. fuse opusc. 2, lib. 2 et tom. 1, de gratia, prolog. 2. Albert. tom. 1, princ. 4, corol. 3 et dub. 2. Aluiz. tr. 1, d. 7. Alarcon. 1, p. tr. 2, d. 4. Montepilosus tom. 2, d. 31. Item agentes de auxiliis gratiæ. Alvarez lib. 2. Rispolis lib. 1, quæst. 1, concl. 2. Verdu. relatione de scientia. Cantarellus q. 22. Navarrete contr. 56. Cabrera to. 1. in 3, p. q. 1 art. 3, § 22. Curiel. contr. 6. Diotalevius opusculo de scientia conditionata. Mascarenas d. 2. Mendoza q. 7, scolast. Fonseca lib. 6. Metaph. c. 2, q. 4, sect. 8 et 9. Lessius de auxiliis, cap. 19 et 20. Moncæus d. 3.

Quæst. XI. An objecta futura sint Deo in æternitate præsentia ? De quo dist. 8, q. 4.

Quæst. XII. An Dei scientia sit variabilis, aut defectibilis ? De quo dist. 39, q. 2.

Quæst. XIII. An providentia et prædestinatio sit actus scientiæ ? De quo dist. 39, q. 9.

DISTINCTIO XXXVI.

Utrum concédendum sit omnia esse in Dei essentia, vel in eo per essentiam ; ut omnia dicuntur esse in Dei cognitione, vel præscientia ?

Prima conclusio : Quamvis omnia sint in cognitione Dei, quæ est ejus essentia, non sunt omnia in essentia Dei, vel in Deo per essentiam. Nam ea dicuntur esse in essentia Dei, vel in Deo per essentiam, quæ sunt ejusdem essentiæ cum Deo. At omnia non sunt ejusdem essentiæ cum Deo. Ideo Augustinus dixit, Deum ante mundi constitutionem habuisse apud seipsum electos, non in natura sua, sed in sua cognitione et præscientia.

2. Secunda conclusio : Quamvis mala culpæ, sint in cognitione Dei, non sunt in Deo, sicut bona. Quia hæc sunt per approbationem, secus mala. Item peccata dicuntur a sacris Scriptoribus esse longe a Deo et Deo abscondita ; scilicet quia fugiunt scientiam approbationis, quam bona non fugiunt. Ergo aliter sunt in Deo mala, quam bona. Rursus, quia, teste Ambrosio, idem est realiter, *omnia esse in ipso, ac esse ex ipso et per ipsum*. At mala non

sunt ex ipso et per ipsum, cum Deus eorum auctor non sit. Ergo nec sunt in ipso. Confirmatur ex Augustino, quia omnia quæ sunt in ipso, exponit esse quæ sunt juxta rationalem naturam Dei ; non vero, quæ sunt contra naturam rationalem, qualia sunt peccata.

3. Animadvertit duo. Primo : cum omnia dicuntur esse ex ipso, in ipso et per ipsum, cum constitui discrimen inter Patrem et Filium et Spiritum sanctum : quia omnia creata æqualiter sunt in tribus personis, ex illis et per illas, cum omnibus communis sit eadem scientia approbationis et virtus creativa, per quam in Deo, ex Deo et per Deum esse creaturæ dicuntur. Secundo : omnia quæ sunt de ipso, esse etiam ex ipso, non vero omnia quæ sunt ex ipso, esse etiam de ipso. Nam omnia creata sunt ex ipso et non de se : personæ vero divinæ sunt a Patre productæ et sunt ex ipso et de ipso. Nam, ut res sit ex ipso, sufficit procedere ab ipso tanquam a principio ; ut autem sit de ipso, ulterius exigitur esss ejusdem substantiæ cum ipso.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et quomodo Deus cognoscat mala ? De quo hic S. Thom. qu. 1, art. 2, Bonav. art. 3, qu. 1, Dur. qu. 1, interpretes

S. Thom. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Ripa, Gonzal. Mol. Vasq. Arrub. Fasol. et Aluiz 1, p. qu. 14, art. 10. Item Valentia disp. 1, qu. 14. punct. 7, Ruiz de scientia, d. 18 et 19, Herice disp. 8, c. 2. Tann. 1, disp. 2, quæst. 8, dub. 8, Granad. 1, part. contr. 2, tract. 4, disp. 5, Alarcon. 1, p. tract. 2, disp. 3 et 4.

Quæst. II. An Deus cognoscat privationes et negationes et quomodo? De quo hic S. Th. qu. 1, art. 2, Bonav. art. 2. qu. 2, interpr. S. Th. nuper relati 1, p. qu. 14, art. 9. Item Valent. ubi supra. Ruiz de scientia, d. 17, Gran. 1, p. contr. 2, d. 5, Herice d. 8, a n. 7, Tann. 1, p. d. 2, qu. 8, dub. 8. Gran. 1. p. contr. 2, tract. 4, d. 5, Alarcon. 1, p. tr. 2, d. 3, cap. 4, Aluiz tr. 1, d. 9.

Quæst. III. An Deus cognoscat entia rationis? De quo interpr. S. Th. 1, p. q. 14, art. 9, Ruiz de scientia, disp. 17, sect. 2 et 3, Herice disp. 8, c. 1, Tann. 1. p. disp. 2, qu. 8, dub. 8, Gran. 1. p. contr. 2, tract. 4, disp. 5, Alarcon. 1, p. tr. 2. d. 3, c. 6.

Quæst. IV. An futura sint præsentia Deo in æternitate realiter, an solum intentionaliter? De quo hic Aur. et Bonav. art. 1. Alii 8, q. 4.

Quæst. V. An creaturæ cognoscantur a Deo, quia continentur in eo? De quo auctores relati disp. 35, quæst. 7.

Quæst VI. An Deus sit causa peccati? De quo relati dist. 29, q. 9.

Quæst. VII. An sint in Deo et quid, ac quotuplices ideæ creaturarum? De quo hic S. Thom. q. 2, Durand. q. 3, Aureol. p. 2. art. 1 et 2, interpr. S. Thom. Cajet. Bannez. Zum. Nazar. Ripa, Molina, Vasq. et Fasol. 1, p. qu. 15, art. 2 et 3. Item Ruiz de scientia, d. 83 et 84, Granad. contr. 2, tract. 7, d. 1, etsequentib. et tr. 4, d. 4, sect. 3, Valent. 1, p. d. 1, qu. 15, puncto 1 et seqq. Tann. 1, p. q. 9, dub. 1 et 2, Suar. 1, p. lib. 3, de attributis, c. 5 et disp. 25, Metaph. sect. 1, Albertin. tom. 1, princ. 6. n. 22.

DISTINCTIO XXXVII.

Quibus modis dicatur Deus esse in rebus?

Quia distinctione præcedenti exposuit, quomodo res creatæ sint in Deo? Proximum sibi visum est exponere quomodo Deus in rebus sit? Quod tribus propositionibus trademus.

1. Prima propositio est: Deus est in omnibus rebus per potentiam, præsentiam et essentiam. Per po-

tentiam est ; quia omnia producit : per præsentiam ; quia omnia cognoscit ; per essentiam, quia sua immensitate replet omnia, ubique totus existens, et ab omni loco et creatura indistans. Id probat auctoritate Augustini, Gregorii, Hilarii et Ambrosii. Augustinus enim ait : *Æterna stabilitate in ipso manentem totum adesse rebus omnibus et singulis totum.* Gregorius, *Deum communi modo omnibus rebus inesse, præsentia, potentia et substantia.* Hilarius, *immensæ virtutis viventi potestate, nusquam non adesse, non deesse usquam ; et ubi sua sunt, ipsum esse.* Ambrosius vero, *Spiritum sanctum Deum esse: quia in omnibus, et ubique semper est, et omnia replet.*

2. Secunda propositio : Deum speciali modo est in justis, scilicet, eos inhabitans per gratiam. Itaque, quamvis Deus in omnibus sit, tamen non habitat in omnibus : unde excellentiori modo est inhabitans in Christo, cum in eo habitet per gratiam substantialem et infinitam unionis. Hanc doctrinam probat primo : quia justī Esaiæ 66, dicuntur esse *sedes Dei* ; peccatores vero *scabellum pedum ejus*. Secundo : Sapient. 7 et 9, dicuntur esse *thronus Dei*. Tertio, aliis in locis dicuntur esse *Dei templum*. At hæc manifeste arguunt modum aliquem peculiarem essendi in justis, quo Deus in peccatoribus et aliis rebus non sit. Quod confirmat pluribus Augustini testimoniis.

3. Tertia propositio : Quamvis

Deus sit in loco et tempore, localis tamen et temporalis non est, sicut sunt omnes substantiæ creatæ, spirituales et corporeæ. Primo : quia Deus non movetur loco et tempore, sicut substantiæ creatæ, cum immutabilis sit. Secundo : quia Deus, neque loco, aut tempore circumscribitur, aut definitur sicut illæ. Circumscribi enim loco (quod de corporibus dicitur) est esse in loco cum distantia partium locati et loci : unde dimensiones latitudinis, longitudinis et profunditatis in eis cogitamus. Definiri vero loco (quod de spiritibus dicitur) est esse in definito loco, quin sit in omnibus. Quod proportionem explicandum de tempore. At Deus non occupat hoc pacto locum, aut tempus. Deus enim non habet distantiam partium, neque sui interpositionem eam causat in loco ; neque ita est in uno loco, ut omnia non repleat : creaturæ vero non solum corporeæ, sed etiam spirituales, primo moventur secundum locum, ut testantur Ambrosius et Beda, cum transeant de loco in locum, adeoque mittantur in varia loca. Secundo : locis determinatis continentur, cum ubique non sint. Ergo Dei proprium est non esse localem et temporalem.

4. At objicies : Deus incipit esse in rebus quæ denuo fiunt, cum antea in eis non esset. Ergo Deus movetur secundum locum. Negatur consequentia : quia Deum incipere, aut desinere esse in rebus creatis, non est denominatio in-

trinseca, sed extrinseca Deo, quæ non exigit mutationem Dei, sed mutationem solius creaturæ et loci.

5. Ad exactam superiorum lucem duo hic Magister inquit. Primo: quomodo Deus ubique sit per essentiam? Respondet cum Chrysost. difficultatem esse insuperabilem. Quod enim quidam dicunt, Deum esse in omnibus per essentiam, quia producit omnia loca et locata, non satisfacit: quoniam Patres distinguunt inter esse per potentiam, et esse per essentiam. At omnia producere pertinet ad esse per potentiam: aliud ergo est esse per essentiam. Nihilominus discursu distinctionis, id per aliquas negationes declarat, primo: dicens Deum esse in rebus distinctis et distantibus absque distinctione et distantia partium ipsius Dei? secundo: esse, quin causet distantiam inter partes loci, interpositione sui? tertio: quin ejus essentia mutetur? quarto: quin locis definiatur? ultimo: quin eorum sordibus inquinetur?

6. Inquit secundo: ubi nam erat Deus, antequam fierent creaturæ? Respondet cum Augustino: Deum esse et habitare in seipso. Nam Deus ut sit, non indiget loco et habitaculo creaturarum, ut eis cadentibus cadat, sicut domus cadit, fundamento cadente: Deus enim non innititur creaturis, sed creaturæ potius innituntur Deo.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et quid sit, Deum esse in rebus, per essentiam, præsentiam et potentiam? De quo hic S. Thom. q. 8, art. 2. Durand. 4, p. q. 1. Bon. 4, p. art. 3. Gab. q. unica, art. 1. Aureol. art. 1 et 3. Faber cum Scoto d. 52, cap. 1. Interpretes S. Th. Cajet. Bannez, Zum. Ripa, Nazar. Gonzal. Molina, Vasq. Arrub. Fasol. et alii, 4, p. q. 8, art. 3. Suar. 1, p. lib. 2, cap. 2. Tan. 4, p. d. 2, q. 4, dub. 3, a n. 10. Gran. 4, p. contr. 1, tr. 3, d. 3, sect. 6. Val. 4, p. q. 8, 4, p. Albert. tom. 2, prædic. quant. corol. 7. Montepilosus 4, p. d. 18, art. 6.

Quæst. II. An Deus sit in rebus influens immediatè in omnes effectus creatos? De quo hic S. Th. q. 4, art. 1. Dur. 4, p. q. ... Gab. q. unica, art. 2. Interpretes S. Th. 4, p. q. 8, art. 1 et q. 22, art. 3 et q. 104, art. 1 et 2 et q. 105, art. 5. Item Montepilosus 2, p. d. 7, art. 1 et seqq. Suar. lib. de auxiliis, cap. 4, disp. 22. Metaph. sect. 4. Alvarez lib. 3, de auxiliis, d. 4. Molina in concordia, q. 14, art. 13, disp. 25 et 26. Aversa tom. 4. Philos. a pag. 426. de providentia disp. 5, sect. 11 et 12. Hurtado disp. 10. Phys. Arriag. disp. 10. Philos.

Quæst. III. An ex influxu immediato omnipotentiae Dei, recte colligatur ejusdem immensitas et in distantia a rebus? De quo hic S. Thom. q. 1, art. 1. Dur. 1, p. q. 1. Scot. q. 1. Gabriel. q. unica, art. 3. Aureol. art. 2. Faber. disp. 52. Interpretes S. Th. Cajet. Bann. Zum. Nazar. Ripa, Gonzalez, Molina, Vasq. Fasol. Arrubal et alii 1, p. q. 8, art. 1 et 3, Suarez. lib. 2, de attributis, c. 2. Tanner. 1, p. disp. 2, q. 4, dub. 3, a n. 5. Valent. 1, p. disp. 1, q. 8, p. 1. Gran. 1, p. contr. 1, tr. 3, d. 3, sect. 5. Montepilos, 1, p. d. 18, art. 5.

Quæst. IV. An esse ubique sit proprium Dei, quin ulli creaturæ possit concedi? De quo hic S. Th. q. 2, art. 1 et 2. Durand. 1, p. quæst. 2. Gabriel qu. unica, art. 3. Interpretes S. Thomæ q. 1, relati 1, p. q. 8, art. 4. Suar. 1, p. lib. 2, cap. 2. n. 12. Tanner. 1, p. disp. 2, q. 4, dub. 3, a n. 12, Valent. 1, p. disp. 1, quæst. 8, p. 4. Gran. 1, p. contr. 1, tr. 3, disp. 3, sect. 7. Montepilos. 1, p. disp. 28, q. art. 4.

Quæst. V. An Deus fuerit et nunc sic in spatiis imaginariis extra mundum corporeum? De quo hic Major. q. 2, S. Thom. q. 2, art. 2, Bonav. art. 2, q. 3. Dur. q. 2, Fab. disp. 52, p. 3. Interpretes S. Th. Zum. Bannez, Molina, Vasq. Fasol. et alii 1, p. q. 8, art. 2 et 3. Suar. d. 30. Metaph. sect. 7, a n. 30. Fonseca 5, Metaph. c. 15, q. 9, sect. 4. Valent. 1, p. disp. 1, q. 8,

p. 1, Scotus lib. 4. Physic. q. 2. Gillius lib. 2, tr. 9, c. 18. Granad. 1, p. contr. 1, tr. 3. disp. 3. Albertin. tom. 2, prædic. ubi, qu. 2. Moncæus fuse disp. 1. Montepilos. 1, p. disp. 8, art. 3.

Quæst. VI. An Deus habitet modo speciali in justis absque gratia inhærenti? De quo hic Aureol. art. 3. Item relati distinct. 16, q. 5.

Quæst. VII. An esse ab æterno sit proprium Dei et nulli creaturæ possibile? De quo hic S. Th. q. art. 3. Ejus interpretes Cajet. Bannez, Zumel. Nazar. Gonzal. Molina, Vasquez, Fasol. et Arrub. 1, p. q. 10, art. 3. Suar. 1, p. lib. 2, c. 4 et disp. 50. Metaph. Tanner. 1, p. d. 2, q. 5, dub. 3. Gran. 1. p. contr. 1, tr. 3, d. 5. Valent. 1, p. d. 1, q. 10, p. 1 et 2. Montepilos. 1, p. d. 17, art. 9.

Quæst. VIII. An et quomodo Angelus sit in loco? De quo hic S. Th. q. 3, art. 1. Dur. 2, p. q. 1. Interpr. S. Th. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Molin. Vasq. Arrub. Bubalus, et alii 1, p. q. 52, art. 1. Suar. de Angelis, lib. 4, a c. 1. Tanner. 1, p. d. 5, q. 2, dub. 1 et seqq. Gran. 1, p. contr. 6, tr. 9, d. 3. Val. 1, p. d. 4, q. 3, p. 1 et 2. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 6, c. 1 et seqq. Albertin. tom. 1, princ. 1, corol. 16, dub. 2. tom. 2, prædic. quant. et ubi, corol. 1. Montepilos. 2, p. d. 18, art. 1 et 2.

Quæst. IX. An unus Angelus possit esse simul in pluribus locis? De quo hic S. Th. q. 3, art. 2.

Dur. 2, p. q. 1. Interpretes relati S. Th. 1, p. q. 52, art. 2. Suar lib. 4, de Angelis, cap. 20. Tann. 1, p. d. 5, q. 2, dub. 4. Gran. 1, p. contr. 6, d. 3, sect. 3. Val. 1, p. d. 4, quæst. 3, punct. 3. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 6, c. 5, n. 9. Montepilos. 2, p. d. 18, art. 6.

Quæst. X. An plures Angeli possint simul esse in eodem loco? De quo hic S. Th. q. 3 art. 3. Dur. 2, p. q. 1. Interpretes relati S. Thom. 1, p. q. 52 art. 3. Suar. lib. 4, de Angelis, c. 9. Tann. 1, p. d. 5, dub. 5. Gran. 1, p. contr. 6, d. 3, sect. 3. Val. 1, p. d. 4, q. 3, punct. 4. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 6, c. 5, n. 9. Montepilos, p. 2, d. 18, art. 7.

Quæst. XI. An et quomodo Angelus moveatur secundum locum? De quo hic S. Th. q. 4, art. 1. Dur. 2, p. q. 2. Interpretes S. Th. Cajet. Bannez. Zumel. Nazar. Mol. Vasq. Bubal. et Arrub. 1, p. q. 53, art. 1. Suar. lib. 4, de Angel. c. 1, a n. 14 et c. 12. Tann. 1, p. disp. 5, q. 2, dub. 6. Granad. 1, p. contr. 6, d. 1. Valent. 1, p. disp. 4, q. 4, p. 1. Montepilosus p. 2, d. 19, art. 1 et sequentibus.

Quæst. XII. An Angelus moveatur ab extremo in extremum, quin pertranseat medium? De quo hic S. Thom. q. 4, art. 2. Dur. 2, p. q. 4. Interpretes relati S. Thomæ 1, p. q. 53, art. 2. Suar. lib. 4, de Angelis, a cap. 18. Tann. 1, p. disp. 5, q. 2, dub. 7. Valent. 1, d. q. 4, q. 4, p. 1. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 6, cap. 5, n. 7. Alb. tom. 1,

princ. 1. corol. 16, dub. 1 et 2. Montep. p. 2, disp. 19, art. 7.

Quæst. XIII. An motus localis Angeli sit instantaneus, an successivus? De quo hic S. Thom. q. 4, art. 5. Dur. 2, p. q. 2. Interpretes relati, S. Th. 1, p. q. 53, art. 3. Suar. lib. de Angelis, cap. 20 et 21. Tann. 1, p. d. 5, q. 2, dub. 8. Valent. 1, p. d. 4, q. 4, p. 2. Albert. tom. 1, princ. 1, cor. 16, d. 3 et seqq. Montep. p. 2, disp. 19, art. 4 et 5.

Quæst. XIV. An substantia spiritalis et corporea possit existere, quin sit alicubi? De quo interpretes S. Th. 1, p. q. 52, art. 1. Bannez dub. 1, ad. sept. Zum. q. 4, ad. 10. Vasq. d. 196, cap. 2 et 3. Alarcon. 1, p. tr. 6, cap. 5, n. 7 et cap. 6, a n. 10. Suar. de Angelis, lib. 4, cap. 3. Moncæus fuse disp. 1, cap. 8 et seqq. Ariag. disp. 14. Phys. sect. 4.

Quæst. XV. An possit esse substantia rationalis, quæ non possit moveri a se secundum locum, aut irrationalis ita essentialiter affixa determinato loco, ut neque ab alio dimoveri ab eo possit? De quo nullus scribit, sed non levis et importuna poterit hic esse disputatio.

DISTINCTIO XXXVIII.

*Hic redit ad propositum, repetens
superius dicta, ut addat alia.*

Redit ad disputationem de futurorum scientia, et movet quæstionem, an ea scientia sit causa futurorum; an futura, causa scientiæ? Nam pro sententia affirmante et negante argumenta non desunt.

1. Scientiam esse futurorum causam et non e contra, suadetur primo: quia futura aliter evenire non possunt, quam sciuntur a Deo: quia scientia Dei falli non potest: falleretur autem, si aliter evenire possent. At, si scientia non esset causa futurorum, possent futura aliter evenire, quam præscita sunt: quia non potest ex alia causa, ex scientia Dei, illis evenire necessitas existendi. Ergo futurorum scientia eorundem causa est. Secundo: quia juxta August. res non ideo præsciuntur a Deo, quia futuræ sunt: sed ideo sunt futuræ, quia præsciuntur. Tertio: quia scientia Dei est increata et divina. At res creatæ non possunt esse causa alicujus increati et divini.

2. Oppositum vero, scilicet, res futuras esse causam præscientiæ Dei et non præscientiam, causam

futurorum, probatur primo: quia scientia Dei æqualiter fertur in mala ac in bona. At malorum causa non est. Ergo futurorum causa non est præscientia Dei. Secundo: quia, juxta Origenem, Deus ideo præscit rem esse futuram, quia ipsa futura est? non vero ideo est futura, quia præscitur a Deo.

3. Ut totalis dirimatur, præmittitur primo: causam bifariam sumi; tum proprie pro principio influente esse rei; tum improprie pro sola conditione antecedenti, sine qua res esse non potest. Præmittitur secundo: etiam futurorum scientiam bifariam considerari: tum compositam et conjunctam beneplacito et decreto Dei; tum simplicem seorsim a beneplacito Dei.

4. Jam prima conclusio est: Si causa sumatur proprie, futura non sunt causa scientiæ Dei, neque scientia sejuncta a decreto Dei est causa futurorum, secus conjuncta cum decreto. Probatur: Nam futura non possunt influere esse increatum et divinum in scientiam Dei; neque scientia Dei simplici notione futurorum tribuit esse futuris, cum noverit mala, quibus Deus esse non tribuit. At vero scientia conjuncta decreto Dei tribuit esse bonis, quæ decernuntur a Deo; non vero malis, quæ a Deo decerni nequeunt. Quod argumenta primæ sententiæ probant et August. confirmat.

5. Secunda conclusio: Si causa sumatur improprie pro conditione

antecedenti, possunt futura esse causa solius scientiæ sejunctæ a decreto, et non e contra simplex scientia causa futurorum. Hoc probatur argumentis secundæ sententiæ. Neque Augustinus adductus pro prima sententia repugnat, cum disseerat de scientia bonorum, prout conjuncta beneplacito Dei, de qua jam diximus, causam esse futurorum; neque ideo præsciri futura tali scientia, quia sunt futura; sed ideo esse futura, quia scientia approbationis et beneplaciti præsciuntur.

6. Solum superest dilui prima probatio, quomodo scilicet, scientia Dei non sit causa necessitans libera contingentia. Respondetur: Libera contingentia possint aliter evenire, quam præscita sunt in sensu diviso scientiæ, quamvis non in sensu composito, ne divina scientia reddatur falsa. Neque hæc necessitas in sensu composito libertati creatæ repugnat: quia suppositio solius scientiæ a decreto sejunctæ non antecedit, sed subsequitur usum futurum libertatis creatæ: siquidem, ut præmisimus conclusionem secundam, futura sunt causa, sine qua non, antecedens scientiam et non e contra. At necessitas ex sensu composito subsequenti usum libertatis non præjudicat libertati.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An futura contingentia habeant determinatam veritatem in se? De quo hic Aureol. art. 3. Greg. Gab. Scot. et Bonav. q. 1. interpretes S. Thom. Nazar. Gonzal. Molin. Vasq. Arrub. et Fasol. 1, p. q. 14, art. 13. Tann. 1, p. d. 2, q. 8, dub. 6. Alb. tom. 1, princ. 4, q. 2. Phyllos. Valent. 1, p. d. 1, q. 14, p. 5, q. 2. Suar. opusc. 2, lib. 1. Ruiz. de scientia d. 23. Alarcon. 1, p. tr. 2, d. 4, c. 1 et 2, Montep. 1. p. d. 30, art. 2. Hecrice d. 6, c. 7. Aluiz. tr. 1, d. 6. sect. 2.

Quæst. II. An et quomodo sit in Deo scientia futurorum absolute? De quo hic S. Thom. q. 1, art. 5, Aureol. art. 1. Gab. et Okam, q. unica, art. 2 et 3. Greg. q. 2. Dur. q. 3. Fab. d. 54. interpr. S. Th. Cajet. Bannez. Zum. Naz. Gonzalez, Mol. Vasq. Arrub. et Fasol. 1, p. quæst. 14, art. 3. Alique relati dist. 35, quæst. 7.

Quæst. III. An et quomodo sit in Deo scientia futurorum sub conditione? De quo hic Fab. d. 54, aliique relati dist. 35, q. 8.

Quæst. IV. An scientia visionis sit causa futurorum, an futura causa scientiæ? De quo hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1 et 2. Scot. et Dur. q. 1. Interp. S.

Th. Cajet. Bannez. Zum. Ripa, Nazar. Mol. Vasq. Arrub. Fasol. et alii 1, p. q. 14, art. 8. Val. 1, p. d. 1, q. 14, p. 5, § 3. Alvarez de auxiliis, d. 16. Tann. 1, p. d. 2, q. 8, dub. 10, a n. 4. Suar. de auxil. lib. 1, c. 13. Ruiz de scientia d. 15, 16 et 36. Ledesma de aux. d. 2, de scientia, d. 1, dub. 4, Alarcon 1, p. tr. 2, disp. 5, cap. 4, conc. 5. Herice 1, p. disp. 10, c. 1 et 2. Moncæus d. 3, c. 19.

Quæst. V. An scientia visionis, aut quævis alia suppositio antece- dens causalitate futura deroget li- berti creatæ? De quo hic Greg. q. 1, art. 2, et q. 2, art. 3. Gab. cum Okam q. unica. Faber cum Scoto d. 54, c. 5. Valent. 1, p. d. 1, q. 14, p. 5, § 3. Gran. 1, p. contr. 2, tr. 2. d. 6. Tanner. 1, p. d. 2, q. 8, dub. 11. Albert. tom. 1, princ. 4, corol. 1, p. 9. Ruiz de scientia, d. 33 et seq. Alarcon. 1, p. tr. 2, d. 5, c. 8. Montepilos. 1, p. d. 30, art. 1. Herice d. 6, c. 8. Aluiz. tr. 1, d. 6, sect. 11 et 13.

Quæst. VI. An scientia simplicis intelligentiæ sit causa futurorum et practica? De quo hic S. Th. Bonav. Scot. et Dur. q. 1. Inter- pretes relati S. Th. 1, p. q. 14, art. 8. Valent. 1, p. d. 1, q. 14, p. 8. Tanner. 1, p. d. 2, q. 8, dub. 10, a n. 4. Suar. de auxil. lib. 1, cap. 13, a n. 15. Alarcon. 1. p. tr. 2, d. 5, c. 4. Ruiz de scient. d. 15 et 16. Montep. 1, p. d. 27, art. 11 et 12. Suar. lib. 4, de attrib. 1.

Quæst. VII. An Deus cognoscat futura præsentia in æternitate sua?

De quo hic Aureol. art. 1. Item re- lati dist. 8, q. 6.

Quæst. VIII. An et quomodo sit in Deo scientia privationum, en- tium rationis, et malorum culpæ? De quo hic S. Th. q. 1, art. 4. Alii relati d. 36, q. 1, 2 et 3.

Quæst. IX. An Deus cognoscat futura componendo et dividendo? De quo hic Dur. q. 2. Rich. art. 1, q. 4. Marsil. art. 1, conc. 8. Inter- pretes S. Th. Cajet. Bann. Zum. Navarrete, Nazar. Gonzalez, Ripa, Mol. Vasq. Arrub. et Fasol. 1, p. q. 14, art. 7 et 14. Val. 1, p. d. 1, q. 14, p. 8. Ruiz. de scientia, d. 13. Alarcon, 1, p. tr. 2, dist. 3, c. 4.

Quæst. X. An Deus sit causa malorum culpæ? De quo relati dist. 39, q. 9.

DISTINCTIO XXXIX.

Utrum scientia Dei possit augeri, vel minui, vel aliquo modo mu- tari.

Conclusio est : Scientia Dei nul- lius mutationis, augmenti, aut di-

minutionis capax est. Tum, quia Augustinus ait, scientiam Dei esse inadmissibilem, et invariabilem : si autem mutationis esset capax, posset variari et amitti. Tum, quia scientia Dei est ejus essentia. At essentia Dei expers est mutationis. Ergo etiam scientia. Etenim scientia nullam fert mutationem, quia mutatio redolet imperfectionem ; at scientia identificata essentiae infinitae Dei, nullam imperfectionem ferre potest.

2. Objicitur primo : Potuit Deus non scire futura, quæ nunc scit futura : nam futura potuerunt non esse futura, ac proinde neque præscita a Deo futura. Ergo potuit Deus amittere scientiam futurorum. Item potuit scire futura plura, quam nunc sunt futura. Nam ex possibilibus potuerunt futura esse plura, quam nunc sunt futura, quæ, si forent scirentur a Deo. Ergo augeri potuit in Deo futurorum scientia. Respondet : Deficientibus futuris, quæ nunc sunt futura, aut existentibus aliis quæ non sunt futuræ, nulla foret mutatio intrinseca Dei, sed extrinseca creaturarum. Nam infinitas scientiæ divinæ exigit, ut potuerit ferri, et non ferri ad hæc et alia futura absque diminutione, et augmento entitatis, et perfectionis scientiæ pro sola diminutione et augmento objecti ; alias scientia Dei imperfectionibus nostræ scientiæ subjaceret.

3. Objicit secundo : Si potest Deus scire ab æterno alia futura, quam nunc scit, absque mutatione

intrinseca Dei, etiam poterit in tempore scire, quæ non scivit ab æterno absque sui intrinseca mutatione. Nam, si Deus sciens ab æterno alia, quam nunc scit, non esse intrinsece alius ab eo qui nunc est, ergo neque sciens in tempore alia, quam scivit ab æterno, erit in tempore alius intrinsece ab eo qui fuit ab æterno. Confirmatur : Dixit Hieronymus : *absurdum esse ad hoc deducere Dei majestatem, quod sciat per momenta, quot culices nascantur quotve moriantur, etc.* Ergo Deus non scit semper, et singulis momentis omnia quæ sit. Respondet : Deus potest in tempore scire quæ ab æterno non scivit in sensu diviso, non vero in sensu composito, repugnat enim componi, Deum ab æterno non scivisse aliquid futurum, et in tempore scire illud futurum : quia Deus in tempore scit, neque non scit, nisi ea quæ ab æterno scivit, aut non scivit : Quidquid enim in tempore scibile est, scibile fuit ab æterno : eo autem ipso, quod ab æterno scibile fuit, non potuit illud latere scientiam infinitam Dei, cuius esset imperfectio objectum scibile ignorare. Ad confirmationem : Hieronymus non negat notitiam ab æterno, et simultaneam irrationalium, sed notitiam successivam tantum, quam indicat illud, *per momenta singula*. Deinde non negat omnem notitiam, sed notitiam providentiæ omnino æqualem cum illa, quam habet creaturarum rationalium. Ideo mox addit : *Non si-*

mus tam fatui adultores Dei, ut dum providentiam ejus ad ima detrudimus, in nos ipsos injuriosi simus; eandem rationalium et irrationalium providentiam esse dicentes.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An contingentia habeant determinatam veritatem? De quo hic Scot. q. 1, Aureol. art. 2. Cajet. q. 1, art. 2. Alii relati dist. 38, q. 1.

Quæst. II. An scientia Dei sit immutabilis? De quo hic S. Th. q. 1, art. 1 et 2, Bonav. art. 2, q. 2. Aureol. art. Gab. q. un. art. 2. Dur. et Greg. q. 1, interpretes S. Th. Cajet. Bannez, Zum. Navarret. Nazar. Ripa, Gonzal. Molin. Vasq. Arrub. et Fasol. 1, p. q. 14, art. 15. Val. 1, p. d. 1, q. 14, p. 8, Tan. 1, p. disp. 2. q. 8, dub. 10. Gran. contr. 2, tr. 7, disp. 1, Alarcon. 1, p. tr. 2, d. 1, c. 4, Aluiz. tr. 1. d. 10, sect. 3, Herice disp. 10, cap. 3, Ruiz de scientia, disp. 37 et 91. Suar. lib. 2, de attrib. cap. 3 et disp. 30, Metaph. sect. 9.

Quæst. III. An Deus cognoscat præsentia eadem indivisibili visione, qua ipsa prænovit futura? De quo hic S. Th. q. 1, art. 2, Gab. art. 3. Greg. art. 1, interpretes S. Th. q. 14 et 15. Herice d. 10, c. 3, Albert. tom. 1, princ. 4, corol. 1, n. 26, Aluiz tr. 1, d. 6, sect. 5,

Ruiz de scient. d. 37, sect. 3 et 4, Alarcon. 1, p. tr. 2, c. 4, a n. 3, Suar. lib. 2, de attrib. c. 4, a num. 3, Granad. 1, p. contr. 2, tract. 6, d. 1,

Quæst. IV. An et quomodo Deus cognoscat creaturas possibles et futuras, absolutas et conditionatas? Hic Bon. a. 1 et 2, Scot. q. 1. Alii relati dist. 35, q. 7 et 10.

Quæst. V. An cum certitudine scientiæ Dei componatur libertas contingentium? De quo hic Scot. q. 1, Aureol. art. 1. Alii relati dist. 38, q. 4.

Quæst. VI. An Deus cognoscat componendo et dividendo? De quo hic Gab. q. 1. art. 1, Gregor. art. 2. Alii relati dist. 38, q. 9.

Quæst. VII. An Deus noverit infinita per scientiam simplicis intelligentiæ et visionis? De quo hic S. Th. q. 1, art. 3, Dur. q. 2, interpretes S. Th. Cajet. Bann. Zumel, Navarrete, Nazar. Ripa, Gonzal. Mol. Vasq. Arrubal. Fasol. et alii 7, q. 14, art. 12, Tann. 1, p. d. 2, quæst. 8, dub. 4, Val. 1, p. d. 1, q. 14, p. 6, Granad. 1, p. contr. 2, tr. 2, disp. 1, Ruiz de scient. disp. 20, Albert. tom. 1, princ. 5, Philos. a n. 21, Alarcon. 1, p. tr. 2, disp. 3, c. 3, Herice tr. 1, disp. 5, c. 6. Montepilos 1, p. disp. 27, art. 8. Aluiz tr. 1, disp. 4. sect. 4 et seq. Suar. tom. 1, in 3, part. d. 26, sect. 3.

Quæst. VIII. An Deus eadem cognitione se et creaturas cognoscat? De quo hic Bonav. art. 2, q. 1.

Quæst. IX. An providentia Dei

sit actus scientiæ? De quo hic S. Th. q. 2, art. 1, Interpretes ipsius, Cajet. Bannez, Zumel, Navarrete, Nazar. Ripa. Gonzal. Molina, Vasq, Fasol. et Arrub. et alii 1, p. q. 22, art. 1, Valent. 1, p. d. 1, q. 22, p. 1, Bellarm. lib. 1, de grat. et lib. arbitr. c. 9, Tann. 1, p. d. 3, q. 1, dub. 1, et q. 2, dub. 2, Granad. 1, p. contr. 4, tr. 1, d. 2 et tr. 5, d. 2 et 3, Suar. lib. 1, de præd. c. 17, Ruiz de prov. d. 3 et de prædestin. d. 1, Alarcon. 1, p. tr. 4, d. 1, cap. 2, Montepilos. 1, p. d. 36, art. 3, Herice d. 22. Aluiz. tr. 3, d. 3.

Quæst. X. An Deus omnibus creatis in singulari et immediate provideat? De quo hic S. Th. q. 2, art. 2, Dur. q. 3, interpr. S. Th. q. 7, relati 1, p. q. 22, art. 2, Val. 1, p. d. 1, q. 14, p. 2, Tannerus 1, p. disp. 3, quæst. 1, dub. 3, Granad. 1, p. contr. 4, tr. 2, disp. 1 et 2. Suarez lib. 3, de attribut. c. 10, Ruiz de providentia, d. 1, Alarcon, 1, p. tract. 4, d. 1, cap. 1.

Quæst. XI. An existente objecto pro solo imperio voluntatis divinæ possit non esse in Deo aliquis actus scientiæ divino intellectui possibilis? De quo nullus scribit et plures mihi dubitandi rationes occurrunt, forte consideranti occurrerent, quæ explicationem desiderant.

DISTINCTIO XL.

Quid sit prædestinatio et in quo differat a præscientia?

Prima conclusio : Prædestinatio est præscientia et præparatio gratiæ et bonorum, quibus homines salvandi sunt. Unde eo differt a præscientia, quod prædestinatio complectitur scientiam : scientia vero non complectitur prædestinationem. Prædestinari enim non possunt nisi bona et homines salvandi; præsciri autem possunt mala et homines reipsa damnandi. Ita Augustinus.

2. Secunda conclusio : Prædestinatus non potest damnari, nec reprobis salvari, *conjunctim*, hoc est, in sensu composito, sed *disjunctim*, hoc est, in sensu diviso. Quo etiam sensu numerus electorum dicitur certus. Nam hæc duo repugnant componi et hominem esse prædestinatum et damnari : item esse reprobum et salvari. Petro tamen prædestinato potuerunt subtrahi a Deo auxilia efficacia gratiæ, solis sufficientibus relictis, quo casu non esset prædestinatus; item, Judæ reprobo disponi auxilia efficacia gratiæ, cum quibus non esset reprobis.

3. At objicies : In sensu composito, seu ex suppositione prædestinationis non potest homo damnari. At non est in potestate prædestinati, ut non sit talis suppositio prædestinationis. Ergo non est in potestate prædestinati, ut sit damnatio, atque adeo non erit libera, sed necessaria prædestinato consecutio salutis. Respondet, se in hac difficultate malle doceri quam docere. Tamen ait, eandem difficultatem esse de præscientia salutis, quæ est de prædestinatione. Itaque, sicut est in potestate hominis, ut Deus ab æterno non præscierit salutem futuram; quia, ut dictum est *dist.* 38, non ideo est salus futura, quia præscitur a Deo; sed ideo præscitur, quia futura est: ita etiam est in potestate hominis, ut non sit ab æterno prædestinatus, cum prædestinatio præscientiam complectatur. Cæterum, ex suppositione, quod ab æterno salus præscita et prædestinata est, non est in potestate hominis ut non præsciatur, aut prædestineretur in tempore: quia præscientia et prædestinatio, quæ ab æterno fuit, non potest in tempore non esse, aut e contra.

4. Tertia conclusio : Sicut prædestinatio est præscientia et præparatio gratiæ et bonorum, quibus homines certissime liberantur; ita reprobatio est præscientia malitiæ et præparatio pænæ eorum qui in æternum damnantur. Unde differt prædestinatio a reprobatione, quod prædestinatione præsciuntur et præparantur a Deo non solum glo-

ria, sed etiam media, quibus homines illam consequuntur; reprobatione vero solum præparatur pœna; præsciuntur vero et non præparantur media, scilicet peccata, quibus homo perducitur in pœnam, ut illustant optime Augustinus et Fulgentius.

5. Quarta conclusio : Effectus prædestinationis sunt dona gratiæ, tam actualia quam habitualia, quibus primum justificationem, deinde perseverantiam, ac tandem beatitudinem adipiscimur. Effectus vero reprobationis sunt mala pænæ æternæ, non vero culpæ. Etenim effectus prædestinationis et reprobationis sunt ea quæ prædestinatione in gloriam, reprobatione præparantur in pœnam. Hæc autem sunt quæ prædestinatione in gloriam et reprobatione præparantur in pœnam. Addit tamen obdurationem, *quodammodo* esse effectum reprobationis æternæ: quia absolute effectus non est; forte quia non est effectus reprobationis *positivæ*; sed negativæ tantum, subtrahentis auxilia efficaciam gratiæ, in qua sola subtractione obduratio consistit. Neque Deus illa subtrahit ex intentione peccati, aut pænæ æternæ, prout requiritur ad reprobationem positivam; sed ob causas et fines nostro iudicio occultissimos, ut Aug. cum Apostolo docet.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et in quo actu intellectus constituta sit prædestinatio? De quo hic S. Thom. quæst. 1, art. 2. Bonavent. art. 1, q. 2. Gregor. q. 1, art. 1, Scot. q. 1. Gabr. q. un. art. 1. Aureol. art. 1. Interpretes S. Thom. Cajet. Bannez, Zum. Navar. Nazar. Ripa, Gonzal. Molin. Vasq. Fasol. Arrubal et alii 1, p. q. 22, art. 1 et q. 23, art. 1. Alii relati dist. 39, q. 9.

Quæst. II. An præscientia conditionata, seu media, meritorum prædestinati, sit necessaria ad prædestinationem? De quo Suar. lib. 1, de præd. c. 7 et lib. 2, opusc. c. 2, Gran. 1, p. contr. 4, tr. 5, disp. 4. Tanner. 1, p. d. 3, q. 2, dub. 2. Herice disp. 22. sect. 3. Lessius de auxil. cap. 4. num. 16. Fonseca tom. 3. Metaph. lib. 6, cap. 2, q. 4, sect. 9. Ruiz. de prædest. disp. 53, a sect. 6. Aluiz. tr. 3, sect. 3. Montepilos. 1, disp. 36, art. 7, concl. 4. Interpretes S. Th. Zumel. Nazar. Navarrete, Gonzalez, Molina, Vasq. Fasol et Arrub. 1, p. q. 23, art. 1 et 4.

Quæst. III. An ad prædestinationem pertineat electio efficax ad gloriam ante prævisa merita? De quo hic Bonav. art. 2, q. 2. Major. q. 2. Greg. q. 1, art. 1 et 2. Scot et Gabr. q. 1. Interpretes S. Thom. Cajet.

Bannez, Zumel, Navar. Nazar. Ripa, Gonzal. Molin. Vasq. Arrubal, Fasol. et alii 1, p. q. 23, art. 4 et 5. Valent. 1, p. d. 1, q. 23, p. 4, a § 3. Tann. 1, p. d. 3, q. 5, dub. 3, seq. Catharinus opusc. de prædest. lib. 1, cap. ult. et lib. 3, c. 1 et 2. Lessius disp. de prædest. a sect. 2. Equius in Chrysoph. cen. 7 et seq. Suar. lib. 1, de prædest. c. 8 et lib. 3, de auxil. cap. 16. Cabrera in 3, p. q. 1, art. 3, disp. 1. Corduba lib. 1. q. 56 et lib. 3, q. 14. Moncæus disp. 4. Ruiz de prædest. a disp. 8. Herice disp. 23. Alvarez de auxil. disp. 37. Ledesma de auxil. art. 18, 1, dif. post dub. 4. Alarcon. 1, p. tr. 4, disp. 2, a c. 4. Aluiz tr. 3, disp. 5, a sect. 3. Montepil. 1, p. disp. 36 art. 7. Bellarm. lib. 2, de gratia, cap. 15 et 16. Carth. de prædest. disc. 18. Henriq. de fine hominis, c. 11 et 12.

Quæst. IV. An prædestinatio sit certa et ea certitudo proveniat ex efficacia intrinseca auxiliorum gratiæ, an ex sola præscientia Dei, seu consensu præviso arbitrii creati? De quo hic S. Th. q. 3, art. 1. Ejus interpretes Bann. Zum. Nazar. Navar. Gonzal. Molina, Vasq. Fasol. Arrubal. 1, p. q. 23, art. 6 et 7. Val. 1, p. disp. 1, q. 23, part. 5. Tann. 1, p. disp. 2, q. 10, dub. 8 et disp. 3, q. 6, dub. 2. Ruiz. de prædest. disp. 53. Granad. 1, p. contr. 4. tract. 11, disp. 1, Alarc. 1, p. tr. 4, disp. 6, cap. 1. Item iidem auctores et alii, ubi disserunt, an efficacia volun-

tatis divinæ præfinientis actus liberos creatos præsupponat scientiam conditionatam consensus creati? Rursus omnes qui examinant an efficacia auxiliorum gratiæ sit per se intrinseca an extrinseca, quos retulimus disp. 16, q. 7.

Quæst. V. An prædestinatio sit in potestate prædestinati? De quo hic Greg. et Gab, q. 1. Ægid. art. 2. Interpr. supra relati S. Th. 1, p. q. 23, art. 6 et 7. Ruiz. de prædest. 55, sect. 1, et sect. Alarc. 1, p. tr. 4, d. 4, cap. 7, Gran. 1, p. contr. 4, tr. 11, d. 5. Tann. 1, p. d. 3, q. 6, dub. 3. Aluiz tr. 3, d. 20. Ecquius cont. 4. Valent. 1, p. disp. 1, q. 23, p. 4, § 8.

Quæst. VI. An certitudo et efficacia prædestinationis divinæ componatur cum libertate voluntatis creatæ? De quo hic S. Th. q. 3, art. 1. Bonav. art. 2. q. 1 et 2. Greg. q. 1, art. 3. Gab. q. un. Scot. q. 1. Aureol. art. 4. Interpretes S. Th. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Gonzal. Molina. Vasq. Fasol. et Arrub. 1, p. q. 23, art. 6 et 7. Suar. lib. 3, de prædestin. c. 9 et 10. Tann. 1, p. d. 3, q. 6, dub. 3. Bellarm. lib. 3, de justific. c. 14 et 15. Val. 1, d. q. 23, p. 4, § 8. Herice disp. 31, Montepilos. 1, p. disp. 39, art. 9. Gran. 1, p. contr. 4, tr. 11, disp. 2. Aluiz tr. 3, disp. 11. Ruiz de prædestinatione, disp. 55.

Quæst. VII. An reprobatio sit ante prævisa demerita? De quo hic D. Th. qu. 4, art. 1. Bonav. artic. 3, qu. 1. Hervæus quæst.

unica. art. 2. Gregor. q. 1. Dur. quæst. 2. Interpretes S. Thom. Cajet. Bannez. Zumel. Nazar. Navarrete, Gonzales, Ripa, Molina, Vasquez, Fasol. et Arrubal, 1, p. q. 23, art. 3 et 5. Ruiz de prædestinat. 15. Valent. 1, p. disp. 1, qu. 23, part. 2, puncto 3. Tann. 1, p. d. 3, q. 7, dub. 3. Suar. lib. 5, de pædest. c. 3. Ecquius de prædestin. cent. 3. Herice disp. 33. Montepilos. 1, p. disp. 40, art. 2. Granad. 1, par. contr. 3, tract. 8, distinctin. unica. Alarcon. 1, p. tract. 4, disp. 5, concl. 1. Alvarez de auxil. disp. 110. Ruiz. tr. 3, dist. 9, sect. 1.

Quæst. VIII. An peccatum, aut permissio peccatisit effectus reprobationis, aut prædestinationis? De quo hic Bonav. art. 3, qu. 1 et 2. S. Thom. qu. 4, art. 2. Durand. qu. 2. Interpretes S. Th. Cajet. Bannez, Zum. Navarrete, Gonzal. Nazar. Ripa, Molin. Vasq. Arrub. Fasol. et alii 1 p. qu. 23, art. 3 et 4. Valentia 1, part. disp. 1, qu. 23, p. 2, puncto 2. Ruiz. de prædestinat. disp. 23. Tann. 1, p. disp. 3. qu. 3, dub. 3 et qu. 7, dub. 2. Suar. lib. 3, de prædestinatione, c. 8 et lib. 5, cap. 7. Herice d. 30, cap. 6 et d. 34, c. 3. Montepilos. 1, p. d. 39, art. 7 et 8, d. 40 art. 6 et 7. Granad. 1, p. contr. 4, tract. 6, d. 5. Alarcon. 1. p. tr. 4, d. 4, cap. 5 et d. 5, cap. 5. Aluiz tr. 3, d. 4, a sect. 11 et d. 8, sect. 1.

Quæst. IX. Quæ bona sint prædestinationis effectus? De quo hic Gregor. et Gabr. qu. 1. Interpretes S. Th. proxime relati ad art. 2 et

4. Val 1, part. qu. 23, p. 3. Ruiz. de prædest. disp. 21 et 22. Tann. 1, p. disp. 3, q. 3, dub. 1 et 2. Suar. lib. 3, de prædest. a c. 3. Herice disp. 30, a c. 2. Montepil. 1, p. disp. 39, ab art. 2. Gran. 1, p. contr. 4, tr. 6, disp. 3 et 4. Alarcon. 1, p. tr. 4, disp. 4. a c. 1. Aluiz. tr. disp. 4, a sect. 3.

DISTINCTIO XLI.

Utrum aliquod sit meritum obdurationis et misericordiæ?

Præmittendum est, idem esse meritum misericordiæ, seu gratiæ, quod meritum prædestinationis: item, meritum obdurationis, seu pænæ, quod meritum reprobationis. Nam esse meritum prædestinationis, aut reprobationis, non est esse meritum illorum actuum, qui ab æterno prædestinationem, aut reprobationem constituunt. Nam, cum actus sint idem, quod Deus, sub meritis hominum non cadunt. Igitur meritum prædestinationis et reprobationis solum erit meritum gratiæ et pænæ, qui sunt effectus illarum.

2. Ergo conclusio est: Prædestinationis divinæ nulla præcedit causa meritoria ex parte prædestinati; secus reprobationis ex parte reprobi. Probatur: quia prædestinatio est actus misericordiæ et gratuitus. Si vero præcederet meritum illius, non esset mere gratuita, ut, ait Paulus *ad Roman. 4*. At reprobatio est opus justitiæ, in quod Deus non fertur, nisi nostris operibus provocetur. Secundo: quia ante primum effectum prædestinationis, qui est gratia Dei, nullum est meritum: nam opus elicitedum solis viribus naturæ, meritorium non est. At vero ante primum effectum reprobationis potest esse demeritum, quia viribus naturæ possunt fieri peccata. Ergo ante prædestinationem non est meritum prædestinationis, quamvis sit antecedens meritum reprobationis.

3. Huic doctrinæ adversati sunt Semipelagiani, quos sectatus fuit Augustinus, antequam Episcopus fieret; dicens, Jacob fuisse electum, quia Deus præscivit eum futurum fidelem. Tamen Augustinus postea hunc errorem correxit duplici argumento. Primo: quia electio ad gratiam et gloriam prædicatur a Paulo omnino gratiosa: ubi autem locus datur merito antecedenti hominis, evacuatur gratia Dei. Secundo: quia ait Paulus nos electos, ut essemus credentes. Ergo non quia eramus credentes. Quibus corrigenda sunt omnia quæ operibus Augustini videntur contraria.

4. Eidem sententiæ contradixit alius error sentientium, animas hominum ante unionem cum corpore mereri et demereri apud Deum; et propter hæc merita, aut demerita, his, vel illis corporibus includi, et in mortem, aut vitam æternam destinari. Hic error depellitur eisdem argumentis, quibus præcedens. Item, quia testatur Paulus, Jacob dilectum, Esau vero odio habitum, *cum nondum nati essent, aut aliquid boni egissent, aut mali.*

5. Ut vero claudat totam de prædestinatione et reprobatione doctrinam, explicat duo. Primo: hominem non reprobari, ut sit infidelis et peccator; sicut prædestinatur et eligitur, ut sit fidelis et justus: quia prædestinatio Dei potest esse causa nostræ justitiæ et fidei; reprobatio vera causa non est nostræ infidelitatis et malitiæ. Secundo: Deum prædestinantem et reprobantem homines, ea quæ semel scivit, eadem semper scire, quamvis objecta in eodem statu futuritionis, præsentia et præteritionis semper non sint: quia eadem prorsus objecta, quæ sunt futura, sunt præsentia et eadem prorsus præterita. Ergo eadem etiam semper est futurorum, præsentium et præteritorum scientia, mutatione tantum facta extrinsecus ex parte temporis successivi, sicut eadem est fides, qua ante Christum natum credebatur nasciturus et qua nunc creditur esse natus. Cæterum, eadem scientia variatione extrinseca temporis potest variare usurpatio-

nem *præscientiæ*. Quia usurpatur *præscientia* solum extrinsece, quatenus est futurorum scientia seu scientia duratione antecedens præsentiam. Atque adeo objectorum jam præsentium et præteritorum notitia non tam *præscientia*, quam *scientia* dicenda est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An electio efficax prædestinatorum ad gloriam antecedit prævisionem meritorum? De quo hic S. Th. qu. 1. art. 3. Scot. qu. 1. Bonav. art. 1, qu. 1 et 2. Dur. q. 1. Greg. q. 1, art. 1. Aureol. art. 1. Gab. 1, art. 2. Alii relati dist. præcedenti, q. 3.

Quæst. II. An Deus reprobet hominem ante prævisa demerita? De quo hic Greg. et Gab. q. 1. Aureol. art. 1. Alii relati dist. præced. q. 7.

Quæst. III. An sit in Deo electio aliqua prædestinatorum ad gloriam ordine executionis, subsequens prævisionem meritorum et distincta ab electione antecedenti merita ordine intentionis? De quo hic S. Thom. q. 1, art. 1. Gabr. q. unica, art. 2. Dur. q. 1. Item Tann. 1, p. d. 3, q. 5, dub. 2, assert. 4 et 5. Ruiz de prædestinat. disp. 12, sect. 7. Arrubal 1, p. disp. 74, cap. 2. Gran. 1, p. contr. 4, tract. 7, d. 4, a num. 33. Suar.

lib. 3, de auxiliis, c. 19, a num. 4 et lib. 1, de prædestinatione cap. 14. Montepilos. 1, p. disp. 38. art. 3, num. 4. Gonzalez. 1, p. disp. 73, conclus. 2. Herice disp. 23, cap. 11. Aluiz tract. 3, disp. 5, sect. 2 et 6. Alarcon. 1, part. tract. 3, disput. 5, cap. 4.

Quæst. IV. An opera naturalia elicita absque auxilio gratiæ sint meritoria de congruo nostræ prædestinationis ad gratiam, seu gloriam? De quo hic Duran. q. 2. Gabr. q. unica, art. 3. Gregor. q. 1, art. 2. Aur. art. 1. Scot. qu. 1. S. Thom. q. 1, art. 3. Mascarenas de auxil. d. 1, p. 5. Lorca 1, 2, disp. 11 et 50, de gratia. Bellarm. lib. 6, de gratia, a c. 1. Valentia controuv. de gratia, p. 2, c. 2 et 1, p. d. 1, q. 23, p. 4 § 3 et 4 et 1, 2, disp. 8, q. 5, punct. 4. Suarez lib. 2, de prædest. a cap. 6 et lib. 8, de gratia, c. 7. Sotus lib. 2, de natura et gratia, c. 3 et 4. Molina in concordia, dist. 1, num. 4. Lessius de auxil. c. 10. Torres opuscul. 4, disp. 1. Pennotus lib. 6, de liber. arb. c. 13. Montepilos. 1, p. disp. 38, art. 2 et 4. Tann. 1, p. disp. 3, qu. 4, dub. 4 et 5 et 1, 2, disp. 6, qu. 3, dub. 7. Ruiz de prædestinat. disp. 5 et de provident. disp. 21 et sequentib. Vega lib. 6, in Trid. c. 17 et 20 et nos fuse de ente supernaturali, disput. 17. Herice d. 25 et 26. Alarcon. 1, part. tract. 4, et 3, a cap. 1. Interpretes S. Th. 1, part. qu. 23, art. 4 et 5 et 1, 2, qu. 109, art. 6 et quæst. 112, art. 3.

Quæst. V. An opera naturalia elicita absque auxilio gratiæ, sint dispositio, saltem ex lege Dei, ad prædestinationem gratiæ et gloriæ? De quo hic Dur. q. 2. Gabr. qu. un. art. 3. Aureol. art. 1. Scot. qu. 1. S. Th. q. 1, art. 3. Greg. qu. 1. Suar. 2, de prædest. c. 7. Granad. 1, p. contr. 4, tr. 7, disp. 2 et 1, 2, controuv. 8, tr. 6, d. 1, sect. 7. Torres opusc. 4, d. 1, dub. 2. Vasquez 1, p. dist. 91, cap. 10. Molina in concordia disp. 10. Gonzalez, 1, p. disput. 74, sect. 2. Herice disp. 25 et 26. Zumel. 1, 2, qu. 112, art. 3, disp. 1. Lessius de auxil. cap. 10. Pennotus lib. 6, de libertate, cap. 13. Lorca disp. 11, de gratia. Valent. 1, 2, d. 8, q. 6, p. 4 et 1, p. disp. 1, q. 23, p. 4, § 3 et 4. Sotus lib. 2, de natura et gratia, c. 3 et 4. Montepilos. 1, p. disput. 38, art. 4. Tanner. 1, p. disp. 3, quæst. 4, dub. 4 et 5 et 1, 2, disputat. 6, quæst. 3, dub. 7. Bellarm. lib. de gratia, et libr. arb. c. 9. Vega lib. 6, in Trident. cap. 17 et 20. Victor. relact. ult. de perv. ad usum rationis, par. 3. Cartag. de prædest. discursu 8. Aragon. 2, 2, qu. 10, ar. 4, concl. 3. Alvarez de auxil. disput. 56 et 57. Ruiz de provident. disp. 21 et 22, cum aliis ab ipso relatis: et nos fuse de ente supernaturali, disp. 18, interpretes S. Th. ubi quæst. præcedenti.

Quæst. VI. An illud axioma: Facienti quod in se est Deus non denegat gratiam, faveat prædestinationi gratiæ ex dispositione na-

turæ ? De quo nos fuse disp. 20, de ente supernaturali. Ruiz de providentia, disp. 22. Palacios, Castro, uterque Medina, Victoria, Sotus, Viguierius, Molina, Vega et alii relati ab ipso disp. 21. Suar. lib. 2, de prædestinat. c. 7. Herice disp. 27. Alvarez de auxil. disp. 56. Gran. contr. 8, de gratia, tr. 6, disp. 1. Zumel. 1, 2, q. 109, art. 3, disp. 1. Lorca disp. 11, et 26, de gratia. Interpretes S. Thom. et alii relati quæst. præcedenti.

Quæst. VII. An opera prædestinati subsequenti gratiam possint esse causa meritoria prædestinationis ad gratiam, vel gloriam ? De quo hic Dur. qu. 2. Aur. art. 1, § Restat. nunc. Argentinus art. 1 et 2. Bonavent. art. 1, q. 1 et 2. Ecquius de prædest. cent. 3, a nu. 2. Pigius lib. 8, de lib. arbit. cap. 8. Ruiz. de prædest. disp. 7, præsertim sect. 3. Granad. p. contr. 4, tr. 7, disp. 3 et 4 et disp. 6. Suar. lib. 2, de prædest. cap. 20. Herice disp. 28. Aluiz. tr. 3, disp. 7, sect. 7. Alarcon. 1, p. tr. 4, disp. 3, cap. 4, § 3, interpretes sæpius relati S. Thom. 1, p. q. 23, art. 5.

Quæst. VIII. An opera gratiæ elicitæ ab uno justo sint causa meritoria prædestinationis alterius ? De quo hic S. Thom. quæst. 1, artic. 4. Dur. quæst. 3. Item Montepilos. 1, part. dist. 38, art. 9. Tanner. 1, p. d. 3. quæst. 4, dub. 2, assert. 5. Suar. 1, part. lib. 2, de prædest. cap. 21 et 24. Ruiz de prædest. dist. 58. Granad. 1, part. contr. 4, tr. 7, disp. 4, sect. 5. Herice

disp. 29, cap. 5. Alarcon. 1, p. tract. 4, disp. 3, cap. 6, interpretes S. Thomæ, Bannez, Zumel, Nazarius, Ripa, Gonzalez, Molina, Vasquez, Arrubal, Fasol. et alii 1, p. q. 23, art. 8.

Quæst. IX. An nostra prædestinatio adeo fuerit gratuita Deo, ut non fuerit ex meritis Christi ? De quo Suar. lib. 2, de prædestinat. cap. 21 et 24. Tanner. 1, p. disp. 3, quæst. 4, dub. 2. Valent. 1, part. disp. 1, quæst. 23, part. 4, § 1. Ruiz de prædestinat. disp. 57. Herice disp. 29, a cap. 1. Alarcon. 1, p. tract. 4, disp. 3, cap. 4 § 2 et cap. 5. Montepilos. 1, p. disp. 38, art. 8. Interpretes S. Thom. 1, p. quæst. 23, art. 5 et 8 et 3, q. 24, art. 4.

Quæst. X. An eadem sit ratio nostra scientia, qua Deus novit objecta futura, præsentia, atque præterita ? De quo hic S. Thom. quæst. 1, art. 5. Bonavent. artic. 2, quæst. 2. Alii relati dist. 39, quæst. 3.

DISTINCTIO XLII.

*De omnipotentia Dei : ubi prius
consideratur, quare sit omnipo-
tens ?*

Prima propositio : Deus est omnipotens : quia potest facere omnia quæ intrinsece possibilia sunt. Tum, quia id expresse traditur ab Augustino in textu. Tum, quia id exigit infinitas virtutis Dei.

2. Objiciuntur plura quæ Deus non potest ; primo ambulare ; secundo : peccare ; tertio : mori, vel falli. Ergo non potest omnia. Ad primum respondet : Ut Deus sit omnipotens, non requiritur, ut possit in se agere omnes effectus ; sed ut eos possit in creaturis, quæ eorum capaces sunt. Ad secundum : Potentia peccandi non spectat ad omnipotentiam : quia peccare non est potentiae, sed infirmitatis et imperfectionis. Ad tertium : Virtus passiva non pertinet ad omnipotentiam : sed activa effectuum in subjectis quæ eorum capacia sunt. Posse autem mori, virtutis passivæ est non activæ. Erit igitur Deus omnipotens : quia mortem in omnes creaturas et nulla creatura in Deum inducere potest.

3. Secunda propositio : Etiam dicitur omnipotens, quia potest, quidquid vult. Ubi triplex sensus hujus causalis propositionis distinguitur. Primus est, quia potest, quidquid vult se posse. Secundus, quia potest quidquid vult se facere. Tertius, quia potest, quidquid vult fieri, sive a se, sive ab alio. Postremo duntaxat sensu Deus dicitur omnipotens : quia potest, quidquid vult : nam aliis duobus etiam. Beatus potest, quidquid vult : nam, cum ejus voluntas recta sit, nihil vult se posse, aut facere, nisi quod reipsa potest facere. Tertio autem sensu duæ perfectiones omnipotentiae significantur. Prima est : efficacia agendi, qua a nullo potest impediri effectus a Deo efficaciter volitus. Secunda est extensio virtutis ad omnia, quæ vel ab ipso solo, vel ab ipso cum creaturis fieri possunt : nam, cum voluntas ad omnia possit extendi, omnipotentiae est, posse quoque efficaciam virtutis extendi ad omnia. Conclusio sic exposita traditur expresse ab Augustino et Chrysostomo, adductis a Magistro.

4. At notat, ut aliquis sit omnipotens, non requiri, ut omnia possit a se ; sed ex se, vel per se. Nam secundum Hilarium, Filius et Spiritus sanctus non possunt a se, quæ Pater potest, quamvis sint omnipotentes : quia non habent omnipotentiam a se, sed a Patre. Sufficit ergo habere omnipotentiam sibi naturalem et propriam, quamvis communicatam ab alio.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An omnipotentia Dei demonstretur evidenter ratione naturali? De quo hic Scot. et Gabr. quæst. 1. Aureol. p. 1, art. 1. Item Montepilos. 1, p. distinct. 42, art. 2, 7 et 8. Granad. 1, part. tract. de potentia Dei, disp. 5.

Quæst. II. An omnipotentia sit attributum ratione distinctum a voluntate et essentia Dei? De quo hic S. Thom. quæst. 1, art. 1. Aureol. part. 1, art. 2. Interpr. S. Thom. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar Ripa, Vasquez, Molina et alii 1, part. quæst. 25, art. 1 et 5. Tanner. 1, part. dist. 2, quæst. 11, dub. 2. Valent. 1, p. dist. 1, quæst. 25, p. 1. Suar. dist. 30. Metaph. sect. 17 et lib. 3, de attributis, cap. 9. Montepilos. 1, p. d. 42, art. 2, Gran. 1, part. de potent. d. 2. Pennotus lib. 3, cap. 13 et lib. 4, cap. 3.

Quæst. III. An omnipotentia Dei influat immediate in omnes effectus creatos? De quo hic S. Th. quæst. 2, art. 1. Scot. q. 1. Gabr. q. 1, art. 2. Alii relati dist. 37, quæst. 2.

Quæst. IV. An omnipotentia Dei sit causa peccati? De quo hic S. Th. q. 2, art. 1. Gabr. quæst. 1, art. 3. Greg. q. 1. Alii relati dist. 29, q. 9.

Quæst. V. An omnipotentia possit

facere, quidquid non implicat contradictionem? Et an sit ab omnipotentia Dei implicantia et non implicantia creaturarum? De quo hic S. Thom. quæst. 2, art. 2 et 3, Scot. quæst. 1, Bonav. art. 1, quæst. 1 et 4, clarius, et fusius Aureol. p. 2, art. 2 et 3, Greg. q. 1, interpretes S. Thom. Bannez, Zum. Nazar. Molin. Vasq. et alii quæst. 25, art. 2 et 3, Tanner. 1, p. distinct. 2, quæst. 11, dub. 3, Suar. lib. 3, de attributis, c. 9. Valent. 1, part. disp. 1, quæst. 25, punct. 3, Montepilos. 1, p. d. 42, art. 6, Granad. 1, p. tr. de potent. Dei, d. 5 et 7.

Quæst. VI. An omnipotentia referatur ordine transcendentali ad creaturas possibles? Implicite hic interpretes Magistri relati quæst. præced. explicite vero relati dist. 30, q. 3.

Quæst. VII. An omnipotentia possit facere sine causa creata, quidquid potest cum illa? De quo hic S. Thom. q. 2, art. 1. Scot. q. 1. Bonav. art. 1, q. 2. Durand. q. 2. Gabriel. q. 1, art. 1 et 2.

Quæst. VIII. An auxilia gratiæ debeant esse intrinsece efficacia, ut integra sit perfectio omnipotentiae ad agendum de arbitrio creato, quidquid voluerit? De quo relati d. 16, q. 7.

Quæst. IX. An omnipotentiae Dei correspondeat ex parte creaturarum potentia obedientialis, ut agat de illis effectus supra virtutem naturalem ipsorum? De quo Aur. hic p. 1, art. 3. Bonavent. quæst. 3. Dur. q. 2. Nos fuse de ente su-

pernaturali, disp. 40 et 41. Vasq. 1, p. dist. 136, c. 3 et in 3, p. d. 57, c. 5 et dist. 132, a c. 3. Ragu-
sa tom. 1, in 3, p. d. 107, a § 6, Coninck. 3, p. q. 62, art. 4, dub. unico. Fonseca 9, Metaph. c. 1, q. 4, sect. 3 et 4, Suar. tom. 1, in 3, p. disp. 31, Ledesma de perfectione Dei, q. 8, art. 8, in suo articulo. Joann. Vincentius relatione de gratia Christi, q. 6, Navarrete tom. 2, contr. 13, § 6. Cabrera 3, p. q. 62, art. 2, disp. 4, Val. tom. 4, disp. 5, quæst. 3, puncto 1, Tan. 3, p. disp. 4, q. 5, dub. 7, Bellarm. tomo 3, lib. 1, de effectu Sacrament. c. 11, Præpositus 3, p. q. 13, art. 1, Cægid. de Præsent. lib. 10, de beatitudine, q. 2, Albert. princip. 2, philosophico, q. 1, theologica, dubit. 1, 2 et 3, interpretes S. Th. 3, p. q. 13, art. 2 et quæst. 62, art. 1 et seq.

existentia sunt. Primo : quia Deus facere non potest, nisi quod bonum est. Non est autem bonum, nisi quod reipsa facit : nam, si aliud esset bonum, etiam illud Deus faceret, cum non possit non facere quod bonum est. Respondet : Ut Deus possit aliquid facere, non est opus ut illud sit absoluta existentia bonum ; sed, ut esset bonum, si reipsa existeret. At plura sunt præter existentia et futura, quæ si reipsa existerent, bona essent.

2. Secundo : quia Deus non potest facere, nisi quod justitia aut ratio exigit, seu debet. At justitia aut ratio non exigit, seu debet efficere alia quam existentia ; alias Deus prætermitteret illa contra justitiam, contra rationem et debitum. Respondet : In Deo non est proprie debitum, nec exigentia quidquam agendi. Item non est alia ratio, neque justitia, nisi ipsius voluntas. Unde potest Deus facere alia, quam ea quæ nunc absolute ejus justitia, seu ratio exigit, seu debet : quia ut alia possit, sufficit ut ea exigeret, seu deberet facere justitia et rationabilis voluntas Dei, si reipsa fierent a Deo.

3. Tertio : quia Augustinus ait, Deum id solum non posse, quod non vult. At non vult alia, quam ea quæ facit. Ergo non potest facere alia. Item ait, voluntatem non esse majorem quam potentiam, neque potentiam majorem quam voluntatem. Esset autem major potentia quam voluntas ; si posset plura quam vult. Ad primum respondet :

DISTINCTIO XLIII.

*Opinio quorundam dicentium
Deum nihil posse nisi quod fecit.*

Proponit sententiam aliquorum dicentium, sphæram omnipotentiae divinæ non porrigi ultra ea quæ facit, nec alia esse possible, præter ea quæ duratione temporali

Deus non potest facere quod non vult, scilicet se posse secus quod non vult se facere; nam non velle facere plura, quam existentia, potest oriri ex libertate Dei, non ex impotentia, ut oritur in nobis qui plura possumus quæ non volumus. Ad secundum: Potentia non est major quam voluntas ex parte Dei, cum utraque sit una et eadem res; secus ex parte objecti actualiter voliti, quia pro sua libertate non vult Deus plura quæ posset velle et facere, ut jam probavimus.

4. Igitur conclusio est: Deus potest producere plura, quam ea quæ reipsa producit. A priori, quia omnipotentia Dei est infinita, quæ termino finito quoad entitatem et cumulum exauriri non potest. A posteriori, quia Deus potuit justificare et salvare plures homines, quam justificat et salvat: potuit enim justificare et salvare Judam. Denique ex sacris litteris: tum quia Matth. 26, dicitur, potuisse Patrem exhibere Filio in sui defensionem, plusquam duodecim legiones Angelorum, quas reipsa non exhibuit: tum, quia juxta eundem Matth. potuit Deus facere apud Tyrios et Sidonios virtutes, quæ factæ sunt apud Judæos, quamvis reipsa non fecerit. Ergo plura prætermisit Deus, quæ agere posset, si vellet. Consequentia manifesta est, et ab Augustino colligitur ex superioribus.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An potentia Dei sit infinita, et ejus infinitas demonstretur ratione naturali, tam a priori, quam a posteriori? De quo hic S. Th. q. 1, art. 1, Dur. q. 1. Aureol. art. 1 et sequentib. Greg. q. 3. Bonav. q. 1 et 2. Albert. tom. 1, princip. 1, corol. 4 et tom. 2, prædic. quantitatis. corol. 6. Suar. lib. 3, de attributis, c. 9. Granad. 1, p. tr. de potentia Dei, d. 4. Tann. 1, p. disp. 2, q. 11, dub. 3. Montepil. 1, p. d. 42, art. 3. Val. 1, p. d. 1, q. 25. p. 2. Fasol. 1, p. q. 7, art. 1, dub. 1. Interp. S. Th. Cajet. Bannez. Zum. Nazar. Molina, Vasq. et alii 1, p. q. 25, art. 2.

Quæst. II. An Deus possit facere aliquod infinitum in actu? De quo hic Durand. q. 2. Greg. q. 4. Gab. q. 1, art. 4. Bonav. art. 1, q. 3. Major q. 10. Interpretes S. Thom. 1, p. q. 7, art. 3 et 4, ubi Cajet. Gannez, Zumel, Navarret. Nazar. Mol. Vasq. et Fasol. Item Fonseca 2. Metaph. c. 2, quæst. 1. Valent. 1, p. q. 7, p. 2 et 3. Asturicensis de gratia Christi, q. 3, art. 2. Conimb. 3. Physic. c. 8, q. 2. Trigos. 1, p. q. 5, art. 3. Albert. t. 2, prædic. quantitatis. disp. 4, q. 4 et 5. Suar. tom. 1, in 3, p. disp. 22, sect. 1 et in Metaph. disp. 30, sect. 17. Vasq. 3, p. disput. 46. Hurtado disput. 13. Phys. Arriaga

distinct. 13. Phys. Tanner. 1, p. d. 2, q. 4, dub. 2. Montepilos. 1, p. disp. 42, art. 10.

Quæst. III. An supposito possibili infinito in actu possit Deus producere simul omne creabile, aut intra rationem entis, aut intra idem genus et speciem? De quo hic Albert. art. 2. Mayron. q. 10, art. 2, diffic. 4. Item Vasquez 1, p. d. 26, c. 3. Fasol. 1, p. q. 7, art. 3. et 4, dub. 13. Navarrete, ibid. § 3. Asturicensis de gratia, q. 3, art. 2. conc. 2. Suar. tomo 1, in 3, q. disp. 32, sect. 1. Tann. 1, p. disp. 2, q. 11, dub. 4, assert. 11. Capreol. Aureol. Dur. Conimb. Cabrera, et alii plures relati a Fasolo supra.

Quæst. IV. An Deus agat ex necessitate naturæ? De quo hic S. Th. q. 2, art. 1. Dur. q. 4. Gab. q. 1. Interpretes S. Th. 1, p. q. 19, art. 3. Pennot. lib. 2, c. 1 et l. 4. c. 3 et 4. Uvaldensis lib. 1, doct. fid. c. 10, 15 et 21. Vasq. 1, p. disp. 81. Suar. dist. 30. Metaph. sect. 16. Val. 1, p. d. 1, q. 19, punct. 4, assert. 2. Vasq. 1, p. dist. 79 et 80. Ruiz. de volunt. d. 7. Montepilos. 1, p. dist. 33, art. 3. Gran. 1. p. contr. 3. tr. 3. disp. 4. Alar. 1, p. tr. 3, d. 4, c. 2.

Quæst. V. An, si Deus ageret ex necessitate naturæ, ageret creatura rationalis libere? De quo hic S. Thom. q. 2. art. 1. Dur. quæst. 4. Gab. q. 1. Item Suar. tom. 1, Metaph. disp. 19, sect. 3. Vasq. 1, p. disp. 100. Ruiz de scientia, d. 52, sect. 2 et 3. Corduba l. 1, quæstionarii, q. 53, dub. 4. Palacios in

1, disp. 38, disp. 2. Molina 1, p. q. 14, art. 3, dub. 11. Alvarez de auxil. disp. 26. Pennotus lib. 4, c. 6. Arrub. 1, p. disp. 62. Trigosius 1, p. q. 15, art. 2. Tann. 1, p. disp. 2, quæst. 10, dub. 6, assert. 3 et 4. Interpretes S. Thom. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Ripa, Navarrete et Fasolus 1, p. quæst. 19, art. 8.

Quæst. VI. An Deus possit agere quidquam obligatus ex iustitia, ita ut non agens esset injustus? De quo hic S. Thom. quæst. 2, art. 2. Durand. quæst. 3. Interpretes S. Thomæ 1, q. q. 21. art. 1, ubi Cajet. Bannez, Zum. Navarrete, Ripa, Gonzalez, Pesantius, Molin. Vasq. Arrub. et Fasol. Rursus Vasq. 1, 2, disp. 123 et 3, p. disp. 7 et sequent. Suar. opsuc. 6, de justit. Dei et tom. 3, de gratia lib. 12, c. 30 et tom. 1, in 3, p. disp. 4, sect. 5 et 6, Valent. 1, disp. 1, quæst. 21, p. 1. Trigosius 1, p. quæst. 17, art. 1. Torres 2, 2, tom. 2. disp. 5, dub. 1, 2 et 5, Conink 2, 2, d. 8, dub. 3. Lorea 1, 2, disp. 44, de gratia et 3, p. disp. 8. Lessius de div. perfect. lib. 13, c. 2. Alvarez 3, p. disp. 4. Cabrera 3, p. quæst. 1, art. 2, disp. 7 et 8. Ragusa 3, p. dist. 3. Zumel. 1, 2, quæst. 11, 4, artic. 1, disp. 3 et 4. Ruiz de volunt. d. 58. Tann. 1 p. disp. 2, q. 10, dub. 2, a num. 14. Montepilosus 1, p. disp. 43, art. 8 et 9. Grana. 1, part. contr. 3, tract. 7, dub. 4, d. 4 et 5. Alarcon. 1, p. tract. 3, disp. 8, c. 5 et seqq. Lugus 3, part. dist. 3.

Quæst. VII. An impossibilitas, aut possibilitas intrinseca rerum pendeat ab omnipotentia Dei, tanquam a principio? De quo hic Gab. quæst. 2. Scot. q. unica. Alii relati dist. præced. q. 3.

Quæst. VIII. An omnipotentia Dei sit connexa ordine transcendenti cum possibilitate intrinseca creaturarum? De quo hic Scot. q. unica, illat. 3. Alii relati dist. 30, q. 3.

Quæst. IX. An omnipotentia possit communicari creaturæ? De quo hic S. Thom. q. 1. art. 2. Dur. q. 3. Item Montep. 1, p. disp. 42, art. 14. Alvarez, Gabr. Suarez, Vasquez, Ragusa, Lorca et alii Interpretes S. Th. 3, p. q. 13, art. 1.

lora, neque modo meliori. Nam, si posset et non fecisset, invidus esset. Quo argumento probavit Magister cum Augustino *dist.* 20, Patrem genuisse Filium sibi æqualem: quia, si potens non genuisset æqualem, invidia esset non genuisse. Respondet: Discrimen est inter Filium Dei et creaturam: quia Filius est de substantia Patris, hoc est, per communicationem substantiæ Patris atque adeo aut non potuit, aut debuit illum gignere æqualem; et non genuisse æqualem, esset iniquum et invidiosum Patri. Cæterum, creatura non producit per communicationem substantiæ Dei, atque adeo potest illam producere meliorem et meliorem, quin exhaustiatur tota perfectio quam Deus potest creaturæ conferre.

2. Ergo prima conclusio est: Deus potest producere, tum ea quæ producit; tum alia, meliora quam sunt. Primo: quia universitas rerum creaturarum non est summe bona, alias æquaretur summæ bonitati Creatoris. Ergo hæc universitas non consummat, seu exhausti totam virtutem Dei. Ergo manet Deo potestas ad eadem et alia producenda meliora. Neque satisfacies, si dicas, impossibilitatem non oriri ex defectu virtutis Dei, sed ex defectu capacitatis creaturarum. Quia, sicut spectat ad infinitam virtutem Dei, tribuere illis bonitatem; ita et tribuere capacitatem. Ergo per capacitatem finitam non est exhausta et consum-

DISTINCTIO XLIV.

An Deus possit facere aliquid melius quam facit.

Qui *distinct. præcedenti* arbitrati sunt, Deum non posse producere alia quam reipsa existentia et futura; simul arbitrantur, neque ea, neque alia posse producere me-

mata virtus Dei. Secundo : quia Augustinus ait, Deum potuisse producere creaturam rationalem, quæ nec peccare posset, nec vellet. Talis autem creatura melior esset quam omnes nunc productæ.

3. Secunda conclusio : Si modus producendi consideretur ex parte scientiæ divinæ, non potest esse melior ; secus vero ex parte rei creatæ ; quia scientia Dei non potest esse major, nec melior quam est. At vero media et alia, quæ Deus assequitur possibilia per scientiam, meliora sunt. Quare dixit Augustinus, multiplicem modum reparandi hominem fuisse Deo possibilem.

4. Tertia conclusio : Ad ea quæ præterita sunt, manet in Deo eadem potentia, quæ erat ad eadem futura atque præsentia. Nam potentia non destruitur per actum : sicut enim prius quam esset cum respiciebat futuram et cum esset, respiciebat præsentem ; ita, postquam fuerit, eadem potentia respicit præteritam. Explicatur exemplo voluntatis et scientiæ, quæ semper eadem objecta respiciunt jam futura, jam præsentia, jam præterita. Itaque licet tempora varientur, et propterea comparatio potentiae cum effectu diversa sit, potentia tamen eadem manet in ordine ad effectum quem semel potuit producere. Unde Deus modo potest mortuus fuisse et resurrexisse pro tempore, pro quo mortuus fuit et resurrexit : sicut modo vult et scit resurrectionem

et mortem pro eo tempore existentem. Cæterum, sicut Deus non vult, neque scit se modo mori atque resurgere, sed pro tempore præterito ; ita neque potest nunc primo mori, primoque resurgere in sensu composito, quo mors et resurrectio præterita jam est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Deus teneatur velle et producere optimum, quod [potest? De quo hic Scot. q. 1. Ruiz de volunt. d. 9 et seq. Gran 1, p. tract. 2, de volunt. d. 8. Lugus in 3, p. dist. 2. Alarcon. 1, p. tr. 3, d. 3, c. 7. Herice 1, p. d. 20, c. 5. Valent. 1, p. d. 1, q. 23, p. 3. Item Interpretes S. Th. Cajet. Bannez, Zumel. Nazar. Navarrete, Ripa, Pesantius, Mol. et Vasq. 1, p. q. 23, art. 6.

Quæst. II. An Deus possit producere orbem meliorem quam productum? Le quo hic S. Th. q. 1, art. 2. Gab. q. 1. Dur. q. 5. Bonnav. art. 1, q. 1 et seq. Aur. art. 5. Interpretes. S. Th. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarr. Ripa, Pesantius, Molina. Vasq. et alii 1, p. q. 23, art. 6. Tannerus 1, p. d. 2, q. 11, dub. 4, assert. 6 et sequentib. Granadus 1, part. tract. de potentia Dei, dist. 9.

Quæst. III. An Deus possit producere species infinitas rerum per-

fectiores et perfectiores sine fine? De quo hic Gabr. quæst. 1, art. 2. Durandus q. 2. Aur. art. 4. Hervæus quæst. 1. art. 2. Baconus q. 1, art. 2. Interpretes S. Thom. Cajetan. Bannez, Nazar. Zumel, Navarrete, Gonzalez, Pesantius, Molina, et Vasquez, 1, p. q. 23, art. 6. Fasol. 1 p. q. 6, art. 3 et 4, dub. 11, a n. 14. Valent. 1, p. disp. 1, q. 23, p. 5. Suar. lib. 3, de attrib. c. 9 et disp. 30. Metaph. sect. 17. Tann. 1, p. disp. 2, q. 11, dub. 4. Gran. 1, p. tr. de potentia Dei, d. 9 sect. 3. Montepilos. 1, p. disp. 42, art. 10. Arriaga d. 13. Physicor. sect. 3.

Quæst. IV. An Deus possit producere species rerum imperfectiores et imperfectiores sine fine? De quo hic Aureol. art. 4. Gran. 1, p. tr. de potentia Dei, d. 9, sect. 5. Arriaga d. 13. Physicorum, sect. 3. Rari sunt qui hac de re disserant.

Quæst. V. An Deus possit producere creaturam infinitæ perfectionis? De quo hic Durand. q. 2. Aureol. art. 3. Item Fasol. 1, p. q. 7, art. 3 et 4, dub. 13, corol. 2. Tann. 1, p. disp. 2, q. 4, dub. 1, assert. 5. Val. 1, p. disp. 1, q. 7, p. 2. Hurtado disp. 13, Physicor. sect. 1. Interpretes S. Thom. Cajetan. Bannez, Zumel, Nazar. Ripa, Pesant. Navaret. Mol. Vasq. 1, pars. quæst. 7, articul. 2.

Quæst. VI. An possit Deus producere creaturam rationalem naturam impeccabilem? De quo hic Gab. q. 1, art. 3 et nos fuse disp.

23, de ente supernaturali, a sect. 7. Suar. lib. 3. de Angelis, c. 7 et lib. 7, c. 3. Valent. 1, p. disp. 4, q. 14, p. 1. Vasquez 1, p. disp. 231. Arrub. 1, p. d. 177. Salas in 1. 3, q. 3, tract. 2, d. 3. Gran. 1, 2, contr. 2, tract. 1, d. 2. Tann. 1, p. disp. 5, q. 6, dub. 3. Albert. 1, p. q. 3. Ban. 1, p. q. 63, tit. 1, concl. 1. Zum. ib. q. 1. Naz. ib. cont. un. Rip. et Puteanus dub. 1. Herice disp. 48. Alarcon. 1, p. tract. 1, c. 9 et 10. Montepilos. tom. 4, disp. 21, art. 3.

Quæst. VII. An Deus possit producere magnitudinem, aut multitudinem actu infinitam? De quo hic Aureol. art. 1 et 2. Alii relati dist. præc. quæst. 2.

DISTINCTIO XLV.

De voluntate Dei, quæ essentia Dei est, una et æterna; et de signis ejus.

Incipit disserere de voluntate Dei, primaque conclusio est: Voluntas Dei, etiam libera, qua obiecta creata amat, non distingui-

tur ab essentia. Primo : quia bonitas sanctitatis et honestatis non distinguitur ab essentia. Hæc autem bonitas est intrinseca et essentialis amori, quo Deus prosequitur opera honesta ac sancta. Secundo : quia voluntas creaturarum est in Deo æterna. Non autem a Deo distinctum æternum est. Tertio : quia voluntas distincta esset motus internus Dei, cum sit vitalis. At in Deo nullus est motus internus, cum intrinsece immutabilis sit.

2. Objicit : Si Deo idem est velle, quod esse. Ergo, sicut Deus dicitur velle omnia, dicetur esse omnia. Instat argumentum in scientia : nam in Deo idem est scire, quod esse. Tamen non dicitur esse omnia, sicut dicitur scire omnia. Similiter, idem est posse, quod esse. Dicitur tamen posse omnia ; non vero omnia esse. Deinde, aliter significantur *omnia*, cum Deus dicitur esse omnia ; ac cum dicitur velle, aut scire omnia : nam Deus esse omnia, significat, Deum identificari omnibus, quod falsum est. Deum vero velle omnia, tantum significat, omnia esse objecta voluntatis, quæ identificatur Deo ; quod verum est.

3. Secunda conclusio : Nulla est quærenda causa voluntatis divinæ, atque adeo non est quærendum quare Deus creavit cælum et terram, aut similia. Primo : quia, secundum Augustinum, qui quærit causam voluntatis divinæ, quærit aliquid majus voluntate divina.

Nihil autem est majus voluntate divina. Secundo : causa voluntatis divinæ antecedit ipsam. Nihil autem antecedit voluntatem divinam. Tertio : voluntas divina est causa omnium. Ergo ipsius nulla est causa. Unde :

4. Tertia conclusio est : Voluntas Dei est prima causa omnium. Primo : quia sapientia Dei pertinet a fine, usque ad finem, fortiter et disponit omnia suaviter. Hæc autem a sapientia disponi non possunt, nisi interventu voluntatis. Secundo : quia, juxta Augustinum, nullus est effectus, sive solitus, sive insolitus et rarus, qui contingat sine voluntate Dei.

5. Quarta conclusio : Quamvis voluntas Dei sit realiter una, consideratione tamen et locutione nostra multiplex est. Alia enim est voluntas beneplaciti, quæ est beneplacitum seu decretum absolutum et efficax Dei, cui resisti non potest, et quod opere semper impletur : alia est voluntas signi, quæ secundum proprietatem voluntas non est ; sed per figuram, quatenus solum indicat voluntatem Dei, sive impleatur, sive non. Qua ratione in sacris litteris et ab Ecclesia Patribus dicuntur *voluntas Dei*, et in plurali etiam *voluntates*, præceptum, prohibitio, consilium, permissio et operatio. Unde voluntas signi potest non impleri : quia plura continentur in sacris litteris a Deo præcepta, quæ non sunt impleta. Ideo, cum in sancto Textu legitur *voluntas Dei*,

diligenter observandum est, an de voluntate beneplaciti, cui resisti non potest; an de voluntate signi, quæ frustrari potest, sermo sit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An sit in Deo voluntas et recte colligatur ex intellectu? Ubi, an possit esse substantia intellectiva, non volitiva? De quo hic S. Th. art. 1. Durand, q. 1. Bonav. q. 1. Interpretes S. Thom. 1. p. q. 19, art. 1, ubi Cajetan. Bannez, Zumel, Nazar. Gonzalez, Molina, Vasq. Fasol. Arrub. et alii. Item, Valentia 1, p. disp. 1, q. 19, p. 1. Herice 1, p. disp. 11. c. 2 et 3. Ruiz de voluntate, disp. 1. Tannerus 1, p. disp. 2, q. 10, dub. 1. Gran tract. 1, de voluntate, disput. 1. Montepilos. 4, p. disp. 33, art. 1, Aluiz tract. 2, d. 1.

Quæst. II. An Deus velit creaturas existentes et possibles? De quo hic S. Th. art. 2. Bonav. q. 2. Interpretes S. Th. 1, p. q. 19, art. 2, ubi Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Navarret. Gonzal. Ripa, Pesant. Molina, Vasq. Fasol. et Arrub. Item Tannerus 1, p. disp. 2, q. 10, dub. 1. Valent. 1, p. d. 1, q. 9, p. 3. Gran. tr. 2, de volunt. d. 1 et 2. Ruiz de volunt. d. 5. Alarc. 1, p. tr. 3, d. 3, cap. 4 et 6. Aluiz tr. 2, disp. 4, sect. 1. Herice 1, p. disp. 18.

Quæst. III. An volitio libera creaturarum sit adæquate identificata naturæ divinæ; et quid illa sit? De quo hic Scot. q. un. Aureol. art. 1 et seq. Interpretes S. Thom. 1, p. q. 19, art. 2 et 3. Cajet. Bann. Zumel, Nazar. Navarret. Gonzalez, Ripa, Pesantius, Molina, Vasq., Fasol. et Arrub. Item Suar. disp. 30. Metaph. sect. 9. Val. 2, p. disp. 2, q. 19, p. 3. Tann. 1, p. disp. 2, q. 10, dub. 4. Albertin. tom. 1, princ. 6, coroll. 2, q. 2. Granad. tract. 3, de volunt. disp. 4. Montepil. 1, p. disp. 33, art. 4. Ruiz de volunt. disp. 11 et 12. Alarcon. 1, p. tract. 3, disp. 4, cap. 4 et sequenti. Fonseca 3, tom. Metaph. lib. 7, c. 8. q. 5, sect. 3. Salas 1, 2, tract. 3, disp. 1, sect. 8, § 7. Herice 1, p. disp. 16. Salazar de concept. cap. 24, sect. 3. Legionensis 1, p. variarum. q. 6, scholast. c. 5, Aluiz. tr. 2. d. 5, sect. 2 et sequentibus.

Quæst. IV. An voluntas Dei sit causa immediate rerum? De quo hic S. Thom. art. 3. Dur. q. 2. Gregor. et Gabr. q. unica. Bonav. art. 1, q. 1 et 2. Interpretes S. Thom. q. 19, art. 4, ubi Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Navarret. Gonzalez, Molin. Vasquez, Fasol. et Arrubal. Item Gran. tr. 4, de volunt. d. 5. Ruiz de volunt. d. 14. Aluiz tract. 1, disp. penult. sect. ultima.

Quæst. V. An bonitas creata possit esse causa, seu ratio motiva voluntatis divinæ? De quo relati dist. 1, q. 9.

Quæst. VI. An recte dividatur voluntas Dei in voluntatem bene-

placiti et signi? De quo hic S. Th. art. 4. Bonav. art. 3, q. 1. Interpretes S. Thom. 1, p. q. 19, art. 11, ubi Cajet. Bannes, Zumel. Navarret. Naz. Gonzalez, Ripa, Pesant. Molina, Vasq. Fasol. et Arrub. Item Tann. 1, p. d. 2, q. 10, dub. 3. Valent. 1, p. disp. 1, q. 19, p. 2. Gran. tract. 5, de volunt. d. 2. Montepil. 2, p. disp. 33, art. 11. Ruiz de volunt. d. 17. Alarcon. 1, p. disp. 6, tr. 3, c. 1. Aluiz tract. 2, d. 9, sect. 2. Pennotus lib. 4, cap. 22. Suar. lib. 3, de attrib. c. 8.

Quæst. VII. An sit in Deo voluntas beneplaciti absoluta et efficax actuum liberorum creaturæ? De quo hic Capreol. q. 1, concl. 1. Valentia 1, p. q. 19, p. 6 et q. 23, p. 3 et q. 23, p. 4. Molina 1, p. q. 14, art. 13, disp. 18. Vasquez 1, p. disp. 89, c. 10 et disp. 99, c. 3 et tom. 1, in 3, p. disp. 74, c. 7. Suarez opuscul. 1, lib. 1, c. 16 et lib. 1, de prædestin. cap. 8. Tanner. 1, p. disp. 2, q. 10, dub. 8. Granad. tract. 4, de voluntate, d. 3. Ruiz de providentia. disput. 6 et seqq. Alarcon. 1, p. tract. 4, disput. 1, c. 6. Arrubal. 1, p. disput. 67. Herice 1, p. disp. 19 et 23. Aluiz tr. 3, disp. 5, sect. 8 et 9. Moncæus disp. 4. Alvarez de auxiliis, disp. 22. Bellarmin, lib. 1, de gratia, et lib. arbit. c. 12. Curiel lib. 1, contrav. 7, art. 4. Pennotus lib. 4, c. 8 et seq.

Quæst. VIII. An sit in Deo aliqua voluntas beneplaciti conditionata et inefficax? De quo Val. 1, p. disp. 1, q. 19, p. 6. Gran. tr. 4, de

volunt. disp. 1, et 2. Montepil. 1, p. disp. 33, art. 10. Alarc. 1, p. tr. 3, disp. 5, a c. 8. Aluiz tr. 2, disp. 9, sect. 2. Alvar. de auxili. disput. 34. Aliique referendi dist. seq. q. 4. Pennotus lib. 4, c. 20.

DISTINCTIO XLVI.

Sententiæ, qua dictum est, Dei voluntatem non posse cassari, quædam videntur obviare.

Ex dictis *distinct. præcedenti* statuenda est hæc conclusio : Voluntas beneplaciti in Deo non potest frustrari. Tum, quia propheta clamat : *Omnia quæcunque voluit, fecit in cælo et in terra.* Et Apostolus : *Voluntatis ejus quis resistet?* Tum, quia derogat efficaciam infinitæ voluntatis omnipotentis Dei effectui frustrari.

2. At tria objecta explicationem desiderant. Primum est, quia 1. Tim. 1. *Deus vult omnes homines salvos fieri.* Tamen omnes homines non fiunt salvi. Secundo : quia Matt. 23, ait Dominus : *Quoties volui congregare filios tuos et no-*

lucisti? Ubi quærit Deus de resistentia sibi facta et sua voluntate a Synagoga frustrata. Tertio : quia Deo nolente peccata fieri, peccata fiunt. Ad primum respondet : Sensus Pauli non est, Deum velle, ut omnes homines salvi fiant, sed omnes homines qui salvi fiunt, Deo volente salvari : ut, cum dicitur Petrus docere omnes pueros hujus civitatis ; sensus non est, nullum esse puerum in civitate, quem Petrus non doceat, sed nullum doceri, qui a Petro non doceatur. Quo sensu Jo. 1. Christus dicitur illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum, cum plures in mundum veniant, qui a Christo illuminati non sunt : quia nullus illuminatur in salutem, qui a Christo lumen non habeat. Ad secundum. Sensus est : Quoties volui congregare et congregavi filios tuos, te nolente et reluctantem? Itaque, quod volui, perfeci ; sed te invito et renitente frustra. Ad tertium : Peccata non fiunt ab homine, Deo nolente, aut volente fieri, sed tantum permittente.

3. Quare secunda conclusio est : Deus permittit fieri peccata, quin sit positiva nolitio, aut positiva volitio peccatorum, sed solum non volitio privativa. Nolitio non est : quia alia a voluntate peccatoris vinceretur et frustraretur voluntas Dei. Neque est volitio : quia Deus non est auctor peccati, neque ut homo deterior fiat.

4. Opponitur primo : peccata sunt Deo concurrente. Ergo etiam

volente. Secundo : teste Augustino, bonum est Deo fieri peccata, alias Deus non permetteret peccata. Ergo potest velle, ut fiant. Tertio : verum est fieri peccata. At omnis veritatis causa est voluntas Dei. Ergo etiam veritatis peccatorum causa est. Ad primum : ut peccata fiant, non requiritur concursus Dei volitus, sed tantum permissus, hoc est, non impeditus per nolitionem. Ad secundum : Multipliciter dicitur bonum. Primo : est bonum in se et ei cui fit ; sed non facienti, ut dare eleemosynam pauperi propter vanam gloriam. Secundo : est bonum in se et facienti, sed non ei cui sit, ut prædicare propter Deum obstinatis. Tertio : est bonum in se et facienti et ei cui fit, ut prædicare prædestinatis. Quarto : dicitur bonum, quod in se et facienti malum est, solum quia ex illo reportantur aliqua bona. Hac solum ratione peccata esse, bonum est Deo : propter istam bonitatem potest Deus peccata permittere, sed nulla ratione positive velle. Ad quartum : Deus est causa veritatis formalis orationis enuntiantis peccata ; quia in ea nulla malitia est ; secus vero veritatis objectivæ peccatorum, in qua intrinsece continetur malitia.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An voluntas absoluta et efficax Dei possit frustrari? De quo hic Scot. q. un. Dur. q. 1, Gabr. quæst. unic. Greg. quæst. un. Interpretes S. Thomæ, Cajet. Bannez, Zum. Nazarius, Navarrete, Gonzal. Molina, Vasquez, Arrub. Fasol. 1, p. q. 19, art. 6. Item Valent. 1, p. disp. 1, q. 19, p. 6. Tann. 1, p. disp. 2, q. 10, dub. 8. Gran. tr. 4 de voluntate Dei, disp. 3. Ruiz de voluntate, disp. 8. Alvar. de auxil. disp. 32. Pennotus lib. 4, c. 22. Montepil. 1, p. disp. 33, art. 9. Alarcon. 1, p. tr. 3, disp. 5, c. 7.

Quæst. II. An possit esse in Deo voluntas absoluta et efficax nostrorum actuum, salva ipsorum libertate? De quo hic Scot. q. unic. Dur. q. 1. Alii relati dist. præcedenti, q. 7.

Quæst. III. An sit in Deo aliqua voluntas beneplaciti, quæ non impleatur. De quo hic Gabriel quæst. unica, art. 2. Bonav. art. 1. Alii relati dist. præcedenti, q. 8.

Quæst. IV. An sit in Deo voluntas et qualis sit, quæ vult omnes homines salvos fieri? De quo hic S. Th. art. 1. Scot. q. un. Dur. q. 1. Gabr. q. un. art. 1. Greg. q. un. art. 3. Bonav. art. 1, Interpretes S. Th. Cajet. Bannez, Zumel,

Nazarius, Navarette, Gonzal. Ripa, Pesant. Molina, Vasq. Arrubal et Fasol. 1, p. q. 19, art. 6. Valent. 1, p. disput. 1, q. 19, p. 2 et 6. Tann. 1, p. disp. 2, q. 10, dub. 4, a n. 5. Suar. lib. 4, de prædest. c. 8. Grañad. 1, p. tr. 4, de volunt. d. 4. Ruiz de volunt. disp. 19 et 20. Alvar. de auxil. disp. 33. Pennotus lib. 5, c. 10. Montepilosus 1, p. disp. 33, art. 10. Alarcon 1, p. tr. 3, disp. 6. c. 3. Aluiz tr. 2, disp. 9, sect. 2.

Quæst. V. An Deus voluntate salutis tribuerit omnibus hominibus sufficientia ad salutem? De quo hic S. Th. art. 1, Scot. quæst. un. Dur. quæst. 1 Gabriel q. un. art. 2. Ruiz de prædestin. a disp. 39, præsertim 45 et 46. Driedo de captivis et redemp. c. 3 et 4. Palacios in 2, dist. 26, disp. unic. Cartag. discours. 8, de prædestin. dub. 1 et 2. Zum. tom. 1, opusc. disp. 5, sect. 2. Bellarm. lib. 2, de grat. et liber. arb. a c. 1. Molina in concord. q. 14, art. 13, disp. 10 et 11. Valent. 1, p. d. 8, q. 3, § 4, de grat. sufficient. Suar. lib. 4, de prædest. c. 3 et lib. 3, de aux. c. 6. Vasq. 1, p. disp. 97 et 1, 2, disp. 193. Alvarez de auxil. disp. 112. Pennotus lib. 7, c. 19 et seqq. Herice 1, p. disp. 34, a c. 34, d. 35. Alarcon 1, p. tr. 4, disp. 5, c. 8 et 9. Aluiz. tr. 3, disp. 10, sect. 4 et 6. Lessius de prædest. sect. 6, asserit. 1.

Quæst. VI. An Deus præfiniat voluntate positiva et efficaci actum peccati? De quo hic S. Thom. art. 4.

Durand. q. 2. Gabriel. q. unic. art. 3. Greg. q. unic. concl. 2. Bonav. q. 2, Interpretes S. Thom. Cajet. Bannez, Zum. Navarret. Ripa, Gonzalez, Molina. Vasq. Arrubal et Fasol. 1, p. q. 19, art. 9. Tanner. 1, p. d. 2, q. 10. dub. 7. Suar. lib. 2, opusc. c. 4. Val. 1, p. disp. 1, q. 29, p. 3. Gran. tr. 4, de vol. d. 3, sect. 2. Ruiz de volunt. a disp. 27 ad 51. Alvar. de auxili. d. 24. Pennot. lib. 4, c. 8. Mont. 1, p. disp. 33, art. 7. Her. 1, p. disp. 19, c. 5. Alarc. tr. 4, disp. 1, cap. 5.

Quæst. VII. Quænam sit in Deo voluntas antecedens et consequens? De quo hic S. Th. art. 1. Dur. q. 1. Gabr. q. un. art. 1. Greg. q. un. Bonavent. q. 1. Interpretes S. Thom. Cajet. Bannez, Zum. Nazarius, Navarrete, Ripa, Pesant. Molina, Vasquez, Arrubal, et Fasol. 1, p. q. 19, art. 6 et 11. Valent. 1, p. disp. 1, q. 19, p. 2. Tann. 1, p. disp. 2, q. 10, dub. 3. Gran. 1, p. tr. 5, de volunt. d. 1. Ruiz, de voluntate, disput. 18. Alvarez de auxili. d. 34. Pennotus lib. 4, c. 21. Montepil. 1, p. d. 33, art. 11. Suar. lib. 3, de attrib. c. 8. Alarc. 1, p. tract. 3, d. 6, c. 2. Aluiz tr. 2. disp. 9, sect. 2.

Quæst. VIII. An sit in Deo voluntas, quæ sit potentia et actus primus volendi? De quo hic Aureol. art. 1. Scot. quæst. un. Interpr. S. Th. 1, p. q. 14 et 19, art. 1. Suar. lib. 1, de attributis, c. 1 et in Metaph. disp. 30, sect. 13. Vasq. 1, p. disp. 102, n. 1. Tanner. 2, p. disp. 2, q. 11, dub. 4.

Gran. 1, p. tract. 1, de voluntate, disput. 1. González 1, p. d. 50. sect. 2. Arrub. 1, p. disp. 44. Raynaudus Theolog. natur. dist. 8, a n. 52. Ruiz de voluntate, disp. 2 et de Trinitate, disp. 8, sect. 10. Herice 1, p. disp. 12. Alarcon. 1, p. tract. 3, disp. 1, cap. 1. Aluiz tr. 2, disp. 2, sect. 1 et relati dist. 35, q. 1.

Quæst. IX. An recte dividatur voluntas Dei in voluntatem beneplaciti et signi? De quo hic Aur. art. 2. Greg. quæst. unica art. 1. Alii relati dist. præcedenti qu. 6.

Quæst. X. An possit esse in Deo pura omissio circa peccatum et aliud objectum, absque volitione et nolitione positiva? De quo relati dist. seq. q. 7.

Quæst. XI. Quænam sit Deo voluntas permittens? De quo relati dist. sequenti, q. 6.

DISTINCTIO XLVII.

Quod voluntas Dei semper impletur de homine, quocunque se vertat.

Conclusio est: voluntas Dei sem-

per impletur, non solum in agentibus necessariis, sed etiam in liberis, quocunque se vertant, sive in bonum, sive in malum. Primo : quia id pertinet ad efficaciam omnipotentis voluntatis Dei. Secundo : quia, ut docet Augustinus, voluntas Dei impletur, non solum quando homo operatur bene, sed etiam quando operatur male contra ejus voluntatem. Nam, cum operatur bene, peragit homo, quod a Deo volitum est : cum vero operatur male, agit Deus de homine peccante, quod vult, vel ipsi condonando peccatum, vel ipsum castigando.

2. Dicitur autem, hominem peccantem agere contra Dei voluntatem, quod præter eam non est : quia, ut præmisimus *dist. 45*, voluntas Dei alia est beneplaciti, quæ est decretum efficax Dei de opere agendo aut non agendo : alia signi, quæ est præceptum, aut prohibitio obligans ad agendum, vel non agendum quamvis non habeat decretum de opere agendo. Peccata ergo dicuntur esse præter voluntatem beneplaciti ; quia nulla est volitio, aut nolitio positiva peccati agendi : esse vero contra voluntatem signi ; quia sunt contra præceptum, aut prohibitionem Dei.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An omnis voluntas beneplaciti in Deo sit absoluta et efficax ? De quo hic S. Thom. art. 1. Scot. q. unic. Alii relati *dist. 45*, q. 8.

Quæst. II. An voluntas absoluta et efficax possit frustrari ? De quo hic S. Thom. art. 1, Scot. q. unica. Aur. art. 2. Alii relati *dist. præced. q. 1*.

Quæst. III. An voluntas libera et efficax sit adæquate identificata Deo, an inadæquate importet actionem extrinsecam Dei ; aut quid ea sit ? De quo hic Aur. a t. 1 et 2. Alii relati *dist. 45*, qu. 3.

Quæst. IV. An Deus præfiniat efficaciter actus nostros, quos præcipit ? De quo hic S. Thom. art. 4, Dur. qu. 3. Alii relati *dist. 45*, q. 7.

Quæst. V. An Deus possit præcipere actus malos ? De quo Dur. q. 4, Gabriel q. unica, Bonavent. artic. 2, Ruiz de voluntate, *disp. 44*, sect. 3 et de providentia, *disp. 12*.

Quæst. VI. Quid sit in Deo permissio peccati ? De quo hic S. Th. art. 2, Scot. qu. unica. Valentia 1, part. disput. 1, qu. 19, p. 2, § De promissione. Ruiz de voluntate, *disp. 32*, Pennot. lib. 7, cap. 6, num. 7, Montepil. 1, part. *disp. 31*, art. 8. Herice 1, part. *disp.*

27, num. 10 et disp. 30, num. 29, Raynaud. disciplinæ moralis disp. 4, a num. 350.

Quæst. VII. An in Deo possit esse pura omissio actus absque volitione et nolitione positiva? De quo hic S. Thomas, art. 2, Scot. qu. unica, Durand. qu. 1, Valent. 1, p. disp. 1, quæst. 23, p. 2, puncto 1, Albertinus tom. 1, princ. 4, quæst. 4, dubio 2, Ruiz de voluntate, disp. 8, sect. 3, conclus. 2, Vasquez 1, p. disp. 76, a n. 17, Suar. disp. 30, Metaph. sect. 9, n. 59, Fonseca lib. 7, Metaph. cap. 8, qu. 1, sect. 3, Salas. 1, 2, tr. 3, disp. 1, sect. 7, Montepilos. 1, p. disp. 32, art. 8, c. 1 et 3, Aluiz tr. 2, disp. 6, sect. 3.

malus filius vult mala voluntate mortem patris, quam Deus decernit. Tum, quia ad bonam voluntatem non sufficit velle bonum; sed etiam ex fine bono. Tum quia Deus potest velle aliquid fieri a se, aut alia causa, et simul prohibere, ut alius id velit: quia Dominum supremum plura decere possunt, quæ non decent alios sibi inferiores.

2. Secunda propositio: Potest esse bona voluntas, quæ non conformatur divinæ in voluto materiali. Nam bonus filius bona voluntate desiderat vitam patris, Deo volente mortem ipsius: nam ea quæ honestant voluntatem Dei, possunt non honestare voluntatem hominis.

3. Tertia propositio: Voluntas exsequens objectum volitum a Deo potest esse mala. Nam voluntas inferens Christo mortem erat mala: et tamen exsequebatur objectum volitum a Deo. Ratio est: quia, licet Deus volebat, ut Judæis inferentibus mortem, Christus acceptaret illam; quia ea acceptatio conferebat in redemptionem generis humani: cæterum non volebat, ut Judæi illam inferrent. Neque refert, non potuisse mortem acceptari, nisi illatam ab aliquo, scilicet, Judæis: quia ea acceptatio erat volita sub conditione, quod inferretur mors a Judæis; aut potuit esse volita absolute, quin vellet, sed tantum permetteret actionem malam Judæorum: siquidem volitio peccati Judæorum non erat

DISTINCTIO XLVIII.

Quod aliquando homo bona voluntate, aliud vult quam Deus; et aliquando mala, id quod Deus bona voluntate vult.

Prima propositio: potest esse mala voluntas, quæ conformatur divinæ in voluto materiali. Nam

necessaria ; sed sufficebat permissio, ut esset mors et acceptatio bona Redemptoris.

4. Unde primo potuerunt justī complacere in passione Christi, quatenus nobis salutifera ; quamvis non possent in ea complacere, quatenus a Judæis illata et Christo nociva ; quasi afflictio et documentum Christi esset motivum placendi, sed sola redemptio. Secundo : plura esse, propter quæ possimus velle passionem Christi, quam passionem Martyrum ; cum plura sint bona, quæ nobis attulerit passio Christi, quam Martyrum passio : quanquam et Martyrum passionem gratam habere nobis liceat propter bona, quæ ipsis Martyribus et Ecclesiæ universæ accrescunt.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An rectitudo moralis creaturæ rationalis sumatur ex conformitate cum voluntate divina ? De quo hic Scot. q. 1. Granad. 1, 2, contr. 2. tr. 13 disp. 4, Suar. 1, 2, disp. 11, de actibus humanis. Sales 1. 2, tr. 7, disp. 5. Tann. 1. 2, disp. 2, q. 6, d. 6. Valent. 1. 2, disp. 2, qu. 14, p. 8. Raynau-

du discipul. moral. disp. 4, n. 47. Interpr. S. Thom. Cajet. Conrad. Molina, Zumel, Lorca, Vasq. et alii 2, q. 19, art. 9 et 10.

Quæst. II. An et quomodo teneamur conformare nostram voluntatem divinæ ? De quo hic omnes Interpretes Magistri. Item Granad. 1 p. tr. 8, de prædestinatione, a n. 60, fusius 12, contr. 2, tr. 13, a disp. 1. Suar. 1. 2, disp. 11, de actibus humanis. Sales 1. 2, tr. 7, disp. 5. Tann. 1. 2, disp. 2, q. 6, dub. 6. Valent. 1. 2, disp. 1, q. 14 p. 8. Raynaudus discipul. moral. disp. 4, n. 48. Interpretes S. Thom. Cajet. Conrad. Medina, Zumel, Lorca, Vasquez et alii 1. 2, q. 19, art. 9 et 20.

Quæst. III. An Deus velit, ante prævisum peccatum, passionem Christi, aut aliud objectum conexum cum peccato ? De quo relati dist. 40, q. 8.

Quæst. IV. An possimus velle damnationem nostram, aut alienam, saltem post revelationem illius ? De quo hic Greg. qu. unica, art. 3. Gabriel ibidem et alii Interpretes, Granad. p. 2, tr. 8, de prædest. a nu. 60. Suar. 1. 2, disp. 11, de actibus humanis, sect. ultima, Lorca 1. 2, de actibus humanis, disp. 43, memb. 3. Sales 1. 2, tr. 7, disp. 5, sect. 3. Valent. 1. 2, disp. 2, qu. 14, p. 8. Tan. d. 2, disp. 2, q. 2, dub. 6.

LIBER SECUNDUS

IN HOC LIBRO AGIT MAGISTER DE OPERIBUS DEI,
PRÆSERTIM CREATURIS RATIONALIBUS, ANGELIS SCILICET
ET HOMINIBUS

DISTINCTIO I.

Unum esse rerum principium ostendit, non plura.

Prima conclusio: Deus est primum rerum creaturarum efficiens principium. Probatur ex illo Genes. 1. *In principio creavit Deus cælum et terram.* Ubi notanda sunt duo, quibus Deus agens ad extra differt ab Angelis et hominibus ad

extra agentibus. Primo: Deus creare potest: Angeli vero et homines non creare, sed facere, aut agere possunt. *Creare* enim est, quidpiam ex nihilo producere. *Facere* vero, seu *agere*, est producere quidpiam ex præsupposito subjecto. At solus Deus potest quidpiam ex nihilo producere: Angeli vero et homines indigent subjecto in quo, aut ex quo quidpiam producant. Unde solus Deus dicitur proprie et stricte Creator: quanquam interdum fusa significatione etiam ea quæ in subjecto fiunt, creari dicantur. Secundo: Deus in tempore incipit agere absque mutatione intrinseca sui; Angeli vero et homines cum mutatione sui. Nam Angeli et homines ne-

queunt ad extra agere, quin præcedat in ipsis, aut nova volitio, aut agitatio, seu motio localis interna. At Deus potest de novo agere, quin de novo incipiat velle, aut motu interno agitari, solum quia ab æterno voluit, ut tali tempore res inciperent esse de novo; sicut sol plura ad extra producit, quin ullam in se mutationem subeat.

2. Unde duo errores præciduntur. Primus est Platonis, constituentis tria principia, sine principio rerum, Deum, scilicet exemplar et materiam. Secundus est Aristotelis, volentis mundum fuisse ab æterno, et hujus principia fuisse materiam, formam et Deum. Etenim constat ex sacro Textu, Deum solum esse primum rerum principium et non ab æterno, sed in tempore agens.

3. Secunda conclusio: Bonitas divina est ultimus finis seu prima causa finalis rerum creaturarum. Nihil enim erat, quod Deum impelleret ad creandum mundum, nisi summa bonitas communicativa sui; cujus infinitatem decebat esse primam causam finalem creaturarum, sicut omnipotentiam esse primam causam efficientem. Unde dixit Augustinus, ideo nos creatos bonos, quia Deus summe bonus est, neque aliam quærendam finalem causam, quare Deus nos creaverit, nisi propter suam bonitatem.

4. Tertia conclusio: Finis secundarius creationis mundi, fuit creatura rationalis beanda possessione

Dei. Tum a priori: quia finis primarius Dei fuit, summam suam bonitatem et beatitudinem aliis communicare. Nulla autem creatura est particeps ejus summæ bonitatis, ac beatitudinis, sicut creatura rationalis, quæ intelligendo et amando potest illam possidere, atque frui. Tum a posteriori: quia omnia creata serviunt creaturæ rationali et in ejus utilitatem destinata sunt, increata vero in ejusdem fruitionem conceduntur. Unde superiora, æqualia et inferiora bona in ejus utilitatem referunt. Superiora, scilicet divina, ut eis fruatur, æqualia, scilicet aliæ creaturæ rationales, ut cum eis possit convivere. Inferiora vero, scilicet irrationalia, ut ejus servitio incumbant.

5. Quarta conclusio: Creaturam rationalem creavit Deus incorpoream et corpoream. Incorporea est Angelus, qui pure spiritus est: corporea est homo, qui ex corpore et spiritu est constitutus. Creavit autem spiritum corpori conjunctum. Tum, ut beatificam Dei cum homine unionem suaderet possibilem, nam facilius creditu erit, divinam essentiam nostris mentibus uniri posse, si consideremus, spiritum longe distantem a corpore, adeo stricte cum corpore colligari, ut eo spoliari recuset, Paulo attestante, qui ait 1 Corinth. 15: *Nolumus spoliari, sed supervestiri.* Tum, ut subditus passionibus corporeis, et humilem corporis conditionem patienter ferens mereretur

in consortium aliorum spirituum, altissimamque sui et corporis gloriam sublevare. Ergo, cum subjectum hujus libri sint opera creationis Dei; et omnium præstantissimæ sint creaturæ rationales; et creaturarum rationalium, Angeli; ideo primum disputationes aggreditur de Angelis.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An sint plura principia prima? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Greg. q. 1, art. 2. Interpretes S. Thom. 1, p. q. 2, art. 3 et q. 11, art. 3. Fasol. ibidem. Fonseca lib. 2. Metaph. c. 2, q. 1. Suar. disp. 29. Metaph. Arriaga. d. 10. Physic. sect. 1. Pennot. lib. 8, de lib. arbit. cap. 1, et seq. Perer. lib. 15, de principiis rer. nat.

Quæst. II. An creatura possit aliquid efficere? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Interpretes S. Thomæ 1, p. quæst. 115, art. 1 et 2. Suar. disp. 18, Metaph. sect. 1. Hurtado disp. 9. Physic. sect. 2. Montepilos. tom. 4. disp. 1, art. 1. Fonseca lib. 5. Metaph. cap. 2, q. 7. Aversa tom. 1. Physic. p. 354. Arriaga dub. 11. Physic. sect. 1.

Quæst. III. An creatura possit creare? Hic S. Th. quæst. 1, art. 2. Dur. q. 4. Gabr. q. 4. Fab. d. 4. Interpretes S. Thomæ, Cajetan. Bannez, Zumel, Nazar. Molina,

Vasquez et alii 1, p. q. 45, art. 5. Suar. d. 20. Metaph. sect. 2. Montepilos. tom. 4, d. 2, art. 3 et 4. Hurtado d. 12. Physic. sect. 7. Arriaga d. 11. Physic. sect. 5. Fonseca lib. 5, cap. 2, quæst. 8. Gran. 1, p. contr. 6. tract. 1, d. 3 et 4. Tannerus 3, part. d. 6, q. 1. dub. 2. Valentia 1, p. d. 3, quæst. 3, p. 4. Pennot. lib. 8, de liber. arb. c. 7 et 8.

Quæst. IV. An creatio sit actio distincta a Deo et termino creato? Hic Scot. quæst. 4. Gabriel q. 1. Gregor. quæst. 5 et 6. Fab. disputat. 8. Aureol. q. 2, art. 1 et 2. Interpretes S. Thom. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Molina, Vasq. et alii 1, part. quæst. 45, art. 3. Suarez d. 20, sect. 5. Fonseca lib. 7. Metaphysic. cap. 8, quæst. 4. Montepilos. tom. 4, d. 1, art. 5 et 6. Granad. 1. part. contr. 6, tract. 1, d. 2. Tannerus 1, part. d. 6, quæst. 1, dub. 1. Hurtado d. 12. Physic. sect. 3. Arriaga d. 9. Physic. sect. 4. Valent. 1, p. d. 3, qu. 2, p. 1.

Quæst. V. An Deus immediate concurrat in effectus creaturarum? Dur. q. 5. Gabr. qu. 2. Alii relati lib. 1, dist. 37, qu. 2.

Quæst. VI. An creatura, tam permanens, quam successiva, poterit esse ab æterno? S. Thom. quæst. 1, art. 5. Dur. quæst. 2 et 3. Scot. quæst. 3. Gabriel q. 3. Gregor. q. 3. Fab. d. 5. Aureol. q. 1, art. 2 et 5. Interpretes S. Thomæ 1, part. q. 46, art. 1 et 2. Cajetanus, Bannez, Zumel, Nazar. Molina,

Vasquez et alii. Rursus Valent. 1, p. d. 3, q. 3, p. 2. Fasol. 1, p. q. 2, art. 3, dub. 4. Conimb. lib. 8. Physicor. c. 2, q. 6. Montepilos. tom. 4, d. 3, art. 5 et seq. Tann. 1, p. d. 6, q. 1, dub. 3. Hurtad. d. 16 et 18. Physic. Arriag. d. 17. Physic. sect. 2. Aversa q. 31. Phil. sect. 8 et 9. Rub. lib. 8. Physic. q. 2 et seq.

Quæst. VII. An Deo competat agere propter finem? S. Th. q. 2, art. 1. Dur. q. 8. Gabr. q. 5. Alii relati lib. 1, dist. 1, q. 8.

Quæst. VIII. An Deus velit creata propter suam bonitatem? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Alii relati lib. 1, dist. 1, q. 9.

Quæst. IX. An velit creata propter bonitatem hominis, aut alicujus creaturæ? Hic S. Th. p. 2, art. 3. Alii relati lib. 1, dist. 1, q. 9.

Quæst. X. An animus exigit unionem cum corpore? Hic S. Th. q. 2, art. 4. Conink. tr. de anim. d. 2, art. 2. Avers. de anima, q. 59, sect. 1. Hurt. d. 18, de anima, sect. 3. Bud. de Ang. q. 5, n. 4, § 10. Arriaga d. 10, de anima, sect. 2.

Quæst. XI. An animus individuus sit ex se indifferens ad plura corpora individua? Hic S. Th. q. 2, art. 5. Vide auctores agentes de individuatione formæ per materiam, relatos dist. 3, q. 2.

Quæst. XII. An Trinitas personarum sit per se requisita Deo ad creationem? Hic Scot. q. 1. Fab. d. 1. Alii relati lib. 1, dist. 29, q. 7.

Quæst. XIII. An Angeli sint incorporei? Hic Fab. d. 9. Cajet.

Bannez, Zumel, Navarr. Nazar. Pesant. Mol. et Vasq. 1, p. q. 50, art. 1. Suar. de Ang. lib. 1, c. 5 et 6. Val. 1, p. d. 4, q. 1, p. 2. Gran. 1, p. contr. 7, tr. 1, d. 1. Tann. 1, p. d. 5, q. 1, dub. 1. Arrub. 1, p. d. 148. Montep. tom. 4, d. 8, art. 6. Alarcon. 1, p. tract. 6, d. 1, cap. 4.

Quæst. XIV. An sint compositi? Hic Fab. d. 10. Alii dist. 3, q. 1.

Quæst. XV. An sint incorruptibiles? Hic Fab. d. 10, c. 2. Cajet. Bannez, Zumel, Naz. Navar. Pesant. Mol. et Vasq. 1, p. q. 10, n. 5. Suar. de Ang. lib. 1, c. 9. Val. 1, p. d. 4, q. 1, p. 4. Granad. de Ang. tr. 1, d. 3. Tann. 1, p. d. 5, q. 1, dub. 3. Arrub. 1, p. d. 151. Montep. tom. 4, d. 8, art. 10. Alarcon. 1, p. tr. 6, disp. 1, c. 6.

DISTINCTIO II.

Quæ consideranda sunt de angelica natura.

Proponitur in genere ea quæ de Angelis disserenda sunt. Primo: de tempore et loco in quo creati

sunt. Secundo: quales exstiterunt qui recesserunt a Deo per culpam et qui accesserunt Deo per amorem. Tertio: de excellentia et differentia ipsorum. Quarto: de officiis et nominibus quibus distinguuntur et aliis hujusmodi.

2. Prima ergo conclusio est: Angeli non sunt creati ante mundum corporeum, sed simul cum illo. Probatur primo ex illo Eccles. 8. *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul.* Secundo ex Genesis 2. *In principio creavit Deus cælum et terram.* Nam, interprete August. super *Genes. lib. V, c. 1*, per cælum intelligitur creatura spiritualis, et per terram, creatura corporea. In principio autem creata sunt, quia initio temporum sunt condita. Nam, docente August. ante Angelum creatum, nulla tempora realia præcesserunt, nec ante tempora ulla creatura præcessit.

3. Objicit primo: illud Eccles. 1, *Primo omnium creata est sapientia.* Ibi enim *sapientia* non intelligitur Filius Dei, qui non est sapientia creata. Ergo intelligitur Angelus primo omnium creatus. Secundo: Hieron. in *Epist. ad Tit.* dicentem, ante nostrum tempus præcessisse sæcula in quibus Angeli servierunt Deo. Ad primum respondet: Angelus primo omnium dicitur creatus prioritatem dignitatis, non temporis. Ad secundum: Hieron. eam sententiam ut alienam refert, non probat ut suam.

4. Secunda conclusio: Angeli creati sunt in cælo empyreo. De-

prehenditur ex illo Lucæ 10. *Videbam Satanam cadentem de cælo.* Ubi nomine cæli intelligunt empyreum Strabus et Beda, et communiter Interpretes, quoties sacer Textus cæli meminerit. Item, quia cæteri cæli non primo die cum Angelis, sed secundo die facti sunt. Nec refert, illud Esaiæ 14, *Ascendam in cælum et similis erò Altissimo*, tribui Angelo peccanti. Quia cælum, in quod angelica superbia anhelavit, non erat corporeum, sed celsitudo et æqualitas cum Deo

5. Tertia conclusio: Non solum creatura corporea, sed etiam angelica, ex vi suæ creationis informis condita fuit. Nam, sicut res corporeæ primum creatæ sunt absque cōstinctione et forma, quam deinde sortitæ fuerunt: ita spiritus angelici decorati primum non sunt eis ornamentis gratiæ, quæ præcedente conversione perfecta in Deum, postea induerunt. Quanquam celsa naturæ dona sibi debita etiam tunc denegata non sunt.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quando creati sunt Angeli? Hic S. Thomas, q. 1, art. 3. Gregor. q. 1. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Pesant. Molina et Vasquez 1, p. q. 61, art. 2 et 3. Suar. de Ang. lib. 1, cap. 3. Valent. 1, p. disp. 3, q. 3, p. 1 et disp. 4,

q. 12, p. 2. Granad. de Ang. tract. 10. Tanner. 1, p. disp. 5. q. 1, dub. 1. Arrub. 1, p. q. 61, num. 1 et 2. Montepilos. tom. 4, d. 8, art. 3. Alarcon. tract. 6, d. 1, c. 3.

Quæst. II. Quo differt ævum Angeli ab æternitate et tempore? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Gabr. q. 1, Scot. q. 1. Fab. d. 11. Aureol. q. 2, art. 1. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Gonzal. Navarret. Ripa, Pesant. Mol. Vasq. Fasol. et alii 1, p. q. 10, art. 4 et 5. Suar. d. 50. Metaph. sect. 5. Val. 1, p. d. 1, q. 10, p. 3. Granad. de attrib. d. 5. sect. 5. Tann. 1, p. d. 2, q. 5, dub. 2. Montepil. tom. 4, d. 9, art. 1.

Quæst. III. An duratio Angeli sit modus distinctus a substantia Angeli? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Dur. q. 3. Gabr. q. 2. Scot. q. 2. Fab. d. 12. Aureol. q. 2, art. 2. Suar. d. 50. Metaph. sect. 1 et 2. Fasol. 1, p. q. 10, art. 1, dub. 2. Perer. lib. 12, c. 5, p. 3 et 4. Guillius 1, p. lib. 2, tr. 10, c. 5 et 6. Conink. 4. Phys. c. 14. q. 2, a 1 et 2. Val. 1, p. d. 1, q. 10, p. 1. Montepilos. tom. 4, d. 9, art. 3 et seq.

Quæst. IV. Ubinam creati sint Angeli? Hic S. Th. q. 2. Scot. q. 5. Aureol. q. 3, art. 2. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Navarret. Pesantius, Molina, Vasquez et alii 1, p. q. 61, art. 4. Suar. de Angel. l. 1, c. 4. Valent. 1, p. disp. 4, q. 12, p. 3. Granad. de Angelis, tr. 19, d. n. 14. Tanner. 1, p. disp. 5, q. 1, dub. 1. Montepil. tom. 4, disp. 8, art. 4. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 1, c. 3.

Quæst. V. An et quomodo Angelus sit in loco? Hic Greg. q. 2. Gab. q. 2. Scot. q. 6. Fab. d. 15 et 16. Bonavent. art. 1, q. 1. Alii relati lib. 1, dist. 37, q. 8.

Quæst. VI. An Angelus possit simul occupare duo loca? Hic Greg. q. 3. Gab. q. 2. Scot. q. 7. Fab. d. 18. Bonav. art. 2, q. 2. Alii relati lib. 1, dist. 37, q. 9.

Quæst. VII. An duo Angeli possint occupare eundem locum? Hic Gab. q. 2. Scot. q. 8. Fab. disp. 19. Bonav. art. 2, q. 4. Alii relati lib. 1, dist. 37, q. 10.

Quæst. VIII. An Angelus moveatur secundum locum? Hic Gab. q. 3. Scot. q. 9 et 10. Fab. d. 20. Alii relati lib. 1, dist. 37, q. 11.

Quæst. IX. An moveatur instantanee, an successive? Hic Gabr. q. 3. Scot. q. 11. Fab. d. 21. Alii relati lib. 1, dist. 37, q. 13.

Quæst. X. An possit transire ab extremo in extremum, quin pertranseat medium? Hic Gabr. q. 3. Scot. q. 12. Fab. disp. 22. Alii relati lib. 1, dist. 37, q. 12.

Quæst. XI. An sit in loco divisibili et per ubi intrinsecum divisibile? Hic Bonav. art. 2, quæst. 3. Suar. de Angelis, lib. 4, cap. 19, tom. 3, in 3, p. disp. 48, sect. 1, in Metaph. disp. 30, a num. 49 et disp. 51, n. 36. Vasq. 1, p. disp. 188, cap. 7. Granad. de Angel. tract. 9, disp. 3, sect. 3. Tann. 1, p. disp. 5, quæst. 2, dub. 2. Arrub. 1, p. disp. 155. Montepilos. tom. 4, disp. 18, art. 3. Alarcon. 1, p. tract. 6, disp. 6. cap. 4. Albertin.

tom. 2, prædic. quant. et ubi col. 1.

Quæst. XII. An possit creari, quin sit alicubi? De quo lib. 1, distinct. 37, q. 14.

Quæst. XIII. An possit creari incapax motus localis ab intrinseco? De quo lib. 1, dist. 37, q. 15.

Quæst. XIV. An Angeli sint creati absque donis gratiæ? Hic Cajet, Bannez, Zumel, Nazar. Navarret. Pesant Molina. Vasq. 1, p. q. 62, art. 3. Suarez de Angel. lib. 5, c. 4, Val. 1. p. d. 4, q. 13, p. 1. Granad. de Angel. tr. 11, d. 3 et 6. Tann. 1, p. d. 5, q. 6, dub. 1. Arrubal 1, p. disp. 174. Montepilosus tom. 4, disp. 20, art. 3 et 4. Alarcon. 1, p. tr. 6, disp. 8, c. 1.

intelligendi perspicacès. Quarto: voluntate et potestate liberi. Hæc non probantur: quia spectant ad definitionem et primum naturæ angelicæ conceptum.

2. Secunda conclusio: Differens et inæqualis, fuit in Angelis primo: substantia; secundo: vis intellectiva; tertio: libertatis potestas. Probatur: creaturæ corporeæ conditæ sunt natura et proprietatibus differentes et inæquales. Ergo etiam incorporeæ. At ad naturam spectat substantia; ad proprietates vero intellectus et libertas. Ergo hæc in Angelis differentia et inæqualia sunt. Præterea, Angelis concessa sunt dona gratiæ juxta conditionem naturalium. At dona gratiæ varia et inæqualia concessa sunt. Ergo naturalia etiam sunt inæqualia et varia. Ubi observandum est, inæqualem intelligentiam oriri ex inæqualitate naturæ: et inæqualem libertatem ex inæqualitate intelligentiæ, quæ radix est libertatis. Item, inæqualem libertatem esse posse, quin inferior intelligentia necessitatem agendi inducat, sicut nullam inducit ignorantiam.

3. Tertia conclusio: Cum inæqualitate naturæ et superiorum proprietatum æqualis fuit Angelis immaterialitas et immortalitas. Quia hæ proprietates important negationem quantitatis et mortis quam omnes Angeli æqualiter fundant, cum omnes æqualiter quantitati et morti repugnent.

4. Quarta conclusio: Omnes Angeli primum creati sunt boni,

DISTINCTIO III.

Quales facti fuerint Angeli; et quod quatuor eis attributa sunt in ipso initio suæ conditionis.

Prima conclusio: Angeli creati sunt primo: natura simplices et immateriales. Secundo: personalitatibus discreti. Tertio: virtute

atque adeo in primo instanti immunes fuerunt peccati. Boni creati dicuntur; non, quia in primo instanti virtutibus supernaturalibus adepti sunt justitiam supernaturalem; sed, quia innocentes sunt conditi absque malitia peccati. Ideo enim Augustinus, *lib. 1, super Genes. cap. 1*, ait. angelicam naturam primo creatam informem et cœlum obscurum, deinde vero formatam et illustratam luce; quia primo data eis non fuit forma et splendor gratiæ, quam postea propria dispositione adepti sunt. Jam probatur conclusio primo: quia si in primo instanti crearetur natura mala, Deus esset auctor malitiæ, cum natura secundum se totam in eo instanti formaretur a Deo. Secundo: quia malitia naturæ non esset malitia voluntatis, atque adeo Deus non damnaret voluntatem, sed naturam, quod iniquum esset. Tertio: quia, ut arguit Augustinus *supra*, si natura angelica non esset producta bona, verum non esset illud Genes. 1. *Omnia fecit Deus valde bona.*

5. Opponitur primo illud Jobi 4: *Hoc est initium figmenti Dei, quod fecit Deus, ut illudatur ei.* Secundo: illud Joannis 8. *Ille homicida erat ab initio et in veritate non stetit.* Quia intelliguntur de dæmone. Ad primum respondet cum Augustino: Angelus malus dicitur initium figmenti Dei factum, ut illudatur ei: quia Deus eum fecit; quamvis prænovit postea peccatum, providens simul plura

bona, quæ ex ejus peccato et tentationibus evenirent justis in illusionem ejusdem. Ad secundum respondet etiam cum Augustino: Diabolus ab initio dicitur homicida: quia continuo post initium deliquit; ~~vel~~ quia ab initio hominis, non ipsius Angeli hominem interemit. Imo ex eodem testimonio confirmatur conclusio: nam si in veritate non stetit, ergo prius erat in veritate; nam a veritate cadere, aut veritatem deserere non posset, nisi prius in illa esset, ut arguit Augustinus *lib. 2. de Genesi Ad litteram, cap. 23.*

6. Quinta conclusio: Angelorum intellectus prima conditione novit speculative seipsum, alios Angelos et Deum, practice vero quid amore et quid odio sibi prosequendum erat. Rursus ex hac notione voluntas in naturalem sui et conditoris amorem, absque merito tamen exarsit. Hæc non probat Magister: quia simplici propositione probabilia et credibilia sunt.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Angelus sit, positive esse compositus ex partibus essentialibus, aut integralibus, aut ex natura et personalitate? Hic S. Th. q. 1, art. 1 et 2. Dur. q. 1 et 2, Aureol. q. 1, art. 3 et 4. Bonav. art. 1 et 2, Cajet. Bannez. Zum.

Nazar. Navar. Pesant. Mol. Vasq. et alii 1, p. q. 50, art. 2, Suarez lib. 1, de Ang. c. 6 et 7. Valent. 1, p. d. 4, q. 1, p. 4. Granad. de Ang. tr. 1, d. 2, Tanner. 1, p. d. 5, q. 1, dub. 2, Arrub. 1, p. d. 149, Montep. tom. 4, d. 8, art. 7 et 8, Alarcon. 1, p. tr. 6. d. 1, c. 5.

Quæst. II. An plures esse possint unius speciei? Hic S. Th. q. 1, art. 4, Durand. q. 3, Scot. q. 7, Gabr. q. 1, Fab. d. 23. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarr. Pesant. Mol. Vasq. Bubalus et alii 1, p. q. 50, art. 3 et 4. Suar. de Ang. lib. 1, c. 15 et in Metaph. disp. 5, sect. 2, a n. 23, Val. 1, p. d. 4, q. 1, p. 3, Granad. d. Ang. tr. 1, d. 4, Tanner. 1, p. d. 5, q. 1, dub. 5, Arrub. 1, p. d. 150, Montep. tom. 4, d. 8, art. 11, Alarcon, 1, p. tr. 6. d. 1, c. 7.

Quæst. III. An sint reipsa specie diversi? Hic S. Th. q. 1, art. 5, Gabr. q. 1, Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navar. Pesant. Molin. Vasq. Bubalus : et alii 1, p. q. 50, art. 4, Suar. de Angel. lib. 1, c. 12 et sequente, Valent. 1, p. d. 4, q. 1. p. 3, Granad. de Angel. tr. 1, d. 4, Tanner. 1. p. d. 5, q. 1, dub. 5, Arrubal. 1, p. d. 150, c. 1, Montepil. tom. 4, d. 8, art. 11, et d. 23, art. 1 et 2, Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 1, c. 7 et 8.

Quæst. IV. An potuerint in primo instanti peccare? Hic S. Th. q. 2, Greg. unica. Bonav. art. 1, q. 2, Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Navarr. Pesant. Molina., Vasquez et alii 1, p. q. 63, art. 5, Suar. de

Angel. lib. 3, c. 9 et lib. 7, c. 20, Valent. 1, p. d. 4, q. 14, p. 4, Granad. de Angel. tr. 13, d. 4, Tanner. 1, p. d. 5, q. 6, dub. 2 et 3, Arrub. 1, p. d. 179. Montepil. tom. 4, d. 15, art. 9, et d. 21, art. 5, Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 5, c. 3.

Quæst. V. An indigeat speciebus ad cognoscendum et eas sumat a rebus? Hic S. Th. q. 3, art. 1, Dur. q. 6, Scot. q. 10 et 11, Gabr. q. 2, Fabr. d. 26 et 27, Bonav. art. 2, q. 1, Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarr. Pesant. Mol. Vasq. Bub. et alii 1, p. q. 54, art. 4, et q. 55, art. 1 et 2, Suar. de Ang. lib. 2, c. 3 et seq. Valent. 1, p. d. 4, q. 6, p. 1 et 2, Granad. de Ang. tr. 3, d. 1, et seq. Tanner. 1, p. d. 5, q. 3, dub. 2, Arrub. 1, p. d. 163 et 164, Montepil. tom. 4, d. 12, art. 4 et 5, Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 3, c. 1 et 2, Albert. tom. 1, princ. corol. 7 et 8.

Quæst. VI. An superior cognoscat per universaliores species? Hic S. Thom. q. 3, art. 2, Cajet. Bannez, Zum. Naz. Navar. Pesant. Molina, Vasquez et alii 1, p. q. 55, art. 3. Suarez de Angel. lib. 1, cap. 15, Valent. 1, p. d. 4, q. 6, p. 3, Granad. de Angel. tract. 3, disp. 4, Tann. 1, p. disp. 5, q. 3, dub. 1, Arrub. 1, p. d. 165, Montepilos. tom. 4, d. 12, art. 8, Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 3, c. 3, Albert. tom. 1, princip. 1, corol. 9.

Quæst. VII. An possit elicere cognitiones objectorum particularem inadæquatas speciebus? Hic S. Th. q. 3, art. 3, Cajet. Bannez,

Zum. Nazar. Navarr. Pesant. Mol. Vasq. et alii 1, p. q. 58, art. 1 et 2, Suar. de Ang. lib. 2, c. 34, Val. 1, p. d. 4, q. 9, p. 1 et 3, Gran. de Ang. tr. 7, d. 2. Tann. 1, p. d. 5, q. 3, dub. 8, Arrub. 1, p. d. 165, Montep. tom. 4, d. 12, art. 7, Alarc. 1, p. d. 2, c. 4.

Quæst. VIII. An plura simul possit cognoscere? Hic S. Th. q. 3, art. 4, Cajet. Bannez, Zum. Naz. Nav. Pesant. Molin. Vasq. et alii 1. d. q. 58, art. 2, Suar. de Ang. l. 2, c. 37, Val. 1, p. d. 4, q. 9, p. 3, Gran. de Ang. tr. 7, d. 2, Tannerus 1, p. d. 5, q. 3, dub. 8, Arrub. 1, p. d. 165, Montep. tom. 4, d. 13, art. 4 et 5, Alarcon. 1, p. d. 2, c. 4.

Quæst. IX. An in primo instanti creatus sit absque donis gratiæ? Hic S. Thom. q. 3, art. 5. Alii dist. 2, q. 14.

Quæst. X. An destitutus donis gratiæ possit Deum super omnia diligere? Hic S. Thom. q. 3, art. 6. Bonav. art. 3, q. 1. Cajet. Bannez, Zum. Naz. Navar. Pesant. Molina, Vasquez et alii 1, p. q. 60, art. 5 et q. 62, art. 2. Suar. de Angelis, lib. 3, c. 5 et lib. 5, cap. 7 et seq. Valentia 1, p. disp. 4, q. 11, p. 2. Granad. de Angelis, tract. 11, disp. 1, Tannerus 1, p. disp. 5, q. 4, dub. 1 et q. 6, dub. 1. Arrubal. 1, p. q. 60, n. 4. Montepilosus tomo 4, disp. 15, art. 5 et 6.

Quæst. XI. An seipsum necessario cognoscat? Hic Dur. q. 8, Scot. q. 8. Fab. disp. 24. Cajet. Bann. Zum. Nazar. Navarr. Pesant. Pe-

sant. Molina, et Vasq. 1, p. q. 56, art. 1 et q. 58, art. 1. Suar. de Ang. lib. 2, c. 35. Valent. 1, p. disp. 4, q. 9, p. 1. Granad. de Angelis, tr. 4, Tann. 1, p. disp. 5, q. 3, dub. 3. Arrubal. 1, p. disp. 166, cap. 1. Montepil. tomo 4, disp. 12, art. 1 et 3. Alarcon. 1, p. tr. 6, disp. 2, cap. 3.

Quæst. XII. An seipsum necessario diligat? Cajetan. Bannez, Zum. Nazar. Navarrete, Pesant. Mol. Vasquez et alii 1, p. q. 60, art. 3. Valent. 1, p. d. 4, q. 11. puncto 2. Granad. de Angel. tr. 8. Tann. 1, p. d. 5, q. 4, dub. 1. Montepilos. tom. 4, disp. 15, art. 4. Alarcon. 1, p. tr. 6, disp. 5, cap. 2.

Quæst. XIII. An Deum in via per species noverit? Hic Scot. q. 9. Gabr. q. 2. Fab. d. 25. Bonav. art. 2, q. 2. Interpretes relati S. Th. 1, p. q. 56, art. 1. Suar. de Ang. lib. 2, cap. 17 et 18. Valent. 1, p. disp. 4, q. 7, p. 3. Gran. de Angelis, tr. 4, n. 18. Tann. d. 5, q. 3. dub. 3. Arrub. 1, p. d. 166, cap. 2. Montep. tom. 4, d. 12, art. 13 et 15. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 3, cap. 4.

DISTINCTIO IV.

An perfectos et beatos creavit Deus Angelos, an miseros et imperfectos?

Prima conclusio : Angeli non sunt creati miseri : nam Angeli non sunt creati cum peccato : miseria autem creaturæ rationalis peccatum est.

2. Secunda conclusio : Angeli non sunt creati beati. Nam Angeli mali creati non sunt beati. Ergo nec boni. Quia ante peccatum nulla facta est inter bonos et malos discretio. Antecedens probatur : quia incerti erant de beatitudine retinenda. Cum hac autem incertitudine non poterant esse beati, ut docet Aug. *lib. 11, super Genes. cap. 10 et 17*. Item, aut Angeli mali ignorarunt id quod de ipsis futurum erat, aut præciverunt. Si ignorarunt, non poterant cum ea ignorantia esse beati. Si præciverunt casum et supplicium futurum, et illud vitare non valuerunt, miserissimi erant : si valuerunt et noluerunt, erant stultissimi. Ergo nulla ratione beati.

3. Objicit Augustinum dicentem, revelatum fuisse Angelis bonis

statum futurum qui malis occultus fuit. Respondet : Augustinus id non asserendo, sed opinando proposuit. Nam continuo subdit, ante peccatum non fuisse bonos a malis discretos : quia non fuit Deus prius ultor, quam Angelus peccator.

4. Tertia conclusio : Angeli creati sunt perfecti quoad naturalia, secus vero quoad supernaturalia. Nam eis contulit Deus omnia bona naturalia, quæ primæ creationi debebantur, secus vero supernaturalia, quæ ad eorum beatitudinem et gloriam attinebant. Ubi distinguit trifariam perfectum. Primo : enim Angelus dicitur perfectus, quia non deficit ei, quod secundum in circumstantiam temporis debitum est : qua ratione in primo instanti fuit perfectum. Secundo : quia non deficit omne illud quod ad ejus beatitudinem exigitur, et hac ratione fuit Angelus perfectus post opera viæ. Tertio : quia non deficit omnis perfectio, quæ intra universam latitudinem entis continetur : quo pacto solus Deus perfectus est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Angelus sit creatus in gratia? Hic S. Thom. art. 3. Dur. q. 2. Aureolus art. 1. Gabr. quæst. 1. Bonav. art. 1, q. 2. Alii relati distinct. 2, quæst. 14.

Quæst. II. An in gloria? Hic S. Thomas art. 1. Durand. q. 1. Gabriel, q. 1. Scot. q. 1. Bonavent. art. 1, quæst. 1, Cajetan, Bannez, Zumel, Nazar. Navarrete, Pesant. Molina et Vasquez 1, p. q. 62, art. 1. Suar. lib. 5, de Angelis, cap. 2. Valentia 1, p. disp. 4, q. 13, p. 2. Granad. de Angelis, tr. 11, disp. 2. Tannerus 1, p. disp. 5, q. 6, dub. 1, Arrubal. 1, p. disput. 162. Montepilos. tomo 4, disput. 20, art. 2. Alarcon. 1, p. tr. 6, disp. 8. c. 2.

Quæst. III. An damnationem, aut beatitudinem futuram præno-
verit? Hic S. Thomas, art. 2. Dur.
q. 3. Gabr. q. 5. Bonav. art. 2,
q. 1 et 2.

Quæst. IV. An potuerit in primo
instanti peccare? Hic Aureol. art. 2
et 3. Greg. q. un. Gab. q. 1, Fab.
28. Alii relati d. 2, q. 4.

lorum continuo post creationem a Deo aversi sunt; quia Deum odio habuerunt, aut inviderunt per superbiam: alii vero in Deum sunt conversi, quia caritate Deo adhæserunt. Porro liberum illis erat arbitrium, quo poterant eligere et deserere bonum, quod vellent. Ideo, juxta sacrum Textum, *Divisit Deus lucem a tenebris*, id est, bonos Angelos a malis. *Et lucem appellavit diem et tenebras noctem*, quia bonos Angelos gratia sua illuminavit: malos vero subtractione gratiæ illuminantis excæcavit.

2. Unde primo per conversionem alii facti sunt justi, alii per aversionem injusti. Conversio enim non fuit a malo in bonum; sed a bono naturæ in bonum gratiæ, sive a dilectione naturali in dilectionem supernaturalem, qua poterant esse justi. Secundo: ante istam dilectionem, seu conversionem, concessit Deus bonis Angelis, gratiam cooperantem, non vero gratiam operantem. Nam gratia cooperans est, qua voluntatem adjuvat ad agendum opus supernaturale promovens in salutem; operans vero est gratia, qua homo, vel Angelus de impio fit pius et de malo bonus. At Angeli ante conversionem in Deum non erant impii et mali; erant vero suis viribus insufficientes ad conversionem supernaturalem. Ergo non indigebant gratia operante, sed cooperante. Tertio: hæc gratia cooperans non est concessa malis Angelis: quia

DISTINCTIO V.

De conversione, confirmatione stantium et aversione et læsu cadentium.

Prima propositio: Aliqui Ange-

illis non operantibus conversionem, non est Deus cooperatus per gratiam.

3. Sed objicitur : Ergo non fuit illis culpabilis aversio a Deo, cum non possent sine gratia converti. Negatur consequentia : quia poterant sine gratia non averti a Deo per dilectionem naturalem, quæ erat in ipsorum potestate, quam deserentes amiserunt gratiam paratam a Deo ad dilectionem et conversionem supernaturalem, et ideo sua culpa destituti sunt gratia. Neque propterea alii suo merito illam habuerunt : quia dilectio naturalis, quæ præcessit, non erat meritoria gratiæ, quamvis aversio naturalis sit demeritoria.

4. Secunda conclusio : Probabilius est, per hanc conversionem non meruisse Angelos bonos beatitudinem supernaturalem ; sed per obsequia nobis exhibita in obedientiam Dei subsequenter beatitudinem. Supponit enim cum aliis, in eo instanti, in quo in Deum supernaturali dilectione conversi sunt, accepisse pro posteriori natura beatitudinem et gratiam habitualement. At in eo instanti non poterant mereri beatitudinem : tum, quia in eodem instanti non potest esse meritum beatitudinis et præmium ; via enim et terminus, juxta providentiam ordinariam, simul esse non possunt, tum, quia ante gratiam habitualement meritum condignum non est. Meruerunt igitur illam per opera subsequenter. Quia non restant alia opera, quibus bea-

titudinem mererentur. Ideo deserit eorum sententiam, qui volunt, in eo instanti, in quo conversi sunt, per ipsam conversionem meruisse beatitudinem.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Angelus post creationem possit peccare contra præcepta supernaturalia et naturalia ? Hic. S. Th. q. 1, art. 1. Dur. q. 1. Cajet. Bann. Zum. Nazar. Navarr. Pesant. Molina et Vasquez 1, p. q. 63, art. 1 et 2. Suarez de Angelis, lib. 3, c. 7 et lib. 7, c. 3. Valent. 1, p. d. 4, q. 14, p. 1. Gran. de Angelis, tr. 13, disp. 1. Tannerus 1, p. disp. 5, q. 6, dub. 2 et 3. Arrubal. 1, p. disp. 177, a n. 11. Montep. tom. 4, disp. 15, art. 7 et disp. 21, art. 2. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 5, c. 3.

Quæst. II. An potuerit divinitatem ambire ? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Dur. q. 1. Bonav. art. 1, q. 1 et 2. Cajetan. Bannez, Zumel, Nazar. Navarrete, Pesant. Molin. et Vasq. 1, p. q. 63, art. 3. Suarez de Ang. lib. 7, cap. 12. Val. 1, p. disp. 4, q. 4, p. 2. Granad. de Angelis, tr. 13, disp. 2, sect. 5. Tanner. 1, p. disp. 5. q. 6, tr. 6, dub. 4. Arrub. 1, p. d. 178. Mont. tomo 4, d. 21, art. 8 et 9. Alarcon 1, p. tract. 6, d. 9, cap. 1 et 2.

Quæst. III. Quodnam fuerit reip-
sa primum dæmonis peccatum?
Hic S. Th. q. 1, art. 3. Dur. q. 1.
Bonav. art. 1, q. 1 et 2. Interpre-
tes S. Th. Cajet. Bannez, Zum.
Nazar. Navarr. Pesant, Mol. et
Vasq. 1, p. q. 63, art. 3. Suar. de
Ang. lib. 7. cap. 9, et seqq. Val.
3, p. d. 4, q. 14, p. 3. Granad. de
Ang. tr. 13, disp. 2. Tann. 1, p. d.
5, q. 6, dub. 4. Arrubal. 1, p. disp.
178. Montepilos. tomo 4, disp. 24,
art. 7 et seqq. Alarcon. 1. p. tr. 6.
disp. 9, cap. 1 et 2.

Quæst. IV. An æquerit auxilio
gratiæ ad conversionem in Deum
disponentem ad justificationem?
Hic S. Th. q. 2, art. 1, Bonav. art.
3, q. 1. Interpret. S. Th. Cajet.
Bann. Zumel, Naz. Nav. Pesantius,
Molina et Vasq. 1, p. q. 62, art.
Suar. de Ang. lib. 5, cap. 8 et seq.
Val. 1, d. 4, q. 13, p. 1 et 12, d.
8, q. 3. p. 3, prop. 8. Gran. de An-
gelis, tr. 11, d. 5. Tann. 1, p. d.
5, q. 6, dub. 1. Arrub. 1. disp.
175. Montepilos. tom. 4, disp. 20,
art. 1 et 5. Alarc. 1, part. tract. 6,
disp. 8, cap. 4.

Quæst. V. An malis Angelis data
sint auxilia gratiæ prævia ad con-
versionem in Deum? Interpretes
relati S. Th. 1, p. q. 62, art. 2 et
3. Suarez lib. 5, c. 8. Val. 1, p.
disp. 4, q. 13, p. 1. Granad. de An-
gelis, tr. 11, disp. 5, Tann. 1, p.
disp. 5, q. 6, dub. 1. Arrub. 1, p.
d. 175 et 176 c. 3. Montep. tom. 4,
d. 20, art. 5, Alarc. 1, p. tr. 6,
disp. 8, cap. 1 et 4.

Quæst. VI. An boni suam beati-

tudinem meruerint? Hic S. Th. q.
2, art. 1, Gabr. q. un. Aureol. ar.
1, Dur. q. 3. Scot. q. 1. Fab. d.
29. Bonav. art. 2, q. 2. Interp. S.
Th. Cajet. Bann. Zum. Nazar. Nav.
Pesant. Molina, Vasquez et alii 1,
p. q. 62, art. 4. Suar. de Angelis,
lib. 5, de Ang. cap. 9 et lib. 6, c.
4. Val. 1, p. d. 4, q. 13, p. 2. Gran.
de Ang. tr. 12, disp. 1 et 2. Tann.
1, p. disp. 5, q. 6, dub. 2. Arrub.
1, p. disp. 176. Montepil. tom. 4,
disp. 20, art. 6. Alarcon. 1, p.
tract. 6, d. 8, c. 6 et 7.

Quæst. VII. An potuerit eam
mereri per actus solum natura et
non tempore antecedentes beatitu-
dinem? Hic S. Th. q. 2, art. 2.
Gabr. q. un. Aureol. art. 2. Dur.
q. 3. Scot. q. 1. Fab. disp. 29. Bo-
nav. art. 3, q. 2. Interpretes S.
Th. Cajet. Bannez, Zum. Nazar.
Navarr. Pesantius, Molina et Vas-
quez 1, p. q. 62, art. 4 et 5. Sua-
rez de Ang. lib. 6, c. 4. Valentia 1,
p. disp. 4, q. 13, p. 2. Granad. de
Ang. tr. 12, disp. 3, Tann. 1, p.
disp. 5, q. 6, dub. 2. Arrub. 1, p.
d. 176. Montepil. tom. 4, d. 20,
art. 5 et 6. Alarcon. 1, p. tr. 6, d.
8, c. 6.

Quæst. VIII. An per actus conse-
quentes beatitudinem? Hic S. Th.
q. 2, art. 2. Gab. q. unic. Aureol.
art. 2. Dur. q. 3. Scot. q. 1. Fab. disp.
29. Bonav. art. 3, q. 2. Interpr. S.
Th. ubi q. præc. Suar. l. 6. c. 4.
Val. 1, p. d. 4, q. 13, p. 2. Gran.
de Ang. tr. 2, disp. 3. Tann. 1, p.
d. 5, q. 6. dub. Arrub. 1, p. disp.
176. Montep. tom. 4, disp. 20,

art. 6. Alarc. 1, p. tr. 6, disp. 8, 2, cap. 9 et seq. Salas 1, 2, q. 3. c. 6 et 7. tract. 2, dist. 3. Herice 1, p. dist.

48. Albert. 1, princ. q. 3.

Quæst. IX. Quotnam fuerint instantia viæ Angelorum? Hic Gabr. q. unic. Aureol. art. 7. Dur. q. 2. Scot. q. 1 et 2. Fab. disp. 30, c. 3. Interpretes sæpius relati S. Thom. 1. p. q. 62, art. 5 et q. 63, art. 5. Suar. de Ang. lib. 6, c. 1 et 2 et lib. 7, c. 21 et lib. 8, c. 3. Valent. 1. p. d. 4, q. 13, p. 2. Granad. de Angel. tr. 12, dist. 4. Tanner. 1, p. d. 5, quæst. 6, dub. 2 et 3. Arrub. 1, p. disp. 176, c. 2. Montep. tomo 4, disp. 20, art. 7 et 8. Alarcon. 1, p. tract. 6, disp. 8. c. 7 et 8.

Quæst. X. An Angelus potuerit in primo instanti per actum bonum mereri, aut per peccatum demereri beatitudinem? Hic Greg. quæst. unic. Durand. q. 2. Scot. quæst. 2. Fab. disp. 28. Alii relati dist. 3, q. 4.

Quæst. XI. An in primo instanti reipsa fuerint boni-beati et mali miseri? Hic Scot. q. 2. Alii relati dist. 2, q. 14.

Quæst. XII. An possit esse Angelus natura impeccabilis? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 1. Dur. q. 1. Interpretes S. Thom. Bannez, Zum. Nazar. Navar. Pesant. Molina et Vasq. 1, p. q. 63, art. 1. Suarez de Angelis, lib. 3, cap. 7 et lib. 7, c. 3, Valent. 1, p. disp. 4, quæst. 14, p. 1. Granad. 1, 2, contr. 2, tract. 1, disp. 2. Tanner. 1, p. disp. 5, quæst. 6, dub. 3. Arrub. 1, p. disp. 177. Montepilos. tom. 4, disp. 21, art. 3. Alarc. 1, par. tract. 1, dist.

DISTINCTIO VI.

Quot de maioribus et minoribus quidam exciderunt, inter quos unus fuit celsior, scilicet Lucifer.

Prima propositio : Ex Angelis cadentibus alii aliis excellentiores fuerunt. Primo : quia inter eos refertur Lucifer, tanquam omnium supremus qui Jobi 40, dicitur *principium viarum Dei*. Ezech. 28 : *signaculum similitudinis, plenus scientia et perfectione, decorus in deliciis Paradisi*. Quia, Gregorio interprete 32, Moral. et homil. de centum ovibus : *Qui in eo subtilior fuit natura, eo magis in illo imago Dei insinuat*ur impressa. Item, in eodem capite Ezechielis dicitur : *Omnis lapis pretiosus operimentum ejus*. Quia eodem Gregorio interprete, cæteris omnibus clarior fuit. Quare dixit Isidorus lib. 1, de summo bono, cap. 12, consideratione suæ excellentiæ superbiisse, et ambivisse

æqualitatem cum Deo, juxta illud, Isaïæ 14. *In cælum ascendam super astra cæli et similis ero Altissimo*. Secundo : quia *Apocalyp.* 12, dicitur, Draconem, hoc est, Luciferum, cadentem de cælo secum traxisse tertiam partem stellarum, hoc est, aliorum Angelorum qui, sicut stellæ claritate differunt, nobilitate inæquales sunt.

2. Secunda propositio : Angeli cadentes, sicut natura ; ita officio et munere inæquales sunt. Primo : quia inter eos, sicut inter homines servatur ordo unius reipublicæ ad perniciem hominum, quam intendunt. Hic autem ordo exigit, ut alii aliis prælati sint et in varia munera distribuantur. Secundo : quia eorum alii dicuntur præesse uni provinciæ, alii his hominibus, alii illis, alii vitio superbiæ, alii luxuriæ : unde dictus est spiritus superbiæ, spiritus avaritiæ ; imo et dæmonis nomine vocantur divitiæ, hoc est, *μυμωζ*, quia eis utitur dæmon ad perdendos homines. Ubi id ex Origene *homil.* 15, *super Josue*, notare est, eos qui a justis in aliqua materia superantur, privari potestate tentandi in eadem materia, ut eis exprobetur inaptitudo tentandi in illa.

3. Tertia propositio : Locus a quo Lucifer cum suis consortibus cecidit, est cælum empyreum ; in quem vero fuit dejectus, est aer, Locus a quo habetur *Apocalyp.* 12. *Draco de cælo cadens*. Item, quia in cælo fuerunt creati, et commorabantur ante peccatum. Locus in quem

exprimitur *Ephes.* 6. *Colluctatio est nobis contra spiritualia nequitiae in cælestibus*, quia luctamur cum dæmonibus, qui spiritus sunt, et incolunt aerem qui cælum in sacro Textu appellatur. Item, quia Diabolus *Ephes.* 2, princeps aeris dicitur, quia suum domicilium et regnum habet in aere. Præterea quia in cælo esse non debet, cum cælum non sit locus doloris et pænæ, sed delectationis et gaudii ; nec in terra esse expedit, cum nimis in homines sævirent. Ergo in aere collocati sunt hominibus vicini, ut, cum Deus permiserit, carcere fracto, præsto cum hominibus certamen et tentationem inire queant.

4. At observandum est primo : hunc carcerem eis deputatum fuisse solum usque ad postremum judicii diem. Tunc enim omnes in inferos detrudentur juxta illud Matthæi 25. *Ite, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus*. Secundo : plures eorum etiam modo occupare Infernum ; quia animæ damnatorum illuc descendunt torquendæ : tortores autem sunt dæmones. Tertio : varia esse judicia circa locum quem incolit Lucifer. Alii enim arbitrantur, Luciferum, ex quo de cælo ejectus est, religatum semper fuisse, et nunc esse in Inferno, quin inde exire aliquando permissus sit. Alii vero volunt, permissum fuisse egressum, primo : ut tentaret Adamum ; secundo : ut tentaret Christum, a quo victus, iterum in vincula coniectus est. De quo tamen

nihil certo potest decerni. Illud certius est, tempore Antichristi liberiores illi futurum accessum ad homines, et magis solutam ad tentandum potestatem. Quia *Apocalyp.* 20, dicitur : *Cum consummati fuerint anni, solvetur Satanas de carcere suo, et exiet, et seducet gentes.* Quod prædicitur de tempore Antichristi, in quo *Matth.* 24. *Tanta erit tribulatio, ut etiam, si fieri potest, moveantur electi.*

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An inter Angelos sit necessaria inæqualitas specifica, quin sit possibilis sola numerica? De quo dist. 3, q. 2.

Quæst. II. An Lucifer fuerit nobilitate supremus Angelorum? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. art. 1, qu. 1. Durand. q. 1. Cajet. Bannez, Zum. Nazarius, Navarrete, Pesant. Molin. et Vasq. 1, p. q. 63, art. 7. Suar. de Angel. lib. 7, c. 16. Val. 1, p. d. 4, q. 14, p. 5. Gran. de Angel. tr. 13, d. 2, sect. 6 et tr. 16, dist. 6. Tann. 1, p. dist. 5, q. 6, dub. 3. Arrub. 1, p. q. 63, art. 7, n. 1. Montepilos. tom. 4, disp. 21, art. 10.

Quæst. III. An potuerit appetere Divinitatem? Hic Gabr. q. unica. Aureol. art. 2. Scot. quæst. 1. Fab. disp. 31. Alii relati dist. 5, q. 2.

Quæst. IV. Quodnam fuerit pri-

mum ejus et aliorum peccatum? Hic Gabr. qu. unica. Aur. art. 1. Scot. quæst. 2. Fab. disp. 32 et 33. Alii relati dist. 5, quæst. 3.

Quæst. V. An potuerit poenitere peccati ex natura rei? Hic Gabr. quæst. unica. Cajet. Bannez, Zum. Nazarius, Navarrete, Pesantius, Molina et Vasquez 1, p. qu. 64, art. 1. Suar. de Angelis, lib. 3, c. 10. Valent. 1, p. disp. 4, quæst. 15, part. 2. Granad. de Angelis, tract. 14, distin. 1. Tannerus 1, part. disput. 5, q. 4, dub. 2. Arrub. 1, p. dist. 18. Montepilos. tom. 4, dist. 15, art. 10. Alarcon. 1, part. tract. 6, distin. 5, cap. 4 et disp. 9, c. 5.

Quæst. VI. An et quomodo extra Infernum crucientur Dæmones ab igne? Hic Bonav. art. 2, qu. 1. Cajet. Bannez, Zumel, Nazarius, Navarrete, Pesantius, Molina et Vasquez 1, p. q. 64, art. 3 et 4. Suarez de Angelis, lib. 8, c. 12, 13, 14 et 16. Valentia 1, p. d. 4, q. 15, p. 3. Gran. de Angelis tract. 14, disp. 4. Tannerus 1, part. disp. 5, qu. 6, dub. 6. Arrubal. 1, p. d. 181. Montep. tom. 4, disp. 22, art. 3. Alarcon. 1, p. tr. 6, disp. 9, c. 9 et sequentib. Albert. tom. 1, princ. 2, corol. 4.

Quæst. VII. An Angelus possit moveri secundum locum? Hic Gregor. quæst. 1. Alii relati lib. 1, dist. 37, q. 11.

Quæst. VIII. An possit moveri successive? An etiam instantanee? Hic Greg. qu. 2 et 3. Alii relati dist. 37, qu. 13.

DISTINCTIO VII.

Quod boni Angeli adeo sunt confirmati per gratiam, ut peccare non possint, et mali ita obdurati in malo, ut bene vivere nequeant.

Prima conclusio : Angeli beati peccare non possunt. Primo : quia ita sunt confirmati in gratia, ut Deus non reliquerit in potestate ipsorum amissionem gratiæ, volens, ut ea perpetuo duret independenter ab ipsorum arbitrio. Secundo : quia Deus potest per gratiam reddere impeccabilem voluntatem. Ea autem gratia est concessa et debita statui beatitudinis Angelorum. Tertio : quia teste Augustino in *Enchirid.* c. 105. Angeli beati volunt necessario esse beati, quin velle possint esse miseri. Si autem peccare possent, etiam possent velle miseri esse, cum peccatum maxima miseria sit.

2. Objicit : Angeli beati sunt liberi. Ergo possunt peccare. Nam secundum Hieronymum. *tract. de filio prodigo*, liberum arbitrium creatum vertibile est in malum : quia solus Deus est, in quem peccatum non cadit. Respondet : Angeli beati

natura vertibiles sunt in malum, quia in primordio creationis et postea, ante beatitudinem, peccare poterant, sicut mali. At per gratiam invertibiles facti sunt. Unde Hieronymum. intelligendus est, solum Deum esse natura impeccabilem ; creaturam vero, quæ liberi arbitrii est, flecti posse natura in malum. Quod confirmat illud Isidori lib. 1, de summo bono, c. 12. *Angeli mutabiles sunt natura, immutabiles per gratiam.* Item illud Aug. lib. 3, cont. Maxim. c. 13. *Cuicunque creaturæ rationali præstatur, ut peccare non possit, non est hoc naturæ propriæ, sed gratiæ.* Nihilominus Angeli beati liberi sunt : quia nulla cogente necessitate possunt velle et non velle plura bona ; quamvis nulla possint velle mala. Nam hæc differentia ad bonum sufficit ad libertatem, ut constat in Deo, qui liber est absque indifferentia volendi malum. Quare recte ait Augustinus. in *Enchir.* c. 105, libertatem ad peccandum potius esse ad servitutem : *Quippe liberius est arbitrium, quod non potest servire peccato.*

3. Secunda conclusio : Angeli damnati non possunt bene moraliter operari. Nam sunt obsinati in malo. Obstatione autem non possunt bonum amare. Item, ratione damnationis sunt destituti omni auxilio gratiæ efficacis, tam naturalis quam supernaturalis. At in statu damnationis non possunt velle bonum morale, absque auxilio gratiæ. Nam in eo statu habent liberum

arbitrium omnino corruptum, atque depressum magis, quam homines viatores in statu naturæ lapsæ; atque adeo eis saltem difficile et moraliter impossibile est sine gratia, opus bonum Deo gratum elicere; sicut hominibus gravem tentationem superare.

4. Objicit: Dæmones volunt plura conformia voluntati Dei, ut torquere animas damnatorum. Ergo volunt plura moraliter bona. Respondet: Volunt bona, sed non voluntate bona: nam, ut voluntas moraliter bona sit, non sufficit velle bonum, sed etiam velle illud propter se et non propter malum finem, in quem semper dæmones intendunt.

5. Tertia conclusio: Quamvis dæmones priventur potestate, sive physica, sive morali agendi bonum morale, privati non sunt potestate assequendi plura per cognitionem naturalem. Nam dæmones assequuntur plura; tum perspicacitate naturali sui intellectus, tum experimento temporum; tum illuminatione et revelatione aliorum Angelorum. Sic testatur Isidorus *supra*. Quare plura futura naturalia certo, plura libera divinando prædicunt.

6. Quarta conclusio: Interdum sinitur dæmonibus potestas agendi ad extra plura opera mira, vel in admonitionem, vel in tentationem fidelium. Sic habet Aug. *lib. 3 de Trinit. c. 7*, et probatur: quia ministerio dæmonum magi Pharaonis fecerunt serpentes et alia mirabilia, ut habetur *Exodi 7 et 8*, etenim magicarum artium peritis-

simi sunt. Ergo, ubi eis non prohibetur usus earum; poterunt mira operari.

7. Ubi observandum primo: hanc potestatem non esse illis omnino expeditam et liberam, sed impeditam a Deo. Tum, quia magi Pharaonis, qui fecerunt serpentes, non valuerunt efficere cyniphe: tamen possent, si non arcerentur a Deo. Tum, quia alias inverterent plura quæ ad rectam moderationem universi necessaria sunt. Secundo: non creari a dæmonibus animalia quæ ipsorum artibus fiunt. Nam ea non efficiunt ex nihilo, sed educunt ex virtute causarum naturalium, in quibus continebantur, applicando activa passivis. Sicut nec parentes creant prolem, nec agricolæ fruges, nec prædicatores gratiam justificantem, quamvis eorum ministerio fiant effectus.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Angeli beati possint peccare? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 1. Bonavent. part. 1, art. 2, qu. 1. Gabr. qu. 1. Durand qu. 1, Greg. q. 2. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarret. Pesant. Molina et Vasquez 1, qu. 82, art. 8. Suar. de Angelis, lib. 6, cap. 7 et 1, 2, tract. de beat. dist. 10, sect. 1. Valent. 1, 2, dist. 1, qu. 4, part. 1.

Gran. 1, 2, contr. 1, tract. 3, d. 1.

Tann. 1, 2, d. 1, qu. 3, dub. 3.

Quæst. II. An impotentia peccandi possit convenire creaturæ rationali ex natura, quin ex gratia? Hic Gabr. q. 1. Alii relati dist. 5, q. 12.

Quæst. III. An Angeli damnati possint bene moraliter operari? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 2. Bonav. part. 1, art. 1, quæst. 11. Greg. quæst. 1. Gabr. qu. 1. Scot. 1. Durand. quæst. 2. Cajetan. Bannez, Zumel, Nazar. Navarret. Pesant. Molina et Vasquez, 1, p. q. 64, art. 2. Suar. de Ang. lib. 8, cap. 8. Valent. 1, p. d. 4, q. 15, p. 2. Granad. de Ang. tract. 14, d. 3. Tannerus 1, p. d. 5, q. 6, dub. 5. Arrub. 1, p. dist. 180. Montepil. tomo 3, disp. 22, art. 8. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 9, cap. 6.

Quæst. IV. An impotentia bene moraliter operandi possit convenire creaturæ rationali ex sua natura, quin ex statu damnationis? Interpretes relati S. Thom. 1, p. qu. 63, art. 4. Suar. de Angelis, lib. 7, cap. 2. Gran. 1, 2. contr. 2, tract. 1, dist. 2, sect. 3. Tannerus 1, p. d. 5, q. 6, dub. 3. Montepil. tom. 4, disp. 21, art. 4.

Quæst. V. An ex natura rei, secluso statu damnationis, possit Angelus retractare sua decreta libera? Hic Bonav. p. 1, art. 1, q. 1. Aureol. art. 2. S. Thom. q. 1, art. 2. Alii relati d. 6, q. 5.

Quæst. VI. An Angelus possit cognoscere futura? Hic Bonav.

p. 2, art. 1, q. 3. Durand. quæst. 3. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarrete, Pesant. Molina et Vasq. 1, p. q. 57, art. 3. Suar. de Ang. lib. 2, c. 9 et 10. Valent. 1, p. d. 4, q. 8, p. 3. Granad. de Angelis tr. 3, dist. 1. Tann. 1, p. d. 5, quæst. 3, dub. 5. Arrub. 1, part. d. 167 et 168. Montepilos. tom. 4, d. 12, art. 11. Alarcon 1, p. tract. 6, d. 3, c. 7. Albertinus tom. 1, princ. 1, corol. 12.

Quæst. VII. An possit cognoscere præsentia secreta cordis alterius? Cajet, Bannez, Zumel, Nazar. Navarret. Pesant. Molina, Vasquez 1, part. qu. 57, art. 4. Suar. de Angelis, lib. 2, c. 31 et sequent. Valent. 1, p. d. 4, q. 8, p. 4. Granad. de Angelis, tr. 5, disp. 2. Tannerus 1, p. d. 5, quæst. 3, dub. 6. Arrubal. 1, p. disp. 169 et 170. Montepil. tom. 4, d. 11, art. 3 et sequentib. Alarcon. 1, part. tract. 6, disp. 3, cap. 10 et sequentib. Albertinus tom. 1, princ. 1. corol. 10.

Quæst. VII. An possit esse in Angelo circa præsentia error, aut circa præterita oblivio? Hic Bonavent. p. 2, art. 1, qu. 1 et 2. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarr. Pesant. Molin. et Vasq. 1, par. q. 58, art. 5. Suarez de Angelis, c. 39, Valent. 1, p. d. 4, q. 9, p. 4. Granad. de Angelis, tr. 7, d. 5, Tanner. 1, p. d. 5, q. 3, dub. 8. Montepil. tom. 4, dist. 12, art. 10 et d. 13, art. 9.

Quæst. IX. An res per species cognoscat, et eas a rebus ipsis ac-

ciat? Hic Gregor. q. 3 et 4. Alii relati dist. 3, q. 6.

Quæst. X. An possit quidquam agere circa alias creaturas? Hic S. Th. q. 3, art. 1, Bonavent. p. 2, art. 2, q. 2, interpretes S. Th. sæpius relati q. 110, ab. art. 1 ad 4, Suar. lib. 4, de Angel. c. 23 et seq. Valent. 1, p. d. 4, q. 2, p. 3 et d. 5, q. 1, p. 3 et 4 et d. 8, q. 5, p. 1 et 2, Gran. de Angelis, tr. 9, d. 5 et 6, Tannerus 1, p. d. 5, q. 5, dub. 2 et seq. Montepilos. tom. 5, d. 26. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 7, cap. 4.

Quæst. XI. An aliqua creatura possit creare? De quo relati dist. 1, q. 3.

DISTINCTIO VIII.

Utrum Angeli omnes corporei sint?

Prima conclusio : Probabilius est, Angelos esse incorporeos. Primo : quia major pars Catholicorum Scriptorum Angelos tuetur incorporeos. Secundo : quia Angeli assumunt corpora in ministerium Dei, ut hominibus loquantur no-

mine Dei, vel alicujus personæ Trinitatis, sicut tradunt sacræ Litteræ. At, si corporei essent, non possent corpora assumere in hoc ministerium, cum substantia corporea penetrabilis non sit cum alia corpulenta substantia, sicut penetrantur Angeli assumentes corpora in ministerium Dei.

2. Hanc sententiam, tanquam omnino exploratam, non tradit. Quia plerique viri docti oppositum docent, tanquam Augustino conformius. Primo : quia Augustinus *super Genesim* habet, dæmones dici aerea animalia, et ex corpore aereo constantia, ut possint ab igne torqueri. Secundo : quia *lib. 3, de Trin. c. 1*, quærens, an Deus in forma corporea hominibus apparet, novam aliquam substantiam corpoream, in qua appareret, creaverit, an huic ministerio servierint subtilia corpora Angelorum, crassiores et visibiles qualitates inventia ; quæstionem ancipitem relinquit, verumque supposuit, Angelos corporibus constare. Nihilominus respondet cum aliis, hæc Augustinum non supposuisse ex suo. Sed ex aliorum judicio, ut conjicere est ex loco *super Genesim*, ubi non habet ; *dæmones sunt*, sed, *dicuntur aerea animalia*, quia ab aliis corporei dicebantur.

3. Unde colligitur, Deum nunquam immediate, et per speciem propriam mortalibus oculis visibilem apparuisse. Quia semper apparuit visibilis in corporea substantia creaturæ ab Angelis for-

mata et assumpta. Insuper, quia *Exodi* 33, dixit Deus Moysi : *Non videbit me homo et vivet*, et *Joannis* 1, *Deum nemo vidit unquam*, scilicet visione corporea per speciem propriam elicitā. Propterea, quia quidquid visione corporea visibile est, mutabile est per accidentia corporea, quæ sunt ejus visionis objecta. At Deus immutabilis est.

4. Secunda conclusio : dæmones ingredientes hominum corpora non intrant substantialiter in illa, nec essentialiter illabuntur mentibus eorum. Supponimus, dæmones ingredi corpora hominum, quia Evangelistæ testantur, homines fuisse a dæmonibus obsessos et virtute Christi dæmones ejectos. Conclusio probatur : quia, ut testantur Gennadius et Beda, dæmones solas operationes accidentales possunt exercere in homines, quos obsident, illos vexando et in malum commotione spirituum et phantasie inducendo. Ut autem substantialiter ingrederentur et illaberentur, opus erat, ut vel eis substantialiter unirentur, vel actione substantiali eos conservarent et eo titulo dominarentur cordibus, movendo illa, quo vellent. Quod solius Dei est et dæmonibus datum non est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Angeli sint corporali? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 1. Bonav. 1, p. art. 1, quæst. 1. Durand. quæst. 1. Aureol. art. 1. Gabr. quæst. 1. Alii relati distinct. 1, quæst. 13.

Quæst. II. An assumant corpora? et quod sit eorum assumptio? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonavent. p. 1, a. 1, q. 2. Durand. q. 2. Gabr. q. 1. Fab. disp. 42. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Navarr. Pesant. Mol. et Vasq. 1, p. q. 51, art. 2. Suar. de Angel. lib. 4, c. 33 et seq. Valent. 1, p. d. 4, q. 2, p. 2. Granad. de Ang. tr. 9, d. 2. Tann. 1, p. d. 5, q. 5, dub. 5. Arrub. 1, p. d. 152, c. 2 et 3. Montepil. tom. 4, d. 17, art. 1 et 2. Alarcon. 1, part. tr. 6, d. 6, c. 3.

Quæst. III. Quos effectus, et an vitales possint agere in corporibus assumptis? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bonav. p. 1. art. 3. Durand. q. 2. Aureol. art. 4. Scot. q. 1. Gabr. q. 1. Fab. d. 42, c. 3. Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Navarr. Pesant. Mol. et Vasq. 1, p. q. 51, art. 3. Suar. de Ang. l. 4, c. 38 et 39. Valent. 1, p. d. 4, q. 2, p. 3. Granad. de Ang. tr. 9, d. 2. Tanner. 1, p. d. 5, q. 5, dub. 5. Arrub. 1, p. d. 152, c. 4. Montep. tom. 4, d. 15, art. 4 et 5. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 7, c. 4.

Quæst. IV. An Deus ipse, an Angelus loco Dei in figuris corporeis apparuerit? Hic S. Th. q. 1, art. 6. Gabr. q. 1. Ægid. d. 2. Interpretes S. Thom. proxime relati art. 2. Suar. lib. 6, de Ang. c. 20 et 21. Valent. 1, p. d. 4, q. 2, p. 2. Granad. de Ang. tr. 9, d. 2, sect. 1. Tanner. 1, p. d. 5, q. 5, dub. 5, n. 1, 12 et 13. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 7, c. 3.

Quæst. V. An Deus immediate visus sit ab aliquo viatore? Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarr. Pesant. Ripa, Gonzalez, Arrub. Molina, Vasquez et Fasol. 1, p. q. 12, art. 11. Suar. lib. 2, de attribut. c. 30. Valent. 1, p. d. 1, q. 12, p. 7. Granad. de visione, tract. 7, d. 1 et 2. Tann. 1, p. d. 2, q. 6, dub. 1. Alarcon. 1, p. tr. 1, d. 1, c. 4.

Quæst. VI. An Deus possit videri in se oculis corporeis? Hic S. Th. q. 1, art. 6, Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarr. Pesant. Ripa, Gonz. Arrub. et Fasol. 1, p. q. 12, art. 3. Suar. lib. 2, de attrib. c. 6. Val. 1, p. d. 1, q. 12, p. 8. Granad. de visione, tr. 4, d. 1. Tan. 1, p. d. 2, q. 6, dub. 1. Arrub. 1, p. d. 18. Alarcon. 1, p. tr. 1, d. 1, c. 5.

Quæst. VII. An Dæmones obsidentes hominem, valeant quidquam in hominis voluntatem? Hic S. Thom. q. 1, art. 5, Bonav. p. 2. q. 4 et 5. Durand. q. 4. Gabr. q. 2, Fab. d. 42, c. 4. Interpretes S. Thom. sæpius relati 1, p. q. 111, art. 1 et 2. Suar. de Ang. l. 6, c. 16, lib. 8, c. 18. Val. 1, p. d. 8,

q. 6, p. 1. Gran. de Ang. tom. 16, d. 9, Tanner. 1, p. d. 5, q. 6, dub. 7 et 8, et 1, 2, d. 2, q. 2, dub. 5. Montep. tomo 4, dist. 28, art. 5. Alarc. 1, p. tr. 6, d. 9, c. 12, et d. 10, c. 5. Azor. libr. 1, c. 20, q. 9, Salas 1, 2, tr. 5, d. 3, sect. 1.

Quæst. VIII. An possit dæmon naturali intelligentia assequi effectus et cognitiones cordis humani? Hic Bonav. p. 2, quæst. 6. Dur. q. 5. Alii relati disp. 7, quæst. 7.

Quæst. IX. An possint Angeli divinitus uniri intresce cum corpore? Hic Aureol. art. 2. Interpretes S. Thom. 1, part. quæst. 51, art. 1 et 2. Suar. lib. 4, de Ang. c. 36, et tom. 1, in 3, p. dist. 13, sect. 4. Tanner. 1, p. disp. 5, q. 1, d. 2. Montep. tomo 4, dist. 8, art. 9. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 1, c. 5.

DISTINCTIO IX.

De Ordinum distinctione.

Prima conclusio : Omnes Angeli in novem ordines distributi sunt, scilicet Angelos, Archangelos,

Principatus, Potestates, Virtutes, Dominationes, Thronos, Cherubim et Seraphim. Qui omnes ad tres hierarchias spectant, complectentes tria terna; primam et supremam, continentem Seraphim et Cherubim et Thronos; secundam et mediam, Dominationes, Virtutes et Potestates; tertiam et ultimam, Principatus, Archangelos et Angelos. Id probatur; tum auctoritate Patrum, præsertim Dionys. *l. 1, de cœlesti Hier. c. 6*, tum, quia in sacris litteris eorum mentio sit.

2. Porro ordo est multitudo Angelorum inter se præcellenti aliquo dono gratiæ similium; ut Seraphim, ardore caritatis; Cherubim, plenitudine scientiæ, et sic de aliis. Donum autem, quo unus ordo distinguitur ab alio, commune etiam est aliis, Seraphini enim præditi sunt scientia, quæ Cherubinos distinguit. Distinguit tamen ordinem ab aliis; primo: quia inter dona illius ordinis cæteris donis præstantius est. Secundo: quia in eo dono superat inferiores ordines. Quare, licet scientia Seraphinorum major sit, quam Cherubinorum, non distinguit scientia Seraphinos a Cherubinis: quia Seraphini altiori alio dono gratiæ, scilicet caritatis illustrati sunt.

3. Secunda conclusio: Hæc ordinum distinctio a primordio creationis facta non est. Quia a primordio creationis non fuerunt illis infusa dona gratiæ, per quæ hæc distinctio facta est.

4. Objicitur, Luciferum fuisse ex

ordine supremo et ejus consortes ex aliis ordinibus et dæmones ab Apostolo *Eph. 5*, dici principes et potestates. Respondetur: Ideo dæmones appellantur vocibus ordinum eisque adscribuntur: quia, si non obstitisset peccatum, ad eos ordines pertinerent.

5. Tertia conclusio: Omnes Angeli ejusdem ordinis æquales non sunt. Nam Lucifer spectans ad primum ordinem cæteris præstantior prædicatur, ut constat *ex distinctione 6*. Recte enim in eodem ordine inæqualitas esse potest nam, neque omnes Apostoli pertinentes ad unum ordinem, neque omnes Martyres pertinentes ad alium inter se æqualis dignitatis habentur.

6. Quarta conclusio: Homines prædestinati non constituunt decimum ordinem. Nam homines prædestinati dicuntur reparare ruinas Angelorum, qui ceciderunt, juxta Apostolum *Eph. 1*. Item, quia ait Gregorius *homilia 34, in cap. 15, Lucæ*, homines prædestinatos juxta dona gratiæ, quibus eminent, in ordinibus Angelorum collocari. Nihilominus dicitur, ex illis compleri dicimus ordo; solum, quia tanta erit eorum multitudo, ut suppetat ad ordinem conficiendum. Quanta autem futura sit prædestinatorum multitudo, incertum est. Nam Gregorius *supra* arbitratur, æqualem fore multitudini Angelorum permanentium in cœlo, propter illud. Deuteron. 32. *Statuit terminos populorum juxta numerum Angelorum Dei*. Augustinus vero,

æqualem fore multitudine Angelorum cadentium de cœlo, quia in perfectum eorum numerum reparandum succedunt.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An in primo instanti data sint Angelis dona gratiæ, per quæ facta est ordinum distinctio? Hic S. Th. q. 1, art. 7. Alii relati d. 2, q. 14.

Quæst. II. An dona inæqualia gratiæ distinguunt ordines Angelorum, concessa sint juxta inæqualitatem naturæ? Hic S. Thom. q. 1, art. 5. Bonav. q. 3. Cajet. Ban. Zum. Naz. Navarr. Pesant. Molina et Vasquez 1, p. q. 62, art. 6. Suar. de Ang. l. 5, c. 10 et l. 6, c. 4. Val. 1, p. d. 44, q. 13, p. 2. Gran. de Ang. tr. 11, d. 7. Tann. 1, p. d. 5, q. 6, dub. 1. Arrub. p. 1, d. 147, a n. 14. Montepilos. tomo 4, d. 20, art. 5, Alar. 1, p. tract. 6, d. 8, c. 5.

Quæst. III. An cum æqualibus donis gratiæ præ inequalitate et differentia naturæ, sint inæquales et differentes operationes supernaturales gratiæ? Hic S. Th. q. 1, art. 7, Bonav. quæst. 3. Durand. q. 2. Cajet. Bannez, Zumel. Nazar. Navar. Ripa, Pesant. Gonzales, Molina, Vasquez, Arrub. et Fasol. 1, p. q. 12, art. 6. Suar. l. 2, de attribut. cap. 19 et sequent. Val. 1,

p. d. 1, q. 12, p. 4. Gran. de visione Dei, tr. 5, d. 8 et 11. Tann. 1, p. d. 2, quæst. 6, dub. 5, Arrub. 1, p. d. 22, Alarcon 1, p. tr. 1 d. 3, cap. 6.

Quæst. IV. An in eodem ordine Angelorum repugnet esse sola differentia numerica illorum? Hic S. Th. quæst. 1, art. 5. Bonav. quæst. 8. Aureol. q. 3, art. 4. Gabr. q. 1, littera D et I. Alii relati distinct. 3, quæst. 2.

Quæst. V. An majori sint dona gratiæ et merita Angelorum, quam hominum prædestinatorum? Hic S. Thom. q. 1, art. 8, Bonav. quæst. 5. Durand. q. 2. Gabr. q. 1. Interpretes S. Thom. sæpius relati 1, p. quæst. 108, art. 8. Suar. de Angelis, lib. 6, c. 4, a n. 16. Gran. de Angel. tr. 16, disp. 3. Tann. 1, p. disp. 5, q. 1, dub. 5. Montepilos. tom. 4, d. 23, art. 3.

Quæst. VI. An multitudo prædestinatorum hominum æquet, excedatve multitudinem Angelorum bonorum, an malorum? Interpretes S. Thomæ relati 1, p. q. 23, art. 7. Suar. lib. 6, de prædest. c. 3. Val. 1, p. d. 1, q. 23, p. 6. Granad. de præd. tr. 11, d. 3. Montep. tom. 4, d. 8, art. 12. Alar. 1, p. tr. 4, dist. 6, c. 2.

Quæst. VII. An inter Angelos sit locutionis communio? Hic Scot. q. 2. Aur. q. 1, art. 4. Gabr. q. 2. Faber. d. 35. Cajetan. Bannez, Zumel. Nazar. Navarrete, Pesant. Mol. Vasq. et alii 1, p. q. 107, art. 1, Suar. de Angel. l. 2, c. 26 et 27. Valent. 1, p. d. 8, quæst. 4,

p. 2. Gran. de Angel. tr. 5, d. 4. Tanner. 1, p. disp. 5, q. 4, dub. 3. Arrub. 1, p. d. 171, Montep. tom. 4, d. 14, art. 1. Alarc. 1, p. tract. 6, d. 4. Albert. t. 1, princ. 1, corol. 11.

Quæst. VIII. In quo consistat Angelorum locutio? Hic Scot. q. 2. Aureol. quæst. 1, art. 4. Gabriel quæst. 1. Greg. quæst. 1. Interpretes S. Thomæ proxime relati artic. 1 et 2. Suar. lib. 2, cap. 26 et 27. Val. 1, p. disp. 8, quæst. 4, p. 2. Gran. de Angelis, tr. 5, disp. 4. Tann. 1, p. disp. 5, q. 4, dub. 3. Arrubal. 1, part. disp. 171. Montepilos. tom. 4, dist. 14, art. 2 et 3. Alar. 1, p. tr. 6, d. 4. Albert. tom. 1, prin. 1, corol. 11.

Quæst. IX. An Angeli superiores illuminent inferiores? Hic Aureol. a. 3. Scot. quæst. 2. Gabr. q. 2. Cajet. Bannez. Zum. Nazar. Navarret. Pesant. Mol. Vasq. et alii 1, p. q. 106, art. 1. Suarez de Ang. lib. 6, c. 11 et sequent. Valent. 1, p. d. 8, q. 4, p. 1. Gran. de Angelis, tract. 5, disp. 3. Tanner. 1, p. disp. 5, q. 4, dub. 6. Arrubal. 1, p. disp. 173. Montep. tomo 4, d. 24, Alarc. 1, p. tr. 7, d. 4, c. 10 et 11.

Quæst. X. An Angeli superiores videant cognitiones Angelorum inferiorum? Hic Aur. art. 1. Gab. quæst. 2. Greg. quæst. 1. Fab. disp. 35. Alii relati distinct. 7, q. 7.

DISTINCTIO X.

An omnes Spiritus cœlestes mittantur?

Prima sententia est, non mitti omnes, sed eorum aliquos perpetuo assistere Deo in cœlesti Jerusalem; aliquos in hæc inferiora descendere. Primo: quia Daniel, 7 dicitur: *Millia millium ministrabant ei et decies centena millia assistebant ei*. Ubi recensentur alii assistentes Deo; alii vero deputati, ut in Dei ministeria mittantur. Secundo: quia Dionysius ait, superiora agmina ab intimis nunquam recedere: quia exteriora officia inferiorum sunt propria.

2. Secunda sententia, omnes a Deo mitti. Primo: quia Isaias c. 7, ait, *Volavit ad me unus de Seraphim*. Seraphim autem superioris ordinis sunt. Secundo: quia, juxta Apostolum Heb. 2. *Omnes sunt ad-ministratorii spiritus in ministerium missi*. Neque enim dedecet supremorum dignitatem mitti: cum Filius Dei in hunc mundum a Patre missus sit. Si autem quæretur, cur unus tantum ordo, Angelorum nomine vocetur, qui nuncii interpre-

tantur, siquidem omnes sunt nuncii Dei, seu a Deo missi? Respondetur, ideo esse, quia unus inter omnes ad id munus deputatus est; quamvis alii etiam interdum et rarius ei muneri serviant.

3. Conclusio est : Utraque sententia est probabilis et neutra omnino certa. Quia utraque probabilibus nititur rationibus, quæ ab alia facile diluuntur. Nam argumenta primæ sententiæ sic dilui possunt. Nimirum, superiora agmina secundum Danielelem Deo assistere et secundum Dionysium nunquam recedere; quippe ex officio, cum quo componitur, ut aliquando rarissime mittantur. Argumenta vero secundæ sententiæ sic explicantur. Ideo Seraphinum dici volavisse, quia detulit præceptum Dei, ut inferior Angelus volaret. Qui Angelus inferior dici potuit Seraphim, quia ab ardore *Seraphim* dicitur, et ille incendere iussus est labia prophetæ. Secundo : ideo omnes dici administratorii spiritus; vel, quia omnes mittuntur ad alios Angelos, quamvis non ad homines, vel quia nomine *omnium* comprehensi sunt tantum omnes ordines Angelorum.

4. Quibus hæ duæ sententiæ videntur componi per tertiam sententiam mediam, quæ tuetur, non mitti omnes ad homines et hæc inferiora; quamvis ad alios Angelos, aut homines, omnes mittantur. Quippe Angeli supremi mittuntur ad medios, ut eis significant præcepta Dei et medii ad infimos, ut infimi

tandem illa in hæc inferiora exequantur. Nam omnes dicuntur Angeli, seu nuncii Dei. Item omnes administratorii spiritus. Ergo omnes in aliquod ministerium mittuntur. At, quia inæquales sunt juxta suam dignitatem, hoc ministerium inæqualiter exercent. Ergo superiores ad medios et medii ad inferiores, inferiores vero ad homines mitti debent.

5. At objicies, certo constare missos esse a Deo Michaellem, Gabrielem, Raphaelem, qui pertinent ad supremum ordinem. Respondet : Non constat, hæc nomina esse singularium determinatorum Spirituum, pertinentium ad certum et determinatum ordinem. Sunt enim qui volunt, indeterminate convenire posse variis Spiritibus ratione alicujus facinoris, aut officii, quod gesserint. Michael enim dicitur, *Quis ut Deus?* Gabr. *Fortitudo Dei*; Raphael, *Medicina Dei*, sicut dæmon dicitur *diabolus*, quia criminator est; *Satan*, quia adversarius; *Belial*, quia apostata; et *Leviathan*, quia additamentum. Sic sunt alia nomina quæ pluribus possunt esse communia.

QUESTIONES.

Quæst. I. An et qui Angeli et ad quos mittantur? Hic S. Thom. art. 2 et 3. Bonav. a. 1, q. 1 et 2.

Dur. quæst. 1. Scot. q. 1. Aureol. art. 1. Gabr. q. 1. Fab. disp. 42, cap. 1. Cajet. Zumel, Nazarius, Navarrete, Pesantius et Molina 1, p. q. 112, art. 1 et 2. Vasquez 1, p. disp. 244. Suarez lib. 6 de Angelis, c. 9 et 10. Valentia 1, p. d. 8, q. 6, p. 2. Granad. de Ang. tr. 16, disp. 4 et Tann. 1, p. disp. 5, quæst. 6, dub. 8. Montepilos. tom. 4, disp. 27. Alarcon. 1, p. tr. 6, dist. 10, cap. 1.

Quæst. II. An Angeli ad Angelos missi eos illuminent et instruant? Hic S. Bonav. art. 2, q. 1. Alii relati dist. 9, q. 9.

Quæst. III. An Angeli ad Angelos missi cum eis loquantur? Hic Bonav. art. 3, q. 1. Gregor. q. 1. Alii relati dist. 9, q. 7.

Quæst. IV. Quid sit Angelorum locutio? Et an ea fieri possit Angelis absentibus et aliis non audientibus? Hic Bonavent. art. 3, q. 1. Greg. q. 1. Alii relati dist. 9, q. 8.

Quæst. V. An Angeli missi ad homines ministrent eis illustrationes et affectiones gratiæ? Hic Bonav. art. 2, quæst. 1 et 2. Fab. disp. 42, cap. 4. Cajet. Zumel, Nazarr. Navarrete, Pesantius, Molina et alii 1, p. q. 111, art. 1 et 2. Suar. de Angelis, lib. 6, c. 16 et 19. Vasq. 1, p. d. 235, t. 1. Valentia 1, part. disp. 8, q. 6, p. 3. Gran. de Angelis, tract. 16, disp. 5, sect. 3. Tann. 1, p. disp. 5, q. 6, dub. 7 et 8 et 1, 2 d. 2, q. 2, dub. 5. Montepilos. tom. 4, d. 28. Alarcon. 1, p. tr. 6, d. 10, c. 5.

Quæst. VI. An Angeli beati sint liberi in exequendo ministerio ad quod mittuntur? De quo nihil ex professo Scriptores. Mutuare lucem ab iis qui disserunt de libertate Christi.

Quæst. VII. An Angeli possint assequi naturali cognitione mysteria gratiæ, quibus homines, aut alios Angelos instruunt? Cajet. Bannez, Zumel, Nazarr. Navar. Pesant. Molina et Vasq. 1, p. q. 57, art. 5. Suar. de Angel. lib. 2, c. 29. Valent. 1, p. d. 4, q. 8, p. 4. Gran. de Angel. tract. 6, disp. 2. Tanner. 1, p. d. 5, q. 3, dub. 7. Arrubal. 1, p. disp. 172. Mont. tom. 4, disp. 11, art. 7. Alarc. 1, p. tr. 6, disp. 3, c. 14. Albertinus tom. 1, princ. 1, corollar. 13. Nos de ente supern. disp. 11, c. 12.

Quæst. VIII. An ad omnia sui ministerii obsequia dirigantur Angeli ex visione beata? Hic S. Thom. art. 4. Nihil ex professo alii; res tamen est theologico examine digna et in qua utrinque non levis argumentis certari potest.

DISTINCTIO XI.

Quod quæque anima habet Angelum bonum ad sui custodiam delegatum, et malum ad exercitium.

Prima conclusio : Cuilibet homini deputatus est Angelus bonus ad sui custodiam. Primo : ex illo Matth. 18. *Angeli eorum vident faciem Patris mei.* Ubi Angeli dicuntur esse parvulorum, quia eorum custodes, atque rectores invisibiles sunt. Secundo : quia Hieron. in eum locum testatur, *Unamquamque animam habere ab ortu suæ nativitatis Angelum ad sui custodiam deputatum.* Tertio : quia Gregorius quoque ait, bonos Angelos saluti hominum studere et malos similiter exercitio et tentationi eorum. Confirmatur ex Tobiae 3 et Act. 12, ubi legitur, Tobiam et Petrum habuisse Angelos suarum viarum comites et socios. Ex quibus colligitur primo, etiam malos Angelos deputari ad hominum exercitium. Secundo : quamvis omnès Angeli boni expetant uniuscujusque hominis salutem et mali omnes perniciem ; eum tamen, qui custodit et insidiatoris officio fungitur, speciali studio in salutem,

aut perniciem cujuscumque hominis per internas admonitiones et suggestiones intendere.

2. Secunda conclusio : Unus et idem Angelus incumbit custodiæ plurium hominum successive. Nam homines prædestinati, æquales sunt numero Angelis prædestinatis, ut *distinctio* 9 dictum est. At Angeli prædestinati non solum incumbunt custodiæ hominum prædestinatorum, sed reproborum. Ergo ex tota collectione hominum necesse est, ut eidem Angelo incumbat custodia plurium hominum. Cum quo tamen stat, unumquemque hominum habere suum Angelum proprium. Quia simul non custodit Angelus plures homines, cum singulis hominibus simul viventibus singuli Angeli deputari possint.

3. Tertia conclusio : Angeli beati per obsequia Deo præstita in custodiam hominum augent merita et beatitudinis præmium. Augere merita probatur ; augent obsequia, nostræ custodiæ intenti in obedientiam Dei. Hæc obsequia sunt merita. Ergo augent merita. Augere præmium beatitudinis probatur : Cum his obsequiis augent dilectionem Dei, ac per consequens etiam ejusdem cognitionem, ex qua dilectio proficiscitur. Cognitio autem et dilectio Dei est Angelorum beatitudo : Ergo augent beatitudinem. Secundo : quia Angeli profecerunt in cognitione Incarnationis, ac per consequens etiam in cognitione Deitatis, in qua beatitudo consistit. Nam Isaïæ 63, ad-

mirantur Angeli : *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra?* Et Psal. 23. *Quis est iste Rex gloriæ?* Ubi proponuntur Angeli noscentes de novo Divinitatem Christi sibi ignotam. Quare dixit Paul. Eph. 3, hoc mysterium fuisse *absconditum a seculis* et postea, *innotuisse Principibus et Potestatibus in cælestibus*. Quippe, expendente Hieronymo, quia Angeli non noverunt illud, donec passio Christi impleta est.

4. Objicitur Aug. lib. 5, *supra Genes. c. 16*, dicens : *Non latuisse Angelos hoc mysterium*. Respondet cum Haymone in eum locum; primo : Hieronymum velle, ut fuerit ignotum Angelis inferioribus : Aug. vero, notum fuisse superioribus. Secundo : Aug. velle, fuisse superioribus ex parte notum et postea superioribus et inferioribus potuisse perfecte ac plene, quod Hieronymus intendit.

5. Secundo : objicitur Isidorus lib. 1, *de sum. bono, c. 12*, dicens : *Angeli in verbo Dei omnia sciunt antequam fiant*. Item, Greg. lib. 2, Moral. c. 3. *Quid est, quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt?* Ergo eis nihil fuit ignotum. Ad Isidorum respondet : Non dixit, omnes Angelos omnia scire : atque adeo aliquibus aliquid latere potuit. Item, non dixit, omnia scire Angelos perfecte et adæquate; unde perfecta et adæquata notio supervenire potuit. Ad Gregorium : Angeli beati sciunt omnia quæ ad eorum beatitudinem necessaria

sunt, ut Trinitatem et unitatem Dei. Cum quo stat, non fuisse notionem, quæ ad augmentum beatitudinis spectat, ut Incarnationis Christi et aliorum.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An unicuique hominum deputatus sit Angelus custos? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Aureol. q. 1, art. 1. Gabr. q. 1. Cajet. Zumel, Nazar. Navarret. Pesant. Molina et alii 1, p. q. 113, art. 1 et 2. Vasq. 1, p. disp. 245, cap. 1. Suar. lib. 6, de Angelis, cap. 17 et 18. Val. 1, p. disput. 8, q. 6, p. 3. Granad. de Angelis, tract. 16, disp. 5. Tanner. 1, p. disp. 5, q. 6, dub. 8. Montep. tom. 4, d. 29, art. 1 et seq. Alarcon 1, p. tract. 6, disp. 16, cap. 2.

Quæst. II. An Angelus custos possit ministrare homini illustrationes et affectiones gratiæ auxiliantis? Hic Scot. q. 1. Aureol. q. 1, art. 2. Gab. q. 1. Fab. d. 42, c. 4. Alii relati dist. 10, q. 5.

Quæst. III. An Angelus custos sit liber in agenda custodia hominis, cui deputatur a Deo? De quo dist. 10, q. 6.

Quæst. IV. An mereatur obsequiis Deo exhibitis in custodiam hominis, eisque suam beatitudinem augeat? Hic S. Th. q. 2, art. 1. Bon. art. 2, q. 2. Gabr. q. 1.

Cajet. Bann. Zum. Nazar. Navarr. Pesant. Mol. et Vasq. 1, p. q. 62, art. 9. Suar. de Angel. lib. 6, cap. 6 et seq. Valent. 1, p. d. 14, q. 1, 3, p. 4. Gràn. de Angel. tract. 12, q. 5. Tanner. 1. p. d. 5, q. 6, dub. 1. Arrub. 1, p. d. 176, q. 1. Montepilos. tom. 4, d. 20, art. 6, a num. 6. Alarcon. q. 1 p. tract. 6, disp. 8.

Quæst. V. An doleat, tristeturve de hominis a se custoditi damnatione? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 5. Bonav. art. 2, quæst. 3. Gabriel q. 1. Cajet. Zumel, Nazar. Navarret. Pesantius et Molina 1, p. q. 113, art. 7. Suar. de Angel. lib. 9, c. 19, num. 12. Valent. 1, p. d. 8, q. 6, p. 3. Granad. 1, 2, tr. 3, de beati. d. 2. Tann. 1, p. disp. 5, q. 6, dub. 8.

Quæst. VI. An Angelus indigeat illuminatione alterius ad noscendum mysteria gratiæ? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Durand. q. 3. Alii relati dist. 10, quæst. 7.

Quæst. VII. An Angeli mutua locutione in aliquibus sibi occultis instruuntur? Ubi quid eorum locutio sit? Hic S. Th. q. 2, art. 3. Durand. q. 2. Alii relati dist. 9, q. 7 et 8.

Quæst. VIII. An omnia quorum species habet, possit simul distincte cognoscere? Hic Greg. q. 1. Aureol. q. 3. art. 3. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarr. Pesantius, Molina et Vasq. 1, p. q. 58, art. 1 et 2. Suarez de Angelis, lib. 2, c. 34. Valent. 1, p. disp. 4, q. 9, p. 1 et 3. Gràn. de Angel. tract. 7,

disp. 1. Tann. 1, p. disp. 5, q. 3, dub. 8. Arrub. 1. p. disp. 165. Montepilos. tom. 4, dis. 15. Alarcon. 1, p. tr. 6, disp. 2, cap. 4.

DISTINCTIO XII.

De aliarum rerum creatione, et præcipue de operum sex dierum distinctione.

Postquam disseruit de Angelis exponit creationem aliarum rerum eo ordine, quo a Moyse refertur. Prima conclusio est: Non creavit Deus simul cum Angelis totam universitatem creaturarum. Quo deseritur sententia Augustini *lib. 1, super Gen. cap. 15*, volentis, omnia fuisse creata simul. Hæc sententia præfertur; primo: quia conformior est historiæ Moysis distinctis in *Genesi* opera creationis per spatia sex dierum. Secundo: quia communior est Ecclesiæ Patribus, Gregor. Hieronymo, Bedæ et aliis.

2. Secunda conclusio: simul cum Angelis creata fuit materia, seu massa totius universi infor-

mis et rudis. Constat *ex c. 1. Genes. In principio creavit Deus cælum et terram. Terra autem erat inanis et vacua.* Ubi nomine cæli intelliguntur Angeli : terræ vero nomine materia universa elementorum. Quare eodem etiam nomine aquæ significatur, ibi : *Spiritus Domini ferebatur super aquas* : quia humor aquæ conferebat ad rerum naturalium productionem. Item, *inanis et vacua* dicitur : quia informis et rudis condita est. Quod etiam significatur a Græcis illam nuncupantibus *Chaos*. Necnon cum vocatur *Abyssus*, juxta illud : *Et tenebræ erant super faciem abyssi.* Hæc ruditas et informitas materiæ ex duplici capite procedebat. Primo : quia offusis tenebris nullus apparerebat splendor. Secundo : quia deerat dispositio et distinctio formarum, quæ postea in eam materiam inductæ sunt.

3. Cæterum duo animadvertenda sunt. Primum : eam materiam non adeo fuisse informem, ut omni penitus forma substantiali caruerit ; hoc enim materiæ impossibile est ; sed formis duntaxat substantialibus et accidentalibus, quibus postea disposita et distincta fuit. Secundum ; eas tenebras materiæ illi offusas, non fuisse quidpiam positivum, sed privationem tamen lucis, sicut silentium est privatio soni, et nuditas, privatio vestis. Nec obest Dan. 30, tenebras inter creaturas convocari ad benedicendum Deum : *Benedicite, lux et tenebræ, Domino.* Quia, licet proprie tenebræ, pri-

vatio sint lucis ; interdum etiam, earum nomine, aer obscurus significatur.

4. Tertia conclusio : Hæc materia idem spatium, eundemque situm occupabat, quem modo universa corporum materia occupat. Quia nulla legitur facta in ea mutatio loci. Unde plerique sentiunt ; eo usque illam porrigi, ut supra firmamentum ascenderet, cum aquæ supra firmamentum adesse, narrentur, juxta illud Psalm. *Et aquæ, quæ super firmamentum sunt, laudent Dominum.*

5. Quarta conclusio : Totam illam materiam elaboravit Deus spatio sex dierum, quin deinceps novam formam in eam induxerit. Nam apud Genesim Deus refertur sex diebus intentus in constructionem omnium creaturarum et die septimo vacans ab omni opere creandi. Quod de novo opere creationis accipiendum est. Nam operibus sex dierum semper Deus incumbit, juxta illud Jo. 5. *Pater meus operatur usque nunc et ego operor.* Porro quatuor modis, docente Alcuino *super Genes.* Deus operari dicitur. Primo : ab æterno producendo Verbum, per quod omnia creavit et in quo omnia disposuit. Secundo : in primordio mundi, edendo materiam omnium creaturarum. Tercio : spatio sex dierum, inducendo in illam varias species formarum. Quarto : deinde, eam quotidie reformando ; tum similibus formis quæ primarum interitum substituant : tum etiam aliis

quæ in earum semine et virtute continebantur. Postremo: igitur modo nunc Deus operari dicitur. Cum quo stat, die septimo a creatione novarum formarum quæ in primoribus non continentur, requievisse.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An mundus fuerit in tempore creatus? Hic S. Th. art. 2. Bon. art. 2, q. 2. Suarez lib. 1, de opere sex dierum. c. 2. Val. 1, disp. 3, q. 3, part. 1. Perer. in Genes. c. 1, vers. 1, Sallianus tom. 1, c. 4. Cornel. in Genes. c. 1, vers. 1. Tann. 1, p. d. 6. q. 1, dub. 3. Aversa q. 31. Philos. sect. 7, Rubius lib. 8 Physicorum, q. 1. Cajet. Zumel et alii interpretes S. Th. 1, p. q. 46, art. 1 et 2.

Quæst. II. An potuerit ab æterno creari? De quo dist. 1, q. 6.

Quæst. III. An Deus mundum simul creaverit? An successive sex diebus naturalibus? Hic S. Th. art. 2 et 3 Bonav. art. 1, q. 1. Suar. lib. 1, de opere sex dierum, cap. 10, 11 et 12. Valentia 1, par. disp. 5, quæst. 2, part. 2. Perer. in Genes. lib. 1, disp. 1. Salian. tom. 1, cap. 5. Cajet. et Zum. cum S. Thom 1, p. quæst. 74, art. 2. Molin. 1, part. tract. sex dierum, disp. 1. Granad. 1, contrav. 8, tr. 3, disp. 5. Tanner. 1. disput. 6, q. 1, dub. 4. Hurtado disp. 3, de cœlo, sect. 1.

Quæst. IV. An Angeli simul cum cœlo fuerint creati? Hic S. Thomas art. 5. Alii relati dist. 2, quæst. 1.

Quæst. V. An simul cum cœlo creata fuerint elementa? Hic S. Thom. art. 5. Bonav. art. 1, q. 3. Suar. lib. 1, de opere sex dierum, cap. 8. Perer. in Genes. cap. 1, vers. 1. Salian. tom. 1, cap. 11. Tanner. 1, p. disp. 6. q. 2, dub. 2.

Quæst. VI. Quodnam sit cœlum in principio creatum? Suar. lib. 1, de sex diebus, c. 3 et seq. Val. 1, p. disp. 5, q. 2, p. 1. Perer. in Genes. cap. 1, vers. 1. Salian. tom. 1, c. 6. Cornel. in Gen. cap. 1, vers. 1. Molina 1, p. tract. sex dierum, disp. 3, Gran. 1. p. contrav. 8. tract. 2, disp. 1. Tann. 1, p. disp. 6, q. 2, dub. 1 et 2. Hurtado disp. 3. de cœlo, sect. 2. Cajet. Zumel et alii cum Sancto Thoma 1, p. q. 66. art. 1.

Quæst. VII. An materia fuerit informis creata? Hic Sanctus Thomas art. 4. Bonav. art. 1, quæst. 1. Gabr. quæst. 1. Durand. q. 2. Scot. q. 2. Aureol. art. 2. Suar. lib. 1, de opere sex dierum, c. 8. Valent. 1, p. disp. 5, quæst. 2, part. 1. § Secundo quæritur. Salian. tom. 1. cap. 11. Cornel. in Genes. cap. 1, vers. 2. Molin. 1, part. tract. sex dierum, disp. 4. Conimb. 1. Physic. cap. 9. quæst. 6, art. 3. Cajet. Zumel et alii 1, p. q. 66, art. 1.

Quæst. VIII. An potuerit informis creari ex natura rei, aut de potentia absoluta? Hic. S. Th. ar-

tic. 4. Bon. art. 1, q. 1. Gabr. q. 1. Greg. q. 2. Dur. q. 2. Scot. q. 2. Aureol. art. 2. Suar. lib. 1. de sex dieb. c. 8 et disp. 13. Metaph. sect. 4 et 5 et disp. 15, sect. 2. Val. 1. p. disp. 5, q. 2, p. 1, § Tertio quæritur. Scot. lib. 1. Physic. q. 6, Conimb. 1. Physic. c. 9, q. 6, art. 3. Hurtado disp. 2. Physic. sect. 9. Aversa tom. 1. Philos. col. 528 et seq. Arriaga disp. 2. Physic. sect. 6. Rubius lib. 1. Physic. tract. 2, q. 5.

Quæst. IX. An materia cælestis et sublimaris sint ejusdem speciei? Hic S. Th. 1, art. Bonav. art. 2, q. 1. Gabr. q. 2. Durand. q. 1. Suarez disp. 12. Metaphysic. sect. 11 et lib. 1, sex dierum cap. 5. Valent. 1, p. disp. 5, q. 2, p. 1 § Quarto quærit. Molin. 1, p. tract. sex dier. disp. 5. Tanner. 1, p. d. 6, q. 2, dub. 4. Vallesius philos. sac. cap. 89. Delrius in Genes. c. 1, Salmeron tom. ult. in 2. Petri, cap. 3, disp. 4. Fonseca in Metaphysic. c. 4, q. 2. Hurtado disp. 1, de cælo, sect. 2. Aversa de cælo, q. 33, sect. 1 et 6. Arriaga disp. 2. Physic. sect. 11. Rub. de cælo, lib. 1, cap. 1, q. 6. Cajet. Zumel et alii cum S. Thom. 1, part. quæst. 66, art. 2.

Quæst. X. An sit creata, an potuerit materia cælestis ex se ad unicam tantum formam determinata? Cajet. 1, p. q. 66, art. 2. Achillin, lib. de Orbibus, cap. 2. Suar. disp. 13. Metaph. sect. 11. Conimb. 1, de cælo, c. 2, q. 6, art. 4. Rub. c. 2, q. 8. Albertus de quatuor co-

ævis, q. 2, artic. 6. Aversa quæst. 33, de cælo, sect. 9.

Quæst. XI. An cælum sit corpus simplex, potueritve corpus esse simplex absque compositione materiæ et formæ? Tann. 1, p. disp. 6, q. 2, dub. 4. Rub. lib. 1, de cælo, cap. 2, qu. 5. Hurtado d. 2, de anima, § 49 et d. 1, de cælo, sect. 1. Suar. d. 13, Metaph. sect. 10. Conimb. 1, de cælo, cap. 2, qu. 4, art. 3. Aversa qu. 33, de cælo, sect. 5. Zimara theorem. 107. Zabarel de cælo, c. 6. Piccolom. c. 10. Raguseius d. 13, perip. c. 7 et 8. Cajet. Bannez, Zumel et alii cum S. Th. 1, p. q. 66, art. 2. Venetus de cælo, c. 2. Sotus 2. Physic. q. 1. Cremonæus de cælo, sect. 3. Arriaga disp. 5. Physic. sect. 3.

Quæst. XII. An formæ substantiales primum sint productæ per veram creationem, an per generationem? Suar. lib. 1, sex dier. c. 1. Molina 1, p. tr. sex dier. q. 2. Aversa q. 31. Phil. sect. 6.

Quæst. XIII. An omnes formæ substantiales corporeæ nunc existentes, quoad species in principio creatæ sint, aut increatis in principio contineantur? Suar. lib. 2, sex dier. c. 11. Val. 1, p. d. 5, q. 4, p. 1. Cajet. Zumel, et alii cum S. Thom. 1, p. q. 73, art. 1 et 2.

DISTINCTIO XIII.

Quæ fuerit prima distinctionis operatio.

Conclusio est : Post Angelos conditos, et creatam rudem et informem omnium corporum massam primo Deus edidit lucem, quæ tempora in dies, noctesque distingueret. Constat ex illo Genes. 1. *Dixit Deus : Fiat lux, et facta est lux, et divisit lucem a tenebris, appellavitque lucem diem, et tenebras noctem; et factum est vespere, et mane dies unus.* Accedit congruens ratio : Expediebat enim, ut Deus prævaleret ornatui creaturarum per lucem, quæ eximias earum differentias patefaceret. Sed in hoc opere formando aliquot dubitationes occurrunt.

2. Prima dubitatio est : An ea lux fuerit spiritualis, an corporea? Aug. lib. 1, de Gen. ad lit. c. 3, voluit esse spiritualement, nempe, splendorem gratiæ justificantis, qua Angeli boni prius creati informes sine gratia, et sub creatione cœli comprehensi postea dono gratiæ illustrati sunt, et a malis tenebrarum Principibus divisi.

Verum litterali sensu ea lux corporea fuit, quippe lucidum corpus ex præjacenti materia formatum, ex se emissivum lucis. Proprius enim sensus superioris textus lucem corpoream significat.

3. Secunda dubitatio est : Ubi nam ea lux corporea producta fuit? Ibi primum eam lucem apparuisse verisimile est, ubi sol quotidiano cursu circumvehitur. Is enim aptior erat locus, ut cæteris operibus præluceret, et eodem tramite circumvectus primum occidens deinde oriens, et vespere, et mane, diem et noctem distingueret. Neque obstabat abyssus omnem altitudinem regens. Nam aquæ tunc rariores erant, eoque capiendæ lucis aptiores, nautæ enim rarefacientes aquas oleo emisso ex ore, reddunt illustriores eas, ut profunda maris perlustrent.

4. Tertia dubitatio : Quomodo accipiatur dies cum illa luce incipiens, Interdum dies accipitur lux ipsa illius corporis lucidi tenebras priores depellens, seu actio illuminatrix ipsius seorsim a tenebris. Verius tamen dies accipitur spatium viginti quatuor horarum complectens illuminationem lucis et noctem, juxta illud : *Factum est vespere et mane dies unus.* Unde lux illa suos cursus prius fecit vespere, et postea mane spatio vigintiquatuor horarum, quæ diem integrum expleverunt. At primus dies mane non habuit; sed primum mane, quod ea luce factum est, non inclusive, sed exclusive ad primum diem pertinuit. Mane

enim est initium diei nondum plenam lucem complectens. At illud corpus plena luce incepit illustrare orbem. Itaque primum mane fuit initium secundæ diei, quæ usque ad mane secundum exclusive computatur. Unde prima computatione dies naturales a mane usque ad mane, comprehendentes noctem, postremam sui partem, recensebantur. Postea vero a vespere ad vespere comprehendentes noctem, primam sui partem, computati sunt, ut mystice significaretur peccatum hominum præcedens, et lux mundi Christus tenebrarum depulsor superveniens, juxta illud Pauli Eph. 5. *Eramus aliquando tenebræ; nunc autem lux in Domino.* Porro noctes illo triduo omnino tenebrosæ fuerunt, obscurioresque sequentibus, cum nondum creata fuissent luminaria quæ nocti prælucere.

5. Quarta dubitatio : Quare Sol postea creatus est, siquidem ad illustrandum orbem et distinguendum dies, corpus illud lucidum sufficeret ? Ratio potest esse : vel, quia corpus illud superiora tantum corpora illustrabat, et Sol ad illustranda inferiora necessarius fuit : vel, quia in illa ruditate mundi non fuit lux omnino adulta et perfecta, qualis fuit splendor Solis ad rerum generationes necessarius. Unde Sol ex illius corporis materia formatus fuit, aut in eam partem cæli, ex qua Sol formatus fuit, successit, quin superiori Solis luce valeat discerni.

6. Quinta dubitatio : Quænam fuerit locutio illa, qua dixit Deus : *Fiat lux.* August. lib. 1, *super Genes. c. 1, 4 et 9*, respondet, non fuit formatio aliqua temporalis et corporea vocis ; sed locutio æterna, quæ Verbum expressit lucis et omnium creaturarum productivum : tum, quia nulla tunc erat lingua corporea, quæ illam ederet vocem : tum, quia nullus erat corporeus auditus, in quem dirigeretur. Illa igitur locutio tantum fuit æterna sui Verbi, atque Filii prolatio. Quare Ps. 103, dicitur : *Omnia in sapientia fecisti*, hoc est, in Filio. Ad Hebr. 1: *Per quem fecit sæcula.* Psal. 32: *Verbo Domini cæli firmati sunt.* Quibus significatur, simul cum Patre Verbum, seu Filium, cum Spiritu sancto convenisse in productionem creaturarum.

7. Volunt ultra Hæretici, etiam significari, Verbum fuisse instrumentum, quo Pater usus fuit ad formandum creaturas : quia Filius non dicitur operari per patrem, sicut Pater dicitur operari per Filium. Sed respondetur : hæc locutionis diversitas non arguit Filium esse instrumentum Patris, sed Filium operari per virtutem acceptam a Patre ; Patrem vero per virtutem quam habet a se et non a Filio, neque ab alia persona, quod indicat auctoritatem Patris. Item, Patrem genuisse Filium opificem creaturarum : non vero e contra : sicut Pater dicitur judicare per Filium, quia Filium genuit judicem creaturarum. Ita

Chrysostomus *hom. 2, cap. 1, ad Heb.*

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quænam fuerit lux primo die creata; spiritualis, an corporea; substantialis an accidentalis; distincta, an indistincta quoad speciem a luce Solis? Hic S. Thom. art. 2 et 3. Bonav. art. 1 et 2, quæst. 1. Gabriel artic. 1. Scot. quæst. 1. Dur. q. 1. Aureol. art. 1. Suarez lib. 2, sex dier. cap. 1 et 2. Valent. 1, p. disp. 5, qu. 3, p. 1. Perer. in Genes. cap. 1, vers. 3. Salian. tom. 1, die 1, a n. 2. Cornel. in Gen. cap. 1, vers. 3. Molina 1, p. tract. sex dier. disputat. 7. Granad. 1, p. contr. 8, tract. 2, disp. 2. Tanner. 1, p. disp. 6, qu. 6, dub. 3. Arriaga disp. 1, de cœlo, sect. 6. Cajet. Zúmel et alii cum S. Thom. 1, p. qu. 67, art. 1 et seq.

Quæst. II. Quo loco et tempore lux illa exstiterit? Hic S. Thom. art. 4. Gab. art. 3. Aureol. art. 1. Suarez lib. 2, sex dier. c. 3. Perer. in Genes. cap. 1, vers. 3. Tann. 1, p. d. 6, q. 2, dub. 3.

Quæst. III. Qua ratione factus sit primus dies? Hic Bonav. art. 1, q. 2. Gabr. art. 2 et 3. Valent. 1, p. disp. 5, q. 3, p. 1. Perer. in Genes. cap. 1, vers. 3. Salian. tom. 1, die 1, a num. 8. Corn. in Genes. cap. 1, vers. 5. Molin. 1, part. tract.

sex dier. d. 7 et 8. Granad. 1, p. contr. 8, tract. 2, disp. 2. Tannerus 1, p. d. 6, q. 2, dub. 3.

Quæst. IV. An verbo aliquo creato Deus produxerit lucem? Hic Bonav. in lit. dub. 3. Corn. in Gen. c. 2, vers. 3.

Quæst. V. An produxerit Verbo increato, aut Spiritu sancto per se conferentibus ad creaturarum distinctionem? Hic S. Thom. art. 5. Bonavent. in lit. dub. 3. Alii lib. 1, dist. 29, q. 7.

DISTINCTIO XIV.

De opere secundæ diei, qua factum est firmamentum.

Prima conclusio: Secundo die factum est cœlum sidereum, interjectum aquis superioribus et inferioribus. Constat ex sacro Textu. *Dixit quoque Deus: Fiat firmamentum in medio aquarum et dividat aquas ab aquis: divisitque aquas quæ erant sub firmamento, ab iis quæ erant super firmamentum.* Nam ut sentit Beda, nomine firmamenti significatur cœlum si-

dereum. Unde hoc cælum ex materia aquæ confectum est, videlicet illa quæ occupabat spatium quod cælo ipso repletum est. Postest enim ex aquis corpus solidum et perspicuum formari; cum crystallus ex aquis coalescat. Eadem soliditate aquæ supra cælum coaluerunt. Neque mirum est, eas natura labiles supra cælum teneri, cum aquæ in nubes addensatæ in aere consistentes sint. Quo autem fine aquæ supra cælum asserventur, Deus novit.

2. Hæc tamen omnino certa non sunt. Nam Augustinus arbitratur, cælum sidereum non ex aquis, sed igne ex confectum. Item, aquas cælo superiores non solidas, sed fluidas existere et in vapores levissimos exhalare. Ad hæc, non est notum, cujus figuræ cælum sit. Item, an sit mobile, an immobile? Ut mobile iudicetur, non obest firmamentum dici: nam firmamentum dici potuit propter constantem et incorruptibilem existentiam; quamvis motione locali volubilem. Neque ut immobile sit, obest, astra ei insidentia moveri: quia cum ejus quiete potest esse in eo astrorum motus. Secretum etiam est, quare Deus non laudaverit cælum sidereum, sicut alia opera, dicens: *Vidit Deus, quod esset bonum*. Forte, quia factum est die secundo: binarius enim numerus initium divisionis est.

3. Secunda conclusio: Die tertio congregavit Deus aquas cælo inferiores in unum locum, serenavit

aerem et fecundavit terram. Sic sacer Textus: *Congregentur aquæ in locum unum. Et apparuit arida*. Congregatæ dicuntur aquæ: quia primum rarissimæ productæ et in nubes usque in cælum expansæ et hoc die concretæ et condensatæ sunt, ut minus loci spatium occuparent. Quo illæ intra concavitates terræ et intra maris terminos concludi potuerunt. Locus autem dicitur unus: quia fluvii et fontes ex terræ concavis manentes continuisunt cum mari, in quod omnes fluunt. Eo factum est, ut aer illustrior et lucidior existeret, et terra germinibus aptior; atque ita eodem die protulit herbam virentem, arboresque fructiferas.

4. Tertia conclusio: Quarto die ornavit Deus firmamentum, Sole, Luna et stellis in temporum signa. *Dixit Deus: Fiant luminaria in firmamento cæli, etc.* Hoc die incepit Deus ornare principes partes mundi, scilicet firmamentum, aerem, aquam et terram, quas diebus præcedentibus disposuit. Quia vero inter omnes præstantissimum est cælum, ideo primum ei ornatum pulcherrimis luminaribus dedit: deinde vero aer volatilibus, aqua piscibus, terra animalibus sua ornamenta acceperunt. Porro Sol dispositus est illustrando orbi, saluti hominum, fecunditati terræ, ejusque absentia in nocte consulit necessariæ quieti et somno. Solis vicaria dedit cætera astra, ut ea hominibus et animalibus præluce-

rent, eorumque operibus servirent. Omnia luminaria *in signa et tempora* nobis data a Deo dicuntur. *In signa*, scilicet qualitatum, quæ nobis novæ aut proficue de cœlis derivantur. *In tempora*, scilicet ver, æstatem, autumnum et hyemem. Aut *in signa et tempora*, in divisionem horarum, dierum et annorum, quibus tempora distinguantur et annotentur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An super cœlum siderum sint aquæ naturales? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Gab. art. 1. Dur. quæst. 1. Suar. lib. 2, sex dierum, cap. 4. Valent. 1, p. disp. 5, quæst. 3, part. 2. Perer. in Genes. vers. 6. Salian. tom. 1, die 1 a num. 13. Cornel. in Genes. cap. 1, vers. 6. Molina 1, p. tr. sex dier. d. 10. Granad. 1, p. contr. 8, tr. 2, d. 3. Tan. 1, p. disp. 6, q. 3, d. 1. Hurtad. d. 3, de cœlo, sect. 3. Cajetan. Zumel, et alii cum S. Thom. 1, p. q. 68, art. 2.

Quæst. II. An materia cœli sideri sit ejusdem speciei cum materia sublunari? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. art. 1. Alii. dist. 12, q. 9.

Quæst. III. Quænam fuerit aquarum divisio? Suarez lib. 2, sex dierum. cap. 4. Valentia 1, p. d. 5, q. 3, p. 2. Perer. in Genes. vers. 6. Salian. tom. 1, die 3. Granad. 1,

p. contr. 8, tr. 2, d. 3. Cajet. Zumel et alii cum S. Thom. 1, p. q. art. 3.

Quæst. IV. Quid sit firmamentum? Hic S. Th. art. 2. Bonav. art. 1 et 2. Scot. qu. 2. Suarez lib. 2, sex dierum cap. 5. Salian. tom. 1, die 2, a n. 1. Granad. 1, p. contr. 8, tr. 2, disp. 3. Tannerus 1, p. disp. 6, qu. 3, dub. 1. Hurtad. disp. 3, de cœlo, sect. 3. Cajet. Zum. et alii 1, p. q. 68, art. 1.

Quæst. V. An cœlum moveatur ab Angelo, an a se, aut immediate a Deo? Hic S. Thom. art. 3. Bonaven. art. 3. Aureolus quæst. 2. Perer. in Genes. l. 2, qu. 5. Tanner. 3, p. disp. 6, qu. 4, dub. 3. Lessius de perfect. divin. cap. 8. Conimbric. lib. 2, de cœlo, cap. 6, qu. 5. Sotus 2, Physic. qu. 11. Aversa de cœlo, qu. 34, sect. 7. Toletus. ibid. Suar. disp. 18. Metaph. sect. 3, n. 36. Rub. lib. 1, de cœlo, c. 2, q. 8. Vallesius contr. 11. Albertin de Saxon. 8. Physic. quæst. ult. Arriaga disp. 1, de cœlo, sect. 5.

Quæst. VI. Quinam sit cœlorum numerus? Hic S. Thomas art. 4. Gabr. art. 2. Scot. quæst. 2. Perer. in Genes. lib. 2, qu. 4. Molin. 1, p. tr. sex dierum, disp. 10. Tannerus 1, part. disp. 6, qu. 4, dub. 4. Rubius lib. 2, de cœlo, cap. 5, q. 2. Hurtado disp. 2, de cœlo, sect. 1. Aversa de cœlo, quæst. 32, sect. 5. Arriaga disp. 1, de cœlo, sect. 4. Conimb. 1, de cœlo, c. 5. qu. 1. Cajet. Zum. et alii cum S. Th. 1, p. q. 68, art. 4.

Quæst. VII. An motus localis sit

naturalis cœlo? Hic S. Thom. art. 3. Gab. a. 3. Durand. q. 2. Conimb. c. 1, de cœlo, cap. 2, q. 3, art. 1. Hurtad. disp. 2, de cœlo, sect. 4. Arriaga d. 1, de cœlo, sect. 5. Rub. de cœlo, lib. 1, cap. 1, qu. 2.

Quæst. VIII. Quomodo aquæ in unum locum fuerint congregatæ? Suarez lib. 2, sex dierum, cap. 6. Val. 1, p. disp. 5, quæst. 3, p. 3. Perer. in Gen. c. 1, vers. c. 9. Salian. tom. 1, die 3. Cornel. in Gen. c. 1, vers. 9. Mol. 1, p. tract. sex dierum, disp. 11. Granad. 1, part. contr. 8, tr. 2, disp. 4. Tann. 1, p. disp. 6. qu. 4, dub. 1. Cajet. Zum. et alii 1, p. qu. 69, art. 1.

Quæst. IX. An cœli influant in hæc inferiora? et an immediate? Hic Gabr. art. 3, dub. 3. Sot. qu. 3. Durand. p. 2, q. 1. S. Thom. art. 2. Bonavent. art. 4, qu. 2. Hurtado dist. 2, de cœlo, sect. 6. Aversa de cœlo, qu. 35, sect. 4 et 5. Suarez. lib. 1, sex dierum, c. 5 et disp. 22, Metaph. sect. 5. Conimb. 2, de cœlo, cap. 3, qu. 2 et 3. Zimara theorem. 45. Zabarel. de calore cœli, c. 9. Piccolom. c. 39. Rub. de cœlo, cap. 3, q. 2. Fonseca 5, Metaphysic. cap. 2, qu. 9, sect. 2 et lib. 7, cap. 7, qu. 3. Sotus Physic. qu. 4. Arriaga d. 1, de cœlo sect. 6.

Quæst. X. An cœli et astra habeant vim movendi arbitrium creatum? Indeque possint astrologi prædicere eventus ab arbitrio pendentes? Hic Gabr. art. 3, dub. 3. Sot. quæst. 3. Duran. p. 2, qu. 2. S. Thom. art. 3. Bonavent. art. 4, qu. 3. Perer. in Genes. lib. 2, c. 1

et seqq. Aversa de cœlo, qu. 35, sect. 10. Pennotus de lib. arb. lib. 10, c. 2 et 3. Rub. de cœlo, c. 3, q. 6. Salas 1, 2, tr. 5, d. 2. Tannerus 1, 2, d. 2, qu. 2, dub. 5.

Quæst. XI. An plantæ tertio die productæ sint viventes? Suarez lib. 1, de anima, cap. 4. Hurt. d. 3, de anima, sect. 1. Aversa de anima, q^{ta} 46, sect. 4. Arriaga d. 2, de anima. Interpretes Aristotelis 1, de anima, text. 3 et S. Th. 1, p. q. 18, art. 1.

Quæst. XII. An tertio die Paradisus productus sit? Qualis et ubi? Suar. lib. 2, sex dierum, c. 7, n. 13 et 14 et lib. 3, c. 6. Val. 1, p. d. 7, q. 6, p. 1. Perer. in Gen. lib. 3. Salian. tomo 1, die 3, a n. 26. Corn. in Gen. cap. 2, vers. 8. Molin. 1, p. tr. sex dierum, d. 18. Gran. 1, p. contr. 8, tract. 9, d. 1. Cajet. Zum. et alii 1, p. q. 102. Bellarm. de gratia primi hominis, c. 10 et sequenti.

Quæst. XIII. An ante cœli motum præcesserit tempus aliquod reale, aut imaginarium, quod potuerit esse mensura motuum? Suarez l. 1, sex dierum, c. 9. Val. 1, p. d. 5, q. 3, p. 1 § Sexto quæritur. Corn. in Gen. c. 1, vers. 1. Gran. 1, p. contr. 8, tr. 1, d. 1, n. 11. Tann. 1, p. d. 6, q. 1, dub. 4. Cajet. Zum. et alii 1, p. q. 66, art. 4.

Quæst. XIV. An omnia astra suam lucem mutuentur a Sole? Perer. in Gen. cap. 1, vers. 14. Aversa de cœlo, q. 35, sect. 2 et 3. Conimbr. de cœlo, cap. 7, q. 4.

Rubius q. 1. Molina 1, p. tract. sex dierum, disp. 15. Philateus de cœlo, ad tex. 55. Galilæus de maculis Solis, epist. 3. Camillus de cometis, lib. 5, cap. 1.

Quæst. XV. Quanta sit præstantia Solis? Et an aliqua viventia nobilitate vincat? Marsilius 1, q. 1, art. 2, disp. 6 et 7. Zumel et Bannez 1, p. q. 3, art. 1. Perer. lib. 2. Physic. cap. 6. Rubius 2, de cœlo, cap. 1, q. 2, referens Ferraram, Capreolum, Soncinatem, Richardum, Gabrielem et alios.

Quæst. XVI. An cœlum sidereum sit corpus simplex? Possitve esse? Hic Gabr. art. 3, dub. 2. Sof. quæst. 1. Aureol. q. 1, art. 1 et 2. Alii relati dist. 12, quæst. 11.

DISTINCTIO XV.

De opere quintæ diei, quando creavit Deus ex aquis volatilia et naturalia.

Prima conclusio : Quinto die formavit Deus aves et pisces. Sic textus : *Producant aquæ reptile animæ viventis et volatile super ter-*

ram, etc. Quibus Deus ordinavit duo elementa, aerem et aquam. Quanquam aves et pisces ex una materia aquæ construxerit.

2. Secunda conclusio : Sexto die creavit Deus animalia terrestria : et postremo totius orbis Principem hominem. Ita Textus : *Producat terra animam viventem, jumenta et reptilia et bestias terræ secundum species suas.* Quibus adjungit : *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram.* Quo infinum elementum, terram, decoravit.

3. Sed dubitatur primo : An animalium venena nocerent homini, si non deliquisset in Deum? Negat, nociva tunc fore venenosa animalia. Quia in solam peccati vindictam noxia esse cœperunt.

4. Dubitatur secundo : An omnia terrestria animalia eo die producta sint? Affirmat producta omnia quæ per generationem fiunt; non vero ea quæ ex aliorum corruptione nascuntur, ut muscæ, vermes, et similia : quia nulla tunc aderat putrefactio, ex qua manarent; atque ita ea solum in materia et semine eo die cœperunt.

5. Dubitatur tertio : Quare homo postremus conditus sit? Scilicet, quia homo est totius orbis corpori dominus et Princeps, cui congruebat prius parari domum, quam incoleret; creaturas quæ servirent : bonaque omnia quæ ejus dominio subjacerent.

6. Dubitatur quarto : Quare operum creatio distincta sit per sex

dies, cum plerique sentiant, omnia esse creata simul, maxime cœlum et quatuor elementa? Voluit Augustinus, ideo per dies esse distincta, ut rudes populi, quibus Moyses historiam retulit, clarius ea perciperent et simultanea omnium editione minime confunderentur. Verius tamen est, esse distincta per dies : quia revera successivis intervallis condita sunt : tum, quia is sensus Scripturæ sacræ est germanior : tum, quia omnibus Scriptoribus Catholicis probatur.

7. Tertia conclusio : Die septimo finem imposuit Deus fabricæ creaturarum : scriptum est enim : *Requievit die septimo ab omni opere quod patrarat*. Requievisse dicitur, non, quia labore operis defatigatus significetur, sed quia ab agendo novas species rerum cessavit : sicut *Apoc. 4*, dicitur : *Non habebant requiem dicentia : Sanctus, Sanctus, Sanctus*, hoc est, non cessabant Dei sanctitatem prædicare. Quamvis tamen a novo creaturarum genere condendo vacaverit Deus; cæterum semper intendit in conservationem et reformationem priorum et aliarum quæ in earum semini continentur, educationem, juxta illud Joann. 5. *Pater meus usque modo operatur*, de quo vide *dist. 12, concl. 4*.

8. At objicitur : Die septimo dicitur Deus, *complevisse opus suum*, vel juxta aliam translationem *consummavisse*. Ergo aliquid die illo circa sua opera elaboravit. Respondetur. Deus eo die opus suum

complevisse refertur ; non, quia quidquam denuo creavit, sed, quia sua benedictione et sanctificatione implevit : vidit enim Deus cuncta quæ fecerat et ea invenit *valde bona* : quia non solum in ordine ad se ; sed etiam in ordine ad constitutionem totius universi bona contuitus est. Ideo *Benedixit septimo et sanctificavit illum*. Quo dies septimus, scilicet, Sabbatum referens eum diem mystice, *sanctificatus* dicitur eum et tanquam sanctus lege coli, observarique præcipitur, juxta illud Exodi 20. *Memento sanctificare diem Sabbati*. En quare die septimo opus suum Deus complevisse, seu consummasse dicitur. Nisi velis aliter id intelligi, scilicet quia eo die illud completum et omnibus numeris absolutum contemplatus est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An animalia quinto die producta, bina tantum producta sint? Suar. lib. 2, sex dierum, cap. 10. Salian. tom. 1, die 5, a n. 17.

Quæst. II. An omnes species animalium eo die productæ sint? Suar. lib. 2, sex dierum, c. 10. Val. 1, p. d. 5, q. 3, p. 6. Perer. in Genes. 1, vers 24. Salian. tom. 1, die 6. Cornel. in Genes. cap. 1, vers. 24. Molin. 1, p. tr. sex dier. cap. 20.

Granad. 1, p. contr. 8. tr. 3, q. 3.
Tann. 1, p. d. 9, q. 5. dub. 1.

Quæst. III. An animæ brutorum, sive perfectorum, sive imperfectorum, indivisibiles creatæ sint? Conimb. lib. 2, de anima, cap. 1, q. 8. Hurtado disp. 2. de anima, sect. 4. Tolet. lib. 2, de anima q. 5. Perer. 6, Physicor. cap. 3. Rubius 2, de anima, cap. 1 et 2, q. 3. Murcia ibidem, d. 1, q. 5. Marcel. lus 1, de anima, cap. 9. Aversa, q. 46, de anima, sect. 3. Arriaga, d. 2, de anima, sect. 4. Suar. lib. 1, de anima, cap. 13.

Quæst. IV. An elementa maneant formaliter in mixtis animantibus? Hic Gab. Greg. et Scot. q. 1, Aureol. q. 2. Conimbric. 1, de generatione, c. 10, q. 3. Hurtado, d. de generatione, sect. 2. Suar. d. 15. Metaph. sect. 10. Tolet. 1, de generatione, cap. 10. Vallesius lib. 1, cont. cap. 1, Aresius lib. 1, de generatione, quæst. 51, sect. 4. Aversa q. 43, de generatione, sect. 3. Arriaga disp. 11, Physicorum.

Quæst. V. Quomodo Deus sexto die hominem condiderit? Suarez lib. 3, sex dierum, cap. 1 et sequentibus. Valent. 1, p. disp. 7, q. 1, p. 1 et 2. Salian. tom. 1, die sexto, a n. 13. Cornel. in Genes. cap. 2, vers. 7. Molina 1, p. tract. sex dierum, disp. 11 et sequenti. Tann. 1, p. disp. 6, q. 5, dub. 2. Hurtado disp. 3, de cælo, sect. 6. Cajet. Zumel et alii 1, p. q. 91 et 92. Granad. 1, p. contr. 8, tr. 4, disp. 2.

Quæst. VI. An et qua ratione

homo conditus sit ad imaginem et similitudinem Dei? Suar. lib. 3, sex dierum, cap. 8. Valent. 1, disp. 7, q. 3, p. 1. Salianus tomo 1, die sexto, a num. 38. Perer. in Genes. lib. 4. Cornel. in Genes. c. 1, vers. 26. Tann. 1, p. disp. 6, q. 5, dub. 1. Cajet. Zumel et alii 1, p. q. 93. Ruiz de Trinitat. disp. 44, sect. 5 et sequent. Gran. 1, p. cont. 8. tract. 4, disp. 5.

Quæst. VII. An homo conditus sit a Deo, non solum ut uno, sed etiam ut trino? De quo relati lib. 1, dist. 29, q. 7.

Quæst. VIII. An sexto die Deus sic compleverit opus suum, ut deinde nullam speciem creaturarum denuo produxerit? De quo relati dist. 12, quæst. 13.

Quæst. IX. An sex dies creationis mundi sint successivi et naturales, an intentionales et simultanei? Hic S. Th. q. 3, art. 1. Alii relati dist. 12, q. 3.

DISTINCTIO XVI

De hominis creatione.

Primum egit Magister de crea-

tura pure incorporea, scilicet Angelo : deinde de pure corporea, scilicet de orbe materiali. Nunc aggregatur disserere de creatura partim corporea, partim incorporea, scilicet homine. Quia vero *ex distinctione præcedenti* eum supponit in lucem editum ; modo qualis editus sit, incipit explanare ; explanaturus deinde, quando lapsus et reparatus fuerit.

2. Igitur prima conclusio est : Homo conditus est ad imaginem et similitudinem Dei, unius et trini. Constat ex illis verbis Gen. 1. *Faciamus hominem ad similitudinem nostram*. Ubi, interprete Beda, illud, *faciamus*, denotat Trinitatem personarum, et opus indivisum illarum, hominis creationem fuisse. Illud vero, *ad imaginem et similitudinem nostram*, earum unitatem et æqualitatem demonstrat. Porro, *imago* ibi duas significationes complectitur : alteram, qua bona prædicetur imago Dei : alteram, qua ipsa natura divina proponatur imago, ut intellexit Beda. Cæterum hæc postrema impropria est. Nam imago id proprie dicitur, quod ad aliud repræsentandum productum est. Natura autem divina, neque producta est, neque aliud a se repræsentat, cum aliud a se non sit, nisi creatura, in quam representandam natura divina destinari non potest.

3. Unde improbantur aliquorum interpretamenta, primo : ea verba non esse a Patre ad Angelos directa, sed ad Filium et Spiritum sanctum. Quia Dei et Angelorum non est una

et communis imago et similitudo, ad quam hominem condendum Angelis Proponat. Secundo : imaginem ibi homini adscribi, et non soli Filio Dei ; ideoque hominem esse imaginem Dei et non solum factum ad imaginem Dei, scilicet Filium ; tum, quia homo ab apostolo dicitur 1. Corinth. 12. *Imago et gloria Dei*. Tum, quia Filius solius Patris imago est. Homo autem factus dicitur a Patre *ad imaginem nostram*, scilicet totius Trinitatis. Tertio : hominem non esse factum ad imaginem Filii et similitudinem totius Trinitatis, ut communiter intelligitur.

4. Secunda conclusio : Homo est imago et similitudo Dei secundum animam. Primo : quia homo est imago et similitudo Dei prout antecellit irrationales substantias. Antecellit autem per animam. Secundo : quia anima plura continet, quibus refert Deum ; nempe, tres potentias rationales in una substantia ; innocentiam et justitiam, cognitionem veritatis et amorem virtutis, immortalitatem et indivisibilitatem. Tertio : quia Augustinus *lib. de quant. animæ*, ait animam factam similem Deo.

5. Tertia conclusio : Alia longe est in homine ; alia in Filio increato ratio imaginis Dei. Primo : quia homo factus dicitur ; Filius Dei genitus et non factus. Secundo : homo est imago ad imaginem Dei, Filius Dei est imago et non ad imaginem. Nempe, homo est imago per æmulationem et similitudinem aliquam

conjunctam cum infinita distantia a Deo; Filius Dei est imago Patris per identitatem naturæ cum omni-
moda æqualitate.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quomodo Deus hominem formaverit? De quo relati distinct. præcedenti, q. 5.

Quæst. II. An, et quomodo homo sit imago Dei? Hic S. Thom. art. 2. Bonav. art. 1. Alii relati distinct. præced. q. 6.

Quæst. III. An homo eo sit Trinitatis imago, ut procedat a Deo, non solum ut uno, sed etiam ut trino? De quo relati lib. 1, dist. q.

Quæst. IV. An homo sit imago Trinitatis quoad potentias realiter distinctas ab anima? Hic Greg. q. 3, Sot. et Gabriel cum Okamo q. 1. Suarez lib. 3, sex dierum, cap. 8, num. 26 et lib. 2, de anima, c. 1 et disp. 18. Metaph. sect. 3. Aversa de anima, quæst. 47, sect. 1. Conimb. 2, de anima, c. 3, q. 4. Fonseca Metaph. c. 5, q. 1. Tolet. 2, de anima, c. 3, q. 9. Zabarell. lib. de facult. animæ, c. 4. Sotus in 4, dist. 9, q. 2, art. 5. Apollinar. 2, de anima, q. 7. Cajet. Bannez, Zumel et alii cum S. Th. 1, p. q. 77, art. 1 et q. 93, art. 7. Hurtado disp. 4, de anima. Arriaga disp. 3, sect. 3. Valent. 1, p. disp. 6, q. 3,

p. 2. Rubius de anima, lib. 2, c. 3, q. 1.

Quæst. V. An esse imaginem Dei adeo sit proprium hominis, ut Angelo eadem proprietate commune non sit? Hic S. Th. art. 3. Bonav. art. 2. Suar. lib. 3, sex dierum, c. 8, a n. 18. Tann. 1, p. disp. 6, q. 5, dubio 1. Salius tomo 1, die sexto, n. 39. Perer. lib. 4, in Genes. q. 4. Valentia 1, p. disp. 7, q. 3, p. 1. Cajet. Zumel et alii cum S. Thoma 1, p. q. 93, art. 3.

Quæst. VI. An esse imaginem in Deo sit essenziale, an notionale et proprium Verbi? De quo relati lib. 1, dist. 28, q. 6.

DISTINCTIO XVII.

De creatione animæ.

Prima quæstio est: An anima hominis facta sit ex nihilo? Sententia affirmans vera est. Quia non est facta ex corpore, neque ex substantia Dei. Aliud autem non est ex quo fieri possit. Ex corpore quidem factam non esse, constat ex illis verbis Genes. 2. *Inspiravit in*

faciem ejus spiraculum vitæ, quibus animæ productio describitur. Tum, quia ex illis anima spiritus est : si autem de corpore fieret, non esset spiritus. Tum, quia ea verba notant, animam esse corpori infusam, non ex corpore eductam. Infusa autem esset, sed educta, si de corpore fieret. Inspiratio enim, seu juxta aliam litteram, insufflatio animæ non fuit corporea, quasi faucibus facta ; sed incorporea omnino, facta sola voluntate Dei, independenter a subiecto. Neque esse factam ex substantia Dei, ostenditur. Quia, si substantia Dei fieret, non posset mutari, neque decipi, neque in peccatum adduci, neque aliis imperfectionibus subjici, quibus Dei substantia subjecta non est.

2. Objiciunt Manichæi et Priscillianistæ : Deus fecit animam insufflando, seu inspirando, ut ex verbis superioribus constans est. Inspirare autem, seu insufflare est de se spiritum educere, seu emitte. Ergo de sua substantia emisit illam. Respondet : Deus dicitur insufflasse in hominem tropice, solum quia hominis flatum, seu spiritum fecit. Juxta illud Isaïæ : *Omnem flatum ego feci*, scilicet omnem spiritum, seu animam rationalem.

3. Quæstio secunda : An anima hominis facta sit extra corpus ? Si primum hominem excipiamus, certissimum est, animas reliquorum hominum conjunctas corpori creari. Error enim fuit Origenis et aliorum, omnes animas sejunctas a corpore

simul cum Angelis creatas, et ex præsentia operum ipsarum in his, vel illis corporibus, tanquam in carcere, conclusas. Si vero de anima primi hominis sermo est, nihil certo decernitur. Nam Augustinus *lib. 7, de Gen. ad lit. c. 24*, docet, illam productam esse cum Angelis postea vero corpore jam formato, infusam esse. Alii vero sentiunt, eam unitam corpori, fuisse creatam. Quod colligunt ex illis verbis : *Inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ*. Quibus indicatur, simul fuisse creatam et corpori infusam. Per faciem enim totum corpus exprimitur : quia in facie existunt omnia organa vitæ, quam anima corpori tribuit.

4. Quæstio tertia : An anima infusa sit corpori jam adulto in ætate virili ? Tenenda est sententia affirmans, quam tuetur Aug. *lib. 6, de Gen. ad litt. c. 13 et 14*. Quia, licet causæ secundæ id agere non poterant, poterat agere causa prima, cui causæ secundæ suapte natura obediunt. Congruens autem erat, ut in prima creatione, ita uteretur Deus sua potestate. Unde talis formatio contra naturam non fuit.

5. Quæstio quarta : An Deus formaverit, seu animaverit hominem extra Paradisum ? Affirmat Moyses *Genes. 2*, dicens hominem prius formatum *tulisse Deum et posuisse in Paradiso voluptatis, quem plantaverat a principio*. Nam, si postea in Paradiso positus est : Ergo prius fuit extra Paradisum formatus. Quod ideo factum est, ut incolatum

Paradisi non adscriberet homo naturæ, sed gratiæ.

6. Porro Paradisus in quem homo translatus est, ab aliis tantum spiritualiter, pro Ecclesia; ab aliis tantum materialiter; ab aliis utroque sensu, materiali et spirituali. Quibus assentiendum est. Itaque Paradisus, cujus homo incola fuit, locus erat corporeus, amœnus, fecundus, deliciis plenus, et omnium fructuum feracissimus, versus Orientem situs et usque ad circum lunarem altus, quem aquarum diluvia non invaserunt. Inter varia arborum genera, duæ principes erant. Altera vitæ, quæ comedentibus stabilem et immortalem sanitatem occulta, divinaque virtute præstabat. Altera scientiæ boni et mali, quæ comedentibus, scientiam experimentalem boni et mali conferebat. Quippe comestio ejus prohibita erat et transgredientem præceptum Dei sectabantur acerbissimæ pœnæ, quarum experientia manifestabat, quantum boni in ejus obedientia et quantum mali in ejus inobedientia constitutum erat. Unde etiam ante peccatum eo nomine distinguebatur ab aliis, distinguereturque, quamvis parentes non peccavissent: quia ejus comestioni superior experientia annexa erat. Atque adeo solum ex lege Dei, non ex ipso arboris genio ea scientia comedentes sequebatur. Sicut ipsius comestio non ex se mala erat: sed, quia præcepto divino prohibita. Plura enim ex se non mala, quia prohibentur a su-

periore, mala sunt, cui æquum est etiam in eis obedientiam exhibere.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An anima rationalis sit spiritualis? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Suarez de anima, l. 1, c. 9. Valent. 1, p. disp. 6, q. 1, p. 1. Cajet. Zumel et alii cum S. Thom. 1, p. q. 57, art. 1. Aversa q. 57, de anima, sect. 11. Conimb. 2, de anima, c. 1, q. 1, art. 2. Hurtado disp. 2, sect. 1. Arriaga, disp. 1, sect. 13.

Quæst. II. An anima rationalis sit producta per creationem ex nihilo? Hic Bonav. art. 1, q. 2. Gab. q. 1. Valent. 1, p. disp. 6, q. 8, p. 2. Cajet. Zumel et alii 1, p. q. 90, art. 2. Molina 1, p. q. 45, art. 1. Aversa q. 57, de anima, sect. 3. Conimbriens. 2, de anima, c. 1, q. 3. Arriaga disp. 1, de anima, sect. 11.

Quæst. III. An anima spiritualis sit indivisibilis? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Suar. lib. 1, de anima, c. 9, 13 et 14. Val. 1, p. disp. 6, q. 2, p. 4. Cajet. Zum. et alii cum S. Thom. 1, p. q. 76, art. 8. Aversa q. 57, de anima sect. 1. Conimbr. 2, de anima, c. 1, q. 8. art. 1. Hurtado disp. 2, sect. 1 et 3. Arriaga disp. 1, sect. 4 et 5.

Quæst. IV. An anima Adæ extra corpus producta sit? Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonav. art. 1, q. 3. Scot. q. 1. Dur. q. 1. Suar. l. 3, sex die-

rum, c. 7. Valent. 1, p. d. 6, q. 8, part. 2. Cajet. Zum. et alii cum S. Th. 1, p. q. 90, d. 4. Salian. tom. 1, die sexto, n. 30 et 31. Aversa q. 76, de anima, sect. 3. Conimb. 2, de anima, c. 10, q. 3, art. 2. Hurtado disput. 1, sect. 7. Arriaga disp. 1, sect. 10.

Quæst. V. An animus rationalis possit divinitus generatione educi exsubjecto? Hurtado disp. 12. Physic. sect. 6 et Recentiores in manuscriptis.

Quæst. VI. An individuatio animæ sumatur ex corpore? Hic S. Thom. q. 1, art. 1, Aureol. art. 3. Cajet. Zum. et alii cum S. Th. 1, p. q. 76, art. 2, Valentia 1, disp. 6, q. 2, p. 2, Conimb. 2 de anima, c. 1, q. 7. Alii dist. 3, q. 2.

Quæst. VII. Quinam sit Paradisus, in quo homo constitutus est? Hic S. Thom. q. 3, art. 2. Bonav. in lib. dub. 3, Gabriel. q. 2, Durand. q. 3. Sot. q. 2. Alii relati dist. 14, q. 12.

Quæst. VIII. An lignum vitæ naturali virtute posset conservare vitam immortalem? Suarez lib. 3. de sex diebus, c. 15. Molina 1, p. tr. sex dier. disp. 28, Val. 1, p. disp. 7, q. 4, p. 1 et 2. Cajet. Zumelet alii cum S. Thom. 1, p. q. 97, art. 4. Delrius in Genes. c. 2, vers. 17. Bellarminus de gratia primi hominis, cap. 18 et 19. Vinsfeldius de statu innocentiae, sect. 1, memb. 8. Perer. lib. 3, in Genes. de arbore vitæ, q. 3 et 4. Vallesius sac. Philos. cap. 6. Catharin. et Oleast. Gen. 2, Tanner. 1, p. disp. 6, q. 5, dub. 2. Salianus

tom. 1, die tertio, a num. 45. Cornelius in Genes. cap. 2, versic. 9. Torniellus die tertio. Aversa q. 50, de anima, sect. 10. Conimb. 2, de gener. cap. 10, q. 1. Hurtad. disp. 1, de generat. sect. 10, subiect. 4. Arriaga disputat. 2, sect. 5, subject. 4. Gran. 1, p. contr. 8, tract. 5, disp. 2, 3 et 4. Alii referendi dist. 19, q. 3.

DISTINCTIO XVIII.

De formatione mulieris.

Conclusio est : Post Adamum creatum, et in Paradisum translatum, formata est Eva de costa Adami dormientis. Sic Gen. 2. *Cumque obdormisset Adam, tulit unam de costis ejus et formavit eam in mulierem.* Primo : mulier non fuit producta simul cum viro. Tum, ut confunderetur diabolus, qui volens superbe esse similis Deo, non obtinuit : homo vero id humiliter non volens accepit : siquidem eo factum est primum totius generis humani principium, sicut Deus, primum omnium creaturarum prin-

cipium est. Tum, ut homines amore jungerentur, qui in uno parente, communique principio omnes conjuncti sunt. Secundo : de latere viri mulier formata est. Quia voluit Deus ostendere, mulierem esse sociam et collateralem viri. Ideoque non de capite formata, ne putaret, se esse dominam; nec item ex pedibus, ne se ancillam contemneret. Tertio : formata est de viro, non vigilante, sed dormiente. Tum, ut Adam non sentiret dolorem ex detractone costæ. Tum, ut ostenderetur Dei mirabilis potentia, qui tam suaviter latus dormientis aperuit, ut ne quidem a somno excitaretur. Tum, ut figuraretur mysterium Ecclesiæ, quæ ex latere Christi in Cruce dormientis formata est: nam ex lateri Christi fluxerunt sanguis et aqua, significantes Sacramenta quibus condita est Ecclesia.

2. Quæres primo : An costæ Adæ adjunxerit Deus aliam portionem materiæ, qua fieret quantitas necessaria ad formandum corpus integrum mulieris? Plerique affirmant. Rectius alii negant : quia alias mulier potius diceretur de materia superveniente formata, quam de costa Adæ, cum ea materia, Adæ costam quantitate superavisset. Igitur de sola costa Adæ formata fuit : quia divina virtute multiplicata fuit ejus materia, sicut benedictione Christi Domini quinque panes multiplicati fuerunt ad quinque mille hominum satietatem. Unde, quamvis ministerio Angelo-

rum extracta sit costa et corpus mulieris formatum; Angeli tamen mulieris creatores non sunt : quia eorum virtus non extenditur ad creandum quidpiam, aut creatione multiplicandum, sed solum ad applicandam, aptandamque materiam.

3. Quæres secundo : An virtute naturali, an obedientiali causarum secundarum ea formatio facta sit? Sententia affirmans vera et Augustini est, qui *lib. 9 de Genes. ad lit. c. 17*, duo causarum genera distinguit. Aliæ sunt seminales, quæ in Deo et creaturis sunt, quibus fiunt effectus naturales juxta virtutem et naturam quam Deus creaturis indidit, ut homini ad generandum hominem, arbori ferendum fructum. Aliæ sunt primordiales, quæ in Deo tantum sunt et omnino absconditæ, quibus fiunt opera gratiæ et supernaturalia, ut quod homo justificeretur, quod sterilis pariat, quod virga repente floreat, fructumque ferat. Quæ dicuntur primordiales causæ; quia præcedunt omnes causas creatas; item plures : quamvis a Dei potentia, atque voluntate indistinctæ sint, quia plures sunt effectus quos continent. Ad quos licet causæ creatæ nativam virtutem non conferant; possunt tamen obedientiam, seu obedientialem virtutem conferre divinæ potestati objectam, ut de unaquaque, quod sibi libuerit, efficiat. Hac igitur virtute de costa Adæ mulier formata est, obediente illi materia, ut eam formationem aptaretur.

4. Quæres tertio: An anima mulieris ex anima viri formata sit, sicut mulieris corpus ex viri corpore formatum est; et similiter an, vel quæ animæ per traducem actione generativa corporibus infundantur? Origenistæ volunt, omnes animas simul cum Angelis ex nihilo creatas. Luciferiani vero, per actionem generativam in corpora cum semine traduci. At catholica doctrina est, neque ab initio fuisse creatas, neque ratione generativa in corpora traduci. Quod Hieronymus probat ex Psal. 32. *Qui finxit sigillatim corda eorum*. Ibi enim animā non simul, neque ex anima, sed sigillatim et ex nihilo dicitur creata. Præterea, animæ creantur a Deo et simul corporibus infunduntur. At, si initio forent creatæ, non essent simul cum creatione corporibus infusæ. Si vero actione generativa per traducem fierent, non creatæ, sed genitæ dicerentur. Actio igitur generativa solum in aptandum et compingendum corpus ad unionem cum animo incumbit. Sed compacto, dispositoque corpore anima rationalis a solo Deo independentem a corpore anima producit, deindeque virtute seminis et animæ generantia corpori colligatur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An corpus Evæ formatum sit ex costa Adæ absque accessione alterius materiæ? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Gabr. q. 1. Dur. q. 1. Henricus quodlibet. 7, q. 9. Gregor. q. 1. Suarez, lib. 3, sex dierum, c. 2. Molin. 1, p. tr. sex dierum, d. 21. Salian. tom. 1, die 6, a num. 107. Valent. 1, p. d. 7, q. 1, p. 2. Perer. lib. 4, in Genes. q. 6. Granad. 1, p. contr. 8, tract. 4, disp. 3. Cornel. et alii interpretes in Genes. cap. 2, versic. 22. Cajet. Zumel et alii cum S. Thom. 1, p. q. 92, art. 3.

Quæst. II. An Angeli potuerint assumi ad creandum corpus? Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonav. in litt. dub. 1. Alii relati dist. 1, q. 3.

Quæst. III. An insit materiæ et cuilibet creaturæ potentia obediētalitatis ad effectus superantes virtutem naturalem? Hic S. Thom. q. 1, artic. 2, et 3. Bonav. art. 1, q. 2. Gabr. q. 1. Dur. q. 2. Sot. q. 1. Alii relati lib. 1, dist. 42, q. 9.

Quæst. IV. An anima rationalis per generationem producat? Hic S. Th. q. 2, art. 1. Bonav. art. 2, q. 2. Gabr. q. 1. Dur. q. 3. Alii relati dist. præc. q. 2.

Quæst. V. An divinitus possit per generationem produci? De quo relati d. præc. q. 5.

Quæst. VI. An anima rationalis

ante corpus producat? Hic Bonav. art. 2, q. 2. Alii relati disp. præc. q. 4.

DISTINCTIO XIX.

De primo hominis statu ante peccatum; scilicet qualis fuerit secundum corpus et secundum animam.

Expositis iis quæ homini secundum naturam conveniunt, proximum est, exponere ea quæ ei conveniunt secundum statum innocentiae in quo primum creatus fuit. Quorum alia ad corpus, alia ad animam spectant. Nunc de pertinentibus ad corpus; ac primum de immortalitate; scilicet an immortale fuerit, disputationem instituit.

2. Conclusio prima est: Homo in statu innocentiae fuit mortalis, et immortalis quodammodo. Nam potuit mori, et eo mortalis erat: item, potuit non mori, et eo erat immortalis. Potuit quidem mori: quia vitam agebat non solum rationalem, sed etiam sentientem et vegetantem, quæ ad sui conservatio-

nem alimento corporeo indigebat, quo detracto subiret mortem. Potuit item non mori, quia potuit non peccare. Deficiente autem peccato abesset mors, quæ soli peccato erat annexa, quo solo ingenus humanum fuit introducta. Unde mortalitas et immortalitas non erat homini necessaria, sed libera; ideoque mortalitas erat potentia, non erat necessitas moriendi, seu impotentia non moriendi: item immortalitas erat potentia non moriendi, non impotentia moriendi. Quo mortalitas ante peccatum differebat a mortalitate post peccatum: quia ante peccatum non erat moriendi necessitas, qualis nunc post peccatum est. Item, immortalitas innocentiae, alia est ab immortalitate corporis gloriosi: quia in resurrectione erit impotentia moriendi, quæ in eo statu non fuit. Quam doctrinam tradunt Aug. *lib. 5, de Gen. ad litt. c. 15* et Beda *Gen. 2*.

3. Secunda conclusio: Mortalitas erat naturalis; immortalitas vero ex beneficio Dei. Ita Aug. *lib. 6, de Gen. ad litter. cap. 25*. Quia homo de sua conditione habet esse obnoxium morti, cum ex se pendeat ad tuendam vitam cibo corruptibili et defectibili. Ergo immunitas a morte erat ex beneficio conditoris.

4. Tertia conclusio: Beneficium immortalitatis erat pendens a ligno vitæ. Ita Aug. *de Genesi ad lit. l. 3, c. 3*, docens, eo differre immortalitatem innocentiae ab immortalitate gloriæ, quod immortalitas in statu innocentiae pendebat ab ali-

mento et esu ligni vitæ; immortalitas vero gloriæ ab omni cibo independens est.

5. At alii opinantur oppositum, potuisse, scilicet hominem tueri vitam immortalem absque ligno vitæ: quia, si non peccaret, quamvis non vinceretur ligno vitæ, immortalis consisteret. Sed deserendi sunt; quia Augustino contradicunt. Ad argumentum respondetur: Non potuit homo innocens esse, quin eo ligno vinceretur; ac per consequens nec potuit absque illius esu immortalis durare. Nam, sicut ei fuit prohibitum comedere de ligno scientiæ, ita eidem fuit præceptum comedere de ligno vitæ, atque adeo si non comederet, peccaret, et peccato beneficium immortalitatis amitteret.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An anima rationalis sit natura immortalis? Hic S. Th. art. 1. Bonav. q. 1. Suarez lib. 1, de anima, c. 10. Valent. 1, p. disp. 6, q. 1, p. 3. Tolet. 3, de anima, q. 15. Conimb. de anima separata, q. 3 et seq. Murcia de anima separata, d. 1. Aversa q. 57 sect. 4 et 5. Hurtad. dist. 18. Arriaga disp. 10. Eugubin. lib. 9, de perenni Philos. Dandinus lib. 3, digress. 23. Piccolom. lib. 2, de hum. mente. Rursus Lagalla, Far-

sumius, Lælius, Vincent. Pontan. Gratarol. Andreas, Camutius, Petrus Duodus, Ambrosius Lemosen, Nicolaus Faventin. Jacobus Antonius, Bartholomæus de Spina, Guascus, Lessius et alii plures qui de hoc argumento specialia opuscula ediderunt.

Quæst. II. An homo esset immortalis, si non peccasset? Hic S. Th. art. 2, Bonav. art. 2, q. 1. Sot. q. 1. Durand. qu. 1. Aureol. art. 1. Gab. qu. 1. Angles diff. 3 et 5. Bellarm. de primo hom. c. 28. Mol. 1, p. tr. sex dier. d. 28. Valent. 1, p. d. 7, qu. 4, p. 1. Cajet. Zum. et alii cum S. Th. 1, p. qu. 97, art. 1. Castro, verb. Adam. hæc. 4, Delrius, Cornel. et alii interpretes in Gen. cap. 2, vers. 17. Perer. lib. 5, in Gen. q. 1 et 2. Suar. lib. 3, sex dier. c. 14, Gran. de concept. d. 1, c. 2, sect. 1.

Quæst. III. An immortalitas in statu innocentiae esset effectus naturalis arboris vitæ? Hic S. Th. a. 5. Bonav. art. 2, q. 2. Scot. q. 1. Dur. qu. 1. Aureol. a. 1. Gab. qu. 1. Alii relati dist. 17, q. 8.

Quæst. IV. An immortalitas esset debita homini non peccanti? Hic S. Thom. art. 4. Bonav. art. 3, q. 1. Bellarm. de primo homine, c. 9. Perer. lib. 5, in Gen. q. 51. Hurtad. d. 1, de generatione, sect. 10, subsec. 4. Nos d. 22, de ente supernaturali.

DISTINCTIO XX.

De modo procreationis filiorum, si non peccassent primi parentes et quales nascerentur filii.

Prima propositio : Primi parentes, si non peccarent, etiam in Paradiso coirent et filios generarent. Quod est adversus aliquos arbitantes, non potuisse esse coitum absque corruptione et macula, quæ ante peccatum esse non posset. Probat-ur primo : auctoritate August. *lib. 9, supra Genes. c. 10*, dicentis, potuisse esse in Paradiso honorabiles nuptias et thorum immaculatum, sine ardore libidinis, sine labore pariendi. Secundo : quia eis concessit Deus instrumenta gignendi, quibus possent dominari, atque actionem generativam homini naturalem imperare absque libidine utenti, sicut pedibus suos motus, absque ullo carnis pruritu imperarent. Ergo, sicut aliis, ita et eis instrumentis absque ullo inordinato motu uterentur. Nec obest, reipsa ante peccatum in Paradiso non coivisse; tum, quia post creationem mulieris mox transgressio secuta est, et Paradisus interdictus : tum, quia nullum fuit præceptum,

ut eo tempore coirent. Ubi autem concupiscentia non angebat, potuit exspectari præceptum Dei.

2. Secunda propositio : Incertum est, quandiu primis parentibus duraret officium gignendi filios. Certum quidem est, aliquando tandem transferendos primos parentes in cœlestem beatitudinem nulla præcedente morte. Quia in beatitudinem animæ, superiorem felicitatem Paradisi creati sunt, in qua absque esu ligni vitæ immortalitate et visione beata fruerentur. Sicut enim homo corpore et animo constat, ita duplex ei felicitas parata fuit, altera in Paradiso, altera in cœlo; altera sine merito, altera cum merito obedientiæ comparanda. Id tamen duobus modis posset contingere. Primo : ut Paradisum incolerent et generationi vacarent, donec impleretur numerus filiorum et hominum, qui a Deo in eam cœlestem vitam electi sunt : et eo impleto omnes simul transferrentur in illam : Secundo : ut certum tempus esset primis parentibus et eorum filiis præscriptum ad incolendum Paradisum et eo completo relinquentes propagationem filiis, primi et sequentes parentes successive transferrentur. Quinam autem horum modus providentiæ esset servandus, Augustino *super Genes. lib. 8, cap. 4* et aliis ambiguum est.

3. Tertia propositio : filii nascerentur pueri et paulatim in perfectam viri quantitatem accrevissent. Probat. Aug. *de peccatorum meri-*

tis et remissione, c. 37, quia alioqui maternus uterus non posset eos capere. Cæterum, cum eodem Aug. verisimile est, pueros recens natos potuisse uti expedite suis membris ad motum absque adiutorio alieno. Quia id pluribus animalium pullis concessum est et infirmitatis est, pueros ad eos motus præpediri. Quanquam aliis non improbandis videtur, id esse proprium conditionis humanæ. Atque adeo sicut pueri nascerentur egeni ciborum et lactis, ita et alieni auxilii ad suos motus. Huic tamen probationi duo obijciuntur. Primo: eos pueros posse innocentes vivere absque ullo cibo, atque adeo etiam a morte alienos. Secundo: nullam eis fore famem, quæ pœna peccati est. Ad primum respondetur: Præceptum erat parentibus et filiis, ut cibos ad vitam corpoream necessarios sumerent. Atque adeo non sumentes rei essent peccati, ac per consequens mortis. Ad secundum: Tunc nulla esset fames angens, quæ est pœna peccati; tamen esset fames ordinata, quæ ad alendam vitam necessaria est.

4. Quarta propositio: Credibile est, nascituros filios absque integro rationis usu. Nam, sicut est credibile perfectionem corporis fore illis successivam, ita et perfectionem animæ, quæ in usu rationis consistit. Neque obest, ignorantiam esse pœnam peccati: quia defectus scientiæ in eo statu non esset ignorantia, sed nescientia: ignorans enim non dicitur nisi qui desti-

tus est scientia, quam poterat et tenebatur habere. Ignorantia igitur quæ pœna peccati fuit, est obscuritas mentis, qua ea quæ possemus et tenebamur cognoscere, non assequimur. Tunc autem pueri neque possent, neque tenerentur scientia et ratione uti.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An in statu innocentiae foret commixtio sexuum et generatio? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. art. 1 et 2. Gabr. quæst. 1. Durand. quæst. 1. Aureol. art. 3. Cajet. Zum. et alii cum S. Thom. 1, p. qu. 98, art. 1. Suarez lib. 5, sex dier. cap. 1. Molina 1, p. tract. sex dier. d. 29. Granad. 1, p. controvers. 8, tract. 8, d. 1. Valent. 1, part. d. 7, qu. 5, p. 1. Tannerus 1, p. d. 6, q. 4, dub. 2.

Quæst. II. An filii nascerentur corpore perfecti? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Bonav. lit. dub. 5. Durand. qu. 4. Cajet. Zum. et alii cum S. Thom. 1, p. qu. 99, art. 1. Suar. lib. 5, sex dierum, c. 5. Mol. 1, p. tr. sex dier. d. 30. Gran. 1, p. contr. 8, tr. 8, d... Val. 1, p. d. 7, q. 5, p. 2. Tanner. 1, p. d. 6, q. 2, dub. 2.

Quæst. III. An nascerentur cum rationis usu? S. Th. qu. 2, art. 2. Bonav. art. 6. Richard. quæst. 4. Suar. lib. 5, sex dier. cap. 8. Ca-

jet. Zumel et alii 1, p. q. 103, art. 2, Perer. lib. 5, in Gen. excel. 1, status innocent. qu. ult. Mol. 1, tr. sex dier. d. 30. Gran. 1, part. contr. 8, tr. 8. Val. 1, p. d. 7, q. 5, p. 3. Tann. 1, par. d. 6, qu. 5, dub. 2.

Quæst. IV. An nascerentur cum gratia? Hic S. Thom. qu. 2, art. 3. Gabr. qu. 1. Durand. q. 5. Sotus q. 1. Aur. art. 2. Cajet. Zum. et alii 1, p. q. 110, ar. 1. Suar. lib. 5, sex dier. c. 8. Mol. 1, p. tr. sex dier. d. 32. Perer. lib. 5, in Gen. excell. 2, qu. 3. Gran. 1, p. contr. 8, tr. 8, d. 3. Val. 1, p. d. 7, qu. 5, p. 3. Tann. 1, p. d. 6, q. 5, dub. 2.

Quæst. V. An omnes nascerentur prædestinati? Hic Gab. q. 1. Scot. q. 1 et 2. Aureol. art. 1. Richar. art. 2. quæst. 4. Suar. lib. 5, sex dier. c. 9. Perer. lib. 4, in Gen. q. de procreat. et lib. 5, excell. 2, qu. 4. Cajet. Zum. et alii cum S. Th. 1, qu. 100, art. 2. Molin. 1, p. tr. sex dier. d. 32. Val. 1, p. d. 7, p. 5, q. 3. Tann. 1, p. d. 6, qu. 5, dub. 2.

Quæst. VI. An nascerentur iidem qui modo nascuntur? Hic Gabr. qu. 1. Scot. q. 2. Aureol. art. 1. Fasol. q. 2, Suar. lib. 5, sex dier. c. 4. Mol. 1, p. tr. sex dier. d. 33. Val. 1, p. d. 7, q. 5, p. 1.

Quæst. VII. Quando essent in gloriam transferendi? Hic Bonav. lit. dub. 4. Suar. lib. 5, sex dier. c. 12. Perer. lib. 5, in Gen. excellen. 2, q. 5. Barcepha 1, p. de Paradiso, cap. 24. Vinsfeldius sect. 1, de statu innocent. memb. 8. Bel-

larm. de gratia primi hominis, c. 19.

Quæst. VIII. An in statu innocentiae servaretur virginitas? Hic S. Th. art. 2. Dur. qu. 2. Richard. q. 4. Ægid. q. 1. Suar. l. 5, sex dier. c. 2. Perer. l. 4, in Gen. de propagat. q. 4. Cajet. Zum. et alii cum S. Thom. 1, p. quæst. 98, art. 2, ad 4. Gran. 1, part. contr. 8, tr. 8, d. 1, sect. 3.

Quæst. IX. An esset tunc major sanctificatio hominum, quam nunc in statu naturæ lapsæ et reparatæ per Christum? Cajet. Zumel et alii cum S. Thom. 1, p. qu. 95, art. 4. Bonav. Dur. Gab. et alii referendi dist. 19. Perer. lib. 5, in Gen. de grat. status innoc. qu. 5. Gran. 1, p. contr. 8, tr. 6, d. 2.

DISTINCTIO XXI.

De invidia diaboli, qua ad tentandum hominem accessit.

Prima dubitatio est: Quæ causa diabolus impulit ad tentandum hominem? Invidia fuit. Nam videns hominem obediendum Deo

evehendum esse in eam altitudinem, de qua ipse ejectus fuit, invidit homini dignitatem suam, eamque demoliri cupiens, hominis obedientiam invasit. Quo Angelus, qui prius dictus fuit *diabolus*, hoc est, deorsum lapsus, deinde appellatus est *Satan*, hoc est, adversarius.

2. Secunda dubitatio : Quare prius aggressus est mulierem, quam virum ? Quia mulier debilior est, quippe in qua rationis vigor est infirmior. Ideo illam non conjunctam viro, sed solitariam aggreditur.

3. Tertia dubitatio : Quare in serpentis specie tentavit ? Duæ causæ convenerunt. Altera, quod ipse voluit se occultare mulieri, ne cognitus ab ea facile repelleretur. Altera, quod Deus noluit, ut in specie columbæ, aut alia placidiori, quam forte diabolus suo arbitrio relictus elegisset; sed in horrida serpentis forma, mulierem circumveniret; ne fraus esset omnino occulta, sed facile posset deprehendi. Ideoque serpens dictus est Gen. 3. *Callidior cunctis animantibus terræ*, non, quia ipse intelligeret fraudem, cui serviebat, sed quia dæmonis astutia serpente usa est ad decipiendum hominem; sicut nu. 12, usus est Angelus asina Balaam ad loquendum, monendumque.

4. Quarta dubitatio : Quomodo contigit tentatio ? Primum Diabolus exploravit animum mulieris, quærens ab illa : *Cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis de*

ligno Paradisi ? Deinde muliere respondente id esse præceptum, *ne forte moriamur*; deprehendit, mulierem quasi ambiguam eventus addidisse præcepto Dei illud, *ne forte, cum Deus absque dubio affirmaverit : Quacunque die comederitis ex eo, morte moriemini.* Jam eo spe victoriæ plenior dixit ad illam : *Nequaquam moriemini.* Ut autem id firmitus faceret, adjunxit : *Scit enim Deus, quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri; et eritis sicut Dii, scientes bonum et malum.* Quibus provocavit illam, primo : ad gulam, scilicet ad esum immoderatum cibi vetiti; secundo : ad vanam gloriam, scilicet amorem inordinatum propriæ excellentiæ; tertio : ad avaritiam, nempe, cupiditatem immoderatam sciendi.

5. Quinta dubitatio : An hæc tentatio fuerit tantum exterior, an etiam interior ? Duæ enim sunt tentationis species, exterior, scilicet et interior. Exterior est, quæ impetum habet externum et visibilem, qualis suggeritur ab alio homine et interdum a dæmone. Interior, quæ impetum habet internum et invisibilem, qualis suggeritur a carne. Prior facilius superatur : posterior difficilius et a peccato initium habet. Ideo illa tentatio exterior fuit et facile superabilis, eoque ex capite malitia peccati gravior, quo majus fuit voluntarium illius.

6. Sexta dubitatio : Quare dixerit mulier : *Præcepit nobis Deus,*

cum præceptum soli Adamo ante mulierem creatam injunctum sit? Quia vir est superior et doctor mulieris, a quo mulier institutionem et leges Dei doceri debet, juxta illud Apostoli 1, Corinth. 14. *Si quid discere voluerint, domi viros suos interrogent.* Mulier enim semper leges, institutionem, doctrinamque viri sectari debet.

7. Septima dubitatio : Quare homo, potius quam Angelus, redemptus fuit? Primo : quia homo alio provocante deliquit, Angelus vero a nemine provocatus fuit. Æquum enim erat, ut is qui alium habuit, per quem caderet; alium, per quem resurgeret, haberet. Secundo : quia peccato hominis tota natura periit : peccato vero Angeli, sola pars periit multitudinis angelicæ. Ut autem æqualis esset sors utriusque naturæ, dispositum a Deo est, ut adveniente Redemptore pars etiam naturæ humanæ efficaciter repararetur, qua Angelorum ruina restauraretur in cœlis.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Deus possit tentari ad peccatum? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonavent. art. 2, q. 1. Duran. q. 1. Gabr. qu. 1. Cajet. et alii interpretes cum S. Th. 1, p. qu. 114, art. 2 et 1, 2, q. 79, art. 2. Salmeron et alii interpretes in

Epist. Jacobi 1. Rossensis artic. 36. Ruard. art. 7, prop. 10. Sotus 1, de natura et grat. c. 17 et 18. Vega lib. 2, in Triden. c. 14 et 15. Bellarm. tom. 3, contr. 2, lib. 2. Val. 1, 2, d. 6, q. 9, p. 1. Vasquez disp. 129, c. 1. Ruiz de volunt. d. 37.

Quæst. II. An Deus, quia non tentat hominem ad peccatum, prædeterminet ad peccatum? Bannez 1, p. qu. 14, art. 13. Navarrete contr. 59 et 60. Cabrera 3, p. q. 18, art. 8, d. 2. Alvarez de auxiliis, d. 24. Lorca 1, 2, d. 38, de peccatis. Albelda 1, part. disp. 59, sect. 2, concl. 3. Nazar. 1, p. quæst. 22, art. 4, contr. 3. Verdu de auxil. 1, p. con. 12. Suarez in opusc. lib. 2, c. 2, a num. 9. Mol. in concord. q. 14, art. 13, d. 27, 33 et 53, memb. 2 et 3. Tanner. 1, 2, d. 4, quæst. 9, dub. 5, cumulatissime omnium Ruiz de volunt. Dei, a d. 27; ad 51 et magis ad rem d. 37. Pennotus de lib. arb. lib. 4, cap. 16 et sequent. Lelius Ballionius de prædest. cap. 8. Zumel. 1, p. quæst. 22, art. 4, dub. annexo, et 1, 2, q. 19, a. 2, disp. 3 et qu. 79, art. 2, d. 3. Ripa 1, p. q. 19, art. 8, d. 1, c. 4 et 5.

Quæst. III. An Dæmoni possit tentare hominem movendo immediate voluntatem hominis? Hic Bonavent. art. 2, q. 2. Gabr. q. 1. Alii d. 8, q. 7.

Quæst. IV. An in statu innocentiae potuerit esse peccatum veniale sive mortale? Hic S. Thom. qu. 2, art. 3. Bonav. art. 3, quæst. 1.

Durand. quæst. 4. Sot. qu. 1. Aureolus art. 1. Ricardus art. 3, quæst. 1. Argentin. qu. 1, dist. 1. Almin. tract. 3, moralic. 22. Sotus lib. 1, de natur. et grat. cap. 6. Suar. lib. 3, sex dier. cap. 13. Cajet. Medina, Conrad. Lorca. Zum. Vasq. Cur. et alii cum S. Thom. 1, 2, contr. 6, tract. 4, d. 1, sect. 1. Tannerus 1, 2, d. 4, q. 5, dub. 4. Sal. tr. 13, d. 17, sect. 3 et 4. Azor. lib. 4, cap. 10, q. 1. Suarez tr. 5, de peccatis, d. 2, sect. 7.

Quæst. V. An peccatum primorum parentum fuerit omnium gravissimum? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Bonav. art. 3, q. 3. Durand. q. 3. Scot. qu. 2. Richard. art. 3, q. 2. Ægid. q. 2, art. 2. Suarez lib. 4, sex dier. c. 6. Salian. tom. 1, die 14, n. 63 et 66. Perer. lib. 6, in Gen. de gravit. peccati parent. q. 1. Bellarm. tom. 1, contr. 2. lib. 3, cap. 10.

Quæst. VI. An Christus venerit propter peccatum primorum parentum; non venturus, si non peccassent? De quo relati lib. 3, dist. 1, q. 6.

Quæst. VII. An Christus venerit etiam propter Angelos, ita ut eis provisa sint dona gratiæ propter merita Christi? Suar. tom. 1, in 3, p. d. 42, sect. 1. Val. q. 8, p. 2. Salmerus tom. 13, in Epist. ad Roman. disp. 40. Vasquez tom. 1, in 3, p. disp. 49. Gran. controvers. 1, tr. 14, disp. 3. Lugus, disp. 27, sect. 3. Lorca disput. 66. Catharin. de prædestinat. Christi et frequenter Interpretes S. Th. 3, p. q. 19,

art. 4. Galatinus lib. 3, de arcanis, c. 4. Pennotus lib. 6, de libero arbit. cap. 29, a n. 3. Ruiz de præd. disp. 57, sect. 10. Tann. 3, p. disp. 1, q. 6, dub. 5. Val. disp. 1, q. 8, p. 3. Cabrera 3, p. q. 8, art. 4, disp. 1, § 5.

Quæst. VIII. An peccatum Diaboli ex se sit irremissibile potius quam hominis, quia irretractabile? Hic S. Bonav. art. 3, q. 2. Alii d. 6, q. 5.

Quæst. IX. An peccatum ex concupiscentia sit minoris malitiæ, quod minuat voluntarium? Cajet. Conrad. Medina, Zum. Lorca, Curiel, Montes. Vas. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 6, art. 7 et q. 77, art. 6. Tannerus 1, 2, disp. 2, q. 1, dub. 7 et disp. 4, q. 9, dub. 3. Val. 1, 2, disp. 2, q. 1, p. 5 et disp. 2, q. 7, p. 2. Gran. 1, 2, contr. 2, tr. 2, disp. 9, et contr. 6, tr. 5, disp. ult. Salas 1, 2, tr. 3, disp. 3, sect. 3 et tract. 13, disput. 9, sect. 5. Suar. 1, 2, de voluntar. disput. 3, sect. 4. /

DISTINCTIO XXII.

De origine illius peccati.

Prima conclusio : Origo contraveniendi præcepto Dei fuit elatio superba, qua homo æqualitatem cum Deo ambivit. Primo : quia August. *lib. 11, de Gen. ad litteram, c. 5 et 30*, casum hominis refert in superbam ambitionem Divinitatis : ideo enim a Deo permissam ait transgressionem præcepti, ut elatio comprimeretur præcedens et experimento convinceretur homo ; quam falsa sibi fuerit admissa præsumptio. Secundo : quia diabolus provocavit hominem ad Diviniatis ambitionem. Nullus enim erat tunc effectus immoderatus validior et faciliior naturæ humanæ, quam propriæ excellentiæ amor : præsertim, cum mulier crediderit dæmoni, quæ proposuit : nam, cum sciret, mysterio plenam esse prohibitionem illius ligni, et non assequeretur causam mysterii, facile adduci potuit, ut crederet eam esse ; quia, si comederent de vetito ligno, de æqualitate cum Deo jure contenderent.

2. Quo præoccupatur objectio quæ ex sententia Augustini fieri

potest. Nam, si elatio præcedens causa fuit, ut mulier diabolo suggerente caderet. Ergo prius deliquit a se peccato superbiæ, sicut diabolus, quam ab ipso provocaretur ad esum prohibitum ; atque adeo contra ea quæ præmisimus *distinctione præced. dubitatione septima*, non erat casus hominis potius reparandus quam Angeli. Sed Augustinus sic exponendus est, ut elatio mulieris præcessisse intelligatur, non suggestionem diabolicam, sed transgressionem præcepti divini. Itaque prius diabolus Divinitatem comedentibus proposuit, deinde mulier illam ambivit, tandem deserto præcepto divino comedit. En præcessit tentatio elationem superbam et elatio superba præcepti divini transgressionem.

3. Secunda conclusio : Alia fuit elatio viri, alia mulieris. Nam mulier credidit possibilem æqualitatem cum Deo a Diabolo propositam : vir autem non credidit. At ardentius expetimus bonum creditum possibile, quam impossibile. Ergo mulier ardentius quam vir, expetivit æqualitatem cum Deo. Major est August. *super c. 42*. Item, Pauli Rom. 5. *Adam non est seductus, sed mulier*. Unde Genes. 3. Adam non excusavit peccatum dicens : *Mulier seduxit me*, sed dicens : *Dedit mihi et comedi*. Mulier vero dixit : *Serpens seduxit me*. At mulier seducta dicitur, non vir ; quia adducta fuit, ut crederet, quod a Diabolo propositum fuit. Ergo credidit mulier,

quod a viro creditum non fuit. Cæterum, quodammodo vir seductus fuit. Quia videns mulierem comedentem de ligno non periisse, credidit, tum præcepti transgressionem non fuisse mortalem, sed venialem; tum transgressioni præcepti non esse annexam mortem. Item, quamvis in eo non fuerit tanta elatio superbiæ, quanta fuit in muliere; aliqua tamen elatio etiam eum perculit: tum quia August. *supra* indicat, etiam viro elationem fuisse: tum quia affici potuit vir in æqualitatem cum Deo creditam impossibilem effectum inefficaci et conditionato.

4. Tertia conclusio: Gravius fuit peccatum mulieris, quam viri. Primo: quia major fuit in muliere Divinitatis ambitio, quam in viro, ut constat ex conclusione præcedenti. Secundo: quia vir comedit cogitans suum peccatum esse veniale; quod non cogitavit mulier. Tertio: quia vir comedit ex effectu amabili vitandæ mulieris tristitiæ et conveniendi cum illa: qui effectus, licet omnino non abstulit malitiam, elevavit tamen illam. Quarto: quia vir non peccavit in proximum, sed in se et in Deum, cum mulierem non induxerit ad peccandum. At mulier peccavit non solum in se et in Deum, sed etiam in proximum, cum virum provocaverit ad peccandum. Quinto: denique, quia Deus gravius castigavit mulierem, quam virum, cum mulieri dictum sit: *In dolore paries filios*.

5. Sed contra est primo: Quia August. *lib. 11, de Genes. ad litteram, cap. 35*, ait virum et mulierem *pari statu* peccasse. Secundo: idem ad illud Psal. 68. *Quæ non rapui, tunc exsolvebam* et aliis in locis apud textum tradit, primum hominem ambivisse æqualitatem cum Deo. Ergo æqua fuit viri, atque mulieris ambitio. Tertio: quia minor est culpa procedens ex ignorantia, quam procedens ex industria. At culpa mulieris ex ignorantia fuit; viri vero ex industria; cum mulier fuerit seducta et non vir.

6. Ad primum respondetur: Augustinus ibi agit de excusatione, quam Adam et Eva exhibuerunt de peccato suo et dixit esse parem utriusque fastum, scilicet fastum, quo peccatum excusatum est non vero quo commissum. Ad secundum: Etiam vir Divinitatem ambivit, quamvis apprehensam impossibilem. Tamen segnius et frigidius quam mulier, quæ illam cogitavit possibilem. Præterea Adam ambivisse Divinitatem dicitur, quia Eva ex ipso formata ambivit: sicut per unum hominem peccatum in mundum intrasse dicitur; quamvis mulier fuerit initium peccati quia mulieris peccatum cum peccato viri connexum fuit. Ad tertium: Eva non ignoravit, prohibitum fuisse a Deo comedere de ligno vitæ; neque in eo seducta fuit; sed in effectu peccati, quem putavit fore æqualitatem cum Deo. Ubi autem non ignoratur præceptum, non est

ignorantia excusans peccantem. Est enim ignorantia invincibilis, quæ nulla ratione tolli potest; et hæc excusat peccatum: et ignorantia vincibilis, quæ potest tolli; et non excusat. Rursus, vincibilis ignorantia, alia est affectata et positive volita, quæ neque excusat, neque minuit peccatum; alia supina, neque positive volita, neque nolita, quæ saltem peccatum minuit. Nullam harum ignorantiam habuit mulier, quæ certissime novit præceptum Dei.

7. Quarta conclusio: Peccatum primorum parentum ex nullo vitio processit, sed ex diaboli oppugnatione et libero ipsorum arbitrio. Nam ante primum peccatum nullum præcessit vitium naturæ, sed solum diaboli oppugnatione et libertas hominis bona potens diabolo consentire, atque resistere. Unde, neque primum effectum malum. antecessit voluntas mala, quia voluntas a se mala non est; ab alio autem effectu mala esse non potuit ante primum effectum malum. Cæterum præcessit effectus malus et eo voluntas mala ipsam transgressionem externam, quia externa actio comedendi, effectus fuit voluntatis præcedentis malæ.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An peccatum primo-

rum parentum fuerit superbia? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Aureol. art. 3. Gab. q. 1. Dur. q. 1. Cajet. et alii cum S. Thoma 1, 2, q. 163, art. 1. Suarez lib. 4, sex dier. cap. 3. Bellarm. l. 3, de peccato primi parent. c. 4 et 5. Perer. lib. 6, in Gen. cap. 3, vers. 3. Salian. t. 1, die 13, n. 30 et schol. 8. Corn. et alii Interpretes in Gen. c. 3, vers. 5 et 6. Mæratius de pecc. d. 14 et sect. 4.

Quæst. II. An possimus appetere æqualitatem cum Deo creditam impossibilem? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonav. art. 1, q. 2. Durand. q. 2. Alii relati disp. 5, q. 2.

Quæst. III. An primi parentes in statu innocentiae decipi potuerint? Cajet. Zum. et alii cum S. Th. 1, p. q. 94, a. 4. Suar. l. 3, sex dier. c. 10. Molina 1, p. tr. sex dierum, disp. 36. Bellarm. l. 3, de peccati primorum parent. c. 7. Perer. lib. 6, in Gen. cap. 3, vers. 3, q. 1. Corn. Delrius et alii in Gen. cap. 3, vers. 5 et 6. Vinsfeldius sect. 1, de statu innoc. memb. 5, conc. 12. Lorca disp. 15, de grat. diss. 1, prop. 4. Salian. tom. 1, die 6, n. 64.

Quæst. IV. An mulier gravius peccaverit quam vir? Hic S. Th. q. 1, art. 3. Bonav. a. 1, q. 3. Gab. q. 1. Suar. lib. 4, sex dierum, c. 5. Bellarm. lib. 3, de peccato primorum parent. c. 9. Perer. lib. 6, in Gen. c. 3, æ. 3, q. 2. Salian. tom. 1, die 13, n. 65. Corn. et alii Interpretes in Gen. c. 3, vers. 6.

Quæst. V. An, et quæ ignoran-

tia excuset peccatum? Hic S. Th. q. 2, art. 3. Bonav. art. 2, quæst. 3. Gabr. q. 2. Dur. q. 4. Cajet. Zum. Medina, Conrad. Lorca, Vasquez et alii 1, 2, q. 76, art. 3. Valent. 1, 2, d. 6, q. 6, p. 3. Bellarm. 2, de grat. et lib. arb. c. 7. Sayr. lib. 2, cap. 9, n. 27 et seq. Azor. tom. 1, lib. 1, c. 14, q. 4, disp. 35, q. 18 et 19. Salas 1, 2, tr. 13, disp. 8, sect. 5, et seqq. Gran. 1, 2, contr. 6, tr. 5, disp. 3 et sequent. Suar. 1, 2, tr. 3, d. 4. Mæratius de peccatis, d. 9, sect. 5.

Quæst. VI. An omne peccatum præcedat ignorantia, seu error? Hic Gabr. q. 2. Cajetan. Medin. Conr. Lorca, Vasquez et alii cum S. Thoma 1, 2, q. 77, art. 2. Valent. 1, 2, disp. 6, q. 8, p. 1. Azor. tr. 1, lib. 4, cap. 23, q. 5. Bellarm. 3, de grat. et lib. arb. c. 8. Corduba lib. 2, q. 12 et 13. Salian. cap. 2, tr. 13, disp. 8, sect. 8. Molin. 1, p. q. 63, a. 3, memb. 5. Suarez l. 7, de Angelis, cap. 4, et sequent. Granad. 1, 2, contr. 3, tract. 4, disp. 2, sect. 3.

Quæst. VII. An Adamo non peccante peccatum Evæ perdidisset genus humanum? Hic Gabr. q. 1, Cajet. Med. Conrad. Curiel, Lorca, Vasquez et alii cum S. Th. 1, 2, q. 81, art. 5. Valentia 1, 2, disput. 6, quæst. 11, p. 2. Bellarm. 4, de amiss. grat. c. 13. Azor l. 4, c. 30, q. 9. Salas 1, 2, tr. 13, disp. 11, sect. 5, q. 4. Suar. 1, 2, tract. de peccat. disp. 9, sect. 3, num. 8. Mæratius de peccat. disp. 14, sect. 1.

Quæst. VIII. An Adamus infidelitate peccaverit fidemque perdidit? Bellarm. lib. 3, de peccat. primi parent. cap. 6. Suar. lib. 4, sex dier. cap. 4. Cornel. et alii in Gen. cap. 3, vers. 5. Mæratius de peccat. dist. 14, sect. 4.

Quæst. IX. An peccatum Adæ fuerit omnium gravissimum? Hic Gabr. quæst. 1. Alii relati dist. 21, quæst. 5.

Quæst. X. An primum peccatum in statu obedientiæ potuerit esse veniale? Hic Gabriel quæst. 1. Alii relati d. 24, q. 4.

Quæst. XI. An primum peccatum possit esse a voluntate mala, quod suapte natura sit determinata ad malum? De quo relati dist. 7, q. 4.

DISTINCTIO XXIII.

Quare Deus permiserit hominem tentari, sciens eum esse casurum?

Prima conclusio : Non defuerunt Deo rationes ad providentiam, qua hominis viam ante lapsum disposuit. Nam primo eum tentari permisit : quia, scilicet, præbuit po-

testatem resistendi, qua laudabilius erat homini, tentationi resistere, quam omnino a tentatione vacare. Secundo : peccatorum prænoscens, creavit : quia simul prænovit plura bona quæ ex peccato futura erant, tum ipsi homini, tum aliis, tum Deo congruentia. Tertio : eum non creavit impeccabilem, quia Angelum bonum impeccabilem fecit, et melius erat utramque naturam, tum peccabilem, tum impeccabilem creare, quam solam naturam impeccabilem producere. Quarto : salutem arbitrio hominis reliquit : quia voluit, ut esset meritorum præmium et demeritorum pœna. Quinto : denique, potens inflectere hominis voluntatem in bonum, noluit : quia voluit, ut essent nobis inscrutabilia consilia Dei, et deputaremus ipsius gratiæ, cum adhæserimus bono.

2. Secunda conclusio : Homo ante lapsum illustratus fuit triplici scientia, rerum naturalium, Creatoris et sui. Primo : novit res naturales. A priori : quia earum omnium creatus est dominus et gubernator, ad quem pertinet nosse, quæ suæ providentiæ demandantur. A posteriori : quia animantibus, quæ inter naturalia præstantiora sunt nomina imposuit, juxta singulorum conditionem et naturam. Secundo : Creatorem novit : quia sibi constabat, a quo sibi essent bona quæ possidebat. Quæ Dei cognitio fuit divinitus infusa ; neque ænigmatica et obscura, qualis est notitia fidei ; neque intuitiva et clara, qualis est visio beata.

Tertio : novit seipsum speculative et sua practice ; speculative, quia assequebatur suam naturam, conditionem et dignitatem ; practice vero, quia perfecte noverat, quæ sibi, tanquam superiori et capiti, quæ illis tanquam inferioribus et membris incumbabant.

3. Tertia conclusio : Nihilominus homo præsciens non fuit casus futuri et aliorum, quæ postea sibi evenerunt. Nam ad ejus statum solum pertinebat, scire practice quid erat agendum : non vero speculative quid erat futurum. Ideo injuncta fuerunt præcepta agendorum ; non vero revelati eventus futurorum. Quod illustratur exemplo Angelorum, quibus casus futurus præcognitus non fuit, ut cum Augustino præmissum est, *dist.* 4.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et in quo medio novit Deus peccatum Adamum, si crearetur ? De quo lib. 1, d. 37, quæst. 10.

Quæst. II. An Deus possit permittere peccatum ex intentione pœnitentiæ, aut alterius boni supponentis peccatum ? Hic S. Thomas quæstion. 2, art. 2. Bonav. art. 1, quæst. 2. Alii relati lib. 1, distinct. 40, quæst. 8.

Quæst. III. An possibilis crea-

tura rationalis impeccabilis a natura? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 1. Gabr. q. 1. Dur. q. 1. Scol. q. 1. Alii relati dist. 5, quæst. 12.

Quæst. IV. An Adamo, aut ali- cui hominum concessa sit in hac vita visio beata? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Bonav. art. 2, quæst. 3. Dur. quæst. 1. Alii relati dist. 8, quæst. 5.

Quæst. V. An potuit Adamus videre immediate Deum per speciem propriam, quin esset beatus? Hic Bonav. art. 2, quæst. 3. Durand. q. 2. Alii relati dist. 3, q. 13.

Quæst. VI. An habuerit Adamus scientiam perfectam naturalium rerum? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Bonav. art. 2, q. 1. Gabr. q. 1. Cajet. Zumel et alii cum S. Thom. 1, p. q. 94, a. 3. Suar. lib. 3, sex dierum, cap. 9. Molina 1, p. tract. sex dierum, disp. 25. Lorca disp. 15, de gratia. Vinsfeldius de statu innocentiae, memb. 5. Perer. lib. 5, in Gen. disp. de scientia Adæ, q. 1. Salian. tom. 1, die sexto, n. 58 et sequent. Tann. 1, p. disp. 6, q. 6, dub. 2.

Quæst. VII. An habuerit scientiam supernaturalium? Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonav. art. 2, q. 1. Gabr. q. 1. Cajet. Zum. et alii cum S. Th. 1, p. q. 94, art. 3. Suar. lib. 3, sex dierum, cap. 18. Perer. lib. 5, in Genes. disp. de scientia Adæ, q. 4. Valent. 1, part. disp. 7, quæst. 2, p. 1. Vasquez 3, p. disp. 12, cap. 3. Vinsfeldius de statu innocent. memb. 5. Molina 1, p. tract. sex dierum, disp. 25. Lorca

disp. 15, de gratia. Salian. tom. 1, die 6, n. 7 et seqq. Tann. 1, p. disp. 6, q. 5, dub. 2.

Quæst. VIII. An potuerit assequi supernaturalia cognitione naturali? De quo relati distinct. 10, quæst. 7.

Quæst. IX. An potuerit decipi in statu innocentiae? Hic S. Th. q. 2, art. 3. Bonav. art. 2, q. 2. Dur. q. 3. Alii relati d. 22, q. 3.

Quæst. X. An Deo sint auxilia intrinsece efficacia ad inflectendam voluntatem Adami? De quo relati lib. 1, d. 16, q. 7.

DISTINCTIO XXIV.

De gratia hominis et de potentia ante casum.

Prima conclusio: Homo cum sola gratia creationis potuit stare sine casu culpæ: cæterum non potuit opus meritorium vitæ æternæ perficere. Supponit hominem creatum sine auxilio gratiæ justificantis intrinsece supernaturali, sicut de Angelis dictum est *dist.* 2 et 3. Prior pars probatur, quia si homo non posset vitare culpam, immerito censeretur reus culpæ et pænæ,

cum cecidit : siquidem absque potestate cavendi illam peccatum esse repugnat. Confirmatur ex August. in *Enchyr. c. 107 et de correptione et gratia, cap. 10 et 11*, docente, creatum esse hominem cum voluntate recta, quæ posset malum vitare, si vellet. Posterior pars probatur : quia sola facultas naturalis non sufficit ad meritum vitæ æternæ.

2. Duæ difficultates occurrunt. Prima, quomodo homini initio data est voluntas recta et bona, si per eam mereri vitam æternam non potuit, nec sine culpa stare voluit. Secunda, quomodo mereri non potuit, si tentationi impellenti in peccatum resistere voluit. Ad primam respondetur : Hominis voluntas in primo instanti bona et recta fuit : tum, quia in eo aliquid mali velle non potuit : tum, quia esto posset : re tamen ipsa in eo instanti, nec aliquo tempore sequenti non voluit : genus enim quoddam rectitudinis et bonitatis est malo carere. Ad secundam, ut resistentia tentationis meritum sit, requiritur, ut superetur aliqua difficultas ex causa interius impellente ad peccandum ; tunc enim superadditur auxilium gratiæ supernaturalis ad victoriam tentationis : quare in natura lapsa talis resistentia meritoria est. At in natura integra nulla erat talis difficultas ex impulsu tentationis in peccatum, quare nec boni Angeli meruerunt, quod steterunt sine culpa.

3. Secunda conclusio : Adjutorium homini datum in prima creatione est liberum arbitrium. Nam liberum arbitrium est facultas indifferens ad bonum et malum. Liberum enim dicitur ; quia ad utrumlibet flecti potest : arbitrium vero ; quia inter bonum et malum potest discernere. Qua parte liberum est, voluntatem indifferentem complectitur ; qua parte vero arbitrium est, rationem discernentem boni et mali comprehendit. Aliter tamen in bonum, aliter in malum refertur. Malum enim velle et cavere potest efficaciter virtute suæ naturæ : bonum vero salutare efficaciter non potest, nisi virtute gratiæ : quanquam effectu inefficaci, hoc est, qui nullus effectus in salutem sit, bonum velle arbitrium naturæ relictum valet. Quo homo a brutis discernitur, quæ arbitrio et libertate carent. Quamvis cum eis communis homini sit sensualitas, quia sensibilia percipere et accipere potest.

4. Ratio itaque liberum arbitrium constituens est prima differentia, qua a bestiis discernimur. Quæ duas complectitur partes, superiorem et inferiorem. Pars superior supernis conspiciendis, vel consulendis intendit ; inferior vero temporalibus disponendis prospicit. Hæ duæ partes quasi conjugio conjunctæ, viri et feminæ imaginem ferunt ; et cum homo in peccatum labitur, primi illius peccati progressus sequuntur. Pars enim superior est ceu vir, cui inferior

pars, ceu femina subesse debet; sensualitas vëro, ceu serpens est, quædelectabilia prohibita sequenda suadet. Cum itaque cogitatio, aut sensatio interior bona turpia proponit, suggestio serpentis adest; cum in ea pars inferior allicitur, mulier consensum præbet; cum denique pars superior eandem prosequendam decernit, vir peccato mulieris cedit. Si motus, advertente ratione, in parte sentiente sistat, veniale, ac levissimum peccatum est. Si vero delectatio rationem inferiorem teneat, gravius peccatum est; sed non est lethale, nisi diu, hoc est, pleno consensu delectatio admittatur. Si ulterius ratio superior executionem statuatur; plena et consummata est malitia peccati. Interdum tamen mulier, seu ratio inferior, reluctatur serpenti, scilicet, sensualitati; interdum vir, seu pars superior inferiori, motus inordinatos compescens. Tunc autem pugna in meritum et coronam cedit. Quæ deducit Magister ex Augustino *lib. 12, de Trin. c. 12 et lib. 2, ad Genes. de lit. c. 14*. Quo natura liberi arbitrii, quod homini in creatione auxilium datum est, relinquitur explicata. Cæterum alia de ipsa erunt *dist. seq.* explicanda.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An sit possibile liberum arbitrium creatum natura determinatum ad honestum? Hic Bonav. p. 1, art. 1, q. 1. Alii relati *dist. 5, q. 12*.

Quæst. II. An sit possibile arbitrium natura sua determinatum ad turpe? Hic Bonav. in *lit. dub. 3*. Alii relati *dist. 7, q. 4*.

Quæst. III. An libertas arbitrii resideat in intellectu, an in voluntate? Ubi an stante iudicio indifferenti possit necessitari voluntas? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Dur. q. 3. Bellarm. *lib. 3, de lib. arb. prop. 5 et lib. 4, c. 14*. Suar. *l. 1, de auxil. c. 2 et d. 19*. Metaph. *sect. 6 et tom. 1, de grat. prol. 1, c. 6*. Lessius *de auxil. c. 5*. Pennotus *de lib. arbit. l. 1, c. 7 et 8*. Medina *1, 2, q. 6, 6, art. 2*. Alvarez *de auxil. d. 115 et 116 et seq.* Mol. *1, p. q. 14, art. 13, d. 2*. Fonseca *6. Metaph. c. 2, q. 2*. Salas *1, 2, tract. 3, disp. 1, sect. 11*. Azor. *tom. 1, c. 20, q. 14*. Corduba *lib. 2, q. 11*. Ruiz *de scientia, d. 53, a sect. 1 ad 4*. Gran. *1, 2, controvers. 2, tract. 1, disp. 1*. Tannerus *1, 2, disp. 2, q. 1, dub. 1*. Val. *1, p. d. 6, q. 6, p. 3*. Conimb. *1, 2, disp. 1, dub. 4*.

Quæst. IV. An libertas possit convenire potentiae tantum passivæ et non activæ? Hic Durand. q. 2.

Pennotus lib. 1, de lib. arbit. c. 9. Ruiz de scient. disp. 52, sect. 1 et seq. Bellarmin. lib. 3, de lib. arbit. c. 10 et 11. Tann. 1, 2, disp. 2, q. 1, dub. 1. Suarez tom. 1, de grat. prol. 1, cap. 2.

Quæst. V. An libertas exigat indifferentiam nulla ratione prædeterminatam a Deo? Bellar. lib. 1, de lib. arb. c. 12 et 13. Ruiz de scientia, d. 34 et seq. Pennot. lib. 8, de lib. arb. c. 24 et seq. et lib. 9, c. 15. Alvarez de auxil. d. 22, 83 et seq. Tann. 1, 2, d. 6, q. 2, dub. 3 et 1, p. d. 2, q. 11, dub. 1. Mæratius de grat. d... Molina in concord. q. 14, art. 13, disp. 37 et 38 et q. 23, art. 4 et 5, ad 1. Val. 1, 2, d. 8, q. 3, p. 4 § 2. Fonseca, 6. Metaph. c. 2, q. 5, sect. 10. Vasq. 1, p. d. 88, c. 6. Suarez tribus libris opusc. Coninck. 2, 2, d. 2, dub. 1. Lessius opusc. de grat. efficaci. Mascarenas de auxil. d. 2, p. 2 et 3. Fasol. 1, p. q. 14, a. 13. dub. 7, p. 6 et seq. Bannez 1, p. q. 14, art. 13 et Zumel ibid. et tom. 1, variar. a disp. 1. Ripa, 1, p. q. 23, art. 5, ad 1, cap. 5. Rispolis lib. 2, de auxil. Verdu. de auxiliis. Cabrera in 3, p. q. 18, art. 4, d. 6, dub. 8. Navarr. controuv. in q. 23, art. 13. Ledesma de auxil. a quæst. 1. Montep. tom. 2, a d. 46.

Quæst. VI. An in statu innocentiae posset arbitrium absque auxilio gratiæ vitare peccatum, legemque naturalem implere absque merito salutis? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bellar. lib. de grat. prim. hom. c. 4 et lib. 5, de lib. arb. c. 4 et seq.

Tann. 1, 2, d. 6, q. 3, dub. 2 et seq. Scot. lib. 1, de natur. et grat. c. 22. Mol. in concord. q. 14, art. 13, d. 3 et seq. Gran. 1, 2, contr. de grat. tr. 2, d. 1, tr. 3, d. 5, Mærat. de grat. d... sect... Suarez lib. 1, de grat. c. 25. Cajet. Conrad. Medina, Lorca, Zumel, Vasq. et alii 1, 2, q. 109. Alvarez, de auxil. d. 106.

Quæst. VII. An id posset absque auxilio gratiæ cum merito salutis? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bellar. lib. de grat. primi hom. c. 4 et seq. et lib. 6, de lib. arb. c. 4 et seq. Tanner. 1, 2, disp. 6, q. 3, dub. 5, 7 et 9. Mol. in concordia, quæst. 14. art. 13, d. 3 et 4. Gran. 1, 2, contr. de grat. tr. 1, d. 4, tr. 3, disp. 5. Mærat. de grat. d... sect... Suarez lib. 2, de grat. per totum. Cajet. Conrad. Medina, Lorca, Zumel, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 109. Alvarez de auxil. disp. 106. Coninck, 1, 2, disp. 8, q. 4.

Quæst. VIII. An auxilium gratiæ necessarium ad meritum salutis debeat esse intrinsece supernaturale? De quo relati lib. 1, dist 16, q. 6.

Quæst. IX. An pura omissio libera peccati possit esse moraliter bona et meritoria salutis? Hic Bon. in lit. dub. 2. Zumel. 1, 2, q. 114, art. 3, d. 3. Suarez lib. 12. de grat. c. 2. Sal. 1, 2, tom. 3, tr. 13, d. 2, n. 146. Vasq. 1, 2, d. 189, num. 123. Ruiz de provid. d. 37, sect. 2, num. 13. Herrera 2, dist. 30, c. 5. Angestus in moral. c. 10, § an-

tepenult. Nos copiose d. 70, de ente supernat. cum aliis quos referimus sect. 1.

Quæst. X. An Adamus in primo instanti potuit peccare? De quo videantur relati disp. 3, q. 4.

Quæst. XI. An Adamus in primo instanti creatus fuit cum gratia? Hic Albertus artic. 1. Bellarm. lib. de gratia primi hominis cap. 1. et seq. Vinsfeldius sect. 1, de statu innocent. memb. 6. Mol. de opere sex dier. d. 27 et in concord. q. 14, art. 13, d. 3 et 4. Lorinus Ecclesiast. 7, vers. 30. Scotus 1, de nat. et grat. cap. 4 et 7. Val. 1, p. disp. 6, q. 2, p. 2. Salian. tom. 1, die 6, num. 65 et 66. Perer. in Gen. lib. 5, de grat. Adami. q. 2. Suar. lib. 3 sex dierum, c. 17. Tann. 1, p. d. 6, q. 5, dub. 2. Cajet. Zum. et alii cum S. Thom. 1, p. quæst. 95, art. 1.

Quæst. XII. An in motu concupiscentiæ possit esse peccatum absque consensu rationis, cum solo defectu dissensus? Hic S. Th. q. 3, a. 3 et 5. Bonav. p. 2, art. 2, q. 1. Gabr. q. 1. Durand. q. 5. Cajetan. Conrad. Medina, Curiel. Lorca, Zum. Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 74, a. 3 et 4. Val. 1, 2, disp. 6, quæst. 4, p. 3. Azor. tom. 1, lib. 4, c. 21, q. 5. Sayrus lib. 8, c. 7. Herrera 2, sent. d. 33, q. 7. Cordub. lib. 1, q. 23. Salas 1, 2, tr. 13, d. 6, sect. 3. Thomas Sanchez lib. 9. de matrimon. d. 45. Tanner. 1, 2, d. 4, q. 8, dub. 4. Lessius lib. 4. cap. 3, n. 117 et seq. Sotus in 4, d. 12, quæst. 1, art. 7.

Granad. 1, 2, contr. 6, tr. 4, disput. ult. Suarez 1, 2, tr. de peccatis, d. 5, sect. 6.

Quæst. XIII. An delectatio morosa voluntatis in peccato sit peccatum? Hic S. Thom. q. 3, art. 5. Durand. q. 6. Cajet. Medina, Conrad. Lorca, Zum. Valent. 1, 2, d. 6, q. 4, p. 3. Sotus d. 12, q. art. 7. Ledesma 1, p. 4, q. 21, art. 7. Salas 1, 2, tr. 13, d. 6, sect. 4 et 5. Lessius 4, de virt. c. 3, dub. 15, q. Tanner. 1, 2, d. 4, q. 8, dub. 4. Gran. 1, 2, contr. 6, tract. 4 et 5. Th. Sanchez de matrimon. lib. 9, d. 44 et seq. Suar. 1, 2, tract. de peccato, dist. 5, sect. 7.

Quæst. XIV. An peccatum veniale possit fieri morale et e contra? Hic S. Th. q. 3, art. 6, Cajet. Conrad. Medina, Zumel, Lorca, Curiel. Vasq. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 28, art. 3. Valentia 1, 2, d. 6, q. 18, p. 2 et 3. Sayrus l. 2, c. 15. Soto sect. 7, de pecc. Salas 1, 2, tr. 13, d. 16, sect. 24 et seq. Almainus 3, moral. c. 21. Azor. tom. 1, lib. 4, c. 9, q. 9. Tannerus 1, 2, d. 4, q. 5, dub. 3. Gran. 1, 2, contr. 6, tr. 2, d. 2. Suar. 1, 2, tract. de peccat. disp. 2, sect. 6.

DISTINCTIO XXV.

Redit ad liberi arbitrii considerationem.

Prima conclusio : Liberum arbitrium est facultas voluntatis et rationis, indifferens ad opposita extrema, ut amorem boni et odium mali. Nam, seclusa facultate ad extrema opposita indifferenti, non erit potentia libera, sed necessaria. Unde primo ad liberum arbitrium requiritur iudicium rationis indifferens, scilicet proponens bonum et malum : aut sic proponens bonum, ut illud possit voluntas amare et non amare. Secundo : liberum arbitrium non est ad extrema opposita jam præsentia, aut præterita, sed futura ; scilicet, non est ad ea extrema in sensu composito, seu ex suppositione, quod præsentia sunt, aut fuerunt, sed in sensu diviso seorsim ab existentia præsenti, seu præterita : nam ex suppositione, quod est, aut fuit in voluntate amor, non est facultas in voluntate, ut is amor non sit, aut cum eo sit odium : quia, scilicet, amare et non amare, aut amare et odisse simul repugnat. Atque ita facultas libertatis non supponit ex-

trema præsentia, aut præterita ; sed respicit contingenter futura pro posteriori naturæ : requiritur enim ad illam indifferentia antecedens, non consequens. Tertio : comparatur libertas ad extrema contingenter futura, quæ causalitate voluntatis possunt fieri præsentia : nam, si a causalitate voluntatis independentia sunt, non erit eorum existentia in liberæ potestate voluntatis, prout exigit arbitrii libertas.

2. Secunda conclusio : Liberum arbitrium in diversis subjectis, diversæ quoque conditionis est. Nam in Deo est liberum arbitrium, ut docet Aug. *lib. 12, de Trinit. cap. ult.* et Ambrosius *lib. de fine, cap. 3*, cum Paulo *1. Cor. 12*. Tamen alia est ratio liberi arbitrii in Deo, ac est in creaturis rationalibus, ut tradit Hieronymus *tom. 3, in epist. ad Damasum* : nam Deus non potest flectere voluntatem in malum, sicut potest creatura rationalis. Liberum ergo arbitrium in creatura est facultas ad bonum et malum : in Deo vero ad bonum tantum et non ad malum : quia bonum creatum, quod Deus amat, non necessitate amat, cum posset, si vellet, non amare. Rursus, beati libero arbitrio præditi sunt ; tamen peccare non possunt, sicut viatores possunt. Utrumque tradit Aug. *l. 20, de Civ. c. 30* et *in Ench. c. 105*. Neque enim ad libertatem exigitur potestas peccandi : tum, quia sine potestate peccandi potest esse facultas bene agendi a coactione et

necessitate libera : tum, quia peccatum potius servam, quam liberam reddit voluntatem, juxta illud Joann. 8. *Qui facit peccatum, servus est peccati*. Quippe peccato minuitur libertas ad bonum, quæ est princeps creaturæ rationalis et libera facultas.

3. Tertia conclusio : In eodem subjecto, juxta varios status ejusdem, varia quoque est liberi arbitrii conditio. Nam quadruplex fuit status naturæ rationalis, et in singulis statibus diversa fuit arbitrii conditio. Primus status fuit naturæ integræ ante peccatum, in quo homo erat robustus et facilis ad bonum³ : quia omnia provocabant ad bonum et nihil erat, quod impelleret ad malum. Secundus naturæ lapsæ post peccatum, in quo homo exstitit adeo infirmus ad prosequendum bonum, ut impellente concupiscentia in malum et destitutus auxilio gratiæ, fuerit moraliter impotens cavere peccatum mortale. Tertius naturæ reparatæ, in quo, licet manserit concupiscentia et difficultas ad amplectendum bonum ; præmunitus tamen auxilio gratiæ, potest moraliter perseverare sine peccato mortali, quamvis sine veniali non possit. Quartus denique est naturæ beatæ et confirmatæ in bono, in quo nullum peccatum possibile est. Ergo libertas ad bonum varia est naturæ rationali in variis statibus ipsius.

4. Quarta conclusio : Liberum arbitrium corruptum et depressum

fuit per peccatum. Nam ad bonum supernaturale omnino periit, ad donum vero naturale imminutum et depravatum fuit. Etenim per peccatum amisit omnia principia supernaturalia, tam habitualia quam actualia, sine quibus nullus potest fieri actus supernaturalis. Ergo ad actus supernaturales omnino deperdita fuit libertas arbitrii. Item, per peccatum amisit integritatem naturæ et obedientiam partis inferioris ad superiorem, qua facile poterat prosequi naturalia bona ; contraxitque rebellionem concupiscentiæ, qua difficilis facta est prosecutio illorum. Ergo in ordine ad bona naturalia imminuit et depressit peccatum libertatem arbitrii. Utrumque significat homo ille, qui Luc. 2, proponitur a latronibus vulneratus et spoliatus ; scilicet in naturalibus bonis vulneratus : quia, licet mansit cum vita ad ea agenda ; adeo tamen debilis et infirmus, ut vix in bonum aliquod surgere possit. Spoliatus vero donis supernaturalibus et omnino gratuitis, quia eis omnino destitutus fuit. Quare Aug. in *Enchir.* dixit, hominem male utentem libero arbitrio, et se et liberum arbitrium perdidisse.

5. Porro libertas arbitrii, quam per peccatum perdidit homo, non est omnis libertas a necessitate antecedenti : sed libertas a peccato et a miseria. Nam, si antecedentem necessitatem contraheret per peccatum, nullum esset peccatum post lapsum : quia sine libertate fieri

peccatum non potest. Cæterum a peccato non mansit liber : quia contraxit servitutem illius. Item, miseriæ subjectus exstitit ; tum, quia subjacuit peccato, quod est summa miseria, tum pœnis debitis peccato.

6. Quinta conclusio : Liberum arbitrium instauravit per Christum libertatem, quam amisit per peccatum. Nam inprimis instauravit libertatem a peccato, cum per Christum redemptus sit a servitute peccati, juxta illud Joan. 8. *Si filius vos liberaverit, vere liberi eritis.* Et Rom. 5. *Cum servi essetis peccato, liberi estis justitiæ.* Secundo : reparata est homini libertas a necessitate : non omnimoda, quia omnimoda libertas deperdita non fuit ; sed libertas antecedens ad bona opera supernaturalia et libertas consequens, seu moralis possibilitas ad naturalia, quæ per peccatum fuerunt amissa. Etenim per Christum concessa sunt homini auxilia gratiæ, quibus potest absolute agere opera supernaturalia et superare difficultatem ad opera naturalia. Tertio : liberatur a miseria : quia, licet in via subditus sit ærumnis contractis per peccatum ; tamen in patria ab omni erit miseria immunis cum libertate gloriæ filiorum Dei, ut ait Apostol. Rom. 8.

7. Sexta conclusio : Libertas ad malum, in quam dejecit hominem peccatum et libertas ad bonum, in quam extulit gratia, eadem omnino est. Nam voluntas hominis ex se aliquo modo libera est. Si per pec-

catum destituatur auxilio gratiæ, erit libera ad malum : si vero elevetur per gratiam, eadem erit libera ad bonum. Igitur, libertas ad peccatum, non est pronitas super ad-dita voluntati, ut quidem arbitrantur ; neque libertas ad bonum est nova facultas, quæ auxilio gratiæ superadditur voluntati, ut alii opinantur : sed eadem omnino facultas voluntatis, nunc relicta servituti peccati est libertas ad malum, nunc elevata per gratiam est libertas ad bonum.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An sit possibile liberum arbitrium ex se determinatum ad honestum ? De quo relati d. 5, quæst 12.

Quæst. II. An sit possibile ex se determinatum ad turpe ? De quo relati dist. 7, q. 4.

Quæst. III. An liberum arbitrium conveniat aliis, quam utentibus ratione ? Hic Bonav. p. 1, art. 1, qu. 1. Dur. q. 2. Alii relati dist. 24, q. 3.

Quæst. IV. An libertas formalis intellectui, aut soli voluntati conveniat ? Hic Bonav. p. 1, art. 1, q. 6. Gab. q. 1. Alii relati dist. 24, q. 3.

Quæst. V. An et qua ratione Deo conveniat libertas ? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Alii relati lib. 1, d. 45, qu. 3.

Quæst. VI. An suppositio physice prædeterminationis antecedens consensum arbitrii, destruat libertatem ejusdem? De quo relati dist. 24, q. 5.

Quæst. VII. An naturæ rationali post peccatum relictæ sint vires ad cavendum peccata et quidquam boni agendum intra ordinem naturæ sine auxilio gratiæ? De quo relati dist. 18, q. 1 et seq.

Quæst. VIII. An relictæ sint vires ad merendum, seu impetrandum dona salutaria sine auxilio gratiæ? De quo relati dist. 24, quæst. 7 et lib. 1, dist. 41, q. 4 et 5.

Quæst. IX. An liberum arbitrium cum principio supernaturali sit immediate activum actuum supernaturalium, quin tota virtus agendi sit principium supernaturale? Hic attingunt Gregorius, Gabriel et Scot. q. 1. Aureol. art. 1. Suar. l. 6, de grat. c. 5. Fonseca 9. Metaph. c. 2, q. 4, sect. 4. Arrub. 1, part. d. 19, c. 5 et 6. Tann. 1, p. d. 2, qu. 6, dub. 2. Coninck, 1, 2, d. 5, dub. 5. Fasol. 1, part. q. 12, art. 5, dub. 7. Her. 1, part. d. 45, cap. 13. Hurt. 1, 2, d. 124. Alvar. de aux. d. 64. Cur. 1, 2, quæst. 5, art. 5, dub. unic. § 3 et seq. Montesin. 1, 2, d. 3. Anton. Perez, Laur. Salmant. certam. 6, schol. c. 10. Zum. 1, p. q. 12. art. 5, q. 2. Ægid. de Præsent. l. 9 de beat. quæst. 6, art. unic. Nos fuse d. 30 de ente supern. cum pluribus aliis quos addicimus sect. 20.

Quæst. X. An liberum arbitrium

possit necessitari, stante judicio indifferenti? Do quo relati d. 24, qu. 3.

Quæst. XI. An possit cogi, vimque pati in agendo actus elicitos? Hic S. Thom. art. 2. Bonav. par. 2, art. 1, qu. 4 et 5. Gabr. qu. 4. Dur. qu. 4. Cajet. Conrad. Medina, Zum. Lorca, Cur. Vasq. et alii cum S. Th. 1, 2, qu. 6, art. 4. Valent. 1, 2, disp. 2, qu. 1, p. 3. Fonseca lib. 9. Metaph. cap. 2, q. 2, sect. 3. Azor. lib. 1, cap. 9, qu. 6. Almain. 1, moral. cap. 2. Salas 1, 2, tract. 3, d. 1, sect. 5. Sotus in 4, dist. 29, q. 1, art. 1. Gran. 1, 2, contr. 2, tract. 1, dub. 6. Tanner 1, 2, d. 2, q. 1, dub. 5. Suarez 1, 2, tract. de violento, d. 2, sect. 4 et seq.

Quæst. XII. An libertas possit exerceri per puram omissionem sine actu? Cajet. Conrad. Medina, Zumel, Lorca, Curiel, Vasq. et alii 1, 2, qu. 6, art. 3 et qu. 71, art. 5. Val. 1, 2, d. 6, q. 1, p. 4. Azor. tom. 1, lib. 4, cap. 3, qu. 3. Herrera 2, d. 30, q. 1. Soto lect. 6, de peccat. Salas 1, 2, tr. 13, d. 2, sect. 5. Gran. 1, 2, cont. 2, tr. 2, d. 3. Tann. 1, 2, d. 4, q. 4, dub. 1. Suar. 1, 2, tr. de pecc. d. 3, sect. 2. Hurt. de anima, d. 15, sect. 7. Arriaga de anima, d. 8, sect. 6.

Quæst. XIII. An libertas sit intrinseca actibus liberis voluntatis, ut actus liber nequeat fieri necessarius, aut e contra? Suar. d. 10, Metaph. sect. 2, lib. 2, de Angelis, cap. 55, n. 9 et fusius 1, 2, tract. de voluntario, d. 1, sect. 3. Valent.

1, 2, d. 2, q. 13, p. 1. Zumel 1, 2, qu. 71, art. 6, d. 2, concl. 1. Vasq. 1, 2, d. 55, num. 13. Tann. 1, 2, d. 2, q. 2, dub. 2, n. 33 et seq. Hurtad. d. 15, de anima, sect. 6. Salas 1, 2, tr. 3, d. 1, sect. 6, n. 62 et tr. 7, d. 2, sect. 5, a n. 47. Arriaga d. 8, de anima, sect. 4. Coninck, 2, 2, d. 2, dub. 8.

Quæst. XIV. An liberum arbitrium ita sequatur rationis ductum, ut non possit eligere objectum, quod illa remissius et debilius proponit? Vasquez 1, p. d. 98, c. 6 et 7, 1, 2, d. 128, c. 5. Coninck, 2, 2, d. 6, dub. 5. Estius in 2, d. 24, § 3 et 4. Suarez lib. 1, de grat. c. 12, a num. 15 et l. 7, de Ang. cap. 5. Salas 1, 2, tr. 6, d. 1, sect. 5, qu. 8. Fonseca 6, Metaph. c. 2, qu. 3, sect. 15. Arrub. 1, p. d. 117, cap. 1. Tannerus 1, 2, d. 6, q. 2, art. 7.

Quæst. XV. An ut liberum arbitrium eligat bonum, necessarium sit iudicium, an sufficiat simplex apprehensio illius? Vasq. 1, 2, d. 44, c. 2 et seq. Suar. 1, 2, d. 6, sect. 5 et d. 23. Metaph. sect. 7, lib. 7, de Ang. c. 10, a n. 12, c. 11, n. 10, c. 12, n. 11. Valen. 1, 2, d. 2, q. 4, p. 1. Azor. tom. 1, lib. 1, cap. 28, q. 6. Salas 1, 2, tract. 6, d. 3, sect. 1. Tanner 1, 2, d. 2, q. 2, dub. 2. Granad. 1, 2, controuv. 2, tr. 12, d. 1. Hurtado d. 14, de anima, sect. 7. Bell. lib. 3, de lib. arb. c. 8, prop. 6. Medina 1, 2, q. 10, art. 3. Lorca 1, 2, de actib. human. d. 10. Nos fuse d. 62, de supernat. sect. 1.

Quæst. XVI. An possit arbitrium

eligere bonum absque iudicio practico, seu imperio illius? Cajet. Conrad. Medina, Zumel, Lorca, Vasquez et alii cum S. Th. 1, 2 q. 13, art. 6 et q. 17, art. 3. Val. 1, 2, d. 2, q. 4, p. 1 et q. 12, p. 1. Tann. 1, 2, d. 2, q. 3. Gran. 1, 2, tr. 12, d. 3, n. 12. Almain. 3, Moral. c. 2. Fonseca 9, Metaph. c. 2, q. 1, sect. 3. Azor. tom. 1, lib. 1, c. 29, qu. 2. Suar. 1, 2, d. 6, de volunt. sect. 5. d. 19. Metaph. sect. 6 et 7, lib. 7, de Angel. c. 7. Salas 1, 2, tr. 1, d. 5, n. 20 et tr. 6, d. 2, sect. 3. Nos fuse d. 6, de supernat.

DISTINCTIO XXVI.

De gratia operante et cooperante.

Prima conclusio: Gratia operans et cooperans necessaria est ad volendum et agendum bonum opus salutare. Gratia operans est, quæ prævenit voluntatem, ut velit opus salutis, v. g., credere: cooperans vero quæ juvat voluntatem, ut opus volitum agat. Concl. probatur ex August. pluribus statuente necessitatem gratiæ contra pelagianos, qui

tuebantur arbitrium sine gratia posse velle et agere opus salutis : et contra semipelagianos, qui velle, et incipere tribuebant arbitrio ; agere vero et perficere auxilio gratiæ. Primo : in lib. de grat. et lib. arbitr. cap. 17. *Ut velimus, Deus operatur : cum autem volumus, et sic volumus, ut perficiamus, nobis cooperatur : et tamen sine illo operante, ut velimus, vel cooperante, cum volumus bona pietatis opera, nihil valemus.* Secundo : illustrat August. lib. contra Julian. illo proverb. 16. *Paratur voluntas hominis a Deo, et a Domino gressus hominis diriguntur.* Ubi omnis boni effectus, omnisque motus, seu gressus, in Deum prævenientem revocatur. Item, duobus testimoniis Pauli. Alterum est illud 1 Cor. 15. *Non autem ego, sed gratia Dei mecum.* Ubi Paulus non negat, se plura salutaria velle et agere ; sed ea neque velle, neque agere per solum arbitrium, sed adjutum gratia Dei. Alterum est illud Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.* Non enim ideo miseretur Deus, quia homo voluit et cucurrit ; sed ideo voluit et cucurrit, quia misertus est Deus. Si autem dicatur, ideo opus salutare, scilicet, fidem, esse miserentis Dei ; quia licet possit arbitrium incipere suis viribus volendo, non potest illud perficere sine auxilio misericordiæ Dei : sic redarguit in *Enchirid.* c. 32. Ergo eodem modo potest dici non esse Dei miserentis, sed hominis volentis. Nam, sicut

voluntas sola suis viribus non peragit totum opus ; ita neque solus Deus sine voluntate peragit illud : nam, sicut auxilio gratiæ Deus peragit postremas partes ; ita voluntassuis viribus incipit primas. Ergo, cum Apostolus dicat, opus esse Dei miserentis et non hominis volentis, totum quidem opus quoad initium et finem auxilio Dei adscribendum est, quatenus Deus præparat voluntatem ut velit, et adjuvat ut perficiat. Unde *epist.* 106 decernit, ante gratiam Dei nihil meriti humani præire, neque voluntatem humanam ducere ; sed comitari gratiam, et pedissequam esse, non præviam illius.

2. Secunda conclusio. Inter gratias operantes et prævenientes numeranda est fides, quæ per dilectionem operatur. Hoc etiam probatur ex Aug. in *epist.* 106. Primo : quia *Rom.* 3, dicimur justificari ex fide, hoc est, ad opera justitiæ promoveri ex fide. Aliunde 1 *Cor.* 4. dicimur justificari per gratiam. Ergo fides, gratia est, qua ad opera justitiæ promovemur. Secundo : fides est donum Dei, et principium operum justitiæ : quare gratis datur, quidquid propter fidem datur. Ergo fides est auxilium præveniens gratiæ. Nam donum Dei, quod est principium operum justitiæ, auxilium est gratiæ. Tertio lib. 1. *Retract.* c. 9, ait, fidem Christi esse beneficium præveniens voluntatem, ut caveat peccata, et recte vivat. At hoc est, et non aliud auxilium præveniens gratiæ. Ergo fi-

des est auxilium præveniens gratiæ.

3. Tertia conclusio : Non solum actus fidei, sed etiam plures effectus deliberati virtutum, qui præveniuntur auxilio gratiæ, possunt referri inter gratias prævenientes comparatione aliorum. Nam effectus boni sunt dona Dei moventia voluntatem ad opera bona. At dona Dei moventia voluntatem ad opera bona sunt auxilia prævenientia gratiæ. Assumptum probatur. Primo : quia fides per dilectionem caritatis operatur plures actus virtutum. Ergo non solum fides, sed etiam dilectio caritatis est donum operans actus virtutum. Secundo : ex Augustino in *Enchiridio* cap. 32, ubi ait : plures effectus bonos numerari inter dona Dei, quæ ipsos præveniunt, quia juvat ad alios quos ipsi præcedunt. Quo adducit illud Psalm. 58. *Et misericordia ejus præveniet me.* Et illud Psalm. 22. *Et misericordia Dei subsequetur me.* Quippe quia priusquam velim prævenit, ut velim ; et deinde me jam volentem subsequitur, ut præcedens effectus movens ad ulteriora opera justitiæ non frustretur effectum quem voluit.

4. Quarta conclusio : Fides est gratia præveniens opera quæ justificationem assequuntur, et vitam æternam promerentur, non vero omnia opera bona. Prior pars probatur. Primo : quia Augustinus *super Psal.* 66, ait, fide per dilectionem justificari impium et ex illa omnia merita incipere. Secundo :

quia in *ep.* 144, ad Anastasium, non esse liberam a peccato voluntatem, nisi eam liberet gratia per legem fidei, seu fides operans per dilectionem caritatis. Posterior pars probatur : quia ante fidem præcedunt aliqua opera bona elicitæ auxilio gratiæ, quæ tamen, quia impiorum sunt, vitam non promerentur æternam. Primo : enim præcedit effectus fidei, qui ad credendum Deo per se necessarius est. Secundo : quia præcedit cogitatio, qua fidei mysteria credibilia approbamus, quæ viribus arbitrii haberi non potest, ut colligit Augustinus de *prædestinatione Sanctorum*, cap. 2, ex illo Pauli 2 Cor. 3. *Non quod simus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis.* Imo credere per fidem, ideo probat esse ex gratia Dei : quia cogitare, quod fidem præcedit, non sufficit arbitrium sine gratia Dei. Tertio : quia Augustinus ad illud Psalm. 119. *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas.* Observat hunc ordinem gratiarum, ut prius præcurrant ante assensum perfectum fidei et opera justificationis effectus aliqui imperfecti amoris efficacis ipsorum ; deinde sequatur amor, et postremo ipsum opus.

5. Quinta conclusio : Eadem gratia potest esse operans et cooperans. Nam eadem gratia potest obiri munus utrumque operandi et cooperandi : potest enim prævenire voluntatem movendo, ut velit ; et eandem postea juvare, ne frustra velit, sed efficaciter operetur.

6. Sexta conclusio : Gratia operans et usus liberi arbitrii, elicitus ex gratia, inter virtutes animæ et magna bona hominis referri possunt. Nam August. *libro primo Retract. cap. 9 et lib. 2 de libero arbitrio, cap. 19*, docet, virtutem esse, qua nemo male utitur. At gratia operante et bono usu liberi arbitrii nemo male utitur. Ergo virtutes sunt. Hoc tamen discrimine quod gratia operans potest esse virtus, quin sit opus morale virtutis; usus vero bonus arbitrii virtus est et opus virtutis. Unde utrumque inter magna bona hominis recensetur. Nam docente Augustino *supra*, bona hominis sunt magna, minima et media. Magna sunt quibus recte vivimus et male uti non possumus, ut virtutes. Minima quibus male uti possumus, et sine quibus bene vivimus, ut bona corporis. Media, quibus male uti possumus et sine quibus non bene vivimus, ut liberum arbitrium. At gratia operans et bonus usus arbitrii sunt bona quibus recte vivimus et male uti non possumus. Ergo inter magna bona referri debent.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An gratia justificans sit animo inhærens? Hic S. Th. art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Cajetan. Conrad, Medina, Zumel, Lorca,

Curiel, Vasq. et alii cum S. Thoma 1, 2, q. 110, art. 1 et q. 113, art. 1 et 2. Valentia 1, 2, disp. 8, quæst. 5, p. 2. Conineck, 1, 2, disput. 6, dub. 1. Tannerus 1, 2, disp. 6, q. 5, dub. 1. Bellarmin. lib. 2, de justificatione. Stapletonius lib. 5 et 7. Granadus 1, 2, contr. 8, tr. 8, disp. 2. Suarez lib. 6, de gratia, c. 1 et seq. Sotus lib. 2, de natura et gratia, c. 17 et seq. et in 4, dist. 1, q. 3, art. 1. Canus lib. 7, de locis, cap. 2. Torres 2, 2, disp. 46, dub. 4. Antonius Perez cert. 7, scolast. cap. 4. Fonseca 9. Metaph. cap. 5, q. 2, sect. 2.

Quæst. II. An gratia justificans sit distincta ab habitu caritatis? Hic S. Th. art. 4. Durand. Gab. et Scot. q. 1. Aur. art. 1. Cajetan. Conrad. Medina, Cur. Zum. Lorca, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 110, art. 3. Conineck. 1, disput. 24, dub. 7. Bell. lib. de gratia et lib. arb. c. 6. Vega t. 7 in Trid. c. 25. Mæratius tr. de caritate, disp. sect. Sotus 2, de nat. et gratia, cap. 17 et 18. Lessius l. 2, de summo bono, c. 1. Salmeron ad Galatas, disp. 3. Suarez lib. 8, de gratia, cap. 12. Henriquez de fine hominis, cap. 14. Tannerus 1, 2, disp. 6, quæst. 4, dub. 2. Torres 2, 2, disp. 68, dub. 9.

Quæst. III. An gratia auxilians actualis sit distinctionis ab illustrationibus intellectus, affectionibus voluntatis? De quo relati lib. 1, d. 3, q. 4.

Quæst. IV. An gratia sanctæ affectionis sit novum beneficium a

gratia illustrationis distinctum? De quo nos tantum lib. 5, de ente supernaturali, copiose.

Quæst. V. An gratia sanctæ affectionis, præter illustrationis gratiam, ad omnem consensum meritorum necessaria sit? De quo rari ex professo. Attingunt Vasquez 1, p. disp. 88, n. 24 et 1, 2, disp. 185, c. 6, fin. Montesinus 1, 2, disp. 31, q. 2, n. 54. Gran. 1, 2, contr. 8, tract. 5, disp. 2, sect. 5, § 4. Suar. lib. 3, de auxil. cap. 4, n. 3 et cap. 5, n. 8. Lorca de gratia, disp. 18, fin. Copiosius Albelda 1, p. disp. 58, sect. 4. Ruiz de provid. disp. 2, sect. 2. Nos latissime lib. 5, de supernat.

Quæst. VI. An inter illustrationes et affectiones gratiæ recenseretur debeant assensus et effectus absoluti et deliberati; an solum simplices et indeliberati? De quo ex professo nullus. Attingit Suarez lib. 3, de auxiliis, cap. 4, n. 3 et cap. 5, n. 8 et Alvarez de auxiliis, disp. 73, n. 2. Nos abunde lib. 5, de supernat. Huc adduci possunt, qui gratiam subsequentem et cooperantem indistinctam tuentur a consensu absoluto voluntatis inducente ipsam ad operis externi, vel alterius interni perfectionem.

Quæst. VII. An gratia actualis influat in genere causæ efficientis in consensum? Bellarm. lib. 1, de gratia cap. 13, ad primum. Molina in concord. q. 14, artic. 13, disp. 37. Lessius de auxiliis, c. 15, n. 3 et cap. 17, n. 10. Mascarenas de auxil. disp. 1, p. 4, n. 9. Vasq. 1,

2, d. 185, cap. 9. Val. 1, 2, d. 8, p. 3. Arrub. 1, p. d. 20, n. 27. Becanus opusc. de auxil. cap. 2. Sot. 1, de natura et gratia, c. 16. Albelda 1, p. disp. 58, sect. 3, ad quartum et sect. 5, diss. 2. Curiel. 1, 2, quæst. 111, dub. 1, concl. 5. Suar. 3, de auxil. c. 4, n. 11. Tann. 1, 2, disp. 6, q. 3, a n. 263. Granad. 1, 2, contr. 8, tract. 8, disp. 2, sect. 6. Lorca 1, 2, disp. 18, de Grat. Zumel. 1, 2, quæst. 111, art. 2, disp. 2, concl. 4 et tom. de auxil. disp. 2, concl. 1.

Quæst. VIII. An gratia actualis sit motio intrinsece et quoad substantiam supernaturalis? an solum extrinsece et quoadmodum? De quo relati lib. 1, disp. 16, quæst. 6.

Quæst. IX. An ad omnem actum meritorium gratia auxilians sit necessaria? Hic Greg. q. 1. Alii relati dist. 24, q. 7 et relati lib. 1, dist. 41, q. 4.

Quæst. X. An sit necessaria gratia, ut homo se disponat ad gratiam? Hic Greg. q. 1. Alii relati lib. 1, dist. 41, quæst. 5.

Quæst. XI. An ad agendum quodvis bonum morale, etiam naturale, sit necessaria gratia? Hic Gregor. q. 1. Alii relati dist. 28, quæst. 1.

Quæst. XII. An actus intrinsece naturalis conferat in salutem? Aut conferens in salutem sit intrinsece supernaturalis? De quo nos fuse disp. 44, de ente supernat. sect. 3 et seq. Coninck. 2, 2, disp. 4, dub. 3. Molina in concord. q. 14, art. 13, disp. 6. Vasq. 1, 2, disp. 17, num. 54. Item, qui disserunt, an

justus mereatur per actus virtutum moralium elicitos sine gratia. Zumel. 1, 2, q. 114, art. 4, disp. 1. Vega q. 12, de justificat. Suar. lib. 12, de grat. cap. 17. Vasquez 1, 2, disp. 29, cap. 5. Torres de merito, disp. 1, dub. 11 et disp. 6, n. 17. Sotus 3, de nat. et grat. c. 4 et alii cum S. Th. 1, 2, q. 114, art. 4. Necnon qui disserunt, an ejusmodi actus elicti auxilio gratiæ intrinsece naturalis, aut mereri, aut disponere ad justificationem queant.

Quæst. XIII. An omnis actus salutaris procedat ex fide infusa? Hic Bonav. in litt. dub. 3. De quô ex professo pauci. Attingunt Vasq. 1, 2, disp. 189, n. 137 et 138 et disp. 210, c. 4 et disp. 290 num. 131. Torres 2, 2, disp. 41, dub. 5. Coninck, 2, 2, disp. 14, dub. 6.

Quæst. XIV. An dilectio supernaturalis Dei possit haberi sine fide infusa? Sotus 2, de natura et gratia, c. 11 et in 4, disp. 1, q. art. 3, et d. 5, q. 1, art. 2. Suar. 2, 2, disp. 8, sect. 7, c. 8 et disp. 12, sect. 3. Torrez 2, 2, d. 25, dub. 3 et disp. 46, dub. 5 et 6. Gran. cont. 8, de gratia, tr. 9, d. 3. Lorca 2, 2, disp. 31 et 1, 2, de gratia, disp. 31, n. 3. Coninck, disp. 14, n. 8. Vega lib. 5, in Trident. cap. 21. Nos fuse de supernat. disp. 20, sect. 22 et 23, disp. 49, sect. 4 et disp. 63, s. 4 et 5.

Quæst. XV. An actum fidei præcedat iudicium, aut apprehensio naturalis? Nos fuse disp. 49, sect. 4 et 5 et disp. 60. Suar. 2, 2, disp. 6, sect. 8. Torr. disp. 49, d. 5.

Coninck, disp. 13, n. 19. Albert. 3, princip. philosoph. quæst. 5, theolog. Granad. 2, 2, contr. 1, tr. 9, disp. 5.

Quæst. XVI. An gratia operans moveat voluntatem et an physice prædeterminando? Hic Bonav. art. 1, q. 6. Alii relati dist. 24, q. 5.

Quæst. XVII. Quo differant gratia operans et cooperans? Hic S. Th. art. 5. Durand. q. 3. Gabr. q. 1. Cajet. Conrad. Medina, Lorca, Curiel, Zumel, Vasq. et alii 1, 2, q. 111, art. 2. Alvarez, de auxil. disp. 81 et seq. Pennotus lib. 9, de lib. arb. c. 6. Sotus 1, de nat. et grat. 16. Suar. 3, de auxil. c. 5. Tann. 1, 2, disp. 6, q. 1, dub. 4. Bellarm. lib. 6, de grat. et lib. arb. c. 10 et 14. Granad. 1, 2, contr. 8, tract. 5, disp. 2. Ruiz de provid. 31 et seq. d. Rursus Vasq. 1, p. d. 88. Val. 1, 2, d. 7, q. 3, p. 5. Molina in concord. q. 14, art. 13, disp. 42. Driedo lib. 2, de gratia, tr. 1, c. 2. Ruard. art. 7.

Quæst. XVIII. An præter gratiam requisitam ad voluntatem efficacem operis, sit necessaria gratia ad operis executionem? Hic S. Th. art. 6. Durand. q. 3. Gabr. q. 1. Vasquez 1, p. disp. 88, c. 10. Bellarm. lib. 1, de gratia, cap. 14 et lib. 6, cap. ult. sentent. 11. Granad. 1, 2, contr. 8, tr. 5, disp. 3. Ruiz de provident. disp. 38.

Quæst. XIX. An voluntas creata sit causa immediata et partialis simul cum gratia omnis actus meritorii? De quo relati dist. 25, q. 9.

Quæst. XX. An actus virtutis

supernaturalis procedens ex gratia possit infici malitia? Nos fuse disp. 40, de supernatural. Valent. 1, 2, disp. 5, q. 1, p. 2. Tanner. 1, 2, d. 3, q. 2, n. 16 et 22. Bannez 2, 2, q. 4, art. 5, dub. 2. Navarete 1, p. tom. 2, controvers. 26, § 2. Basilii Pontius 1, part. variarum, relact. 2. Suarez de fide, d. 6, sect. 7 et lib. 2, de gratia, cap. 3, n. 14 et lib. 12, cap. 11. Vasquez 1, 2, disp. 53, c. 4, disp. 54, cap. 3, d. 84, cap. 3 et d. 186. Torres 2, 2, d. 33, dub. 1, 2 et 3. Coninck 1, 2, d. 14, dub. 3. Vega in Trident. lib. 11, c. 27. Corduba lib. 2, q. 3. Sotus 1, de nat. et grat. c. 22, concl. 2 et in 4, disp. 6, q. 1, art. 6 et disp. 1, q. 6, art. 8. Salas 1, 2, tract 7, disp. 3, n. 163 et d. 69 et tr. 11, num. 55. Granad. 1, 2, contr. 2, tract. 9, d. 3. Anton. Perez lect. 1, exam. p. 3, cap. 15. Hurtado 2, 2, disp. 46.

et stricte sumpta est *bona qualitas mentis, qua recte vivitur et qua nullus male utitur, et quam Deus solus in homine operatur*. Hæc conclusio non indiget probatione, nisi quoad postremam partem. Ea probatur. Primo : quia hæc definitio virtutis est. August. lib. 2, de libero arbitrio, cap. 18. Secundo : quia Augustinus tomo 8, concione 26, in Psalm. 118, exponens illa verba : *Feci iudicium et justitiam*, ait, nomine justitiæ ibi non intelligendam virtutem justitiæ, sed ejus actum, quia *virtutem non facit homo*. Tertio : quia Apostolus Ephes. 2, scribit, virtutem fidei non esse ex nobis, sed esse pure donum Dei, ut ab Ecclesiæ Patribus exponitur. Quarto : quia gratia operans est virtus animæ, ut præmisimus *dist. præcedenti*. At gratia operans non est a libero arbitrio, cum sanet infirmitatem arbitrii, præveniatque omnem salutarem actionem ipsius. Unde colligitur, virtutem proprie et præcise acceptam non esse effectum liberi arbitrii. Nam virtus a solo Deo est et non a libero arbitrio. At effectus arbitrii ab arbitrio est.

DISTINCTIO XXVII.

De virtute quid sit et quid sit actus ejus ?

Prima conclusio : Virtus proprie

2. Secunda conclusio : Omnis motus, vel effectus meritorius est a virtute, seu gratia, et simul a libero arbitrio, sicut germen est a pluvia desuper effusa et simul a terra cooperante cœlesti pluviae. Primo : ex illo primo Corinth. 15. *Gratia Dei sum id quod sum; sed gratia ejus in me vacua non fuit. Abundantius cæteris laboravi. Non*

autem ego, sed gratia Dei mecum. Labores enim salutare primo refert in gratiam Dei; deinde in arbitrium: quia, neque sola gratia sine arbitrio, neque arbitrium solum sine gratia eos perficere potest. Sic exprimit August. *de libero arbitrio*, c. 5 et 6. Item *epistola* 10, *ad Sixtum* docet, ex gratia et libero arbitrio procreari in anima omnem bonum effectum. Tertio: quia omnis effectus bonus et donum Dei est et meritum hominis: quare Augustinus *in eadem epistola* ait, cum coronat Deus merita nostra, nihil aliud coronare quam munera sua. At bonus effectus, quia Dei donum est, procedit a gratia, quia vero meritum hominis est, procedit a libero arbitrio.

3. Sed observanda sunt duo: Alterum, gratiam, a qua meritum hominis est, non esse gratis datam, quæ Deus est; sed gratis datam, quæ arbitrio inhærens est, illudque provenit ad agendum. Nam a Deo esse commune est omnibus effectibus creatis. Ergo singularis excellentia meriti et operis supernaturalis est, esse a Deo per auxilium speciale gratiæ arbitrio infusum. Alterum, causalitatem magis principalem tribuendam gratiæ et minus principalem arbitrio. Tum quia gratia excitat et elevat arbitrium ad agendum; arbitrium vero non excitat, nec elevat gratiam. Tum, quia interdum merita ex sola gratia esse dicuntur, non vero ex solo libero arbitrio. Quod verum esse non potest; nisi quia causæ

principalitas adscribitur gratiæ.

4. Tertia conclusio: Actus et usus virtutis lata quadam significatione dicitur virtus, quamvis in stricta et rigorosa non sit. Prior pars probatur. Primo: August. *distinctione præcedenti* bonum usum liberi arbitrii dixit virtutem. Secundo: quia interdum apud sacros et catholicos scriptores actus fidei, caritatis et justitiæ dicuntur fides, caritas et justitia. Dicitur enim homo mereri per fidem, per caritatem, per justitiam: quia per actus harum virtutum meretur. Posterior pars constat ex conclusione prima. Quam ulterius confirmat: quia August. *l. 2. q. evangelicarum*, c. 39 et *lib. 13, de Trinitate*, c. 2. definit virtutem fidei esse, *quæ creduntur ea quæ non videntur*. At id, quod credimus, non est ipsum credere actuale. Ergo fidei virtus in stricta significatione non est ipse actus credendi.

5. At volunt aliqui, actus bonos internos animæ esse virtutes; actiones vero externas esse opera virtutum; eoque componi testimonia Augustini, quæ contradicentia videntur. Nam Augustinus *tract. 40, in Joannem*, cap. 10, ait: *Fides est credere quod non vides*. Credere autem actus est. Item, *lib. 2, de Doctrina christiana*: *Caritatem voco motum animi*. Hæc sententia omnino non repellitur, quia solum videtur statuere et probare primam partem superioris conclusionis de fusa usurpatione virtutis. Cæterum, quia etiam videtur negare

aliam usurpationem strictam virtutis a solo Deo procedentis et ab actibus bonis distinctæ, ideo neque omnino probatur. Respondeturque, Augustinum in eis locis nomine fidei et caritatis fusa significatione intelligere actus. At aliis in locis strictius significare earum nomine principia actuum, ut ex superioribus notum est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et qua certitudine dentur virtutes infusæ? Hic S. Th. art. 2. Aureol. art. 1, de virtut. theolog. Sotus lib. 2, de natura et gratia, cap. 17 et seq. et in 4, d. 1, q. 3, art. 1. Canus lib. 7, de locis, cap. 2. Vasquez 1, p. disp. 42, 1, 2, disp. 36, cap. 2, disp. 79, c. 1, d. 83, c. 1, disp. 91, cap. 4. Torres 2, 2, disp. 46, dub. 4. Anton. Perez certam. 7, schol. c. 4. Vega lib. 7, in Trident. c. 24. Lorca disp. 8, de virtut. Pesant. 1, 2, q. 10, art. 1, disp. 2. Valent. 1, 2, disp. 4, q. 3, p. 4. Suarez lib. 6, de gratia, c. 4. Fonseca 9 Metaph. c. 5, q. 1, sect. 2. Granad. 1, 2, contr. 4, disp. 2. De virtutibus moralibus vero, Valent. 1, 2, disp. 5, q. 6, p. 1 et 2. Conimb. in Ethicis, disp. 7, quæst. 6, art. 2. Vasq. 1, 2, disp. 86, c. 2 et seq. Suarez 1. 6, de grat. cap. 9 et 1, 2, tract. de virtut. disp. 3, sect. 5. Tanner. 1,

2, disp. 3, q. 4, dub. 2. Granad. contr. 5, de virtut. tract. 1, disp. 5. Coninck. 2, 2, disp. 6, dub. 2. Vega sup. Anton. Perez sup. Lorca 1, 2, de virt. disp. 1. Cajet. Conrad. Medina, Zumel et Curiel 1, 2, quæst. 63, art. 3 et 4. Nos fuse de supernat. disp. 73.

Quæst. II. An actibus virtutum infusarum comparentur aliquæ virtutes acquisitæ sapernaturales, aut naturales? Suar. lib. 6, de gratia, cap. 14. Coninck, 2, 2, disput. 7, dub. 3. Salas tom. 2, in 1, 2, tract. 10, disput. 15, num. 58 et 63. Vasquez 1, 2, disp. 29, num. 84. Granad. 1, 2, contr. 4, disp. 4, num. 12. Torres 2, 2, disp. 46, dub. 9. Lorca 1, 2, de virtut. disput. 19. Hurtado de anima, disp. 16, sect. 8.

Quæst. III. An virtus infusa, seu gratia, sit causa partialis agens cum anima actum meritorium? De quo relati dist. 25, q. 9.

Quæst. IV. An virtutis actu possumus male uti, referendo eum in malum finem? Hic S. Th. art. 2. Alii relati dist. præced. q. 20.

Quæst. V. An voluntas agens cum gratia actum supernaturalem, sit causa principalis, an instrumentalis? Nos fuse de supernat. disp. 31. Bannez 1, p. q. 12, art. 5, dub. 3. Zumel ibidem, disp. 2 et 1, 2, q. 109, art. 1, d. 1, concl. 1. Navarr. tom. 1. contr. 39, § 1, concl. 1. Ledesm. de divin. perfect. art. 8, concl. 1. Alvar. de auxil. d. 68. Albelda 1, p. d. 17, num. 54. Ægid. de Præs. lib. 20, de beatitud. q. 3, art. 5. Anton. Perez in Laur. Sal-

mant. certam. 6, schol. c. 4. Bellarm. lib. 4, de gratia, c. 15. Vasq. 1, p. d. 43, n. 15 et d. 176, c. 4 et 5. Salas 1, 2, tom. 2, d. 5, sect. 5. Herice 1, p. d. 46, c. 2. Tanner. 1, p. d. 2, q. 6, dub. 4. Becan. 1, p. tract. 1, c. 9, q. 4. Mach. 1, p. d. 16, sect. 3, concl. 2. Suar. 3, de auxil. c. 15 et lib. 6, de gratia, cap. 6 et 7. Albert. tom. 1, prin. 2, philosoph. q. 6. Arrub. 1, p. dist. 19, n. 30. Fasol. 1, p. q. 12, art. 5, n. 27. Granad. 1, p. tr. de visione, d. 6, n. 22.

Quæst. VI. An ratio meriti sit actibus supernaturalibus intrinseca seorsim a lege Dei? Hic S. Thom. art. 3. Durand. q. 2. Gab. q. 1. Bonavent. art. 2, q. 3. Cajet. Conrad. Medina, Lorca, Zumel et alii 1, 2, q. 114, art. 1, 2 et 3. Vasq. 1, 2, d. 214. Suar. lib. 12, de gratia, c. 17. Coninck 2, 2, d. 8, dub. 4. Ragusa in 3, p. d. 10, § 2. Granad. t. 2, contr. 8, de gratia, d. 3, sect. 1. Philip. Fab. in 3, d. 42, c. 2 et 3. Torres opusc. 8, disp. 1, dub. et 2, 2, disp. 70, dub. 2. Moncæus d. 12, c. 10. Tann. 1, 2, disp. 6, q. 6, dub. 3. Lindan. lib. 3, panop. cap. 20. Bellarm. lib. 5, de justificat. c. 17. Valent. 1, 2, disp. 8, q. 6, p. 2. Nos d. 16, de supernat. sect. 11.

Quæst. VII. An condignitas meritorum sit æqualis gloriæ æqualitate mathematica, et rei ad rem? Hic S. Th. art. 3. Durand. q. 2. Bonav. art. 2, q. 3. Nos fuse d. 26, de supern. sect. 3 et seq. Vasquez 1, 2, disp. 116, c. 2 et disp. 214, c.

10 et 11. Lorca 1, de merito, d. 45. Philip. Fab. in 3, d. 42, cap. 2 et 3. Coninck, 2, 2, disp. 8, dub. 3. Granad. 1, contr. 8, tract. 11, d. 3. Ruiz. de providentia, disput. 59, sect. 1.

Quæst. VIII. An merita obligent ex justitia ad retributionem præmii? Hic Gabr. q. 1. Bonav. art. 2, q. 3. Alii relati lib. 1, dist. 43, q. 6.

Quæst. IX. An actibus elicitis sine gratia digne mereamur gratiam? Hic S. Thom. art. 4. Alii relati lib. 1, dist. 41, q. 3.

Quæst. X. An actibus elicitis sine gratia disponamur ad gratiam? Hic S. Thom. art. 4. Alii relati lib. 1, dist. 41, q. 5.

Quæst. XI. Qua ratione sit verum facienti, quod in se est, non denegari gratiam? Hic Gabr. q. 1. Alii relati dist. 41, q. 9.

Quæst. XII. An actus mere naturales eliciti sine gratia, possint elevare divinitus ad merendum de condigno gratiam? Hic Scot. q. 1. Nos fuse d. 16, de supern. Cajet. 1, 2, q. 114, art. 2. Medina ibi concl. 2, et 4. Zum. d. 1. Vasq. 1 et 2, d. 214 a c. 14 et d. 16. Coninck, 2, 2, d. 8 a n. 205. Lorca 1, 2, d. 45. Suarez lib. 12, de grat. cap. 17.

Quæst. XIII. An actibus procedentibus ex gratia possimus mereri, saltem divinitus, ipsam gratiam? Hic Bonavent. art. 2, quæst. 1. S. Thom. art. 4. Gab. q. 1. Zum. 1, 2, q. 115, art. 5, d. 4. Vigu. inst. c. 9, § 3. Suarez tom. 1, in 3, p.

d. 10, sect. 4. Coninck, 2, 2, d. 8, dub. 7. Tapia in 3, p. q. 21, art. 1. Vasquez 1, p. d. 229, c. 9 et tom. 1, in 3, p. d. 21, cap. 5. Val. 1, 2, d. 8, quæst. 5, p. 4. Ragusa 3, p. d. 43, § 4. Torres opusc. 8, d. 1, dub. 2. Vinc. de grat. Christi, quæst. 5, art. 3. Medina 3, p. quæst. 2, art. 11, ad. 5 et 6. Aliique relati lib. 1, d. 41, q. 7. Nos d. 77, de ente supernat. sect. 7.

Quæst. XIV. An et quibus actibus mereamur augmentum gratiæ? Hic S. Thom. art. 5: Bonav. art. 2, q. 2. Alii relati lib. 1, d. 17, q. 7.

Quæst. XV. An gratia justificans sit distincta a caritate? Hic Scot. q. 1. Alii relati dist. 16, q. 2.

Quæst. XVI. An sint possibles variæ species gratiæ justificantis? Hic Bonav. art. 1, q. 1. Vinc. relect. de grat. Christi, q. 3. Gran. 1, 2, contr. 8, tr. 4, d. 4. Suar. lib. 8, de grat. cap. 3. Torres opusc. 3, d. 1, dub. 11. Zumel, Curiel et Montesin. 1, 2, q. 112, art. 1 et 2.

Quæst. XVII. An virtutes infusæ efficiantur quoad primam productionem, vel quoad intentionem actibus præviis ipsarum? Cajet. Conrad. Medin. Lorca, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 51, art. 2 et 4. Cordub. l. 1, q. 9. Sotus l. 2, de nat. et grat. c. 9. Suar. l. 8, de grat. c. 4. Torres 2, 2, d. 43, dub. 7. Hurt. 2, 2, d. 62, sect. 2. Salas 1, 2, tract. 11, d. 6, sect. 9. Conin. 1, 2, d. 7, dub. 2. Ant. Perez in Laur. Salmant. certam. 7, scholast. cap. 1, seqq. Arag. 2, 2, q. 24,

art. 7, dub. 2. Veg. 8, in Trident. cap. 9. Val. 1, 2, d. 4, q. 3, p. 4.

Quæst. XVIII. An actus virtutum infusarum possint habere objectum formale naturale? et virtutum acquisitarum actus objectum formale supernaturale? De quo nos fuse d. 45, de supern. Suar. lib. 2, de grat. c. 9. Arrubal 1, p. d. 14, c. 6. Falsol. 1, p. q. 12, a. 1, n. 9 et a. 8, n. 42. Tanner. 1, 2, d. 6, q. 3, n. 153 et 154. Curiel, 1, 2, q. 109, a. 1, dub. 3, § 4, concl. 1. Zum. ib. d. 1 et 2 et art. 3, d. 3. Medin. 1, 2, q. 61, art. 1. Bannez 2, 2, q. 1, art. 2, q. 6, art. 1 et q. 2, art. 2. Mol. in conc. q. 14, art. 13, d. 7, 13, 14 et 32. Coninck. 2, 2, d. 5, dub. 3 et d. 14, n. 5. Herice 1, p. d. 38. Gran. 1, 2, contr. 8, tract. 1, d. 4, sect. 3. Lorca de grat. disp. 9, concl. 1 et 2. Vinsfeldius sect. 3, de lib. arb. membr. 4, concl. 12.

DISTINCTIO XXVIII.

Prædicta repetit, ut alia addat de gratia et libero arbitrio contra pelagianos.

Doctrina hujus distinctionis ea-

dem est cum præcedenti : scilicet liberum arbitrium sine gratia præveniente et adjuvante Dei, superaddita naturæ, nullum agere posse simpliciter meritum salutis ; atque adeo ante gratiam Dei nullum esse meritum, quo advocemus gratiam. Constat satis ex præcedentibus. Item quia oppositum fuit hæresis pelagiana ab Augustino et universa Ecclesia damnata.

2. Igitur huic doctrinæ adversarius fuit Pelagius, qui primo docuit, opera salutaria, ut credere, diligere Deum et præcepta divina implere arbitrium posse sine gratia supernaturali, quamvis non possit sine gratia creationis naturali. Secundo : gratiam supernaturalem cadere sub meritum operum naturalium præcedentium ipsam. Tertio : eam gratiam nostris meritis advocatam, non ad simpliciter, sed ad facile tantum posse necessariam. Quarto : eam non in alieno interno infuso a Deo, sed in externa solum instructione prædicationis et legis esse constitutam. Ita August. lib. 1 *Retract. cap. 9 et lib. de hæres. cap. 88*.

3. Ad quod muniendum, sequentes propositiones Augustini objiciebant pelagiani. Primam *ex lib. 3, de lib. arb. cap. 18*, non esse imputanda ad culpam ea quæ homo facere non potest. Secundam *ex lib. de duobus animabus cap. 12*, nullum hominem esse peccati reum, quia non fecit quod facere non potuit. Tertiam *ex lib. contra Adamantium, c. 26*, in nostra positum

esse potestate mutare in melius voluntatem. Quartam *ex cap. 27*, ejusdem libri, in nostra potestate esse, ut velinseri bonitati Dei, vel excidi ejus severitate mereamur. Quintam *ex lib. exposit. Epist. ad Roman. art. 60 et 61*, nostrum esse credere et velle. Sextam *ex lib. de prædestinatione Sanctorum, c. 5*, posse habere fidem et caritatem, naturæ esse hominum. Etenim his omnibus propositionibus tribuitur homini posse ad opera salutaria : ergo ad posse agere illa non indiget auxilio gratiæ.

4. Verum omnes propositiones objectæ unica solutione explicantur : scilicet arbitrium habere potestatem ad illa, et sine illa neminem prætermittentem ea opera, peccare posse : cæterum, talem potestatem convenire arbitrio prævento et adjuto gratia, non vero sine illa. Quia vero gratia semper adest, ideo semper adest ea potestas. Neque alicubi docuit Augustinus, talem potestatem inesse soli arbitrio seorsim a gratia. Itaque Augustinus ea opera arbitrio tribuit, ut libertatem assereret nostræ voluntatis. At quia simul cum libertate voluntas ex se infirma est ad ea opera, ideo aliis in locis auxilium gratiæ necessarium adstruxit. Quod illustratur ex Hieron. tom. 4, in *explicatione fidei*, asserente, liberum sic confitendum arbitrium, ut necessarium Dei non negetur auxilium. Ergo duobus continetur doctrina catholica : primo, voluntati creatæ libertatem adesse : secundo, adesse quoque illi necessa-

riam gratiam. Primum: est contra Manichæum negantem, hominem peccatum cavere posse; et contra Jovinianum negantem, hominem posse peccare. Secundum: vero contra Pelagium, negantem esse necessarium auxilium superadditum gratiæ, ut possit libertas arbitrii cum salutis fructu, aut bonum opus efficere, aut peccatum aliquod cavere.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An sine gratia Dei possit fieri aliquod bonum opus morale? Hic S. Thomas art. 1. Bonavent. art. 2, q. 3. Durand. q. 2. Gabriel. q. 1. Gregor. q. 1. Cajet. Medina, Conrad. Zumel, Lorca, Curiel, Montesin. Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 109, art. 7. Valent. 1, 2, d. 8, q. 5, p. 3. Suar. lib. 3, de aux. c. 17, latius lib. 2, de prædest. c. 10 et seq. et latissime lib. 1, de grat. a. c. 8. Molin. in concord. q. 14, art. 13, d. 2. Vinsfeldius de grat. et lib. arb. sect. 3, membr. 5. Chartagena de prædestin. discours. 9. Sotus lib. 1, de nat. et grat. c. 20. Bellarm. lib. 5, de grat. et lib. arb. c. 9. Ruardus art. 7. Tannerus 1, 2, d. 6, q. 3, dub. 3. Granad. 1, 2, contr. 8, tr. 1, d. 2. Mæratius de gratia, d...

Quæst. II. An possimus sine gratia Dei resistere tentationi gravi,

vel levi? Hic S. Th. art. 2. Bon. art. 2, q. 2. Cajet. Conrad. Medina, Zumel, Curiel, Montesinus, Vasq. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 109, art. 2. Suar. lib. 1, de grat. c. 23. Bellarm. 5, de grat. et lib. arb. c. 7 et seq. Sotus 1, de nat. et grat. c. 21. Vega de justific. q. 12 et seq. Val. 1, 2, d. 8, q. 1, p. 3 et 5. Molin. in concord. quæst. 14, artic. 13, d. 19, membr. 6. Vinsfeldius seq. 3, de lib. arb. membr. 5, concl. 11. Gran. 1, 2, contr. 8, tr. 2, disp. 3. Tanner. 1, 2, disp. 6, quæst. 3, dub. 4. Ruard. art. 7. Mæratius de grat. d...

Quæst. III. An possimus cavere peccata per omissionem meritorum? De quo dist. 24, q. 9.

Quæst. IV. An possimus implere totam legem sine gratia actuali, aut habituali? Hic S. Th. art. 3. Bonav. art. 1, q. 3. Dur. q. 4. Gabr. q. Cajet. Conrad. Medina. Zumel, Curiel, Montesin. Lorca, Vasq. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 109, art. 4. Suar. lib. 1, de grat. cap. de justific. q. 12 et 13. Stapleton de justific. c. 13. Tanner. 1, 2, d. 6, q. 3, dub. 5. Granad. 1, 2, contr. 8, tr. 2, d. 1 et seq. Mæratius de grat. d... Molin. in concord. q. 14, art. 3, d. 17. Perer. in Gen. lib. 5 ad 3.

Quæst. V. An possimus in natura elevata diligere Deum super omnia dilectione efficaci naturali? Hic Scot. q. 1. S. Thom. art. 3. Bonav. art. 1, q. 3. Cajet. Conrad. Medin. Zum. Curiel, Montesin. Lorca, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 109, art. 3. Suar. l. 1, de grat. c.

31 et seq. Sotus de nat. et grat. c. 22. Mol. in concord. q. 14, art. 3, d. 14, membr. 3 et disputat. 19, memb. 6. Tann. 1, 2, d. 6, q. 3, dub. 4. Granad. 1, 2, contr. 8, tr. 1, disp. 3. Valent. 1, 2, d. 8, q. 1, p. 4. Alvarez de aux. d. 51. Vinsfeldius sect. 3, de lib. arb. membr. 6. Vega de justific. q. 10 et lib. 6, in Trident c. 22 et 28. Bellarm. 6, de grat. et lib. arb. c. 7 et 8. Nos d. 14, de supern. sect. 3 et d. 49. sect. 3.

Quæst. VI. An gratia requisita a Patribus contra pelagium, sit intrinsece supernaturalis an etiam naturalis? De quo relati lib. 1, dist. 16, q. 6.

Quæst. VII. An gratia requisita a Patribus contra pelagium sit physice prædeterminans? De quo relati dist. 24, q. 5.

Quæst. VIII. An gratia requisita a Patribus contra pelagium, sit adæquata virtus agendi, an solum partialis? De quo relati dist. 25, q. 9.

Quæst. IX. An sine gratia Dei possit homo se disponere ad gratiam? Hic S. Thom. art. 4. Bonav. art... q. 3. Durand. q. 5. Alii relati lib. 1, dist. 41, quæst. 5.

Quæst. X. Qua ratione sit verum facienti, quod in se est, non dene-gari gratiam? Hic S. Thomas art. 4. Bonav. art. 2, q. 1. Alii relati lib. 1, dist. 41, quæst. 6.

Quæst. XI. An effectu naturali possimus appetere gratiam et alia dona supernaturalia efficaciter? Hic Bonav. art. 2, q. 1. Nos fuse d. 14, de supern. Vasq. 1, 2, d. 22, c.

4. Suar. 1, 2, d. 16, sect. ult. de beatit. Val. 1, 2, d. 1, q. 5, p. 1. Arrub. 1, p. d. 14, c. 5. Ant. Perez in Laur. Salman. certam. 5, scholas. dub. 3. Bann. 1, p. q. 12, art. 1, concl. 1. Salas 1, 2, tr. 2, d. 12, sect. 3. Herice 1, p. d. 38, c. 1. Granad. 1, 2, contr. 1, tr. 3, d. 5, sect. 2. Zumel 1, p. q. 12, art. 1, concl. 1. Machin. 1, p. d. 14, sect. 4. Lorca 1, 2, d. 29, memb. 2. Ripa 1, p. q. 12, art. 1, dub. 1. Al-belda 1, p. d. 24, sect. 2. Navarr. tom. 1, contr. 55, § 3. Medina 1, p. q. 3, art. 8 et q. 114, art. 2, concl. 3. Nazar. 1, p. q. 12, art. 1, concl. 4. Ægidius de Præsent. tom. 3, de beatitud. in appendice, q. 3, art. 3. Hieron. Perez 1, p. q. 12, art. 1, dub. 2. Tanner. 1, 2, d. 1, q. 5, a n. 25. Raynaud. in sua mor. discipl. dist. 1, n. 274. Fasol. 1, p. q. 12, art. 1, dub. 1.

DISTINCTIO XXIX.

Utrum homo ante peccatum egue-rit gratia operante et cooperante?

Prima conclusio : Egit homo

ante peccatum gratia operante et cooperante ad agendum opus meritorium; non vero ad consequendam libertatem a peccato. Probatur prima pars: quia Augustin. in *Enrichidio*, c. 106, ait, hominem sine gratia nullum meritum habere potuisse. Probatur pars secunda: quia ante peccatum non contraxit servitutem peccati, a qua redimeretur per gratiam. Item, quia licet poterat liberari a contrahenda servitute peccati; tamen ad eam libertatem non indigebat gratia: quia, sicut viribus naturæ poterat peccare; ita eisdem poterat peccatum cavere, quod sine potestate cavendi esse potest.

2. Secunda conclusio: Homo ante lapsum præditus fuit virtutibus. Primo: quia Aug. *tom. 3, ep. 41*, ait, Adamum perdidisse caritatem per peccatum. Item, fuisse ante peccatum pudicitia armatum, temperantia compositum, caritate splendendum. Secundo: Ambrosius *supra Psal. 114, serm. 8*, hominem ante peccatum fuisse beatissimum et eam beatitudinem sine virtutibus non potuisse habere.

3. Tertia conclusio: Homo per peccatum spoliatus fuit virtutibus et de paradiso ejectus. Prior pars docetur ab August. et Ambr. *supra*, qui virtutes proponunt Adamo ante peccatum concessas, ut ostendant dona quæ per peccatum amisit. Posterior pars continetur *Gen. 3, ibi: Ne forte mittat manum suam et summat de ligno vitæ et comedat, et vivat in æternum, emisit eum Deus de*

paradiso voluptatis. Quæ verba non sic intelligenda sunt, ut post peccatum viveret immortalis, si de ligno vitæ comedisset. Nam per peccatum subjectus fuit morti, quam cavere non potuisset. Ideo igitur ejectus fuit, quia factus est indignus, ut incoleret paradisum et vitam degeret immortalem comedens de ligno vitæ quam, si non peccasset, habuisset. Ingressum paradisi adeo interdixit Deus, ut collocaverit ante paradisum Cherubim et gladium igniferum, quibus arceretur a via ligni vitæ. Quod juxta litteram intelligi potest: quia Angelis commisit custodiam paradisi et circumdedit paradisum flammis igneis minantibus supplicium peccati. Mystice vero intelligi potest, quod in paradisum cœlestem redire homo non potest sine caritate significata per Cherubim et sine tolerantia laborum et dolorum significata per gladium flammigerum.

4. At rogas: An homo ante peccatum comederit de ligno vitæ? Respondet August. *lib. 2, de Bapt. parvulorum, sive peccatorum meritis et remissione, c. 22*, credibile esse, comedisse de ligno vitæ, quod sibi ad comedendum concessum fuit. Quia aliquo tempore habitavit paradisum, in quo ad vitam erat necessarius cibus, cum referat sacer textus eum in paradiso deditum fuisse somno et animalibus ante ipsum adductis nomina imposuisse. In quo non exiguum temporis spatium absumptum est. Neque obest eum postea mortuum fuisse. Nam

vis tuendi vitam immortalem non inerat ligno vitæ, nisi continuo esu et usu ipsius.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quid sit gratia operans et cooperans? De quo relati dist. 26, q. 17.

Quæst. II. An possit homo in statu innocentie mereri quidpiam salutare sine gratia auxiliante? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. art. 1, q. 2. Durand. 1, Gabriel. q. unica. Alii relati d. 24, q. 7.

Quæst. III. An posset legem implere, peccataque cavere in eo statu sine gratia auxiliante? Hic S. Thom. art. 3. Durand. quæst. 1. Alii relati dist. 24, q. 6.

Quæst. IV. An possit homo justificari sine dono inhærenti gratie? Hic Bonav. art. 1, q. 1. Gabr. q. 1. Alii relati lib. 1, dist... q...

Quæst. V. An justitia originalis et alia gratie dona fuerint connaturalia primæ constitutioni hominis? Hic Scot. q. 1. Nos fuse d. 22, de supern. Conrad. et Medina 1, 2, q. 83, art. 5 et 6. Driedo lib. 1, de grat. et lib. arb. c. 3. Vega lib. 2 in Trid. c. 11. Sotus lib. 1, de nat. et grat. c. 13. Albert. Pighius contrav. 1. Vinsfeldius sect. 1, de statu innocent. memb. 6, concl. 1. Peltanus tr. 12, de pecc. orig. Perer. lib. 5, in Genes. de

just. orig. q. 1. Mol. tr. sex dierum, d. 27 et in concord. q. 14, art. 13, d. 3 et 4. Valent. 1, 2, d. 6, q. 13, p. 1. Salas 1, 2. tr. 13, d. 13, sect. 1. Suar. prolog. 4, de grat. c. 5 et lib. 3, sex dier. c. 20.

Quæst. VI. An homo in primo instanti creatus sit cum gratia justificante? Hic S. Thom. art. 2. Bonav. art. 2, q. 2. Aureol. q. 1. Gabr. q. 1. Alii relati dist. 24, q. 11.

Quæst. VII. An in eo primo instanti peccare potuerit? Hic Bonav. dub. 1. Alii relati dist. 3, quæst. 4.

Quæst. VIII. An fuissent merita et sanctitas innocentie tanta, quanta nunc est naturæ lapsæ? Hic S. Th. art. 3 et 4. Bonav. art. 5. Durand. quæst. 3. Gabr. q. 1. Alii relati dist. 20, q. 9.

DISTINCTIO XXX.

Quod per Adam peccatum et pœna transiit in posterios.

Prima conclusio : Ex peccato Adæ transiit peccatum originale in pueros descendentes ab Adamo. Probatur ex illo Rom. 5. *Sicut*

per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit; ita in omnes homines mors pertransiit. Juxta Paulum, ex peccato Adæ transiit peccatum in eos in quos transiit mors. At mors transit etiam in pueros. Ergo in eos etiam transit peccatum. An peccatum puerorum non potest esse actuale, quod sine actuali usu rationis fieri non potest. Ergo erit originale.

2. Resp. Pelagiani, peccatum, quod ex Adamo transiit in homines, non esse originale, quo generatione contrahitur, sed actuale, quod imitatione ac similitudine transfunditur, atque adeo nullum peccatum inficere pueros, qui nullo actu delinquant. Ita refert Aug. *de peccatorum meritis et remissione*, c. 61. Sed eos redarguit Aug. Nam, si peccatum sola imitatione traduceretur in homines rectius diceretur traductum ex diabolo, quam ex homine : nam primum peccandi exemplar, quod homines imitantur, diabolus est, juxta illud Sap. 9. *Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum. Imitantur autem eum qui sunt ex parte ipsius.* Ergo, cum docet Paulus, intrasse per unum hominem peccatum in homines; non imitatione tantum, sed propagine et origine intelligendum.

3. Secunda conclusio : Hoc peccatum originale pueros inficiens est in eis vera culpa et non solum reatus pœnæ debitæ parentis culpæ. Nam Ecclesiæ Patres originale peccatum definiunt, esse culpam nobis intrinsicam, Gregor.

apud Glossam, Exod. 13. *Ex carnis delectatione concepti culpam originalem nobiscum traximus.* Augustinus de natura et gratia, c. 4. *Peccatum primi hominis non solum ipsum, sed omne necavit genus humanum; quia ex eo damnationem simul et culpam suscepimus.* Eadem habet super Ps. 50, c. 22 et aliis in locis. Ergo peccatum originale vera culpa est.

4. Tertia conclusio : Peccatum originale puerorum est fomes peccati actualis, seu concupiscentia. Nam Augustinus videtur esse hujus sententiæ. Primo : quia in *lib. de Baptismo parvulorum*, concupiscentiam vocat, *malum, languoremque naturæ.* Quod solum, quia concupiscentia peccatum originale est, verum esse potest. Secundo : quia *tr. de verbis Apost. serm. 45, de tempore*, vocat illam *vitium naturæ.* Tertio : *lib. de Baptismo parvulorum*, c. 9 et 10, ait : *Adam præter imitationis exemplum occulta etiam tabe carnalis concupiscentiæ tabificavisse omnes de sua stirpe venturos.* Igitur concupiscentia dici potest macula originalis parvulorum. Neque enim concupiscentia nunc sumitur pro actu ipso concupiscendi; sed pro innata et radicali concupiscentiæ propensione quæ parvulis quoque communis est.

5. Quarta conclusio : Peccatum originale, licet origine unum sit, propagatione tamen est multiplex, suum unicuique inhærens. Arguitur ex illo Rom. 5. *Per inobedien-*

tiam unius peccatores constituti sunt multi. Ubi significatur, quamvis origo fuerit unum actuale peccatum Adami; derivatum tamen ex illo in multos homines, multiplex peccatum originale. Quare etiam dicitur, in uno Adam omnes homines peccasse: quia unus ille omnes homines erat: quia in illo, tanquam in materia et massa omnes homines erant, ut exponemus ad argumenta.

6. Adversus superiora objiciunt pelagiani. Primo: quia peccatum, quod per inobedientiam intravit in mundum, innuitur fuisse inobedientiam. At inobedientia peccatum actuale est et non originale. Ergo non intravit originale. Secundo: nullum apparet principium peccati originalis inhærentis puero hodie nato. Quia non peccat ipse qui nascitur, neque qui genuit, neque qui condidit, neque nunc peccat Adamus. Nullum igitur existit principium quod ejus peccati causa sit. Tertio: omne peccatum est voluntarium: originale autem peccatum voluntarium esse non potest; quia nulla est voluntas, a qua sit. Quarto: quia, ut derivatur propagatione carnis, opus est, ut puerorum caro esset in Adamo. At tanta carnis quantitas, quanta in omnes homines a parentibus traducitur, non potuit in Adami carne præcessisse. Ergo carnis propagine non derivatur.

7. Ad primum respondetur: Per inobedientiam hominis dicitur intravisse peccatum; quia inobe-

dientia actualis Adami principium fuit peccati in posteros traducti; non vero, quia peccatum in eos traductum inobedientia actualis sit. Ad secundum: Principium peccati originalis fuit peccatum actuale Adami: non quia illud modo sit physice; sed, quia moraliter est in pueris quoad vim eos maculandi persistens. Similiter ad tertium: Originale peccatum voluntarium est a voluntario Adami, quod modo perseverat in pueris, non physice, sed moraliter. Ad quartum: Caro omnium hominum præcessit in primo parente quoad primam originem et massam præcipuam, ex qua cujusque corpus compingitur. Nam Adamus contulit partem suæ substantiæ corporeæ filiis, ex qua postea multiplicatione sui absque novæ materiæ adjectione essentielles corporis partes formatæ sunt; sicut ex una Adami costa absque additione alterius materiæ totum Evæ corpus fuit compactum. Deinde filii Adæ contulerunt suis filiis ex massa accepta ab Adamo aliam portionem materiæ, quæ augmento sui absque novæ materiæ appositione ad partes corporis essentielles sufficit. Itaque ad alios posteros similiter eadem caro Adæ derivata est, quæ in Adamo præcessit.

8. Oppones, cibos extrinsecus transumptos converti in eam substantiam quæ ab Adamo descendit, ideoque in ejus materiæ locum externam ciborum materiam, quæ ad Adamum neutiquam pertinuit, substitui. Respondetur: cibus non

convertitur in partes primogenias transmissas ab Adamo et constituentes veritatem essentialem substantiæ humanæ, sed in alias carnis, sanguinis et humorum partes, quæ non ad essentialem, sed integram substantiæ humanæ constitutionem attinent. Atque adeo primæ illæ partes semper consistunt eadem et sui multiplicatione absque accessione novæ materiæ suffiunt ad consistentiam substantiæ humanæ. Hæc singularis cogitatio suadetur primo : quia eo pacto exponitur recte, quomodo ab Adamo propagetur caro nostra et in eo ipsa præexstiterit. Secundo : quia Matthæi 13, dicitur : *Omne quod intrat in os, in ventrem vadit et in secessum emittitur*. Ergo cibus in seminales partes corporis non convertitur. Tertio, quia puer tenera ætate defunctus resurget postea in ea corporis quantitate, quam habiturus erat, si viveret ætatem triginta annorum. Ergo eadem portio materiæ absque nova accessione potest augescere in quantitatem majorem. Quare senes in resurrectione deponent, tanquam superfluas, alias corporis partes extrinsecus adventitias, quæ ciborum fomento toto vitæ spatio acquisitæ sunt.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An peccatum primi

hominis vere transfundatur in filios? Hic S. Th. art. 2. Bonavent. art. 1, qu. 2. Durand. qu. 2. Scotus qu. 1. Cajetanus, Medina, Conradus, Zumel, Lorca, Curiel, Montesinus, Vasquez et alii cum S. Th. 1, 2, qu. 81, art. 1. Val. 1, 2, disput. 6, quæst. 11, p. 1. Bellarmin. lib. 4, de amis. grat. cap. 1 et seq. Sotus 1, de natura et gratia cap. 7. Driedo lib. 1, de gratia, et lib. arbitr. tract. 3. Decanus art. 2. Stapleton lib. 1 et 2, de justificatione. Salmeron. Rom. 5, disputat. 44 et seq. Azor tom. 1, lib. 4, cap. 23 et sequent. Salas 1, 2, tract. 13, disput. 11, sect. 1. Granad. 1, 2, controvers. 6, tract. 8, disp. 2. Tanner. 1, 2, disp. 4, q. 7, dub. 1. Suar. 1, 2, tr. de peccat. disp. 9, sect. 1.

Quæst. II. An in omnes descendentes etiam in Virginem Mariam, transfusum sit? Hic Greg. qu. 2. Durand. q. 2. Cajetan. Conrad. Medina, Zumel, Curiel, Montesinus, Vasquez et alii cum S. Th. 1, 2, qu. 81, art. 3 et 4. Bellarmin. 4, de amissione gratiæ, a c. 13. Salmeron. Rom. 5. disput. 49 et seq. Suar. tom. 2, in 3, p. disp. 3. Valent. 1, 2, disp. 6, qu. 11, p. 2. Azor. lib. 4, c. 34. Catharin. lib. de peccat. origin. Henric. 3, Sum. cap. 11, § 4 et seq. Tanner. 1, 2, disp. 4, quæst. 7, dub. 2. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 11, sect. 5, quæst. 11.

Quæst. III. An et quod pactum fuerit necessarium ad transfusionem peccati originalis? Cajetan.

Conrad. Medina, Zumel, Curiel, Lorca, Montesinus, Vasquez et alii cum S. Th. 1, 2, qu. 81, art. 1 et 3. Catherinus de peccat. orig. cap. ult. Pighius controvers. 1, de peccat. orig. § 8. Sotus 1, de natura et gratia, c. 10. Vega 2, in Trid. c. 2 et 6. Salmer. Rom. 5, disp. 45 et 47. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 11, sect. 5, qu. 2. Tanner. 1, 2, disp. 4, q. 7, dub. 1, a n. 16. Valentia 1, 2, disp. 6, qu. 11, p. 1.

Quæst. IV. Quidnam sit in hominibus originale peccatum, an concupiscentia, an privatio gratiæ, an aliud? Hic S. Thom. art. 3. Bonav. art. 2. Greg. qu. 2. Gab. qu. 1. Durand. qu. 3. Sotus quæst. 2. Aureol. art. 2. Cajetanus, Conrad. Medina, Zumel, Curiel, Lorca, Montesinus, Vasquez et alii cum S. Thom. q. 81, art. 1 et q. 82, art. 3. Suarez 1, 2, tract. de peccatis, disp. 9, sect. 2. Sotus 1, de natura et gratia, cap. 9. Pighius controvers. 1, de peccat. origin. Ruard. artic. 2. Bellarminus 5, de amis. grat. cap. 17. Val. 1, 2, disp. 6, qu. 11, p. 1. Azor. tom. 1, lib. 4, cap. 26 et 27. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 11, sect. 3. Tanner. 1, 2, disp. 4, qu. 7, dub. 3 et 4. Granad. 1, 2, controvers. 6, tr. 8, disp. 3. Salmeron Rom. 5, disp. 46. Stapleton. lib. 1, contr. cap. 7.

Quæst. V. An aliquis posterorum Adæ, scilicet Virgo beata, excepta sit a debito contrahendi originale peccatum? Catharinus lib. de peccat. origin. c. ult. et lib. de concept. Virg. p. 1, cap. 1. Galatin.

de arcanis, lib. 7, c. 10. Salmeron Rom. 5, disp. 45. Val. 1, 2, disp. 6, quæst. 11, p. 2. Henriq. lib. 3, Summ. c. 11, § 3. Zumel, 1, 2, q. 81, art. 3, prop. 3. Bellarm. 4, de amis. grat. cap. 16. Suar. tom. 2, in 3, part. disp. 3, sect. 2, et 1, 2, tr. de peccat. disp. 9, sect. 4. Cajetan. et Medina 1, 2, q. 81, art. 3. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 11, sect. 4, q. 11. Azor. lib. 4, c. 34, q. 3. Tanner. 1, 2, disp. 4, dub. 2, assert. 5.

Quæst. VI. An sicut peccatum primi hominis derivatum est in filios, potuerit derivari in eos meritum ejusdem? De quo soli recentiores nonnulli et nos attigimus d. 16, de supern. n. 43 et 44.

DISTINCTIO XXXI.

Quomodo peccatum originale a patribus transeat in filios, an secundum animam, an secundum carnem.

Fuerunt nonnulli, scilicet luciferiani, qui arbitrati sunt, peccatum originale traduci a parentibus in

filios secundum animam et non secundum carnem duntaxat : quia putabant, animam filii extrahi generatione ex anima patris, sicut ipsius caro ex patris carne extrahitur; et quia anima patris infecta fuit peccato, ideo animam infectam peccato a patre communicari filio.

2. Sed catholica doctrina est, peccatum Adæ transire in filios, non quia anima ex traduce sit, sed quia est ex traduce caro, cui infunditur anima. Primo : quia anima filii non traducitur, neque extrahitur ex anima patris, sed sola caro. Ergo peccatum originale non traducitur in filium, quia traducitur anima, sed quia caro. Consequentia bona est. Antecedens ostensum est *dist.*

18. Secundo : peccatum originale, ut præmisimus *dist. præterita*, est concupiscentia carnis. At carnis concupiscentia transmittitur in filios cum carne. Tertio : quia peccatum et concupiscentia dicitur habitare in carne. Ergo in carne transit ad filios.

3. Secunda conclusio : Ideo secundum carnem dicitur peccatum transmitti, quia corruptio carnis causa est peccati inficientis animam. Itaque peccato Adami non solum ejus anima, sed etiam caro corrupta et vitiosa fuit : nam, cum ante peccatum nullus esset in generationem proles ardor libidinis, nullus concupiscentiæ fervor, continuo post peccatum cœpit inordinatis motibus ardere, fervereque concupiscentia. Effrænata igitur concupiscentiæ libido, corruptio et

vitium carnis Adami fuit. Quia vero in filios caro traducta est cum ea corruptione et vitio, ideo anima ei carni infusa infecta fuit malitia et corruptione peccati. Sicut vitium vasis causa est, ut vinum ex se dulce in eo infusum acescat. Cæterum, hoc vitium et corruptio carnis non est dicenda culpa, prout solum in carne consideratur; sed radix, et causa originalis culpæ, quæ soli animæ tanquam subjecto inest. Nam caro seorsim ab animo irrationalis est. Nulla autem irrationalis substantia subjectum culpæ esse potest. Erit igitur tantum virium et tabes naturæ, continens in semine et virtute maculam et culpam originalem.

4. Explicata conclusio probatur primo : quia peccatum dicitur manere in carne. At non, quia formaliter quoad culpam in ea sit, ut exposuimus. Ergo, quia est in carne; tanquam in causa, virtute, seu semine culpæ. Secundo : quia Ambros. *tract. 4, in c. 7, ad Roman.* ait, peccatum habitare in carne, quia corruptio carnis robur tenens divinæ justitiæ, causa est inducens in animam peccatum, quo maculatur. Tertio : quia August. *in sermone quodam de verbis Apostoli et lib. 4, contr. Julian. cap. 4 et 9*, docet, animam ex carne contrahere vitium, quo inficitur ipsa anima, quia in carne est concupiscentiæ vitium.

5. Unde colligitur, quare parvulorum peccatum *originale* dicatur : scilicet, quia ex vitiosa origine et

carnis libidinosa concupiscentia traducitur. Unde non sufficit ad contrahendum peccatum originale, concipi hominem ex materia, seu carne deducta ex Adamo : nam Christus Dominus conceptus fuit ex simili materia et carne descendente ab Adamo, tamen nullam contraxit originalem labem. Præterea igitur necessarium est, ut talis materia traducatur ex vitio et corruptione concupiscentiæ, quæ causa est maculæ originalis ; a qua corruptione caro Christi aliena fuit. Ideo Aug. *in lib. de fide ad Petr. c. 2*, docet, *peccatum in parvulos non transmitti propagatione, sed libidine; nec fecunditate humanæ naturæ, sed fœditate concupiscentiæ*. Quam fœditatem respexit David Psalm. 50, dicens : *In iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea*.

6. Sed adversus præterita duæ difficultates occurrunt. Prima est : quia plures filii gignuntur a parentibus, qui nulla tunc sunt infecti macula originalis peccati. Ergo ab illis non potest traduci peccatum in filios. Secundo : quia in ipsa conceptione, in qua peccatum transmitti dicitur, non infunditur anima corpori, sed prius efformatur corpus in utero et post aliquot dies corpori jam disposito anima infunditur, ut docent Medici et supponitur *Exod. 11*. Ergo peccatum non transmittitur origine vitiosæ carnis. Ad primam respondetur : Potest macula peccati esse formaliter deleta a parentibus et virtualiter

quasi in semine contineri macula filiorum in vitiosa concupiscentia parentum : sicut ab homine circumciso nascitur homo præputiatus et ex grano depurato crescunt grana paleis circumsepta. Quas similitudines adducit Aug. *lib. 3, de Baptismo parvulorum, cap. 8 et 9*. Ad secundam : Peccatum dicere conceptione transmitti ; non quia tunc sit formaliter originale peccatum, sed virtualiter tantum et in semine et virtute causæ nimirum, quia tunc traducitur caro vitio concupiscentiæ corrupta, ex qua, cum anima conjungitur corpori, derivatur in eam peccatum.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An anima sit ex traduce per generationem producta? Hic Bonavent. art. 1, q. 1 et relati dist. 17, q. 2.

Quæst. II. An concupiscentia sit peccatum originale vel quid illud sit? Hic Fabr. q. 1, alii relati distinct. præced. q. 4.

Quæst. III. An omnes descendentes ab Adamo, etiam Virgo beata, contrahant originale peccatum? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Gabr. q. 1, alii relati dist. præced. q. 2.

Quæst. IV. An omnes traducti ex semine contrahant saltem debitum peccati originalis? Hic S. Tho.

quæst. 1, art. 2. Gabr. quæst. 1, alii relati dist. præced. quæst. 5.

Quæst. V. An si miraculose formaretur absque concupiscentia carnis et seminis traductione, contraheret peccatum originale? Hic Durand. q. 2. Cajet. Conrad. Medina, Zum. Cur. Montesin, Lorca, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, quæst. 81, art. 4. Bellarm. 4, de amis. grat. c. 12. Valent. 1, 2, d. 6, q. 11, p. 2. Azor. lib. 4, c. 30, q. 5. Salas 1, 2, tr. 13, disp. 11, sect. 5, q. 1. Tanner. 1, 2, d. 4, q. 7, dub. 2, assert. 1. Suar. 1, 2, tr. de peccat. d. 9, sect. 4. Granad. 1, 2, contr. 6, tr. 8, disp. 4.

Quæst. VI. Quodnam sit subiectum originalis peccati, an caro, an anima, an aliqua ejus potentia? Hic S. Th. q. 2, art. 1. Bonav. art. 1, q. 2 et 3. Dur. q. 3. Scot. q. 1. Cajet. Conrad. Medina, Zum. Cur. Montesinus, Lorca, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 83, a. 1 et 2. Azor. lib. 4, q. 31. Salas 1, 2, tr. 13, disp. 11, sect. 5, q. 10. Suar. 1, 2, tr. de pec. d. 9, sect. 3. Tann. 1, 2, d. 4, q. 7, dub. 5. Val. 1, 2, disp. 6, p. 13, q. unic. Gran. 1, 2, contr. 6, tract. 8, disp. 4.

Quæst. VII. An peccatum originale æqualiter inficiat omnes posteros Adæ? Hic Bonav. in lit. dub. 2. Cajet. Conrad. Medina, Lorca, Zumel, Cur. Montesinus, Vasquez et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 82, art. 4. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 11, sect. 4, quæst. 7.

DISTINCTIO XXXII.

Quomodo originale peccatum dimittatur in Baptismo, cum et post sit illa concupiscentia quæ dicitur originale peccatum ?

Supponuntur tria. Inprimis: peccatum originale dimitti per baptismum; non baptismus est sacramentum institutum ad remissionem peccati originalis. Secundo: post baptismum remanere concupiscentiam, cum non extinguatur per illum omnino libido carnis et inordinata sensualitatis cupidus. Tertio: peccatum originale esse concupiscentiam carnis, quod *dist.* 30 statutum est. Unde prompta est ratio dubitandi. Nam, si per baptismum extinguatur peccatum originale et non extinguatur concupiscentia. Ergo peccatum originale non est concupiscentia. Aut, si peccatum originale concupiscentia est et concupiscentia non destruitur per baptismum, ergo peccatum originale non destruitur per baptismum. In hanc difficultatem explicandam præsens distinctio instituta est.

2. Duæ sunt solutiones illius. Prima est: Peccatum originale est con-

cupiscentia dominatrix et imperatrix animæ, trahens illam necessitate quadam morali ad peccata actualia, a quibus diu abstinere non potest homo non baptizatus. Concupiscentia igitur superans virtutem animæ, imperansque cum dominio effectus ipsius, destruitur per baptismum : tum, quia virtute baptismi augentur vires gratiæ auxiliantis, quibus concupiscentia frangi et superari potest : tum, quia simul debilitantur concupiscentiæ motus, quibus illa in hominem non baptizatum in eis eventibus, qui ad peccandum occurrunt, ferox est. Itaque, quia hoc imperium et dominium concupiscentiæ per baptismum tollitur, ideo remanente concupiscentia tollitur originale peccatum. Remanet quidem post baptismum concupiscentia, non regnans, sed certans ; ut pugnet, non ut vincat, ad meritum et gloriam animæ, non ad servitutem et perniciem ipsius. Ideo Aug. *lib. 1, bapt. parvulorum, c. 39*, ait, baptisinate non agit, ut concupiscentia omnino pereat ; sed ut auxilio gratiæ superetur, ad victoriamque certaminis serviat, quæ prius ad mortem regnabat. Item, *l. 2, c. 28*, ad illud Rom. 6. *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore*, docet, non sic regnare peccatum in membris eorum qui ex aqua et Spiritu sancto renati sunt ; quia sic manet superatum, ut non ipsa concupiscentia, sed nostra voluntas possit illam in dominationem revocare. Ergo peccatum originale per baptismum

destruitur : quia regnum concupiscentiæ evertitur.

3. Secunda solutio est : Peccatum originale post baptismum non manet : quia non manet concupiscentia reatu, sed actu ; manet tanquam pœna, non tanquam culpa. Itaque concupiscentia non est peccatum originale secundum esse physicum, sed secundum esse morale, quo ratione peccati Adæ nobis concupiscentia imputatur ad culpam et ei annectitur reatus, quo Deus nobiscum, tanquam cum reis et peccatoribus agit. Igitur, quia concupiscentia baptismi secundum hoc esse morale dissolvitur ; ideo nobis peccatum originale deletur. Quo pertinet illud August. *lib. 2, contra Julianum, initio* : *Lex ista, quæ est in membris, remissa est generatione spirituali et manet in carne mortali. Remissa est, quia reatus solutus est Sacramento, quo renascuntur fideles : manet, quia operatur desideria contra quæ dimicant ipsi fideles*. Quid clarius ? Item *lib. 1, contra duas epistolas Pelag. Per gratiam baptismatis solutus est et ipse concupiscentiæ reatus, cum quo eras natus*. Rursus de nuptiis et concupiscentia, *c. 3. Dimittitur concupiscentia carnis in baptismo, non ut non sit, sed ut non imputetur in peccatum*. En ideo peccatum baptismi dimittitur, quia reatus et imputatio peccati tollitur. Unde, sicut peccata personalia prætereunt actu et remanent reatu, sic e converso concupiscentia post baptismum præterit reatu et manet actu.

4. Nunc ad plenam præsentis instituti explicationem enodandæ sunt brevitersequentes quæstiones. Prima, an caro etiam per baptismum a foeditate vitiosæ libidinis purgetur? Secunda, a quonam sit concupiscentia quæ est peccatum remissibile per baptismum? Tertia, quo jure homini imputetur ad culpam concupiscentia quæ vitari non potuit? Quarta, an peccatum originale dicendum sit liberum, an necessarium? Quinta, cur Deus animam infundit corpori, sciens contracturam maculam originalem et confestim perituram? Sexta, an anima in primo instanti sit, qualis a Deo creatur? Septima, an dona creationis naturalia, omnibus animabus æqualia sint?

5. Ad primam respondetur: Supponitur *ex dist.* 31, carnem ipsam seorsim ab anima peccato vitiatam et corruptam. Nunc probabilis est, tum pars affirmans, tum negans, non solum animam, sed etiam carnem per baptismum mundari. Pars affirmans: quia reipsa caro per peccatum Adæ contraxit foeditatem et vitium; unde Christus instituit baptismum in ablutione carnis per aquam, quæ carnis munditiem significare videtur. Negans vero; quia carnis vitium et corruptio consistit in ardore libidinis, quo caro polluitur. Hic autem per baptismum non tollitur. Unde in filiis carnis pollutio et corruptio absque præjudicio potest concedi major quam in parentibus, cum filiorum caro non solum inficiatur tabe con-

cupiscentiæ contracta ex libidine parentum, sed etiam ex propria, sicut infecta fuit caro Adami. At secundam: Concupiscentia, quatenus pœna, et inesse physico, a Deo est: quatenus culpa vero et in esse morali, a diabolo et homine est. Ad tertiam: Quidam respondent, ideo concupiscentiam imputari animæ ad culpam; quia anima, cum primum corpori infunditur, condelectatur carni. Sed non recte: quia eo pacto non originale, sed actuale esset peccatum. Rectius ergo ideo jure imputatur ad culpam: quia voluntas nostri capitis potuit carnis corruptionem vitare, ut docet August. *lib. 4, de civit. c. 4.* Ad quartam: Peccatum originale voluntario personali necessarium est: quo sensu ait David Psalm. 24: *De necessitatibus meis erue me.* At voluntario capitis liberum est, ut exponit August. *lib. 1. Retract. c. 15.* Ad quintam: Infusio animæ in carnem contaminatam peccato et confestim interituram, referri primo potest in judicia inscrutabilia Dei: secundo, in exigentiam ordinariæ providentiæ, qua Deus tenetur providere necessaria ad multiplicationem speciei humanæ et consequenter infusionem animæ, cum causæ secundæ disponunt subjectum ad illam; præsertim, cum vitium contrahendum ab anima non sit a Deo, sed a voluntate creaturæ. Ad sextam: Anima in primo instanti talis est inadæquate, qualis a Deo creatur; non vero adæquate: quia est simul natura-

liter bona et moraliter mala. A Deo naturaliter bona : ab Adamo vero et non a Deo moraliter mala. Ad septimam : Probabile est, dona naturalia animabus, sicut angelis, inæqualia disponi. Cæterum inæqualitas ingenii, memoriæ, aliorumque donorum non confert ad inæqualitatem præmii, nec pœnæ futuram.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An peccatum originale sit concupiscentia, aut quid illud sit? De quo dist. 30, q. 4.

Quæst. II. An peccatū originale tollatur virtute Baptismi? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. art. 1, quæst. 1. Durand. q. 1. Scot. q. 1. Aureol. art. 2. Cajet. Cabezud. Coninck. Præpositus, Suar. Vasq. et alii cum S. Th. 3, p. q. 69, art. 1. Tanner. 3, p. d. 4, q. 3, dub. 2. Bellarm. lib. de Baptismo. Gran. tract. 2, in 3, p. contr. 4, tom. 5, disp. 1, sect. 3. Valent. 3, p. disp. 4, quæst. 4, p. 1. Mærat. tract. de Baptismo, disp. 4, sect. 5.

Quæst. III. An suscipiens baptismum cum fictione, mundetur peccato originali per baptismum? Hic Gabr. q. 1, Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Præpositus et alii cum S. Th. 3, q. p. 69, art. 9 et 10. Tann. 3, p. d. 4, q. 3, dub. 2. Valent. 3, p. disp. 4, q. 4, p. 2.

Sotus in 4, d. 6, q. 1, art. 8. Granad. tomo 2, in 3, p. contr. 4, tr. 5, disp. 3. Henriq. c. 27. Mæratius tr. de Bapt. disp. 4, sect. 5.

Quæst. IV. An deleri potuit peccatum originale absque infusione gratiæ? Hic Gabr. q. 1. Cajet. Medina, Conrad. Curiel, Montesin. Zumel, Lorca, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 113, art. 2. Tann. 1, 2, d. 6, q. 5, dub. 4. Bellarm. lib. 2, de justificat. c. 16. Val. 1, 2, d. 8, q. 5, p. 5. Vega 5, in Trid. c. 2. Sotus in 4, dist. 15, q. 1, art. 2, q. 1. Medina de pœnit. tr. 1. q. 7 et 12. Suar. 3, p. tom. 4, disp. 9, sect. 4 et lib. 6, de grat. cap. 23. Gran. 1, 2, contr. 8, tract. dist. 5. Mærat. de justific. d... sect...

Quæst. V. A qua causa efficiente sit originale peccatum? Hic S. Thom. q. 3, art. 1. Bonav. art. 2, q. 2. Durand. q. 2. Scot. q. 1. Interpretes S. Th. 1, 2, q. 81, art. 1. Granad. 1, 2, contr. 6, tr. 8, d. 4. Suar. 1, 2, tract. de peccat. d. 9, sect. 3. Salas 1, 2, tract. 13, d. 11, sect. 5, q. 9. Tanner. 1, 2, d. 4, q. 7, dub. 3.

Quæst. VI. An et quomodo voluntarium sit nobis originale peccatum? Hic Scot. q. 1. Cajet. Conrad. Medina, Zum. Curiel, Montesinus, Lorca, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 81, art. 1. Val. 1, 2, d. 6, q. 11, p. 1. Cunerus de peccat. original. c. 6. Ficinus de Christiana relig. c. 33. Salas. 1, 2, tr. 13, d. 11, sect. 4, q. 1, n. 49. Bellarm. 4, de amiss. grat. c. 10, object. 3. Azor. lib. 4, c. 29. Tann. 1, 2, d. 6, q. 7, dub. 1 a n. 10. Gra-

nad. 1, 2, contr. 6, tr. 8, d. 2, n. 17. Suarez 1, 2, tr. de peccat. d. 9, sect. 2, n. 28 et seq.

DISTINCTIO XXXIII.

An peccata omnium præcedentium patrum parvuli originaliter trahant, ut peccatum Adæ?

Prima conclusio est : Filii non contrahunt peccata aliorum parentum, sed solum primi parentis peccatum. Primo : quia Ezechielis 18, ait Deus : *Filius non portabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii. Justitia justi super eum erit et impietas impii erit super eum.* Ubi satis exprimitur, filio non imputari iniquitatem patris, sicut non imputatur justitia. Secundo : quia August. in *Ench.* c. 93, docet, *mitissimam fore eorum pœnam, qui præter peccatum quod origine contraxerunt, nullum insuper addiderunt.* Si autem filiis imputarentur parentum peccata, levior non esset pœna parvulorum, qui nullo actuali peccato deliquerunt, quam suorum parentum.

2. Huic doctrinæ adversantur nonnulli apud Aug. in *Enchiridio*, c. 47. Primo : quia parvuli dicuntur baptizati in remissionem peccatorum. At, si solum contraherent peccatum Adami, non baptizarentur in remissionem peccatorum, in plurali : sed in remissionem peccati, in singulari, cum peccatum Adami unum fuerit singulare. Confirmatur ex illo Psalm. 50. *In iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea.* Ubi peccata conceptione contracta plurali numero significantur. Secundo : quia Exod. 20, ait Deus : *Ego sum Deus visitans iniquitates patrum usque in tertiam et quartam generationem.* Nam, si filiis non imputarentur iniquitates patrum, inique ulcisceretur Deus in filiis iniquitates patrum. Limitat autem usque in tertiam et quartam generationem : quia miseratio Dei moderatur iram suam, ne importabili et nimia sarcina peccatorum parvuli gravarentur. Quæ sententia videtur esse Augustini supra adducentis et non solventis argumenta.

3. Respondetur : Inprimis superior sententia non est Augustini. Tum, quia oppositum docet loco superius adducto pro sententia Magistri. Tum, quia argumenta pro secunda sententia non e sua, sed aliorum opinione proponit. Quare eis propositis concludit, se eam sententiam temere affirmare non audere. Ad primum respondetur : Peccatum Adæ significatur plurali nu-

mero. Tum, quia, ut docet Aug. in *Enchiridio*, cap. 45, unum Adæ peccatum continet plura peccata, seu plures species peccatorum, scilicet superbæ, sacrilegii, avaritiæ et aliorum. Tum, quia usus est frequens in Scriptura, plurali numero significare singularem, ut Matthæus cap. 2, loquens de Herode : *Mortui sunt, qui quærebant animam pueri*. Et Exod. 32, *fecerunt Deos aureos*, cum unum fecerint vitulum. Ergo similiter unum originale peccatum potest plurali numero significari. Ad secundum Hieronymus respondet tom. 5, in cap. 8 *Ezechielis*. Visitat Deus iniquitates patrum in filiis, non quia eos puniat propter iniquitates patrum, sed propter iniquitates ipsorum filiorum, imitantium iniquitatem patrum, ut colligitur ex verbis testimonio objecto adjunctis, *usque in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me*. Quibus innuitur, ipsos filios odio hæreditario parentum odisse Deum, ideoque comminari Deum in eos vindictam.

4. Sed urgebit aliquis : Deus propter peccata personalia filiorum non irascitur solum in tertiam et quartam generationem, verum etiam in omnes generationes usque ad finem futuras. Item, peccata personalia filiorum non solum imitantur iniquitates patrum, sed aliorum quoque peccantium. Ergo cum Deus visitare dicitur iniquitates patrum in tertiam et quartam generationem, non sunt peccata perso-

nalìa filiorum quæ provocant iram Dei. Respondetur : Visitat Deus iniquitates patrum potius quam aliorum in filiis : quia filii imitari solent iniquitates patrum, potius quam aliorum, quibus neque sanguine neque dilectione adeo conjuncti sunt. Idem, in tertiam et quartam generationem tantum : quia parentes tandiu vivunt, quandiu filios tertios et quartos habeant, qui cernentes iniquitates patrum, hæredes impietatis paternæ imitatione fiunt.

5. Hæc de superiori testimonio in sensu litterali. At in sensu mystico parentes sunt motus primi suggestionis, vel cogitationis excitati; filii sunt consensus deliberatus voluntatis; nepotes pertinentes ad tertiam generationem sunt opera externa, quibus effectus interni complentur; pronepotes vero ad quartam generationem spectantes sunt morosæ delectationes præteritorum operum. Sed observandum est, primos cogitationum pulsus non esse peccata neque objecta visitationis divinæ, quia libertate carent.

6. Jam difficultas occurrit, an peccatum Adæ gravitate malitiæ superet omnia aliorum hominum peccata? Nam aliorum hominum peccata non attulerunt tantum damnum toti generi humano, quantum attulit peccatum Adæ. At gravitas peccati augescit ex damno quod infert. Item, quia aliorum peccatorum malitia minuitur ex difficultate qua eis resistitur. At Adamus facillime potuit suo peccato reniti, cum nulla cupiditate impelleretur in il-

lud. Propterea plerique affirmanti sententiæ suffragium tulerunt.

8. Secunda tamen conclusio est: Peccatum Adæ gravitate malitiæ non excedit cætera peccata. Primo: quia peccatum Adæ remissibile fuit, siquidem de facto fuit Adamo remissum, ut tradit Aug. *lib. 2 de Baptismo parvulorum, cap. 34*. Peccatum vero in Spiritum sanctum remissibile non est, neque in hoc sæculo, neque in futuro, ut tradit Matth. 12. At peccatum remissibile minus grave est, quam peccatum contra Spiritum sanctum. Secundo: quia peccatum, quo gravius est, graviori pœna punitur. At peccatum Adæ non punitur graviori pœna, quam reliqua peccata, cum peccatum originale parvulorum, quod secum trahit malitiam illius peccati, non puniatur tanta pœna; neque Adam, si damnationem subiret, tanta puniretur, quanta plures alii puniti sunt. Ergo peccatum Adæ cæteris aliis gravius non est. Ad argumentum oppositum respondetur: Damnum illatum ex peccato Adami non fuit per se ex gravitate peccati, sed per accidens ex conditione subjecti, in quo, tanquam in capite, ex lege extrinseca Dei tota operabatur natura. Quare tale damnum non fuit majus cæteris intensive, sed extensive; scilicet, quia in plures diffusa est malitia illius peccati, quam aliorum; non vero quia uni et eidem subjecto, v. g., Adamo magis nocuerit, quam aliorum peccatorum malitia nocuisse potuisset.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An peccata personalia proximorum parentum transeant in filios? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Gabr. q. 1. Durand. q. 1. Cajet. Conrad. Medina, Zumel, Curiel, Montesinus, Lorca, Vasquez et alii cum S. Th. cap. 2, q. 81, art. 2 et q. 87, art. 8.

Quæst. II. An posterii Adæ, sicut peccaverunt in Adam, sic potuerunt mereri, aut satisfacere in illo? Hic Bonav. art. 1, q. 2. Alii relati dist. 30, q. 6.

Quæst. III. An peccatum Adæ fuerit omnium gravissimum? De quo relati dist. 21, q. 5.

Quæst. IV. An peccatum originale æqualiter inficiat omnes posteros Adæ? Hic Bonav. art. 2, q. 1. Alii relati dist. 31, q. 7.

Quæst. V. An peccatum originale contineat plures species malitiæ? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. art. 3, q. 3. Gabr. q. 1. Cajet. Conrad. Medina, Zumel, Curiel, Lorca, Montesinus, Vasquez et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 82, art. 2.

Quæst. VI. An peccato originali debeatur pœna sensus? Hic S. Thom. q. 3, art. 1. Bonav. art. 3, q. 1. Gabr. q. 1. Greg. q. 3. Scot. q. 1. Aureol. a. 1. Cather. opusc. de hac re. Salmeron Rom. 5, d. 48. Bellarm. 1, de amiss. grat. c. 4. Peltanus de pecc. orig. tr. 13. Azor

lib. 4, c. 33. Pienda 3, de Joanne Baptista, art. 1, c. 2, § 246. Suarez 3, p. tom. 2, d. 57, sect. 6, d. 50, sect. 5 et 1, 2, tr. de peccat. d. 9, sect. 6. Val. 1, 2, d. 6, q. 17, p. 4. Salas 1, 2, tr. 13, d. 11, sect. 6, quæst. 1. Granad. 1, 2, contr. 6, tr. 9, d. 3. Tann. 1, 2, d. 4, q. 10, dub. 5.

Quæst. VII. An pœna damni possit esse inæqualis in ratione pœnæ? Zum. 1, 2, q. 87, a. 4, dub. 2. Vasq. 1, 2, d. 100, c. 5. Sotus in 4, d. 16, q. 1, art. 1 et d. 50, art. 4, concl. 1. Gran. 1, 2, contr. 6, tr. 9, d. 2. Medina de pœnit. q. 8. Azor. tom. 1, lib. 4, c. 24, q. 3. Salas 1, 2, t. 13, dist. 15, sect. 10. Tann. 1, 2, d. 4, q. 10, d. 3, q. 3. Suar. lib. de Ang. c...

Quæst. VIII. Quinam sit status parvulorum decedentium cum peccato originali? Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonav. art. 3, q. 2. Gabr. q. 1. Greg. q. 3. Scot. q. 1. Aureol. art. 2. Bellar. lib. 6, de pecc. c. 1, ad 7. Lessius lib. 13, de perfect. div. c. 22. Sotus in 4, d. 48, q. 2, art. 4 et lib. 1, de grat. c. 14. Petrus de Soto l. 6, de Baptismo. Azor. tom. 1, lib. 4, c. 33. Valent. 1, 2, d. 6, q. 17, p. 4. Salas tr. 13, d. 11, sect. 6. Salmeron. Rom. 5, d. 48. Vasq. 1, 2, d. 134. Tann. 1, 2, d. 4, q. 10, dub. 5. Suar. 1, 2, tr. de pecc. 9, d. 3.

Quæst. IX. An parvuli decedentes cum peccato originali possint assequi cognitione naturali suam beatitudinem supernaturalem possibilem? Hic Scot. q. 1. Alii relati d. 10, q. 7.

DISTINCTIO XXXIV.

Quæ de peccato animadvertenda sint?

Nunc aggreditur disserere de peccato actuali, postquam de originali disseruit. Ac primum de origine et subjecto peccati. Quæ tribus assertionibus explanantur

Prima est: Origo primi peccati res bona fuit. Primo: quia ante peccatum nihil erat malum. At origo peccati ante peccatum fuit. Ergo res bona fuit. Confirmatur: Inter bonum et malum non est medium. At origo peccati non fuit quidpiam malum, alias peccatum sui ipsius origo esset. Ergo fuit quidpiam bonum. Iterum confirmatur. Prima causa peccati actualis fuit Angelus et homo: nam Deus ejus causa non fuit. At Angelus et homo sunt natura boni, cum eorum natura a Deo sit. Ergo prima causa peccati bona natura fuit. Secundo: quia Augustinus assertum ex professo probat contra Julianum lib. 1, c. 3 et lib. 2, de nupt. et concupisc. cap. 18, quia peccatum incepit cum pravo effectum Angeli et hominis. At hic effectus fuit ex præcedenti natura utriusque, quæ bona fuit,

2. At objicit Julianus apud Augustinum *sup.* Natura quæ peccat, mala est. At causa libera peccati peccat. Ergo mala est. Respondet Augustinus : Natura peccans mala est ex supervenienti peccato. Non est mala ex se prout antecedit peccatum. Atque adeo ex se bona est. Nam ex se est natura rationalis. Natura autem rationalis, cum sit opus Dei, bona et laudanda natura est.

3. Secunda assertio : Causa secundaria malorum culpæ et pœnæ, mala est. Nan peccatum Angeli et primi hominis fuit initium et causa cæterorum peccatorum et pœnarum, quas homines patiuntur, ut docet August. in *Enchir. cap. 23 et 24.* At non fuit primaria, cum primaria causa fuerit natura rationalis ipsius Angeli et hominis, quæ bona est. Ergo peccatum fuit secundaria causa.

4. Assertio tertia. Subjectum peccati est natura bonum. Primo : quia peccatum eatenus est malum naturæ rationali, quatenus eam privat aliquo bono : nam, ut ait Augustinus in *Enchiridio, cap. 42,* sicut morbus est corpori malus, quia privat sanitatem, quæ est bona : ita peccatum est animo malum, quia eum privat naturali bono. Etenim, si subjectum integrum relinquitur suo bono, nihil patitur damni. Ubi autem nihil patitur damni per peccatum, non potest peccatum subjecto esse malum. Ergo subjectum peccati secundum se bonum est. Nam si secundum se bonum non esset, non

posset pati diminutione boni. Secundo : quia subjectum peccati esse natura rationalis, ut rationalis est. At natura rationalis, ut rationalis est, bona est. Ergo subjectum peccati natura bonum est.

5. Unde colligitur primo, bonitatem naturalem subjecti conjungi cum malitia morali ; nec aliud esse, naturam esse malam, quam bonum subjectum esse malum. Nam subjectum componitur cum forma inhærente subjecto. At subjectum malitiæ moralis est natura bonum. Ergo bonum naturæ conjungitur cum malitia morali. Cæterum, si cum August. *sup.* quæras, quonam subjectum sit bonum, et quo malum, discernendum est : nam non est malum eo quo bonum est, neque eo bonum quo malum ; nam homo est bonus, quia homo, non quia peccator, malus vero quia peccator est, non quia homo. Secundo colligitur, bonitatem naturæ rationalis, et malitiam moralem non esse ex illis contrariis, quæ mutuo se expellunt e subjecto, ut albedo et nigredo, amaritudo et dulcedo. Nam bonum naturæ et malum peccati, ut videmus, componuntur inter se, imo unum aliud essentialiter supponit. Nec propterea nos comprehendit illa sententia Isaïæ 5 : *Væ his qui dicunt bonum malum, et malum bonum.* Nam, ut Aug. exponit *sub. cap. 13 et 19,* intelligenda ea est de bono virtutis, et de malo vitii, quæ accidentaliter, et tanquam formæ reddunt subjectum bonum et malum, hoc est, de iis qui præ-

dicant virtutem malum, et vitium bonum. Non de bono naturæ, quod ex parte subjecti supponitur ad bonum et malum moris, hoc est, de iis qui hominem natura bonum dicunt esse suo vitio moraliter mol-
lum.

QUÆSTIONES

Quæst. I. An possibilis sit natura rationalis suapte natura mala, et determinata ad solum tûrpe? Hic Bonav. art. 1, q. 1. Alii relati dist. 4, q. 4.

Quæst. II. An peccatum, quia malum, sit disconveniens naturæ rationali, et in ea disconvenientia consistat malitia, an in oppositione cum lege? Hic Durand. q. 1. Aureol. art. 1. Cajet. Conrad. Medina, Zum. Curiel, Lorca, Vasq. et alii 1, 2, q. 19, art. 4, et q. 71, art. 6. Tann. 1, 2, disp. 2, q. 5, dub. 2, et 3 disp. 4, q. 1, dub. 4. Salas tract. 7, disp. 1, sect. 1, et tract. 13, disp. 2, sect. 4. Vega in Trident. 6, cap. 39, et lib. 14, c. 13. Corduba lib. 3, q. 10. Herrera 2, sentent. disp. 29, q. 4. Anton. Perez certam. 8, scholast. p. 2. Almain. 2, Mor. cap. 15 et 16. Azor. 1, 4, c. 24. Suar. 1, 2, tract. de actib. hum. d. 2, sect. 2. Gran. 1, 2, contr. 6, tr. 1, d. 3, et 4. Valent. 1, 2, d. 2, q. 14, p. 3 et seq.

Quæst. III. An malitia peccati consistat in privatione boni? Hic

S. Thomas art. 2. Bonav. art. 2, q. 3. Durand. q. 2. Gab. q. 1. Aureol. a. 2. Cajet. Conrad. Medin. Zum. Cur. Lorca, Montes. Vasq. et alii 1, 2, q. 18, art. 1, et q. 71, art. 6. Ant. Perez certam. 8, scholast. p. 1. Valent. 1, 2, d. 2, q. 13, p. 3. et disp. 6, q. 1, p. 1. Azor. tom. 1, lib. 4, c. 1. Bellarm. de peccat. lib. 2, c. 5, et 18. Tanner. 1, 2, disp. 2, q. 5. dub. 2. Suar. 1, 2, tract. de malitia, d. 7, sect. 4 et seq. Petrus Soto de peccat. lect. 5 et 6. Salas 1, 2, tr. 13, disp. 2, sect. 3. Gran. 1, 2, contr. 6, tract. 1, d. 1. Salm. tom. 2, tract. 14.

Quæst. IV. An malitia peccati possit esse a voluntate, ut intendente illam propter se? Hic S. Th. art. 3. Bonav. art. 1, q. 3. Durand. q. 3. Gabr. q. 1. Aureol. artic. 3. Scotus q. 1. Gabr. q. 1. Cajetan. Conrad. Medina, Zumel, Lorca, Vasquez et alii 1, 2, q. 8, art. 1. Azor, tom. 1, lib. 1, c. 20, q. 5. Suarez. tom. 1. Metaphys. d. 23, sect. 5. Conimb. in Ethic. d. 2, q. 2. Salas 1, 2, tr. 1, d. 6, sect. 1. Corduba lib. 2, q. 12. Tann. 1, 2, d. 2, q. 2, dub. 1.

Quæst. V. An peccatum quoad materiale sit a voluntate adæquate, quin Deus immediate concurrat ad illud? Hic Greg. q. 1. Alii relati lib. 1, dist. 29, q. 9.

Quæst. VI. An peccatum quoad formale sit adæquate a voluntate, an inadæquate simul cum Deo? Hic Bonav. art. 1, q. 2. Greg. q. 1. Aureol. art. 3. Alii relati lib. 1, dist. 39, q. 9.

DISTINCTIO XXXV.

Quid sit peccatum?

Prima conclusio : Peccatum consistit in oppositione cum lege. Primo : quia peccatum definitur ab Aug. lib. 22, contra Faustum Manichæum, cap. 27. *Dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei.* Secundo : quia lib. de duabus animabus, c. 20, et lib. 1, *Retract.* c. 15, definitur peccatum : *Voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat.* Tertio : ab Amb. lib. de Paradiso, cap. 8, describitur : *Legis divinæ prævaricatio et cœlestium inobedientia præceptorum.* Quæ omnes definitiones peccatum exprimunt per contrarietatem cum lege, et præcepto Dei. At nunc est difficultas ; ubinam hæc contrarietas, et peccati malitia inveniatur? An, scilicet in effectu interno, an in opere externo? Alii enim volunt, eam solum inesse effectui interno. Alii utrique actui, tam interno quam externo. Alii vero, neque interno, neque externo actui inesse, sed esse mere nihil et puram privationem boni.

2. Secunda conclusio sit : Malitia peccati convenit actui interno et ex-

terno ; sed primario interno ; secundo vero externo. Probatur prima pars : quia in actu interno et externo invenitur oppositio, et contrarietas cum lege Dei, quæ prohibet utrumque actum, tam internum quam externum. Ergo malitia, quæ in ea contrarietate consistit, invenitur in utroque actu. Probatur pars secunda. Tum, quia malitia operis externi derivatur ex effectu interno, sine quo opus externum non potest esse peccatum, quamvis effectus internus possit peccatum esse sine, opere externo. Tum, quia Augustinus secunda definitione describit peccatum per effectum, et non per actionem externam contravenientem prohibitioni legis. Ergo primario malitia peccati afficit effectum internum.

3. Tertia conclusio : Probabilis est aliquorum sententia asserens, peccatum complecti tum entitatem positivam quæ bona est ; tum privationem boni quæ est formalis malitia. Probatur primo : quia peccatum est effectus, vel actus oppositus cum lege Dei. At, quæ parte est effectus, vel actus, complectitur, aliquod positivum : quæ parte vero opponitur cum lege, complectitur privationem conformitatis cum lege. Secundo : quia peccatum non potest esse adæquate positivum, neque adæquate privativum. Non esse adæquate positivum probatur : quia omne positivum est bonum et a Deo. At peccatum, quia peccatum, non est bonum et a Deo. Ergo non est adæ-

quate positivum. Consequentia est bona. Minor constat : quia peccatum, qua peccatum, reddit hominem pravum, et longe abest a voluntate Dei, ut notat Aug. *libro 83, qq. q. 5*. Ergo peccatum, qua peccatum, non est bonum a voluntate Dei. Nam, quod hominem facit iniquum, et declinat a voluntate Dei, non potest esse bonum et a voluntate Dei. Major probatur ex Augustino *pluribus in locis*. In primis, *ex distinctione superiori*, ubi cum Augustino peccatum diximus esse privationem boni. Quod etiam tradit *lib. 83, quæstionum, q. 6*. Item, quia *ibidem, q. 22*, ait, omnia esse a Deo, quatenus entia sunt, et quatenus a Deo sunt, bona esse et non peccata. Tertio : quia *ibid. q. 27*, decernit, omnia entia esse a Dei providentia et voluntate; et ideo qua entia, bona esse, et non mala. Ergo peccatum non potest esse adæquate positivum ens. At neque esse adæquate privationem probatur : quia idem Augustinus *Enchiridio, cap. 13*, docet, omne malum, continere aliquid boni, neque malum esse posse sine aliquo bono. Ergo peccatum continere debet aliquid positivum quod sit bonum.

4. Objeitur primo : Adulterium et homicidium, et similia sunt entia positiva. Ergo sunt a Deo volente illa, ac per consequens non erunt peccata. Respondetur : Adulterium, homicidium, et similia non denotant solum actionem positivam; sed etiam deformitatem et

privationem bonitatis, atque adeo non sunt adæquate bona et a voluntate Dei.

5. Secundo objeitur: Plures omissiones sunt peccata, ut non credere in Deum, non audire missam. At hæ omissiones nihil continent positivum. Ergo peccatum non continet aliquid positivum. Respondetur : Cum omissiones peccata sunt, comprehendunt aliquod positivum, quamvis significantur ad modum privationis; ut, non credere, denotat incredulitatem positivam; non audire missam, significat contemptum, aut propositum internum non audiendi missam.

6. Tertio : Privatio boni est pœna peccati quæ a Deo est. At malitia a Deo non est. Ergo malitia non est boni privatio. Respondetur : Privatio boni sumitur active et passive, hoc est, per modum causæ et per modum effectus : recte enim potest una privatio esse causa alterius, ut exponit Augustinus *de natura et gratia, c. 20*; nam defectus cibi inducit defectum vitæ et defectus cognitionis defectum amoris. Sic in homine peccante privatio conformitatis cum lege, active et per modum causæ inducit privationem virtutum supernaturalium, ut constat ex parabola Luc. 10, hominis, qui incidens in latrones spoliatus fuit suis bonis. Item, privatur consortio et participatione Dei per gratiam justificantem. Nec non in corpore, beneficio immortalitatis et aliarum dotium, quibus peccatores destituuntur. Igitur privatio active

et per modum causæ in peccante non est pœna, sed malitia peccati. Privatio vero passive et per modum effectus pœna est. Hæc autem a Deo esse potest. Quia in hac tertia conclusione ex aliorum iudicio proponit Magister, pleno iudicio non probat, ut colligere est *ex dist.* 37.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An malitia peccati sumatur ex oppositione cum lege Dei? Hic S. Th. art. 2. Bonav. in litt. dub. 4. Gabr. qu. unic. Alii relati dist. præced. qu. 2.

Quæst. II. An malitia peccati consistat in privativo, an in positivo? Hic Bonav. in litt. dub. 6 et art. 1, qu. 1. Argent. qu. 1, art. 2. Gabr. qu. unica. Scot. qu. 1. Aureol. art. 2. Alii relati dist. præced. qu. 3.

Quæst. III. An malitia formalis conveniat actui externo supra internum et priusquam interno? Hic S. Thom. art. 4. Dur. q. 3. Cajet. Conrad. Medina, Zum. Curiel, Montes. Lorca, Vasq. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 20, art. 1 et 4. Azor. tom. 1, lib. 2, cap. 6 et cap. 20, quæst. 6. Anton. Perez. lect. 1, examin. num. 23 et 26. Salas 1, 2, tract. 7, disp. 6, sect. 1 et 7. Valentia 1, 2, disp. 2, qu. 13, p. 1. Suarez 1, 2, tract. de actibus humanis, disp. 10, sect. 1. Granad. 1, 2, contr. 2, tr. 14, disp. 2 et 6. Conineck. 2, 2, disp. 3, dub. 5 et 7.

Quæst. IV. An actui externo conveniat meritum distinctum ab interno? De quo relati quæst. præced. Nos d. 68, de ente supernaturali, sect. 4. Item Suar. lib. de gratia, cap. 11. Zumel, 1, 2, quæst. 114, art. 4, disp. 2. Salas 1, 2, tract. 6, d. 2, n. 66. Conineck. 2, 2, d. 27, n. 12.

Quæst. V. An possibile peccatum per puram omissionem absque actu? Hic S. Thom. art. 3. Bonav. in lit. dub. 1. Durand. quæst. 2. Alii relati dist. 23, qu. 12.

Quæst. VI. An supposito peccato per puram omissionem boni, possibile sit meritum per puram omissionem mali? Hic S. Th. art. 3. Dur. qu. 2. Alii relati dist. 24, q. 9.

Quæst. VII. An Deus sit causa peccati? De quo relati lib. 1, dist. 29, q. 9.

DISTINCTIO XXXVI.

Quædam simul sunt peccata et pœna peccati, quædam peccata et causa peccati; alia vero peccata et causa et pœna peccati.

Prima conclusio: Potest peccatum esse pœna peccati. Hujus sen-

tentiæ est Augustinus *super Psal.* 57, ad illud : *supercecidit ignis*, etc. dicens : *Multa, quæ peccata sunt, pænæ peccati sunt.* Item Greg. *super Ezechiel. homilia 11, in cap. 1,* dicens : *Peccatum, quod per pœnitentiam citius non deletur, aut peccatum est et causa peccati ; aut peccatum et pœna peccati, aut peccatum simul et causa et pœna peccati.* Quod indicant sacræ litteræ, ut illud David Ps. 68. *Appone iniquitatem super iniquitatem eorum.* Ubi iniquitatem deprecatur castigari iniquitate. Eo sensu proponit Paulus 1. *Thessalonic. 2,* punitos hominis suis peccatis : *Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominie, etc.*

2. Secunda conclusio : Peccatum non est pœna peccati, quatenus peccatum est ; sed quatenus est causa plurium malorum subsequentium peccatum. Nam pœna, ut docet August. *lib. 1, Retract. cap. 9,* justa est, seu objectum justitiæ, quod a Deo directe appetit et intendi possit. At peccatum justum non est, seu objectum justitiæ, quod a Deo directe appetit et intendi possit. Est igitur peccatum pœna peccati quatenus est causa inferens peccanti plura mala quæ a Deo intendi possunt. Sicut ignis æternus est pœna peccati ; non, quia in se et formaliter pœna sit, et malus damnatis, sed, quia causa est cruciatuum quibus illi torquentur. Quo sensu exponit Augustinus illud Apostoli : *Tradidit illos Deus in passiones ignominie.* Quia, licet Apostolus significet peccata fuisse

peccati pœnas ; cæterum noluit peccata, qua peccata, fuisse intenta a Deo : sed, quæ illis annexæ, sunt passiones ignominie ; quæ a Deo in pœnam peccati appeti possunt.

3. Tertiâ conclusio : Licet omne peccatum mortale sit pœna peccantis ; non tamen omne peccatum est pœna peccati. Prior pars probatur. Pœna peccantis dicitur, quicquid est causa adducens peccanti mala a peccato distincta, quibus ipse formaliter punitur. At omne peccatum causa est plurium malorum, quibus peccantis formaliter punitur. Probatur pars posterior : Nullum peccatum est pœna sui ipsius, sed alterius præcedentis peccati ; sicut nullum peccatum est causa sui ipsius, sed alterius subsequentis peccati. Ergo, ut peccatum dicitur esse causa peccati, solum quando subsequitur aliud peccatum ; sic peccatum dicitur esse pœna peccati, solum, quando antecedit aliud peccatum. At omne peccatum non antecedit aliud peccatum. Ergo omne peccatum non est pœna peccati. Cui doctrinæ consonat Augustinus *lib. 5, contra Julianum, cap. 5,* dicens : *Præcedentis est hæc pœna peccati et tamen etiam ipsa peccatum est.* Item Gregor. *lib. 25 Moralium, cap. 12,* docens, idem peccatum esse posse pœnam et causam peccati, pœnam peccati antecedentis et causam subsequentis.

4. Quarta conclusio : Ut peccatum sit pœna antecedentis peccati, probabile est non requiri, ut semper subsequatur malum a peccato

quod est pœna, distinctum ; sed ipsum essentialiter peccatum, qua molestum et incommodum, rationem pœnæ posse subire. Primo : quia plura peccata seipsis immediate sunt incommoda et molesta peccanti, ut invidia, ira, cupiditas et tristitia, quædocente Aug. *lib. 83, qq. q. 77*, perturbant et affligunt animum, et sui passione cruciant. Secundo : quia tradit Aug. *lib. retract. c. 9 et lib. 3, de lib. arb. c. 18*, quadam necessitate pati hominem, quæ mala sunt, et eadem pœna peccati sunt, ut illud Apostoli Roman. 7. *Non quod volo, facio bonum; sed quod odi malum, hoc ago*. Item illud ad Galat. 3. *Caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem*. Hæc enim pugna inevitabilis pravorum effectuum cum probis molestia homini est et ex justa damnatione profecta.

5. Huic tamen probationi adversari videtur Hieronymus in *explicatione fidei ad Damasum papam*, censens, blasphemum esse, peccata necessitate fieri et non posse vitari. Respondetur : Augustinus disserit de necessitate et impossibilitate morali, profecta ex nimia difficultate, qua in natura lapsa renitimus effectibus vitiosis, præsertim venialibus. Hieronymus vero de libertate et potestate physica, qua omnia caveri possunt mortalia peccata. Nam ad molestiam pugnæ, quam Augustinus contendit, sufficit impotentia moralis ex nimia difficultate renitendi vitiosis effec-

tibus, præsertim ex surreptione et inadvertentia irrepentibus profecta. Præmissa in hac et præcedenti distinctione ex aliorum opinione probabilia videntur : quanquam plura eorum non probabilia solum, sed omnino certa et extra controversiam admittenda sunt.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An peccatum possit esse pœna peccati et qua ratione ? Hic S. Thomas quæst 1, art. 3. Scot. Bonavent. Durand. Ægidius, Richard, Gabr. q. 1. Cajet. Conrad. Medina, Zumel, Curiel, Montesin. Lorca, Vasquez et alii cum S. Thoma 1, 2, quæst. 87, art. 2. Val. 1, 2, disp. 6. qu. 17, p. 3. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 15, sect. 2. Tanner. 1, 2, disp. 4, q. 10. dub. 3. Herrera 2, disp. 2, quæst. 2. Granad. 1, 2, controvers. 6, tract. 9, disp. 5. Suarez 1, 2, tr. de peccatis, disp. 7, sect. 2.

Quæst. II. An peccatum sit a Deo, ideoque etiam pro formali sit pœna peccati ? Hic Bonav. in litt. dub. 3. Alii relati lib. 1, dist. 29, q. 9.

Quæst. III. An Deus ex intentione efficaci puniendi hominem, antecedenti prævisionem peccati, possit permittere peccatum ? Hic Bonav. art. 3, qu. 1 et 2. Richard.

art. 3, qu. 2. Gabr. qu. 1, dub. 4. Alii relati lib. 1, dist. 40, q. 8.

Quæst. IV. An peccatum sit causa peccati, referendo illud in suum finem et tribuendo extrinsece novam malitiam? Hic Aureol. art. 2. Cajet. Conradus, Medina, Zum. Curiel, Lorca, Montesinus, Vasq. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 18, art. 3 et 4. Val. 1, 2, disp. 2, qu. 13. p. 2. Tann. 1, 2, disp. 2, qu. 1, dub. 4. Suar. tr. de act. hum. disp. 6, sect. 3. Granad. 1, 2, contr. 2, tom. 10, disp. 6, sect. 3. Salas 1, 2, tr. 7, disp. 3, sect. 8. Coninck 2, 2, disp. 3, dub. 9.

Quæst. V. An peccatum, sicut est causa peccati, possit esse causa actus boni supernaturalis, referendo illum in finem malum? De quo relati dist. 27, quæst. 20.

DISTINCTIO XXXVII.

Aliorum ponit sententiam, qui dicunt, malos actus nullo modo esse a Deo, necesse bonos, sive in eo quod sunt, sive alio modo.

Prima conclusio: Non est improbabilis eorum sententia, qui

adversus tertiam conclusionem *distinctionis* 15, tuentur, peccatum esse adæquate positivum, atque adeo secundum esse positivum, Deum non esse auctorem et causam peccati. Nam actus peccati secundum esse positivum est oppositus legi. Ergo secundum esse positivum est formaliter peccatum quod in oppositione cum lege consistit. Probatur antecedens: Lex directe prohibetesse positivum actus. Ergo actus secundum esse positivum est contrarius legi. Hinc autem secundum esse positivum non esse a Deo probatur: quia Deus non est auctor peccati, quia peccatum est. At peccatum, quia peccatum, est positivum. Ergo peccati, quia positivum est, Deus auctor non est. Unde est aliquid positivum quod est ab homine et non sit a Deo. Nam peccatum, quia peccatum, est ab homine et non a Deo. Hoc autem positivum est. Quod indicare videtur Aug. in *Enchir. c.* 19, expendens in illud Isaïæ 5. *Væ his qui dicunt bonum malum*: Dictum esse de ipsis rebus, quibus homines sunt mali, non de ipsis hominibus. Ergo peccata, quibus homines sunt mali, res sunt quæ fiunt ab homine et non a Deo.

His opponitur illud Joan. 1. *Sine ipso factum est nihil*. Intelligitur de peccato, quod nihil est. Ergo peccatum non debet numerari inter entia positiva. Secundo: quia August. *dist.* 33, *concl.* 3, docet, omne esse positivum, quia positivum, et ens esse bonum et a

Deo. Ergo malitia peccata positiva non est. Ad primum respondetur : Peccatum dicitur esse nihil, non, quia formaliter privatio sit, sed quia non est aliquid esse vere bonum, sed esse malum, quod non meretur inter entia numerari. Item, quia causa est privationis gr̃atiæ et rectitudinis, quā a vero esse et participatione Dei recedimus. Ad secundum respondetur : August. in eis locis disserit de esse substantiali et naturali, hoc est, de substantia et natura, et eis quæ naturaliter consequuntur substantiam atque naturam ; non vero de actibus ipsius naturæ, qui nomine substantiæ, atque naturæ minime comprehenduntur. Colligitur hæc mens Augustini. Primo : quia *lib. 1. Retract. c. 23*, tradit, quod de substantiis, atque naturis dictum est, non esse de bonis actionibus, atque peccatis, intelligendum. Ergo inter naturam, seu substantiam et actus, seu actiones naturæ discernit August. Secundo : quia *lib. 4, contra Pelag. in prima responsione*, notat, *opere diaboli, quæ vitia dicuntur, actus esse, non res*. Item, in quarta, *peccatum naturam non esse sed actum. Quamobrem quod natura non est, Deus non fecit : quia natura est omne quod fecit*. Ergo distinguit inter actum et naturam, seu rem. Ergo, cum in eis locis disserat August. in genere de iis quæ res, substantiæ et naturæ sunt, non de actibus ; potuit statuere, omnes res, substantiam et naturas esse bonas et a Deo, quin

sub eis actus peccati comprehenderet. Tertio : quia in sacra Scriptura dicitur Deus non esse auctor malorum. At, si omnia quæ sunt, intelligeret Augustinus esse bona et a Deo, Deum faceret auctorem malorum, cum ea sint actus naturæ rationalis. Quarto : quia Aug. *super Ps. 68*, ad illud. *Non est substantia*, docet, iniquitatem non esse a Deo : quia non est substantia ; hoc est, quia non est natura qua homines sumus.

Secunda conclusio : Quanquam catholicis Scriptoribus liberum sit affirmare, vel negare, actum peccati secundum esse positivum esse bonum et a Deo, de quo varia sunt catholicorum judicia et nihil hic a Magistro constanter decernitur ; duo tamen omnibus constantia sunt ; primum : Deum non esse auctorem malorum culpæ ; secundum : esse auctorem malorum pœnæ. Primum constat : tum, quia sacræ litteræ expresse tradunt Deum non esse auctorem culpæ ; tum, quia etiam theologi qui volunt, actum peccati secundum esse positivum esse bonum et a Deo, negant Deum esse auctorem ejus actus, quā malus et peccatum est : quia ea ratione non est aliquid, sed nihil. Nihil autem Deus auctor non est. Secundum probatur : quia Amos 3, dicitur : *Non est malum in civitate, quod Dominus non fecerit*. Item Isaïæ 45. *Ego sum Deus creans malum et faciens bonum*. En Deus dicitur creare et facere malum. At non malum culpæ, ut præmisimus.

Ergo malum pœnæ. Quo Augustinus *libro 1. Retract. cap. 26*, explicat *lib. 83, qq. q. 21*, dixerat, Deum non esse auctorem mali, intelligendum esse de malo culpæ, non de malo pœnæ, quod a Deo esse negari non potest. Item, eo componit illud Sapientiæ 1. *Deus mortem non fecit*, et illud Eccles. 11. *Mors et vita a Domino est*, quæ videntur contraria. Quippe Deus non fecit mortem moralem culpæ; fecit tamen mortem naturalem pœnæ.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An malitia formalis peccati sit positiva, an privativa? Hic S. Th. art. 1. Bonav. in litt. dub. 1 et seq. Alii relati dist. 34, q. 3.

Quæst. II. An Deus sit auctor peccati? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Bonav. art. 2, q. 1. Ægidius p. 2, quæst. 1, art. 2. Richardus art. 3, q. 1. Argentin. q. 1, art. 4. Scotus et Gabr. q. 1. Durand. q. 2. Alii relati lib. 1, dist. 29, q. 9.

Quæst. III. An Deus præstet concursus immediatum efficientem peccati? Hic S. Thom. quæst. 2, art. 2. Bonav. art. 1, q. 1. Scot. Gabr. Durand. Gregor. Ægidius, quæst. 1. Aureol. art. 1. Alii relati lib. 1, dist. 37, q. 2.

Quæst. IV. An Deus prædeterminet physice ad entitatem mate-

rialem peccati? Hic Gabr. q. 1, littera F. Alii relati dist. 21, q. 2.

Quæst. V. An pœna possit intendi efficaciter a Deo ante prævisionem culpæ? Hic S. Thomas, quæst. 3, art. 1. Alii relati lib. 1, dist. 40, quæst. 8.

Quæst. VI. An Deus sit, aut possit esse causa falsitatis et erroris? Hic Bonav. art. 2, q. 3. Richard. art. 3, q. 2. Stephan. Brulef. q. 6. Nos de ente supernaturali, disp. 56 et 59. Bannez 2, 2, q. 1, art. 3, dub. 2, conclus. 4. Torres 2, 2, disput. 3 et 4. Coninck 2, 2, disp. 10, dub. 4. Hurtado 2, 2, disp. 19, sect. 3 et 4. Suar. de fide, disp. 6, sect. 5. Vasquez 1, 2, d. 90, n. 11, et 1, 2 et 3, p. disp. 61, n. 59.

DISTINCTIO XXXVIII.

De voluntate et ejus fine, ex quo et ipsa judicatur.

Prima conclusio: Ex fine voluntatis deprehenditur, an ea recta an prava sit. Nomine voluntatis in hac distinctione non intelligitur potentia, sed effectus voluntatis.

Probatur conclusio ex August. *lib. 11, de Trinitate, cap. 6*, ubi. *Ex fine suo*, ait: *voluntas cognoscitur, utrum recta an prava sit*. Secundo: inductione desumpta ex Augustino *ibid.* Nam omnis effectus bonus respicit finem bonum, scilicet beatitudinem æternam, aut Deum; aut aliquid conducens in beatitudinem, aut Deum. Effectus vero malus respicit finem malum, scilicet delectationem prohibitam, aut aliquid aliud prohibitum. Ergo ex fine arguenda est probitas, aut pravitas effectus voluntatis.

2. Secunda conclusio: Omnis effectus moraliter bonus et meritorius in finem caritatis referri debet, aut actualiter, aut virtualiter. Primo: quia August. illud Psalm. 118. *Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis*: exponit de caritate, cujus latum mandatum est, et cujus finis, omnis consummationis, hoc est, omnis bonæ voluntatis et actionis finis est. Secundo: quia ipse in *Enrichid. cap. 121*, illud 2 Timoth. 1. *Finis præcepti est caritas*: ideo dictum esse docet, quia omnia opera virtutum præcepta, ut recte et prout oportet, fiant, in finem caritatis referenda sunt. Unde ea referri debent in Deum, quia finis caritatis, imo et ipsa caritas, Deus est. Item, referri debent in Patrem, Filium et Spiritum sanctum, qui etiam Deus sunt, atque adeo unus finis, non plures fines caritatis et bonorum operum sunt, sicut unus Deus, non plures Dii sunt. Rursus in Christum etiam

referuntur: quia etiam Christus Deus est, de quo propterea dictum est Roman. 10. *Christus finis legis ad justitiam omni credenti*. Ut exponit August. in *lib. sent. Prosperi*.

3. Tertia conclusio: Quamvis omnes effectus meritorii unum habeant ultimum finem caritatis, præter illud tamen, plures alios respiciunt fines intermedios sibi proprios et intrinsecos. Primo: quia August. *lib. 11, de Trinit. cap. 6*, ait: *Aliæ atque aliæ voluntates suos proprios fines habent; qui tamen referuntur ad finem illius voluntatis, qua volumus beate vivere*. En varii effectus relati in vitam beatam suos præter illum proprios fines habent. Secundo: quia possunt esse in voluntate plures effectus respicientes plures fines intrinsecos subordinatos, quorum alter referibilis sit in alterum. Nam potest esse voluntas videndi indeterminate, cujus finis intrinsecus, in quo sistat, sit visio alicujus objecti indeterminate: deinde alia voluntas videndi determinate fenestram, cujus finis intrinsecus, in quo sistat, sit visio determinata fenestræ: deinde alia voluntas videndi transeuntis; cujus finis sit visio transeuntium. En plures voluntates respicientes plures fines intrinsecos subordinatos, quorum alter in alterum refertur. Ergo similiter potest contingere effectibus virtutum, qui respicientes suos proprios fines refertibiles sunt in eundem finem caritatis, in quo omnes virtutum actus connexi sint.

4. Objicitur Augustinus *lib. 2*,

de serm. Domini in monte, cap. 24, admonens, ne duos nobis fines constituamus, scilicet ne evangelizemus, ut manducemus, sed manducemus, ut evangelizemus: quia propter regnum Dei tantum debemus operari omnia. Respondetur: Augustinus prohibet nobis constituere duos fines non subordinatos, quorum alter sit æternus, et alter mere temporalis, quia in æternum non referatur; atque adeo suadet, operari propter regnum Dei, tantum, quantum propter finem ultimum, in quem alii fines referantur. Nam ipse monens manducare, ut evangelizemus, et evangelizare propter regnum Dei, approbat voluntatem cujus finis sit evangelizare, et aliam, cujus sit finis regnum Dei.

5. Quarta conclusio: Voluntas, intentio et finis distinguuntur. Ex definitione eorum constabit distinctio. Finis est bonum, quod volumus propter se. Qui rursus est duplex, aut ultimus, propter quem cætera volumus, quin ipsum propter alium; aut intermedius, quem rursus volumus propter alium. Omnis finis voluntatis est delectatio, hoc est gaudium de possessione boni amati, ut docet Augustinus tom. 8, in illud Psalm. 7. *Scrutans corda et renes Deus*. Item in Psalm. 9, ad illud: *Comprehensus est pes eorum*. Voluntas est effectus, quo volumus bonum propter se. Intentio vero est effectus, quo volumus bonum propter se et alia propter ipsum, v. g., cum volumus reficere esurientes propter vitam æternam;

finis intermedius est refectio esurientis; ultimus vero vita æterna: voluntas est effectus refectionis, intentio vero effectus vitæ æternæ. Unde finis realiter distinguitur a voluntate et intentione. Voluntas vero et intentio sic comparatur inter se, ut omnis intentio voluntas sit quamvis omnis voluntas non sit intentio; quando, scilicet ex præcedenti effectus voluntatis in alium finem refertur: tunc enim præcedens effectus rationem intentionis; subsequens vero rationem voluntatis meræ et electionis sortitur.

6. Quinta conclusio: Constans non est inter theologos, an uno et eodem actu possimus velle finem intermedium et ultimum, an necessitate diverso, ut reficere esurientem et vitam æternam. Nam alii volunt, eodem actu utrumque finem appeti posse, qui propter varietatem objectorum tanquam multiplex apprehenditur ad multiplicem virtutem spectans. Alii vero sentiunt, utrumque finem necessario appeti effectibus diversis. Qua de re unicuique decernendum relinquitur.

QUESTIONES.

Quæst. I. An finis ultimus determinatus nostræ beatitudinis supernaturalis possit cognosci natu-

rali ratione? Hic Bonavent. in litt. dub. 1. Alii relati dist. 10, q. 7.

Quæst. II. An ut actus sit moraliter bonus, finis intrinsecus, seu objectum formale debeat esse bonum? Hic S. Th. art. 5. Bon. Ægid. Richard. Dur. Argent. et Greg. q. 1. Cajet. Conrad. Med. Zumel, Curriel, Montesin. Lorca, Vasq. et alii 1, 2, q. 1, art. 3 et q. 18, art. 2 et 4. Coninck. 2, 2, disp. 3, dub. 4. Suar. 1, 2, tract. de actib. hum. d. 6, sect. 1. Tanner 1, 2, d. 2, q. 5, dub. 4. Salas 1, 2, tract. 7, d. 2, sect. 6. Antonius Perez lect. 1, examin. p. 3, cap. 19 et seq. Azor. tom. 1, lib. 2, c. 5, q. 4. Gran. 1, 2, contr. 2, t. 10, d. 2 et 6.

Quæst. III. An ut actus sit bonus, referri debeat in finem caritatis, saltem extrinsece? Hic S. Th. art. 2. Bonav. in litt. dub. 2 et a 1, q. 2. Richard. q. 2 et 3. Marsil. q. 22 art. 1. Greg. q. 1, art. 1, concl. 2. Sotus 1, de nat. et grat. c. 10 et lib. 3, cap. 4. Vega de just. q. 14. Becanus art. 7. Salas 1, 2, tr. 7, d. 2, a n. 126. Gran. 1, 2, contr. 2, tr. 10, d. 6, sect. 1.

Quæst. IV. An idem actus possit habere plures fines intrinsecos, seu plura objecta formalia intrinseca? Hic Bonav. art. 1, q. 3. S. Thom. art. 1. Ægid. q. 1, art. 2. Richard q. 2, art. 2. Dur. q. 4. Arg. q. 1, artic. 3. Nos fuse d. 47. Suar. 1, 2, tract. de act. hum. d. 4, sect. 3 et tom. 1, in 3, p. d. 5, sect. 4. Sal. 1, 2, tract. 6, d. 1, a n. 16 et tract. 7, d. 2, sect. 9. Azor. tom. 1, lib. 1, c. 23, q. 6. Mol. 1, p. q.

1, art. 1, d. 1. Fonseca 6, Met. c. 1, q. 1, sect. 5. Gran. tom. 1, in præm. d. 5, n. 17. Conimb. 1, poster. cap. 25, q. 2, art. 4. Fasol. 1, p. q. 12, art. 8, dub. 6.

Quæst. V. An unus actus virtutis possit extrinsece referri, seu imperari in finem alterius? et qua ratione id fiat? Nos fuse d. 65 et 67, de supern. Sal. 1, 2, tr. 7, d. 2, sect. 16 et 18. Vasq. 1, 2, d. 51, c. 5. Alm. tr. 1, moral. c. 20. Sot. de nat. et grat. lib. 1, c. 22. Cajet. Med. Conrad. et alii 1, 2, q. 18, art. 3, 4 et 6. Lorca 2, 2, q. 23, d. 12. Val. 2, 2, d. 1, q. 4, p. 3 et d. 3, q. 9, p. 1. Suar. 1, 2, de act. hum. d. 6, sect. 3 et d. 10, sect. 1. Azor. l. 1, c. 2, q. 2. Tann. 1, 2, d. 11, q. 5, n. 95. Coninck. 2, 2, d. 3, d. 121.

Quæst. VI. Per quos actus et quo influxu referat una virtus in suum finem actus alterius? Nos fuse d. 66 et 67 de supern. Suar., lib. 12, de grat. c. 9. Hurtad. 2, 2, d. 135, 137 et 138. Zum. 1, 2, q. 114, art. 4, d. 2, append. Lorca 2, 2, d. 12 de caritate.

Quæst. VII. An virtus imperfectior possit referre in suum finem actus virtutis perfectioris, v. g., caritatis? Nos disp. 65, sect. 4, de supern. Cajet. Bannez, Lorca et alii cum S. Th. 2, 2, q. 23, a 1. Coninck. 2, 2, d. 17, n. 11 et seq. Val. 2, 2, q. 9, p. 1.

Quæst. VIII. An intentio finis et electio mediorum sint actus necessario distincti? Hic S. Th. art. 4. Bonav. in litt. dub. 4. Durand. q.

3. Cajet. Conrad. Medina, Zum. Curiel, Lorca, Montesinus, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, quæst. 8, art. 3, q. 12, art. 4. Suar. 1, 2, tract. de elect. d. 8, sect. 3. Tann. 1, 2, d. 2, q. 3, dub. 4. Val. 1, 2, d. 2, quæst. 3, p. 3. Salas 1, 2, tract. 6, disp. 1, sect. 4. Antonius Perez lect. 1, examin. p. 3, cap. 5 et 6. Gran. 1, 2, contr. 2, tract. 5, d. 3. Hurtad. d. 14, sect. 3, de anima. Arriaga ibidem, d. 7, sect. 5.

voluntas inter hominis naturalia recensetur, sicut alia quæ homini insunt. Secundum est, an idem sit motus, seu effectus, quo homo afficitur in bonum et in malum, quando juxta illud Apostoli Rom. 7. *Non quod volo, illud ago; sed quod nolo, illud facio*, voluntas simul tangitur effectū inefficaci boni et mali; siquidem utrumque velle naturale et inseparabile homini est.

2. In prima quæstione distinguenda est voluntas in actu primo, quæ est potentia, a voluntate in actu secundo, quæ est effectus deliberatus potentiæ. Voluntatem quæ est potentia, omnes Theologi tuerentur retinere cum malitia moralis bonitatem naturalem: quia malitia moralis ipsi advenit contingenter et bonitas naturalis ei semper identificata est; cum talis potentia semper ad naturalem hominis in constitutionem pertineat. At de effectū voluntatis dissensio Theologorum est. Nam qui aiunt malitiam moralem consistere in privatione, admittunt eum effectum secundum esse positivum continere bonitatem naturalem et physicam, cum ideo negant secundum esse positivum inesse malitiam, quia secundum illud esse bonus est. Quibus si objicias, non posse ex bonitate naturali effectus voluntatis resultare malitiam, seu privationem rectitudinis moralem, sicut non resultat ex bonitate actus intellectus et memoriæ. Respondetur, discrimen esse inter effectus voluntatis et actus aliarum potentiarum. Nam ac-

DISTINCTIO XXXIX.

Cum voluntas sit de eis quæ homo naturaliter habet: quare peccatum fore dicatur, cum nullum aliud naturale peccatum sit?

In hac distinctione nihil iudicio proprio, sed alieno Magister decernit. Quærit autem duo. Primum est, an voluntas transgrediens legem retineat bonitatem naturalem simul cum malitia morali; sicut eam retinent intellectus et memoria, quamvis vitiis obnubilentur et subiaceant: ut Augustinus supponit lib. 5, de Trinitate, cap. 8. Siquidem

tus voluntatis ex se movet et provocat voluntatem ad existentiam et consecutionem objecti; ac ideo cum objectum malum est, effectus illius est malus : actus vero intellectus et memoriæ ex se non habent mandare executioni objectum, et ideo potest malum cognosci, quin actus cognitionis sit malus. Quamquam et hi actus possunt esse mali, cum subjaceant imperio voluntatis abutentis illis. At vero, qui malitiam formalem adæquate positivam sentiunt, negant, effectum malum esse naturaliter bonum : quia eum effectum volunt non referri inter hominis naturalia, sed potius contra naturalia, cum non juxta, sed contra naturam rationalem sit.

3. In secunda quæstione volunt plerique, motum inefficacem in bonum esse distinctum a motu voluntatis in malum. Primo : quia effectus voluntatis in bonum convenit arbitrio ex prima et naturali constitutione naturæ : quare is effectus dicitur ab Ambrosio *tom. 4, in cap. 7, ad Rom. cap. 18*, homini naturalis ; et ab Aug. *tom. 3, de fide ad Petrum cap. 25*, hominem creatum fuisse bonum et rectum, hoc est, appetentem bonum ; et ab Hieronymo, *in cap. 1 Ezechielis*, scintillam rationis, quæ etiam in Cain extincta non est, semper velle bonum et odisse malum. At vero effectus in malum convenit arbitrio ex corruptione naturæ per peccatum. Ergo hi effectus distincti sunt. Secundo : quia effectus in malum inclinat in peccatum et absente gra-

tia illud efficaciter operatur. Effectus vero in bonum inclinat in opus bonum et auxiliante gratia illud efficaciter operatur. At eidem effectui non possunt convenire inclinatione, operationes contrariæ. Ergo ii effectus diversi sunt. Nihilominus non desunt, qui utrumque munus eidem effectui inefficaci adscribant. Quod arguunt ex eo quod voluntas simul et inseparabiliter velit effectum inefficaci bonum et malum, ideoque simul bona et mala naturaliter sit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An peccatum in privatione consistat? De quo relati dist. 34, q. 3.

Quæst. II. An idem actus possit esse bonus et malus? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Salas 1, 2, tract. 7, d. 3, sect. 11. Gran. 1, 2, contr. 2, tr. 9, d. 3. Med. 1, 2, q. 20, art. 6, concl. 1. Tann. 1, 2, d. 2, q. 5, dub. 8. Val. 1, 2, d. 2, q. 15, p. 6. Azor. tom. 1, lib. 2, c. 5, q. 9. Tapp. art. 11. Vega lib. 11, in Trid. c. 25. Suar. 1, 2, tr. de actib. hum. d. 8, sect. 1. Coninck. 2, 2, d. 3, dub. 11. Lorca 1, 2, de actib. hum. d. 28. Vasq. 1, 2, d. 70, c. 2. Alii cum. S. Thom. 1, 2, q. 20, art. 6.

Quæst. III. An idem effectus possit esse simul amor boni et odium mali? De quo nullum vidi differen-

tem ex professo. Ad rem tamen disputatione dignum est.

Quæst. IV. An omne peccatum præcedat aliquis error conscientię practicę, aut speculativę? Hic Durand. q. 1. Alii relati dist. 22, q. 6.

Quæst. V. An teneamur sequi conscientiam errantem? Hic S. Thom. q. 5, art. 3. Bonav. art. 1, q. 3. Ægid. q. 3, art. 3. Richard. art. 2, q. 3. Dur. q. 5. Gab. q. 1, art. 3, dub. 2. Aureol. art. 1. Cajet. Conrad. Med. Zum. Lorca, Curiel, Montes. Vasq. cum S. Th. 1, 2, q. 19, art. 5 et 6. Suar. 1, 2, de actib. hum. d. 12, sect. 4. Val. 1, 2, q. 14, p. 4. Tann. 1, 2, d. 2, q. 6, dub. 2. Salas 1, 2, tr. 8, d. 1, sect. 3. Gran. 1, 2, contr. 2, tr. 12, d. 7. Azor. tom. 1, lib. 2, c. 8, q. 3. Ant. Perez cert. 10, scholast. a n. 23. Corduba lib. 3, q. 4. Thom. Sanchez lib. 1. Decal. c. 11.

Quæst. VI. An ex conscientia errante et proponente utrumque contradictorium esse peccatum, voluntas necessitetur ad peccandum? Interpretes q. præc. relati Gran. 1, 2, contr. 2, tr. 12, d. 7, sect. 2. Corduba lib. .. q. 4. Angest. moral. c. 6. Th. Sanch. lib. 1. Decalog. cap. 11, a n. 13. Salas 1, 2, tract. 8, d. 1, a n. 27. Medina 1, 2, q. 19, art. 6, q. 1. Vasq. 1, 2, d. 60, cap. 2.

Quæst. VII. An possit ratio errare, proponendo amandum malum, et odio prosequendum bonum? Hic S. Thom. q. 3, art. 1. Bonav. in litt. dub. 2 et art. 2, q. 2. Ægidius q. 2, art. 3. Richard. art. 3, q. 2. Durand. q. 5. Gabr. quæst. 1,

art. 3. Aureol. art. 2. Vasquez 1, 2, disp. 122. cap. 2. Valent. 1, 2, disp. 6, q. 6, p. 1. Azor. lib. 1, cap. 13, q. 1. Thom. Sanchez lib. 1. Decal. cap. 16, n. 33. Tann. 1, 2, d. 4. quæst. 9, n. 14 et 15. Salas 1, 2, tr. 13, d. 8 a n. 17. Corduba lib. 2, q. 4, concl. 1. Conrad. de contract. q. 100. Cajet. Medina, Zumel, Curiel et alii 1, 2, q. 76, art. 2.

Quæst. VIII. An voluntas sit libera circa bonum in communi libertate contrarietatis, aut contradictionis? Hic S. Thom. q. 2, art. 1.

Quæst. IX. An possit effectus esse malus, quin ejus objectum directum, aut indirectum sit malum? Hic Bonav. litt. dub. 1. Gran. 1, 2, contr. 2, tr. 10, d. 4. Tann. 1, 2, d. 2, quæst. 5, dub. 7. Suar. 1, 2, de actib. hum. d. 7, sect. 7. Salas 1, 2, tract. 7, disp. 3, sect. 4. Zum. 1, 2, q. 72, art. 9, d. 1. Valent. 1, 2, d. 2, q. 13, p. 4. Azor. tom. 1, lib. 1, cap. 4. Lorca 1, 2, d. 34. Curiel 1, 2, q. 18, art. 2, dub. 2.

DISTINCTIO XL.

An ex fine omnes actus pensari debeat, ut simpliciter boni, vel mali dicantur?

Duo præmittenda. Primus per actus hic intelligi actiones externas, quæ sunt objecta effectuum internorum. Secundo: bonitatem et malitiam, de qua disseritur, non esse naturalem et physicam, sed moralem et remunerabilem, a qua actiones morales absolute et simpliciter dicuntur bonæ, vel malæ. Jam duo quærentur. Alterum, an ex intentione et fine actiones externæ sint moraliter bonæ, vel malæ? Alterum, an seorsim ab intentione et fine extrinseco, seipsis immediate bonæ, vel malæ sint, an indifferentes? Sunt enim, qui velint, seipsis immediate nihil bonitatis, aut malitiæ ferre; sed omnes fieri posse bonas ex intentione bona et omnes malas ex intentione mala. Alii vero sentiunt, aliquas seipsis essentialiter adeo esse malas, ut nulla intentione possint fieri bonæ; alias seipsis essentialiter adeo esse bonas, ut nulla intentione possint fieri malæ; alias vero ex se indifferentes esse, ut ex intentione bona fiant bonæ et ex

mala intentione malæ. Alii denique admittunt, aliquas quidem seipsis esse malas, quin possint fieri bonæ: negant verò ullas esse seipsis bonas, quin possint fieri malæ.

2. Prima conclusio: Actiones externæ sumunt bonitatem moralem ex intentione bona et malitiam ex mala. Primo: ex illo Ambrosii lib. 1. Offic. c. 30. *Affectus tuus operi tuo nomen imponit.* Hoc est, ex effectu dignoscitur, an opus sit bonum, vel malum? Secundo: ex illo Augustini præfat. in Psalm. 31: *Bonum opus intentio facit. Non valde attendas, quid homo faciat, sed quid, cum faciat, attendat.* Itaque ex fine bonitas operis arguenda est. Tertio: ex illo Matthæi 7. *Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere.* Ubi nomine arboris intelligunt Ecclesiæ Patres effectum internum, cujus fructus sunt actiones externæ; bonæ quidem, si effectus fuerit bonus; male vero, si malus.

3. Secunda conclusio: Nulla est actio exterior seipsa immediate seorsum ab actu interno adeo bona, ut non possit fieri mala. Sic August. tomo 4. lib. contra mendacium, cap. 7, ibi: *Ea opera hominum, si causas habuerint bonas, vel malas, nunc sunt bona, nunc mala, quæ non sunt per seipsa peccata.* Ergo quæcunque opera, quæ peccata non sunt, possunt fieri mala ex causa, seu intentione mala. Probatur ab Aug. ibidem: quia nulum est opus externum adeo bonum, quod non possit referri in fi-

nem malum, ut reficere esurientem in finem gloriæ vanæ. At opus relatum in finem malum non est bonum, sed malum, ut constat ex superiori conclusione.

4. Tertia conclusio: Aliquæ sunt actiones externæ seipsis adeo malæ, ut nullo effectu interno queant fieri bonæ. Ita Aug. *supra*. Nam aliqua fiunt opera externa, quæ seipsis immediate et directe sunt peccata, et prohibita lege Dei, ut furta, mendacia, blasphemias, et similia. Quis autem dicat, peccata posse fieri justa et moraliter bona? Confirmat Aug. longa inductione plurium, quæ nullo fine nobis licere possunt. Neque enim licet furari divitibus, ut erogemus pauperibus; falsa testimonia proferre, ut tueamur innocentem: vera testamenta suppressere, et ficta supponere, ut hæredibus caveantur pericula delinquendi: si enim hæc et similia licerent, perverti posset impune et juste omnis recta institutio reipublicæ. Ergo aliqua sunt, quæ nullo fine honestari possunt.

5. Adde, merito ab aliquibus dubitari, an ea opera possint fieri ex causa bona. Nam effectus internus eorum bonus non est, cum objectum habeat prohibitum et malum; neque finis est bonus, cum ejus consecutio per media turpia bona esse repugnet. Nulla igitur potest esse causa illorum, quæ sit bona. Unde propter duo ea opera ex causa bona honestari repugnat; tum quia esto ea detur bona, sufficit malitia intrinseca ipsorum, ut

bona non sint, tum, quia absolute talis causa esse bona repugnat.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An bonitas et malitia sint differentias essentielles actus humani? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. in litt. dub. 1. Cajet. Medina, Conrad. Curiel, Zum. Montesin. Lorca, Vasquez, et alii 1, 2, q. 18 et 19, art. 1. Suar. 1, 2, de act. hum. d. 8, sect. 3. Salas 1, 2, tr. 7, d. 3, sect. 13. Tanner. 1, 2, d. 2, q. 5, dub. 3. Almain. tract. 1, Moral. c. 6. Val. 1, 2, d. 2, q. 13, p. 1 et q. 14, p. 1. Gran. 1, 2, contr. 2, tr. 9, d. 2.

Quæst. II. An actui externo conveniat bonitas, aut malitia formalis distincta et superaddita interno? Hic S. Thomas art. 3. Bonavent. artic. 2. Richard. articulo 1, quæst. 4 et articulo 2, quæstione 1. Egidius, q. 1, art. 2. Gregor. q. 1. Alii relati dist. 35, quæst. 3.

Quæst. III. An actioni externæ conveniat meritum distinctum a merito actus interni? Hic Bonav. art. 2, q. 3. Brulef. q. 6. Alii relati dist. 35, q. 4.

Quæst. IV. An intentio finis boni sit mala ex mala electione, et e contra? Hic Bonav. art. 1, q. 1. Gabr. q. 1. Cajet. Medina, Conrad. Zume, Curiel, Lorca, Montesin, Vasq. et alii 1, 2, q. 18, art. 4. q.

19, art. 7 et 8. Almain. tr. 1 moral. cap. 11. Salas 1, 2, tr. 7, d. 3, sect. 11. Coninck 2, 2, disp. 3, dub. 11. Granad. 1, 2, contr. 2, tract. 10, d. 6. Tann. 1, 2, d. 2, q. 5, dub. 7.

Quæst. V. An eadem actio possit esse simul bona et mala? Hic S. Thom. art. 4. Durand. q. 3. Alii relati dist. præced. q. 2.

Quæst. VI. An sint actus naturales indifferentes in individuo? Hic S. Th. art. 5. Dur. q. 1. Aureol. artic. 1. Cajet. Conrad. Medina, Curiel, Zumel, Montesin. Lorca, Vasq. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 18, art. 9. Suar. 1, 2, de actib. hum. d. 9, sect. 3. Salas 1, 2, tr. 7, d. 4, sect. 3. Azor. tom 1, lib. 2, cap. 4. Conimbr. in Ethic. d. 5, q. 2. Val. 1, 2, d. 2, q. 23, p. 6. Tanner. 1, 2, d. 2, q. 5, dub. 6. Gran. 1, 2, contr. 3, tr. 11, d. 2.

Quæst. VII. An sint actus supernaturales indifferentes secundum speciem? De quo rari. Nos fuse d. 69, de supern. Suar. 1, 2, de actib. hum. d. 9, sect. 2. Salas 1, 2, tom. 7, d. 4, sect. 2.

Quæst. VIII. An actus supernaturales adeo sint boni, ut vitari nequeant ex fine malo? De quo relati d. 26, q. 20.

DISTINCTIO XLI.

An omnis intentio, vel actio eorum qui carent fide, sit mala?

Prima propositio. Juxta aliquorum sententiam omnes actus morales, tam interni quam externi infidelium, peccata sunt extrinsece, non intrinsece. Prior pars probatur: Primo ex illo Apost. 14. *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Nam infidelium actus ex fide non sunt. Secundo: ex Augustino lib. sent. Prosp. 106. *Omnis infidelium vita, peccatum est.* Tertio: quia omnis actus relatus in malum finem malus est. At omnis actus interior, et exterior infidelium in malum finem relatus est, aut in gloriam vanam, aut in commoda temporalia, aut in genere numen vanum, quod adorant. Si autem eis obijcias, Aug. testari lib. 2. *Confess. cap. 12*, aliqua opera fieri bona, quamvis non bene; atque ita plura ab infidelibus fieri bona, quamvis non bene, ut vestire nudos, servare justitiam, et similia. Respondent, ea opera dici bona ex genere, et materia ipsorum: non vero ex specie et circumstantiis, quibus fiunt. Posterior vero pars superioris propositionis probatur. Nam

plures sunt effectus interni et externi infidelium, qui si fierent ex directione fidei et intentione caritatis, essent boni. Ergo, quod mali sint, non est eis intrinsicum, sed extrinsecum.

2. Secunda propositio : Juxta aliorum sententiam plura opera fiunt ab infidelibus absolute bona. Nam infideles eliciunt plura opera virtutum moralium ducti pietate et honestate, seu æquitate naturali rationis; ut subvenire egeno, et jus suum unicuique tribuere. Hoc autem sufficit, ut ea absolute bona sint. Neque obstat, ea ab Augustino negari bona: imo affirmari mala, quia ex fide non fiunt. Quoniam negantur bona bonitate meritoria vitæ æternæ, quæ proculdubio operibus inesse non potest absque fide et caritate. At præter eam bonitatem potest eis bonitas moralis ex objecto competere. Item; dicuntur mala a malitia subjecti quod ea agit; non a malitia operum quæ subjectum deturpet.

3. Tertia propositio : Omne peccatum voluntarium et liberum est. Ita Augustinus *tom. 1. lib. de vera relig. cap. 14, tom. 6, lib. de duabus animabus, c. 10, lib. 1, Retract. c. 15 et 16, et lib. 2, c. 13*. Nam peccatum committi non potest nisi a volente, qui potest illud cavere, si velit. Quod autem a volente sic sit, voluntarium et liberum est. Explicatur : peccatum aut naturæ integræ est elicitedum a primis parentibus, aut naturæ lapsæ post eorum peccatum. Elicitedum a pri-

mis parentibus omnino voluntarium fuit, cum in eis non esset, quod tolleretur voluntarium. Elicitedum vero in natura lapsa, licet omnino voluntarium non sit, quia ignorantia et concupiscentia minuit voluntarium; tamen absolute voluntarium et liberum est: quia opus quod agitur, absolute prætermitti potuit. Igitur nullum est peccatum, quod non sit voluntarium ac liberum.

4. Quarta propositio : Non solum actus externus, sed etiam effectus internus, voluntarius est. Sic Augustinus *lib. 1. de lib. arbitrio, cap. 12, et lib. 1. Retract. 9, c. et 12*. Tum, quia effectus internus est peccatum, peccatum autem voluntarium est. Tum, quia effectus internus est liber voluntati, quippe in potestate voluntatis constitutus. Actus autem liber voluntarius est. Tum, quia voluntarium est, quod est a voluntate. At effectus peccati adeo est a voluntate, ut prima causa peccati sit sola voluntas.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An divisio actus in bonum et malum sit per differentias, essentielles? Hic Bonav. art. 1, q. 2. Brulef. q. 2. Alii relati dist. præced. q. 1.

Quæst. II. An bonitas et malitia

possit simul eidem actui convenire? Hic Bonav. art. 1, q. 1. Brulef. q. 2. Alii relati dist. 39, q. 2.

Quæst. III. An sit actus naturalis individuo indifferens? Hic Bonav. art. 1, q. 3. Brulef. q. 3. Scot. q. 1. Alii relati dist. præc. q. 6.

Quæst. IV. An sit actus supernaturalis indifferens secundum speciem? De quo relati dist. præc. quæst. 7.

Quæst. V. An sine auxilio gratiæ infideles agant actus naturales moraliter bonos? Hic Bonavent. in litt. dub. 2. S. Thom. q. 1, art. 2. Alii relati dist. 26, q. 1.

Quæst. VI. An in infidelibus provideantur auxilia gratiæ intrinsece supernaturalia ad actus intrinsece supernaturales? De quo nos fuse disp. 20, de supernat. sect. 12 et seq. Ruiz de præd. disp. 9, et rari ex professo.

Quæst. VII. An omnis actus meritorius aut impetratorius dirigatur per fidem, ideoque infideles careant ejusmodi actibus? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. in litt. dub. 1. Dur. q. 1. Gabr. q. 1. Alii relati dist. 26, q. 13.

Quæst. VIII. An infideles, dum fide theologica carent, possint elicere actum caritatis, quo justificationem obtineant? Hic Bonavent. in litt. dub. 2. S. Th. q. 1, art. 2. Alii relati d. 26, q. 14.

Quæst. IX. Qua ratione verum sit infidelibus facientibus, quod in se est, non denegari gratiam? De quo relati lib. 1, d. 41, q. 6.

Quæst. X. An omne peccatum

sit voluntarium et liberum, ideoque repugnet peccatum per puram omissionem sine actu? Hic Bonav. in lit. dub. 3. Gab. q. 1, art. 3, dub. 3. Alii relati dist. 25, q. 12.

DISTINCTIO XLII.

An voluntas et actio mala in eodem homine et circa eandem rem, sint unum peccatum, an plura?

In hac distinctione explicantur variæ divisiones, seu distinctiones peccati. Prima est, qua peccatum dividitur in internum et externum. Et quæritur, an opus externum constituat peccatum distinctum a peccato interno? Plerique enim volunt esse omnino distinctum. Alii vero non esse distinctum, sed majus. Quia ex effectu interno et opere externo constituitur moraliter unum peccatum, una transgressio et operatio moralis. Quæ sententia probabilior apparet.

2. Objicitur primo: Opus externum est peccatum, aliunde est distinctum ab effectu interno. Ergo et peccatum distinctum ab illo. Nega-

tur consequentia. Quia potest opus externum esse physice distinctum ab effectu interno et non esse peccatum distinctum, quia moraliter non est distinctum: nam seorsim ab effectu interno, sicut liberum et morale non est, sic neque est peccatum, sed pars constituens cum illo unum et idem peccatum.

3. Objicitur secundo: Majorem pœnam meretur, qui effectu et opere simul delinquit, quam qui solo effectu delinquit. Ergo peccatum internum aliud est ab externo. Respondetur, ut pœna volentis et nihil exequentis major sit, non requiritur, ut executio addat novum et distinctum peccatum; sed sufficit, aut auget priorem malitia sed ut prior malitia extendatur in aliud subjectum.

4. Objicitur tertio: Effectus et opus transgrediuntur diversa praecepta: nam aliud praeceptum est: *Non furaberis*; aliud: *Non concupisces*. Ergo effectus et opus sunt diversa peccata. Negatur consequentia. Quia objecta diversorum praeceptorum constituunt moraliter unam actionem pertinentem ad eandem speciem malitiæ.

5. Secunda divisio peccati est in actuale et habituale. Actuale, est effectus, seu actio physice existens contra legem Dei, qua homo constituitur actu peccans. Habituale est, quod remanet post actuale peccatum constituens hominem peccatorem. Dicitur autem peccatum jam præteritum fieri habituale, cum jam transactum actu manet reatu,

quia postquam transiit actus, manet reatus culpæ et reatus pœnæ. Reatus culpæ: quia moraliter censetur reus peccati, ac si actu peccaret. Reatus vero pœnæ: quia judicatur dignus pœna. Quæ alia est æterna, alia temporalis. Reatus ad pœnam æternam sequitur peccatum mortale; reatus vero ad pœnam temporalem sequitur peccatum veniale.

6. Tertia divisio est peccati procedentis ex cupiditate et procedentis ex timore: sub qua divisione comprehenduntur omnia peccata. Nam ut ait Augustinus ad illud Psal. 79. *Incensa igni et suffossa*, omnia peccata committuntur, aut ex cupiditate male incendente, aut ex timore male humiliante.

7. Quarta divisio est in peccatum cogitationis, sermonis et operis. Quam tradit Hier. *sup. Ezech. c. 43*, volens sub ea contineri omnia peccata. Quibus additur peccatum consuetudinis, quod in quatuordecim Lazaro significatur.

8. Quinta divisio est peccati in Deum, in proximum et in seipsum. In Deum peccat homo, cum indigne et male sentit de Deo, ut hæreticus et perjurus. In proximum, cum proximum injuste lædit. In se vero, cum sibi tantum et non aliis, peccando nocet.

9. Sexta divisio peccati est in peccatum et delictum, seu in peccatum commissionis et omissionis. Peccatum commissionis, quod absolute peccatum dicitur, est facere opus positive malum contra legem

prohibentem. Peccatum omissionis, quod delictum, seu derelictum dicitur, est omittere, seu derelinquere opus positive bonum contra legem præcipientem. Quanquam interdum *delictum* absolute dicitur, quod ignoranter; peccatum vero, quod scienter committitur; interdum utrumque indiscriminatim sumitur.

10. Septima et postrema divisio peccati est in septem vitia capitalia, scilicet, superbiam, iram, etc. Quæ consideratione Chrysostomi significata sunt in septem populis, qui terram promissionis tenebant. Dicuntur capitalia : quia ex eis emanant omnia peccata : cum nulum sit, quod ex aliquo eorum originem non deducat. Imo inter ea numeratur superbia, quæ omnium peccatorum origo dicitur. Sic Eccles. 10. *Initium omnis peccati est superbia*. Gregorius lib. 1 Moral. cap. 31. *Radix cuncti mali est superbia*. Cujus ab eodem Gregorio lib. 23. Moral. cap. 7, quatuor distinguuntur species. Prima bonum reipsa possessum suæ activitati tribuere. Secunda, bonum activitate Dei infusum tribuere meritis propriis. Tertia, jactare bona, quæ non possidet. Quarta ostentare se inter alios singularem et excellentiorem. Neque huic doctrinæ obstat, ipsam superbiam interdum ex cupiditate profiscisci, juxta 1 Timoth. ult. *Radix omnium malorum est cupiditas*. Nam superbia et cupiditas dicuntur radix omnis peccati : quia genera singulorum peccatorum, non quia sin-

gula generum emanent ex illis. Unde potest esse superbia ex effectu cupiditatis et cupiditas ex effectu superbiæ. Nam, ut docet Augustinus tom. 3, lib. 11, *super Genes. c. 15*, plerique cupiunt divitias, quibus alios antecellant; plerique antecellere dignitate volunt, ut divitias augeant.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An opus externum superaddat malitiam, aut bonitatem effectui interno? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. art. 1, qu. 2. Gabr. qu. 1. Ægid. part. 2, q. 1, art. 2. Richard. qu. 2. Aureol. art. 1. Alii relati dist. 35, q. 3.

Quæst. II. An opus externum superaddat meritum, aut demeritum effectui interno? Hic Bonav. art. 1, quæst. 2. Gabr. q. 1. Dur. q. 2. Alii relati dist. 35, q. 4.

Quæst. III. An actus positivus distinguat peccatum commissionis a peccato omissionis? De quo relati d. 25, q. 12.

Quæst. IV. An et quid sit peccatum habituale transacto actuali? Hic S. Thom. art. 2. Dur. quæst. 3. Cajet. Conrad. Medina, Zumel, Curiel, Lorca, Montesinus, Vasquez et alii 1, 2, q. 86, art. 1 et 2. Valent. 1, 2, disp. 6, qu. 16, p. 1. Gran. 1, 2, contr. 6, tr. 8, disp. 1. Sotus lib. 1, de nat. et grat. c.

9. Staplet. lib. 1, de peccato origin. c. 3. Corduba lib. 1, q. 10. Suar. 1, 2, tract. de peccat. disp. 8 et lib. 7, de grat. c. 20, a n. 7. Salas 1, 2, tr. 13, disp. 14, sect. 1 et seq. Azor. tom. 1, lib. 4, c. 24. Bellarm. de amis. grat. c. 19. Tann. 1, 2, disp. 4, q. 6, dub. 1.

Quæst. V. Quo differat peccatum mortale a veniali? Hic S. Thom. art. 4. Bonav. art. 2, q. 1. Scot. q. 4. Ægid. quæst. 1, art. 3. Richard. art. 3, q. 1. Dur. q. 6. Argent. q. 1, art. 4. Aureol. art. 1. Cajet. Conrad. Medina, Zum. Curiel, Lorca, Vasq. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 88, art. 1. Val. 1, 2, disp. 6, q. 18, part. 1. Pet. de Soto lect. 7, de pec. Tann. 1, 2, disp. 4, q. 5, dub. 2. Azor. tom. 1, lib. 4, c. 8 et 9. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 16, sect. 8 et seq. Vega in Trid. l. 14, c. 11 et 12. Suar. 1, 2, tract. de peccat. disput. 2, sect. 5. Gran. 1, 2, contr. 6, tr. 2, disp. 2.

Quæst. VI. An peccatum veniale habeat reatum pœnæ æternæ conjunctum mortali? Hic S. Thom. art. 5. Bonav. art. 2, qu. 2. Ægid. qu. 1, art. 4. Richard. art. 3, qu. 2. Durand. Cajet. Conrad. Med. Zum. Curiel, Montesinus, Lorca, Vasquez et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 87, art. 5 et qu. 88, art. 2. Suar. 1, 2, tract. de peccatis, disp. 7, sect. 4. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 15, sect. 11 et disp. 16, sect. 8. Granad. 1, 2, contr. 9, tract. 9, disp. 2. Tanner. 1, 2, disp. 4, quæst. 10, dub. 4. Valent. 1, 2, disp. 6, q. 17, p. 4. Sot. in 4, d. 10, q. 10,

art. 4. Azor. lib. 4, c. 10, q. 5. Vega in Trid. lib. 14, cap. 16.

Quæst. VII. An gravitas peccati mortalis, qua differt a veniali, sit infinita? De quo Medina, Conrad. Zum. Curiel, Lorca, Cabrera, Suarez, Vasq. Ragusa, Alvarez et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 73, art. 9 et 3, p. q. 1, art. 2. Item Suarez 1, 2, tract. de peccatis, disp. 2, sect. 3. Vasq. 1, 2, disp. 99, cap. 8 et disp. 100, c. 5. Valent. 1, 2, disp. 6, quæst. 6, p. 3, q. 17, punct. 4 et 3, p. disp. 1, q. 1, p. 5. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 15, sect. 5. Gran. 1, 2, contr. 6, tr. 3, disp. 5. Joannes Medina de pœnitent. tract. 3, qu. 1. Bellarmin. 1, de amis. grat. cap. 14. Herrera 2, disp. 32, q. 5. Tanner. 3, par. disp. 1, q. 5, dub. 2.

DISTINCTIO XLIII.

De peccato in Spiritum sanctum, quod dicitur etiam peccatum ad mortem.

Inter peccata quæ in genere divisa sunt *dist. præced.*, gravissimum omnium est peccatum in

Spiritum sanctum et peccatum ad mortem, de quo *in hac distinctione* disseritur. Peccatum in Spiritum sanctum continetur Matth. 12, ibi: *Qui peccaverit in Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Peccati ad mortem meminit Joannes in epist. 1, cap. 5. *Est peccatum ad mortem, non pro eo dico, ut quis oret.* Unde peccatum in Spiritum sanctum et peccatum ad mortem idem sunt: quia utrumque irremissibile dicitur et pro quo orationes Ecclesiæ prodesset non possunt.

2. Sed est prima dubitatio, quodnam sit peccatum in Spiritum sanctum. Triplicem species hujus peccati proponit Magister. Prima est obstinatio, quæ est induratae mentis in malitia pertinacia. Secunda est desperatio, qua quis diffidit penitus de bonitate Dei, æstimans suam malitiam divinæ bonitatis magnitudinem excedere. Tertia est invidentia fraternæ gratiæ et reconciliationis cum Deo, contendens fratrem deturbare a gratia et reconciliatione Dei. Primæ et secundæ speciei meminit Augustinus *homil.* 33, *super Joannem.* Tertiæ vero speciei *lib. de sermone Domini in monte, non longe a fine.* Probatur, tria enumerata peccata esse contra Spiritum sanctum quia sunt contra bonitatem, benignitatem et amorem attributum Spiritui sancto. Obstinatio, quia pertinaciter inhæret malitiæ contra bonitatem Spiritus sancti. Desperatio, quia malitiam humanam æstimat superiorem bo-

nitatem Dei. Invidentia contra fratrem, quia est contra amorem et benignitatem, qua Spiritus sanctus nobis communicatur.

3. Secunda dubitatio est: an omnis obstinatio, vel desperatio, vel invidentia fraternæ gratiæ sit peccatum in Spiritum sanctum? Plerique sententiæ affirmanti adhærent, arbitantes, peccatum in Spiritum sanctum dici irremissibile in hoc sæculo, solum quia difficile remittitur, non quia omnino remitti non possit. Sed rectius alii docent, ea peccata non esse contra Spiritum sanctum, nisi eis adjungatur impœnitentia finalis quæ nullo modo remitti potest. Tum, quia hujus sententiæ est Augustinus *epistola* 50, *ad Bonifacium et lib. 1. Retract. c. 19, et sermone* 11, *de verbis Domini, post medium.* Tum quia nullus est homo in hoc sæculo, qui quantumvis obstinatus sit et desperet de misericordia divina, invidetque fraternæ gratiæ, pœnitere non possit auxilio gratiæ divinæ, et per pœnitentiam assequi remissionem peccati. At peccatum in Spiritum sanctum est irremissibile. Ergo, dum non adjungitur impœnitentia finalis, non est peccatum in Spiritum sanctum. Nam sola impœnitentia finalis est, quæ proprie in hoc sæculo remissibilis non est, neque orationibus justorum juvari potest. At peccatum in Spiritum sanctum est, quod proprio et riguroso sensu in hoc sæculo, neque remitti, neque orationibus juvari potest.

4. Porro notandum est, impœnitentiam, quæ dicitur peccatum in Spiritum sanctum, non esse impœnitentiam negativam, seu negationem pœnitentiæ finalis cum qua decedunt omnes reprobi, alias nullus esset reprobus, qui non peccaret contra Spiritum sanctum; sed impœnitentiam positivam qua positive resistitur pœnitentiæ finali: et hæc pœnitentia difficilis redditur, quales sunt obstinatio, desperatio et invidentia alienæ reconciliationis cum Deo. Unde ex duobus coalescit peccatum in Spiritum sanctum et impœnitentia positiva, qua in Spiritum sanctum delinquitur. Primo: ex peccato opposito peculiari effectui bonitati Spiritus sancti et pœnitentiæ finali. Secundo: ex defectu reipsa secuto talis potentiæ.

5. Tertia dubitatio est, an peccatum in Spiritum sanctum sit injuria specialis contra Spiritum sanctum, quæ non sit contra Patrem et Filium? Respondet Ambrosius *tomo 2, lib. 1, de Spiritu sancto, cap. 3*, nullam esse injuriam contra Spiritum sanctum, quæ non sit etiam injuria contra Patrem et Filium. Quæ bonitas, majestas et dignitas Spiritus sancti communis est omnibus personis. Ergo injuria irrogata Spiritui sancto, etiam est omnibus communis. Itaque Matth. 12, non dividitur peccatum in peccatum contra Patrem, peccatum contra Filium et peccatum contra Spiritum sanctum, ex eo quod possit offendi

una una persona, quin alia; sed ex eo quod unum peccatum est contra attributum appropriatum uni personæ et non contra appropriatum alteri; scilicet contra Patrem, quod fit per infirmitatem; quia potentia appropriata est Patri: peccatum contra Filium quod fit per ignorantiam; quia sapientia appropriatur Filio: peccatum contra Spiritum sanctum, quod fit contra bonitatem appropriatam Spiritui sancto, prout *superius* exposuimus.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quid sit peccatum in Spiritum sanctum? Hic S. Th. art. 1. Bonav. in litt. dub. 2 et art. 2, qu. 1. Gabr. qu. 1. Scot. q. 1. Cajet. et alii Interpretes S. Th. 2, 2, qu. 14, art. 1 et 2.

Quæst. II. An peccatum in Spiritum sanctum constituat speciem malitiæ peculiarem distinctam a reliquis? Hic S. Thom. art. 2. Bonav. art. 1, q. 2. Scot. Ægid. Richard. Argent. Gabriel, Durand. q. 1. Cajet. et alii Interpretes S. Thomæ 2, 2, quæst. 14, art. 1.

Quæst. III. An possit voluntas peccare in Spiritum sanctum speciali malitia, qua non peccet contra Patrem et Filium? Hic Aureol. art. 1. Dur. et Scot. q. 1. Cajet. et alii interpretes S. Thom. 2, 2, qu. 14. art. 2.

Quæst. IV. An peccans ex malitia contra Spiritum sanctum possit ferri in malum sub ratione mali? Hic Scot. qu. 1. Gabriel qu. 2. Alii relati dist. 34, quæst. 4.

Quæst. V. An obduratis negentur auxilia gratiæ, quibus possint converti? De quo nos fuse lib. 5, de ente supernat. Ruiz, de prædest.

Quæst. VI. An sit aliquod peccatum gravius peccato in Spiritum sanctum irremissibili a Deo? Hic Bonav. et Richar. art. 2, qu. 1, Brulef. qu. 3. Aureol. art. 2. Cajet. et alii Interpretes S. Thom. 2, qu. 14, art. 3.

DISTINCTIO XLIV.

De potentia peccandi, an sit homini, vel diabolo a Deo?

Supponitur, potentiam recte agendi nobis esse a Deo. Nam ait Aug. lib. de fide ad Petrum, c. 3, ne-

que Angelum habere a se bonæ voluntatis initium, sed illud a Deo tribui. Ergo etiam homo illud habet a Deo et non a se, cum natura angelica ex se liberior et potentior sit ad bonum, natura humana quæ passionibus corporeis in malum inducitur. Difficultas igitur est, an similiter potentia peccandi sit a Deo? Sunt enim qui volunt potentiam peccandi non esse a Deo, sed a nobis, sicut ipsum peccatum a nobis est et non a Deo.

2. Verior tamen et sacris litteris, ac sanctis Patribus conformior sententia est, potentiam peccandi esse a Deo. Primo: ex sacris litteris. Nam Apostolus Rom. 13, ait: *Non est potestas, nisi a Deo*. Neque hæc potestas intelligenda est de sola potestate boni. Nam Joan. 19, dixit Christus Pilato: *Non haberes in me potestatem, nisi datum esset tibi desuper*. At potestas condemnandi Christum, est potestas in malum. Item Jobi primo deprecatur diabolus Deum, ut sibi tribuat potestatem nocendi Jobo. Hæc autem potestas non erat ad bonum, sed ad malum. Secundo: ex Patribus. Nam Aug. tom. 8, conc. 2, ad Psal. 32, docet, ex malitia hominum esse cupiditatem nocendi; potestatem vero esse a Deo. Item Gregorius in lib. 26. Moralium, cap. 24, ait, potentiam elationis a Deo tribui; elationem vero nostræ malitiæ adscribi. Tertio: ratione, quia potentia peccandi nullam continet malitiam, sicut peccatum. Ergo nihil prohibet eam potentiam

esse a Deo, sicut prohibet malitia, ne a Deo peccatum sit.

3. Objicitur : Apostolus ait Rom. 13 : *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit*. Ergo, si potestas nocendi data est diabolo a Deo, non erit licitum resistere potestati diaboli. Respondetur : Apostolus loquitur de potestate jurisdictionis, cui non licet resistere in his quæ justa sunt : quia Deus jubet obedire omnibus superioribus in his quæ legitime inferioribus præcipiuntur, secus, si illis iniqua præcipiantur, quia ea sunt contra supremam potestatem et jurisdictionem Dei, cui præ omnibus parendum est, ut rectissime monet Augustinus *sermone 6, de verbis Domini*. At potestas diaboli non est jurisdictionis potestas, sed physica ; neque eam exercet in rebus justis, sed injustis, quæ Dei legibus et ordinationibus repugnantur. Ideo potestati diaboli parendum non est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An homo habeat potestatem bene moraliter operandi a Deo creante naturam, an a Deo providente auxilia gratiæ ? De quo relati d. 28, q. 1.

Quæst. II. An potentia peccandi sit a Deo ? Hic S. Thom. art. 1. Bonavent. Scot. Ægid. Durand. Argent. Gabr. Brulef. q. 1. Richard. q. 2. Aureol. art. 2. Vasq. 1, 2, d. 129, cap. 10. Driedo de captivitat. et redempt. cap. 3, p. 1, memb. 2.

Quæst. III. An similiter peccatum sit a Deo ? De quo relati d. 29, q. 9.

Quæst. IV. An potentia peccandi sit essentialiter annexa creaturæ rationali et liberæ, quin ea possit esse ex se impeccabilis ? Hic Aureol. art. 1. Alii relati d. 5, q. 12.

LIBER TERTIUS

HIC LIBER COMPLECTITUR INCARNATIONEM DEI,
PER QUAM INSTAURATUS EST MUNDUS PER PECCATUM CORRUPTUS :
DE QUO SUPERIORI LIBRO DISSERTUM EST.

DISTINCTIO I.

De persona incarnata.

Prima conclusio : Filius Dei incarnatus est. Est de fide ex illo Galat. 4. *Cum venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret.* Ubi Filius dicitur missus, et ex muliere factus, quia incarnatus. Item

venisse plenitudinem temporis, quia ejus adventu gratia, et veritas adimpleta est. Gratia, quia post Christum natum majus, quam ante, exstitit augmentum gratiæ et caritatis. Veritas, quia per adventum Christi impleta sunt promissa divina de redimendo genere humano.

2. Secunda conclusio : Congruum fuit, ut Filius assumeret carnem, potius quam Pater et Spiritus sanctus. Primo : quia Filius est sapientia Patris in qua omnia condita sunt. Ergo eadem sapientia omnia reparari expediebat. Quare ea comparatur mulieri evangelicæ, quæ accendens lucernam, reperit drachmam perditam. Secundo :

quia Filius est prima persona procedens a Patre. At, quia a Patre procedit, expediebat, Filium mitti, potius quam Patrem, ne si Pater mitteretur, putaretur Pater ab alio procedere, ut Aug. admonuit *tom. 3, lib. 4, de Trinitate, c. 10*. Quia vero Filius est primo procedens, debuit prius et potius mitti, quam Spiritus sanctus : quia ordo congruus missionis temporalis sectatur ordinem processioneis æternæ. Tertio : quia congruebat, ut idem esset Dei et hominis Filius, ne si esset filius temporalis, qui non esset Filius æternus, filiatio æterna Dei confunderetur cum temporali, ut Augustinus *de Ecclesiasticis dogmatibus, tom. 3, cap. 2*.

3. Tertia conclusio : Poterant Pater et Spiritus sanctus incarnari, sicut Filius. Probatur : quia omnia quæ reddunt Filium capacem incarnationis, conveniunt Patri et Spiritui sancto et omnia quæ Patri et Spiritui sancto obesse possunt, obstant similiter Filio.

4. Quarta conclusio : Quamvis solus Filius est incarnatus, omnes tres personæ operatæ sunt incarnationem. Probatur cum Augustino *lib. 13, de Trinitate, c. 11*. Quia incarnatio est opus ad extra. Opera autem ad extra indivisa sunt toti Trinitati. Ergo tota Trinitas operata est incarnationem. Cæterum tota Trinitas non est incarnata; quia personam incarnari non est operari incarnationem, sed terminare unionem cum carne humana. At quamvis omnes tres personæ ope-

ratæ sint incarnationem, non tamen omnes terminant unionem cum carne humana : sicut neque omnes tres personæ descenderunt in specie columbæ; sed solus Spiritus sanctus, quamvis descensus, et motus columbæ individuæ sanctus sit a tota Trinitate.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An sit possibile Deum hypostatice uniri cum natura humana? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Aureol. q. 3, art. 1. Sab. quæst. 1. Scot. quæst. 1. Durand. q. 1. Fab. d. 1, Cajet. Cabrera, Alvar. Suarez, Vasquez, Ragusa, Præposit. Sylvius, Lorca et alii cum S. Th. 3, p. q. 1, art. 1. Valentia 3, part. d. 1, q. 1, punct. 2. Granad. 3, part. tom. 1, tract. 1, disp. 2. Becan. tom. 4, cap. 1, q. 1. Tanrerus 3, part. dist. 1, quæst. 1, dub. 1. Lugo tomo 1, in 3, p. dist. 1.

Quæst. II. An possibilitas hujus unionis possit ostendi ratione naturali? Hic S. Thomas art. 2. Gabr. q. 1. Fab. d. 1, cap. 3 et 4. Scot. q. 1. Granad. tom. 1, in 3, p. tract. 1, d. 3 et 4. Val. 3, p. d. 1, q. 1, p. 2. Tan. 3, p. d. 1, q. 1, dub. 1. Suar. t. 1, in 3, p. d. 3, sect. 1. Lugo d. 1, sect. 1. Nos d. 11, de ente supernaturali. Alii relati lib. 2, d. 10, q. 7.

Quæst. III. An fuerit Deo libera

incarnatio ex eo quod non sit liberum Deo velle optimum, quod potest? De quo relati lib. 1, d. 44, q. 1.

Quæst. IV. An cuilibet personæ divinæ sit possibile uniri cum natura humana? Hic S. Thomas q. 2, art. 5. Bonavent. art. 1, q. 4. Gabr. q. 2. Cajet. Cabrera, Alvar. Suar. Vasq. Ragusa, Lorca, Præp. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. ... art. 5. Valent. 3, p. q. 3, p. 2. Gran. tom. 1, in 3, p. tract. 5, d. 1. Tanner. 3, p. d. 1, q. 4, dub. 1.

Quæst. V. An unio personæ divinæ cum natura humana sit ab extremis distincta? et quid ea sit? Hic Gabr. q. 1. Scot. q. 1. Bacon. q. 1, art. 1. Fab. d. 1, c. 1, et d. 3. Cajet. Cabrera, Alvar. Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa et alii cum S. Thom. 3, p. q. 2, art. 7. Valent. 3, p. d. 1, q. 2, p. 5. Granad. tom. 1, in 3, p. tract. 4, d. 2. et seq. Becan. tom. 4, cap. 2, q. 1, et sequenti. Tanner. 3, p. d. 1, quæst. 3, dub. 4, et sequenti. Lugo tom. 1, in 3, part. dist. 11. Mærat de incarnat. dist. 13.

Quæst. VI. An homine non peccante, Deus fuisset unitus cum natura humana? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. art. 2, quæst. 2. Cajet. Medina, Cabrera, Alvar. Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præpos. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 1, art. 3 et 4. Val. 3, part. d. 1, q. 1, p. 7. Granad. tom. 1, in 3, p. tract. 3, d. 1. Becan. tom. 4, cap. 1, q. 7. Tan. 3, p. d. 1, q. 2, dub. 5. Albertinus tom. 1, in princip. 6, corol. 1. Pighius lib. 8, de lib.

arb. cap. 1, art. 2 et 3. Galatinus lib. 7, de arcanis, cap. 2. Salmer. tom. 15, d. 3. Lugo tom. 1 in 3, p. d. 7. Mærat. de incarn. d. 9. Mendoza in quodlib. q. 1, schol. a num. 5. Vincent. relect. de grat. quæst. 6.

Quæst. VII. An Deus potuisset uniri cum natura humana peccatrice? Hic Gabr. q. 2. Cajet. Medina, Cabrera, Alvar. Lorca, Suar. Vasq. Ragusa et alii cum S. Thoma 3, p. q. 15, art. 1. Valentia 3, p. d. 1, q. 15, p. 2. Granad. tom. 1, in 3, p. tract. 10, d. 2, contr. 2, tract. 1, d. 2. Becan. tom. 4, cap. 12, q. 3 et 4. Tanner. 3, p. d. 1, quæst. 5, dub. 8. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 26. Moncæus, disp. 9. Mærat. de incarn. disp. 34. Alii relati d. 12, q. 2.

Quæst. VIII. An potuisset uniri cum natura irrationali? Hic Gabr. q. 2. Cajet. Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa, Præpos. Sylv. et alii cum S. Thoma q. 4, art. 1, 5 et 6. Val. 3, p. d. 1, q. 4, p. 1. Granad. tom. 1, in 2, p. tract. 6, d. 3. Becan. tom. 4, cap. 5, q. 3. Tanner. 3, p. d. 1, q. 4, dub. 2. Mirandul. apol. prop. 4. Fab. hic d. 8, cap. 1. Mæratius de incarn. disp. 19.

Quæst. IX. An potuisset uniri cum accidenti? Hic Gabr. q. 2. Aureol. q. 2, art. 3. Valent. 3, p. d. 1, q. 4. p. 1. Granad. tom. 1, in 3, p. tract. 9, disp. 1. Becan. tom. 4, c. 5, q. 5. Tannerus 3, p. d. 1, q. 4, dub. 2. Suar. tom. 1, in 3, p. d. 14, sect. 4. Vasquez d. 30, c. 5. Cabrera

in 3, p. q. 4, art. 1, d. 5. Fab. hic d. 6, c. 2. Mæratius de incarn. d. 19.

Quæst. X. An naturâ divina unita sit, potueritve immediate uniri cum natura humana seorsim a personalitate divina, aut simul cum illa? Hic Aur. q. 1 et quæst. 2. art. 1. Gabr. q. 1. Scot. q. 5. Durand. q. 3. Fab. disp. 7. Cajet. Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa et alii 3, p. q. 3, art. 1 et 2. Valent. 3, p. d. 1, q. 3, p. 5. Granad. tom. 1, in 3, part. tract. 5, disp. 1. Becan. tom. 4, cap. 4, quæst. 2. Tanner. 3, part. disp. 1, quæst. 4, dub. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 12. Mæratius de incarnat. disp. 14, n. 16 et 18.

Quæst. XI. An natura creata possit assumi a persona divina subsistens cum propria subsistentia creata? Hic Bonav. art. 1, q. 3. Aureol. q. 3, art. 2. Cajet. Cabrera, Alvar. Suarez, Vasquez, Lorca, Ragusa et alii cum S. Thoma 3, p. q. 4, art. 2. Val. 3, p. d. 1, q. 4, p. 2. Granad. tom. 1, in 3, p. tract. 6, disp. 2. Becan. tom. 4, cap. 5, q. 6. Tannerus 3, p. disp. 1, q. 4, d. 2. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 13, sect. 2. Mærat. de incarnatione d. 20.

Quæst. XII. An eadem natura creata possit assumi simul a pluribus personis divinis? Hic S. Thomas quæst. 2, art. 6. Bonavent. art. 1, quæst. 2. Aureol. quæst. 4, art. 1. Scot. quæst. 2. Durand. quæst. 2. Fab. disp. 4. Cajetan. Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præposit. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, part. q. 3,

art. 6. Valentia 3, part. d. 1, q. 3, punct. 4. Granad. tom. 1, in 3, part. tract. 5, d. 2. Becan. tom. 4, c. 4, q. 3. Tannerus 3, p. d. 1, q. 4, dub. 1. Mærat. de incarnat. d. 18.

Quæst. XIII. An eadem persona divina possit simul assumere plures naturas creatas? Hic S. Thomas q. 2, art. 7. Aureol. quæst. 4, art. 2. Scot. quæst. 3. Fab. distinct. 5. Cajet. Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præposit. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, part. quæst. 3, art. 7. Valent. 3, p. d. 1, q. 3, p. 4. Granad. tom. 1, in 3, p. tract. 5, d. 2. Becan. tom. 4, c. 4, q. 4. Tannerus 3, p. d. 1, q. 4, dub. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 13, sect. 3. Mærat. de incarn. d. 18.

Quæst. XIV. An trinitas personarum sit principium efficiens incarnationis, qua Trinitas est; an solum qua unus Deus est? Hic Bonavent. in litt. dub. 4. Alii relati lib. 1, d. 29, q. 7.

DISTINCTIO II.

Quare totam humanam naturam accepit?

Prima conclusio : Filius Dei assumpsit totam naturam humanam secundum corpus et animam. Primo : quia tota natura humana secundum carnem et animam corrupta fuit per peccatum. Congruum autem erat, ut Deus sanaret et sanctificaret in homine totum quod corrumperet peccatum. Confirmat Damascenus *lib. 3, de orthodoxa fide*, c. 6, dicens. Verbum assumpsisse omnia quæ in natura nostra plantavit, scilicet corpus et animam intellectualem et eorum proprietates, ut assumens totum hominem, toti homini salutem conferret. Secundo : quia Verbum assumpsit naturam humanam. At natura humana constat essentialiter ex corpore et anima. Quæ ratio colligitur ex Hieronymo *tom. 4, ad Damasum Papam, in explanatione symboli*. Unde rejicitur eorum error, qui dicebant, humanitatem quam Verbum assumpsit, non substantiam, sed hominis quamdam proprietatem significare. Quod ulterius exploditur a Damasceno *su-*

pra, c. 4, asserente, divinitatis et humanitatis nomen in Christo substantias et naturas referre. Item *cap. 3*. Verbum in Christo non assumpsisse naturam humanam, secundum quod una est unitate communi speciei; quia alias plures, imo omnes humanitates essent assumptæ : sed secundum quod una est unitate compositionis ex duabus substantiis diversis, corpore scilicet et anima coalescentis.

2. Secunda conclusio : Dei filius assumpsit corpus, mediante anima. Primo : quia Damascenus *supra, c. 6*, ait, Verbum suscepisse corpus per animam. Secundo : quia ut Verbum spiritualissimum uniretur corpori materialissimo et irrationali, congruum erat, unionem Verbi prius natura fieri cum animo spirituali et intellectuali sibi similimo : nam quo animus est natura propinquior Deo, etiam est unioni aptior et prior. At hoc est et non aliud Verbum assumere corpus mediante anima. Ergo. Adhuc tamen hæc unio inexplicabilis est, ut testatur Joannes, *c. 2*. Quam difficultatem non ingerit compositio puritatis ejus cum fæce corporea, qua aliqui ducti tribuunt Christo corpus phantasticum. Nam, sicut radii solares inter sordes corporeas servantur mundissimi, sic potest divinitas suam puritatem immaculatam tueri corpori unitam. Ergo ea difficultas ex unionis sublimitate petenda est.

Tertia conclusio : Cæterum anima duratione temporali non fuit prius assumpta, quam corpus ; sed

utraque pars simul assumpta fuit. Primo : quia August. *lib. de Fide ad Petrum*, c. 18, et *lib. 1, de Trinit. cap. ult.* docet, carnem Christi incarnatione Verbi conceptam, nec in utero fuisse, quin a Verbo susceptam. Secundo : quia Gregorius *lib. 18. Moral. cap. 31*, ait, Verbum Angelo nuntiante et Spiritu adveniente, simul in utero et simul carnem intra uterum fuisse.

QUÆSTIONES.

Quæst. 1. Quo ordine Verbum assumpserit corpus et animam? Hic S. Thomas q. 2. Bonav. art. 3, q. 1. Ægidius p. 2, quæst. 2. Richard. art. 2. quæst. 2. Brulef. quæst. 7. Fab. quæst. 1. Scot. quæst. 2. Palud. quæst. 4. Aureol. artic. 1 et 3. Durand. quæst. 1. Fab. distinct. 6 Cajet Medina, Alvar. Cabrera, Lorca Suarez, Vasquez, Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thoma 3, p. quæst. 6. art. 3 et 5. Valent. 3, part. dist. 1, quæst. 6. Gran. tomo 4. tract. 6, dist. 5. Becan. tom. 4. cap. 5, quæst. 2. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 15. Tanner. tom. 4, d. 1, quæst. 4, dub. 5. Mærat. de incarn. d. 22.

Quæst. II. An verbum assumpserit sanguinem? Cajet. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca et Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 5, art. 2. Val. 3, p. d. 1, q. 5, p. 1. Gran. tom. 4, tr.

6, d. 4, sect. 3. Becan. tom. 4, cap. 5, quæst. 1. Lugo tom. 1, in 3, part. dist. 14. Tann. tom. 4, dist. 1, q. 4, dub. 3. Mærat. de incarn. d. 21.

Quæst. III. An Verbum assumpserit immediate unionem essentiallem corporis et animæ? De quo ex professo solus Lugo tom. 1, in 3, p. d. 12, sect. 5. Attingit Suar. tom. 1, in 3, p. disp. 17, sect. 5, § Secundo modo et Tann. tom. 4, d. 1, q. 4, n. 164 et seq.

Quæst. IV. An unio hypostatica sit ab extremis distincta? De quo relati d. 1, q. 5.

Quæst. V. An unio hypostatica sit maxima unionum et entitate præstantissima? Hic Faber. dist. 8. Cajet. Medina, Alvar. Cabrera, Suar. Vasq. Ragusa. Præpos. Sylv. Lorca et alii cum S. Thom. 3, p. q. 2, a. 9. Val. 3, p. d. 1, q. 2, p. 6. Gran. tom. 4, tr. 4, d. 5 et 6. Becan. tr. 4, c. 2, q. 4. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 11, sect. 4. Tann. tom. 4, d. 1, q. 3, dub. 6. Mærat. de incarn. disp. 13, sect. 6.

Quæst. VI. An unionem hypostaticam præcesserit in anima gratia habitualis? Hic S. Thom. q. 2, art. 4. Bonav. art. 3, q. 2. Scot. q. 1. Ægid. p. 2, q. 3. Rich. a. 2, q. 3. Dur. q. 3. Aur. a. 3. Fab. disp. 9, c. 5. Cajet. Medina, Alvar. Cabrera, Suar. Vasq. Rag. Præp. et alii cum S. Th. 3, p. q. 6, art. 6 et q. 7, art. 13. Granad. t. 4, tr. 7, d. 3. Becan. t. 4, c. 2, q. 6. Tann. t. 4, dist. 1, q. 3, dub. 7.

Quæst. VII. An Verbum possit

assumere naturam irrationalem? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Durand. et Paludan. q. 1. Fab. dist. 8, cap. 1. Alii relati dist. 1, quæst. 8.

Quæst. VIII. An homine non peccante Verbum assumpsisset naturam rationalem? Hic Gabriel q. 1, art. 3. Alii relati dist. præced. q. 6.

Quæst. IX. An possit assumi a Verbo natura rationalis sine visione beata? Hic Scot. q. 1. Fab. disp. 8. Henric. quolib. 6, q. 6. Mirand. apol. q. 4.

Quæst. X. An sola unio hypos-tatica sufficiat beare naturam rationalem, sine visione Deitatis? De hoc disseri potest non sine fundamento rationis consequenter ad præcedentem quæstionem, quamvis nullus hac de re disputationem instituat.

DISTINCTIO III.

De carne, quam Verbum assumpsit, qualis ante fuerit et qualis assumpta sit.

Prima conclusio : Caro assumpta a Verbo prius fuit obnoxia peccato : immunis vero ab omni con-

tagione peccati exstitit, ubi Verbo unita fuit. Prior pars probatur : Quia ea caro de Virgine extracta est. Caro autem Virginis obnoxia peccato fuit. Probatur posterior ex illo Angelico ad Mariam Lucæ 1. *Spiritus sanctus superveniet in te et virtus Altissimi obumbrabit tibi ; ideoque et quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Nam Spiritus sanctus superveniens in Mariam, virtus Altissimi obumbrans, foetus sanctificatus, potentia generandi absque viri semine miraculosa et supernaturalis, indicant eam generationem et conceptionem ab omni peccato alienam fuisse, carnemque assumptam ab omni fuisse labe purgatam. Quod colligit Damasc. lib. 3, *de orthodoxa fide*, cap. 2. dicens, Spiritum sanctum post consensum Mariæ purgasse ipsam et potentiam Verbi receptivam et simul generativam præparavisse ; atque adeo ex sanctissimis et purissimis Virginis sanguinibus carnem Christi fuisse animatam.

2. Unde colligit primo : Mariam in conceptione Verbi a fomite peccati liberatam fuisse ; vel, quia fomes omnino extinctus fuit ; vel, quia adeo debilitatus, ut nulla deinceps peccandi occasio ei exstiterit, Nam fomes peccati ad reliquias peccati originalis pertinet. Caro autem Virginis ad concipiendum Verbum omnino purgata et sanctificata fuit. Secundo : colligit, Mariam deinceps omni peccato actuali immunem exstittisse. Quod deprehen-

dit Aug. *tom. 7, lib. de nat. et grat. c. 36*, ex dignitate Deiparæ et honore debito conceptioni Filii Dei. Tertio : colligit, Christum decimatum non fuisse in Abraham sacerdote Melchisedech. Nam, licet Chritus contineretur in lumbis Abrahæ sicut Levi et alii descendentes ab ipso ; cæterum ab illo non descendit secundum legem communem, scilicet secundum carnem peccatricem et ardore libidinis conceptam. At in Abraham decimati non sunt, nisi descendentes ab ipso secundum carnem peccatricem et ardore libidinis conceptam, in cujus purgationem decimæ oblatae sunt. Sic etiam Christus fuit in Adam, a quo secundum carnem descendit. Tamen non peccavit in illo : quia non est propagata caro in Christum secundum legem communem, cum viri et feminæ concubitu ardoreque libidinis concepta.

3. Secunda conclusio : Quamvis Verbum non assumpsit carnem peccatricem ; accepit tamen similitudinem carnis peccatricis quod pœnas contractas per peccatum. Probatur ex illo Rom. 2. *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati*. Nam hæc similitudo et convenientia Christi secundum carnem humanam, non fuit quoad culpam. Ergo fuit quoad pœnam. Explicatur : Pœna peccati est, quod caro sit obnoxia morti et passionibus corporeis, ut siti, fami, doloribus et similibus. At Verbum assumpsit carnem mortalem et passibilem, siti, fami et doloribus obno-

xiam. Ergo assumpsit similitudinem carnis peccatricis, quoad pœnam.

4. Tertia conclusio : Caro Christi ab instanti conceptionis fuit debita membrorum distinctione animata et formata. Nam ab instanti conceptionis fuit caro assumpta a Verbo simul cum anima, atque adeo simul fuit concepta et animata. Caro autem non animatur, nisi debita membrorum distinctione formata sit. Confirmatur ex Damasceno *lib. 3, de orthodoxa fide, c. 7*, asserente, Verbum non successive, sed simul secundum totam carnem fuisse incarnatum. Unde caro Christi elaborata non fuit spatio quādraginta dierum, sicut caro aliorum hominum, priusquam anima induceretur in illam.

5. Objicitur Augustinus *tom. 9, tract. 10, in Joan.* ubi expendens illud a Judæis objectum Christo : *Quadraginta et sex annis ædificatum est templum, et in tribus diebus excitabo illud* : Ait Augustinus : *Hic numerus perfectioni Dominici corporis convenit : quia, ut dicunt Physici, tot diebus forma humani corporis perficitur*. Quæ verba plerique sic intelligunt, ut tot diebus forma Dominici corporis suis organis distincta sit et deinde animata et assumpta a Verbo. Sed non recte : quia Augustinus tantum voluit ante quadraginta dies adeo tenuem et imperceptibilem fuisse membrorum distinctionem, ut vix discerni posset ; et post eos dies integram et discretam fuisse carnis Domini-cæ perfectionem membrorum.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Virgo Beata contraxerit peccatum originale? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. p. 1, articul. 1, q. 2. Scot. q. 1. Ægid. q. 2. Richard. q. 2. Durand. q. 4. Gabr. quæst. 1. Argent. q. 1, art. 1. Mayron, q. 2. Bassol. q. 1. Bacon. q. 2. Alii relati lib. 2, dist. 30, q. 2.

Quæst. II. An contraxerit debitum peccati originalis? De quo relati q. præc. et l. 2, dist. 30, q. 5.

Quæst. III. An Virgo Beata obnoxia fuerit peccato actuali? Hic S. Thomas q. 1, art. 5. Bonav. part. 1, art. 2, q. 1. Ægid. q. 3. Marsil. quæst. 4, art. 1. Gabr. q. 1, artic. 3. Alex. 3, part. quæst. 9, membr. 3, art. 2. Cajetan. Præpos. Suar. Vasq. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 27, art. 4. Tanner. 3, p. disp. 2, quæst. 1, dub. 2. Valentia tom. 4, disput. 2, q. 1, part. 3.

Quæst. IV. An Virgini Beatæ ablata sit potentia delinquendi peccato actuali? Hic S. Thomas q. 1, art. 2 et 6. Dur. q. 4. Bonav. part. 1, art. 2, q. 3. Ægid. q. 4. Gabr. quæst. 2. Argent. quæst. 4. Richard. q. 4. Alexand. 3, p. q. 9, membr. 3, artic. 1. Cajetan. Suarez, Vasquez, Præpos. et alii cum S. Thoma 3, part. quæst. 27, art.

4 et 6. Tanner. tom. 4, disp. 2, q. 1, dub. 2. Valent. tom. 4, disput. 2, q. 1, part. 3.

Quæst. V. An Beatæ Virgini extinctus sit fomes peccati? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonav. p. 1, art. 2, q. 2. Ægid. q. 3. Rich. q. 4. Argent. q. 1, art. 3. Gabr. q. 2. Dur. q. 3. Cajet. Suar. Vasq. Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. 27, art. 3. Tann. tom. 4, disp. 2, q. 1, dub. 2. Val. tom. 4, disp. 2, q. 1, p. 4. Corduba lib. 1, q. 45, p. 2.

Quæst. VI. An verbum unitum sit, unitive potuerit cum humanitate obnoxia peccato? Hic S. Th. quæst. 4. Gabr. quæst. 2. Scot. q. 2. Fab. disp. 11. Alii relati disp. 1, q. 7.

Quæst. VII. An humanitas Christi in primo conceptionis instanti fuerit sanctificata? Hic S. Thom. q. 5, art. 3. Cajet. Medina, Alvarez, Cabrera, Lore. Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 7, art. 1 et 13. Val. tom. 4, disp. 1, q. 7, p. 1. Tann. tom. 4, disp. 1, q. 5, dub. 1. Gran. tom. 4, tr. 7, disp. 1 et 2. Becan. tom. 4, cap. 8, q. 2. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 16. Mærat. de incarn. disp. 23 et sect. 3.

Quæst. VIII. An fuerit sanctificata ex vi unionis hypostaticæ seorsim a gratia habituali? Hic S. Th. q. 5, art. 3. Cajet. Cabrer. Medin. Alvar. Lorca, Suar. Vasq. Ragusa. Præpos. et alii 3, p. q. 7, art. 1. Tann. t. 4, disp. 1, q. 5, dub. 1. Valent. tom. 4, disp. 1, q. 7, p. 1. Gran. tom. 4, tr. 7, disp. 1. Lugo t. 1, in 3, p. disp. 15. Salm. t. 2,

tr. 28. Mærat. de incarn. disp. 23, sect. 1 et 2.

Quæst. IX. An fuerit sanctificata ratione ipsius unionis immediate, an ratione hypostasis, an ratione naturæ divinæ? De quo Vasq. tom. 1, in 3, p. disp. 30 et 41. Suar. disp. 18. Lorca disp. 36. Lugo disp. 16. Granad. tract. 7, disp. 1. Ragusa disp. 67. Mærat. de incarn. disp. 23, sect. 1 et 2.

buitur, toti Trinitati tribuitur. Unde non dicitur opus Spiritus sancti, ut excludantur aliæ personæ, sed ut Spiritus sancti nomine aliæ etiam personæ comprehendantur. Sic Augustinus tom. 3 in *Enchir. cap.* 38. Tum, quia incarnatio est opus caritatis Dei et donum omnium præstantissimum, quod Deus hominibus largitur. At Spiritus sanctus dicitur caritas, et donum supremum Dei, cui tribuuntur omnia dona et divinæ caritatis opera.

2. Secundus modus est, quo Christus dicitur *de Spiritu sancto conceptus et natus*. Eo enim videtur Christus esse Filius Spiritus sancti, qua homo est; sicut est Filius Patris qua Deus, et Mariæ Filius qua homo: nam esse filium et natum, idem sunt. Sed respondetur: Non est Christus Filius Spiritus sancti qua homo est, sicut est Mariæ Filius: nam id nullus fidelium admittit. Neque verum est, Filium esse Spiritus sancti, qui natus dicitur de Spiritu sancto. Nam capilli et pediculi nascuntur de homine, et non sunt hominis filii. Item, baptizati dicuntur *Joan.* 3, nasci ex aqua et Spiritu sancto; tamen non dicuntur filii aquæ. Sicut, e converso, plures dicuntur alicujus filii, qui non dicuntur de illo nati, ut filii adoptivi non dicuntur ex adoptante nati; et reprobi *Matt.* 40, appellantur gehennæ filii, de qua tamen nati non sunt. Christus igitur, qua homo, dicitur natus de Spiritu sancto, quamvis non sit Filius Spiritus sancti. Primo: ut signifi-

DISTINCTIO IV.

Quare in Scriptura sæpius tribuitur incarnatio Spiritui sancto.

Tres loquendi modi sacræ Scripturæ difficultatem ingerunt, et explicationem desiderant. Primus est, quo incarnatio dicitur *opus Spiritus sancti*. Nam, ut præmisimus *dist.* 1, incarnationem operata est tota Trinitas. Ergo non est opus Spiritus sancti potius quam Patri et Filii. Respondetur: Incarnatio dicitur opus Spiritus sancti. Tum, quia eo ipso dicitur opus esse totius Trinitatis: quidquid enim uni personæ, tanquam principio, tri-

cetur nativitate sanctus, et gratus Deo absque ullo merito ipsius Christi : nam, cum Spiritus sanctus sit caritas et donum Dei, eique attribuatursanctitas et gratia naturæ creatæ, tanquam donum præstantissimum Dei et supremum divinæ caritatis argumentum, recte exprimitur sanctitas esse Christo nativa, seu naturalis, cum de Spiritu sancto nasci prædicatur. Secundo : Christus de Spiritu sancto natus dicitur, ut Spiritus sanctus auctor et operator nativitatis Christi denotetur. Sic Ambrosius *tom. 2, lib. 2, Spir. sancto, c. 5*.

3. Tertius loquendi modus est, quo Christus Rom. 1. *Factus ex semine David* et ad Galat. 4, *factus ex muliere* dicitur, cum alii homines non facti, sed nati dicantur. Respondetur. Mos iste loquendi ostendit distantiam conceptionis Christi a conceptione aliorum hominum. Quippe Christus sic est natus, ut etiam sit factus : quia sola operatione et virtute supernaturali Spiritus sancti, absque commixtione seminis, in utero Virginis formatus est. Alii vero homines pure nati sunt : quia ex seminis commixtione et virtute eduntur in lucem : quare etiam parentes non facere, sed generare filios dicuntur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An incarnatio sit opus Dei, ut unius, an ut trini? Hic S. Thom. q. 1, art. 1 et seq. Bonavent. art. 1, q. 1. Ægid. Richard. Guillelmus, Palud. Durand. quæst. 1. Alii relati lib. 1, dist. 29, quæst. 7.

Quæst. II. An Christus, qua homo, sit filius naturalis totius Trinitatis? Hic S. Thom. q. 1, art. 6. Bonavent. art. 1, q. 3. Scot. Ægid. Richard. Bacon. Argent. Gabr. q. 1. Cajetan. Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa, Præpos. et alii 3, p. q. 23, art. 4. Granad. tom. 4, tract. 16, disp. 1. Becan. tom. 4, cap. 18, q. 5. Tanner. tom. 4, disp. 1, q. 7, dub. 5. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 31. Mæratius de incarn. disp. 51.

Quæst. III. An gratia sanctificans sit naturalis Christo, seu debita nativitati ipsius? Hic S. Th. q. 3, art. 2. Bonav. art. 2, q. 3. Ægid. p. 3, q. 2. Richard. art. 3, q. 2. Durand. q. 3. Cajet. Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 2, artic. 12. Valent. tom. 4, disp. 1, q. 2, p. 7. Granad. tom. 4, tr. 4, disp. 4, sect. 1, tract. 7, disp. 3. Tannerus tom. 4, disp. 1, q. 3, dub. 6. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 11, sect. 5. Mæratius de incarn. disp. 23, sect. 4.

Quæst. IV. An gratia habitualis dimanet physice ab unionem hypostatica? Hic S. Thom. q. 3, art. 2. Bonavent. Ægid. Richard. Durand. ubi supra. Item Suarez tom. 1, in 3, p. disp. 18, sect. 3. Valent. tom. 4, disp. 1, q. 7, p. 1. Vasq. in 3, p. disp. 41, c. ult. Vinc. relect. de grat. q. 2, art. 2. Tolet. annot. 47, in c. 1, Jo. Med. 3, p. q. 7, art. 13, dub. 1. Gran. tom. 4, tract. 6, disp. 3. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 16, num. 100 et seq. Mærat. de incarn. disp. 13, sect. 6, disp. 23. sect. 4.

Quæst. V. An incarnationem Verbi promeruerint antiqui Patres et Virgo Beata? Hic S. Thomas q. 3, art. 1. Bonav. art. 2, q. 1. Ægid. p. 2, q. 1. Rich. art. 3, quæst. 1. Marsil. quæst. 5, art. 1 et 2. Cabr. q. 1, dub. 3. Cajet. Medina, Cabrera, Alvarez, Suarez, Vasquez, Ragusa, Lorca, Præpos. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 2, art. 11. Valent. tom. 4, disp. 1, q. 2, p. 8. Tan. tom. 4, disp. 1, q. 3, d. 7. Gran. tom. 4, tr. 14, disp. 7 et 8. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 8, sect. 3 et seq. Mærat. de incarn. disp. 13.

Quæst. VI. An dignitas Matris Dei æquivalet dignitati justitiæ, sufficiatque Virginem justificare, seclusa gratia habituali? Hanc difficultatem nullus, quem viderim, examinat. Plura tamen illustrare possunt, præsertim in sententia negante gratiæ habituali oppositionem physicam cum peccato et solam tribuente moralem ex con-

dignitate justitiæ, ut non conjungatur spurcitiæ peccati, quam moralem condignitatem præseferre videtur supernaturalia excellentia Matris Dei, ut arguere est ex iis quæ ob illam liberant Mariam a peccatō originali.

Quæst. VII. An Virgo Beata præstiterit concursum efficientem in unionem hypostaticam Christi? Suarez tom. 1, in 3, p. disp. 10, sect. 1. Granad. tom. 4, tr. 4, disp. ult. sect. 1. Medina 3, p. q. 31, art. 3. Vasquez tom. 1, in 3, p. disp. 23, c. 1. Becan. tom. 4, c. 2, qu. 5. Tannerus tom. 4, disp. 1, qu. 5, n. 223 et seq. Mærat. de incarnatione, disp. 13, sect. 5.

DISTINCTIO V.

Si persona vel natura, personam vel naturam assumpsit, et si natura Dei incarnata sit.

Tam ex parte hominis quam ex parte Dei considerare est, tum naturam, tum personalitatem, seu personam. Jam triplex comparatio, seu quæstio est. Prima, an perso-

nalitas Verbi assumpsit, seu univit sibi naturam hominis? Secunda, an natura Verbi eamdem hominis naturam assumpsit? Ac per consequens etiam, an natura Dei incarnata sit? Tertia, an personalitas, seu natura Verbi assumpsit personalitatem naturalem hominis?

2. Prima conclusio: Persona Verbi assumpsit naturam humanam. Hac de re nullus Catholicus ambigit. Expressit Augustinus in *l. de fide ad Petrum, cap. 2*, post medium: *Deus unigenitus veritatem carnis accepit*. Et continuo: *Hic Deus humanam naturam in unitatem personæ suscepit*. Item: *Deus Verbum non accepit personam hominis, sed naturam*.

3. Secunda conclusio: Etiam natura Dei assumpsit naturam humanam. Hæc conclusio inter Catholicos omnino constans non est. Sed probatur primo ex Augustino. Nam *lib. de fide ad Petrum, c. 2*, ait: *Illa natura, quæ semper genita manet ex Patre, naturam nostram sine peccato suscepit*. Cæterum in hoc testimonio natura Dei semper genita intelligi potest persona Verbi: quia proprie natura divina non generatur, sed persona, ut *lib. 1*, traditum est, ne eadem res admittatur generare seipsam. Clarius id habet *lib. 1, de Trinit. c. 2*, ibi: *Forma Dei accepit formam servi*. Formæ enim nomine natura significatur, docente ipso Augustino *de fide ad Petrum, supra*, et Hilario *lib. 12 de Trinitate, non longe a principio*. Accedit illud

in eodem libro de fide ad Petrum, *c. 2. Humanitatem sibi unitam summa Divinitas gerit*. Secundo ex Hieronymo *tom. 4, in explanationem Symboli ad Damasum*, ibi: *Passus est non secundum illam substantiam quæ assumpsit, sed secundum illam quæ assumpta est*. Quid enim substantia ibi, nisi natura intelligitur?

4. Unde colligitur, naturam divinam esse incarnatam. Nam natura divina assumpsit carnem humanam. Assumere autem, incarnari est: ideo enim persona Verbi incarnata est; quia carnem assumpsit. Quod confirmat Damascenus *lib. 3 de orthodoxa fide, cap. 6*, dicens: *In humanatione Dei Verbi dicimus omnem et perfectam naturam Deitatis in una ejus hypostasin incarnatam esse, id est unitam humanæ naturæ*. Rursus *cap. 7. Quando dicimus naturam Verbi incarnatam esse, secundum Athanasium et Cyrillum, Deitatem dicimus esse unitam carni, et unam naturam Dei Verbi incarnatam confitemur*. Quibus satis exprimit, Deitatem esse incarnatam; et rationem esse, quia sibi univit carnem humanam.

5. Adversus hanc doctrinam obijciuntur primo: Concilium Toletanum sextum, et undecimum, afferentia, *solum filium accepisse hominem in singularitate personæ, non in unitate divinæ naturæ; id est id quod est proprium filii, non quod commune est Trinitati*. Ubi excluditur assumptio secundum na-

turam divinam toti Trinitati communem. Confirmatur : quia, si natura divina esset incarnata, etiam Pater, et Spiritus sanctus essent incarnati, cum natura divina omnibus personis communis sit. Hoc autem catholice admitti non potest. Secundo : quia natura divina non dicitur facta caro. Ergo neque incarnari, seu uniri carni. Tertio : natura divina non dicitur esse homo, vel facta homo sicut persona Verbi. Ergo non assumpsit humanitatem, sicut persona Verbi. Ad primum respondetur : Cum dicitur proprium Filii, non quod commune est Trinitati, accepisse naturam humanam, si debet intelligi, non sola natura, sed etiam hypostasis propria Filii absque hypostasi aliarum personarum humanitatem assumpsit. Unde ad confirmationem respondetur : ut Pater et Spiritus sanctus dicerentur incarnari, oportebat, ut natura divina assumeret humanitatem, etiam secundum hypostases Patris et Spiritus sancti. Ad secundum : Natura divina non dicitur caro facta, sicut incarnata, ne ansa detur Hæreticis cogitandi, naturam divinam fuisse conversam in carnem, ut sonat is modus loquendi. Ad tertium : Natura non dicitur facta homo, sicut persona Verbi : quia natura divina non est facta una natura cum humana, sicut homo factus est una persona cum divina. Quam unitatem significaret modus ille loquendi.

Tertia conclusio : Nec persona,

nec natura Verbi assumpsit personam hominis. Primo : ex illo Augustini supra : *Deus Verbum non accepit personam hominis, sed naturam*. Secundo : quia corpus et anima Christi non subsistunt in se, sed in Verbo, cui sunt unita unione distincta ab eo, qua uniuntur inter se. At si in seipsis subsisterent et personam componerent, excluderent unionem cum alio.

7. Objicitur primo : Quia persona definitur *rationalis naturæ individua substantia*. At ejusmodi est anima Christi assumpta a Verbo. Ergo a Verbo assumpta est persona. Secundo : quia ut ait Augustinus *pluribus locis*, Verbum assumpsit hominem et innuit Propheta Psal. 64, ibi : *Beatus quem elegisti et assumpsisti*. Ergo assumpsit personam. Nam homo in concreto persona est. Ad primum respondetur : Anima, dum est alteri unita, non est persona, neque individua rationalis naturæ substantia, sed pars constituens individuum rationalis naturæ substantiam. Igitur solum, quando est per se separata a corpore, persona est, non vero quando est corpori unita. Ad secundum : Verbum dicitur assumpsisse hominem secundum naturam, non verò secundum personam. Qua natura, licet integraliter non sit homo, est tamen substantialiter et essentialiter homo.

Notatio.

Hic annotandum est, inter propositiones a Parisiensibus improbatas in Magistro, unam esse eam, qua *in hac distinctione num. 7*, dicitur anima a corpore separata esse persona. Nam etiam separata a corpore non est substantia completa, prout esse debet persona incompleta, quippe pars ex se constitutiva substantiæ humanæ completæ. Verum id a Magistro non negatur; sed solum asseritur separatam a corpore subsistere per se, tanquam substantiam, seu personam completam. Quod etiam a nemine improbatur. Unde in Magistro vox potius quam res improbanda est.

QUESTIONES.

Quæst. I. An natura divina immediate simul cum personalitate, aut seorsim ab illa assumpserit, assumereve potuerit naturam creatam? Hic S. Th. qu. 2. Bonav. art. 1, q. 1 et 4. Ægid. p. 2, q. 2 et 3. Richard. q. 1 et 2. Argentinas, Palud. et Durand. qu. 1. Alii relati dist. 1, q. 10.

Quæst. II. An persona divina assumpserit, assumereve possit personam creatam? Hic S. Thomas

qu. 3, art. 3. Bonav. art. 2. qu. 2. Richard. Gabr. Mayron. et Baccon q. 1. Scot. et Durand. q. 2. Fab. disp. 13. Alii relati dist. 1, q. 11.

Quæst. III. An unio hypostatica sit ab extremis distincta et quid ea sit? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Alii relati dist. 1, q. 5.

Quæst. IV. An ea unio sit unionum maxima et entitate nobilissima? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Durand. q. 3. Palud. q. 3. Alii relati dist. 2, q. 5.

DISTINCTIO VI.

De intelligentia harum locutionum : Deus factus est homo, Deus est homo.

Duo quærentur. Primo : an sensus harum propositionum, *Deus est homo et Deus factus est homo*, sit Deum esse, aut factum esse aliquid, quod prius non erat? Secundo : an e contra in eo sensu veræ sint hæ propositiones : *Homo est Deus et Homo factus est Deus*?

2. Conclusio. Non est constans omnino de re proposita iudicium.

Nam in ea tres fuerunt variantes sententiæ pluribus Patrum testimoniis munitæ. Quarum resolutio lectoris iudicio relinquitur.

3. Prima sententia affirmat primo : corpus et animam prius natura quam uniantur cum Verbo, uniri inter se ad constituendam humanitatem subsistentem, seu hominem et posterius natura eum hominem, seu humanitatem subsistentem uniri cum Verbo. Secundo : negat eum hominem subsistentem esse personam, sed constitui personam per unionem et personalitatem Verbi; sicut natura divina subsistens subsistentia absoluta est Deus et non persona, et constituitur persona per subsistentiam relativam. Tertio : negat hominem in Christo esse compositum ex natura divina et humana, sed tantum ex corpore et anima : quia homo in Christo non complectitur essentialiter personam Verbi, sed humanitatem subsistentem ante unionem cum Verbo. Quarto : denique affirmat ideo Deum esse, seu factum esse hominem, et e contra hominem, ideo esse seu factum esse Deum : quia Deus unione cum homine cœpit esse homo subsistens, quod ab æterno non erat, et homo subsistens cœpit esse Deus, quod non erat pro priori naturæ, in quo erat homo.

4. Hæc sententia pluribus Augustini testimoniis innititur. Quæ ad quatuor propositiones revocantur. Prima est *lib. 13, de Trinitate, c. 19*, cum Verbum caro factum est,

Deum conjunctum esse cum homine et hominem conjunctum cum Deo. Secunda est *ibid. cap. 35*. Christum aliud esse propter Verbum, aliud propter hominem. Tertia *ib. c. 36*, hominem nulla opera egisse, quibus meretur esse Deum. Quarta *lib. de prædestin. Sanctor. cap. 15 et lib. 13, de Trinitate, cap. 17*, hominem gratia Dei factum esse Filium Dei. Nam si homo conjunctus est cum Deo; si aliud est homo, aliud est Deus; si homo potuit seorsim a Deo operari; si homini gratiosa est filio Dei. Ergo Christus, quia homo, non complectitur subsistentiam verbi, sed aliam subsistentiam, qua in concreto sit homo. Quibus accedit Hilar. *lib. 10, de Trinit. multo post medium*, dicens Filium hominis in Christo ex anima et corpore constituisse. Ergo non est compositus ex natura aut persona Verbi.

5. Secunda sententia affirmat, corpus et animam, priusquam uniantur cum Verbo, non constituere hominem; sed naturam humanam, quæ unione cum Verbo constituitur subsistens et hominem constituit. Unde homo Christus subsistit personalitate Verbi et compositus est ex natura humana atque divina, quamvis Verbum in se sit omnino simplex. At tandem eum esse, aut fieri hominem, non est esse, aut fieri absolute subsistentem; quia de novo nulla ei subsistentia conjuncta est, ut adstruit prima sententia, sed esse, aut fieri subsistentem hominem cum addito, seu subsistere in natura humana, cum prius sub-

sisteret in sola divina. Hæc sententia fulcitur auctoritate Prosperi, Damasceni et Augustini testantium expresse, Christum esse personam compositam ex duabus naturis, Deitate et humanitate. Quorum testimonia videri possunt in textu.

6. Tertia sententia tuetur corpus et animam, priusquam uniantur cum Verbo, non esse unita inter se ad constituendum hominem, neque unione cum Verbo hominem intrinsece constituere, sed ei tantum extrinsece accedere, sicut accedit vestis corpori, quod vestem induit; atque adeo personam Verbi non componere hominem, neque intrinsece, sed extrinsece tantum esse hominem. Dicit tamen esse et fieri hominem quia induit extrinsece humanitatem, qua apparet homo in forma visibili hominis. Probatur primo: quia, si Deus assumens naturam humanam esset intrinsece homo: Ergo assumens sexum femineum esset intrinsece femina. Quod videtur absurdum. Secundo: quia ad Philipp. 2. Deus dicitur, *habitu inventus ut homo*, scilicet, ut exponit August. *t. 4, lib. 83, quæstionum, q. 73.* quia secundum habitum tantum factus est homo, atque adeo secundum extrinsece. Quem habitum ulterius comparat vesti, quæ cum induitur, novam accipit formam quam antea non habebat. Ergo figura solum et forma factus est homo. Idem explicat August. *lib. 2, de Trinitate, c. 21*, dicens, Deum factum carnem, quia apparuit indutus mem-

bris carnalibus, *lib. 2, contra Maximinum, c. 19*, quia visibilis inter homines apparuit homo. Similiter aliis in locis. Hilarius quoque *lib. 10, de Trinitate, ante medium*, ait, Dei Filium esse Mariæ Filium: quia forma et habitu hominis repertus est homo. Ergo apparenter et extrinsece, non substantialiter et intrinsece homo fuit. Vide annotationes distinctionis sequentis.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quo ordine assumptæ sint a Verbo, et inter se unitæ partes humanitatis? De quo relati dist. 1, qu. 2.

Quæst. II. An verbum assumpsit, aut assumere potuerit humanitatem subsistentem, personalitate creata? Hic S. Thom. q. 1, art. 4 et 7. Bonavent. art. 1, q. 1, art. 2, q. 1. Palud. q. 2. Durand. q. 1. Alii relati dist. 1, q. 11.

Quæst. III. An Christus sit persona composita, et ex quibus? Hic S. Thom. quæst. 2, art. 3. Gabriel q. 1. Scot. q. 3. Palud quæst. 1, art. 2. Fab. d. 16. Durand. quæst. 3. Richard. q. 2. Cajet. Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 2, art. 4. Valent. tom. 4, d. 1, q. 2. p. 4. Becan. tom. 4, cap. 4, q. 3. Gran. tom. 4, tr. 4, d. 8. Lugo tom. 1, in 3,

p. d. 10. Tanner. tom. 4, d. 1, qu. 3, dub. 4. Mærat. de incarnat. disp. 12.

Quæst. IV. An, et quomodo unio humanitatis cum Verbo sit intrinseca Verbo? Uni, quid et quod sit subiectum et terminum ejus unionis? Hic Bonav. art. 2, q. 1. Palud q. 1, art. 3. Durand. q. 4. Gran. tom. 4, tr. 4, disp. ult. sect. 2. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 11, sect. 6. Suarez tom. 1, in 3, p. disp. 8, sect. 3 et 4. Lorca in 3, p. d. 15. Lessius de perfectione divina, c. 6. Tann. tom. 4, d. 1, q. 3, dub. 8. Vasq. tom. 1, in 3, p. d. 64, c. 4. Mærat. de incarnat. d. 13, sect. 5.

Quæst. V. An ea unio sit maxima unionum? Hic Bonav. art. 2, q. 3. Richard. art. 2, qu. 4. Brulef, q. ult. Alii relati dist. 2, q. 5.

Quæst. VI. An esse existentiae in Christo sit unum solum, eoque humanitas existat per solam existentiam Verbi? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Scotus q. 1. Gabriel q. 2. Palud quæst. 3. Faber. disp. 14. Durand. q. 2. Cajetan, Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasq. Ragus. Præposit. et alii cum S. Th. 3, p. q. 17, art. 2. Valent. tom. 4, disp. 1, q. 17, p. 1. Gran. tom. 4, tr. 12, disp. 1. Tannerus tom. 4, disp. 1, q. 6, dub. 3. Mæratius de incarnatione, disp. 40.

Rursus in hanc distinctionem veniunt quæstiones distinctionis sequentis, quæ idem objectum cum præcedenti considerat.

DISTINCTIO VII.

Positis sententiis, intelligentias propositarum locutionum prosequitur secundum singulas sententias.

Duo explicantur in hac distinctione. Primo: quid juxta sententias propositas *distinct. præcedenti*, importetur in recto, ex parte subjecti et prædicati, in his propositionibus *Deus est homo*; vel, *Deus factus est homo*, et e converso in his: *Homo est Deus*: vel *Homo factus est Deus*. Secundo: qua ratione juxta illas Christus prædestinatus est Filius Dei? Conclusio est similis præcedenti. Non est unus omnium explicandi modus, sed multiplex, adeoque difficilis, ut certa omnino sententia ferri non possit. Quod probatur propositis variis explicationibus, quas tradunt auctores superiorum sententiarum.

2. Igitur juxta primam sententiam ex parte hominis importatur in recto in eis propositionibus substantia rationalis subsistens, quæ non erat Deus, atque adeo Deum esse et factum esse hominem, aut hominem esse et factum esse Deum, non est aliud quam Deum, aut hominem incipere esse aliquid

quos prius non erat. Unde recte etiam dicitur Christus in quantum homo, prædestinatus esse, ut sit Filius Dei : quia substantia rationalis subsistens, quam homo importat in recto, non est suapte essentia, sed beneficio divino Filius Dei. Si autem objicias : Ergo aliquid quod non est Deus prædicatur de Deo. Admittitur consequentia cum Origene, qui *tom. 3, in c. 1 Epist. ad Rom.* ait : *Factus est sine dubio id quod prius non erat.* Quanquam ille id non absolute, sed cum ad-dito, *secundum carnem*, concedat.

3. Secunda vero sententia tuetur, ex parte hominis, in recto non importari naturam, seu substantiam humanam quæ non est Deus; sed solum personam Verbi; ex parte Dei vero importari, tum personalitatem, tum naturam divinam realiter identificata inter se, atque adeo Deum esse, seu factum esse hominem, non esse, Deum esse, seu factum esse aliquid quod prius non erat, ut adstruit prima sententia : sed personam subsistentem in natura divina, aut naturam divinam subsistentem personalitate Verbi, esse personam Verbi subsistentem in natura humana et e contra. Nam ea quæ ex parte prædicati et subjecti importantur in recto, identificari debent, ut propositiones veræ sint; esto ea quæ importantur in obliquo, distincta sint. At persona subsistens in natura humana identificatur cum persona subsistente in natura divina et cum ipsa etiam natura divina. Quamvis natura humana,

tum a persona, tum a natura divina distincta sit. Unde aliter Deus, aliter homo supponit; nam homo supponit in recto solum pro persona Verbi et in obliquo pro natura humana : Deus vero non solum pro persona, sed etiam pro natura divina supponere in recto potest. At vero, cum Christus dicitur prædestinatus Filius Dei, non in quantum Deus, sed in quantum homo prædestinatus intelligitur, hoc est, subsistens in natura humana prædestinatum esse, ut sit subsistens in natura divina, cum eaque unam personam componat.

4. Huic sententiæ ab Auctoribus primæ objicitur primo : Homo dicitur assumptus a Verbo, ut constat *ex distinctione præcedenti, n. 4.* At persona Verbi non dicitur assumpta. Ergo homo in recto non significat personam Verbi. Secundo : *ibid.* Christus dicitur esse aliud propter Verbum, aliud propter hominem. Aliud autem et aliud significat distinctionem et divisionem suppositorum et subsistentiarum. Tertio : Augustinus *lib. 3, contra Maximinum, c. 10*, testatur, neque Deum neque hominem esse partes Christi, alias Deus in se non esset omnino completus et capere posset complementum, seu augmentum. At si Christus esset persona composita ex Deo et homine, Deus et homo essent partes Christi.

5. Ad primum respondetur : Homo dicitur assumptus a Verbo, non secundum personam quam homo importat in recto, sed secun-

dum naturam humanam quam importat in obliquo. Nam homo dicitur assumptus a Verbo in singularitatem personæ. Ergo non assumpta personalitas, sed natura in personalitatem et substantiam Verbi. Ad secundum : Verbum et homo dicuntur aliud et aliud solum secundum naturam, non vero secundum supposita. Quare August. *tract. 69, in Joannem et lib. contra Pelicianum, c. 11 et 12 et lib. 1, de Trin. c. 10*, licet concedat, aliam substantiam esse Verbum, aliam hominem, negat aliam esse personam. Item, licet aliud et aliud utcumque fateatur; diffinitur tamen esse alium et alium. Quia primum significat solam distinctionem et divisionem naturarum; secundum vero : distinctionem et divisionem substantiarum et personalitatum. Quinimo Hilarius *lib. 1, de Trinitate, in medio*, negat, Verbum et hominem esse aliud et aliud, ne putetur esse distinctio, seu divisio suppositorum, sed naturarum duntaxat. Quod exposuit Damascenus *lib. 3, de orthodoxa fide, cap. 4*, dicens, Christum esse compositum secundum personam, non vero secundum naturam : quia ex natura divina et humana non est facta una natura, sed utraque distincta et incomposita permansit interse, quamvis utraque in una et eadem sit composita persona. Ergo aliud et aliud non excludit compositionem unius personæ, sed unius duntaxat naturæ. Ad tertium : Deus negatur ab Augustino pars Christi, qua pars

dicitur, quæ convenit in compositionem totius cum alia, quæ superaddit illi perfectionem quæ in ipsa non contineatur. At homo non superaddit Deo perfectionem, quæ non contineatur in Deo. Negatur igitur, Christum esse aliquod tamen coalescens ex partibus, non vero compositum, quod ex pluribus simul positis, sive illæ partes sint, sive non, constare dicitur. Aliter juxta alios, Deus negatur ab Augustino pars Christi : quia nomine Dei non intelligit Deitatem, sed personam. Persona autem recte negatur pars personæ.

6. Tertia sententia docet, in superioribus propositionibus ex parte hominis et Dei importari personam in recto et naturam divinam et humanam in obliquo; sed cum discrimine : nam Deus importat naturam divinam, tanquam intrinsecam et essentialem personæ importatæ, in recto; homo vero naturam humanam, tanquam extrinsecam et accidentem personæ. Unde Deus est, seu factus homo : quia persona quæ est Deus, est, seu facta est persona, habens, seu induens extrinsece humanitatem, seu quia est, seu facta persona humanata, ut ait Cassiodorus *in cap. 1, ad Rom.* Ubi, factam esse personam humanatam, non est, factam esse personam; sed factam esse humanitatem humanantem personam : sicut hominem peccatorem fieri hodie justum, non est fieri hodie hominem : sed fieri hodie justum. In hac sententia, Christum in quantum homi-

nem, prædestinatum esse Filium Dei, non est aliud quam ab esse possibili in esse actuale et ab esse æterno in esse temporale personam humanatam, quæ est Filius Dei, absque ullo merito transferri.

7. Tamen in hac sententia observanda sunt duo. Primo : licet Deus dicatur humanatus, hominem tamen non dici deificatum, ut monet Damascenus *lib. 3, de orthodoxa fide, c. 2*. Quia prædicata, quæ subjecto conveniunt essentialiter, non dicuntur denominative. At personæ Verbi, quæ importatur in recto, convenit intrinsece et essentialiter Deitas ; extrinsece vero humanitas. Secundo : Christum non dici hominem dominicum propter eandem rationem, ut notavit Augustinus *lib. 1. Retract. cap. 19*.

Annotationes in duas præcedentes distinctiones.

In lucem trium sententiarum præcedentium, quæ valde implicita sunt, tria annotare libet. Primo : ea in quibus conveniunt. Secundo : ea in quibus differunt. Tertio : ea quæ impune defendi possunt.

Ergo primo : conveniunt superiores sententiæ, quod agnoscunt in Christo unam tantum personam ; contra Nestorium, cui duas agnovit. Secundo : quod agnoscunt in Christo duas naturas, divinam

et humanam, contra Eutychium, qui unam agnovit ex utraque compositam. Tertio : quod veram admittant humanitatem contra Manichæum qui solam admisit phantasticam. Quarto : quod humanitatem Christi diffitentur prius tempore existentem, quam assumptum a Verbo, contra hæreticos, quos refert Damascenus *lib. 3, de orthodoxa fide*, volentes prius tempore existitisse quam uniretur Verbo.

At vero differunt, primo : quod prima sententia asserit, in Christo duo per se subsistentia *ut quod* : secunda, unum tantum subsistens per se : tertia, unum subsistens in duplici natura ; in altera per se et intrinsece ; in altera per accidens et extrinsece. Secundo : quod consequenter prima sententia tuetur, assumptum esse hominem ; secunda, solam humanitatem ; tertia, per se, neque hominem, neque humanitatem, cujus unionem intrinsecam per se cum Verbo negat. Tertio, quod prima sententia negat, corpus et animam esse partes componentes personam ; sed affirmat esse partes componentes humanitatem et hominem ; secunda esse partes componentes personam, humanitatem et hominem ; tertia, neque esse per se componentes personam, neque humanitatem, aut hominem. Quarto : quod prima sententia asserit, in hac propositione, *Deus est*, aut *factus est homo*, prædicari in recto aliquid, quod non est Deus, secunda, prædicari in recto personam

Verbi quæ est Deus, et in obliquo humanitatem per se, tertia, in obliquo humanitatem per accidens.

Rursus, quamvis Magister nullam ex tribus sententiis eligit, non censet omnes probabiles. Nam prima communiter judicatur erronea; tertia, hæretica; secunda, catholica. Sola ergo secunda, approbanda. Nihil igitur certo decernere non est, quamlibet probabilem tradere; sed omnes ad plenam rei explicationem et lucem manifestam in sufficientes aperire.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Qua ratione sint veræ propositiones : Deus est homo : Homo est Deus : Deus factus est homo, et similes ? Ubi, quid importetur in recto ex parte subjecti et prædicati, an personalitas, an natura, an utrumque ? Hic S. Thom. quæst. 1, q. 2. Bonavent. art. 1. Gabr. q. 1. Scot. quæst. 1 et 2. Faber. disp. 18. Paludan. quæst. 1 et 2. Durand. q. 1 et 2. Ægid. Richard. Argent. q. 1 et seq. Marsil. quæst. 6. Cajet. Medina, Alvar. Gabr. Lorca, Suar. Vasquez, Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thoma 3, part. quæst. 16, art. 1 et 2, 6 et 7. Valent. tom. 4, d. 1, q. 16, p. 1 et seq. Becan. t. 4, c. 7, q. 1 et sequenti. Granad. tom. 4, contr. 1, tract. 11, d. 1 et se-

quenti. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 23. Tanner. tom. 4, d. 1, q. 6, dub. 2. Mæratius de incarnat. d. 38.

Quæst. II. An et quomodo prædicata Dei dicantur de homine et prædicata hominis de Deo per idiomatum communicationem ? Hic Gabr. q. 1 et alii proxime relati, Cajet. Medina, Cabrera, Alvar. Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 16, art. 1 et seq. Val. t. 4, d. 1, q. 16, p. 1 et seq. Becan. tom. 4, c. 7, q. 1 et seq. Gran. tom. 4, tract. 11, d. 1 et seq. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 23. Tann. tom. 4, d. 1, q. 6, dub. 1 et 2. Mærat. de incarn. d. 38.

Quæst. III. An homo Christus sit prædestinatus Filius Dei ? Hic S. Thomas quæst. 3, art. 1. Bonavent. art. 2. quæst. 3. Scot. quæst. 3. Fab. d. 19. Palud. q. 3. Dur. q. 3. Richard. art. 2, quæst. 3. Brulef. quæst. ult. Cajet. Medina, Alvar. Cabrera, Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thoma 3, p. quæst. 24, art. 1 et 2. Val. tom. 4, d. 1, q. 23, p. 2. Becan. tom. 4, cap. 19, quæst. 2. Gran. tom. 4, tract. 16, d. 2. Lugo tom. 1 in 3, p. d. 32. Tann. tom. 4, d. q. 7, dub. 6. Mæratius de incarnat. d. 52.

Quæst. IV. An Filius Dei prædestinatus sit esse homo ? Hic S. Thom. q. 3, art. 2. Bonav. art. 2, q. 2. Palud. q. 3. Dur. q. 3. Ægid. p. 2, q. 2. Richard. art. 2, q. 2. Brulef. q. 3. Cajet. Medina, Cabr. Alvar. Lorca, Suar. Vasq. Ragusa,

Præpos. et alii cum S. Th, 3, p. q. 24, a. 1 et 2. Val. t. 4, d. 1, p. 1, q. 23, p. 2. Becan, tom. 4, cap. 19, q. 1. Gran. tom. 4, tr. 16, d. 2. Lugo t. 1, in 3, p. disp. 32. Tann. tom. 4, d. 1, quæst. 7, dub. 6. Mæratius de incarn. disp. 52.

Rursus in hanc distinctionem veniunt quæstiones distinctionis præcedentis, quæ in eandem considerationem intendit.

DISTINCTIO VIII.

An divina natura debeat dici nata de Virgine?

Conclusio : Divina natura non est de Virgine nata. Nam non est nata de Patre, siquidem non est a Patre genita. Quod autem de Patre natum non est, neque de Virgine nascitur. Neque obstat Augustinus *lib. de fide ad Petrum, c. 2*, dicens : *Naturam æternam atque divinam temporaliter esse conceptam et natam ex natura humana*. Quoniam hæc verba, identice accipienda sunt de natura, et formaliter de persona Verbi. Item non obstat,

naturam divinam esse incarnatam, et assumpsisse humanitatem de Virgine natam. Quia non est capax hujus denominationis, quod non est capax nativitatis a Patre. Sola autem persona, et non natura divina est capax nativitatis a Patre.

2. Unde persona potest dici bis nata, semel a Patre sine matre, iterum a Patre cum matre. Illustratur ex sanctis Patribus, qui duas Christi nativitates agnoscunt. Sic Augustinus supra : *Unigenitus Deus secundo natus est, ex Patre semel, ex matre semel, et utraque nativitas unius est Filii Dei*. Damascenus lib. 3, cap. 7. *Duas Christinativitates veneremur, unam ex Patre, etc.* Ergo Christus bis, et duplici nativitate natus asserendus est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An natura divina sit natura de Virgine? Ubi, an prædicata naturæ humanæ atque divinæ dicantur mutuo in abstracto per communicationem idiomatum? Hic S. Thom. art. 3. Bonav. art. 1, q. 1. Ægid. p. 2, q. 2. Richard. q. 1. Gabr. q. 1, dub. 3. Alii relati dist. præced. quæst. 2.

Quæst. II. An in Christo sint duæ filiationes reales naturales, altera æterna a Patre, altera temporalis a matre? Hic S. Th. art. 6.

Bonav. art. 2, q. 2 et 3. Scot. Argent. Gabriel q. 1. Ægid. p. 3, q. 2. Richard. art. 1, q. 2. Dur. q. 3. Marsil. q. 7, art. 2. Palud. q. 22. Fab. disp. 21. Cajet. Suar. Vasq. et alii cum S. Th. 3, p. q. 35, art. 5. Valent. tom. 4, disp. 2, q. 2, p. 4. Tan. tom. 4, d. 1, q. 7, dub. 5, a n. 105. Gran. tom. 1, contr. 2, tract. 2, comment. 8, a n. 6.

Quæst. III. An Christus natiuitate temporali sit Filius naturalis Dei et totius Trinitatis? De quo relati dist. 4, quæst. 2.

Christi in *duliam* referunt, quæ sanctitas et excellentia creaturæ adoratur. Cæterum, quia excellentia humanitatis Christi supra alias creaturas altissime assurgit, nolunt eam adorari adoratione duliæ cæteris sanctis communi, sed distinguunt duas species duliæ; aliam quæ in solam venerationem humanitatis Christi; aliam quæ in cultum reliquorum iustorum intendat.

2. Statuendum tamen est, eadem humanitati Christi et Divinitati adorationem exhiberi posse. Nam humanitas Christi bifariam adorari potest, tum propter sanctitatem creatam, tum propter divinam sibi adjunctam. At, quamvis latriæ cultu adorari non possit propter sanctitatem creatam, potest tamen propter sanctitatem increatam et divinam, quæ est objectum formale latriæ. Neque hic cultus in idololatriam declinat, cum in venerationem Divinitatis formaliter intendat, solum materialiter in venerationem creaturæ. Sic Damascenus libro 3, de orthodoxa fide, c. 8. *Unus Christus est Deus perfectus et homo perfectus, quem adoramus cum Patre et Spiritu una adoratione cum incontaminata carne ejus. Non creaturæ venerationem præbentes; non enim ut nudam carnem adoramus, sed ut unitam Deitati.* Quid manifestius? Similiter Augustinus serm. 58, de verbis Domini : *Ego Dominicam carnem imperfectam in Christo humanitatem ideo adoro, quod a*

DISTINCTIO IX.

De adoratione humanitatis Christi.

An humanitati Christi eadem, quæ Deitati, adoratio exhibenda sit, illa scilicet quæ *latria* dicitur et propria Creatoris est, et in venerationem excellentiæ divinæ, servitutemque creaturæ intendens? Sunt enim qui negant : nam humanitas Christi creatura est. Colere autem creaturam cultu latriæ, quo colitur Creator, idololatria censetur. Ideo adorationem humanitatis

Divinitate suscepta et Deitati unita est, ut non alium et alium, sed unum, eundemque Deum et hominem Filium Dei esse confitear. En humanitatem a Divinitate adoratio Augustini non dividit. Quod exemplo sic illustrat : *Velut, si quis purpuram, vel diadema regale inveniat jacens : nunquid eam conabitur adorare? cum vero Rex fuerit indutus, periculum mortis incurrit, si eam cum Rege adorare quis contempserit.* Ita in Christo, etc. Idem habet t. 8, ad illud Psalm. 98. *Adorate scabellum ejus, quoniam sanctum est.* Ubi rationem reddit : nam, qui carnem Christi manducat, illam prius adoratur; sed qui adoratur, non carnem intuetur; sed Deum potius, propter quem adoratur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An virtus latriæ sit theologica? Hic S. Thom. q. 1, art. 4. Bonav. art. 2, q. 3. Ægid. et Rich. q. 3. Aureol. art. 1. Gabriel. Durand. et Paludan. q. 1. Cajet. Aragon et alii interpretes S. Thomæ 2, 2, q. 81, art. 5. Suarez tom. 1, de religione, lib. 3, c. 3. Azor t. 1, lib. 9, c. 10. Valent. tom. 3, disput. 6, q. 1, p. 1. Tanner. tom. 3, disp. 5, q. 1, dub. 2. Torres 2, 2, disp. 60, dub. 2.

Quæst. II. An humanitas Christi

sit adoranda adoratione latriæ? Hic S. Th. q. 1, art. 6. Bonav. art. 1, q. 1. Scot. Argent. Gabr. Brulef. q. 1. Ægid. p. 2, q. 1. Richard. art. 2, q. 1. Marsil. q. 8, art. 2. Dur. q. 2. Fab. disp. 22. Cajet. Medina, Cabrera, Lorca, Alvar. Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 25, art. 1 et 2. Val. t. 4, disp. 1, q. 24, p. 1. Gran. tom. 4, contr. 1, tract. ult. disp. 2. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 34, sect. 2. Tann. tom. 4, disput. 1, q. 7, dub. 7. Vualdens. tom. 1, de Sacr. c. 119. Mærat. de incarn. disp. 53, sect. 2.

Quæst. III. An humanitas Christi possit etiam adorari adoratione dulciæ, aut hyperdulciæ distincta a latria? Hic Paludan. q. 2. Fab. disp. 22, c. 4 et 4. Almain. q. 1. Aur. art. 3. Valent. tom. 4, disp. 1, q. 2, p. 1. Gran. tom. 4, contr. 1, tract. ult. disp. 2. Lugo t. 1, in 3, p. disp. 35, sect. 3. Tanner. tom. 4, disp. 1, q. 7, dub. 7. Mirandul. Apolog. q. 3. Corduba lib. 1, q. 5, dub. 3. Canisius, lib. 5, de Beata Virg. c. 15. Suar. t. 1, in 3, p. disp. 53, sect. 2 et 3. Vasq. disp. 96 et lib. 1, de ador. disp. 4, c. 4. Mærat. de incarnatione, disp. 53, sect. 3.

Quæst. IV. An et qua adoratione possint adorari Virgo beata et Sancti Ecclesiæ? Hic S. Th. q. 1, art. 8 et 10. Bonav. art. 1, q. 3 et 5. Ægid. p. 2, q. 4 et 5. Richard. art. 2, q. 4 et 5. Brulef. q. 3 et 5. Durand. q. 2. Aur. art. 3. Cajet. Medina, Alvar. Cabrera, Lorca,

Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 25, art. 5. Val. tom. 2, disp. 1, q. 24. p. 2. Gran. tom. 4, contr. 1, tr. ult. disp. 3. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 35. Tann. tom. 4, disp. 1, q. 7, dub. 7, a n. 136. Mærat. de incarn. disp. 55.

Quæst. V. An et quæ adoratio debeatur Cruci Christi, imaginibus et Reliquiis Sanctorum? Hic S. Thom. q. 1, art. 7 et 9. Bonav. art. 1, q. 2 et 4. Ægid. p. 2, q. 2 et 3. Richard. art. 2, q. 2 et 3. Gab. q. 1, art. 2. Bassol. art. 2. Fab. disp. 22, c. 5 et seq. Durand. q. 2 et 3. Cajet. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 25, art. 3, 4 et 6. Val. t. 4, disp. 1, q. 24, p. 2. Gran. tom. 4, contr. 1, tract. ult. disput. 4 et 5. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 36 et 37. Mæreat. de incarn. disp. 54.

Quæst. VI. An creaturæ irrationes possint adorari absque idololatria? Hic S. Thom. q. 2, art. 7. Cajet. Medin. Alvar. Cabrera, Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, et alii p. q. 25, art. 6. Gran. tom. 4, contr. 1, tr. ult. disp. ult. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 37, sect. 1. Mærat. de incarn. disp. 54, sect. 4.

Quæst. VII. An specialis cultus latriæ possit exhiberi Patri, aut Filio, aut Spiritui sancto, qui non exhibetur aliis personis divinis? Hic S. Th. q. 1, a. 16. Granad. tom. 4. contr. 1, tr. 5, disp. 4.

Quæst. VIII. An actibus mere internis possit exhiberi adoratio? Hic

Dur. q. 1. Suar. t. 1, in 3, p. disp. 51. Vasq. disp. 93. et lib. 1, de adoratione disp. 1, c. 4. Lugo disp. 33, sect. 2. Granad. tom. 4. contr. 1, tr. ult. d. 1. Val. tom. 3, disp. 6, q. 3, p. 1. Bellarm. lib. 1, de cultu Sanct. c. 12. Lorca in 3, p. disp. 87, dub. 3. Tann. tom. 3, disp. 5, q. 1, dub. 3.

DISTINCTIO X.

An Christus, secundum quod homo, sit persona, vel aliquid?

Tria indagantur in hac distinctione. Primo: an Christus secundum quod homo, sit persona? Secundo: an secundum quod homo, sit Filius adoptivus? Tertio: an secundum quod homo, sit prædestinatus ratione personalitatis divinæ, an ratione naturæ humanæ?

2. In prima quæstione, Christum secundum quod homo, esse personam, probatur: Christus, secundum quod homo, est aliquid. Non accidens. Ergo substantia. Non substantia irrationalis. Ergo rationalis. At persona est substantiæ rationalis

individua substantia. Ergo secundum quod homo, est persona. Secundo : Christus secundum quod homo, est prædestinatus, ut sit Filius Dei. At sola persona potest esse Filius Dei, ergo secundum quod homo est persona. At pro sententia negante sic arguitur : Christus secundum quod homo non est Deus. Ergo secundum quod homo non est persona. Nam secundum quod homo, non est quarta persona superaddita Trinitati. Ergo, si est persona, erit una ex personis Trinitatis. At quævis persona ex personis Trinitatis est Deus. Ergo, si secundum, quod homo est persona, secundum quod homo est Deus.

3. Conclusio est : Christus secundum quod homo, non est persona in sensu reduplicativo et formali ; secus in sensu specificativo et materiali. Nam, ut notat Magister, vox illa, *secundum*, utrumque sensum, multiplicem admittit. Christum secundum quod homo, in sensu reduplicativo et formali esse personam ; non est aliud quam ab humanitate formaliter (quam exprimit sensus reduplicativus, et a Divinitate distinguit) esse personam : Christum vero secundum quod homo in sensu specificativo et materiali esse personam, non est aliud, quam Christum, ut subsistentem in natura humana, esse personam. At Christus ab humanitate non est persona ; quia ab humanitate neque est persona personalitate creata, neque increata, cum neutram inducat ; subsistens vero

in natura humana reipsa persona est, quia subsistit personalitate Verbi. Ergo non est persona reduplicative, et est persona specificative.

4. Ad primum, pro sententia affirmante respondetur : Potest Christus, secundum quod homo, esse substantia rationalis etiam reduplicative, et non esse persona, quia animus unitus corpori est substantia rationalis formaliter, et non est persona. Quia præterea requiritur, ut sit subsistens per se. At Christus ab humanitate formaliter non est subsistens per se. Ad secundum, Christus secundum, quod homo, est prædestinatus Filius Dei in sensu specificativo et materiali ; non vero in reduplicativo et formali. Ad argumentum sententiæ negantis respondetur : Si Christus, secundum quod homo, in sensu reduplicativo et formali esset persona, etiam secundum quod homo esset Deus, secus vero in sensu reduplicativo et materiali.

5. In secunda quaestione conclusio est : Christus secundum quod homo, non est Filius adoptivus, sed naturalis. Dicitur Filius naturalis, non quod natura, seu essentia sit Filius : sed quod natiuitate et origine Filius est. Probat : quia Filius adoptivus est, qui cum non esset Filius Patris, adoptione, seu voluntate sit Filius ; sicut nos, qui cum essemus Filii iræ, per gratiam facti sumus Filii Dei. At Christus, secundum quod homo, semper ac necessario est, ac fuit

Filius. Ergo non est adoptivus. Accedunt Ecclesiæ Patres id testantissime tradentes. Aug. tract. 82, in Joan. *Nos sumus Filii Dei gratia, non natura : unigenitus autem natura, non gratia. An hoc etiam in ipso Filio ad hominem referendum est? Ita sane.* Hieron. lib. 1, in c. 1. Epist. ad Eph. *Christus quidem natura Filius est, nos vero adoptione. Ille nunquam non fuit Filius, nos antequam essemus, prædestinati sumus, et spiritus adoptionis accepimus.* Hilarius lib. 3, de Trinitate : *Non solo nomine contestatus est se esse Filium Dei; sed etiam proprietate. Nos sumus Filii Dei, sed non talis hic Filius. Hic enim verus et proprius est Filius, origine, non adoptione; veritate, non nuncupatione; nativitate, non creatione.* Ambrosius lib. 1, de fide cap. 9. *Christus Filius est, non per adoptionem, sed per naturam.*

6. Opponitur : Christus non est Filius Virginis natura. Ergo Filius gratia, ac per consequens adoptivus. Antecedens probatur : Quia non est Filius Virginis natura humana, neque divina, cum potuerit non esse Filius. Respondetur : Christus etiam Virginis est Filius naturalis et non adoptivus. Nam est naturaliter Filius, juxta illud Augustini de fide ad Patrum, c. 2. *Factus est naturaliter Filius hominis, qui est naturaliter Filius Dei.* Unde est Filius natura, non natura sumpta pro essentia, sed sumpta pro nativitate et naturali conjunctione. Item, est Filius gratia, non

gratia adoptionis, seu electionis, facta Christo a Virgine ; sed gratia nativitatis et conjunctionis naturalis facta Virgini a Deo : quia potuit esse Christus, quin nasceretur ex Virgine et gratia Dei fuit, ut Virgo esset Mater Christi.

7. In tertia quæstione est conclusio : Christus est prædestinatus Filius Dei quoad personam et quoad naturam humanam. Est prædestinata persona, quia assumens humanitatem destinata fuit in filiationem Dei, tanquam in finem, cum posset destinatio talis assumptionis alium finem respicere. Est prædestinata natura humana, quia producta fuit, ut assumeretur a Filio Dei.

QUESTIONES.

Quæst. I. Quid importet in recto Christus secundum quod homo, an personalitatem divinam, an naturam humanam, ut eo affirmetur, vel negetur Christum secundum quod homo est, esse personam et Deum? Hic S. Thomas q. 1, art. 1 et seq. Bonav. art. 1, q. 1. Ægid. Richard. Brulef. Gabr. Durand. q. 1. Alii relati dist. 7, q. 1.

Quæst. II. An Christus secundum quod homo, sit Filius adoptivus, an naturalis duntaxat? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bonav. art. 2, q. 1. Scot. Ægid. Gabr. et Argent. q. 1. Ri-

chard. art. 2, q. 1. Dur. q. 2. Fab. disp. 28. Aureol. art. 3. Alii relati dist. 4. quæst. 2.

Quæst. III. An justi sint filii adoptivi Christi? Hic S. Thom. q. 1, art. 10. Bonav. art. 2, q. 3. Ægid. p. 2, q.... Richard. art. 3, q. 2. Brulef. q. 7. Nec plures alii ex professo.

Quæst. IV. An justis conveniat filiatio adoptiva per gratiam justificantem, absque novo favore superaddito gratiæ? Hic Bonav. art. 2, q. 2. Durand. q. 2. Alii relati lib. 3, dist. 19, q. 10.

Quæst. V. An si possibilis esset substantia supernaturalis naturaliter sancta et beata, competeret illi filiatio adoptiva, an naturalis? Hic Durand. q. 2. Nos de ente supernaturali, disp. 23, sect. ult. Torres p. 1, q. 63, art. 1, dub. 2.

Quæst. VI. An Christus secundum personalitatem divinam, aut naturam humanam sit prædestinatus esse Filius Dei, aut solum exaltari tanquam Filius? Hic S. Thomas q. 2, art. 1. Gabr. q. 1. Alii relati dist. 7, q. 3 et 4.

Quæst. VII. An prædestinatio Christi sit causa nostræ prædestinationis? Hic S. Thom. q. 2, art. 3. Dur. q. 3. Cajetan. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suar, Vasquez, Raguza, Præpos. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 24, art. 3 et 4. Alii relati lib. 1, d. 44, q. 9.

DISTINCTIO XI.

Utrum Christus sit creatura, vel creatus, vel factus?

Conclusio est: Christus absolute et simpliciter non est creatura, vel creatus, vel factus; secus vero cum addito: Christus secundum naturam humanam. Quare Augustini monitum est lib. 1, de Trinit. c. 13. *Cum de Christo loquimur, quid secundum quid et propter quid dicatur, prudens et diligens, ac pius lector intelligere debet.* Priorem partem conclusionis probat primo Augustinus *ibidem*, cap. 6 et lib. 83, qq. q. 67. Omnis creatura absolute facta est per Christum, juxta illud Joannis 1. *Omnia per ipsum facta sunt.* At Christus absolute non est factus per seipsum. Ergo Christus absolute non est creatura. Secundo: Ambrosius lib. 1, de fide, c. 6. Evangelium mandatum est, Marci ult. prædicari universæ creaturæ, Christo autem prædicari mandatum non est. Tertio: idem Ambrosius *ibidem*: *Omnis creatura, juxta Apost. Rom. 6, vanitatis subiecta est.* Christus autem non est vanitati subiectus. Unde detestanda est perfidia Arii contententis, Chris-

tum esse puram creaturam. Qui tamen suæ pertinaciæ pœnas luens effudit viscera, atque crepuit medius, prostratus in faciem.

2. Posteriorem partem probat Ambrosius *lib. 1, de fide, c. 6*, licet Filius Dei, qua Deus, non sit factus, sed natus : tamen secundum carnem homo factus est, juxta illud Apostoli Gal. 4. *Misit Deus Filium suum, factum ex muliere*. At esse factum et esse creatum, seu creaturam, idem est. Ergo Christus secundum carnem creatus, seu creatura est. Itaque, ne factura, seu creatura Divinitati adscribatur non est dicendus Christus absolute creatus, sed cum addito, *secundum carnem*, aut *secundum humanitatem* ut monet Ambros. Nam ut addit *cap. 7. Absurdum est creaturam in Creatore concedere*.

3. Neque valet arguere, Christum esse absolute creaturam : quia creatura est secundum naturam humanam. Nam mala est argumentatio a prædicato secundum quid, ad prædicatum simpliciter, sive a locutione tropica ad locutionem absolutam et non tropicam, ut Æthiopem esse absolute album, quia secundum dentes albus est. Item, non valet Apostolum Galat. 4, *supra* et alios Scriptores interdum Christum absque addito non solum natum, sed etiam factum proferre. Quia brevitatis causa additamentum omittitur. Absque illo tamen non est intelligenda locutio, ut in eis locis exponunt frequenter Patres.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Christus absolute an cum addito, qua homo, dicatur creatura? Hic S. Th. q. 1. Bonavent. art. 2, q. 1. Scot. Argent. Richard. Durand. Gabr. Palud. et Aur. q. 1. Fab. dist. 24 et 25. Cajet. Med. Alvar. Cabr. Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa, Præpos. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 16, art. 8. Val. tom. 4, d. 1, q. 16, p. 2. Granad. tom. 4, contr. 1, tract. 11, disp. 3. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 8, sect. 4. Tann. tom. 4, disp. 1, q. 6, dub. 2. Becann. tom. 4, cap. 7, q. 2. Mærat. de incarn. disp. 38, sect. 4.

Quæst. II. An et quomodo detur communicatio idiomatum inter prædicata naturæ divinæ et humanæ? Hic S. Thom. art. 4. Durand. q. 2. Fab. disp. 24, c. 1. Scot. q. 1. Alii relati d. 7, q. 2.

Quæst. III. An Christus incepit esse? Hic Bonav. art. 2, q. 3. Scot. q. 3. Fab. d. 26. Richard. art. 3, q. 1. Brulef. q. 5. Alii referendi dist. seq. q. 1.

Quæst. IV. An humanitas sit omnipotens, aut creatrix omnium ab omnipotentia Dei, sicut est subsistens et sancta a subsistentia et sanctitate Dei? Hic Gabr. q. 1. Cajet. Medin. Cabr. Alvar. Lor. Suar. Vasq. Rag. Præp. Syl. et alii cum S. T. 3, p. q. 13, ar. 1. Val. tom. 4, d. 1, q. 13, p. 1. Becan. tom 4, c.

10, q. 1. Granad. tom. 4, tr. 9, d. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 16, n. 11 et seq. Tan. tom. 4, d. 1, q. 5, d. 7. Mærat. de incarn. d. 31. Item relati d. 7, q. 2.

Quæst. V. An Christus sit prædestinatus ad filiationem Dei? Hic Bonav. art. 1, q. 1. Brulef. q. 1. Alii relati d. 7, q. 3 et 4.

Quæst. VI. An Christus sit causa nostræ prædestinationis? Hic Bonav. art. 3, q. 1. Brulef. q. 3. Alii relati dist. præced. q. 7.

DISTINCTIO XII.

*An homo ille semper fuerit, vel
cœperit esse?*

Hæc distinctio quatuor quæstiones complectitur. Prima est : an Christum cœperit esse? Secunda : an Deus potuit assumere aliam naturam humanam ex descendantibus ab Adamo, aut aliunde, quam ab Adamo descendantem? Tertia : an Christus potuit peccare deperdendo unionem hypostaticam et divinitatem, sicut potest justus peccare deperdendo justitiam?

Quarta : an potuit assumi a Deo natura humana in sexu muliebri?

2. In prima quæstione conclusio est : Christus, qua Deus semper fuit et esse non cœpit : qua homo vero cœpit esse, semper non fuit. Probatur : Deus semper fuit, natura humana vero non fuit semper. Ergo Christus, qua Deus, semper fuit : qua homo vero semper non fuit. Item, pleraque testimonia Christum prædicant incipientem esse ; pleraque semper existentem et non incipientem. Hæc autem aliter componi non possunt, nisi alia Christo qua Deo, alia qua homini adscribantur. Ergo qua homo incepit esse, non vero qua Deus. Christum cœpisse esse, habet Augustinus tract. 105, in Joannem : *Priusquam mundus esset, nec nos eramus, nec ipse mediator Dei et hominum homo Christus Jesus.* Item tr. 106 et aliis in locis. At semper existentem proponit se Christus Jo. 8, dicens, se esse principium et fuisse ante Abraham. Item Glossa Matth. 2, dicens quod puer Christus creavit stellas.

3. In secunda quæstione est conclusio : Potuit Deus assumere aliam humanitatem descendantem ab Adamo et aliam ab Adamo non descendantem, sed immediate a solo Deo formatam, seu productam. Probatur ex Augustino lib. 13, de Trinit. cap. 18 et 19. Deus libere et gratuito hanc humanitatem assumpsit. Ergo posset aliam, quam vellet, similiter assumere. *Potuit itaque Deus hominem*, ait Augusti-

nus, *aliunde suscipere, in quo esset mediator Dei et hominum, non de genere Adam, sicut ipsum non de genere alicujus creavit.* Cæterum congruentius fuit, de genere Adami humanitatem suscipere, ut de ipso genere, quod inimicus vicerat, vinceretur.

4. In tertia quæstione sit conclusio : Persona Christi, qua hominis, non potuit peccare et Divinitatem deperdere : item, neque natura humana Verbo conjuncta ; secus vero a Verbo divisa. Itaque, ut naturæ humanæ conveniat potentia peccandi, cogitari debet a Verbo separata : nam aliter impeccabilis est. Hæc Magister non probat : quia censet esse absque ambiguitate certa.

5. Sed opponunt nonnulli : Christus est liberi arbitrii. At liberum arbitrium in bonum et malum flecti potest. Secundo : illud Eccles. 31. *Qui potuit transgredi et non est transgressus, facere malum et non fecit.* Quod de Christo etiam dicendum est. Ad primum respondetur. Potest esse liberum arbitrium et impeccabile, ut constat in beatis. Ergo etiam in Christo, in quo unionem cum Verbo alteriora munera sectantur, quam in beatis visionem. Ad secundum : Illud testimonium non est dictum de Christo, sed de membris ipsius. Aut pars de Christo, pars de membris ; scilicet, de Christo, quod non est transgressus, non fecit malum, de membris vero, quod potuerunt.

6. In quarta quæstione conclu-

ditur : Potuit Deus humanitatem suscipere in sexu muliebri ; sed convenientius fuit, illam suscipere in virili. Sic decernit Augustinus tom. 4, lib. 83, qq. quæst. 2, ubi ait, ideo in virili susceptam ; quia hic sexus honorabilior est. Tamen voluisse, ut vir Deus e femina nasceretur : ut caro etiam muliebris, scilicet ex Virgine extracta susciperetur a Verbo et ea ratione in utroque sexu fieret redemptio peccati.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Christus incepit esse ? Hic S. Th. Palud. et Durand. q. 1. Cajet. Medina, Alvar. Gabriel, Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. Silv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 16, art. 9. Val. tom. 4, disp. 1, q. 16, p. 2. Gran. to. 4, contr. 1, tr. 11, d. 3. Tann. tom. 4, disp. 1, q. 6, dub. 2. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 23, sect. 6. Becan. tom. 4, c. 7, qu. 2. Mærat. de incarnat disp. 38, sect. 5. Alii relati dist. præced. quæst. 3.

Quæst. II. An Christus ex vi unionis hypostaticæ sit omnipotens elicere peccatum cum unione hypostatica conjunctum ? Hic S. Th. q. 2. Bonav. art. 2, q. 1. Scot. Agent. Gabr. Brulef. q. 1. Richard. art. 2. Dur. q. 2. Fab. d. 27. Au

reol. art. 1. Palud. qu. 2. Alii relati dist. 1, qu. 7.

Quæst. III. An humanitas unita Verbo, seclusa visione beata, possit divinitus deperdere unionem hypostaticam per peccatum? Hic Gabr. q. 1. Palud. qu. 2. Suar. tom. 1, in 3, p. d. 33, sect. 2. Vasq. d. 61, c. 6 et 7. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 26, sect. 5. Mærat. de incarn. d. 33. Moncæus d. 9, c. 4. Gran. tom. 4, contr. 1, tr. 19, d. 2, n. 16 et seq. Tann. tom. 4, d. 1, q. 5, dub. 8, assert. 2. Albertinus tom. 1, ex 5, princ. corol. 3.

Quæst. IV. Quomodo cum impeccabilitate Christi componatur libertas adimplendi præceptum mortis? De quo Granad. tom. 4, tract. 13, d. 3. Mærat. de incarnat. d. 44, sect. 1 et 2. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 26, sect. 61 et seq. Suar. tom. 1, in 3, p. d. 37. Vasquez d. 74. Val. tom. 4, d... q. 15, p. 3. Lessius de prædest. Christi, sect. 3. Moncæus d. 9, cap. 6 et seq. Gran. tom. 4, contr. 1, tract. 13, d. 3. Becan. tom. 4, cap. 13, quæst. 2. Tann. tom. 4, d. 1, q. 6, dub. 4. Albert. tom. 4, princip. 5, corol. 3. Cabr. 3, p. q. 18, art. 4, d. 4. Lorca in 3, p. d. 63. Fonseca 6. Mer. c. 2, q. 5.

Quæst. V. An Christus possit admittere imperfectionem moralem agens actus imperfectiores, perfectioribus relictis? De quo soli recentiores Societatis, Lugo tom. 1, in 3, part. dist. 26, sect. 10 et 11. Ex professo attingunt Suar. tom. 1, in 3, part. 37, sect. 3, §

Quomodo autem et sect. 4, § Advertendum secundo. Vasquez dist. 74, num. 36. Valent. tom. 4, d. 1, qu. 19, p. 2, circa finem. Salas, tom. 1, in 1, 2, tract. 2, d. 7, sect. 8, in fine.

Quæst. VI. An sit possibile arbitrium creatum, quod seclusa gratia unionis, aut visionis beatæ sit ex se impeccabile? Hic Aureol. art. 1. Scot. et alii Interpretes Magistri relati q. 2. Alii relati lib. 2, dist. 5, q. 12.

DISTINCTIO XIII.

Si Christus secundum naturam hominis in sapientia et gratia proficere potuit, vel profecit?

Præmittitur, Christum ab instanti conceptionis fuisse plenum sapientia et gratia. Tum quia, juxta Apostolum ad Coloss. 2. *In ipse habitat plenitudo Divinitatis corporaliter.* Quod exponens Augustinus epist. 57, ad Dardanum, ait: *Ita vero habitat, quod omni gratia plena est.* Tum, quia cæteris justis datus est spiritus gratiæ et sapientiæ cum mensura; Christo vero

sine mensura datus est. Si autem plenus non esset gratia et sapientia Christus, accepisset spiritum gratiæ cum mensura. Tum quia Christus est caput, de cujus plenitudine omnes accepimus. Sicut enim ex capite derivantur spiritus vitæ in membra, in eoque sunt omnes sensus humani, visus, auditus, gustus, olfactus et tactus, cum in membris solus inveniatu tactus; sic in Christo existit omnis plenitudo gratiarum, e qua sua pars unicuique membro descendit. Tum, quia Christus ab instanti conceptionis prædicatur vir perfectus. Hierem. 31. *Mulier circumdabit virum*. Id autem denotat plenitudinem sapientiæ et gratiæ, qua præventus fuit. Nunc igitur difficultas est, an Christus cremento ætatis aliquod gratiæ, aut sapientiæ crementum suscepit?

2. Conclusio est : Christus in se ab instanti conceptionis nullum argumentum gratiæ aut sapientiæ suscepit. Primo : quia tanta fuit in Christo homine plenitudo sapientiæ et gratiæ, ut major esse non possit, sicut tanta est dignitas, ut altior esse non possit. Secundo : quia Christus prædicatur ab instanti conceptionis vir perfectus. Ergo, sicut vir nullum capit crementum corporis, ita Christus nullum crementum sapientiæ et gratiæ. Alias Christi sapientia et gratia non virilis et adulta, sed adolescens esset prædicanda. Tercio : quia spiritus datus est ei absque mensura. At non esset absque

mensura, si continuo augesceret sapientia et gratia.

3. Opponitur primo illud Lucae, 2 : *Jesus proficiebat sapientia, ætate et gratia apud Deum et homines*. Secundo : Ambrosius in lib. de incarnationis Dominicæ Sacramento, c. 7. dicens, in Christo esse duplicem sensum, geminamque sapientiam; alteram divinam, quæ augmenti expers est; alteram humanam, quæ proficiebat in Christo et secundum quam puer patrem et matrem ignorabat, juxta illud Isaïæ 8. *Priusquam sciat puer vocare patrem, aut matrem, accipiet spolia Samariæ*. Ad primum respondetur cum Gregorio apud Glosam, seu cum Beda hom. 11, super Lucam, Christus non proficiebat in se sapientia et gratia; sed in aliis. Tum, quia aliis erat quotidie manifestior. Tum, quia in aliis novos quotidie profectus operabatur : sicut sapientia et gratia Prælati proficere dicitur, cum novos profectus in subditis operatur. Ad secundum admittenda est duplex sapientia in Christo : sicut duplex natura et sanctitas cum unitate personæ. Altera increata inconveniens Christo, qua Deo; altera creata et infusa, conveniens Christo, qua homini. At vero utraque sine augmento successivo et intrinseco agnoscenda est : quia tale augmentum diffitetur Ecclesia. Unde Ambrosius de augmento extrinseco quoad manifestationem et operationem in aliis factam exponendus est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Christus, qua homo, fuerit sanctus sanctitate increata? Hic S. Thom. qu. 3, art. 1. Bonaventur. artic. 2, quæst. 1. Richard. Palud. Argent. qu. 1. Fab. distinct. 28. Aureol. art. 1. Alii relati dist. 3, qu. 8.

Quæst. II. An sanctitas increata humanitatis sit personalitas Verbi, an natura divina, an utraque? Hic Bonavent. art. 2, qu. 1. Faber. dist. 28. Alii relati dist. 1, qu. 9.

Quæst. III. An præter sanctitatem increatam sanctus fuerit per gratiam habitualement creatam? Hic S. Thom. qu. 1, art. 1. Bonavent. art. 2, qu. 1. Scotus, Gabr. Palud. Argent. Brulef. Guillelm. q. 1. Richard. art. 2, qu. 1. Fab. d. 28. Aur. art. 1. Dur. quæst. 1. Cajet. Medina, Cabr. Alvar. Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 7, art. 1. Val. tom. 4, d. 1, q. 7, p. 1. Becan. tom. 4, cap. 8, q. 1. Granad. tom. 4, controvers. 1, tract. 7, d. 2. Tann. tom. 4, d. 1, q. 5, dub. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 16, sect. 5. Mærat. de incarnat. disp. 23, sect. 4.

Quæst. IV. An gratia creata conveniat Christo ab instanti conceptionis et connaturalis ei sit? Hic Bonav. art. 1, qu. 3. Richard et Brulef. q. 3. Alii relati dist. 3, q. 7.

Quæst. V. An gratia creata o-

tuerit augeri in Christo? Hic S. Thomas q. 1, art. 2. Bonav. art. 1, q. 2. Gabr. qu. 1. Scot. qu. 2. Fab. dist. 29. Durand. q. 1. Cajet. Medina, Alvarez, Cabrera, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præposit. et alii cum S. Th. 3, p. quæst. 7, art. 12. Valent. tom. 4, dist. 1, quæst. 7, p. 2. Becan. tom. 4, cap. 8, quæst. 4. Granad. tom. 4, tract. 7, dist. 4. Tann. tom. 4, dist. 1, quæst. 5, dub. 1. Lugo tom. 1, in 3, part. dist. 16, sect. 6. Mærat. de incarnat. dist. 23, sect. 5.

Quæst. VI. An gratia creata fuerit intentione infinita? Hic S. Th. qu. 1, art. 2. Bonavent. art. 1. qu. 2. Richard. qu. 2. Argent. qu. 1, art. 3. Gabr. qu. 1. Scot. q. 1 et 2. Fab. d. 29. Aur. art. 3. Dur. q. 1. Cajet. Medina, Alvar. Cabrera, Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa, Præposit. et alii cum S. Th. 3, p. q. 7, art. 11. Val. tom. 4, d. 1, q. 7, p. 2. Becan. tom. 4, c. 8, q. 3. Gran. tom. 4, contr. 1, tr. 7, d. 4. Tann. tom. 4, d. 1, q. 5, dub. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 16, sect. 6. Mæratius de incarnat. d. 23, sect. 4.

Quæst. VII. An gratia creata dimanet physice a gratia unionis? Hic S. Thom. qu. 3, art. 2. Alii relati d. 4, q. 3.

Quæst. VIII. An gratia Christi fuerit gratia capitis? Hic S. Thom. quæst. 2. art. 1. Bonavent. art. 2. qu. 1. Richard. Gabriel et Argent. quæst. 1. Aureol. art. 2. Durand. quæst. 2. Cajetan. Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præpos. Syl. et alii

cum S. Thom. 3, part. qu. 8. art. 1. Valent. tom. 4, d. 1, quæst. 8, part. 1. Becan. tom. 4. cap. 20, qu. 1. Granad. tom. 4, controvers. 1. tr. 7, dist. 6. Tanner. tom. 4, dist. 1, quæst. 5, dub. 2. Lugo tom. 4, in 3, p. d. 17. Mærat. de incarnat. disp. 24. sect. 3.

Quæst. IX. An Christus fuerit caput Angelorum et omnium hominum? Hic S. Thom. quæst. 2, art. 2. Bonavent. Richard. art... qu. 3. Brulef. q. 6. Gabr. q. 1. Cajetan. Medina, Alvarez, Cabrera, Suarez, Vasquez, Lorca, Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 8, art. 3 et 4. Val. tom. 4, d. 1, q. 8, p. 2 et 3. Becan. tom. 4. c. 20, q. 2 et 3. Gran. t. 4, contr. 1, tr. 7, disp. 6. Tann. tom. 4, d. 1, qu. 5, dub. 2. Lugo tom. 4, in 3, p. d. 17. Mærat. de incarnat. disp. 24, sect. 4.

Quæst. X. An Christus sit caput aliorum per gratiam increatam, aut creatam? Ubi, an purus homo per gratiam creatam possit in alios gratiam influere? Hic S. Thomas q. 3, art. 2. Bonav. art. 2, q. 2. Richard. art. 3. Cajetan. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 8, art. 5 et 6. Valentia tom. 4, d. 1, q. 7, p. 3. Becan. tom. 4, cap. 20, q. 4. Gran. tom. 4, contr. 1, tr. 7, disp. 6 et 7. Tannerus tom. 4, d. 1, q. 5, dub. 2. Lugo tom. 4, in 3, p. d. 17. Mærat. de incarnat. d. 24, sect. 5.

Quæst. XI. An gratiam Christi sectatæ sunt omnes virtutes theo-

logicæ et morales? Eisque eguerit Christus ad actus supernaturales? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Palud. q. 2. Cajetan. Med. Alvar. Cabr. Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, Præposit. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 7, art. 2, et sequenti. Val. tom. 4. d. 1, q. 7, part. 3. Becan. tom. 4, c. 8, q. 7, 8 et 9. Granad. tom. 4, controvers. 1, tract. 7, dist. 5. Tannerus tom. 4, disp. 1, quæst. 5, dub. 1. Lugo tom. 4, in 3, part. dist. 16, sect. 7. Mærat. de incarnat. dist. 24, sect. 1.

Quæst. XII. An eam gratiam sectata sunt dona et præsertim timoris? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Durand. quæst. 1. Cajetan. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suar. Vasquez, Ragusa, Præposit. et alii cum S. Thom. 3, part. quæst. 8, art. 5 et 6. Valent. tom. 4, dist. 1, quæst. 7, part. 4. Becan. tom. 4, cap. 8, quæst. 10. Gran. tom. 4. contr. 1, tract. 7, disp. 5. Tanner. tom. 4, disp. 1, quæst. 5, dub. 1. Lugo tomo 4, in 3, part. dist. 16, sect. 7. Mærat. de incarnat. dist. 24, sect. 1.

Quæst. XIII. An Christus ab instanti conceptionis habuerit simul cum gratia gloriam, et eam infinitam? Hic Scot. quæst. 3. Aureol. quæst. 2. Faber. dist. 30. Cajetan. Medina, Alvarez, Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thom. 3, part. q. 9, art. 2, et quæst. 10, art. 1. Valent. tom. 4, d. 1, q. 10, p. 1 et 2. Becan. tom. 4, c. 9. q. 2. Gran. tom. 4 contr. 1, tract. 8, d. 2. Tanner. tom. 4. dist. 1, q. 5. Lugo tom. 4, in 3. p.

d. 19, sect. 1 et 2. Mærat. de incarnat. d. 23.

Quæst. XIV. An Christus eguerit auxiliis gratiæ actualis ad actus supernaturales? Hic Aur. q. 3. Becan. t. 4, c. 8, q. 5. Tann. tom. 4, d. 1, q. 5, dub. 1, et tomo 2, d. 1, q. 3, dub. 2 et 3. Suar. tom. 1, in 3, p. d. 18, sect. 4. Vasq. d. 21, n. 51.

Quæst. XV. An Christo provideri possint auxilia gratiæ ad actus præceptos et non præceptos a Deo remissa et debilia, ut difficultate operandi detur impotentia moralis ad illos? De quo nullus disserit. Expendi tamen momentis rationis potest ad impeccabilitatem Christi statuendam, ad quam videtur requiri, ut cum potestate physica eliciendi actus præceptos non detur impotentia moralis, quæ exigit cum defectu operationis moraliter impossibilis conjungi. Conferre possunt, quæ attingunt relati distinct. 13, q. 3.

DISTINCTIO XIV.

Si anima Christi habuerit sapientiam parem cum Deo; et si omnia scit, quæ Deus?

Prima conclusio : Anima Christi novit per scientiam infusam omnia quæ Deus. Cæterum ejus scientia non fuit æqualis scientiæ Dei. Prior pars probatur. Primo : quia ait Jonnes c. 3, datum esse Christo spiritum gratiæ et scientiæ, absque mensura. At, si aliqua essent, quæ non novisset ejus scientia, data esset cum mensura sapientia. Ergo ejus scientia novit omnia. Secundo : quia Fulgentius testatur, animam Christi novisse omnia, ex illo Apostoli ad Coloss. 2. *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi.* Tertio : quia in Christo nullius rei est ignorantia. Esset autem ignorantia, si aliqua ignoraret eorum quæ assequitur scientia Dei. Posterior pars probatur. Quia ad perfectionem scientiæ spectat modus sciendi. At Deus modo perfectiori, scilicet clariori, certiori et magis adæquato et comprehensivo rerum cognovit omnia, quam anima Christi; alias anima Christi com-

prehenderet Deum. Ergo major et perfectior est scientia Dei quam scientia infusa Christi.

2. Contra primam partem hujus conclusionis arguunt nonnulli. Primo : quia si anima Christi novisset omnia, quæ Deus, par esset ejus scientia cum scientia Dei. Secundo : quia David Psalm. 138, ait in persona Christi : *Mirabilis facta est scientia tua ex me, et non potero ad eam*. Quod verum putat Cassiodorus : *Quia assumptus homo divinæ substantiæ non potest æquari, vel in scientia, vel in alio*. Tertio : quia, ait Apostolus 1 Cor. 2. *Nemo novit quæ sunt Dei, nisi Spiritus Dei, qui solus scrutatur omnia, etiam profunda Dei*. Si solus Spiritus Dei scrutatur omnia. Ergo non scientia animæ Christi. Ad primum et secundum respondetur. Anima Christi non potest pervenire ad scientiam parem cum Deo : quia, licet objecta scita paria sint; modus tamen sciendi par non est, sed altior in Deo. Ad tertium : Spiritus Dei, qui solus scrutatur omnia, non est spiritus increatus, sed etiam creatus et infusus, cum mox subjungat Apostolus : *Nos autem Spiritum Dei habemus*. Hic autem Spiritus infusus est Christo absque mensura. Ergo Spiritus infusus est scrutator omnium absque termino et mensura.

3. Secunda conclusio : Anima Christi non novit omnia quæ Deus, practice, seu speculative; hoc est, licet noverit omnia quæ Deus secundum prædicata essentialia eorum et modum etiam, quo fieri

possunt a Deo; tamen non potuit anima Christi efficere omnia. Ratio est, quia non est ei communicata omnipotentia. Tum, quia non expediebat, ne Christi anima putaretur esse Deus. Tum, quia non poterat communicari, sicut scientia : nam anima Christi potest seipsam nosse; non potest autem seipsam creare. Atque adeo capax est accipere omnium scientiam, sed non omnium potentiam. Propterea tamen negandum non est, concessam ei fuisse potentiam supernaturalem ad agendum plura, quæ virtus naturalis animæ Christi agere non potest; nam hujus potentiæ capax est anima Christi.

4. Objicitur Beda *homilia 3, in cap. 1, Lucæ*, asserens, ideo Christum prædicari, ab Angelo magnum futurum; quia potentiam quam Dei Filius ab æterno naturaliter habet, erat ipse accepturus in tempore. Repondetur : Hoc testimonium non est intelligendum de natura, sed de persona hominis in Christo, in quo per communicationem idioma-tum prædicatur de homine omnipotentia Dei, eaque in tempore futura dicitur : quia, licet existentia omnipotentiae et personæ fuerit æterna; tamen communicatio talis personæ cum natura humana, ad constituendum hominem, eique tribuendum idiomata Dei, non fuit æterna, sed temporalis.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Christus noverit quidquam per scientiam increatam? Hic S. Thom. q. 1, art. 2, de veritat. q. 20, art. 4, opusc. 3, c. 18. Bonavent. Gabriel, Scot. Richard. Durand. Argent. Palud. q. 3, art. 3. Aureol. q. 2. Cajet. Medina, Alvar. Cabrera, Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa, Præp. et alii cum S. Th. 3, p. quæst. 9, art. 1. Valent. tom. 4, quæst. 9, p. 1. Becan. tom. 4, cap. 9. quæst. 1. Granad. tom. 4, contr. 1, tr. 8, d. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 18. Tann. tom. 4, d. 1, q. 5, dub. 3.

Quæst. II. An Christo concessa sit scientia beata et quanta? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonav. Richard. Brulef. q. 3. Palud. q. 1. Aureol. q. 2. Dur. q. 1. Alii relati dist. præced. q. 13.

Quæst. III. An ad scientiam beatam eguerit ex natura rei lumine gloriæ? Hic S. Thom. art. 1, q. 2. Bonav. art. 1, q. 1 et art. 2, q. 1. Scot. q. 1. Fab. d. 32. Palud. q. 1, art. 3. Dur. q. 1. Cajet. Navar. Nazar. Gonzal. Ripa, Zumel, Bann. Mol. Vasq. Arrub. Fasol. Pesant. Præpos. et alii cum S. Th. 1, p. q. 12, art. 5. Suar. 1, p. tr. 1, lib. 2, c. 14. Salas 1, 2, tract. 2, d. 5, sect. 3. Trigos. 1, p. q. 7, art. 1, dub. 4. Val. tom. 1, d. 1, q. 12, p. 3. Tann. tom. 1, d. 2, q. 6, d. 3. Gran.

1, p. contr. 1, tr. 4, d. 6. Alarc. 1, p. tract. 1, d. 3, cap. 1. Herice 1, p. d. 47. Mærat. tom. 1, tr. de Deo, d. 11 et 12. Nos de supernat. d. 35.

Quæst. IV. An eguerit lumine intrinseco de potentia absoluta? Hic S. Thom. art. 1, q. 2. Scot. q. 1. Bassol. q. 1, art. 1. Fab. d. 32, c. 3. Cajet. Bannez, Zum. Nazar. Navarret. Gonzal. Ripa, Vasq. Arrubal, Fasol. Pesant. Præpos. et alii 1, p. q. 12, art. 5. Salas 1, 2, tract. 2, 5, sect. 4. Becan. tom. 1, tract. 2, cap. 9, q. 4. Albert. tom. 2, fol. 23. Aragon. 2, 2, q. 23, art. 2. Suarez 1, p. tr. 1, lib. 2, cap. 16 et lib. 6, de gratia, c. 5. Alvarez de auxil. dist. 67. Ledesma de divin. perfectionib. quæst. 8, sub art. 8, conclus. 2. Sot. in 4, disp. 49, quæst. 2, art. 4. Lorca 1, 2, disp. 39. Montesin. 1, 2, disp. 39, q. 2. Fonseca 9, Metaphys. cap. 1, q. 4, sect. 4. Valent. tom. 1, disp. 1, q. 12, p. 3. Turrian. 2, 2, disp. 38, dub. 2 et disp. 77, dub. 2. Tann. tom. 1, d. 2, q. 6, dub. 3. Gran. tom. 1, de visione, d. 6, sect. 4. Hurtad. 2, 2, disp. 126. Alarcon. 1, p. tr. 1, dist. 3, cap. 4. Mærat. tom. 1, de Deo, d. 12. Antoniüs Perez certam. 6, scholast. cap. 10. Herice 1, p. d. 47. Nos fuse de supernat. dist. 34.

Quæst. V. An intellectus Christi fuerit causa immediata partialis ejus visionis, an solus Deus, aut solum lumen adæquata causa illius? Hic S. Thom. art. 1, q. 2. Scot. q. 1. Fab. d. 32, cap. 2. Gabr.

et Dur. q. 1. Alii relati lib. 2, d. 25, q. 9.

Quæst. VI. An intellectus perfectior cum æquali lumine edat visiones perfectiores, ideoque Angelus perfectiorem, quam Christus? Hic cum Scoto, Fab. dist. 33. Durand. quæst. 1. Alii relati lib. 2, distinct. 9, q. 3.

Quæst. VII. An sit reipsa, aut sit possibilis species impressa ad videndum Deum? Hic Richard. art. 1, q. 3. Tarant. q. 1. Argent. q. 1, art. 1. Carthus. q. 3 et cum Scoto, Faber. d. 34, Cajet. Bannez, Zumel, Ripa, Nazar. Navaret. Vasquez, Arrub. Fasol. et alii cum S. Thom. 1, p. q. 12, art. 2. Palat. in 1, dist. 1, d. 4. Rada contrav. 10, art. 1. Suar. 1, p. tr. 1, lib. 2, c. 13, in Metaph. d. 30, sect. 11, a n. 27, ad. 33 et 3, p. tom. 1, disp. 29, sect. 2. Valentia tom. 1, d. 1, q. 12, p. 2. Salas 1, 2, tract. 2, d. 5, sect. 2. Becan. tom. 1, tract. 1, c. 9, q. 2. Sot. in 4, d. 49, quæst. 2, art. 8. Trigos. 1. p. q. 7, art. 1, dub. 6.

Quæst. VIII. An ideo viderit creaturas? Hic S. Thom. quæst. 2, art. 1, quæst. 4, de verit. quæst. 8, art. 4. Bonav. et Richard. art. 2, q. 1. Brulef. quæst. 4. Gabr. q. 1, art. 1. Faber, cum Soto disp. 35. Cajet. Medina, Alvar. Cabrera, Suar. Lorca, Vasq. Ragusa, Præpos. et alii 3, p. q. 10, art. 2 et 3. Item Cajet. Bannez, Zumel, Nazar. Navarr. Gonzalez, Vasquez, Arrubal et Fasol. 1, p. quæst. 12, art. 8. Becan. tom. 1, tract. 1, cap. 9,

quæst. 13. Suarez 1, p. tr. 1, lib. 2, cap. 25. Salas 1, 2, tract. 2, disp. 4, sect. 4. Albertin. tom. 1, fol. 32. Valent. tom. 1, disp. 1, q. 12, p. 6. Fonseca 2. Metaph. cap. 2, quæst. 2, sect. 4. Herice 1, p. d. 31. Alarcon. 1, part. tract. 1, disp. 4, cap. 3. Mærat. tom. 1, tr. de Deo, d. 18. Granad. de visione Dei tract. 6. disp. 1.

Quæst. IX. An potuerit Deum comprehendere? Hic S. Thom. quæst. 1. art. 2, de verit. quæst. 20, art. 5. Bonavent. Scot. Richard. Brulef. quæst. 2. Argent. quæst. 1, art. 1. Alex. 3, part. quæst. 13, memb. 7. Gabr. et Durand. quæst. 1. Alii relati lib. 1, d. 35, quæst. 4.

Quæst. X. An potuerit omnes creaturas in Deo videre? Hic S. Thom. q. 2, art. 2, de verit. q. 8, art. 4, quodlibet 3, q. 2, art. 1. Bonavent. et Richard. art. 2, quæst. 3. Scot et Durand. q. 2. Brulef. q. 6. Faber, d. 35. Gabriel, Aureol. q. 1. Durand. quæst. 2. Cajet. Alvarez, Cabrera, Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 10, art. 2. Item Cajet. Bannez, Zum. Naz. Navarret. Ripa, Gonzal. Vasq. Arrubal, Fasol. Pesant. Præpos. et alii cum S. Thom. 1, p. quæst. 12, art. 8. Suarez 1, p. tract. 1, lib. 2, c. 25. Valent. 1, p. d. 1, quæst. 12, p. 6. Salas 1, 2, tract. 2, d. 3, sect. 7. Albert. tom. 1, q. 4. Theolog. coroll. 4, ex. 1, princip. Ghih. Herice 1, p. disp. 31, cap. 4. Tannerus tom. 1, d. 2, q. 6, dub. 12. Mærat. tract. de Deo, disp. 20. Alarcon. 1, p. tract.

1, disp. 4. Granad. de vis. tract. 5, disp. 13.

Quæst. XI. An potuerit Deum videre nulla visa particulari creatura? Hic Gab. quæst. 1, Bassol, q. 2, art. 2. Richard. art. 2, q. 2. Sotus in 4, d. 49, quæst. 3, conclus. 3. Bannez et Zumel 1, p. q. 12, art. 8, conclus. 5. Nazar. ibidem contr. 2. Navar. 1, p. contr. 43, concl. 12. Valent. 1, p. disp. 1, q. 12, p. 6. Salas 1, 2, tract. 2, disp. 4, sect. 4. Arrubal 1, p. disp. 26, cap. 6. Suar. 1, p. tr. 1, lib. 2, cap. 26, num. 9 et 12. Falsol. 1, p. q. 12, art. 8, dub. 19. Herice 1, p. disp. 51, cap. 6. Tann. tom. 1, disp. 2, q. 6, dub. 11. Alarcon. 1, p. tr. 1, disp. 4, cap. 3.

Quæst. XII. An potuerit per cognitiones elicatas lumine gloriæ discurrere, ex eisque visionem beatam colligere? De quo nos tantum de supernatural. dist. 15.

Quæst. XIII. An præter scientiam beatam habuerit scientiam infusam, qua viderit creata extra Verbum? Hic S. Thom. art. 1, q. 5, de verit. q. 20, art. 2, opusc. 9, cap. 223. Bonavent. art. 1, q. 1. Scot. quæst. 3. Brulef. quæst. 7. Fab. disp. 36. Palud q. 2. Gabriel. q. 1. Aureol. q. 1 et 2. Durand, q. 3. Cajetan. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa, Præpos. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 9, art. 3. Val. tom. 4, disp. 1, q. 9, p. 2 et q. 11, p. 1. Becan. tom. 4, c. 9, q. 3. Gran. tom. 4, contr. 1, tract. 8, disp. 3, sect. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 20, sect. 1. Tanne-

rus tom. 4, disp. 1, quæst. 5, dub. 5. Mærat. de incarnat. disp. 28.

Quæst. XIV. An scientia infusa sit habitus a speciebus supernaturalibus distinctus? Hic S. Th. q. 1, art. 3. Fab. disp. 37. Gab. quæst. 1. Aureol. q. 3, Cajetan. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præpos et alii cum S. Th. 3, p. q. 12, art. 5 et 6. Valent. tom. 4, disp. 1, q. 11, p. 1. Becan. tom. 4, cap. 9, q. 4. Granad. tom. 4, contr. 1, tract. 8, disp. 3, sect. 2. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 20, sect. 4 et 5. Tannerus tom. 4, disp. 1, quæst. 5, dub. 5. Mærat. de incarnat. disp. 27 et 28.

Quæst. XV. Quæ noverit Christus per scientiam infusam? An futura et mysterium Trinitatis? Hic Gabriel quæst. 1. Aureol. quæst. 1 et 3. Durand. q. 3. Cajetan. Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præposit. et alii cum S. Thoma 3, part. quæst. 11, art. 1. Valentia tomo 4, disp. 1, quæst. 11, part. 2. Becan. tomo 4, cap. 9, quæst. 7 et 8. Granad. tom. 4, contr. 1, tract. 8, disp. 3, sect. 4. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 20, sect. 2 et 3. Tanner. tom. 4, disp. 1, q. 5, dub. 5. Mærat. de incarnatione disp. 26.

Quæst. XVI. Qualis fuerit hæc scientia, an discursiva et a phantasmatibus dependens? Hic S. Th. art. 3. Aureol. et Durand. q. 3. Cajetan. Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa, Præpos. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 11, art. 2 et 3. Valent. tom. 4, disp.

1, q. 11, p. 2. Becan. tom. 4, cap. 9, q. 4 et 5. Gran. tom. 4, d. 1, q. 5, dub. 5. Mærat. de incarnatione, disp. 29. Nos de supernat. disp. 55, sect. 5.

Quæst. XVII. An habuerit scientiam acquisitam, in eaque profecerit? Hic S. Thom. art. 3, q. 5, de veritate, q. 20, art. 6. Alexand. 3, p. q. 13, memb. 2. Scot. et Durand. q. 3. Richard. art. 3, q. 2. Brulef. q. 8. Bonavent. art. 3, q. 2. Palud. quæst. 2. Gabriel. quæst. 1. Dur. q. 4. Cajet. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thom. 3, part. q. 9, art. 4 et quæst. 12, art. 2. Valent. tom. 4, quæst. 9, p. 2 et quæst. 12, p. 1. Becan. tom. 4, cap. 9, q. 6. Grana- dus tom. 4, contr. 1, tract. 8, disp. 4. Lugo tom. 1, in 3, part. disp. 24. Tanner. tom. 4, disp. 1, quæst. 5, dub. 6. Mærat. de incar- nat. disp. 30.

Quæst. XVIII. An Christo possi- bilis sit error? De quo dist. seq. q. 2.

Quæst. XIX. An cognitio scien- tiæ beatæ, aut scientiæ infusæ, pos- sit in puro homine divinitus fieri falsa? De quo nos fuse de super- nat. dist. 59, Hurtado 1, 2, disp. 19, ac plures alii.

Quæst. XX. An Christus habue- rit omnipotentiam? Hic S. Th. q. 2, art. 4. Alexand. 1, p. quæst. 21, memb. 1, art. 4. Bonavent. art. 3, quæst. 4. Richard. art. 5, quæst. 1. Brulef. quæst. 9. Guillielm. q. 1. Palud. q. 3, art. 1. Gabr. q. 1. Du-

rand. q. 4. Alii relati dist. 11, quæst. 4.

Quæst. XXI. Ad potentiam obe- dientialem activam ad agendum ef- fectus supernaturales? Hic Bona- vent. in littera dub. 4. Paludan. q. 3, art. 2. Durand. q. 4. Alii relati lib. 1, d. 42, q. 9.

DISTINCTIO XV.

*De hominis defectibus, quos as-
sumpsit Christus in humana na-
tura.*

Defectus hominis dicuntur mala ipsius. Quorum alii sunt corporis, alii defectus animæ. Corporis defec- tus sunt mala quæ anima sentit me- dio corpore : ut fames, sitis, dolor- que sensibilis. Itaque non dicuntur defectus corporis, quod corpus il- los patiatur sine anima : nam, ut ait August. *lib. 12, super Gen. c.* 24, corpus non sentit mala, sed anima per corpus. Dicuntur ergo defectus corporis, quod anima illos experiri non potest, nisi in corpore et per corpus, sensione scilicet cor- poreâ. Alii vero sunt defectus ani- mæ, quos anima experitur indepen-

ter a corpore experientia spirituali et incorporea, ut timorem et tristitiam. Rursus defectus animæ alii sunt defectus culpæ, ut peccatum; alii defectus pœnæ, ut tristitia, ignorantia, difficultas moraliter operandi et similes quæ sine culpa esse possunt.

2. Prima igitur conclusio est : Assumpsit Christus plures defectus corporis et animæ in natura humana, ut ostenderet sibi esse verum corpus et veram animam. Nam Christus assumpsit humanitatem passibilem, in qua experiebatur plura mala corporis et famem, sitim, doloremque sensibilem : item animæ mala, ut timorem et tristitiam. Ergo.

3. Secunda conclusio : Non assumpsit Christus omnes defectus naturæ humanæ; sed eos tantum, qui expediebant ad munus Redemptoris. Nam inprimis non assumpsit defectus culpæ. Deinde, ex defectibus pœnæ non assumpsit ignorantiam et difficultatem bene moraliter operandi, quas homo experitur propter culpam Adæ, si ne culpa personali. Nam, ut ait Augustinus *lib. 3, de lib. arb. c. 18*, ignorantia invincibilis et difficultas bonæ actionis non sunt culpa, sed pœna hominis damnati. Potuerunt quidem hi defectus præcedere in homine ante culpam, quin essent pœna; cæterum, quia reipsa non præcesserunt et solius culpæ causa existunt : ideo inter pœnas recensentur : sicut defectus gratiæ iustificantis pœna est; quia

modo sola culpa caussa est talis defectus, quamvis possit præcedere omnem culpam, quin sit pœna.

4. Objicitur Leo Papa *epist. 10, ad Flavianum et sermon. secundo de Nativitate Domini*, dicens : *Quod Dominus noster in se suscepit omnia infirmitatis nostræ præter peccatum*. Ergo præter peccatum nullus est defectus naturæ humanæ, qui non sit susceptus a Christo. Exponitur Leo; quod suscepit Deus præter peccatum omnes defectus convenientes muneri Redemptoris. Plures enim defectus sunt, quod non suscepit, nec expediebat suscipere, ut ignorantiam, difficultatem bene agendi, variaque morborum genera, a quibus immunis omnino fuit.

5. Tertia conclusio : Defectus naturæ humanæ, dolorem sensibilem, passionem, timorem, tristitiam et similes suscepit Christus cum omni proprietate veros et non putativos et quoad similitudinem solum, ut plerique hæretici effutiverunt. Primo : quia sic testatur sacer Textus Isaïæ 53. *Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit*. Ubi expende illud, *vere*. Secundo : quia sic exponunt Ecclesiæ Patres Scripturas, quæ hos defectus Christo adscribunt, ut illud Psalm. 87. *Repleta est malis anima mea*, hoc est doloribus, ut August. exponit. De quibus agens Hieron. tom. 4, in explicatione fidei ap. Damasum : *Passus est Filius Dei non putative, sed vere*. Item illud Matt. 26 et Joan. 13. *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste*. Quod

exponens Ambros. lib. de fide, cap. 3. *Timet ergo Christus, dum Petrus non timet. Utrumque verum est et rationis plenum.* Item illud Matth. 26 et Marci 14. *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Cujus tristitiæ veritatem probat Augustinus, tom. 8, in expositione 2, ad Ps. 21, ad illud : *Clamabo et non exaudies*, hoc argumento : *Si enim tristis non fuit, cum Evangelista dicat : tristis est anima mea. Ergo et quando dicit, dormivit Jesus, non dormivit; vel quando dicit, manducasse, non manducavit : et ita nihil sanum relinquitur, ut dicatur etiam, quia corpus ejus non erat verum.* En nihil humanitatis potest tribui Christo verum, si hos defectus non tribuimus veros. Tertio, probatur : quia Christus suscepit veram naturam humanam, vereque passibilem et mortalem. Ergo etiam veros defectus sequentes conditionem talis naturæ.

6. His objicitur primo : Augustinus *supra* dicens, Christum vere non timuisse mori : siquidem Paulus non timuit, sed ardebat dissolvi et esse cum Christo. Secundo : Hieronymus *comment. Matthæi* 26, dicens : *Erubescant qui putant, Salvatore timuisse mortem et passionis pavere dixisse : Transeat a me calix iste.* Tertio : Hilarius *lib. 10, de Trinit. ante medium*, tradens, ictus et vulnera sic in Christum incidisse, ut passionis dolorem non incuterent; sicut telum tractum per aerem, vel aquam, aliave corpora doloris incapacia. Respondetur : Hi

Patres non diffitentur in Christo verum timorem, verum dolorem, veramque tristitiam, cum aliis in locis *supra*, hos defectus fateantur veros. Tantum igitur volunt, Christum non sustinuisse illos, sicut nos, vel, quia in Christo non subvertebant rationis imperium, nec eum a rectitudine detrahebant, sicut in nobis : quare in nobis *passiones*, in Christo vero *propassiones* sunt. Secundo : quia nos necessitate et coacti patimur illos; Christus vero voluntate et libera vertendi potestate. Tertio : quia in nobis causa illorum defectuum peccatum est : in Christo vero non est peccatum, sed amor nostræ libertatis a peccato.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Christus suscepit, suscipereve potuerit defectum culpæ? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonav. art. 1, q. 2. Richard. q. 3. Alii relati dist. 1, q. 7 et dist. 12, q. 3.

Quæst. II. An Christus potuerit suscipere ignorantiam, aut errorem? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. et Richard. artic. 2, q. 1. Argentinus q. 1, art. 2. Brulef. q. 4. Fab. disp. 39. Cajet. Medina, Alvar. Cabrera. Lorca, Suar. Vasquez, Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thoma 3, part. q. 15, art. 3. Valent. tom. 4, disp. 1, q. 15, p. 1. Granad. tom. 4, contr. 1, tract. 11,

disp. 3. Lugo tom. 1, in 3, part. disput. 21, sect. 3. Tanner. tom. 4, d. 1, q. 5, dub. 8.

Quæst. III. An Christus potuit habere difficultatem et moralem impotentiam peccandi? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonavent. art. 1, q. 1. Richard. q. 3. Attingunt, Cajet. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suarez, Vasq. Ragusa, Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 14, art. 4. Vi-
de quod attingimus dist. 13, q. 15.

Quæst. IV. An potuit suscipere fomitem peccati? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonavent. art. 1, q. 2. Richard. q. 4. Fab. disp. 30. Cajetan. Medina, Alvarez, Cabr. Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præposit. et alii cum S. Th. 3, p. q. 15, art. 2. Val. tom. 4, d. 1, q. 15, p. 3. Gran. tom. 4, contr. tract. 10, d. 4. Becan. tom. 4, c. 12, q. 5. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 26, sect. 4. Mærat. de incarn. disp. 36. Tann. tom. 4, d. 1, q. 5, dub. 8.

Quæst. V. An suscepit veram tristitiam? Hic S. Th. q. 2, art. 2, de verit. q. 26, art. 8. Alexand. 3, p. q. 5, membr. 2. Bonav. art. 2, q. 2. Scot. Argent. Baccon et Gabr. q. 1. Rich. art. 3, q. 1. Brulef. q. 5. Dur. et Palud. q. 2. Fab. disp. 39. Cajet. Medina, Cabr. Alvar. Lorca, Suar. Vasquez, Ragusa, Præpos. et alii cum S. Thom. q. 15, art. 6. Valent. tom. 4, disp. 1, q. 15, p. 4. Granad. tom. 4, contr. 1, tract. 10, disp. 3. Becan. tom. 4, cap. 12, q. 6 et 7. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 12, sect. 2. Mærat. de incarn. disp. 37.

Tann. tom. 4, disp. 1, q. 5, dub. 8.

Quæst. VI. An timorem et quem? Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonav. in lit. dub. 3. Durand. q. 2. Cajet. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 15, art. 7. Val. tom. 4, d. 1, q. 15, p. 4. Gran. tom. 4, tract. 10, d. 4. Becan. tomo 4, cap. 12, q. 8. Lugo, tom. 1, in 3, p. d. 22, sect. 3. Mærat. de incarnat. d. 37. Tanner. tomo 4, disp. 1, q. 5, dub. 8.

Quæst. VII. An passiones et dolores sensitivi et corporei potuerint esse in Christo intrinsece supernaturales? Nos fuse d. 44, sect. 9 et seq. de supernat. Attingunt Granad. tom. 2, contr. 5, tr. 1, d. 3, n. 8, et contr. 8, tr. 3, disp. 2, n. 19. Salas tom. 2, in 1, 2, tr. 11, disp. 6, sect. 4, n. 55. Molina in concord. disp. 42, Medina 1, 2, q. 63, art. 3, in fine. Lorin in Ps. 83, vers. 3. Lorca de virtut. disp. 16, membr. 3, fine.

Quæst. VIII. An passio et dolor exterior Christi contulerit ad meritum et satisfactionem distinctam a merito et satisfactione effectus interni? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Rich. q. 2. Gabr. Scot. et Dur. q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 35, q. 4.

Quæst. IX. An, et quomodo fuerit communicatio idiomatum inter Deum et hominem, quod defectus naturæ humanæ, et perfectiones oppositas naturæ divinæ? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Alii relati d. 17, q. 2.

Quæst. X. An et quomodo passionibus sensitivæ Christi subjacuerunt ipsius libertati? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. et Rich. q. 3. Gabr. Palud. et Dur. q. 1. Cajet. Med. Cabrer. Alvar. Lorca, Suar. Vasq. Ragusa. Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 14, art. 2 et 3. Valent. tomo 4, disp. 1, q. 14, p. 1. Gran. tom. 4, contr. 1, tr. 10, disp. 4. Mærat. de incarnat. disp. 37. Tanner. tom. 4, disp. 1, q. 5, dub. 8.

conveniebat necessitas, quam solum peccatum induxit. Ratio dubitandi est: quia Christus passus est et mortuus voluntate et non necessitate, scilicet quia ipse voluit. Ergo non accepit necessitatem moriendi.

2. Prima conclusio est: Christus suscepit necessitatem patiendi, atque moriendi libera sua voluntate, nullaque suscipiendi necessitate. Scilicet Christus subjectus fuit causis naturalibus necessario inducentibus passionem et mortem. Cæterum hæc subjectio voluntaria et libera fuit Christo: quia ipse illam voluit, potens, si vellet, divertere. Primo: quia omni modo necessitas passionis et mortis contracta est per peccatum. At Christus a peccato immunis fuit. Ergo sola sua voluntate, non naturæ conditione et necessitate, moriendi necessitatem contraxit. Secundo: quia Glossa ad illud Hebr. 9. *Statutum est hominibus semel mori*, sic habet: *Sicut hominibus aliis et jure et lege naturæ statutum est semel mori; ita et Christus eadem necessitate et jure naturæ semel oblatus est et non sæpe*. Itaque, quia Christus voluntarie oblatus est, libera fuit ipsi mors et passio: quia vero voluit parere legi et juri naturæ tunc viatiæ, ex tali suppositione necessaria jam fuit. Fuit itaque radicaliter libera, proxime vero necessaria. Tercio: quia Christus voluntarie suscepit defectus naturæ humanæ conferentes in redemptionem hominum. Inter hos autem defectus

DISTINCTIO XVI.

An in Christo fuerit necessitas patiendi et moriendi, quæ est defectus generalis?

Non est dubium, Christum suscepisse aptitudinem patiendi, atque moriendi, cum naturam suscepit passibilem, atque mortalem. Difficultas est, an etiam suscepit patiendi, atque moriendi necessitatem, quæ nostræ competit naturæ et ab aptitudine passionis et mortis distinguitur? Quippe ante peccatum conveniebat homini aptitudo patiendi, atque moriendi; tamen non

existit necessitas patiendi atque moriendi : Ergo voluntarie illam suscepit.

3. Secunda conclusio : Christus suscepit aliquid de omni statu naturæ humanæ. Nam status naturæ humanæ quadruplex est; primus : innocentiae ante peccatum; secundus : peccati et pœnæ ante gratiam; tertius : gratiæ; quartus : gloriæ. At de primo statu accepit Christus immunitatem a peccato; de secundo : aliquas pœnas; de tertio : plenitudinem gratiæ; de quarto : vero impotentiam peccandi et claram intuitionem Dei : nam, licet Christus fuerit viator, etiam simul fuit comprehensor. Ergo de omni statu aliquid Christus suscepit.

QUÆSTIONES.

Quæst. 1. An mors et passio fuerit Christo necessaria, an libera et quomodo? Hic S. Thomas quæst. 1, artic. 2 et 3. Bonavent. artic. 1, quæst. 3. Scot. Dur. Arg. Palud. et Gab. quæst. 1. Richard. quæst. 2. Brulef. qu. 3. Fabr. disp. 41. Alii relati dist. præced. quæst. 10.

Quæst. II. An Christo fuerit impositum præceptum moriendi? Hic attingit Scot. q. 2. Lorca in 3, p. disp. 63. Medina in 1, 2, q. 114, artic. 1. Suarez tom. 1, in 3, p. disp. 43, sect. 3. Vasquez disp. 74,

cap. 4. Val. tom. 4, disp. 1, q. 19, p. 2. Fonseca 6 Metaphys. cap. 2, quæst. 5, sect. 12. Tolet. et Maldonat. in c. 10. Joann. Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 26, sect. 8. Velasquez in c. 2, ad Philip. vers. 4. Mærat. de incarnat. disp. 44, sect. 1. Granad. tom. 4, controuv. 1, tr. 13, disp. 3, sect. 1. Albert. tomo 1, ex 5, princip. corol. 3, dub. 1 et 2. Moncæus disp. 9, c. 27. Cabrera in 3, p. q. 18, art. 4, disp. 4. Tann. tom. 3, disp. 1, q. 6, n. 138.

Quæst. III. An cum præcepto mortis stet in Christo libertas? De quo relati dist. 14, q. 4.

Quæst. IV. An in morte et passione Christi fuerit aliquod meritum distinctum a merito effectus interni acceptantis mortem? Hic Gabr. q. 1. Scot. q. 2. Alii relati lib. 2, dist. 35, q. 4.

Quæst. V. An passibilitas et mortalitas Christi decreta fuit a Deo priori, atque eodem decreto, quo decreta fuit substantia incarnationis, scilicet an substantia ante peccatum et passibilitas post peccatum? De quo relati dist. 1, q. 6.

Quæst. VI. An Christus suscepit passionem timoris, atque tristiæ et alias pertinentes ad portionem rationis? Hic Bonavent. art. 2, q. 2, et in lit. dub. 3. Scot. et Brulef. q. 1. Richard. q. 2. Aureol. q. 2, art. 3. Alii relati dist. præc. q. 2 et seq.

Quæst. VII. An gloria et claritas corporis quam Christus retraxit ratione passibilitatis et restituit in Transfiguratione et Resurrectione,

fuerit intrinsece naturalis, an intrinsece supernaturalis: Hic S. Th. Dur. et Palud. q. 2. Nos de supern. d. 44, sect. 10. Rich. in 4, dist. 49, art. 4, 6. Scot. p. 15. Sotus q. 4, art. 8. Parisiens. 1, de univers. p. 2, fol. 162, col. 2. Suarez tom. 2, in 3, p. disp. 32, sect. 1, et disput. 48, sect. 2. Salas 1, 2, tract. 2, disp. 14, sect. 16, n. 130. Thireus lib. de Transfigur. n. 23 et seq.

Quæst. VIII. An Christus suscepit ex quarto statu naturæ impotentiam peccandi? De quo relati dist. 1, q. 7 et dist. 12, q. 3.

Quæst. IX. An ex quarto statu naturæ suscepit visionem beatam et qualem? De quo relati d. 13, q. 13.

Quæst. X. An ex tertio statu naturæ suscepit plenitudinem gratiæ? De quo relati dist. 13, q. 1, et seq.

DISTINCTIO XVII.

Si omnis Christi oratio, vel voluntas expleta sit?

Ratio dubitandi est, quia Christus voluit et oravit Patrem, ut a se

averteret calicem passionis, Matth. 26. *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste.* Tamen hæc oratio et voluntas Christi expleta non fuit. Ergo aliqua oratio et voluntas Christi non fuit expleta.

2. Conclusio est: Quod Christus oravit et voluit voluntate humana sensualitatis, semper expletum non fuit. Pro quo præmitto, in Christo non fuisse unam tantum voluntatem, sed duas; alteram divinam et alteram humanam. Tum, quia Christus habuit duplicem naturam rationalem, divinam scilicet et humanam. Omnis autem natura rationalis prædita est voluntate sibi respondentē et propria. Tum, quia ita definitum est in Synodo Constantinopolitana adversus Macarium archiepiscopum, constituentem simplicem voluntatem in Christo. Tum, quia ita frequenter docent Ecclesiæ Patres adversus Eutychianos eidem adhærentes errori, ut perspicuis testimoniis tradunt Beda, Hieronymus, Augustinus et Ambrosius *in hoc text.* § *Ex effectu ergo*, quorum una sententia est, in Christo, præter voluntatem divinam, admittendam quoque humanam. Præterea præmitto, voluntatem humanam duplex effectuum genus elicere, alterum rationis, sensualitatis alterum. Effectus rationis sunt, qui diriguntur ex ratione, et bonum respiciunt conveniens naturæ humanæ, prout rationalis est: effectus sensualitatis, qui diriguntur ex notione sensitiva et bonum respiciunt conveniens

naturæ humanæ, prout sensitiva est. Nam, cum natura humana sit rationalis et sensitiva, effectus habet expetentes bona suæ naturæ, prout rationalis et sensitivæ convenientia. Quod in viris sanctis experimento cernitur, qui effectum rationis volunt pro Christo mori et effectum sensualitatis refugiunt mortem : quia mors suscepta pro Christo bona est naturæ humanæ, prout rationali; mala vero naturæ humanæ, prout sentienti. Sic censet August. *tom. 9, tr. 123*, de Petro et *epistola 120, c. 6*, de Paulo, utrumque, scilicet effectum rationis voluisse, effectum vero sensualitatis noluisse mortem. Igitur similes effectus agnoscendi sunt in Christo, qui etiam, cum rationalis et sensitivus fuerit, fragilitati suæ naturæ concessit recusare mortem effectum consulenti bono sensualitatis; quam tamen expetebat ardens effectum consulenti bono rationis. Quod ratio dubitandi convincit. Ergo, cum is effectus fugiendi mortem expletus non sit, aliquis fuit in Christo effectus qui non fuit expletus.

3. Sed objicitur primo : In Christo caro non concupiscit adversus spiritum : nam *hoc nonnullum vitium est*, ut ait Augustinus *lib. 19, de civitate, cap. 4*. At si effectum sensualitatis vellet aliquid, quod nollet spiritus rationis, caro concupisceret adversus spiritum. Secundo : quia frustra petitur, quod præscitur non concedendum. Christus autem præsciebat, non vitandam esse suam mortem. Tertio : quia

secundum Ambrosium *lib. 2, de fide, c. 3*. Christus dubitavit de effectu Patris, an posset aut vellet vitare suam mortem, ut indicant illa verba : *Pater, si possibile est*. At Christus velle non poterat, quod dubitabat impetrandum a patre. Quarto : quia secundum Hilarium *lib. 10, de Trinitate ante medium*, Christus non oravit, ut à se transferretur calix Passionis, sed ut ejus amaritudo levaretur in suis discipulis quos præsciebat mactandos morti. At hoc reipsa obtinuit, cum absque horrore mortis illam obierint. Ergo non voluit, nec oravit quidquam, quod a Patre factum non sit.

4. Ad primum respondetur : In Christo caro non concupiscit adversus spiritum. Nam tunc caro adversus spiritum concupiscit, cum anima in carne appetit aliquid quod spiritus prohibet concupisci. At in Christo non prohibebat spiritus, ut anima secundum carnem concupisceret vitam; sed potius id spiritus præscribebat, ut argumenta darentur veræ humanitatis in Christo. Ad secundum : Orabat Christus prudenter, quod præsciebat non impetrandum a Patre : quia simul noverat velle Patrem orationem suam et eam expedire, ut homines docerentur orare, cum tribulationibus premerentur, et divinæ voluntati humanam conformare, cum optata bona negarentur. Ad tertium : Christus non dubitavit reipsa de potestate aut effectu Patris; sed personam tantum du-

bitantis gessit, ut suam humanitatem hominibus persuaderet. Ad quartum : Hilarius pia consideratione accipiendus est, ne si verba ejus juxta scopum argumenti intelligantur, cogitetur, docuisse aliquid cæteris Ecclesiæ Patribus contrarium. Sanum tamen eorum sensum et conclusioni consonum Magister non exponit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Christi animus possit reddi volens per actus voluntatis divinæ? De quo relati dist. 14, q. 1.

Quæst. II. An in Christo sint duæ voluntates rationis? Hic S. Th. q. 1, art. 3, opusculo 3, c. 239. Alex. 3, p. quæst. 15, membr. 1. Bonavent. art. 1, qu. 2. Scotus, Richard. Durand. Palud. Argent. Gabr. q. 1. Cajetan. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præposit. et alii cum S. Thoma 3, p. qu. 18, art. 3. Val. tom. 4, disp. 1, qu. 18, p. 1. Becan. t. 4, cap. 13, qu. 1. Granad. tom. 4, contr. 1, tr. 13, d. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. 25. Mærat. de incarn. d. 44. Tann. tom. 4, d. 1, q. 6, dub. 3.

Quæst. III. An voluntas humana Christi potuerit aliquo effectū licito, saltem inefficaci, aut conditionato discordare a divina? Hic S. Thom. q. 2, art. 2, opusc. 3, cap. 239.

Alex. 3, p. q. 15, memb. 2. Bonav. 1, quæst. 3. Richard. q. 2 et 3. Argent. qu. 1, artic. 2. Brulef. q. 3. Gabr. Palud. et Durand. qu. 1. Cajetan. Medina, Alvarez, Cabr. Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, Præposit. et alii cum S. Thoma 3, par. qu. 18, art. 6. Valentia tom. 4, disp. 1, q. 18, p. 2. Becan. tom. 4, cap. 13, q. 3 et 4. Gran. tom. 4, tract. 13, d. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 25. Mærat. de incarn. d. 42. Tann. tom. 4, d. 1, q. 6, dub. 3.

Quæst. IV. An cum notitia evidenti decreti efficacis Dei de actu Christi, neque præcepto, neque consulto, componatur libertas ad omittendum eum actum quoad substantiam, etiamsi non fuerit ea libertas ad actum præceptum? De quo utrinque varia argumenta confici possunt, præsertim si notitia decreti Dei ponatur Christo non libera.

Quæst. V. An sit libertas in Christo ad contraveniendum voluntati divinæ præcipienti? Hic in genere relati q. 3, in specie vero relati d. 12, q. 2, 3 et 4.

Quæst. VI. An sit libertas ad contraveniendum voluntati divinæ consulenti? Hic in genere relati q. 3, in specie vero relati dist. 12, q. 5.

Quæst. VII. An fuerit in Christo, esseve potuerit aliqua rebellio appetitus sensitivi adversus spiritum? Hic Bonav. art. 1, q. 3. S. Thom. art. 2, qu. 2. Gabr. q. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 22, sect. 1. Vasquez d. 61, cap. 8. Mærat. de in-

carnat. d. 16. Alii relati d. 15, quæst. 10.

Quæst. VIII. An fuerint in Christo motus appetitus antevertentes libertatem? Hic in genere relati q. 7, in specie vero relati dist. 15, q. 10.

Quæst. IX. An omnis Christi oratio exaudita sit? Hic S. Thom. qu. 3, art. 3. opusc. 3, c. 240. Alexand. 3, p. q. 16, memb. 2. Bonavent. art. 2, qu. 2. Richard. art. 2, q. 4. Palud. qu. 2. Duran. qu. 3. Guillelmus et Gabr. q. 1. Brulef. q. 5. Cajetan. Medina, Cabrera, Alvarez, Lorca, Suar. Vasq. Ragusa, Præposit. et alii 3, p. q. 21, art. 4. Becan. tom. 4, cap. 13, q. 5. Val. tom. 4, d. 1, q. 21, p. 2. Granad. tom. 4, contr. 1, tr. 15, d. 4. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 27, sect. 4. Mærat. de incarn. d. 49. Tann. tom. 4, d. 1, q. 7, dub. 2.

Quæst. X. An in Christo fuerit, aut esse potuerit dubitatio de aliquo? Hic Bonav. in litt. dub. 3. S. Th. art. 4. Gabr. qu. 1. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 21; sect. 3 et alii relati dist. 15. q. 2.

DISTINCTIO XVIII.

Si Christus meruit sibi et nobis : et quid sibi et quid nobis?

Prima conclusio : Christus meruit sibi corporis immortalitatem, animæ impassibilitatem et nominis Dei claritatem. Probatur ex illo Pauli ad Philip. 2. *Christus factus est obediens usque ad mortem : propter quod et Deus exaltavit illum et dedit illi nomen quod est super omne nomen.* Ubi merito humilitatis et obedientiæ passionis tribuitur exaltatio resurrectionis Christi. At hæc exaltatio consistit in corporis immortalitate, in animæ impassibilitate, nominis Dei claritate. Ergo hæc sibi meruit humilitate et obedientia passionis. Illustrat Augustinus *tract. 104, in Joannem*, ad illud cap. 17. *Clarifica filium tuum*, dicens : *Ut Christus resurrectione clarificaretur, prius humiliatus est passione. Humilitas claritatis est meritum ; claritas humilitatis est præmium.* Item Ambrosius *tom. 4*, in eum locum Pauli : *Quid, et quantum humilitas mereatur, hic ostenditur.* Ergo negandum non est, ea dona sibi meruisse Christum.

2. At quæres primo : Quomodo Christus meruerit nomen Dei, cum Christus reipsa fuerit vocatusque sit Deus ante passionem independentem a merito? Secundo: an Christus meruerit tale nomen sibi, qua Deo, an sibi, qua homini? Tertio: an impassibilitas per effectus tristitiæ, timoris et similes concessa sit animæ Christi post mortem ante resurrectionem corporis, an simul cum illa? Quarto: an Christus post mortem fuerit melior, aut beatior quam ante illam? Ad primam quæstionem respondetur: Christus dicitur meruisse nomen Dei, non quia illud non haberet seorsim a merito, sed quia manifestationem et venerationem illius apud homines obtinuit merito. Ad secundam August. *lib. 2, contra Maximinum, cap. 2 et 3*, respondet, tale nomen donatum esse homini, quia in ea forma meruit Christus donari sibi in qua crucifixus fuit et passus. Ambrosius *tom. 4, in locum Pauli ad Philip. 2*, ait, donatum esse illud nomen Deo et non homini. Componuntur Patres. Quippe Augustinus loquitur de donatione gratuita temporali et extrinseca quæ Christo ut homini facta est. Ambrosius vero de donatione naturali, æterna et intrinseca quæ facta est Christo, ut Deo. Ad tertiam: Nihil expressum habemus apud sacros scriptores et Ecclesiæ Patres; ideoque impassibilitas concessa est animæ Christi, aut continuo immediate post mortem, aut in ipso resurrectionis instanti, ut non prius anima impas-

sibilitatem quam caro immortalitatem indueret. Ad quartam: Christus post mortem non fuit melior quam ante: quia neque sanctitas, neque virtutes cumulatiores fuerunt. Item neque essentialiter et absolute beatior fuit: quia visio Dei in qua beatitudo consistit, non fuit maior. Secus integraliter: quia gloria corporis et alia dona pertinentia ad beatitudinis integritatem de novo supervenerunt.

3. Secunda conclusio: Christus ea dona sibi meruit a primo conceptionis instanti. Probatur: quia Christus a primo conceptionis instanti habuit virtutum habitus et actus, quos habuit in ultimo instanti passionis, tam obedientiæ quam caritatis. Aliunde valor meriti tantus inest uni actui Christi, quantus pluribus, cum hic valor sit infinitus et augeri non possit. Ergo, quæ Christus meruit tempore Passionis, meruit etiam momento conceptionis. Confirmatur: Christus meruit in primo instanti conceptionis. At non meruit sibi augmentum gratiæ et gloriæ essentialis, aut virtutum, quia in his Christus non profecit. Ergo meruit sibi ea dona quæ corporis resurrectione obtinuit. Illustrat Gregorius *lib. 1, super Ezech. homil. 6, paulo post initium*, dicens: *Non habuit omnino Christus, juxta animæ meritum, quo potuisset proficere*. Ergo eidem prorsus meritum, ac per consequens etiam præmium convenit Christo in primo et ultimo instanti vitæ: idem, inquam, quoad valorem meriti, licet non

quoad numerum : nam merita Christi potuerunt esse plura, sed non majora.

4. Tertia conclusio : Ea dona quæ Christus obtinuit merito, potuit absque merito possidere, Nam Christus potuit assumere humanitatem impassibilem et immortalem, suamque divinitatem aliter hominibus manifestare. Item, potuit ea adipisci per meritum, quin interveniret passio : nam ad ea obtinenda idem valor inerat aliis virtutum actibus, qui tolerantiae passionis. Potuit igitur ea adipisci meritorie per actus caritatis, aut misericordiae, quin cruor passionis accederet. Cæterum, ex suppositione, quod Christus exstitit passibilis et mortalis, ac per consequens viator non potuit non esse meritum ad ea dona impetranda ; quia actus virtutum eliciti a Christo viatore, passibili scilicet et mortali, intrinsece meritorii sunt.

5. Quarta conclusio : Passionis meritum fuit hominibus necessarium, ut eis esset forma humilitatis et causa gloriæ et libertatis. Nam hominum superbia non poterat pervenire ad humiliandum se usque ad mortem propter Deum, nisi proposito exemplari hominis Dei, qui se usque ad mortem humiliavit propter homines. Ergo Passio Christi necessaria fuit, ut esset exemplar humilitatis hominibus. Rursus, non poterat homo liberari a peccato et ingredi regnum gloriæ, nisi humilitas hominis Dei eam libertatem et ingressum mereretur. Ergo Passio Christi fuit causa meritoria necessaria ejus

libertatis et gloriæ. Probatur antecedens : Decrevit Deus non liberare hominem a peccato, neque eum admittere ad regnum gloriæ, nisi per humilitatem hominis, quæ esset tanti meriti quanti demeriti fuit superbia primi hominis, ut docet Ambrosius *supra cap. 5, ad Rom.* ut earatione humilitas hominis resarciret ad æqualitatem damna illata per superbiam hominis. At nullius hominis humilitas potuit esse æqualis meriti et compensationis cum demerito superbiæ hominis, nisi humilitas hominis Dei ; qui se in Cruce obtulit hostiam reconciliationis nostræ. Ergo humilitas hominis Dei fuit necessaria hominibus ad meritum condignum libertatis a peccato et gloriæ. Confirmat Ambros. apud Gloss. super c. 19, ad Hebr. *Tantum fuit peccatum nostrum, ut salvari non possemus, nisi unigenitus Dei filius pro nobis moreretur.* Ergo mors Christi ad nostram libertatem et salutem necessaria fuit. Necessaria quidem asseritur ; non quia aliter non potuit homo salutem adipisci ; sed, quia aliter non potuit adipisci illam per hostiam et oblationem, seu satisfactionem æqualem. Nec obstat, potuisse Christum mereri condigne salutem hominis per alios actus, quam per mortis patientiam. Quia de facto decrevit Deus, ut illa non concederetur, nisi humilitati passionis. Quare, ait Magister, per eam meruisse Christum hominibus, quod per alios actus antecedentes non meruit ; quia eorum actuum effica-

cia consummata est per mortem, a qua pendebat, lege Dei, nostræ redemptionis effectus.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An valor meritorum Christi fuerit infinitus? Hic Faber d. 44, cap. 2. Cajet. Medina, Alvarez, Cabrera, Lorca, Suarez, Vasquez, Ragusa, Præposit. et alii cum S. Thoma 3, p. quæst. 1, art. 2. Valentia tom. 4, disput. 1, quæst. 1, p. 5. Becan. tom. 4, cap. 14, quæst. 1. Granad tom. 4, controvers. 1, tract. 2, d. 2. Albertin. tom. 1, ex. 4, princ. coroll. 18 a num. 48. Lugo tom. 1, in 3, p. d. 6. Mæratius, de incarnat. d. 6. Tannerus tom. 4, disp. 1, quæst. 2, dub. 3 et sequent. Sotus lib. 3, de natur. et grat. cap. 6 et in 4, d. 19, qu. 2, art. 2. Driedo de captivit. cap. 2. Vega lib. 7, in Trid. c. 8 et 9. Joannes Medina, cod. de pœnit. tr. 3, qu. 3.

Quæst. II. An ad meritum requiratur gratia sanctificans? Hic Faber disp. 42. Durand. qu. 2. Cajetan. Medina, Conrad. Zumel, Curiel, Montesin. Lorca, Vasquez et alii 1, 2, q. 114, art. 2 et 3. Bellar. lib. 5, de justific. c. 12. Valentia tom. 2, d. 8. q. 6, par. 3. Suarez lib. 12, de gratia c. 14. Granadus 1, 2, contr. 8, tract. 11, disp. 2. Ragusa in 3, p. disp. 4. propos. 2 et 4.

Tann. tom. 2, disp. 6, q. 6, dub. 2. Mæratius de gratia, disp. 14, sect. 1.

Quæst. III. An gratia sanctificans tribuens valorem operibus, sit necessario antecedens opera? De quo Zumel 1, 2, q. 114. art. 2, disp. 3. Lorca disp. 49, dub. incid. et alii interpret. S. Thom. ibid. Sot. in 4, disp. 14, qu. 6, art. 6 et disp. 16, q. 1, art. 1. Canus relect. de pœnit. 1, p. § Ad secundum vero. Vega q. 6, de justific. ad 8, argum. Albert. ex 1, principio, coll. 18, q. 18. Suar. lib. 12, de gratia, c. 28, num. 26. Vasq. 1, 2, d. 229, n. 20. Gran. 1, 2, contr. 8. tr. 11, disp. 1, n. 13. Tann. tom. 2, d. 6, q. 6, dub. 6. Mærat. de gratia, disp. 14, sect. 5 et d. 15, sect. 2.

Quæst. IV. An ex majori gratia sanctificante cæteris paribus augescat meritum? De quo Valentia tom. 2, d. 8, q. 6, p. 3. Lugo tom. 1, in 3, part. disp. 6, sect. 2 et 3. Moncæus disp. 8, c. 18. Suar. tom. 1, in 3, p. disp. 4, sect. 4 et lib. 12 de gratia, c. 22. Salas 1, 2. tract. 13, disp. 5, sect. 17. Albert. ex 1, principio, dub. 3 et qu. 18, theolog. a n. 50. Gran. tom. 2, contr. 8, tr. 11, disp. 2, sect. 2. Coninck. 2, 2, disp. 22, n. 57. Henriq. de fide hom. cap. 2, § 1. Ragusa tom. 1, in 3, p. disp. 17. Vasq. tom. 1, in 3, p. disp. 6, cap. 4. Cabrera in 3, par. qu. 1, disp. 4, n. 41. Zumel, 1, 2, q. 114, art. 2, d. 3. Tanner. tom. 2, d. 6, qu. 6, dub. 5. Mæratius de incarnat. d. 6, sect. 3.

DISTINCTIO XIX.

Qualiter a diabolo et a peccato nos redimit per mortem.

Prima conclusio : Christus nos redimit per mortem a peccato, a pœna et a diabolo, quatenus per mortem Christi justificati sumus, juxta illud Rom. 3. *In sanguine ipsius justificati sumus.* Probat-ur : Quia justificatione destrui-tur peccatum : justificatus etiam non potest manere peccator. At destructo per justificationem pec-cato, tollitur pœna æterna debita peccato et justificatione baptismi remittitur etiam pœna temporalis et eadem pœna pœnitentiæ justifi-catione minuitur, item solvuntur vincula, quibus diabolus nos ad-stringit; alia enim non sunt vincula, quibus diabolus nos ligat quam pec-cata. Ergo Christus hominem rede-mit per mortem suam a culpa, a pœna et servitute diaboli, quate-nus illi per suam mortem justifica-tionem largitur.

2. Porro multiplex est modus quo Christus per suam mortem ho-minem justificat. Primo : quia mors Christi objective nos accendit in

dilectionem Dei, per quam justifi-camur. Secundo : quia fides mortis Christi dispositive nos justificat, ut Rom. 3. *Justitia Dei est per fidem Jesu Christi.* Item ibidem : *Quem Deus proposuit proprietatem per fidem in sanguine ipsius.* Id est per fidem sanguinis et mortis ipsius : nam, ut olim Hebræi aspicientes in serpentem æneum in ligno erec-tum, a morsibus serpentum sana-bantur : sic nos fidei intuitu inten-dentes in Christum sublatum in cruce, a veneno peccatorum libe-ramur. Tertio : quia Christus me-rito mortis suæ per Sacramenta omnes culpas præteritas extinguit et per uberiora auxilia gratiæ nobis disposita præcavet futura. Nam li-cet post Christi mortem diabolus imperat hominem : tamen ejus im-petus debiliores sunt, ut vires nos-træ ad eum superandum fortiores. Quare Petrus, qui ante Christum mortuum, voce ancillæ victus fuit, post eum mortuum regibus et præ-sidibus non cessit. Nam, ut fert parabola Christi Lucæ 11, fortior veniens in domum fortis alligavit fortem, hoc est, Christus habitans corda hominum, quæ diabolus oc-cupabat, illum omnino compescuit et superavit. Quod Augustinus *tom. 3, lib. 2, de agone Christiano, cap. 2*, exposuit : *Incideramus enim in principem hujus sæculi, qui seduxit Adam et servum fecit, cæpitque nos quasi vernaculos possidere, sed ve-nit Redemptor et victus est deceptor. Tetendit ei muscipulam Crucem suam : posuit ibi quasi escam san-*

guinem suum. Sed quare Deus eripuit hominem a potestate diaboli factus homo et mortuus? Ut ereptio hominis non esset violenta, sed justa. Quippe diabolus per peccatum acquisivit jus perdendi hominem et hoc jus extinguere non poterat per aliam satisfactionem, quam hominis Dei, offerentis pretium redemptionem sanguinem suum.

3. Secunda conclusio : Quamvis tota Trinitas possit dici Salvator hominis, strictius tamen et singularius Christus Salvator fuit. Nam tota Trinitas dicitur salvare hominem : solum, quia sua potestate homini justificationem et salutem largitur. At vero Christus præterea hominem salvat, quia per suam passionem pretium nostræ redemptionis exhibuit. Unde Salvator est, qua Deus et qua homo. Qua Deus, est Salvator potestate justificandi, communi tribus personis; qua homo vero, humilitatis et passionis merito et effectu. Ergo strictius et singularius quam tota Trinitas, Salvator est.

4. Tertia conclusio : Solus Christus est mediator inter Deum et hominem. Itaque licet toti Trinitati competat salvare hominem; soli vero Christo competit mediare inter Deum et hominem. Tum, quia id testatur Paulus 1. Timoth. 2. *Unus mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus*. Tum, quia id quod mediat inter duo extrema, debet complecti aliquid per quod ab extremis distinguatur et extremis accedat. At aliæ personæ divinæ

non habent aliquid, per quod distinguantur a Deo, nec per quod hominibus accedant; sicut habet Christus, qui humanitate a Deo distinguitur et eadem hominibus appropinquat, uti divinitate Deo. Ergo solus Christus inter Deum et homines mediator est. Unde secundum humanitatem mediare dicitur : quia secundum illam a Deo distinguitur et hominibus accedit. Etiam Christus reconciliator dicitur : nam, ut ait Apostolus Rom. 5. *Reconciliati sumus per mortem Christi*. Quippe peccatum inimicitias intulit inter Deum et homines; et Christus ablato per suam mortem peccato, eas inimicitias subvertit, hominemque in inimicitiam cum Deo restituit. Cæterum hæc reconciliatoris prærogativa non ita est propria Christi, ut toti etiam Trinitati non conveniat, juxta illud 2. Corinth. 5. *Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi*. Quia tota Trinitas operatur justificationem, in qua reconciliatio consistit. Sola igitur mediatoris conditio propria Christi est, quin cæteris personis sit communis.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An meritum passionis Christi fuerit sufficiens satisfactio pro peccato? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. in litt. dub. 2 et art. 1,

quæst. 1. Richard. Gabr. et Brulef. Scot. Paludan. et Durand. quæst. 1. Alii relati dist. 18, q. 1.

Quæst. II. An meritum passionis Christi fuerit necessarium ad satisfactionem pro peccato, quin pura creatura potuerit pro illo satisfacere? Hic S. Th. art. 1. Scot. quæst. 1. Fab. d. 47. Item relati dist. 18, quæst. 15.

Quæst. III. An meritum passionis Christi fuerit infinitum? Hic Gabr. q. 1. Scot. q. 1. Fab. d. 45. Item relati dist. 18, q. 1.

Quæst. IV. An Christus satisfaceret pro peccato ex iustitia? Hic Bonav. in littera, dub. 4 et art. 1, q. 2. Gabr. quæst. 1. Faber d. 46. Item relati dist. 18, quæst. 14.

Quæst. V. An passioni externæ competat meritum distinctum a merito effectus interni? Hic Bonavent. in littera dub. 2 et art. 1, q. 1. Paludan. q. 2. Alii relati dist. 18, q. 9.

Quæst. VI. Quanam potestate et servitute diabolo subdantur peccatores? Hic S. Thomas art. 2. Bonavent. in littera, dub. 3 et art. 1, quæst. 2. Vasquez tom. 1, in 3, p. disp. cap. 1. Alii relati lib. 2, dist. 8, quæst. 7.

Quæst. VII. An dilectio Dei excitata per passionem Christi sit forma justificans? De quo relati lib. 1, dist. 17, q. 5.

Quæst. VIII. An sola fides passionis sufficiat ad justificationem? De quo Bellarm. lib. 1, de justificat. c. 12 et seq. Val. tom. 3, disp. 1, q. 4, p. 4. Tann. tom. 2, disp. 6,

q. 4, dub. 3 et tom. 3, disp. 1, q. 6, dub. 2. Vasquez 1, 2, disp. 2, 10. Castro de hæres. verbo Fides 2. Sotus lib. 2 de natura et gratia, c. 3 et seq. Vega in opusculo de justificatione. quæst. 1 et 2. Ruardus artic. 8. Hosius in confess. cathol. cap. 60. Suar. lib. 8, de gratia, cap. 17. Pet. Hurtado 2, 2, disput. 52.

Quæst. IX. An forma justificans sit nobis inhærens, an sola extrinseca iustitiæ et passionis Christi deputatio? De quo relati lib. 1, dist. 14, quæst. 15.

Quæst. X. An formæ inhærenti, qua per passionem Christi justificantur, sit annexa necessario remissio peccati? an illi ad remissionem peccati novus favor Dei per applicationem passionis Christi necessarius sit? Hic Palud. q. 1, art. 1. Durand. q. 1. Cajetan. Medina, Curiel, Zumel, Lorca, Conrad. Vasq. et alii cum S. Thoma 1, 2, quæst. 113, art. 2. Suar. lib. 7, de gratia, cap. 12, 19 et 20. Medina cod. de pœnitent. q. 12. Mærat. tom. 2, tract. de gratia, disp. 9. Tann. tom. 2, disp. 6, quæst. 5, dub. 3. Valent. tom. 2, disp. 8, quæst. 5, p. 2. Bellarm. lib. 2, de justificatione, cap. 16. Lessius lib. 2, de summo bono, cap. 1. Coninck 2, disp. 21, a num. 212. Torres 2, 2, d. 72, dub. 4 et opusc. 6, disp. 2, dub. 1. Azor. tom. 1, lib. 4, cap. 24, q. 4. Gran. tom. 2, controvers. 8, tract. 8, disp. 4.

Quæst. XI. An solus Christus sit mediator inter Deum et homi-

nem, vel an id munus conveniat aliis personis Trinitatis? Hic S. Thom. art. 4. Bonavent. art. 2, q. 2. Richard. quæst. 3 et 4. Brulef. q. 6. Gabr. q. 1, dub. 4. Durand. q. 2. Cajet. Cabrera, Medina, Alvarez, Lorca, Suar. Vasq. Sylv. Præposit. et alii cum S. Th. 3, p. q. 26, art. 1. Becan. t. 4, cap. 21, § 2 et 3. Tanner. tom. 4, disp. 1, q. 7, dub. 8. Valentia tom. 4, disp. 1, q. 22, p. 3. Mærat. de incarnat. disp. 50, sect. 2. Gran. tom. 4, controvers. 1, tract. 15, disp. 5.

tanta dilectione Dei non possunt non accendi. Tum, quia modo isto superatur diabolus justitia, non potentia. Convenientior autem modus fuit superare diabolum justitia quam potentia. Etenim certo quodam justitiæ modo traditum est genus humanum ratione peccati in potestatem diaboli. Æquum autem fuit, ut jus illud extingueretur per justam compensationem Christi solventem debita peccati. Porro justitia tradendi hominem in potestatem diaboli, non innitebatur in jure quod diabolus acquisierit ad perdendum hominem; sed in jure quod acquisivit Deus ut homo pateretur tyrannidem illius, ubi Deus permisisset dæmoni, illum in hominem sævire. Quare Deus, etiamsi uteretur potentia, alio modo redimens genus humanum, nullam injuriam diabolo irrogasset: quia ille nullo sui jure captivum tenebat hominem, sed jure solius Dei: ipse enim injuste invasit hominem, eumque seduxit; et homo etiam injuste se dominio dæmonis mancipavit, atque adeo tanquam ab injusto possessore poterat Deus hominem ex ejus eripere potestate. At vero post satisfactionem Christi, etiam jus Dei tradendi hominem in potestate diaboli acquisitum per peccatum omnino extinctum fuit cum ipso peccato, ideoque diabolus nullo jure neque dæmonis, neque ipsius Dei potest hominem captivum tenere. Ad hunc ergo finem convenientior fuit redemptio facta per Christum.

DISTINCTIO XX.

Quod alio modo potuit liberare hominem et quare potius isto?

Prima conclusio: Potuit Deus alio modo redimere hominem; tamen redemptio per Christum facta convenientior fuit. Prima pars probatur: quia potestati infinitæ Dei cuncta subjacent, quæ non repugnant. Probatur posterior: Tum, quia modus redemptionis per Christum fuit aptior ad excitandam hominum caritatem et spem, quæ

2. Secunda conclusio : Christus redimens per Crucem genus humanum, simul fuit Sacerdos et hostia pro peccato. Sacerdos fuit, quia ipse obtulit toti Trinitati hostiam reconciliationis nostræ cum Deo. Hostia fuit : quia seipsum et non aliud obtulit in ara Crucis pretium redemptionis nostræ. Hæc tamen hostia, licet fuerit sufficiens ad salutem omnium hominum, tamen omnibus hominibus efficax non fuit, sed tantum prædestinatis qui reipsa consequuntur salutem.

3. Unde Christus non solum traditus fuit in mortem a Judæis et Juda, sed etiam a seipso et Patre. A seipso fuit traditus : quia Sacerdos fuit sponte se offerens hostiam redemptionis nostræ : a Patre vero, quia volente Patre, et tota Trinitate passus est. Traditus est a Juda ipsum prodendo ; a Judæis vero tortores instigando. Quo passio Christi, teste Augustino *hom. 7, in cap. 4, epist. 1. Joannis* unum fuit opus Patris, Christi, Judæorum et Judæ, quamvis voluntates, quibus peractum est, fuerint diversæ. Quippe voluntas Christi et Patris bona fuit ; Judæorum vero et Judæ mala. Quocirca potest esse voluntas mala circa bonum : bonum enim erat, quod Judæi et Judas amabant ; cum idem fuerit quod Christus et Pater amaverunt, nempe passionem Christi in se et nobis bonam : cæterum, quia iniquo effectum ferebantur in illud ; ideo eorum voluntas mala fuit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An adeo fuerit congrua Deo reparatio naturæ humanæ per incarnationem, ut non fuerit libera Deo? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Scot. Gabr. Richard. Durand. Brulef. q. 1. Maioron. q. 2. Alii relati dist. 4, q. 3.

Quæst. II. An satisfactio Christi pro peccato hominis fuerit ex iustitia? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bonav. art. 1, q. 1. Richard. q. 3. Argentin. quæst. 1, art. 3. Brulef. q. 2. Gabriel q. 1, art. 2. Durand. q. 1. Alii relati dist. 18, q. 15.

Quæst. III. An pura creatura possit satisfacere pro peccato proprio, vel alieno? Hic S. Th. q. 1, art. 4 et q. 3, art. 1. Scot. q. 1. Richard. q. 3 et 5. Brulef. q. 3 et 4. Durand. q. 2. Alii relati dist. 18, quæst. 15.

Quæst. IV. Quo jure dæmon subdat suæ potestati peccatorem? De quo relati dist. præcedenti, q. 6.

Quæst. V. An Christus fuerit verus Sacerdos et hostia pro peccato? Cajetan. Medina, Alvar. Cabrera, Lorca, Sylv. Suar. Vasq. Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. q. 22, art. 1 et 2. Val. tom. 4, disp. 1, q. 22, p. 4. Tann. tom. 4, disp. 1, q. 7, dub. 3 et 4. Gran. tom. 4, contr. 2, tract. 15, disp. 3. Becan. tom. 4, c. 22, § 2 et 3. Mærat. de incarnat. disp. 50. Lugo tom. 1, in 3,

p. disp. 29. Bellarm. lib. 4, de Missa, cap. 6.

Quæst. VI. An Pater voluerit tradere Christum passioni ante prævisum peccatum Judæorum? Hic Bonav. in littera, dub. 4. Carthusian. q. 2. S. Th. q. 1, art. 5. Alii relati lib. 1, dist. 40, q. 8.

Quæst. VII. An voluntas, qua Christus voluit tradere se Judæis, abstulerit a peccato Judæorum rationem injuriæ strictæ? De quò Lugo tom. 1, in 3, p. disp. 3, sect. 4. Lessius lib. 2, de justitia, cap. 7, dub. 3. Val. 2, 2, disp. 5, q. 3, p. 2. Sotus lib. 3, de justitia, q. 3, art. 3. Molina tom. 1, de justitia, tract. 1, disp. 11. Aragon. 2, 2, q. 59, art. 3. Mærat. de justitia, disp. 7, sect. 1 et 2. Gasp. Hurtado de incarnat. disp. 1, dif. 20 et de peccat. d. 1 dif. 7.

DISTINCTIO XXI.

Si in Christo divisio in morte fuit animæ, vel carnis a Verbo?

Scilicet an dissoluta unione corporis cum anima per mortem, dis-

soluta quoque fuerit unio corporis aut animæ cum Verbo? Fuerunt enim, qui voluerunt, in morte Christi dissolutam esse unionem corporis cum Verbo, licet unio animæ cum Verbo integra permanserit. Primo: quia corpus unitum est cum Verbo, mediante unione corporis cum anima. At in morte facta est separatio corporis ab anima; ut docet Augustinus tom. 8, concl. 2, in Psalm. 48. Ergo etiam separatio corporis a Verbo. Quod Ambrosius tom. 4, in cap. 23. Lucæ expendens clamorem Christi: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* confirmare videtur; *Clamat homo separatione divinitatis moriturus. Nam mors ibi esse non poterat, nisi vita discederet: quia vita divinitas est.* Ergo separatione divinitatis vita discessit. Respondetur: unio corporis cum Verbo pependit ab unione ejusdem corporis cum anima quoad primam productionem: secus vero quoad conservationem, ut evincet inferior conclusio. Ambr. vero non juvat: quia separatio divinitatis apud illud exponenda est; sicut derelictio divinitatis. Derelictio autem divinitatis in Christo pendente in Cruce non fuit dissolutio unionis cum divinitate. Nam, si ea derelictio esset unionis cum Deo dissolutio, prius esset dissoluta humanitatis unio cum Deo, quam unio corporis cum animo: siquidem ante mortem et dissolutionem unionis corporis cum animo, clamavit Christus se derelictum a Deo.

At hoc dici non potest : quia alias aliquo tempore esset Christus vivus, qui cum esset homo, non esset Deus. Ea igitur derelictio et divinitatis separatio, non fuit unionis solutio, sed divinæ protectionis subtractio, quia Christum furori Judæorum reliquit. Quare dixit Hesychius apud glossam cap. 16. *Levit. In cælum tempore passionis divinitas abiisse dicitur, quodammodo virtutem cohibens, ut possent impii consummare passionem.* Absentia igitur et separatio divinitatis tempore passionis, cohibitio fuit divinæ protectionis.

2. Secundo arguunt in Athanasio lib. 6, de *Beatitudine filii Dei*, sic aiente : *Maledictus, qui totum hominem quem assumpsit Dei Filius, denuo assumptum, vel liberatum, tertia die a mortuis resurrexisse non confitetur.* Si enim in resurrectione homo denuo assumptus fuit, ergo in morte fuit a Deo dimissus. Inprimis hoc argumentum non solum probat corpus esse in morte dimissum a Verbo, sed etiam animum : quia totus homo, qui incarnatione fuit assumptus, denuo fuit assumptus in resurrectione ; quod tamen adversarii diffitentur. Deinde homo totus de novo assumptus dicitur in resurrectione : quia ante illam solas partes humanitatis retinebat assumptas, non vero totam humanitatem : quia partes humanitatis, scilicet corpus et anima, non constituunt totum, nisi inter se unitæ. Quia igitur in resurrectione denuo illæ partes in-

ter se unitæ sunt, et ideo denuo conveniunt in compositionem totius hominis, ideo vere Athanasius ait, denuo totum hominem fuisse in resurrectione assumptum.

3. Igitur conclusio est : In morte Christi non est facta divisio corporis aut animæ a Verbo. Primo : ex Augustino tract. 47, in cap. 10, Joannis : *Mors ad tempus carnem et animam separavit ; seu neutrum a Verbo Dei.* Item tom. 6, lib. de unit. Trinitatis, cap. 14. *Christus in sepulchro carnem suam commoriendo non deseruit.* Secundo : ex Ambrosio tomo 2, in lib. de Incarnationis Dominicæ Sacramento, cap. 5. *Emisit spiritum, non amisit ; pendebat in Cruce et omnia commovebat ;* scilicet virtute divinitatis sibi unitæ. Tertio : ratione desumpta ex Augustino et Ambrosio. Deus dicitur mortuus, sepultus et resurgens. At non ratione divinitatis, quæ in se mori, sepe- liri et resurgere non potest. Ergo ratione corporis, cui divinitas erat unita. Nam animus mortuus non fuit, neque sepultus, aut resurgens, sed solum corpus. Sicut ergo Deus passus dicitur ratione corporis sibi uniti, quod vivum cum animo patiebatur ; sic mortuus, sepultus et resurrexisse dicitur : quia corpus, cui Deus erat unitus, mortuum, sepultum et resurrexisse dicitur. Sic Augustinus *super Psal. 130. serm. 3, in Cæna Domini* et Ambrosius *in libro de incarnationis Dominicæ Sacramento, cap. 5.* Quare Christus mori et non mori ;

pati et non pati; sepeliri et non sepeliri; resurgere et non resurgere dicitur: quia divinitate et carne constabat, et divinitas in se non moriebatur, patiebatur, sepeliebatur, aut resurgebat: secus vero caro unita Deo, propter quam Deus etiam et Christus ea idiomata admittebat.

Annotatio.

Etiam repellitur Magister, quod in hac distinctione doceat, posse dici de Christo, quod patiebatur et non patiebatur; moriebatur et non moriebatur; nam, cum propositio negativa sit malignantis naturæ et totum destruens, admitti vere non potest. Tamen id est verum, cum ejus sensus non constat limitatus esse et non universalis et absolutus, ut præsentī videlicet Christum non pati, non mori secundum divinitatem, ut ipse Magister exponit. Quin eum loquendi modum decerpserit Magister ex Ambrosio *libro de Incarnationis Dominicæ Sacramento, cap. 5, initio*, cujus hæc adducit verba: *Idem ergo Christus patiebatur et non patiebatur; moriebatur et non moriebatur, sepeliebatur et non sepeliebatur; resurgebat et non resurgebat. Resurgebat secundum carnem, quæ mortua fuerat: non secundum Verbum, quod apud Deum manebat.* Excusabilis igitur Magister est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An mortuo Christo divinitas ab humanitate dissoluta sit? Hic S. Thom. q. 1. quodlibet. 2, art. 1. Bonavent. art. 1, q. 1. Richard. Argentin. Gabr. Brulef. Durand. Scotus, Carthusian. q. 1. Alexand. 3, p. quæst. 19, membr. 1. Marsil. in 3, p. q. 13, art. Cajetan. Suar. Medina, Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 50, art. 2 et 3. Tan. tom. 4, disp. 2, q. 3, dub. 2. Granad. tom. 4, controvers. 2, tract. 2. comment. 22.

Quæst. II. An divinitas duplici unione, an unica tantum fuerit unita corpori et animæ? Hic Bonav. art. 1, q. 3. Richard. q. 4. Brulef. q. 3. Gabriel q. 1. Becan. tom. 4, cap. 2, q. 2. Granadus tom. 4, contr. 1, disp. 4, sect. 2.

Quæst. III. An unio corporis et animæ inter se fuerit prior quam unio utriusque cum Verbo? De quo relati dist. 2, q. 1.

Quæst. IV. An corpus Christi in triduo mortis induerit formam substantialem cadaveris? Hic Durandus q. 2. Marsil. q. 3, artic. 1, et q. 13, art. 1, Henriq. quodlibet. 2, q. 2. Scotus in 4, distinct. 1, q. 3. Cajet. Sylv. Suarez, Vasquez et alii cum S. Thom. 3, p. q. 50, art. 5. Tanner. tom. 4, disp. 2, q. 3, num. 34 et 35. Granadus tom. 4, controvers. 1, tract. 6. disp. 7. Ca-

brera 3, part. qu. 4, art. 1, disp. 2 et 3.

Quæst. V. An mors Christi exterior fuerit causa nostræ salutis in ipso instanti, quo unio animæ cum corpore dissoluta est? De quo Cajet. Medina, Sylv. Suarez, et alii cum S. Thom. 3, p. q. 50, art. 6. Val. tom. 4, disp. 2, q. 3, p. 3. Tannerus tom. 4, disp. 2, q. 3, dub. 2. Ubi expende, an extra statum vitæ sit meritum? De quo relati dist. 18, q. 6. Item, an opus externum augeat valorem effectui interno? De quo relati lib. 2, dist. 35, q. 4. Rursus, an mors Christi potuerit in genere causæ efficientis operari nostram salutem? De quo relati lib. 1, d. 42, q. 9.

Quæst. VI. An anima in triduo mortis Christi fuerit impassibilis? Hic Bonavent. et Richardus art. 2, q. 1. Brulef. q. 4. Carthusianus et Gabr. q. 1. Suar. tom. 2, in 3, p. disp. 43, sect. 1. Granadus tom. 4, contr. 2, tr. 2. comment. 24. n. 6 et 7. Medina in 3, p. q. 52, art. 8. Bellarm. lib. 4, de Christi anima, cap. 8.

Quæst. VII. An Deus vere dicatur mortuus, et passus per communicationem idiomatum? Hic S. Thomas q. 1, artic. 3. Bonavent. art. 2, quæst. 3. Richard. q. 4. Brulef. q. 6. Alii relati d. 7, q. 2.

Quæst. VIII. An corpus Christi ab anima separatum subjaceret corruptioni et vermibus? Hic S. Thomas q. 1, art. 2. Durandus et Carthusianus q. 2. Scotus, et Gabr. q. 1. Cajet. Medina, Suarez, Sylv.

et alii cum S. Thom. 3, p. q. 51, art. 3. Henriq. quodlibet. 12, q. 12. Valent. tom. 4, disp. 2, q. 4, p. 1.

Quæst. IX. An corpus Christi vere resurrexerit die tertia? Hic S. Thom. q. 2, art. 1 et 2. Cajet. Medina, Sylv. Suarez et alii cum S. Thoma 3, p. q. 53, art. 1 et seq. Tann. tom. 4, disp. 2, q. 3. dub. 4. Gran. tom. 4, contr. 2, tract. 2, comment. 25. Valentia tom. 4, disp. 2, q. 5, part. 1.

Quæst. X. Qualis resurrexerit Christus? Hic S. Thom. q. 2, artic. 2 et 3. Cajetan. Medina, Suarez, Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 53, art. 2 et seq. Granad. tom. 4, contr. 2, tract. 2, comment. 26. Valent. tom. 4, disp. 2, q. 5, p. 1. Tannerus tom. 4, disp. 2, q. 3, dub. 4.

DISTINCTIO XXII.

Si Christus in morte fuit homo?

Plerique arbitrantur, Christum in triduo mortis non fuisse hominem. Tum, quia Christus, qua ho-

mo, mortuus est. Homo autem mortuus desinit esse homo. Ergo in illo triduo non erat homo. Tum, quia homo non potest non esse mortalis, aut immortalis. At Christus in illo triduo non erat mortalis; nec immortalis : quia erat mortuus. Ergo homo non erat. Respondetur cum Ambrosio *lib. 4. de fide, cap. 5.* Sacramenta fidei ab argutiis dialecticorum sunt libera : et ubi fides quæritur dialectica non auditur. At quæritur, an mortuus Christus fuerit homo, non eo modo quo Petrus et Joannes homines sunt, in quibus ea argumenta vim habent ; sed alio modo quem Philosophia non assequitur ; scilicet ratione unionis, qua caro et anima Christi erant unitæ cum Verbo? Qod sequenti conclusione explicatur.

2. Prima igitur conclusio est : Christus in triduo mortis vere erat homo ; sed non eo modo quo ante mortem erat homo. Nam homo constituitur ex corpore, et anima subsistentibus unica personalitate, et unitis inter se, aut unitis in uno tertio. At in triduo mortis corpus et anima erant unita in Verbo, quamvis non essent unita inter se, sicut erant ante mortem. Ergo constituebant hominem, quamvis non eo modo quo hominem constituebant ante mortem. Aut alter idem argumentum confice. Homo Christus in recto importat personam Verbi, et in obliquo corpus et animam, aut unita inter se aut unita uni tertio. Sed in triduo

mansit persona Verbi connotans in obliquo corpus et animam unita Verbo, quamvis non sicut antea unita inter se. Ergo in illo triduo mansit Verbum homo quamvis non sicut antea. Confirmatur ex Augustino *lib. A. de Trinitate, cap. 13,* dicente : *Talis erat susceptio illa quæ Deum hominem faceret, et hominem Deum.* Ubi Deus dicitur fieri homo ab unione et assumptione Verbi. At hæc unio et assumptio Verbi mansit eadem. Ergo etiam Verbum mansit homo. Itaque Verbum erat homo : quia erat persona subsistens in corpore, et anima unitis uni tertio. Mortuus vero est homo : quia non subsistit in corpore vivo ; et unito cum anima, sicut antea ; ideoque homo ille non est mortalis nec immortalis : quia, sicut mortuus, et vivus dicitur ab unione corporis, et animæ inter se, pereunti aut perseveranti ; ita etiam mortalis aut immortalis. At hæc unio non erat. Atque adeo homo mortuus erat, et non immortalis, nec mortalis. /

3. Secunda conclusio : Christus in illo triduo non erat homo ubique ; sed ubi erat corpus, aut anima. Prior pars constat : quia nunquam Christus ubique fuit homo : quia, licet ejus divinitas ubique sit ; tamen humanitas nunquam fuit ubique. Probatur posterior pars : Ubique erat corpus solum, aut anima sola, erat unio Verbi cum utroque : quia Verbum unica et indivisibili unione cum utraque parte unitum fuit. At Ver-

bum est homo ab ea unione cum utraque parte. Ergo ubicunque erat corpus solum, aut anima sola, Verbum erat homo. Itaque in sepulcro erat homo : quia ibi erat corpus unitum Verbo, et simul unio animæ cum eodem Verbo, quamvis non esset ibi anima. Item in inferno erat homo : quia ibi erat anima unita Verbo, et simul unio corporis cum eodem Verbo, quamvis ibi non esset corpus. Sic etiam Augustinus lib. de fide ad Petrum, cap. 2. *In sepulcro erat homo, et in inferno erat.*

4. Objicies: Si Verbum assumpsisset solum corpus, non esset homo in sepulcro, ubi esset corpus : nec si solam assumpsisset animam, esset in inferno homo, ubi esset anima. Ergo nec modo ibi est homo cum ibi solum sit corpus, et anima sola. Conceditur antecedens et negatur consequentia. Quia, si solum corpus esset assumptum a Verbo, aut anima sola, non esset cum corpore aut cum anima unio Verbi cum utraque parte a qua dicitur homo. At modo cum solo corpore existit in sepulcro unio Verbi cum utraque parte : nam existit etiam unio cum anima existenti in inferno : quia in sepulcro existit unio Verbi cum corpore, et modo eadem indivisibili unione unitum est Verbum cum anima.

5. Tertia conclusio : Licet Christus non sit ubique homo, recte tamen dicitur, Christus est ubique totus, sed non ubique totum. Prior pars probatur ex Augustino tom.

6, de unit. Trinit. cap. 14. *Non dimisit Patrem Christus, cum venit in Virginem, ubique totus, ubique perfectus.* Utraque pars probatur : quia *totus* refertur ad personam ; *totum* vero ad omnia quæ complectitur persona, atque adeo ad naturas. At persona ubique existit tota atque perfecta, sed non cum omni natura : nam humana ubique non est. Sic totus Christus est homo et totus Deus : sed non totum homo, nec totum Deus : quia non est tantum homo, nec tantum Deus. Tradit Damascenus lib. 3, de fide, cap. 7. *Totus Christus est Deus perfectus ; non autem totum Deus est : non enim solus Deus est, sed et homo. Et totus homo perfectus, non autem totum homo ; non solum enim homo, sed et Deus.* Rationemque addit : *Totus enim naturæ est repræsentativum. Totum autem hypostaseos.* Exemploque declarat : *Sicut aliud quidem est naturæ, aliud vero hypostaseos.*

6. Unde attendendum est, quid dicatur secundum naturam et secundum personam, ut ea quæ dicuntur de Filio Dei et de Deo, dicantur etiam de filio hominis et de homine. Sic idem dicitur ascendisse in cælum, qui descendit de cælo : quia persona eadem est. Item, Deus gloriæ dicitur crucifixus : quia homo, quæ est eadem persona cum Deo, est crucifixus. Si vero attendamus naturas, Filius Dei dicitur descendere et Filius hominis ascendere ; Deus esse ubique et

homo esse in cœlo aut in terra; Filius Dei non passus et filius hominis passus. *Quid ergo, propter quid et secundum quid dicatur, prudens et diligens et pius lector intelligat, monet Augustinus lib. 1, de Trin. c. 13.*

Annotatio.

Inter propositiones notatas in Magistro et communiter repulsas, una est, Christum in triduo mortis hominem fuisse. Verum, si attente res consideretur, constabit vocalem tantum esse dissensionem. Nam id quod alii reipsa negant, cum Verbum in triduo hominem esse diffidentur, scilicet personam subsistentem in corpore et anima unitis inter se, mimine Magister affirmat, ideoque ipse in triduo mortis hominem esse, sicut erat ante mortem negat. Id etiam quod Magister affirmat, cum Verbum in triduo hominem vocat, scilicet personam subsistentem in corpore et anima unitis uni tertio, nullus theologorum reipsa negat. Num autem hæc res, ut illa quæ inter se ab omnibus admittuntur differre, voce hominis significanda sit, necne, controversia de voce est. Neque vox Magistri omnino culpanda, cum consonare videatur modo loquendi Patrum et rem significet, quæ in dissolutione puri hominis non existat.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Christus in triduo mortis fuerit homo? Hic S. Th. q. 1; art. 1 et quodl. 3, art. 4. Bon. art. 1, q. 1. Scot. Richard. Durand. Argent. Brulef. Carthus. Gabr. q. 1. Marsil. q. 13, art. 2. Alexand. 3, p. q. 19, membr. 3. Cajet. Medina, Sylv. Suar. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 50, art. 4. Tannerus tom. 4, d. 2, q. 3, n. 32 et 33. Granad. tom. 4, contr. 2, tract. 2, comment. 22.

Quæst. II. Christus qua homo, quid in recto significet? Hic Bonavent. Carthus. et Gabr. q. 1. Alii relati d. 7, q. 1.

Quæst. III. An Christus, qua homo, sit ubique? S. Thom. q. 1, art. 2. Bonav. art. 1, q. 2. Rich. Carthus. Brulef. et Durand. q. 2. Gabr. quæst. 1. Val. tom. 4, d. 1, q. 2, p. 3 et libris quatuor contra Ubiquistas. Bellarm. lib. 3, de Christo. Sanch. repetit 4, de Eucharist. Tannerus tom. 4, d. 1, q. 6, dub. 1. Granad. tom. 4, contr. 1, tr. 4, d. 1, sect. 3. Suarez in 3, p. d. 32, sect. 4.

Quæst. IV. An Verbum unica indivisibili unione assumpserit corpus et animam? De quo relati d. 24, quæst. 2.

Quæst. V. An corpus Christi triduo fuerit sepultum? Hic Bonavent. art. 1, quæst. 3. Richar. art.

2, q. 2. Brulef. q. 3. Gabr. q. 1, art. 2. Carthus. q. 3. Alex. 3, p. q. 19, membr. 5. Cajet. Medina, Sylv. Suarez et alii cum S. Thoma 3, p. q. 51, art. 4 et opusculo 3, c. 243. Valent. tom. 4, d. 2, qu. 4, p. 1. Tannerus tomo 4, d. 2, q. 3, dub. 3. Granad. tom. 4, contr. 2, tr. 2, comment. 23.

Quæst. VI. An corpus Christi in sepulcro subjacuerit corruptioni? De quo relati distinct. 21, quæst. 8.

Quæst. VII. An anima Christi vere secundum substantiam descenderit ad inferos? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Bonav. art. 1, qu. 4. Richardus art. 2, q. 1. Argent. quæst. 1, artic. 4. Brulef. quæst. 4. Gabriel quæst. 1, dub. 3. Durand. quæst. 3. Carthus. quæst. 6. Cajetan. Medina, Sylv. Suarez, et alii cum S. Thom. 3, p. quæst. 52, artic. 1. Alexand. 3, p. qu. 19, memb. 4. Valent. tom. 4, d. 2, q. 4, p. 2. Tann. tom. 4, dist. 2, qu. 3, dub. 3. Granad. tom. 4, contr. 2, tract. 2, commen. 24.

Quæst. VIII. Quid operata sit anima Christi ad inferos descendens? Hic S. Thom. qu. 2, art. 2. Bonav. art. 1, q. 5. Richard. art. 3, qu. 2. Brulef. q. 5. Marsil. qu. 13, art. 2. Gabr. qu. 1. Carthus. qu. 6. Cajetan. Medina, Sylv. Suarez et alii cum S. Th. 3, p. q. 52, art. 5. Valent. tom. 4, d. q. 4, p. 3. Tanner. tom. 4, d. 2, q. 3, dub. 3. Granad. tom. 4, contr. 2, tr. 2, comment. 24.

Quæst. IX. An vero surrexerit tertia die? Hic Dur. q. 5 et 6. Car-

thus. quæst. 5. Alii relati dist. 21, quæst. 9.

Quæst. X. Qualis surrexerit? Hic relati qu. præced. d. 21, q. 10.

Quæst. XI. An in cælos ascenderit; qua virtute et quo motu locali? Hic S. Thom. q. 3, art. 1 et 2. Durand. quæst. 7 et 8. Carthus. cum Bonavent. Alexand. Uldarico et aliis q. 7. Cajetan. Medina, Sylv. Suarez et alii cum S. Thom. 3, p. q. 57, art. 1 et seq. Val. tom. 4, d. 2, q. 6, p. 1. Tann. tom. 4, d. 2, q. 3, dub. 5. Gran. tom. 4, contr. 3, tr. 2, comment. 29.

DISTINCTIO XXIII.

Si Christus habuerit fidem, spem et caritatem.

Postquam exposuit ea quæ ad substantiam incarnationis et efficaciam redemptionis nostræ spectant, proponit agere de virtutibus theologicis quæ Christo conveniunt. Sed notandum primo in hac distinctione, licet proponat agere de fide, spe et caritate : tamen ex

professo solum disserere de fide. Secundo : non discernere, an ea Christo conveniat, de quo decernit *d. 26*, sed eam tantum in genere definire, atque describere.

2. Prima propositio est : Fides theologica definitur, *Virtus, qua creduntur quæ non videntur*. Sumitur ex Augustino *lib. 2, qq. evang. c. 29*. Imprimis explicandum definitum; fides enim bifariam sumitur, ut docet Augustinus *lib. 13, de Trinit. cap. 3*, tum pro habitu quo credimus; tum pro objecto quod credimus, ut constat ex Symbolo Athanasii : *Fides Catholica, quam nisi quisque firmiter, fideliterque crediderit, salvus esse non poterit*. Utraque fides in omnibus fidelibus una est, juxta Apostolum ad Ephes. 4, *unus Dominus, una fides*. Nam id quod omnibus credendum proponitur, unum et idem est. Item virtus qua id creditur, dicitur una, non numero, sed genere et similitudine; sicut facies et voluntas duorum hominum dicitur una, quamvis numero differant; quia similitudine una est. Igitur fides quæ nunc definitur non est fides sumpta pro objecto, sed pro habitu.

3. Deinde, in definitione fides dicitur *virtus*. Est enim habitus, quo credimus, qui virtus est, et habitus qui non est virtus. Nam, qui cum caritate conjungitur, virtus est : quia, docente Ambrosio, caritas informat omnes virtutes et sine illa virtus non est, eaque est fides, quæ juxta Apostolum, per di-

lectionem operatur, et viva, justificans, formataque dicitur. Qui vero sine caritate reperitur, ut in peccatoribus et dæmonibus, qui etiam credunt et contremiscunt, vere virtus non est, sed qualitas quædam mentis ad credendum disponens, mortua, inanis et vacua. Cæterum in peccatoribus donum Dei esse potest, quia etiam peccatoribus Deus sua dona largitur. Si autem iniquitas, an eadem fides, quæ cum caritate virtus est, maneat in peccatore, quin sit virtus; verius quidem est, eandem esse utrique statui justitiæ, atque peccati communem : quanquam sine erroris periculo oppositum possit defendi. Igitur nunc definitur fides justificans et per caritatem formata et ideo virtus asseritur.

4. Rursus fides *virtus* dicitur, *qua creduntur*, etc. Ubi de habitu quo credimus in Deum, accipienda est. Aliud enim est credere Deum, credere Deo et credere in Deum. Credere Deum, est credere Deum esse, sive ex testimonio humano, sive divino. Credere Deo, est credere aliquid ex testimonio divino. Credere vero in Deum est rursus in Deum per dilectionem intendere. Unde primo et secundo modo possunt credere peccatores et dæmones. Tertio : vero modo soli justii qui fidem habent justificantem et per dilectionem operantem quam solam nunc definimus.

5. Denique per fidem theologicam dicuntur credi, *quæ non videntur* : non omnia quæ non videntur; nam

plura non visa possunt discredere a Catholicis absque dispendio fidei theologicæ, sed ea tantum quæ ad nostram spectant religionem, scilicet quæ a Deo revelata nobis Ecclesia credenda proponit. At vero ea, quæcunque sint, debent esse non visa. Nam fides proprie non apparentium est, ut Apostolus describit. Hebr. 11. *Fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium.* Unde Gregorius hom. 26, sup. *Evang. et lib. 4. Dialect. c. 5*, ait : *Apparentia non habent fidem, sed cognitionem.* Rationemque reddit : *Nam credi jam non potest, quod videri potest. Thomas aliud vidit, aliud credidit : hominem vidit, et Deum confessus est.* Similiter Augustinus tr. 27 et 30, in Joannem : *Quid est fides, nisi credere quod non vides? Fides ergo est, quod non vides, credere.* Sed notat Augustinus lib. 13, de Trinit. cap. 1. Quamvis fides sit eorum quæ non videntur, ipsam tamen fidem ab unoquoque credente in corde videri non oculis corporeis, aut sensu aliqua interna, sed notione intellectuali, evidenti et certa : licet enim ea quæ creduntur, absentia sint ; tamen ipsa fides cordi præsentissima est et experimento noscibilis. Imo adeo argumentum est non apparentium, quia percepta manifeste fide et non perceptis manifeste eis quæ per fidem noscuntur, arguitur esse aliqua quæ reipsa non apparent.

6. Secunda propositio : Fides

theologica est omnino certa. Primo : quia ex Paulo *sup.* est substantia sperandarum rerum. Scilicet, quia ea quæ futura sunt et nondum possidemus, subsistunt in nobis certitudine fidei qua credimus futura. Quæ quidem, si certa non esset, nutaret et vacillaret spes. Secunda : quia dicitur argumentum, vel convictio non apparentium. Scilicet, quia convincit et facit adhærere firmiter et certo intellectum eis quæ sibi non apparent. Quod bifariam convenit fidei. Tum, quia ea quæ ex medio aliquo manifesto probari non possunt, probat nobis ex testimonio infallibili Dei lato per Prophetas, aut Evangelistas. Tum etiam, quia ipsa fides manifestatur intellectui, et ex ipsa, aut in ipsa arguuntur et probantur esse non apparentia, quæ creduntur per fidem, ut nuper dicebatur.

7. Tertia propositio : Fides est fundamentum spei et caritatis quoad actus, non vero quoad habitus. Prior pars probatur : quia non potest esse actus spei aut caritatis, quin præcedat actus fidei : potest autem esse actus fidei, quin sit actus spei aut caritatis. Potest enim bonum credi, quin speretur aut ametur ; tamen sperari aut amari non potest, quin credatur. Quod docet Aug. in *Enchir. cap. 8* et Greg. homil. 16, super *Ezech.* unde deprehenditur nonnullum discrimen fidei ab spe et caritate. Probat posterior pars. Tum, quia fides virtus non potest esse sine caritate, quamvis posset esse, quæ non

est virtus. Tum, quia habitus fidei non est causa præcedens habitum spei, sicut est actus fidei actum spei, quidquid alii aliter sentiant. Tum, quia virtus fidei non potest præcedere caritatem, esto præcedat spem : primo : quia caritas dicitur mater virtutum ; secundo : quia caritas est Spiritus sanctus, quem nulla virtus antecedit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et qua certitudine dentur virtutes infusæ? Hic Durand. q. 5. S. Thomas quæst. 1, articl. 1 et 5. Gabr. q. 2. Carthus. q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 27, qu. 1.

Quæst. II. An virtus infusa sit simpliciter necessaria ad agendum aliquos actus? Hic S. Thom. q. 1, art. 1 et 3. Durand. q. 1. Carthus. qu. 1. Alii relati d. 14, q. 3.

Quæst. III. An ita sit necessaria, ut nec divinitus fieri queant actus supernaturales per auxilium extrinsecum? De quo relati d. 14, q. 4.

Quæst. IV. An virtus infusa sit tota ratio agendi actus supernaturales? Hic Gab. q. 2. Alii relati lib. 2, dist. 25, q. 9.

Quæst. V. An virtus infusa tribuat facilitatem agendi? Hic Durand. q. 1 et 4. Gabriel qu. 2. Nos fuse lib. 4, de supernatur. Suar.

lib. 6, de gratia, c. 14. Vasq. 1, 2, disp. 29. Coninck. 2, 2, disp. 7, dub... Salas 1, 2, tom. 3, tract. 10, disp. 51. Gran. 1, 2, contr. 4, disp. 4. Hurtado disp. 16, de anima, sect. 8 et 2, 2, disp. 60, sect. 3, subject. 2.

Quæst. VI. An virtutes theologice sint tantum tres? Hic S. Thom. q. 1, art. 5. Durandus qu. 5. Cajetan. Medina, Conrad. Zumel, Lorca, Vasquez, Pesantius et alii cum S. Th. 1, 2, q. 62, art. 3. Mærat. tom. 2, tract. de fide, disp. 14, sect. 2, a n. 2 et disp. 3, sect. 1, a n. 5.

Quæst. VII. Quænam sit definitio et acceptatio fidei? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 1 et 2. Bonavent. art. 1, q. 5. Scot. q. 1. Gabr. q. 2. Richard. art. 4, q. 1. Brulef. q. 5. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Sylv. Torres et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 2, art. 1. Valent. tom. 3, disp. 1, q. 1, part. 1 et q. 4, p. 1. Tann. tom. 3, d. 1, q. 1, dub. 1. Suarez 2, 2, d. 6, sect. 1 et 2. Coninck. 2, 2, disp. 14, dub. 1. Gran. 2, 2, contr. 1, tr. 1, d. 1 et tr. 9, d. 1. Mærat. d. 1 et 8. Petr. Hurtad. 2, 2, d. 49.

Quæst. VIII. An fides sit virtus et qualis? Hic S. Thomas q. 2, art. 4. Bonav. art. 1, qu. 1. Richard. art. 4, qu. 2. Argentin. quæst. 1, art. 4. Brulef. et Gab. q. 1. Durand. q. 6. Carthus. q. 2. Cajet. Bannez, Aragon. Lorca, Sylv. Torres, Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, qu. 4, art. 5. Valent. tom. 3, disp. 1, q. 4, p. 5. Tanner. tom. 3, disp. 1, q. 6, dub. 2. Suarez 2, 2, tr. 1,

disp. 7, sect. 1. Coninck. 2, 2, d. 16, dub. 3. Granad. 2, 2, contr. 1, tract. 12, d. 2. Mærat. dist. 22. Petr. Hurtad. d. 55.

Quæst. IX. An sit infusa et supernaturalis? Hic S. Thom. qu. 3, art. 2. Bonavent. art. 2, qu. 2. Brulef. q. 7. Gabr. q. 2. Cajet. Bannez, Arag. Lorca, Sylv. Torres et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 6, art. 1 et 2. Valentia tom. 3, dist. 1, q. 6, part. 1. Alii relati lib. 2, dist. 27, qu. 1.

Quæst. X. Qua ratione distinguantur fides formata et informis? Hic S. Thomas q. 3, art. 4. Bonavent. art. 2, q. 1 et art. 2, q. 4. Richard. artic. 4, q. 3. Brulef. q. 6. Gabr. q. 2. Carthus. q. 3. Cajetan. Bannez. Aragon, Lorca, Torres, Pesant. et alii cum S. Thoma 2, 2, quæst. 4, art. 4. Valentia tomo 3, disp. 1, quæst. 4, art. 4. Tannerus tomo 3, disp. 1, qu. 6, dub. 2. Suarez 2, 2, tract. 1, disp. 7, sect. 3. Coninck. 2, 2, disp. 16, dub... Granadus 2, 2, contr. 1, tr. 12, disput. 5. Mærat. distinct. 23. Petrus Hurtad. 2, 2, d. 54.

Quæst. XI. An fides formetur per caritatem, et quomodo? Hic S. Thom. qu. 3, art. 1. Bonav. art. 2, q. 5. Brulef. q. 10. Durand. q. 8. Cabr. q. 2. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 4, art. 3. Valent. tom. 3, dist. 1, q. 4, p. 3. Tann. tom. 3, d. 1, q. 6, dub. 2. Coninck. 2, 2, d. 16, dub. 4. Gran. 2, 2, contr. 1, tr. 12, d. 5. Mær. d. 23. Petr. Hurtad. d. 51.

Quæst. XII. An fides pertineat ad intellectum? Hic S. Thom. q. 2, art. 3. Bonavent. art. 1, qu. 1. Scotus, q. 1. Richard. art. 6, q. 2. Durandus, Gabr. Carthus. et Brulef. q. 2. Cajetan Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 4, art. 2. Valentia tom. 3, d. 1, p. 2. Tannerus tom. 3, dist. 1, qu. 6, dub. 1. Suarez 2, 2, dist. 7, sect. 1. Coninck. 2, 2, d. 18, dub. 1. Granadus 2, 2, contr. 1, tract. 12, dist. 1. Mæratius dist. 22. Petrus Hurtad. dist. 50.

Quæst. XIII. An fides dæmonibus conveniat? Hic S. Thom. qu. 3, art. 3. Bonavent. art. 2, q. 3. Richard. art. 6, q. 3. Brulef. q. 8. Durand. q. 9. Gab. q. 2. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 5, art. 2. Valentia tom. 3, d. 1, q. 5, p. 2. Tanner. tom. 3, d. 1, q. 6, dub. 4. Suar. 2, 2, d. 6, sect. 9. Coninck. d. 17, dub. 2. Gran. 2, 2, contr. 1, tr. 13, sect. 1. Mærat. d. 24, sect. 3. Petr. Hurtad. d. 59, sect. 2.

Quæst. XIV. An Hæreticus discredens uni articulo fidei possit credere fide divina aliis articulis fidei? Hic Durandus q. 9. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 5, art. 3. Valent. tom. 3, d. 1, qu. 5, p. 3. Tannerus tom. 3, d. 1, q. 6, dub. 4. Suarez 2, 2, disp. 6, sect. 9. Coninck. d. 17, dub. 3. Granad. 2, 2, contr. 1, tract. 13, sect. 2. Mæratius d. 24,

sect. 4. Petrus Hurtad. d. 59, sect. 5. Nos de supernat. lib. 4.

Quæst. XV. An per assensum naturalem possimus credere quidquam ex motivo supernaturali revelationis divinæ? Hic Durand. q. 9. Gab. q. 2. Alii relati lib. 2, d. 27, q. 18.

Quæst. XVI. Quodnam sit objectum materiale fidei? Hic Gabriel et Carthus. q. 2. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Pesant. Sylv. Torres, et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 1, art. 1 et 2. Valent. tomo 3, d. 1, q. 1, p. 1 et 2. Tanner. tom. 3, d. 1, q. 1, dub. 2. Suarez 2, 2, d. 2. Coninck. 2, 2, d. 9, dub. 1 et 2. Granadus 2, 2, contr. 1, tract. 1, d. 6, et seq. Mærat. d. 4. Hurtad. d. 16.

Quæst. XVII. Quodnam sit objectum formale? Hic Gabr. et Carthus. q. 2. Bonavent. in lit. dub. 3. Cajetan. Bannez, Arag. Lorca, Pesant. Sylv. Torres, et alii cum S. Th. 2, 2, q. 1, art. 1 et 2. Valent. tom. 4, d. 1, qu. 1, p. 1. Tanner. tom. 3, d. 1, qu. 1, dub. 3. Albertin. ex 3, princip. philosoph. diffic. 2. Suar. 2, 2, d. 3. Coninck. 2, 2, d. 9, dub. 3 et seq. Gran. 2, 2, contr. 1, tr. 1, d. 2, et seq. Mærat. d. 2 et 3. Petr. Hurt. d. 5 et seq.

Quæst. XVIII. In quid resolvatur fides? Hic Gabriel q. 2. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Pesant. Sylv. Torres et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 1, art. 1 et 2. Valent. tom. 3, d. 1, q. 1, p. 1. Tann. tom. 3, d. 1, qu. 1, dub. 4 et q. 5, dub. 4. Albertin. ex 3, principio philosoph.

coroll. 4. Suarez 2, 2, d. 3. Coninck. 2, 2, d. 9, dub. 3, et seq. Granad. 2, 2, contr. 1, tr. 1, d. 5. Mær. d. 17. Petr. Hurt. d. 15.

Quæst. XIX. An actus fidei possit componi cum visione intuitiva objecti? Hic Bonav. in litt. dub. 1. Alii relati dist. seq. q. 1.

Quæst. XX. An possit componi cum scientia abstractiva? Hic Bonav. in lit. dub. 1: Alii relati dist. seq. q. 1.

Quæst. XXI. An habitus fidei præcedat tempore primam infusionem caritatis et gratiæ? Hic S. Th. q. 2, art. 5. Bonavent. in lit. dub. 6. Cajetan, Bannez, Arag. Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 4. art. 7. Item Cajetan. Conrad. Medina, Zumel, Vasq. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 62, art. 4. Valent. tom. 3, d. 1, q. 4, p. 7. Tanner. tom. 2, d. 3, quæst. 5, dub. 2, et 3. Coninck. 2, 2, disput. 16, dub. 4. Granad. 2, 2, contr. 1, tract. 12, disp. 5. Mærat. disp. 25, sect. 2 et 3. Hurtadus disp. 57, de supernat. lib. 4.

Quæst. XXII. An actus fidei sit necessarius ad actum caritatis? Hic S. Thom. q. 2, art. 5. Bonav. in littera, dubio 6. Alii relati dist. 26, q. 16.

Quæst. XXIII. An amissa caritate perseveret fides? Hic Durand. q. 9. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesantius et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 4, art. 4 et 6. Item Cajetan. Medina, Conrad. Vasq. Pesant. Zumel et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 65, art. 4. Val. tom.

3, disp. 1, q. 4. Tanner. p. 4, t. 3, disp. 1, q. 6. dub. 2. Suarez 2, 2, disp. 7, sect. 3. Coninck. 2, 2, disp. 16, dub. 4. Granad. 2, 2, contr. 1, tract. 12, disp. 5. Mærat. disp. 23. Petr. Hurtado disp. 53, de supernat. lib. 4.

Quæst. XXIV. An actus fidei superet certitudine scientias naturales? Hic S. Thom. q. 2, art. 5. Bonavent. art. 1, quæst. 4. Richard. art. 8, q. 1. Brulef. q. 4. Durand. q. 7. Gabriel q. 2. Cajet. Bannez, Arag. Lorca, Torres, Sylv. Pesantius et alii cum S. Th. 2, 2, quæst. 4, art. 8. Valentia tom. 3, disp. 1, q. 4, p. 8. Tannerus tom. 3, disp. 1, q. 6, dubio 3. Suarez 2, 2, disp. 6, sect. 5. Coninck, 2, 2, q. 14, dub. 4. Granadus 2, 2, contr. 1, tract. 12, disp. 4. Mæratius disp. 12. Petr. Hurtado disp. 58.

Quæst. XXV. An certo cognoscamus fidem nostram inhærentem? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 2. Bonav. in littera, dubio 4. Scotus quæst. 1. Gabriel quæst. 2, art. 2, conclus. 2. Tanner. tom. 3, disp. 1, q. 6, dub. 5. Coninck 2, 2, disp. 14, dub. 14. Ruardus art. 9 et 14. Vega lib. 9, in Tridentin. cap. 3. Ayla de tradit. parte 2, cap. 1. Sotus lib. 3, de natura et gratia, cap. ultimo. Valent. tom. 3, disp. 1, cap. 6, p. 1. Bannez 2, 2, quæst. 6, art. 1. Cajetanus, Medina et Zumel 1, 2, q. 112, art. 3. Vasquez 1, 2, disp. 201. Nos de supern. lib. 4.

Quæst. XXVI. An dignoscamus certo nobis inhærentem caritatem

et justitiam? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonavent. in littera dub. 4. Cajet. Med. Conradus. Pesantius, Lorca, Curiel, Vasq. Mart. et alii cum S. Thom. 1, 2, quæst. 112, art. 5. Tan. tom. 2, disp. 6, q. 4, dub. 5. Albertinus coroll. 6, ex. 1, princip. Philosoph. Suarez, lib. de gratia, cap. 3. Mæratius de gratia, disp. 8, sect. 2. Sotus lib. 3, de gratia, cap. 10 et seq. et opuscul. contra Catharin. Ruardus art. 9. Vega lib. 9, in Trident. Stapleton. lib. 9, de justificatione. Sander lib. 3, de justificatione. Bellarminus lib. 3, de justificatione, cap. 2 et seq. Valent. tom. 2, disp. 6, q. 4. Cathar. opusc. de hac re.

Quæst. XXVII. An actus fidei supponat per se effectum voluntatis et supernaturalem? Hic S. Th. quæst. 2, art. 2 et 3. Bonavent. art. 1, q. 2. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Sylv. Pesant. Torres et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 4, art. 2. Val. tom. 3, disp. 1, q. 4, part. 2. Tan. tom. 3, disput. 1, q. 6, dubio 1. Albertinus ex. 3, princip. philosoph. corollar. 5. Suarez 2, 2, disp. 6, sect. 6 et 7. Coninck, 2, 2, disp. 13, dubio 4 et 5. Granadus 2, 2, contr. 1, tract. 9, disput. 2 et 3. Mærat. disput. 15. Petrus Hurtado disp. 45 et 46. Nos de supernat. disp. 49, sect. 4 et 5.

Quæst. XXVIII. Quo differant credere Deum, credere Deo et credere in Deum? Hic Bonavent. in littera dub. 3. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Th. 2, 2, q. 2,

art. 2. Valentia tom. 3, disp. 1, q. 2, p. 1. Tan. tom. 3, disp. 1, q. 7, dub. 1. Suar. 2, 2, d. 6, sect. 3. Mærat. de fide, d. 9, sect. 1.

Quæst. XXIX. An actus fidei infusæ possit esse falsus ex natura rei? Hic. Gabriel q. 2. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Pesant. Torres, Sylv. et alii cum S. Thoma 2, 2, q. 1, art. 3. Valentia tom. 3, disp. 1, q. 1, p. 3. Tanner. tom. 3, disp. 1, q. 1, dub. 5. Suarez 2, 2, disp. 3, sect. 13. Coninck 2, 2, disp. 10, dubio 4. Granadus 2, 2, contr. 1, tr. 1, disp. 7 et 8. Mærat. disp. 7. Petrus Hurtado disp. 19. Nos de supernaturalitate disp. 58.

Quæst. XXX. An possit esse falsus potestate absoluta Dei? De quo nos fuse de supernat. disp. 59, et Petr. Hurtado 2, 2, disp. 19, sect. 3. Videantur relati quæst. præced.

DISTINCTIO XXIV.

Quomodo intelligitur quod scriptum est: Ut cum factum fuerit, credatis.

Præcedenti distinctione assertum est, fidem esse de iis quæ non videntur. Nunc objicitur illud Joan-

nis 14, dictum Apostolis a Christo : *Nunc dico vobis, priusquam fiat, ut cum factum fuerit, credatis*; scilicet resurrectionem sui corporis. Nam, cum res facta fuerit, scilicet cum Christi corpus resurrexerit, videbitur. Tamen, ait Dominus, quod credetur. Respondetur : In eo quod factum cernitur, aliud est quod videtur; aliud quod creditur; quia omnia quæ in eo sunt, non videntur. Unde semper creditur quod non videtur.

2. Itaque prima conclusio est : Id quod videtur, potest esse objectum fidei, ratione alicujus, quod in eo non videtur. Nam Thomas Apostolus vidit Christum resurgentem, et credidit esse Deum, quod non videbat; ideoque illi dictum est Joann. 20. *Qui vidisti me, Thoma, credidisti.* Item D. Petrus vidit Christum patientem. Tamen credidit esse Deum, quod non videbat. Rationem reddit Augustinus tract. 79, in Joann. initio et enarratione in Ps. 101, quia fides est laudabilis et meritoria. At si non esset in objecto aliquid obscurum et non visum credenti, non esset laudabilis et meritoria; laus enim et meritum fidei consistit in eo quod assensum præbeat objecto, quod non videtur: nam assentiri objecto viso necessarium et non liberum est, ideoque nec laudabile, nec meritorium. Petrus igitur ideo laudabilis fuit in fide passionis præpagano: quia licet uterque assensum præbuit passioni Christi; solus tamen Petrus, et non paganus as-

sensum præbuit patientis divinitati, quam neuter videbat.

3. Objicies primo : Joannem in superioribus testimoniis rationem credendi statuere : quia objectum visum est. Secundo : Augustinum *lib. 2, quæst. evangelic. cap. 39*, asserere, esse fidem eorum quæ præsentia cernimus, ut cum per speciem manifestam contemplabimur sapientiam Dei. Ad primum respondetur : Ratio credendi dicitur esse, quia objectum videtur; quoniam miracula et ea quæ videntur, reddunt credibilia alia quæ non videntur. Ad secundum : Augustinus ibi disserit de fide late, et improprie sumpta pro omni notitia certa rei, quamvis evidenti, non de fide stricte et proprie sumpta pro cognitione obscura, de qua nunc disseritur.

4. Secunda conclusio : Licet fides excludat visionem exterioriorem sui objecti, cæterum admittit notionem interiorem rationis naturalis, atque adeo fides non est de incognitis, sicut de non visis. Primo : quia plura credimus quæ ratione naturali assequimur, ut Deum esse. Secundo : quia juxta August. serm. 18, Psal. 118. *Alia sunt quæ nisi intelligamus, non credimus : alia quæ nisi credimus, non intelligimus*. Videlicet ea quæ sunt assequibilia per rationem naturalem, non creduntur, nisi prænoscantur, ea vero quæ illam excedunt, non cognoscuntur, nisi credantur, quia eorum notitia aliunde venire non potest, nisi per fidem.

De quibus est illud Esaiæ 7. *Nisi credideritis, non intelligetis*. Item Augustinus lib. 9 de Trinitate, cap. 1, *certa fides, utcumque inchoat cognitionem*. Necnon Ambrosii : *Ubi fides non statim cognitio est : ubi cognitio est, fides præcedit*. Itaque aliquorum credibilium fidem præcedit naturalis cognitio; aliorum vero cognitionem præcedit fides, ex qua per deductionem theologicam colligitur. Cæterum omnium credibilium cognitio in hac vita imperfecta est et perficietur in futura.

5. Si autem objicias : Ergo aliqua fides est eorum quæ ignorantur, videlicet ea quæ præcedit cognitionem sui objecti. Distinguitur : Est de ignoratis aliquatenus; non vero penitus ignoratis : quia etiam ante eorum fidem præcedit aliqua apprehensio et propositio credibilium. Nam fides ex auditu est, non quidem semper exteriori, ut docet Augustinus *lib. 13, de Trinitate cap. 2*, sed vel exteriori, vel interiori.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An assensus fidei possit conjungi cum visione intuitiva Dei? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 2. Bonav. art. 2, quæst. 2. Richard. quæst. 4. Carthusianus et Gabriel. quæst. 1. Bannez, Aragon, Pesantius, Lorca, Torres, Sylv. et alii cum S. Thoma 2, 2, q. 1, art.

4. Valentia tom. 3, disp. 1, quæst. 1, part. 4. Tannerus tom 3, disp. 1, quæst. 1, dub. 5. Canisius lib. 12, de locis, cap. 1. Molina p. 4, disp. 3, sect. 7 et seq. Coninck 2, 2, disp. 14, dub. 1. Granadus tom. 3, contr. 1, tract. 2, disp. 7. Mærat. tom. 2, tract. de fide, disp. 13. Petrus Hurtado disp. 30.

Quæst. II. An actus fidei coniungi possit cum scientia abstractiva? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 2. Bonav. art. 2, q. 3. Scotus, Carthusianus, Baconius, Gabriel, q. 1. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Pesant. Sylv. Torres et alii cum S. Th. 2, 2, q. 1, art. 5. Valent. tom. 3, disp. 1, q. 1, art. 4. Tannerus tom. 3, disp. 1, q. 4, dub. 6. Suarez 2, 2, disp. 3, sect. 8 et seq. Coninck 2, 2, disp. 11, dub. 1. Granad. tom. 3, contr. 1, tr. 2, disp. 7. Mærat. de fide, disp. 13. Petr. Hurtad. 2, 2, disp. 39.

Quæst. III. An actus fidei sit meritorius et laudabilis? Hic S. Th. q. 1, art. 3. Durand. q. 3. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Pesant. Sylvius, Torres et alii cum S. Th. 2, 2, q. 2, art. 9. Valentia tom. 3, disp. 1, q. 2, p. 7. Tann. tom. 3, disp. 1, quæst. 7, dub. 4. Suarez 2, 2, disp. 6, sect. 7. Coninck 2, 2, disp. 14, dub. 5. Granadus tom. 3, contr. 1, tr. 10, disp. 2. Mærat. de fide, disp. 18. Petr. Hurtado 2, 2, q. 47.

Quæst. IV. An sit meritorius merito distincto a merito piæ affectionis imperantis? De quo relati lib. 2, dist. 35, q. 4.

Quæst. V. An possit imperari ex fine malo, eoque deturpari? Hic Durand. q. 3. Alii relati lib. 2, d. 26, quæst. 20.

Quæst. VI. An possit per discursum haberi? De quo Cajetan. Bannez, Arag. Lorca, Pesant. Sylv. Tos. et alii cum S. Th. 2, 2, q. 1. Valent. tom. 3, disp. 1, q. 1, p. 2. Tann. tom. 3, d. 1, q. 1, p. 2, n. 105 et seq. Suar. 2, 2, disp. 6, sect. 4. Coninck 2, 2, d. 9, dub. 7 et 8, Gran. tom. 3, contr. 1, tr. 9, disp. 1. Vasq. 1, p. disp. 5, cap. 3. Mærat. de fide, disp. 9. Petr. Hurtado 2, 2, disp. 39. Albertinus tom. 1, ex 3, princip. coroll. 4. Nos de supernat. disp. 55, sect. 5 et seq.

Quæst. VII. Quæ apprehensiones assensus fidei præcedant? De quo relati lib. 2, d. 26, q. 15.

Quæst. VIII. An et qui effectus per se illum præcurrat? Hic Gab. quæst. 1. Alii relati dist. præced. quæst. 27.

Quæst. IX. Quodnam sit objectum materiale fidei? Hic S. Th. q. 1, art. 1 et q. 2, art. 1. Bonav. art. 1, q. 2 et 3. Richard. q. 1 et 2. Dur. et Argent. q. 1, art. 1. Alii relati dist. præced. q. 16.

Quæst. X. Quodnam sit objectum formale fidei? Hic S. Th. Bonav. Richard. et Argentin. relati quæst. superiori. Item relati dist. præcedenti, q. 17.

Quæst. XI. An mysteria fidei sunt evidenter credibilia? Hic Carthus., et Gabr. q. 1. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylvius, Pesant. et alii 2, 2, q. 1. Va-

lencia tom. 3, disp. 1, q. 1, p. 7.
 Tann. tom. 3, disp. 1, q. 2, dub. 2
 et 4. Suarez 2, 2, disp. 4, sect. 3.
 Coninck 2, 2, disp. 11, dub. 3.
 Granad. tom. 3, contr. 1, tr. 2,
 disp. 1 et seq. Mærat. de fide, disp.
 16. Petr. Hurtad. 2, 2, disp. 22.

Quæst. XII. An absque externa
 propositione Ecclesiæ possit esse
 res credibilis per fidem divinam?
 Hic Carthus. et Gabriel. q. 1. Ca-
 jetan. Bannez, Arag. Lorca, Syl-
 vius, Pesant. Torres et alii 2, 2, q.
 1. Valentia tom. 3, disp. 1, q. 1.
 Tannerus tom. 3, disp. 1, q. 2,
 dub. 2 et seq. Suárez 2, 2, disp. 4,
 sect. 2. Coninck. 2, 2, disp. 9, dub.
 5 et 6. Granad. tom. 3, contr. 1,
 tr. 2, disp. 3. Mærat. de fide, disp.
 16. Petr. Hurtado 2, 2, disp. 14.

Quæst. XIII. An actus fidei pos-
 sit esse falsus ex natura rei? Hic
 S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art.
 1, q. 1. Richard. q. 4. Durand. q.
 2. Argent. q. 1, art. 2. Alii relati
 dist. præced. q. 29.

Quæst. XIV. An possit esse fal-
 sus potestate absoluta Dei? De
 quo relati quæst. superiori et dist.
 præced. quæst. 30.

DISTINCTIO XXV.

De fide Antiquorum.

Hoc est, quæ fides necessaria
 et sufficiens fuerit antiquis ad sa-
 lutem? Præmittitur primo: fidem
 decursu temporum magnos pro-
 fectus habuisse; tum expressione
 eorum quæ semper de Deo credita
 sunt, tum accessione novorum
 credibilium, seu articulorum; tum
 constantia et devotione creden-
 tium. Præmittitur secundo: ali-
 quam semper fidem necessariam
 fuisse ad salutem, saltem existen-
 tiæ Dei et remunerationis æternæ
 ab ipso faciendæ, juxta illud Apos-
 toli Hebr. 11. *Oportet accedentem
 credere, quia Deus est et quod re-
 munerator est sperantium in se.*
 Præmittitur tertio nobis: qui
 Christo posteriores sumus, præ-
 terea esse necessariam fidem eo-
 rum quæ ad Christi incarnationem
 spectant, cum necessaria sit fides
 eorum quæ in symbolo continen-
 tur. Igitur difficultas est, an eadem
 fides Christi fuerit necessaria etiam
 antecessoribus Christi? An eis
 sufficere credere, quod Deus est
 et ipse remunerator est?

2. Prima conclusio: Semper

etiam ante adventum Christi necessaria fuit ad salutem fides Christi venturi. Probatur primo : quia sic testatur Augustinus epistola 155, ad Optatum : *Christi hominis, ejusdemque Dei saluberrima fide, etiam illi justis salvi facti sunt, qui priusquam veniret in carne, crediderunt in carne venturum. Eadem enim fides est et illorum et nostra.* Item de correptione et gratia, cap. 7. *Nemo liberatur a damnatione quæ per Adam facta est, nisi per fidem Jesu Christi.* Rursus libro secundo de nuptiis et concupiscentia, cap. 2. *Eadem fides mediatoris quæ nos salvat, salvos faciebat justos antiquos, pusillos cum magnis : quia sicut credimus Christum in carne venisse ; ita illi venturum, et sicut nos mortuum ; ita illi moriturum, resurrecturum et ad judicium vivorum et mortuorum venturum.* Secundo : quia idem censet Gregorius homil. 17, super Ezechiel. *Et qui præibant et qui sequebantur, clamabant dicentes, hosanna filio David : quia omnes electi, qui in Judæa esse potuerunt, sive qui nunc in Ecclesia sunt in mediatorem Dei et hominum crediderunt et credunt.* Similiter alii Patres. Ergo præter fidem Dei fides etiam Christi semper necessaria fuit.

3. Objicitur primo : Multitudo plurium hominum simplicium, quibus ante Christum incarnatio Christi proposita non fuit : tamen aderat sufficientia ad salutem. Secundo : Cornelius qui *Act. 10*, pro-

ponitur justus, antequam mitteretur ad eum Petrus, ut nuntiaret adventum Christi. Ad primum respondetur : Ante Christi adventum omnibus proposita fuit incarnatio credenda aut explicite, aut implicite. Explicite majoribus et superioribus, ut Abrahæ, Moysi et aliis ; implicite simplicioribus et rudioribus, quibus proponebatur et incumberebat credere in genere omnia quæ credebant majores et doctores. Sicut nunc etiam rustici homines credunt tantum implicite plura quæ illis proponuntur et non capiunt, scilicet credentes in genere quidquid profitetur Ecclesia. Ad secundum : Cornelius credebatur revelatione Dei incarnationem Christi, sed ignorabat an ea facta fuerit. Petrus igitur missus fuit, ut jam factam nuntiaret. Unde quod ait Augustinus lib. 1, de prædestinatione Sanctorum, cap. 7, *Cornelio dictum esse ab Angelo : Acceptæ sunt elemosynæ tuæ et orationes tuæ antequam in Christum crederet*, intelligendum est, antequam in Christum crederet jam incarnatum, non vero aliquando incarnandum ; mox enim addit : *Nec tamen sine aliqua fide donabat et orabat. Sed si posset sine fide Christi esse salus, non ad eum mitteretur architectus Ecclesiæ Petrus.* Missus ergo est, ut perficeretur fides imperfecta Christi præcedens.

4. Si autem inquiras an priscis fidelibus necessarium fuerit credere de Christo omnes articulos

quos nunc credimus, nihil certo decernitur. Nam alii arbitrantur quatuor fuisse credendos, scilicet Nativitatem, Mortem, Resurrectionem et Adventum in iudicium; quia eorum meminit Augustinus *supra*. Alii vero solam Nativitatem et Iudicium; quia de morte Christi et descensu ad inferos ante resurrectionem dubitasse videtur Baptista per discipulos interrogans : *Tu es qui venturus es? an alium expectamus?* Quam interrogationem Gregorius *hom. 1, super Ezechiel, et homil. 6, super Matth.* refert in descensu Christi ad inferos post mortem. Sed rectius alii censent, Baptistam non dubitasse vere, sed dubitantis personam egisse, ut humilitatis Christi admirationem ostenderet.

5. Secunda conclusio : Sic est fides necessaria ad actus conferentes in salutem, ut fidei intensionem et perfectionem sectentur æqualiter spes et caritas, et operationes virtutum. Sic Greg. *hom. ult. sup. Ez. Fidem, spem, caritatem, atque operationem, dum in hac vita vivimus, æquales sibi esse apud nos invenimus.* Et probat : *Quia, quantum credimus, tantum amamus; et quantum amamus, tantum de spe præsumimus; et tantum operamur, quantum credimus et amamus et speramus.* Hæc æqualitas intelligenda est quoad intensionem et accidentalem perfectionem actuum : nam quoad virtutes et perfectionem essentialem major est caritas, ut notat ipse Gregorius,

cum in patria sola illa permaneat, et deficientibus spe et fide, illa nostram beatitudinem compleat. Item quia caritas est mater et causa omnium virtutum. Neque obest, quod ait Apostolus 1. Timot. 1. *Finis præcepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta.* Ubi nomine bonæ conscientiae intelligitur spes, juxta Augustinum *lib. 1, de doctr. Christiana, cap. ult.* atque adeo caritas est de spe bona et fide non ficta. Nam ideo tantum asseritur a Paulo : quia caritas esse non potest sine spe et fide, quamvis spes et fides possint esse sine caritate. Non vero, quia fides et spes causalitate aliqua caritatem præcedant.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An actus fidei infusus sit necessarius ad salutem? Hic S. Th. q. 2, art. 1. Dur. q. 1. Cajet. Ban. Arag. Lorca, Sylv. Pesant. Torres et alii cum S. Th. 2, 2, q. 2, art. 3. Valent. tom. 3, disp. 1, q. 2, p. 2. Suar. 2, 2, dist. 12, sect. 1 et 2. Coninck. 2, 2, disp. 14, dub. 8. Granad. tom. 3, contr. 1, tract. 10, disp. 1. Petr. Hurtado 2, 2, disput. 40 et 41. Tanner. tomo. 3, disp. 1, q. 7, dub. 2. Mærat. de fide, disp. 19.

Quest. II. An fides incarnationis fuerit omnibus antiquis necessaria?

Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonav. art. 1, q. 2. Scotus, Dur. et Gab. q. 1. Rich. art. 3, q. 1. Cajet. Bann. Aragon, Lorca, Sylv. Pesant. Torres et alii cum S. Thoma 2, 2, q. art. 7. Val. tom. 3, disp. 1, q. 2, p. 4. Suarez 2, 2, disp. 12, sect. 4. Coninck. 2, 2, disp. 14, dub. 9 et 10. Granad. tom. 3, contr. 1, tract. 10, disp. 2 et 3. Petr. Hurtado 2, 2, disp. 44, sect. 1. Tanner. tom. 3, disp. 2, q. 7, dub. 2 et 3. Mærat. de fide, disp. 19.

Quæst. III. An omnium articulorum symboli fides necessaria sit? Hic S. Thoma q. 1, art. 2. Rich. art. 2, q. 1. Argent. q. 1, art. 4. Gabr. Bonav. et Carthusianus q. 1. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Sylvius, Pesantius, Torres et alii cum S. Thomas 2, 2, q. 2, art. 3, et seq. Valent. tom. 3, disp. 1, q. 2, dub. 2. Suar. 2, 2, disp. 12 et 13. Coninck. 2, 2, disp. 14, dub. 9 et 10. Granad. tom. 3, contr. 1, tract. 10, disp. 2 et 3. Petr. Hurtad. 2, 2, disp. 44. Tannerus tom. 3, disp. 1, q. 7, dub. 2 et 3. Mæratius, de fide disp. 19.

Quæst. IV. An hæc fides necessaria debeat esse explicita? Hic S. Th. q. 2, art. 1. Bonav. art. 1. q. 3. Richard. art. 3, q. 2. Brulef. q. 2. Durandus, Carthusianus et Gabr. q. 1. Cajetan. Arag. Bannez, Lorca, Sylvius, Torres, Pesantius et alii cum S. Th. 2, 2, q. 2, art. 5 et seq. Valent. tom. 3, disp. 1, q. 2, p. 3. Suarez 2, 2, disp. 12 et 13. Coninck, 2, 2, disp. 14, dub. 9 et 10. Granadus tom. 3, contr. 1, tract. 10, disp. 2 et 3. Petr. Hurtado 2, 2, disp. 44, sect. 1. Tanner. tom. 3, disp. 2, q. 7, dub. 2 et 3. Mærat. de fide, disp. 19.

1, tr. 10, disp. 2 et 3. Petr. Hurtado 2, 2, disp. 40 et seq. Tanner. tom. 3, disp. 1, q. 7, dub. 2 et 3. Mærat. de fide, disp. 19.

Quæst. V. An decursu Ecclesiæ creverit numerus credendorum? Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonaventura art. 2, q. 1. Richardus art. 5, q. 1. Carthusianus et Gabriel q. 1. Cajetan. Aragon, Bannez, Lorca, Sylvius, Pesantius, Torres et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 1, art. 7. Suarez 2, 2, disp. 13, sect. 3.

Quæst. VI. An infideles, quibus non est prædicatum Evangelium, possint adipisci salutem? Hic Gabr. q. 1. Dur. q. 3. Alii relati lib. 2, d. 26, q. 14.

Quæst. VII. An species impressæ credendorum necessariæ ad actum fidei sint intrinsecæ naturales, an supernaturales? de quo nos fuse de supernat. disp. 54. Granadus tom. 3, contr. 1, tr. 12, disp. 7. Torres 2, 2, disp. 58, dub. 5.

Quæst. VIII. An habitus fidei obtineat intentionem inæqualem habitui caritatis? Hic Bonaventura in litter. dub. 4. Petr. Hurtado 2, 2, disp. 61. Coninck. 2, 2, disp. 6, dub. 4. Valent. tomo 3. disp. 1, q. 5, p. 4. Torres 2, 2, disp. 45, dub. 1.

Quæst. IX. An sine fide infusa possit esse aliquis actus salutaris? Hic S. Thom. q. 2, art. 1, alii relati lib. 26, q. 13.

DISTINCTIO XXVI.

De spe, quid sit?

Prima conclusio : Spes est virtus qua æterna bona sperantur futura. Quia virtus est, illam præcedit caritas, quæ mater est et forma virtutum. Quia per illam sperantur æterna bona, objectum principale, et formale spei est beatitudo futura. Quia spes præsumptio non est, innititur in gratia Dei et meritis præcedentibus bonum speratum, aut etiam spem; sperare enim tanta bona sine meritis et viribus propriis, præsumptio est. Quia vero speramus futura quæ non videmus, spes est de non visis, sicut fides. Nam, ut ait Augustinus in *Enchir. c. S. De spe quoque dicitur : Spes quæ videtur, non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat ?* Quamvis autem spes in hac conditione conveniat cum fide, differt ab illa in pluribus, Primo : quod spes est tantum bonorum : fides vero etiam malorum. Secundo : quod spes est tantum futurorum ; fides vero etiam præteritorum et præsentium. Tertio : quod spes tantum eorum quæ ab alio ventu-

ra sunt ; fides vero etiam eorum quæ a nobis sunt ventura.

2. Secunda conclusio : Non fuit in Christo virtus spei aut fidei. Nam fides et spes sunt eorum quæ non videntur. At Christus clarissime et non ænigmatice cernebat futuram suam resurrectionem, et alia bona. Confirmatur : quia ea sola ratione in hominibus et Angelis beatis non datur fides, aut spes, quia bona agnoscunt intuitive et clare futura. Ideo quamvis Christus et beati dicantur credere et sperare diem iudicii futurum, hæc fides et spes non est intelligenda de nostra fide, et spes, quæ a scientia distinguitur, et obscura ac ænigmatica est, solaque stricte ac proprie fides et spes dicitur ; sed de alia, quæ cum scientia confunditur, et improprie ac late dicitur fides et spes. Unde non obstat, antiquos Patres in inferis detentos per veram fidem, et spem credidisse, et sperasse beatitudinem. Quia illorum cognitio erat ænigmatica, et obscura, non intuitiva et clara, sicut Christi.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An spes sit virtus et theologica? Hic S. Th. q. 2; art. 1. Bonav. art. 4, q. 4 et 3. Richard. art. 3, q. 1 et 2. Argent. Bacon. Durand. Scot. Carthus.

Gabr. q. 1. Cajet. Bann. Aragon. Lorca, Sylv. Pesant. Torrès et alii cum S. Thoma 2, 2, q. 17, art. 1 et 7. Val. tom. 3, d. 2, q. 1. Suar. tr. de spe, d. 1. Coninck. 2, 2, d. 19. Tann. tom. 3, d. 2, q. 1, dub. 1. Mærat. d. 33, sect. 3. Petr. Hurtad. 2, 2, d. 98 et 101. Gran. tom. 3, contr. 2, tr. 1, d. 5.

Quæst. II. Quod sit objectum formale spei? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Bonav. art. 2, 4. Richard. art. 4, q. 1. Argent. q. 1, art. 3. Gabr. q. 1, dub. 7. Cajet. Ban. Arag. Lore. Pesant. Sylv. Torr. et alii cum S. Th. 2, 2, q. 17, art. 2. Val. tom. 3, d. 2, q. 1, p. 1. Suar. de spe, d. 1, sect. 2 et 3. Coninck 2, 2, d. 19, dub. 4. Tann. tom. 3, d. 2, q. 1, dub. 1. Mær. d. 30 et seq. Petr. Hurtad. 2, 2, d. 79. Gran. tom. 3, contr. 2, tr. 1, d. 1.

Quæst. III. An spe theologica speremus aliis bonis? Hic Bonav. in litt. dub. 4. Cajet. Ban. Arag. Lorca, Pesant. Sylv. Torres et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 17, art. 3. Val. tom. 3, d. q. 1, p. 1. Coninck 2, 2, d. 19, dub. 5. Tannerus tom. 3, disp. 2, q. 1, dub. 1. Mæratius d. 33, sect. 1. Petr. Hurt. disp. 99.

Quæst. IV. An spes sit in beatis et Christo? Hic S. Thom. q. 2, art. 5. Bonav. in lit. dub. 5. Cajetan. Ban. Aragon, Lorca, Sylv. Pesant. Torres et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 18, art. 2. Val. tom. 3, d. 2, q. 1, p. 3. Coninck. 2, 2, d. 19, dub. 10 et 11. Tann. tom. 3, d. 2, q. 1, dub. 2. Vasquez in 3, p. d. 44, cap. 22. Mærat. d. 34. Petr.

Hurtad. 2, 2, d. 108. Granad. tomo 3, contr. 2, tr. 2, d. 1.

Quæst. V. An is cui facta est revelatio damnationis, possit sperare salutem? Hic Palat. q. 2. Major. q. 3. Cajet. Ban. Arag. Lore. Pesant. Sylv. Torr. et alii cum S. Thoma. q. 18, art. 3 et 4. Coninck 2, 2, d. 20, dub. 13. Petr. Hurt. 2, 2, 119. Gran. tom. 3, contr. 2, tr. 2, dist. 4. Val. tom. 3, d. 2, q. 4, p. 1. Azor tomo 1, l. 2, c. 21, q. Suarez 2, 2, de spe, d. 2, sect. 2.

Quæst. VI. An et qua ratione spes sit certa? Hic S. Thom. q. 2, art. 4. Bonav. art. 1, q. 5. Brulef. q. 4. Dur. q. 3. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Pesant. Sylv. Torres et alii cum S. Thoma 2, 2, q. 18, art. 4. Val. tomo 3, d. 2, q. 1, p. 4. Coninck 2, 2, d. 19, dub. 7. Tanner. tomo 3, d. 2, q. 1, dub. 2. Mærat. d. 32, sect. 3 ad 2. Petrus Hurtad. 2, 2, d. 112. Granad. tomo 3, contr. 2, tract. 2, disp. 5.

Quæst. VII. An spes componatur cum præsentia, seu possessione boni sperati? Hic Bonav. in litt. dub. 4. Petr. Hurtado 2, 2, dist. 96, sect. 6. Torres 2, 2, d. 60. dub. 1, nec plures alii.

Quæst. VII. An spes existat absente caritate aut fide? Hic Bonav. art. 1, q. 4. Brulef. q. 4. Cajet. Bann. Arag. Lorca, Pesant. Sylv. Torres et alii cum S. Th. 2, 2, q. 17, art. 7 et 8. Val. tomo 3, d. 2, q. 1, p. 2. Suar. de spe, d. 1, sect. 8. Coninck 2, 2, d. 19, dub. 8 et 12. Petrus Hurtad. 2, 2, 111.

DISTINCTIO XXVII.

De caritate, qua diligitur Deus et proximus, quæ in Christo et in nobis est.

Prima conclusio : In Christo est caritas, quamvis in eo non sit fides, neque spes. Nam majorem caritatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Christus autem illam posuit pro amicis et pro inimicis.

2. Secunda conclusio : Caritas est dilectio, qua diligitur Deus propter se et proximus propter Deum. Itaque finis intrinsecus et objectum formale caritatis unus est Deus; objecta diligenda vero sunt duo, scilicet Deus et proximus. Quia objectum formale unum est, una etiam et eadem caritas est, et dilectio qua Deus, proximusque diligitur. Nam, ut ait Aug. lib. 8, de Trin. c. 8. *Ex una, eademque caritate Deum, proximumque diligimus. Sed Deum propter se, nos vero et proximum propter Deum.* Scilicet, caritas est una : quia unus est Deus, propter quem duo diliguntur. Item est una, quia non solum caritas, qua Deus, sed etiam qua proximus di-

ligitur, est Spiritus sanctus. At Spiritus sanctus unus et idem est. Sumitur etiam ex Augustino supra : *Si fratrem, quem videt humano visu, spirituali caritate diligeret, videret Deum qui est ipsa caritas.* Scilicet visu interiori ipsam caritatem cognoscendo. Tamen, quia objecta diligenda sunt duo, præcepta caritatis duo sunt, eaque habentur. Deuteron. 6. Primum est : *Diliges Deum tuum ex toto corde, ex tota mente et ex tota anima.* Secundum : *Diliges proximum tuum, sicut teipsum.* Propterea ait Paulus 1. Tim. 1, *in his duobus mandatis tota lex pendet et Prophetæ.* Ergo quamvis objectum formale caritatis sit unum, præcepta tamen sunt duo.

3. Sed objicitur primo : Dilectio Dei et proximi est una et eadem. Ergo etiam præceptum diligendi Deum et proximum est unum et idem. Secundo : Apostolus Rom. 13, ait, omne mandatum legis instaurari, seu contineri in hoc verbo : *Diliges proximum sicut teipsum.* Ubi unum tantum mandatum proponitur. Item Christus unum tantum proposuit, Jo. 13. *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.* Ergo mandata caritatis non sunt duo. At primum respondetur : Quamvis dilectio sit una, mandata sunt duo; quia una dilectione præcipiuntur duo diligere, ex quorum geminationem etiam interdum dilectio gemina dicitur. Item licet dilectio sit una quoad finem intrinsecum, non

est una quoad motus, seu actus, quibus tendimus in eum finem, quia alio motu possumus Deum solum propter se et alio proximum diligere propter Deum. Ad secundum: Quamvis mandata sunt duo, unum interdum asseritur propter connexionem unius cum alio, seu quia unum continetur in alio. Qui enim proximum diligit propter Deum, non potest non diligere Deum propter se; et qui Deum diligit propter se, etiam diligit proximum propter Deum.

4. Tertia conclusio: Ad caritatem pertinet non solum diligere, sed etiam modus diligendi proximum et Deum. Nam *Deut.* 6, proximum jubemur diligere, sicut nos ipsos: Deum vero ex toto corde, ex tota mente, ex tota anima. Ubi non solum dilectio, sed modus etiam dilectionis præcipitur. Proximum ergo juberis diligere sicut teipsum, scilicet in salutem et bonum, non in perniciem et malum, ut Augustinus exponit. Nam teipsum diligere debes per caritatem vel quia amicus Dei es, vel ut Dei amicus sis. Qui ergo amat homines, ait August. lib. 8, de Trin. c. 6, *vel quia justi sunt vel ut justi sint, amare debet: hoc est, in Deo, vel propter Deum. Hic enim et seipsum amare debet.* Item lib. 14, c. 14, cum teipsum diligis in peccatum, magis te odio quam amore prosequeris, cum majus tibi velis malum, quam bonum. Ergo, cum proximum juberis diligere sicut teipsum, juberis diligere in bonum sa-

lutis, ne aliter eum majis odio, quam amore prosequaris. Deum autem jubemur diligere ex toto corde, ex tota mente et ex tota anima; scilicet omnes affectus, cogitationes, operationes et vitam conferentes in Deum, qui omnia contulit nobis.

5. Sed objicies: Præceptum diligendi Deum hoc modo non potest impleri in hac vita, in qua, sicut ex parte tantum cognoscimus Deum; ita ex parte et non ex toto diligimus: nam, ut ait Augustinus lib. de perfectione humanæ justitiæ, ad 16, rationem Cœlestii: *Cum adhuc est aliquid carnalis concupiscentiæ, non omni modo ex tota anima diligitur Deus.* Ergo is non est modus diligendi præceptus. Nam præcipi non potest modus nobis impossibilis. Respondetur: verum est, hoc præceptum omnino et adæquate non posse impleri in hac vita, sed in futura. Nihilominus in hac vita præceptum proponitur, ut quod possit homo in eam dilectionis perfectionem contendat, finemque videat, in quem cultum dirigat. Sicut igitur præceptum implet, qui currit in finem sibi præceptum, quamvis nondum in eum non perveniat; sic et nos diligendo, quoad possumus Deum, præceptum implemus; quamvis nondum ad omnem dilectionis modum et finem prescriptum perveniamus.

6. Quarta conclusio: Objecta materialia per caritatem diligenda tantum sunt ea quæ in Deum re-

ferri possunt. Nam objecta materialia alicujus virtutis sunt ea quæ possunt referri in finem et objectum formale ipsius. Deus autem est finis et objectum formale caritatis. Ergo ea tantum quæ in Deum referri possunt, erunt objecta materialia. Unde alius homo, Angelus, nostrum corpus et alia etiam bona, quæ in Dei amorem ferunt, poterunt diligere per caritatem.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An caritas sit virtus creata nobis inhærens? Hic S. Th. q. 2. art. 2. Bonav. et Scot. q. 1. Alii relati lib. 1, dist. 14, q. 5.

Quæst. II. An sit distincta ab habitu gratiæ? Hic Bonav. art. 1, q. 3. Scot. Durand. et Gabr. q. 1. Richard. art. 9. Alii relati lib. 2, dist. 16, q. 2.

Quæst. III. An caritas distincta a gratia sit justificans? Hic Bonav. art. 1, q. 4. Richard. art. 9, q. 2. Brulef. q. 4. Alii relati lib. 1, dist. 17, q. 5.

Quæst. IV. An, et quomodo sit forma cæterarum virtutum? Hic Bonav. art. 2, 2, 1. S. Thom. 2, 2, art. 4. Richard. art. 9, q. 1. Carthus. et Gabr. q. 1. Alii relati dist. 23. Item lib. 2, dist. 38, q. 3, 5 et 6.

Quæst. V. An sint possibles plures species caritatis? Hic S.

Thom. 2, 2, art. 4. Bonav. art. 1, q. 2. Richard. art. 6, q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 27, quæst. 16.

Quæst. VI. Quodnam sit objectum formale caritatis? Hic S. Thom. quæst. 3, art. 1. Carthus. et Gabriel q. 1. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thoma 2, 2, q. 23 et 25, art. 1. Suar. de caritate, disp. 1. Val. tom. 3, d. 3, q. 1, p. 1, § 2. Coninck 2, 2, d. 24, dub. 2. Tanner. tomo 3, d. 2, q. 2, dub. 1. Gran. tom. 3, contr. 3, tr. 5, d. 1 et sequenti. Mærat. de carit. d. 36 et 38. Petrus Hurtad. 2, 2, d. 128.

Quæst. VII. An amor, qui movetur ex bonitate naturali Dei, possit esse caritatis infusæ? De quo relati lib. 2, dist. 27, q. 18.

Quæst. VIII. An amor Dei, ut auctoris supernaturalis, possit esse intrinsece naturalis et non a caritate infusa? De quo relati lib. 2, dist. 27, quæst. 18.

Quæst. IX. An in natura elevata possit Deus diligere efficaciter super omnia dilectione naturali? Hic Gabriel. q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 28, q. 5.

Quæst. X. An caritate theologica diligamus proximum propter se, qua justum et carum Deo? Hic Bonavent. art. 2, q. 2. Richard. art. 7, q. 1. Suar. de carit. d. 2, sect. 2. Val. tom. 3, d. 3, q. 1, p. 1, et q. 3, p. 1. Coninck 2, 2, d. 24, dub. 1. Tanner. tom. 3, d. 2, q. 2, a n. 57. Arag. 2, 2, q. 25, art. 1. Cajetanus, Bannez, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii ibid et q.

23, art. 5. Lessius lib. 2, de just. c. 38, dub. 2. Gran. tom. 3, controvers. 3, tr. 4, disp. 3, sect. 4 et 5, et disp. 5, sect. 4. Mæratius de caritate, d. 38. Petr. Hurtado 2, 2, q. 131.

Quæst. XI. An actus caritatis viæ possit esse æqualis caritati patriæ? Hic S. Thom. q. 3, art. 4. Durand. q. 3. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 24, art. 8. Suar. de caritate, cap. 3, sect. 4. Valent. tom. 3, disp. 3, q. 2, p. 2. Coninek 2, 2, disp. 22, dub. 6 et disp. 23, dub. 3 et 4. Tann. tom. 3, disp. 2, quæst. 1, dub. 3. Gran. tom. 3, controuv. 3, tr. 3, d. 4. Petr. Hurtad. 2, 2, d. 150.

Quæst. XII. An Deus sit diligendus sine modo? Hic S. Thom. q. 3, art. 3. Bonav. art. 2, q. 5. Richard. art. 8, q. 1. Durand. q. 2. Cajet. Bann. Arag. Lorca, Torres, Sylvius, Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, qu. 17, art. 6. Tanner. tom. 3, d. 2, q. 4, n. 13.

Quæst. XIII. An actus caritatis possit eo modo fieri ut inficiatur malitia? Hic Gabr. q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 26, q. 20.

Quæst. XIV. An sine relatione caritatis sint meritorii actus aliarum virtutum? Hic S. Thom. q. 2, art. 4. Bonav. art. 2, qu. 1. Richard. art. 9, qu. 1. Carthus. et Gabr. q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 38, q. 2.

DISTINCTIO XXVIII.

Si illo præcepto jubemur diligere totum proximum et nos totos.

Prima conclusio : Præcepto dilectionis proximi jubemur diligere nos totos et proximum totum, hoc est, secundum corpus et animam, volendo illi et nobis bona corporis et animæ. Hic August. lib. 1, de doctrina Christiana, c. 26. *Si te totum diligas, id est, animam et corpus et proximum tuum, id est, animam et corpus ejus (homo enim ex anima constat, et corpore) nullum rerum diligendarum genus in his præceptis prætermisum est.* Colli-gitur ex Augustino ratio. Homo constat ex anima et corpore. At jubemur diligere proximum hominem, sicut nos, atque adeo etiam nos jubemur diligere. Ergo jubemur diligere non solum animam, sed etiam corpus, tum proximi quam nostrum.

2. Objicies, Augustinum *supra*, c. 23 et 24, docere, nulla esse danda præcepta de diligendo nos et corpus nostrum : quia nemo unquam carnem suam odio habuit ; ideoque viros justos corpus suum cruciantes, non corpus, sed vitia et grava-

men corporis odisse. Respondetur : Augustinus tantum voluit, non esse danda præcepta de diligendo nos et corpus nostrum, specialia et divisa a præcepto dilectionis proximi : quia ubi præcipimur diligere proximum, sicut nos ipsos, simul præcipimur diligere nos et corpus nostrum. Itaque, non præceptum diligendi nos, sed expressionem et divisionem a præcepto diligendi proximum Augustinus negavit.

3. Secunda conclusio : Ubi jubemur diligere proximum, non tantum hominem, sed etiam Angelum jubemur diligere nomine proximi, omnem hominem intelligi manifestum est. Nam in parabola hominis semivivi relictæ, vocatur proximus is qui misericordiam exhibuit et qui illam expertus est; nam alter non potest esse proximus sine altero, cum nomen proximi sit relativum ad alium nobis proximum. At omnis homo jubetur esse misericors erga alterum, cum etiam inimicis bene facere jubeamur. Unde etiam angeli comprehenduntur nomine proximi : quia plura nobis ab eis impenduntur beneficia. Ergo præcepto dilectionis, proximi homo et Angelus continetur. Quamvis autem Deus, qua nobis beneficus est, etiam proximus dici queat, juxta Psal. 34. *Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacbam*; tamen, quia Deum ex toto corde et supra nos ipsos speciali præcepto jubemur diligere, ideo sub præcepto dilectionis proximi non comprehenditur. Comprehendi-

tur vero Christus, qua homo, quamvis plusquam nos ipsos ejus humanitatem diligere debeamus : quia eum diligere non debemus tanta dilectione quanta Deum.

4. Unde non uno modo proximus dicitur. Est enim proximus primo conditione primæ nativitatis, ut omnis homo a primo homine descendens. Secundo : spe conversionis, ut omnis infidelis et peccator. Tertio : propinquitate cognationis, ut consanguinei. Quarto : ratione beneficii exhibiti, ut Angelus et Christus.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An caritas sit amicitia cum Deo? Hic S. Thom. qu. 4, art. 1 et 2. Duran. et Gabriel qu. 1. Cajet. Bannez, Sylv. Pesant. Aragon, Lorca, Torres et alii cum S. Thoma 2, 2, q. 23, art. 1. Suar. de caritate, disp. 3, sect. 2. Valentia tom. 3, d. 3, qu. 1, par. 1. Co- ninck. 2, 2, d. 21, dub. 3. Tanne- rus tom. 3, d. 2, q. 2 dub. 1. Granadus tom. 3, contr. 3, tract. 1, d. 3. Mæratius de carit. d. 36. Petr. Hurt. 2, 2, d. 120 et seq. Ruiz. de volunt. d. 52, q. 6.

Quæst. II. An ipsa caritas possit diligi ex caritate propter se? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonavent. art. 1, q. 5. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii

cum S. Thom. 2, 2, q. 23, art. 2. Alii relati lib. 1, dist. 17, q. 12.

Quæst. III. An creaturæ irrationales sint ex caritate diligendæ? Hic S. Thom. qu. 1, art. 2. Bonaven. art. 1, q. 1. Richard. q. 4. Argent. Carthus. Gabr. et Dur. q. 1. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Pesant. Sylv. Torres et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 23, art. 3. Suarez de carit. d. 1, sect. 1. Valent. tom. 3, d. 3, q. 3, p. 1. Tann. tom. 3, d. 2, q. 3, dub. 1. Gran. tom. 3, contr. 3, tr. 6, d. 4. Petr. Hurt. 2, 2, d. 153, sect. 2.

Quæst. IV. An peccatores sint diligendi ex caritate? Hic S. Thom. q. 1, art. 4. Rich. q. 3. Bonav. art. 1, q. 3. Argent. q. 1, art. 4. Gab. Dur. et Carth. q. 1. Cajet. Bannez, Arag. Lorca, Sylv. Pesant. Torres et alii cum S. Th. 2, 2, q. 23, art. 6. Suar. de charit. d. 1, sect. 1. Valent. tom. 3, d. 3, q. 3, p. 2. Tann. tom. 3, d. 2, q. 3, dub. 1. Granad. tom. 3, contr. 3, tr. 6, d. 4. Petrus Hurtado 2, 2, d. 153, sect. 2.

Quæst. V. An inimici sint diligendi ex caritate? De quo relati dist. 30, q. 1.

Quæst. VI. An Angeli sint ex caritate diligendi? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. in litt. dub. 4. Dur. Carthus. et Gabr. q. 1. Cajet. Bannez, Aragon, Lor. Torr. Sylvius, Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 23, art. 10. Suar. de caritate, d. 1, sect. 1. Val. tom. 3, d. 3, q. 3, p. 1. Tannerus tom. 3, d. 2, qu. 3, dub. 1. Granadus tom. 4,

contr. 3, tract. 6, d. 3. Petr. Hurt. 2, 2, d. 153, sect. 2.

Quæst. VII. An dæmones et damnati? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 5. Bonav. art. 1, q. 2. Richard. Argent. Gabr. Dur. et Carthus. q. 1. Cajet. Bann. Arag. Lorca, Sylv. Pesant. Torres et alii cum S. Th. 2, 2, q. 23, art. 11. Suar. de carit. d. 1, sect. 1. Val. tom. 3, d. 3, q. 3, p. 1. Tanner. tom. 3, d. 2, q. 3, dub. 1. Granad. tom. 3, contr. 3, tract. 6, d. 7. Petrus Hurtad. 2, 2, d. 153, sect. 2.

Quæst. VIII. An nos ipsos, etiam quoad corpus, ex caritate diligamus? Hic S. Thom. qu. 1, art. 6 et 7. Richard et Durand. q. 2. Gabriel et Carthusian. q. 1. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylvius, Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 23, art. 4 et 5. Suar. de caritate, disp. 1, sect. 1. Val. tom. 3, disp. 3, q. 3, p. 1. Tannerus tomo 3, disp. 2, q. 3, dub. 1. Gran. tom. 3, contr. 3, tr. 6, disp. 2. Petrus Hurtado 2, 2, disp. 153, sect. 1 et 2.

Quæst. IX. An et quomodo possit caritas diligere et imperare actus aliarum virtutum? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 5. Alii relati lib. 2, dist. 38, q. 3, 5 et 6.

DISTINCTIO XXIX.

*De ordine diligendi: quid prius,
quid posterius?*

Prima conclusio: Caritas non diligit omnia æqualiter; sed alia prius, alia posterius. Primo: ex illo Cantor. 2. *Introduxit me Rex in Cellam vinariam, et ordinavit in me caritatem.* Nam ordinari caritatem, ut Augustinus exponit *lib. de doctrina Christiana, c. 7*, est præscribere illi ordinem, quo dilectionem exhibere debet, priorem uni, posteriorem alii; majorem isti minorem illi; aut nullam, aut aliquam aliis. Secundo: aliqua sunt, quæ caritas nullo modo diligere debet; aliqua quæ debet, aliqua quæ magis et prius, aliqua quæ minus et posterius. Ergo convenit caritati aliquis dilectionis ordo. Antecedens probatur: Nam omnis peccator, quia peccator, non est diligendus; et omnis homo, quia homo, diligendus est; quare Deus præcipit diligere inimicos quia homines; et odisse parentes et filios quia peccatores. Rursus, Deus, qui propter seipsum diligitur, prius et magis diligitur, quam homo qui diligitur propter Deum. Item, de hominibus magis

diligenda est anima proximi, quæ Deo frui potest, quam corpus proprium, quod Deo frui non potest. Consequenter Augustinus *lib. 1, de doctrina Christiana, cap. 34 et 36*, enumerans quatuor diligenda per caritatem, primo, ponit Deum qui supra nos est: secundo, nos ipsos: tertio, proximum, qui juxta nos est: quarto, corpus, ordine enumerationis ordinem dilectionis insinuans. Ergo quædam prius, quædam posterius diligenda sunt.

2. Secunda conclusio: Probabilius est, omnes homines non esse æqualiter diligendos, sed aliquos aliis præferendos; non solum quoad effectum externum, seu exhibitionem bonorum; sed etiam quoad effectum internum, seu amorem. Sunt enim, qui volunt omnibus parem deberi affectum internum, quamvis non omnibus paria debeantur officia externa. Probant aliqui conclusionem: quia parentes præcipimur honorare præ aliis. Sed non bene, quia hoc tantum probat imparitatem obsequii externi, non vero affectus interni. Melius probatur ex Ambrosio, qui exponens illud Cant. 2. *Ordinavit in me caritatem*, sic ait: *Multorum caritas inordinata est: quod in primo est, ponunt tertium, vel quartum. Primo: Deus diligendus est; secundo: parentes, inde filii, post domestici, qui si boni sunt, malis filiis præponendi sunt.* Ubi loquitur de affectu dilectionis, quo parentes præfert filiis et filios domesticis. Quod ulterius confirmat:

quia Deus præcipitur diligere ex toto corde. Proximus non ex toto corde, sed sicut ipse diligens; inimicus vero simpliciter solum et non sicut ipse diligens. Scilicet quia Deus magis quam proximus et proximus, et non ipsi, magis quam inimici, dilectionem ferre debent.

3. Obijciunt adversari Augustinum. Primo quia *lib. 1, cap. 28*, ait. *Omnes homines æque diligendi sunt*. Secundo: in expositione Epistolæ ad Galatas 6. *Omnibus pari dilectione vita æterna optanda est, etsi non omnibus eadem possunt exhiberi dilectionis officia*. Tertio: libro 8, de Trinitate, cap. 8. *Incomparabiliter plus caritatis Deo, quam fratri debemus impendere: fratri vero quantum nobis*. En, Augustino docente, omnes homines æque pari dilectione et tantum, quantum nos ipsi, diligendi sunt. Respondetur: Augustinus ait, omnes homines æque, pariter et tantum quantum nos esse diligendos: quia omnibus æquale, par et tantum quantum nobis bonum diligendum est: omnibus enim in hac vita par gratia et sanctitas, et in alia par beatitudo est optanda; sed non omnibus pari et æquali affectu. Item, quamvis omnibus par sit affectus non est intelligenda paritas affectus quoad ejus quantitatem, sed similitudinem.

4. Si autem inquiras, an mali parentes, vel filii, vel fratres posthabendi sint aliis justis ac bonis? plene quæstio non decernitur. Tamen posthabendos esse indicat Am-

brosius *supra*, asserens domesticos bonos præferendos filiis malis. Item Beda, *Matth. 12*, ad illa verba, *Mater mea et fratres mei sunt, quia verbum Dei faciunt*: rationem reddens, *quia religiosiores sunt copulæ mentium quam corporum*; hoc est, præferendi sunt, qui vinculo animorum sunt conjunctiores quam corporum.

5. Tertia conclusio: Varii sunt caritatis gradus. Nam caritas primo dicitur incipiens, quæ cavet peccata; deinde proficiens, quæ incumbit in virtutum officia. Deinde perfecta, quæ cupit dissolvi et esse cum Deo. Deinde perfectior, quæ fruitur bonitate Dei possessa. Denique perfectissima, quæ in eam bonitatem possessam altissima et intensissima omnium dilectione exardescit, qualis est caritas Christi. Sic etiam Augustinus *tr. 5, in epist. Joan.* docet, caritatem primo nasci: deinde nutriri, rursus roborari ac denique perfici.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et quæ sit ordo dilectionis in caritate? Hic S. Thomas q. 1, art. 1. Bonavent. art. 1, q. 1. Richard. Argentina, Durand. Carthusianus et Gabriel, q. 1. Cajet. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesantius et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 26, art. 1. Suar. de

caritate, disp. 1, sect. 4 et 5. Valent. tom. 3, disp. 3, q. 4, p. 1. Coninck. 2, 2, disp. 25, dub. 1. Tanner. tom. 3, disp. 2, q. 3, dub. 2. Granad. t. 3, contr. 3, tract. 7, disp. 1.

Quæst. II. An Deus sit plus diligendus quam nos et proximi? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 3. Bonav. art. 1, quæst. 2. Richard. Durandus et Brulef. quæst. 2. Argentinas, Carthusianus et Gabriel, quæst. 1. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thoma 2, 2, quæst. 26, art. 3. Suar. de caritate, disp. 1, sect. 4 et 5. Valent. tom. 3, disp. 3, q. 4, p. 2. Coninck. 2, 2, disp. 25, dub. 1 et 2. Tannerus, tom. 3, d. 2, q. 3, dub. 2 et 3. Granadus, tom. 3, contr. 3, tract. 7, disp. 2. Petr. Hurtado 2, 2, disp. 154, sect. 1.

Quæst. III. An nos plus quam proximi? Hic S. Thomas art. 5. Bonavent. art. 1, q. 3. Richardus et Brulef. quæst. 2. Carthusianus et Gabriel q. 1. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thoma 2, 2, quæst. 26, art. 4. Suar. de caritate, disp. 1, sect. 4 et disp. 9, sect. 1 et 2. Valentia tom. 3, disp. 3, quæst. 4, part. 3. Coninck. 2, 2, d. 25, dub. 4 et sequent. Tanner. tom. 3, disp. 2, quæst. 3, d. 4. Granad. tom. 3, contr. 3, tract. 7, disp. 3 et sequent. Petr. Hurtado 2, 2, disp. 154, sect. 2 et seq.

Quæst. IV. An omnes proximi pari affectu sint diligendi? Hic S.

Thom. art. 2. Bonav. quæst. 6. Brulef. q. 5. Guillelmus, Gabriel et Carthusianus, q. 1. Cajetan, Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesantius et alii cum S. Thom. 2, 2, quæst. 26, art. 6. Suar. de caritate, disp. 1, sect. 4, et disp. 9, sect. 4. Valent. tom. 3, disp. 3, q. 4, p. 4. Coninck. 2, 2, disp. 24, dub. 4 et disp. 25, dub. 8. Tanner. tom. 3, disp. 2, q. 3, dub. 5. Granad. tom. 3, contr. 3, tract. 7, disp. 7. Petrus Hurtado 2, 2, disp. 154, sect. 5.

Quæst. V. An justi extranei sint plus diligendi quam propinqui peccatores? Hic S. Thomas art. 6. Richard. q. 6. Brulef. q. 5. Guillelm. Carthus. et Gabr. q. 1. Durandus, q. 4. Cajetan. Bannez, Aragon, Lore. Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 26, art. 3. Suar. de caritate, disp. 6, sect. 4. Valent. t. 3, disp. 3, q. 4, p. 5. Coninck. 2, 2, disp. 25, dub. 9. Tann. tom. 3, disp. 2, q. 3, dub. 5. Granadus, tom. 3, contr. 3, tract. 7, disp. 7. Petrus Hurtado 2, 2, disp. 154, sect. 5.

Quæst. VI. An beati inæqualiter diligant inæqualiter beatos et sanctos? Hic Gabr. q. 1. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 26, art. 13. Suarez, de caritate, disp. 9, sect. 4. Valentia, tom. 3, disp. 3, q. 4, p. 6. Tanner. tom. 2, disp. 2, q. 3, dub. 2 et 5. Granadus, tom. contr. 7, tr. 7, disp. 8. Alii relati disp. 13, q. 9.

Quæst. VII. An caritas viæ sit inæqualis caritati patriæ? De quo relati, dist. 27, q. 11.

Quæst. VIII. An caritas incipiens possit efficaciter detestari unum peccatum, quin omnia efficaciter sub eodem motivo detestetur? Hic S. Thomas, art. 8. Suarez, tom. 4, in 3, p. disp. 4, sect. 8. Tanner. tom. 4, disp. 6, quæst. 6, num. 37 et 38. Corduba, lib. 1, quæst. 15. Medina, tract. 1. de pœnit. quæst. 3 et 12. Coninck. in 3, p. de pœnit. disp. 1, dub. 5. Granad. tom. 5, controv. 7, tract. 3, disp. 7, num. 2 et seq.

inimicorum sibi peculiari. Ergo quæstio est, an amor solius amici collatus cum amore solius inimici, si ab eo dividius est, sit potior et remuneratione dignior.

2. Conclusio est: Melior, ac dignior est præmio amor amici, quam solius inimici. Quia semper ille est ferventior et intensior, quam iste: siquidem amor inimici retardatur et remittitur ex difficultate qua animus fertur in inimicum; amor amici vero facilitate et propensione animi semper intenduntur.

3. Objicitur Augustinus in *Enchir. cap. 73*, dicens, dilectionem inimicorum esse paucorum et eorum tantum qui magnos in caritate profectus fecerunt, dilectionem amicorum vere esse multorum: licet enim plerique amicos diligant et inimicis etiam injurias condonent, ut sibi a Deo condonentur peccata, a pluribus namque ex corde dicitur: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*; rari tamen sunt, qui benefaciunt et orant pro persecutibus se; aliud enim est odium deponere, aliud amorem beneficium exhibere. Respondetur: Augustinus confert eos qui diligunt amicos et inimicos simul, cum eis qui tantum amicos diligunt, et eos sanctiores et perfectiores esse, indubitatum est. At vero conclusio posita confert dilectionem solius inimici cum dilectione solius amici; de quo Augustinus non agit: quia vix sola inimici dilectio absque

DISTINCTIO XXX.

Si melius est diligere amicos quam inimicos?

Certum est, melius et magis meritum esse diligere amicos et inimicos simul, quam diligere solos amicos: nam prior dilectio habet totam bonitatem et meritum posterioris ex amore amicorum utrique communi, et insuper addit perfectionem et meritum ex amore

amicorum dilectione, ac per consequens absque majoris sanctitate et perfectione reperitur.

4. Urgebis: Ergo potest inveniri, qui caritatem habeat solum diligens amicos et non habens odio inimicos; quin tamen inimicos diligat: nam juxta Augustinum, perfectorum tantum est diligere inimicos; plurium vero justorum, amicos diligere et inimicos non odisse, ut ipsi non habeantur odio a Deo et in ejus caritate permaneant. Plerique id concedunt, arbitrantes, omnibus hominibus solum esse præceptum, non odisse inimicos; eos vero diligere imperfectis esse sub consilio, perfectis vero sub præcepto. Sed non bene: quia omnibus præceptum est diligere proximum, sicut seipsum. Inimici autem proximi sunt. Ergo omnibus est præceptum, non solum non odisse, verum etiam diligere inimicos. Rectius dicitur, Augustinum ibi non quamcumque dilectionem inimicorum solis perfectis adscribere; sed dilectionem perfectam, qua inimicis non sola beneficia necessaria quæ sunt sub præcepto, sicut aliis proximis; sed plura alia, sicut amicis larga benevolentia exhibentur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An teneamur diligere

inimicum, quantum ad affectum? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonaventura, art. 1, quæst. 4. Scotus, Richardus, Durandus, Argentin. Carthusianus et Gabriel, quæst. 1. Cajetanus, Bannez, Aragon, Lorca, Sylv. Pesantius, Torres et alii cum S. Thom. 2, 2, quæst. 25, art. 8. Valentia, tom. 3, disp. 3, quæst. 3, parte 2. Suarez, de caritate, disput. 5, sect. 5. Coninck. 2, 2, disput. 24, dub. 5 et sequent. Tannerus, tom. 3, disputat. 2, quæst. 3, dub. 1. Granad. tom. 3, contr. 3, tract. 6, disp. 5 et 6. Petrus Hurtado, 2, 2, disp. 153, sect. 3.

Quæst. II. An teneamur diligere inimicum, quantum ad affectum et qualem? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 2. Richardus, Durandus, Carthusianus et Gabriel, q. 1. Bonaventura, q. 5. Cajetanus, Bannez, Aragon, Lorca, Sylv. Pesantius, Torres et alii cum S. Thoma 2, 2, q. 25, art. 9. Valentia, tom. 3, disput. 3, q. 3, p. 2. Suarez, de caritate, disp. 5, sect. 5. Coninck. 2, 2, disp. 24, dub. 5 et sequent. Tannerus, tom. 3, disp. 2, q. 3, dub. 1. Granadus, tom. 2, contr. 3, tract. 6, disp. 5 et 6. Petrus Hurtado, 2, 2, disp. 153, sect. 3.

Quæst. III. An possit quis diligere Deum dilectione efficaciter removere voluntatem ab aliis peccatis et non ab odio inimici? Hic Bonaventura, art. 1, q. 1. Richard. q. 13. Brulef. et Guillelmus q. 1. Alii relati disp. præced. q. 8.

Quæst. IV. An pura depositio odii inimicorum absque ulla dilec-

tione et actu sit meritoria? De quo relati lib. 2, dist. 24, q. 9.

Quæst. V. An cæteris paribus diligere amicum sit ex se magis meritorium quam diligere inimicum? Hic S. Thom. art. 3. Bonaventura, q. 6. Richard. q. 3. Guillelmus et Gabriel. q. 1. Durand. q. 2. Cajetan. Bannez, Aragon, Lorca, Sylv. Pesantius, Torres et alii cum S. Thoma 2, 2, q. 27, art. 7. Valent. tom. 3, disp. 3, q. 5, p. 3. Suarez, de caritate, disp. 2, sect. 3. Coninck. 2, 2, disp. 24, dub. 8.

Quæst. VI. An possit esse meritum alicujus dilectionis absque dilectione Dei? Hic S. Thomas art. 5. Carthusian. quæst. 1. Gabriel. q. 1. Alii relati lib. 2, d. 38, q. 3.

Quæst. VII. An sit habitus amicitiae supernaturalis distinctus a caritate? De quo relati, d. 27, q. 10.

Quæst. VIII. An effectus amicitiae supernaturalis possit moveri ex honestate, aut bonitate naturali donorum amici? De quo relati, lib. 2, dist. 27, quæst. 18.

Quæst. IX. An cæteris paribus crescat meritum ex majori cremento gratiae habitualis? Hic Gabr. q. 1. Alii relati, dist. 18, q. 4.

Quæst. X. An meritum alicujus actus caritatis possit æquari et excedi merito virtutis ignobilioris, ratione intentionis actus, aut objecti materialis, aut alterius circumstantiae? Hic Gabriel q. 1. Durandus, q. 2, necnon S. Thom. artic. 4. Tannerus, tom. 2, disp. 4, q. 3, dub. 2. Valentia, tom. 2, disp. 3, q. 2, p. 2. Azor, lib. 4,

cap. 19, q. 4. Medina, Conradus, Lorca, Vasquez, Zumel et alii 1, 2, q. 37, art. 3 et 5. Salas tom. 2, in 1, 2, tract. 13, disp. 5, sect. 2. Suarez 3, p. tom. 3, disp. 66, sect. 2. Herrera 2, disp. 32, q. 3.

DISTINCTIO XXXI.

Si caritas semel habita amittatur?

Prima conclusio : Caritas semel acquisita plerumque deperditur. Primo : quia plures fuerunt justi, qui postea sunt peccatores. At cum peccato deperditur caritas. Secundo : quia Lucæ 10, dicitur, plurium nomina scripta esse in libro vitæ, qui postea abierunt retro; scilicet qui secundum præsentem justitiam et caritatem pertinebant ad librum vitæ, postea deserentes illam, rei mortis facti sunt. Quare Ambrosius tom. 4, in cap. 9, ad Roman. ait : *Quibusdam gratia data est in usum, ut Sauli et Judæ. Frequenter enim ante sunt mali, qui futuri sunt boni et aliquoties prius sunt boni, qui futuri sunt et permansuri mali, se-*

cundum quod dicuntur scribi in libro vitæ et deleri.

2. Sunt tamen, qui caritatem inamissibilem esse tuentur, ac per consequens illam nunquam reprobis donari. Primo : ex illo Pauli : *Caritas nunquam excidit.* Secundo : ex Augustino in conc. 1, ad Ps. 103. *Caritas, quæ deserere potest, nunquam vere fuit.* Item : *Caritas est fons bonorum, cui non communicat alienus*, id est, ut ipse exponit, damnandus. Rursus tract. 9, in epistol. Joann. *Caritas ardente sole crescere non potest.* Tertio : ex Beda in cap. 1. Joannis : *In sanctis, quandiu mortale corpus gestaverint, semper manere Spiritum Domini, ut possint habere virtutes.* Quarto : ex Gregorio lib. 1, homilia 5, super Ezechielem et lib. 2. Moral. cap. 41 et 42. *In sanctorum cordibus secundum quasdam virtutes semper manere spiritum.* Ergo caritas semel habita nunquam evanescit.

3. Ad primum respondetur : Paulus nunquam excidere caritatem dicit, ut ostendat ejus dignitatem præ fide et spe, quæ in patria non retinentur : caritas vero perpetuo durat. Ad secundum : Caritas quæ describitur, negatur, ab Augustino vera, non quoad essentiam caritatis, sed quoad effectum constituentem hominem beatum et merentem efficaciter beatitudinis. Item caritati non communicare alienum seu reprobum dicitur, quia in extremo vitæ reprobis cum justis caritas non est communis. Item, ad om-

nia objecta respondetur. Cum caritas semper permanens in sanctis prædicatur a Patribus, intelligenda est caritas altissime perfecta, non vero qualiscunque, interdum enim caritas ad eam altitudinem perfectionis pervenit, in qua moraliter sit inamissibilis per peccatum, atque ita semper reipsa permanet, quamvis physice amissibilis sit et possit deficere per peccatum. Semper tamen ex suppositione, quod existit, repugnat peccato : quia cum illo componi non potest, ut Augustinus ait.

4. Secunda conclusio : Caritas non evanescit in patria, sicut in via. Nam Apostolus ait : *caritas nunquam excidit.* Quod, ut superius diximus, in solo statu patriæ verum est. Sic supponit Hesychius super Levit. l. 1, c. 12, quærens : *Cum omne quod ex parte est, evacuetur, cur caritas excipitur, quæ dicitur, nunquam excidere?* Quippe obijcitur fides, quæ in patria evanescere dicitur : quia nunc ex parte est : nunc enim ex parte solum cognoscimus Deum ; in patria vero ex toto ac perfecte. At etiam ex parte nunc solum diligimus et non ex toto. Ergo caritas etiam evanescit in patria, ubi ex toto et perfecte diligimus. Ad quod respondetur : Etiam caritas evanescit in patria, quatenus ex parte est, scilicet quoad imperfectionem, qua nunc diligimus Deum. Tamen perseverat absolute : quia ei imperfectio tollitur, quin absolute caritas destruat : nam ea imperfectio

tio consistit in remissione qua Deus nunc diligitur. At hæc remissio tollitur per augmentum et intensiorem dilectionis, perseverante caritate viæ. At vero fides ita est ex parte et imperfecta, ut ejus imperfectio non consistat in remissione graduale cognitionis, sed essentiali, scilicet in obscuritate, qua Deum cognoscit, per augmentum graduale non adimitur : atque adeo ipsa quoad entitatem destruitur. Unde etiam perseverat scientia supernaturalis, quæ augmento caritatis et cognitionis potest perfici in patria.

5. Tertia conclusio : caritas in patria servat ordinem diligendi præcepto præscriptum, et ideo Christus, qua homo, eum ordinem diligendi servavit. Nam, qui sunt in patria beati, adeo sunt divinæ voluntati addicti, ut solum velint, quod Deo licitum est ; scilicet ut prædestinati salutem efficaciter consequantur ; reprobi vero sufficienter tantum. Quo solos prædestinatos, sicut seipsos diligunt, non vero reprobos. Unde etiam Christus, qua homo qui erat beatus, solos prædestinatos, qui reipsa salventur diligit, sicut seipsum ; non vero reprobos, quibus salutem solum sufficienter disponi exoptat. Atque ita voluntas Christi semper expletur. Ergo in beatis et Christo ordo diligendi servatur. Siquidem magis alii quam alii diliguntur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An caritas semel habitata deperdatur per peccatum ? S. Thom. art. 1. Bonav. Richard, Argent. Gabr. Dur. q. 1. Cajet. Banez, Arag. Lorc. Tor. Sylvius, Pesant. et alii cum S. Thoma 2, 2, q. 24, art. 11. Val. tom. 3, disp. 3, q. 2, p. 4. Coninck. 2, 2, disp. 23, dub. 9. Tanner. tom. 3, disp. 2, quæst. 2, dub. 6. Gran. tom. 3, contr. 3, tr. 4, disp. 1.

Quæst. II. An caritas sit justificans et repugnans peccato habituali ? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. in lit. dub. 1. Alii relati dist. 17, q. 5.

Quæst. III. An possit esse actus efficax caritatis adeo imperfectus, ut repugnet uni peccato actuali et non omnibus ? Hic S. Thom. art. 1. Bonav. in lit. dub. 1. Alii relati dist. 29, q. 10.

Quæst. IV. An caritas amissa reviviscat per justificationem sequentem, cum æquali intensione ? Hic S. Thomas art. 4. Bonav. et Durand. quæst. 1. Carthus. et Gabr. p. 1. Cajet. Cabezud. Vasq. Torres, Coninck. et alii cum S. Thom. 3 p. q. 89, art. 1 et 2. Suar. opusc. de reviviscant. d. 2. Vasq. 1, 2, d. 201. Tann. tom. 4, d. 6, q. 5, dub. 1. Val. q. 6, p. 1. Henr. lib. 4, c. 34. Palac. in 4, d. 14 disp. 5. Banez. 2, 2, q. 24. art. 6, dub. 6. Sot. in 4, d. 16, q. 2. Ledesm. 1, p. 4,

q. 30. art. 2 et 5. Gran. tom. 5, contr. 7, tract. 6, d. 1 et seq.

Quæst. V. An caritas habitualis sit in patria inamissibilis per peccatum? Hic S. Thomas, art. 1. Bonav. q. 1. Alii relati lib. 2, d. 7, q. 1.

Quæst. VI. An caritas viæ possit æquari caritati patriæ, quoad perfectionem intensionis aut speciei? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Gabr. q. 1. Carthus. q. 6. Alii relati d. 27, q. 11.

Quæst. VII. An spes maneat in beatis? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Gabr. et Carthus. q. 1. Bonavent. art. 2, q. 2. Richard. art. 3, q. 2. Argent. q. 1, art. 2. Alii relati d. 26, q. 4.

Quæst. VIII. An fides cum visione patriæ cohæreat? Hic S. Th. q. 2, art. 1. Bonav. art. 2, q. 1. Richard. art. 3, q. 1. Argent. q. 1, art. 3. Gabr. q. 1. Durand. q. 3 et 4. Alii relati d. 24, q. 1.

Quæst. IX. An ordo caritatis servetur in patria? Hic S. Thom. q. 2, art. 3. Bonav. et Rich. art. 3, q. 3. Gabr. q. 1. Argent. art. 3. Alii relati d. 29, q. 6.

DISTINCTIO XXXII.

De caritate Dei.

Agitur nunc de caritate qua Deus diligit nos, quia præcedentibus egimus de caritate qua nos diligimus Deum. Utraque autem caritas una et eadem est, ut explicatum est *lib. 1, dist. 17*, scilicet Spiritus sanctus, aut ipse Deus. Ergo consequenter ad præcedentia nunc assertio est: etiam Deum habere ordinem diligendi et non omnia æqualiter, sed alia magis, alia minus diligere. Probatur ex Augustino *hom. 110, super Joan.* Nam, licet immutabilis sit dilectio Dei; alia odio habet, scilicet peccata quæ nos facimus; alia amore prosequitur, scilicet cuncta quæ ipse fecit, juxta illud Sap. 11. *Nihil odisti eorum quæ fecisti.* Rursus inter ea quæ fecit, magis diligit humanitatem unigeniti sui, quam ad consortium divinitatis evexit, quam omnes creaturas rationales. Item rationales, quæ sunt membra Christi, magis quam irrationales; et inter rationales magis prædestinatos quam reprobos. Ergo ordine quodam magis diligit alia quam alia;

quamvis in omnia a se creata dilectione feratur.

2. Objicies : Dilectio Dei est immutabilis et intensionis et remissionis expers. Ergo, si omnia diligit, non est major dilectio unius quam alterius. Respondetur : Deus omnia a se creata diligit, quatenus sunt opera Dei : quia omnia sunt in se bona et placentia ejus voluntati, juxta illud Gen. 1. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, et erant valde bona.* Alia tamen plus diligere dicitur quam alia : quia diligere, est velle alicui bonum, et plura bona vult Deus aliis quam aliis ; prædestinatis enim majora auxilia et beneficia disponit quam reprobis. Quod sic explicatur : Dilectio Dei potest considerari, vel quoad essentiam, vel quoad efficientiam : quamvis dilectio unius non sit major quam alterius, quoad essentiam : quia utraque identificatur essentiæ infinitæ Dei, ut Deus est. Cæterum major est una quam alia, quoad efficientiam : quia majora bona operatur una quam alia.

3. Hinc explicatur primo : quare Deus dicatur incipere amare eum qui novo justificatur. Tunc enim incipere dicitur, non quia amor incipiat quoad essentiam, nam quoad essentiam is amor ab æterno fuit ; sed quia incipit quoad efficientiam : nam tunc incipit operari novum beneficium justificationis, quod ab æterno disposuit. Sic exponit August. *lib. 5, de Trinit. cap. 16.* Secundo : explicatur.

quomodo Deus eundem hominem magis diligit pro uno tempore quam pro alio : scilicet quoad efficientiam, non vero quoad essentiam : nam, licet dilectio hominis quoad essentiam omni tempore existat in Deo, tamen omni tempore non operatur æqualiter in homine, sed modo illi majora, modo minora beneficia largitur. Tertio : explicatur, quare prædestinati dicantur simpliciter ab æterno dilecti : reprobi vero non dicantur simpliciter ab æterno dilecti : sed secundum quid et cum addito, quatenus opera Dei sunt. Scilicet quia prædestinatis ab æterno sunt efficaciter volita ea quæ sunt simpliciter bona, nempe, dona efficacia gratiæ et gloriæ ; reprobis vero ea bona non sunt efficaciter volita, sed mala pœnæ suis peccatis debita ; ideoque eosque odisse potius quam dilexisse dicitur ; juxta illud Roman. 9. *Jacob, dilexi, Esau odio habui.*

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et quomodo Deus inæqualiter diligit creaturas existentes ? Hic S. Th. art. 4. Bonav. q. 3. Scot. Dur. Argent. Carthus. et Gab. q. 1. Cajet. Bann. Zumel, Gonzal. Nazar. Ripa. Pesant. Molina, Vasq. Arrub. Fassol. Præposit. et alii cum S. Th. 1, p. q. 20,

art. 3. Ruiz tomo de voluntat. Dei, d. 53. Granad. tom. 1, de volunt. tr. 8, d. 1, sect. 4.

Quæst. II. An Deus diligat creaturas possibles? Hic S. Thom. art. 2. Gabr. q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 45, q. 2.

Quæst. III. An Deus diligat creaturas propter bonitatem creatam, tanquam propter objectum formale? De quo relati lib. 1, dist. 1, q. 9.

Quæst. IV. An dilectio libera creaturarum existentium sit adæquate identificata Deo et quid illa sit? De hoc relati lib. 1, dist. 45, q. 3.

Quæst. V. An dilectio creaturarum possit incipere in tempore? Hic S. Thomas art. 3. Bonav. Argent. Guillelm. Gab. et Carthus. q. 1. Cajet. Bannez. Zum. Nazar. Gonzalez, Vasq. Arrub. Fassol. Ruiz. Pesant. Ripa, Molina et alii cum S. Thoma 1, p. q. 49, art. 7. Alii relati lib. 1. dist. 39, q. 2.

Quæst. VI. An Deus diligat prædestinatos præ reprobis ante ipsorum merita? De quo relati lib. 1, dist. 40, q. 3.

Quæst. VII. An Deus odio æterno antecedente peccata prosequatur improbos? De quo relati lib. 1, dist. 40, q. 7.

Quæst. VIII. An Deus efficaciter prædestinat peccata quoad eorum entitatem? Hic S. Thomas art. 3. Alii relati lib. 1, dist. 46, q. 6.

Quæst. IX. An Deus magis diligat humanitatem Christi quam totum genus humanum? Hic S. Th. art. 5. Bonav. q. 5. Richard. art. 2, q. 4. Guillelm. et Gab. q. 1.

Ruiz. de vol. d. 53. sect. 5 et seq. Cajet. Bann. Gonzal. Mol. Vasq. Arrub. Fassol. et alii 1, p. q. 20, art. 4. Granad. tom. 1, de vol. tr. 6, d. 1, sect. 4.

DISTINCTIO XXXIII.

De quatuor virtutibus principalibus.

Post theologicas virtutes in explicationem adducuntur cardinales, et quæritur, an fuerint in Christo? Hæ sunt iustitia, fortitudo, prudentia, temperantia, quarum mentio fit Sap. 8. *Sobrietatem et prudentiam docet, iustitiam et virtutem.* Ubi sobrietas vocatur temperantia et virtus fortitudo. Eas descripsit Augustinus lib. 14, de Trin. c. 9. *Iustitia est in subveniendo miseris, prudentia in præcavendis insidiis, fortitudo in perferendis molestiis, temperantia in coercendis delectationibus pravis.* Ubi tamen non actus adæquati, sed inadæquati harum virtutum describuntur, ut mox constabit. Dicuntur *cardinales*, teste Augustino lib. 12, de Trinit. c. 14, quia eis potissimum in hac mor-

talitate bene vivitur : eisdemque postea ad æternam felicitatem pervenitur.

2. Conclusio est : Fuerunt in Christo cardinales virtutes. Primo : quia fuerunt in Christo earum actus. Secundo : quia docente Augustino *lib. 14, de Trinitate, c. 9*, hæ virtutes inveniuntur in beatis, non quoad usus, quibus deserviunt in via (ibi enim nullum est periculum erroris, quod præcaveat prudentia ; nulla molestia quam perferat fortitudo ; nulla libido quam temperantia coerceat) ; sed quoad alios usus, patriæ felicitate dignos. Justitiæ enim ibi est, Deo regenti subesse, prudentiæ, obsequia Dei omnibus aliis bonis præponere ; fortitudinis, Deo firmissime cohærere : temperantiæ vero, innoxii et honestis tantum delectari. Ejusdem sententiæ est Beda *Ex. 26*, exponens, columnas, ante quas expansum est velum, esse potestates cœli, his quatuor virtutibus præclaras, *quæ aliter in cœlis servantur ab Angelis et animabus sanctis, quam hic a fidelibus*. Ergo beatorum animæ his virtutibus præditæ sunt : ac per consequens etiam Christus Dominus, cui solo beatitudinis titulo negari poterant ; aut saltem eodem modo unioni hypostatice, quo visioni beatæ concedi.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An præter virtutes theologicas dentur virtutes morales infusæ ? Hic S. Thom. art. 2. Bonav. q. 5. Richard. q. 2. Guillelm. et Gabr. q. 1. Brulef. q. 5. Durand. q. 6. Carthus. q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 27, q. 1.

Quæst. II. An virtutes infusæ efficiantur ab actibus ipsarum ? De quo relati lib. 2, d. 27, q. 17.

Quæst. III. An virtutes morales infusæ respiciunt objectum formale naturale commune virtutibus naturalibus, et virtutes naturales objectum formale supernaturale commune virtutibus infusis ? De quo relati lib. 2, dist. 27, q. 18.

Quæst. IV. An virtutes naturales infusæ sunt tota ratio agendi actus supernaturales, an causa partialis tantum ? De quo relati lib. 2, dist. 25, q. 9.

Quæst. V. An sint ad suos actus adeo necessariæ, ut non possint suppleri per auxilium extrinsecum ? De quo relati lib. 1, dist. 17, q. 3.

Quæst. VI. An virtutes supernaturales morales resideant etiam in parte sensitiva animæ ? Hic S. Th. q. 2, art. 4. Bonav. q. 3. Scot. Richard. Dur. Argent. Gabr. et Carthus. q. 1. Major. q. 2. Bacon. q. 3. Cajetanus, Conrad. Zumel. Medina, Pesantius, Lorca, Vasq. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 56, art.

4 et 5. Tann. tom. 2, disp. 3, q. 3, dub. 1. Gran. tom. 2, contr. 5, tom. 1, disp. 3, et contr. 8, tract. 3. Almain. Moral. tract. 3, cap. 6. Fonseca 9. Metaph. cap. 5, q. 3, sect. 3. Salas tomo 2, in 1, 2, tract. 11, d. 2, sect. 3 et d. 6, sect. 4. Nos de supern. d. 44, sect. 9. Valent. tomo 2, d. 5, q. 2, p. 2.

Quæst. VII. An virtutes cardiales sint quatuor et quibus objectis distinguantur? Hic S. Thomas q. 2, art. 1. Bonav. q. 4. Brulef. q. 4. Guillelem. Carthus. et Gabr. q. 1. Cajet. Med. Zum. Lorca, Vasquez, et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 61, art. 2. Salas tomo 2, in 1, 2, tract. 11, d. 4, sect. 1. Gran. tom. 2, contr. 5, tract. 1, d. 4 et 5.

Quæst. VIII. An dictamen actuale prudentiæ præcedat necessario omnes actus virtutum? De quo relati lib. 2, dist. 25, q. 16.

Quæst. IX. An una virtus prudentiæ regulet omnes virtutes? De quo Cajet. Arag. Sylv. Pesant. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 47 et 48. Valent. tom. 3, d. 4, q. 2 et 3. Tann. tom. 2, d. 3, q. 4, n. 7, et tom. 3, d. 3, q. 1, dub. 2. Lessius lib. 1, cap. 2, dub. 2. Almain tract. 3. Moral. cap. 7. Vasq. 1, 2, d. 85, cap. 2. Salas tomo 2, in 1, 2, tract. 11, d. 3, sect. 4. Granad. tom. 2, contr. 5, tract. 1, d. 11, sect. 4.

DISTINCTIO XXXIV.

De septem donis Spiritus sancti.

Dona Spiritus sancti enumerat Isaias c. 11. *Spiritus sapientiæ et intellectus, Spiritus consilii et fortitudinis, Spiritus scientiæ et pietatis, et Spiritus timoris Domini.* Hæc dona supponuntur sanctis in hac vita præberi. Quæritur nunc primo : an virtutes sint? Secundo : an perseverent in patria? Tertio, an in Christo fuerint.

2. Prima conclusio : Hæc dona virtutes sunt et perseverant in patria. Duo simul decernimus, quia unica probatione simul utrumque suademus, nempe auctoritate Ambrosii, qui lib. 1, de Spir. S. c. 20, ait : *Spiritus sanctus ex fonte vitæ procedens, cujus nos brevi satiamur haustu, in illis cœlestibus Spiritibus redundantius videtur affluere, pleno septem virtutum spiritualium fervens meatu.* En septem dona septem virtutes dicuntur, et abundantius effusæ cœlestibus Spiritibus, quam nobis. Continuo repetit : *Spiritus sanctus omnem supereminens creaturam, cum nostræ mentis arva, tanquam inferiora perstringat, cœlestem illam angelorum*

naturam effusione quadam sanctificationum ubertate lætificat. Quas sanctificationes exponens subdit : His autem sanctificationibus significatur plenitudo septem spiritualium virtutum quas enumerat Isaias dicens : Spiritus sapientiæ et intellectus, etc. Ergo apud Ambrosium duo explorata sunt : tum septem dona Spiritus sancti esse septem spirituales virtutes ; tum beatam et cœlestem illam angelorum naturam uberrime lætificare.

3. Secunda conclusio : Fuerunt et sunt in Christo hæc dona. Primo : quia, ut vidimus ex Ambrosio, ea sunt in angelis beatis propter abundantiam, qua Spiritus sanctus in illos effunditur. Abundantius autem in Christum Spiritus sanctus effusus est. Secundo : quia sic docet Isaias c. 21. *Egredietur virga de radice Jesse et flos de radice ejus ascendet et requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientiæ et intellectus ; Spiritus consilii et fortitudinis ; Spiritus scientiæ et pietatis ; et replebit eum Spiritus timoris Domini.*

4. Objicitur contra utramque conclusionem, non esse in beatis spiritum timoris, ac per consequens neque in Christo. Primo : quia Beda ad illud Prov. 1. *Timor Domini, principium sapientiæ*, distinguens duplicem timorem, servilem et amicabilem, ait : *Uterque in futuro cessabit.* Secundo : quia Augustinus ad illud Psal. 5. *Adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo*, sic habet : *Timor Do-*

mini est magnum præsidium proficientibus ad salutem ; sed pervenientibus foras mittitur. Ergo omnia dona non sunt in beatis et Christo. Respondetur : Hi Patres tantum volunt, spiritum timoris non esse in beatis et Christo quoad omnia officia quæ gerunt in nobis ; secus vero quoad aliqua, eorum felicitate digna. Etenim timor filialis in via primo vereri facit, ne offendamus Deum. Secundo ne vidamur a Deo. Tertio : revereri Deum. Quamvis in patria vereri non possimus offensam Dei et divisionem ab eo ; tamen possumus revereri Deum timore reverentiali, quem Christo adscribit Paulus Heb. 5, cum de Christo ait. *Qui exauditus est pro sua reverentia.* Unde est

5. Tertia conclusio : Ex dono timoris solus timor filialis, castus, seu amicabile Christo adscribendus est, et non alius. Quidam enim quadruplicem distinguunt timorem. Primus est mundanus, qui metuit damna temporalia, quin veeretur æterna. Secundus est servilis, qui adeo pœnas a Deo infligendas formidat, ut ipsam Dei Judicis præsentiam metuat, ideoque amoris illam exoptandi locum non præstat. Tertius est initialis, qui pœnas sic metuit, ut amoris initia componat. Quartus est amicabile, seu castus, qui timet, ne sponsus offendatur, ne discedat, ejusque reverentia se comprimit. Primus est malus et a Christo prohibitus : *Nolite timere eos qui occidunt corpus, etc.* Alii sunt boni ; sed secun-

dus imperfectior quam tertius, et tertius quam quartus. Augustinus vero et Beda duos tantum amores distinguunt, servilem scilicet et castum. Quippe non timorem in genere, sed bonum tantum exponunt et sub servili initialem comprehendunt. Quo duplici timore cohærent duo testimonia sacra, quæ prima fronte videntur dissonantia. Aliud est Joan. Epist. 1, c. 4. *Perfecta caritas foras mittit timorem*. Aliud David Ps. 18, *Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi*. Nam, si timor permanet in patria, ubi caritas est perfecta. Ergo perfecta caritas non mittit foras timorem. Sed timor, qui pellitur caritate perfecta, est servilis, ut Augustinus exponit *tractatu 9, in eam Epistolam Joannis*. Timor vero cum caritate perfecta permanens, est amicus et castus. Unde etiam de timore servili dicitur, initium esse sapientiæ : nam pure servilis locum præparat caritati quæ sapientia dicitur; licet ejus ingressu pellatur, sicut seta introducit linum et foras depellitur; initialis vero sub servili comprehensus inchoat caritatem, cum qua conjungitur. Igitur Christus Dominus habuit timorem amicabilem et castum; tum, quia habuit aliquem ejus usum, scilicet reverentiam Dei, quamvis non omnem, scilicet formidinem offensæ et absentiam dilecti, ut *superius* dicebamus; tum, quia is timor permanet cum perfecta caritate in sæculum sæculi : at non fuit in eo timor servilis; tum, quia

nullam pœnam veritus est; tum, quia cum perfecta caritate non componitur.

6. Sed objicitur; quia Christus metuit mortem et passionem. Respondetur : Timor mortis et passionis non fuit servilis, quia ardentissimam caritatem admisit : nec mortem et passionem, tanquam supplicium, ac peccati pœnam timuit; sed fuit timor naturalis et humanus omnibus hominibus congenitus, qui *horror* proprie dicitur, mala nobis imminencia refugiens.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An dona Spiritus sancti sint habitus infusi? Hic S. Thom. quæst. 2, art. 1. Bonaventura, Scot. Richardus, Durand. Gabr. Argent. Bacon. Carthus. quæst. 1. Cajetanus, Conradus, Medina, Zummel, Pesant. Vasq. Lorca, et alii cum S. Thoma 1, 2, quæst. 68, art. 3. Granadus tom. 2, contr. 5, tract. 2, disp. 1. Almain. tract. 3, Moral. cap. 13. Valentia tom. 2, d. 5, qu. 8, p. 1. Tann. tom. 2, d. 3, qu. 6, dub. 1. Salas 1, 2, tract. 12, d. 1, sect. 1. Azor. lib. 3, cap. 30.

Quæst. II. An sint habitus distincti a virtutibus? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Scotus, Richard. Durand. Bacon. Gabr. Argent. Carthus. q. 1. Caje-

tan. Conrad. Medina, Zum. Vasq. Lorca, Pesant. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 68, art. 1. Granad. tom. 2, contr. 5, tract. 2, d. 1. Almain. tr. 3. Moral. cap. 13. Valent. tom. 2, d. 5, q. 8, p. 1. Tann. tom. 2, d. 3, qu. 6, dub. 2. Sal. 1, 2, tr. 12, d. 1, sect. 1. Azor. lib. 3, cap. 30.

Quæst. III. An sectentur semper gratiam justificantem? Hic S. Th. art. 1. Bonav. Richard. et Brulef. q. 2. Cajet. Conrad. Med. Zum. Vasq. Lorca. Pesant. et alii cum S. Thom. 1, 2, qu. 68, art. 5. Granad. tom. 2, contr. 5; tr. 2, d. 4. Val. tom. 2, d. 5, q. 8. Salas 1, 2, tr. 12, d. 1, sect. 6.

Quæst. IV. Differentia et numerus donorum? Hic S. Thom. art. 3. Bonav. art. 2, qu. 4. Brulef. qu. 4. Guillelm. et Gabriel qu. 1. Cajet. Conrad. Medina, Zum. Vasq. Lorca, Pesant. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 68, art. 4. Gran. tom. 2, contr. 5, tract. 2, d. 2 et 3. Tann. tom. 2, d. 3, qu. 6, d. 1. Val. tom. 2, d. 5, q. 8, p. 2. Salas 1, 2, tr. 12, d. 1, sect. 2.

Quæst. V. An dona omnia sint in Christo et beatis? Hic S. Thom. art. 3. Richard. quæst. 4. Gabr. q. 1, art. 3, dub. 2. Cajetan. Conrad. Medina, Zum. Vasquez, Lorca, Pesant. et alii cum S. Thom. 1, 2, q. 68, art. 6. Item Cajetan. Medina, Vasquez, Suarez, Alvar. Pesant. Præposit. Sylv. Cabrera, Nazar. Ragusa et alii cum S. Thom. 3, p. q. 7, art. 7. Gran. tom. 2, contr. 5, tract. 2, d. 4. Salas 1, 2,

tract. 12, dist. 1, sect. 8. Valent. tom. 2, d. 5, q. 8.

Quæst. VI. Quis sit timor filialis et servilis; et an uterque fuerit in Christo? Hic S. Th. qu. 2, art. 3. Bonav. p. 2, art. 2, q. 1. Dur. Guillelm. et Gab. qu. 1. Rich. art. 2, q. 4. Alii relati d. 13, q. 6.

DISTINCTIO XXXV.

Quomodo differant sapientia et scientia?

Prima conclusio : Dona sapientiæ et scientiæ differunt inter se. Primo : auctoritate Apost. 1. Cor. 14. *Alii datur sermo sapientiæ, alii sermo scientiæ.* Secundo : auctoritate August. lib. 14, de Trinit. c. 1, dicentis, licet philosophice non distinguatur sapientia a scientia, quia utriusque cognitio apud philosophos indiscriminatim sapientiæ et scientiæ nomine potest comprehendendi; cæterum theologice, prout sunt dona Spiritus sancti, juxta sacros Scriptores distingui. Tercio a priori. Tum quia differunt ex objecto : nam sapientia proprie rerum divi-

narum notitia dicitur, scientia vero notitia rerum humanarum, prout connectuntur cum fide, in cujus lucem et defensionem intendit. Tum ex effectu apud Augustinum in *Enchirid. cap. 2*, nam sapientiæ est colere et diligere Deum; quare Latine *pietas* et Græce *θεοσιβεια* dicitur: scientiæ vero abstinere a malis et in medio nationis pravæ prudenter conversari. Tum ex modo tendendi in objectum apud Augustinum *lib. 12, de Trinit. cap. 14*. Nam sapientia speculative, scientia vero practice tendit: quare sapientiæ æternorum contemplatio, scientiæ vero recta temporalium actio, seu administratio abscribitur. Ex quibus apprehenditur Christum cognosci a nobis per sapientiam et scientiam, scilicet per sapientiam, prout divina; per scientiam vero, prout humana complectitur.

2. Secunda conclusio: Donum intellectus differt a donis sapientiæ et scientiæ. Differt a sapientia ex objecto: nam intellectus versatur circa Deum et invisibiles creaturas, veritas æternas et temporales sub ratione utriusque communi. Sapientia vero circa Deum tantum sub ratione propria Dei. Item ex effectu: nam sapientia effectum habet saporem, seu experientiam delectationis et suavitatis dilectionis divinæ, quem effectum non habet intellectus. Differt intellectus a scientia ex objecto: quia hæc solis visibilibus creatis insistit; ille vero invisibilibus, creatis et divinis.

Item, ex modo: quia hæc practice, ille vero tantum speculative sua objecta considerat: unde scientiæ, administratio recta temporalium, bonaque inter malos conversatio; intellectui vero speculatio Dei et creaturarum invisibilium tribuitur.

3. Tertia conclusio: Dona sapientiæ, scientiæ et intellectus a sapientia, scientia et intellectu naturalibus differunt. Nam hæc Spiritus sancti dona sunt virtutes infusæ et supernaturales sectantes gratiam justificantem; habitus vero naturales intra ordinem naturæ continentur et inter naturæ beneficia computantur, peccatoribus etiam communia. Quare, sicut virtutes naturales supernaturalibus adjuvantur et elevantur; sic naturalis sapientia, scientia et intellectus, quæ peccato infirmatæ et obtenebratæ erant, supernaturalibus donis reformantur et juvantur. Unde sapientia spiritualis, cum infusa et intrinseca sit animo, non est sapientia increata qua Deus sapiens est; sed quæ nos sapientes facit: sicut justitia nos justificans non est justitia increata Dei qua Deus justus est; sed creata nobis inhærens, quæ nos justos facit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An dentur sapientia, scientia et aliæ virtutes intellec-

tuales infusæ a fide differentes? Hic Bonaventura in littera, d. 2. Alii relati dist. præced. q. 1 et 2.

Quæst. II. An scientia et sapientia infusæ differant objectis formilibus ab acquisitis et naturalibus? De quo relati lib. 2, d. 27, q. 48.

Quæst. III. An earum actus possint fieri absque actu fidei, atque adeo elicere supernaturalem dilectionem Dei, quin præcurrat actus fidei? De quo relati lib. 2, d. 26, q. 13 et 14.

Quæst. IV. An actus horum donorum possint fieri a peccatore absque ipsis donis per auxilium extrinsecum Dei? De quo relati lib. 1, disp. 17, qu. 3 et lib. 3, d. 13, q. 4.

Quæst. V. An hæc donâ sint necessaria ad salutem, sicut fides? De quo Cajet. Conrad. Medina, Zum. Lorca, Vasq. Pesantius et alii cum S. Thom. 1, 2, qu. 68, art. 2. Gran. tom. 2, contr. 5, tr. 2, disp. 4. Valent. tom. 2, disp. 5, q. 8, p. 3. Sal. 1, 2, tr. 12, disp. 1, sect. 7.

Quæst. VI. An actus supernaturales scientiæ, sapientiæ et intellectus, possint esse falsi ex natura rei, aut de potentia absoluta? De quo relati d. 24, quæst. 29 et 30.

Quæst. VII. An actus horum donorum in via sint obscuri, an evidentes? Hæc difficultas est examine digna: lucem quam Scriptores non tradunt, collige ex iis quæ docent ad quæstionem 5, dist. præced.

Quæst. VIII. An præter fidem detur in justo aliquis habitus supernaturalis obscurus respiciens

motivum creatum? De quo nos ex professo d. 61, de supernat. et non alii.

DISTINCTIO XXXVI.

De connexione virtutum.

Prima conclusio : omnes virtutes infusæ adeo connexæ sunt, ut una ab aliis, quoad existentiam, sejungi nequeat. Primo : auctoritate Hieronymi tomo 5, in c. 36 Isaia : *Omnes virtutes sibi hærent, ut qui una caruerit, omnibus careat.* Secundo : Augustini tractatu de laudibus caritatis : *Ubi caritas est, quid est, quod possit deesse? Ubi autem non est, quid est, quod possit prodesse?* Igitur, si caritas adest, omnes virtutes adsunt : si vero illa abest, cæteræ quoque absunt. Tertio : ratione, quia caritas est mater omnium virtutum. Matrem autem sectantur filii, ut occupent, aut deserant animam quam mater caritas occupaverit, aut deseruerit.

2. Secunda conclusio : Omnes virtutes infusæ quoad intensionem sunt æquales, ut una cæteris in-

tensior, aut remissior non sit. Primo : quia omnes virtutes sunt connexæ cum caritate quoad intensionem, sicut quoad existentiam, ideoque omnes pariter ejus intensionem et remissionem sectantur. Secundo : quia Augustinus *lib. 6, de Trinitate, cap. 4*, sic docet : *Virtutes nullo modo separantur ab invicem, ut quicumque fuerint æquales, v. g., in fortitudine, æquales sint, et prudentia, et justitia, et temperantia : atque ita de cæteris virtutibus invenies.*

3. Objiciunt quidam oppositum sentientes. Primo : quia sancti prædicantur virtutibus inæquales, ut Abraham fide, Job patientia, alius continentia, alius misericordia præ aliis virtutibus claruerit. Secundo : quia peccata et vitia sunt inæqualia. Ergo etiam virtutes illis oppositæ. Ad primum respondetur cum Augustino *epist. 29, ad Hieronym.* Imparitas virtutum intelligenda est in eodem Sancto quoad actus et exercitia earum : aliæ enim frequentius et intensius exercentur quam aliæ; non vero quoad earum habitus : aut facta comparatione plurium sanctorum inter se; non vero virtutum in eodem subjecto. Ad secundum : Peccata et vitia sunt imparia, quæ inæqualiter opponuntur cum caritate : virtutes vero habituales sunt pares, quia æqualiter caritatem sectantur.

4. Tertia conclusio : Omnia præcepta virtutum ad duo caritatis præcepta revocantur, ideoque in

caritate omnium virtutum perfectio continetur. Primo : quia veritas ait : *In his duos mandatis universa lex pendet et Prophetæ.* Hoc est, quidquid perfectionis a lege et Prophetis præscribitur, in dilectione Dei et proximi continetur. Secundo : Augustinus tract. de laudibus caritatis : *Totam magnitudinem et amplitudinem divinarum eloquiorum possidet caritas, qua Deum, proximumque diligimus, quæ radix est omnium bonorum.* Nihil igitur perfectionis divina eloquia præcipiunt, aut consulunt, quod caritas non adimpleat. Tertio : ratione, quia omnia præcepta et consilia cæterarum virtutum possunt referri in dilectionem Dei, aut proximi propter Deum. Ergo dilectio caritatis est radix continens adimpletionem et perfectionem omnium. Neque obsat, præcepta cæremonialia veteris legis jam cessasse, atque adeo nunc eorum perfectionem in caritate non contineri. Tum, quia ea non cessarunt quoad spiritum et veritatem, sed quoad litteram et umbram; manent enim in perfectione præceptorum et sacramentorum legis novæ. Tum, quia omnia illa cæremonialia revocabantur ad decem præcepta Decalogi. At hæc nunc revocantur in duo caritatis præcepta.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An cum gratia justificante existant perpetuo omnes virtutes infusæ? Hic S. Th. art. 2. Bonav. Richard. Argent. Gab. Carthus. qu. 1. Cajetan. Conrad. Medina, Zumel, Vasq. Lorca, Pesantius et alii cum S. Th. 1, 2, q. 65, art. 2 et 3. Val. tom. 2, disp. 5, q. 7, p. 2. Tanner. tom. 2, disp. 3, q. 5, dub. 2. Granadus tomo 2, controvers. 5, tract. 1, disp. 11. Salas 1, 2, tract. 11, disp. 6, sect. 2. Azor, lib. 3, cap. 29.

Quæst. II. An abeunte gratia abeant quoque omnes virtutes infusæ? De quo Interpretes Magistri et S. Thomæ, et reliqui relati q. præced.

Quæst. III. An virtutes infusæ fluant physice in genere causæ efficientis gratia? Hic Bonav. in littera, dub. 1 et 3. Alii relati dist. 4, q. 4. Item Zumel, Conrad. Medina et alii cum S. Thom. 1, 2, quæst. 110, art. 4, ad primum. Gran. 1, 2, contr. 8, disp. 5.

Quæst. IV. An et quomodo caritas possit imperare, aut referre actus aliarum virtutum in suum finem? Hic Bonav. q. 6. Richardus art. 5, q. 1. Guillelmus q. 1. Alii relati lib. 2, d. 38, q. 5 et 6.

Quæst. V. An actus caritatis adeo contineat defectionem aliarum virtutum, ut sit justificans?

pro quo relati lib. 1, dist. 17, q. 5.

Quæst. VI. An et quomodo caritas sit forma virtutum? Hic Bonav. q. 6. Richard. art. 5, q. 1. Guillelm. q. 1. Brulef. q. 6. Alii relati dist. 23. Item relati lib. 2, d. 38, q. 3, 5 et 6.

Quæst. VII. An omnes virtutes intenduntur æqualiter cum caritate? Hic S. Thom. art. 4. Bonavent. Richardus et Brulef. q. 5. Gabr. q. 1. Valent. tom. 3, disp. 1, q. 5, p. 4 et disp. 3, q. 2, p. 3. Zum. 1, 2, qu. 114, art. 8, disp. 3. Tann. tom. 2, disp. 6, q. 6, n. 207 et 208. Granad. tom. 2, contr. 5, tr. 1, disp. 10 et tom. 3, contr. 3, tr. 3, disp. 12. Cajetan. Conrad. Medina, Vasquez, Pesantius et alii cum S. Thom. 1, 2, qu. 66, art. 2 et seq.

Quæst. VIII. An omnia peccata sint æqualia? Hic Bonav. et Richard. q. 4. S. Thom. art. 6. Gabr. qu. 1. Cajetanus, Conradus, Medina, Zumel, Curiel, Montesinus, Pesant. Vasq. Lorca et alii cum S. Th. 1, 2, q. 73, art. 2. Valent. tom. 2, disp. 7, q. 3, part. 2. Tann. tom. 2, disp. 4, q. 3, dub. 1. Salas 1, 2, tr. 13, disp. 5, sect. 1. Bellarm. lib. 1, de statu peccat. cap. 4. Anton. Perez certam. 8, expos. a cap. 23. Gran. tom. 2, contr. 6, tom. 3, disp. 1.

Quæst. IX. An virtutes inferiores possint imperare caritatem? De quo relati lib. 2, dist. 38, quæst. 7.

Quæst. X. An vitia sint mutuo connexa? Hic S. Thom. art. 6. Richard. et Bonav. qu. 4. Argen-

tina q. 1, art. 4. Gabriel q. 1. Brulef. q. 4. Cajetan. Conrad. Curiel, Medina, Montesinus, Lorca, Vasq. Pesant. et alii cum S. Th. 1, 2, q. 73, art. 2. Tann. tom. 2, disp. 4, q. 3, dub. 1. Gran. tom. 2, contr. 6, comment. in art. 1, q. 73. Valentia tom. 2, disp. 7, q. 3, p. 1. Salas 2, tr. 13, disp. 4.

DISTINCTIO XXXVII.

De decem præceptis, quomodo continentur in duobus mandatis caritatis?

Conclusio est : Decem præcepta Decalogi ad duo præcepta caritatis revocantur. Nam tria priora Moysi delata in prima tabula, spectant ad honorem et amorem Dei, septem posteriora vero scripta in secunda tabula, ad amorem proximi et honorem. Ergo in amorem Dei et proximi omnia referuntur. Antecedens inductione et explicatione præceptorum ostenditur.

2. Ergo primum primæ tabulæ præceptum est : *Non habebis Deos alienos et non facies sculptile, neque*

omnem similitudinem. Ubi Origenes voluit contineri duplex præceptum; alterum, quo sculptile, seu idolum; alterum, quo similitudo prohibetur. Nam aliud est idolum, aliud similitudo : quippe idolum est, quod repræsentat rem absque similitudine cum alia vere existenti, ut si formes animal, cujus caput sit humanum et manus equinæ : ideoque dixit Apostolus 1. Corinth. 8. *Idolum non est in mundo.* Similitudo vero quæ refert speciem rei vere existentis, ut serpens aureus, canis argenteus. At rectius Augustinus negat duplicitatem præcepti; quia posteriora verba sunt explicatio priorum : *Non habebis Deos alienos.* In quibus illa continentur; ideoque etiam non probat differentiam similitudinis et idoli. Ad illud vero Pauli, quod idolum non est in mundo, cum similitudines plures sint; respondetur : Voluit Paulus, non esse in mundo idolum quoad formalem repræsentationem divinitatis, sed quoad materiale : nam quoad formale solum est in perversitate hominum, quæ sola, et non Deus, causa fuit illius, cum vera non sit, sed ficta. Sicut Deus non est causa peccati quoad formale, sed quoad materiale : quia quoad formale nihil est.

3. Secundum præceptum est : *Non assumes nomen Dei tui in vanum.* Hoc est, non jurabis, seu non adduces in testimonium pro nihilo nomen Dei. Allegorice vero præcipitur, ne arbitreris, Christum Do-

minum esse puram creaturam : quia omnis creatura vanitati subiecta est. Tertium præceptum est : *Memento, ut diem Sabbati sanctifices*. Hoc est, ut Festa Dei et sanctorum observes. Allegorice vero, ut hic a vitiis vaces et in futuro requiem exspectes. Hæc tria præcepta adscribuntur toti Trinitati : primum Patri qui est primum totius Trinitatis principium : secundum, Filio qui est coequalis Patri : tertium, Spiritui sancto qui est nexus utriusque et omnis sanctificationis et remissionis peccatorum operator : quia Spiritui sancto tribuitur adoptionis Spiritus qui cum sanctificatione et remissione peccatorum confertur.

4. In secunda tabula primum præceptum est : *Honora Patrem tuum et Matrem tuam*. Hoc est, parentibus reverentiam exhibe et necessaria ministra. Secundum est : *Non occides*. Ubi, juxta litteram legis, actus occidendi : juxta spiritum Evangelii vero, etiam voluntas occidendi prohibetur. Tertium est : *Non mæchaberis*. Hoc est : nulli feminæ miscearis, nisi matrimonio conjunctæ : ubi omnis concubitus illicitus et omnis membrorum inordinatus usus vetatur. Quartum est : *Non furtum facies*. Hoc est, non usurpabis rem alienam ; ubi etiam rapina et sacrilegium interdicitur. Sub rapina, docente Hieronymo in cap. 28 *Ezechielis*, comprehenditur usura quæ tunc committitur, cum aliquid pretio æstimabile, sive pecunia sit,

sive res alia, supra mutuum exigitur. Sub sacrilegio triplex peccatum continetur ; primo : ablatio rei sacræ de sacro ; secundo : rei non sacræ de sacro ; tertio : rei sacræ de non sacro. Res autem sacra dicitur, quæ divino cultui mancipatur. Si nunc quæras, an filii Israel furtum commiserint, cum jubente Domino, pretiosa Ægyptiorum secum asportaverunt ; Respondetur : Ea asportatio furtum non fuit, ut Augustinus docet, quia non est facta contra voluntatem Domini, scilicet Dei qui iis rebus uti poterat pro suo libito. Sicut occidere hominem, tanquam minister judicis jubentis occisionem, non est homicidium. Secus esset, si propria auctoritate, aut voluntate occidisset, aut pretiosa alterius asportasset, quamvis alias a judice esset occidendus homo, aut a Domino sibi commitenda pretiosa. Neque obest lex naturalis : *Quid tibi non vis fieri, alteri ne feceris*. Quia ea intelligenda est, *ne feceris injuste*, seu absque jure. Jubente autem Deo jus adest. Quintum præceptum est : *Non loquaris contra proximum tuum falsum testimonium*. Ubi duo crimina continentur, mendacium scilicet et perjurium : de quibus uberius agendum est. Ac primo dubitatur, an omne mendacium sit prohibitum ? Siquidem his præceptis tantum prohibentur ea quæ sunt contra dilectionem proximi. Plura autem sunt mendacia quæ nulli proximo nocent. De quo seorsim *distinctione sequenti*.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An primo præcepto Decalogi teneamur ad dilectionem formalem Dei et an naturalem tantam, an etiam superaturalem? De quo Cajet. Bannez, Arag. Lorca, Pesant. Torres, Sylv. et alii cum S. Thoma 2, 2, quæst. 44, art. 1. Valent. tomo 3, disp. 3, quæst. 19, parte 1. Sanchez lib. 2, sum. cap. 35. Coninck. 2, 2, disp. 24, dub. 2. Petrus Hurtado 2, 2, disp. 174. Suarez de caritate, disp. 5, sect. 1. Almain. tract. de caritate, cap. 9. Granad. tomo 3, contr. 3, tract. 7, disp. 1. Ledesma tom. 2, sum. tract. 3, cap. 5.

Quæst. II. An ad eam dilectionem teneamur in primo instanti usus rationis et quando in decursu vi-tæ? De quo Bannez 2, 2, q. 44, art. 1, dub. 1. Manuel. tom. 1, summæ, cap. 11. Scot. lib. 2, de justitia, q. 3, artic. 10. Victoria relat. de hac re. Valent. 1, 2, disput. 6, quæst. 19, part. 3. Azor. tomo 1. lib. 4, capit. 10. Suarez. tom. 4, in 3, p. disp. 11, sect. 2, num. 14 et 15 et 2, 2, de caritate, disp. 5, sect. 3. Coninck. 2, 2, disp. 24, dub. 3. Sanchez lib. 2, summæ, capit. 35. Salas 1, 2, tract. 13, disp. 18. Cajetanus, Conradus, Medina, Zumel, Pesantius, Vasq. et alii 1, 2, q. 89, art. 6. Tanne-rus tom. 2, disp. 4, quæst. 5, dub. 4.

Quæst. III. An et quando primo præcepto teneamur ad actum fidei et spei? De quo Cajetanus, Bannez, Aragon, Lorca, Torres, Sylv. Pesantius et alii cum S. Thoma 2, 2, quæst. 16, art. 1 et quæst. 22, art. 2. Sanchez lib. 2, summæ, cap. 1 et 33. Azor. lib. 8, cap. 7 et lib. 9, cap. 2. Valentia 2, 2, disp. 1, q. 2, part. 5 et disp. 2, quæst. 4, p. 1. Suarez de fide, disp. 13 et 14 et de spe, disp. 2, sect. 1. Coninck 2, 2, disp. 14, dub. 1 et disp. 15, dub. 1 et disp. 19, dub. 9.

Quæst. IV. Quæ sint peccata opposita fidei? De quo Cajet. Bannez, Arag. Lorca, Pesant. Torres Sylv. et alii cum S. Th. 2, 2, q. 10 et 11. Suarez de fide, disp. 5 et seq. Sanchez lib. 2. sum. cap. 3 et seq. Granad. tomo 3, contro-vers. 1, tract. 15, disp. 1 et seq.

Quæst. V. Quæ sint opposita spei? De quo Cajetan, Bannez, Arag. Lorc. Torres, Sylv. Pesant. et alii cum S. Th. 2, 2, q. 22. Suarez de spe, disp. 2, sect. 2 et 3. Granadus tom. 3, contr. 2, tract. 4. Sanchez lib. 2, sum. cap. 33.

Quæst. VI. An præcepta negativa observentur per puram omissionem meritoriam? De quo relati lib. 2, dist. 24, q. 9.

Quæst. VII. Quid prohibeatur secundo præcepto Decalogi? Hic Bonavent. in litt. dub. 2. Sanchez lib. 3, summ. a cap. 1. Azor. lib. 11, a cap. 1. Ledesma tomo 2, summ. tract. 11. Suar. tom. 3, de Relig. lib. 1, a cap. 1. Sayr. in clavi regia, lib. 5, a c. 1. Cajetan.

Bannez, Arag. Valentia, Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 89.

Quæst. VIII. Quid prohibeatur et præcipiatur reliquis præceptis usque ad octavum? Hic Bonav. in dub. litteral. Videantur integri tractatus Bonacinæ, Azor. Sayri, Toleti, Henriquez et aliorum de præceptis Decalogi.

DISTINCTIO XXXVIII.

De triplici genere mendacii.

Ergo quæritur, an omne mendacium sit peccatum? Est enim triplex mendacium. Primo : nulli nocivum, sed commodum, ut si pro salute aut commodo alterius mentiaris, ut mentitæ sunt obstetrices Pharaon et Rahab exploratoribus Israel. Secundo : jocosum, quod non animo fallendi, sed jocandi dicitur. Tertio : ex maligno et duplici corde profectum. Ad quæ revocantur octo genera mendaciorum quæ in textu recensentur.

2. Conclusio est : Omne mendacium peccatum est, sive grave, si-

ve leve. Primo : quia Augustinus *lib. cont. mendacium, cap. 15*, sic docet. Ubi probat non adimi malitiam, quod alteri salutare sit, quia etiam furtum et adulterium possunt esse commoda et salutaria alteri ; tamen peccata semper sunt. Secundo a priori : nam, qui mentitur, intendit fallere eum cui loquitur. Fallere autem proximum, peccatum est contra proximum. Item qui mentitur, abutitur verbis contra finem convenientem naturæ rationali ; in quem instituta sunt, scilicet ad pandendum veros animi sensus, qui aliis ignoti sunt. At hic abusus verborum contra finem convenientem naturæ rationali pravus et turpis est. Assumptum probatur ex definitione mendacii. Est enim mendacium, definiente Augustino *lib. contra mendacium, cap. 22. Falsa significatio vocis cum intentione fallendi*. Unde mentientis est, aliud habere in corde, aliud in ore : est enim mentiri, contra mentem ire. Ergo, qui mentitur, intendit fallere et verbis abutitur. Ex quibus deprehendes, posse aliquem mentiri ; dicendo verum, item non mentiri, dicendo falsum. Nam qui loquitur verum, putans esse falsum, mentitur : quia loquitur contra suam mentem. Item qui loquitur falsum ; putans esse verum, non mentitur, quia juxta suam mentem loquitur. Atque adeo potest Judæus mentiri suadens alicui, Christum esse Deum contra suam existimationem, quamvis non dicat mendacium, neque

falsum. Sic Augustinus *in Ench. cap. 18*. Ubi explicare est, an Jacob mentitus sit dicens patri, se esse primogenitum Esau? Augustinus ergo *lib. contra mendacium, cap. 10*, ait, *illud non fuisse mendacium, sed mysterium*. Quia locutus fuit juxta mentem matris quæ responsionem præscripserat, et spiritali sensu quem ipsa noverat veram.

3. Alia conclusio : Mendacium ex genere suo non est peccatum grave. Tum, quia mendacium jocosum non est grave : quanquam viris perfectis, si frequens sit, damnable est. Tum, quia Augustinus *lib. contra mendacium, cap. 13 et lib. 4, super Leviticum, q. 68*, docet, mendacium aliis salutare, ut obstetricum et Rahab, *veniale fuisse peccatum*. Cæterum monet in *Enchir. cap. 18*. *Mihi videtur omne mendacium esse peccatum : sed multum interest, quo animo et de quibus rebus quisque mentiatur*. Scilicet quia ea potest esse intentio, eaque materia mentientis, ut mendacium sit leve, et ea etiam, ut sit grave. Nam mentiri animo graviter infamandi et nocendi; item mentiri in rebus quæ pertinent ad Religionem, grave peccatum est. At mentiri animo consulendi salutis alterius, et in rebus parvi momenti, leve est. Unde illud Ps. 5. *Perdes omnes qui loquuntur mendacium* : item, illud Sapient. 1. *Os quod mentitur, occidit animam*; accipienda non sunt de quocunque mendacio, sed tan-

tum de gravi. At annotare est, viris perfectis potius eligendam mortem quam mendacium, etiam leve et aliis salutare; cum nullum peccatum, etiam leve, pro tuenda alicujus vita licitum sit. Tamen possunt occultare verum et æquivocis verbis dissimulare, quin mentiantur, quando non adest obligatio pandendi verum, et occultatio alicui prodesse potest.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An omne mendacium sit peccatum, et quale? Hic S. Thomas q. 1, art. 3. Richardus et Bonaventura quæst. 2. Argentin. et Guillelm. quæst. 2. Cajetanus, cum S. Thoma 2, 2, q. 100, art. 3. Tolet. cap. 54. Laym. lib. 4, tract. 2, cap. 13. Filiuc. tract. 40, cap. 2, q. 3. Clavis reg. lib. 12, cap. 2. Azor. 3, p. lib. 13, cap. 1. Lessius lib. 2, cap. 47. Bonacin. tomo 2, d. 10, q. 1, p. 2.

Quæst. II. An sint licita verba æquivoca contra mentem interrogantis? Hic S. Th. q. 1, et reliqui relati q. præced. Item alii relati dist. seq. q. 3.

DISTINCTIO XXXIX.

De perjurio.

Aliud crimen prohibitum quinto præcepto secundæ tabulæ est perjurium, de quo plures dubitationes moventur. Prima est, an possit esse perjurium sine mendacio? Quidam affirmant, quia Hieronymus *commentario ad cap. 4. Hieremiæ*, docet, ad perjurium sufficere defectum veritatis. At potest quis juramento deficere a vero, quin mentiat, si illud cogitet esse verum. Sed rectius alii negant. Quia Augustinus *de verbis Apostoli, serm. 28*, distinguit triplex perjurium. Primum : quo quis jurat falsum, animo fallendi, sciens esse falsum. Secundum : quo temere jurat falsum, putans esse verum. Tertium : quo jurat verum, putans esse falsum, atque adeo animo fallendi. Quæ omnia docet esse prohibita ; quamquam gravius sit perjurium ex animo fallendi profectum. Cæterum jurare falsum, quia prudenter putatur esse verum, proprie perjurium non est ; quia in eo nullum est peccatum. Nam peccatum non est, ubi mens et voluntas non est rea. At in eo qui jurat falsum, pu-

tans esse verum, potest voluntas et mens non esse rea : nam absque culpa potest falli. Ergo, qui sic jurat non est perjurus. Requiritur igitur ad perjurium mendacium, scilicet ut contra mentem juretur, sive illud reipsa sit verum, sive falsum. Unde, qui juramento promittit aliquid, quod postea non adimplet, si animo adimplendi promisit, non pejeravit : quia licet juravit falsum, tamen non juravit contra animum et mentem suam. At vero cum animum mutat, reus est perjurii, quia transgreditur obligationem juramenti.

2. Secunda conclusio : Jurare ex se non est malum. Nam jurare ex se ad afferendam innocentiam alicujus, vel fœdera pacis confirmanda, prohibitum non est. Quare Augustinus *lib. 1, de sermone Domini in monte, post medium*, approbat juramentum necessitate factum : quia interdum homines duri sunt ad credendum, quod sibi, vel aliis utile est. Et tunc usus juramenti est licitus. Quod confirmat exemplo Apostoli Romani, 1, jurantis : *Testis est mihi Deus*. Ergo ex se juramentum non est prohibitum. Unde illud Christi Matthæi 5. *Ego dico vobis, non jurare omnino* ; exponit intelligendum esse de assiduitate jurandi, quæ licita non est. Quia necessitas honestans juramentum rara est ; et assiduitate jurandi potest homo in perjurium labi.

3. Tertia conclusio : Licitum est jurare per creaturam. Nam Joseph *Genesis 42*, juravit per salutem

Pharaonis. Neque obest, *Deuteronom.* 6, præcipi juramenta Deo reddi, et *Matthæi* 5, prohiberi juramenta per cælum, per terram, per Jerosolymam et per caput tuum. Quoniam aliud est, si jures per creaturas, putans eis aliquid divinitatis inesse; aliud jurare per creaturas absque fide divinitatis illarum. Primum tantum prohibuit Deus judæis, qui tanquam infirmi poterant juramento creaturis aliquid divinitatis tribuere. Non prohibuit secundum quod viris perfectis assuetum fuit, ut diximus de Joseph.

4. Quarta conclusio : Magis obligat juramentum per Deum, quam per creaturas. Ita Chrysostomus in *Opere imperfecto super Matth. ad cap.* 23, asserens, gravius esse jurare per Deum, quam per evangelia. Ratio est : quia sanctius est nomen Dei quam creaturæ, majorque ei reverentia debita. At violare majorem reverentiam debitam nomini Dei, gravius peccatum est.

5. Quinta conclusio : Jurare non est aliud quam Deum testem et judicem veritatis advocare. Primo : quia sic juravit Apostolus Rom. 1. *Testis est mihi Deus*, ac si dixisset : Per Deum ita est, ut Augustinus exponit *serm.* 28, *de verbis Apostoli*. Secundo : quia jurare per Deum est jus, seu judicium veritatis Deo dare. Hoc autem est, Deum in testem, seu Judicem adducere. Unde etiam cum juratur per lapidem aut cælum, Deus in testimonium adducitur : nam crea-

tura illa non potest confirmare veritatem rei quam minime novit. Ergo Creator in ejus confirmationem advocatur.

5. Sexta conclusio : Non solum juramentum assertorium, sed etiam execratorium, grave peccatum est; ut si dicam : Mors mihi, aut filiis contingat, si non est ita res. Nam id obligat Deo, aut oppignoratur. Quod in testimonium mendacii gravis injuria est. Sic Augustinus *supr.* Quare jurare per vitam, aut per salutem meam et per filios meos, est genus execrationis et illicitum, cum testimonium mendax profertur.

7. Septima conclusio : Admittendum est juramentum præstitum per falsos Deos, quamvis tale juramentum peccatum est. Nam, teste Augustino *epist.* 145 *ad Publicolum*, bis peccat, qui fidem juratam per falsos Deos non servat. Tum, quia creaturis divinitatem tribuit. Tum, quia contra pollicitam fidem fecit. Is enim animo se obligavit ad rem; et hanc tantum obligationem qui utitur ejus fide, acceperit. Unde utens fide illius non fuit socius criminis, sed pacti tantum et obligationis ipsius acceptor, ad quod sibi jus erat.

8. Octava conclusio : Juramentum promissorium rei injustæ non obligat ad sui observantiam. Nam, si res promissa injusta est, majus peccatum est, illam exequi, quam omittere. Promittens enim et exequens injustum, bis peccat : promittens vero et non exequens, se-

mel tantum peccavit. At nullus potest obligari sub peccato exequi peccatum. Quod Patres pluribus confirmant. Ambrosius *lib. de offic. cap. ult.* exemplo Herodis peccantis in occisione Baptistæ, quam juravit. Isidorus *lib. 2, de summo bono, c. 31*, exemplo ejus, qui adulteræ perpetuam fidem cum ea convivendi pollicetur. Augustinus *serm. de Baptista, 22, q. 4*, exemplo David pietate non effundentis sanguinem Nabal, quam impie juravit effundere. Num autem is qui juramentum rei illicitæ retractat, perjurus dicendus sit? Affirmant Beda et Apocrisadius : quanquam reus criminis non asseritur.

9. Nona conclusio : Jurare cum dolo verbis jurantis significantibus aliud quam ab audiente percipi intenditur, illicitum est. Tum, quia proximus fallitur. Tum, quia Deo, qui testis est veritatis, mentitur.

10. Decima conclusio : Provocare alium ad jurandum potest esse licitum et illicitum. Nam provocare ad jurandum eum quem scis juraturum verum, licitum est. Eum vero provocare, quem scis juratum cum mendacio, illicitum est, et majus peccatum quam homicidium : nam homicida occidit corpus; is vero occidit animam. Sic Augustinus *serm. 18, de verbis Apostoli*.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An obliget juramentum, seu votum de re illicita? Hic Gabr. et S. Th. q. 1. Sanchez lib. 4, sum. c. 6. Suar. lib. 2, de voto, c. 5. Filliucius tr. 26, cap. 2. Lessius lib. 2, c. 42, dub. 4. Clavis regia lib. 5, cap. 7. Azor tomo 1, lib. 11, c. 5, q. 1. Bonac. tom. 2, d. 4, q. 2, part. 4. Sot. lib. 7, q. 1, art. 3. Navar. c. 12, sum. Cajet. Salon. Valentia et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 88, art. 2.

Quæst. II. An liceat petere et acceptare juramentum per Deos falsos? Hic Bonaventura art. 2, q. 3. Richard. q. 3. Gabriel q. 1, art. 3. Suarez lib. 3, de juram. cap. 13. Sanchez, lib. 3, summ. cap. 8. Filliucius tract. 25, cap. 11, q. 8 et 9. Reginal. lib. 18, n. 20. Salon. 2, 2, q. 87, art. 4, contr. 2. Bonac. tom. 2, d. 4, q. 11.

Quæst. III. An sit licitum et obliget juramentum factum contra mentem interrogantis? Hic S. Th. art. 3. Bonav. art. 3, q. 1. Rich. art. 2, q. 1. Sanchez lib. 3, cap. 6. Val. tom. 3, d. 6, q. 7, p. 4. Clavis regia lib. 4, c. 5 et lib. 12, cap. 17. Laym. lib. 4, tr. 3, cap. 13. Suar. de juram. lib. 3, c. 11. Filliucius, tr. 25, cap. 11. Lessius lib. 2, cap. 42, dub. 9. Bonac. tom. 2, d. 4, q. 1, p. 12. Navar. c. 12, summ.

Quæst. IV. An obliget juramen-

tum coactum? Hic S. Th. q. 1, art. 3. Bonav. art. 3, q. 1. Rich. art. 2, q. 2. Gab. q. 1, art. 3. Sanch. lib. 3, c. 9 et 11. Suar. lib. 2, de jur. c. 9. Les. lib. 2, c. 42, dub. 6. Filliuc. tr. 25, c. 6, q. 7. Laym. lib. 4, tr. 3, c. 7. Bonac. tom. 2, d. 4, q. 1, p. 9.

Quæst. V. An obliget juramentum de re indifferenti? De quo Sanch. lib. 3, sum. c. 9, n. 11 et 12 et lib. 4, c. 7. Clavis regia lib. 5, c. 7. Azor. tom. 1, lib. 11, c. 5, q. 1. Petr. Ledesma tom. 2, sum. tr. 11, c. 3, dub. 2. Suar. lib. 2, de juram. c. 17. Rebel. p. 2, de just. lib. 1, q. 9. Lessius lib. 2, c. 42, dub. 4. Bonac. tom. 2, d. 4, q. 1, p. 4, tr. 3, c. 6.

Quæst. VI. An juramentum factum contra legem civilem obliget? De quo Sanch. l. 3, summ. c. 9. Bonac. tom. 2, præcept. 2, d. 4, q. 1, p. 5. Azor tom. 1, inst. moral. lib. 11, c. 7, q. 1. Lessius lib. de justit. c. 17, dub. 7. Suarez tomo 2, de relig. tract. de juram. lib. 2, c. 20 et 26. Rebel. de justit. p. 2, lib. 5, q. 7, sect. 3.

Quæst. VII. An obliget juramentum errore præstitum? De quo Sanch. lib. 3, sum. c. 11, a n. 3. Bonac. t. 2, præc. 2, d. 4, q. 1, p. 8, prop. 1 et 2. Suar. de jur. lib. 2, c. 11. Filliuc. tr. 25, cap. 6, q. 5. Navar. in sum. cap. 12. Azor. 1, p. lib. 11, c. 7. Sylvester verb. juramentum 4, q. 8, et vers. 5, q. 12. Gutierrez de juram. 1, p. c. 37. Lessius lib. 2, de just. cap. 47, dub. 7.

Quæst. VIII. An juramentum exterius factum absque animo jurandi obliget? De quo Sanchez lib. 3, sum. c. 10, n. 11 et seq. Lessius lib. 2, de just. c. 42, dub. 8. Suar. tom. 2, de relig. lib. 2, c. 7. Azor. l. 11, cap. 4, q. 2. Val. tom. 3, d. 6, q. 7, punct. 4. Filiucius tract. 25, c. 6, q. 1. Ledesma tomo 2, sum. tr. 11, cap. 3, dub. 5, dicto 2.

Quæst. IX. An obliget juramentum factum absque animo se obligandi; cum animo tamen jurandi? De quo Sanchez lib. 3, sum. cap. 10. Valentia tom. 3, disp. 6, q. 7, punct. 4. Azor. 1, p. lib. 11, c. 4, quæst. 2. Sylvester verbo juramentum, 4, q. 7. Sotus lib. 8, q. 8, art. 7. Aragonius 2, 2, q. 89 art. 7, conclus. 4. Clavis regia lib. 3, c. 6. Filiucius tract. 25, cap. 6, q. 1, num. 114 et seq. Lessius lib. 2, de just. cap. 42, dub. 8. Bonacina tom. 2, præcept. 2, disp. 4, quæst. 1, punct. 7.

Quæst. X. An jurans ex consuetudine peccet mortaliter? De quo Sanchez lib. 3, summ. cap. 5. Valentia tomo 3, disp. 6, q. 7, puncto 3. Petrus Ledesma tomo 2, summ. tract. 11, cap. 5, dub. 3. Suarez tomo 2, de relig. lib. 3, c. 7. Filiucius tract. 15, cap. 10, q. 9. Clavis regia lib. 5, cap. 5. Bonacina tomo 2, præc. 2, disp. 4, q. 1, punct. 13. Reginaldus lib. 8, num. 87 et seq.

DISTINCTIO XL.

De sexto et septimo præcepto secundæ tabulæ.

Conclusio est : Veteri Decalogi lege etiam prohibebantur affectus mere interni. Nam sextum præceptum secundæ tabulæ est : *Non desiderabis uxorem proximi tui*. Septimum autem et postremum : *Non concupisces demum proximi tui, non servum, non ancillam*, etc. At his præceptis affectus mere interni prohibentur. Nam opera externa, seu effectus efficaces operibus externis conjuncti interdiciuntur tertio præcepto : *Non mæchaberis*, et quarto : *Non furtum facies*. Quo sextum et septimum a tertio et quarto distinguuntur. Quippe objecta interdicta differunt : nam illis opera externa et affectus omnino efficaces operibus adjuncti; his vero affectus mere interni vetantur.

2. At objicies : Communiter dicitur *Lex comprimere manum, non animum* : Evangelium vero *comprimere tam manum quam animum*. Quod ideo dictum est, quia lex sola opera externa et non affectus mere internos, sicut Evangelium comprimerebat. Respondetur primo : il-

lud proloquium comparat Evangelium cum lege veteri quoad sola præcepta cæremonialia, quæ solas actiones externas præscribebant : non vero quoad præcepta moralia, quæ etiam affectus mere internos dirigebant. Secundo : quoad præcepta moralia lex antiqua non prohibebat omnes affectus mere internos; sed eos, quos exprimunt sextum et septimum præceptum. Evangelium vero omnes affectus internos rei illicitæ interdicat. Tertio : lex dicitur comprimere tantum manum et non animum, sicut Evangelium : quia lex occidere animum, Evangelium vero visitare dicebatur juxta illud 2, Corinthiorum 3. *Littera occidit, Spiritus autem vivificat*. Sub littera enim etiam præcepta moralia veteris legis comprehenduntur. Porro hæc littera occidere animum dicitur, non quia mala erat; sed quia erat occasio peccandi potius quam Evangelium. Quoniam notitiam tantum præstabat et non gratiam uberem, quam Evangelium cum notitia præstabat. In Evangelio enim uberior et ex se efficacior gratia est. Tum ratione meritorum Christi Domini, quæ Evangelio magis favent. Tum ratione sacramentorum, quæ in veteri lege solum significabant gratiam, in Evangelio vero illam conferunt. Tum ratione præmiorum, quæ adimplenti legem et Evangelium promittuntur. Legis enim adimplentioni bona tantum temporalia, Evangelii vero observantiæ Deus pollicitus est æterna.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An opus externum superaddat malitiam affectui interno? Hic Estius § 1. Alii relati lib. 2, dist. 33, q. 3.

Quæst. II. An delectatio de re illicita sit peccatum prohibitum nono et decimo præcepto Decalogi? Hic Estius § 2. Alii relati lib. 2, dist. 23, q. 13.

Quæst. III. An opera legis naturæ indigeant gratia auxiliante, qua egent opera legis gratiæ? De quo relati lib. 2, dist. 28, q. 1 et seq.

Quæst. IV. Quodnam sit discrimen inter sacramenta legis veteris et novæ? De quo lib. seq. dist. 1.

Quæst. V. An auxilia gratiæ professoribus utriusque legis provisa sint intrinsece supernaturalia? De quo relati lib. 2, dist. 16, q. 6.

Quæst. VI. An omnia ejusmodi auxilia fuerint provisa ex meritis Christi? De quo relati lib. 1, dist. 41, q. 9, et lib. 3, dist. 13, q. 9.

Quæst. VII. An ea auxilia fuerint ex se efficacia, an ex consensu voluntatis? De quo relati lib. 2, d. 24, q. 5.

Quæst. VIII. An uberiora nobis quam antiquis auxilia provideantur?

Quæst. IX. An opera legis naturæ sint meritoria de congruo bonorum supernaturalium? De quo lib. 1, dist. 41, q. 4.

Quæst. X. An opera naturalia legis possent disponere ex se ad suscipiendam gratiam? De quo relati lib. 1, dist. 41, q. 5 et 6.

LIBER QUARTUS

DE SACRAMENTIS

ET SIGNIS SACRAMENTALIBUS

MAGISTER *LIB. I, DIST. I*, DISTRIBUIT UNIVERSA OBJECTA
THEOLOGIÆ IN RES, ET IN SIGNA.

TRIBUS PRÆCEDENTIBUS LIBRIS DISSERUIT DE REBUS;
NUNC TRACTATIONEM INSTITUIT DE SACRAMENTALIBUS SIGNIS,
QUÆ ANNEXA SUNT OPERIBUS NOSTRÆ REDEMPTIONIS,
DE QUA LIBRO PRÆCEDENTI DISSERTUM EST.

DISTINCTIO I.

Sacramenta sunt remedia quæ Christus instituit ad medelam vulnerum peccati originalis et actualis; præfigurataque sunt *Luc. 10*, in eis quæ Samaritanus, vulneribus sauciato misericorditer exhibuit. De quibus in hac distinctione quæ-
runtur quatuor. Primo : quidditas

sacramenti. Secundo : partes, ex quibus conficitur. Tertio : causæ, propter quas instituitur. Quarto : differentia qua, a veteribus sacramentis, præsertim Circumcisione distinguitur.

2. Prima conclusio : Sacramentum de quo disputatio instituitur, est signum visibile gratiæ invisibilis, ejusdem imaginem gerens et causa existens. Nam sacramentum apud sacros Scriptores interdum significat secretum et latens mysterium; interdum signum sensibile

tale mysterium, aut aliud quidpiam insensibile significans : in qua significatione nunc sacramentum accipitur. Signum autem est, quod præter speciem quam ingerit sensibus, facit nos in alterius notionem venire. Signum aliud est naturale, quod suapte natura significat, ut fumus ignem. Aliud ex institutione, quod ex libito Dei, aut hominum significat. Rursus signum ex institutione, aliud præsert similitudinem ejus, quod refert ut ablutio exterior ablutionem interiorem : aliud quod ejusmodi similitudinem non gerit, ut ramus pendens significans vinum. Præterea signum imaginem rei significatæ gerens aliud est speculativum, rem tantum significans, sed non causans, ut legalia vetera, quæ in solam significationem et non justificationem instituta fuerunt, cum non conferrent gratiam justificantem ; quamvis in fide et caritate fierent. Aliud practicum rem significans et causans. Sacramentum igitur novæ legis de quo nunc est sermo, hoc postremo sensu signum est et superiori definitione comprehenditur.

3. Secunda conclusio : Quamvis potuit Christus salutem animæ hominibus absque sacramentis providere, triplici de causa sacramenta instituit. Primo : ad humiliationem hominis, ut rebus corporeis homine inferioribus subjectus, salutem animæ consequatur. Secundo : ad ipsius eruditionem, ut divina, quæ ante peccatum sine medio sensi-

bili nota ipsi erant et post peccatum ignota, mediis hisce signis assequatur et noscat. Tertio : ad ejus exercitationem utilem et honestam qua otium et vanam occupationem declinet : ex triplici enim occupationum genere, alio ad bonum corporis, alio ad bonum animæ, alio ad utriusque detrimentum pertinente ; sacramentorum usus ad salutem animæ dirigitur.

4. Tertia conclusio : Sacramentum ex duobus conficitur verbis, scilicet et rebus. Nam, ut progressu videbimus, omnis materia et forma Sacramentorum verbis et rebus constituitur, ut Baptismus invocatione Trinitatis et aquæ, et sic facta introductione per alia.

5. Quarta conclusio : Sacramenta nova a veteribus longe discrepant. Nam, ut ait Augustinus *tom. 8, ad tit. Psalm. 73*, vetera tantum promittebant et significabant salutem futuram in lege gratiæ. Nova vero illam significant præsentem et conferunt. Neque obstat, circumcisionem fuisse remedium conferens remissionem peccati, sicut baptismum, ut sentiunt Augustinus *tom. 7, lib. 2, de nupt. c. 11*, et Beda *Luc. 2*. Nam duobus distabat circumcisio a nostro baptismo. Primo : quia circumcisio non erat communis viris et feminis, sicut baptismus. Secundo : quia circumcisio solum præstabat Judæis peccatoribus remissionem peccati ; non vero justificatis auxiliantem gratiam, virtutumque ac gratiæ justificantis augmentum ; sicut præstat

baptismus qui ceu aqua reficiens et regenerans, et aridos animos fœcundat; et fœcundos ampliori ubertate donat. Unde justus ad baptismum accedens uberiori interius renovatur gratia. Qua tamen uberius renovatus non fuit Abrahamus, cum primum mandato Dei fuit circumcisis: quia jam erat per fidem et caritatem justificatus.

6. Ad hæc dubitabis primo: Quo remedio delebatur peccatum originale ante circumcisionem omnibus hominibus et post circumcisionem feminis? Secundo: quibus de causis instituta fuit circumcisio Hebræis? Tertio: quo ritu circumcisio injuncta fuit? Quarto: an parvuli Hebræorum, qui incircumcisi ante diem Octavum decedebant, salutem consequebantur?

7. Ad primam dubitationem respondetur: Quidam volunt ante circumcisionem omnibus hominibus et post circumcisionem feminis ablatum fuisse peccatum originale per oblationem et sacrificia. Sed rectius Gregorius *lib. 4 Moralium, cap. 2*, ante circumcisionem deleri peccatum originale parvulis per fidem parentum; parentibus vero virtute sacrificiorum, quæ fide justificationis offerebant Deo: post circumcisionem autem deleri feminis infantibus per fidem et opera bona parentum, feminis vero adultis per suam fidem et opera. Ad secundam; Primo: circumcisio injuncta fuit in meritum obedientiæ. Secundo: in signum magnæ fidei Abrahæ. Tertio: in

separationem populi Hebræi ab aliis Gentilium nationibus. Ad tertiam: Circumcisio injuncta fuit in carne præputii, in remedium concupiscentiæ contractæ per peccatum originale, quæ in ea parte magis dominatur. Item, conficiebatur petrino cultro, ut per petram Christum omnis nobis abscindi corruptio crederetur. Rursus fiebat octavo die; ut præsignaretur resurrectio communis octavo die futura, ad imaginem resurrectionis Christi octavo die futuræ. Ad quartam recte docet Beda *ad c. 2, Lucæ*, parvulos ante circumcisionem defunctos non assequi salutem, sicut nunc non assequuntur illam defuncti ante baptismum. Forte tamen tunc ingruente periculo mortis dicebat Hebræis, ante octavam diem pueros circumcidere, sicut modo in Ecclesia eosdem baptizare.

Annotationes.

In hac distinctione quatuor propositiones a Parisiensibus notantur. Prima est, legalia vetera non conferre justificationem, etiamsi in fide et caritate fierent. Secunda, hominem ante peccatum sine medio Deum, divinaque videre. Tertia, per circumcisionem conferri remissionem peccati absque infusione gratiæ. Quarta, licitum fuisse Hebræis, instante mortis periculo, antevertere octavum circumcisionis diem.

Cæterum hæ propositiones, prout a Magistro traduntur, sanum et probabilem sensum habere possunt. Prima, si accipiatur de justificatione ex opere operato, de qua ibi Magister disserit, et quam legalia vetera non conferebant, quamvis ea fideles per fidem et caritatem dispositi conficerent. Loquitur enim Magister de justificatione propria sacramentorum novæ legis, ut ea a veteribus discernat. At justificatio sacramentorum propria et nova sacramenta a veteribus discernens, non est, quæ ex opere operantis, sed quæ ex opere operato contingit. Secunda a nota liberari potest, si ponamus cum pluribus theologis, Adamum ante peccatum præditum fuisse scientia infusa, qua supernaturalia cognoscere posset absque ministerio sensuum. Magister ergo noluit, Adamum ante peccatum potuisse intuitive et sine ullo medio videre Deum; sed potuisse contemplari divinitatis arcana absque medio sensibili, quo indiget post peccatum. Nam *lib. 2, dist. 3*, expresse negat Angelis in via visionem intuitivam Dei: et *dist. 20 et 23*. Adamo solum concedit notionem abstractivam in creaturis. Neque ad scopum Magistri opus erat, omne medium cognitionis ante peccatum excludere, sed medium tantum sensibile, quale est sacramentum, quod ad hominis eruditionem proposuit dispositum.

Tertia vero integra erit, si animadvertatur Magistri mentem non

fuisse, circumcisionem a baptismo dividere quoad effectum conferendi peccatoribus primam gratiam remissivam peccati; quam credo nomine remissionis comprehendisse; sed quoad effectum conferendi justificatis augmentum gratiæ, quod baptismus confert. Justificatis autem non contulisse circumcisionem augmentum gratiæ, improbanda doctrina non est, cum plerique tueantur, neque primam gratiam justificantem contulisse. Conjicio mentem Magistri: quia assumptum proposuit, baptismum præ circumcisione esse *pleniori gratia accumulatum*. Ergo aliquam gratiam justificantem, scilicet primam remittentem peccata concessit circumcisioni. Item id probat: quia in circumcisione, *virtutum augmentum non præstabatur, sicut in baptismo, ubi virtutes augentur et non solum aridi fecundantur, sed etiam fructificantes ampliori ubertate donantur*. Quod rursus confirmat. *Quicumque per caritatem ante habitam justus ad baptismum accedit, uberiores ibi recipit gratiam: sed non ita in circumcisione; nam Abrahæ jam justificato signaculum tantum fuit et nihil ei intus contulit*. Ergo non primam gratiam remittentem peccatum; sed solam augmentem illius collatam circumcisione negat. Denique, quarta propositio non est a Magistro absoluta asserta, sed cum cautione illa, *forte*: ac si diceret: quamvis oppositum verius sit, tamen non esse omnino certum, non

potuisse octavum circumcisionis diem instante mortis periculo absque peccato præveniri. At cum hac moderatione assertum Magistri tenerarium non est, cum vix scribat Theologus, id esse explorata fide certum.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quænam sit essentia et definitio sacramenti? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 2. Scot. Tarant. Gabr. et Carthus, q. 1. Durand. qu. 2. Richard. q. 3 et 4. Sot. q. 1. Cajet. Cabezud. Suar. Coninck, Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. qu. 10, art. 1 et seq. Valent. tom. 4, d. 3, qu. 1. Tanner, tom. 4, d. 3, q. 1, dub. 1. Mærat. tom. 3, tract. de Sacram. d. 1.

Quæst. II. An sacramenta fuerint necessaria? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonav. art. 2, q. 1. Argent. Durand. Marsil. et Gabr. q. 2. Scot. q. 3. Richard. art. 2, qu. 1. Sot. qu. 2. Cajet. Cabezud. Suar. Præpos. Coninck, Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 61, art. 1. Val. tom. 4, d. 3, q. 2. Tann. tom. 4, d. 3, q. 2, dub. 1. Mærat. tom. 3, tr. de Sacram. d. 1.

Quæst. III. An constent verbis et rebus? Hic Bonav. in lit. dub. 11. S. Th. q. 1, art. 3. Dur. q. 3. Gab. q. 2. Cajet. Cabezud. Suar. Præ-

pos. Coninck, Sylv. Pesant. et alii cum S. Thom. 3, p. qu. 60, art. 5 et 6. Valent. tom. 4, d. 3, q. 1, p. 2. Tann. tom. 4, disp. 3, qu. 1, dub. 2. Mærat. tom. 3, de Sacrament. d. 2.

Quæst. IV. An sacramenta novæ legis sint causa physica gratiæ? Hic S. Thom. q. 1, art. 4. Bonav. p. 1, art. 2, q. 4. Richard. art. 4, q. 2. Scot. qu. 4. Durand. q. 5. Gabr. qu. 1. Tarant. qu. 6. Sot. q. 3. Cajet. Cabezud. Suar. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 62, art. 1. Alii relati lib. 1, dist. 44, q. 9.

Quæst. V. Qua virtute sint causa physica gratiæ? De quo interpretes Magistri et S. Thomæ et alii relati q. præced.

Quæst. VI. An sacramenta veteris legis fuerint causæ gratiæ? Hic S. Thom. qu. 1, art. 5. Bonavent. p. 1, art. 1, q. 5. Richard. art. 3, q. 4. Argent. q. 2, art. 4. Tarant. q. 8. Gabr. qu. 3. Cajetanus, Cabezud. Suar. Coninck. Pesant. Sylv. Præpos. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 62, art. 6. Valentia tom. 4, d. 3, q. 3, p. 3. Tann. tom. 4, d. 3, q. 3, dub. 1. Mæratius tom. 3, tr. de Sacram. disp. 5.

Quæst. VII. An et quomodo circumcisio fuerit causa necessaria gratiæ delentis maculam peccati originalis? Hic S. Thom. q. 2 et 3. Bonav. p. 2, ar. 2, q. 1, et sequenti. Richard. art. 6, q. 3. Tarant. q. 21. Cajetan. Cabezud. Suar. Præpos. Coninck, Sylv. Pesant. et alii cum S. Th. 3, p. q. 70, art. 4.

Val. tom. 4, d. 4, q. 5. Tann. tom. 4, d. 4, q. 3, dub. 5. Mærat. tom. 3, tract. de sacram. disp. 5.

DISTINCTIO II.

De Sacramentis novæ legis.

Prima conclusio : Sacramenta novæ legis sunt septem. Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema unctio, Ordo et Matrimonium. Quarum differentia ex diversitate effectuum, in quos sunt instituta, deprehenditur. Alia enim gratiam remittentem peccatum et auxiliantem conferunt, ut baptismus et pœnitentia, alia remedium tantum, ut matrimonium; alia augmentum gratiæ et virtutis operandi, ut Eucharistia et Ordo. Quorum effectuum distantiam progressu exponemus.

2. Secunda conclusio : Hæc sacramenta non sunt instituta continuo post peccatum. Quia eorum efficacia ortum habuit ex institutione Christi et applicatione meritorum ipsius facta per ipsum. Hæc autem ante Christum fieri non potuit. At Christus continuo post peccatum

non venit, quia expediebat, ut homo prius experimento disceret remediis naturæ et legis scriptæ absque gratia speciali Christi non potuisse satis peccato provideri. Neque obstat, antè peccatum præcessisse matrimonium. Quia in statu innocentiae verum sacramentum non fuit, neque in remedium concupiscentiæ, quæ tunc non dominabatur, provisum, sicut provisum fuit post peccatum. Tunc igitur conjugium institutum fuit, tum ad officium et propagationem naturæ humanæ, tum ad mysterium unionis Christi cum Ecclesia præfigurandum.

3. Tertia conclusio : Baptismus Christi primum sacramentum est, a quo differens fuit baptismus Joannis. Nam baptismus Joannis, antecedens baptismum Christi, primo distabat a baptismo Christi, tanquam figura ab eo quod repræsentat et tanquam dispositio præparans ab eo, ad quod disponit. Secundo : quia ille non conferebat internam renovationem animæ et remissionem culpæ quam confert baptismus Christi. Propterea ille dicebatur dari in aqua tantum; iste vero in Spiritu sancto : quia solum abluebat corpus et non spiritum. Hinc etiam ille non erat stricte sacramentum sicut iste, quippe conferens gratiam, quanquam posset late sacramentis veteribus, tantum significantibus salutem venturam, aggregari. Eam etiam ob rem *baptismus Joannis* dicebatur, et non Christi, aut Dei : quia licet Deo

concurrente exhiberetur, nihil tamen interius a solo Deo, sed exterius tantum, tanquam a principe operatore, agebatur a Joanne. Denique baptismi forma erat diversa. Quippe Joannes baptizabat *in nomine venturi*, scilicet Christi; Christus vero in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Unde est

4. Quarta conclusio : Quidam eorum, qui baptizabantur baptismo Joannis non sunt rebaptizati baptismo Christi. Nam quidam eorum credebant, salutem non esse futuram virtute Joannis; sed virtute Spiritus sancti et Christi. At hi non rebaptizati sunt baptismo Christi. Cæterum plerique eorum qui baptismo Joannis abluti fuerunt, rebaptizati sunt baptismo Christi, ut refertur *Act. 19*, quia salutem animæ non in Spiritum sanctum, sed in solum venturum retulerunt, ut exponunt Hieron. *tom. 6, super Ioel. cap. 2, et tom. 2, epist. ad Oceanum*, et Ambrosius *lib. 1, de Spiritu sancto*.

Annotationes.

Duo hic prolata communiter cum Parisiensibus rejiciuntur. Primum est, sacramentum matrimonii institutum fuisse in remedium tantum: quia eo negatur institutum ad conferendam gratiam. Secundum est, aliquos eorum qui susceperunt baptismum Joannis, non fuisse rebaptizatos baptismo Chris-

ti: quia eo sancitur, sufficientem fuisse baptismum Joannis.

Quamvis hæc doctrina in eo sensu, quo communiter accipitur, proba non sit; alium tamen sensum accipere potest, in quo non sit improba. Equidem credo, primo prolato nequiquam negavisse Magistrum, sacramentum matrimonii institutum fuisse ad conferendam gratiam justificantem: nam *dist. præcedenti* perspicue docuit, omnia sacramenta novæ legis ex genere suo discrepare a sacramentis veteris legis, in eo, quod sunt causæ conferendæ gratiæ. Solum igitur voluit matrimonium ex differentia essentiali, qua ab aliis novæ legis sacramentis distat, in remedium tantum concupiscentiæ fuisse institutum; cum quo recte cohæret, matrimonium ex genere suo, omnibus sacramentis communi, virtutem ferre collativam gratiæ. Qua ratione hæc doctrina damnari non potest.

Secundum prolatum mihi persuadeo non fuisse traditum a Magistro de jure, sed de facto; hoc est non sentire, baptizatos baptismo Joannis, quamvis credentes in Spiritum sanctum, non debuisse baptizari baptismo Christi, eumque non fuisse illis necessarium ad justificationem et remissionem peccati originalis. Nam *præcedentibus* diserte fatetur baptismum Joannis non fuisse sufficientem ad justificationem et remissionem peccatorum. Sed tantum asserere eos, qui credentes in Spiritum sanctum,

baptizati sunt a Joanne, reipsa non fuisse rebaptizatos ab Apostolis baptismo Christi, sicut alios qui in Spiritum sanctum non crediderunt : quia *Actor. 19*, id non scribitur factum : quod nullam continet improbandam sanctionem. Neque Magister verbum profert, quod neget jus, sed tantum factum : neque quæstionem movit de jure, sed tantum de facto : ut legenti palam constabit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An omnia sacramenta novæ legis fuerint immediate instituta a Christo? Hic Bonavent. in litt. dub. 2. S. Thom. quæst. 1, artic. 4. Durandus, Gabr. quæst. 1. Cajetan. Cabezud. Suar. Coninck, Præposit. Pesantius, Sylv. et alii cum S. Thoma 3 part. quæst. 64, art. 2 et 3. Valentia tom. 4, distinct. 3, q. 5. Tanner. tom 4, distinct. 3, q. 2, dub. 2. Mæratius tom. 3, tract. de Sacrament. disp. 7.

Quæst. II. An ea sint septem? Hic S. Thom. art. 2. Bonav. quæst. 3. Richard. q. 4. Tarant. qu. 2. Mairon. et Gabr. q. 1. Argent. q. 1, art. 3. Cajetan. Cabezud. Suarez, Coninck, Præpos. Sylv. Pesant. et alii cum S. Thom. 3 p. q. 65, art. 1. Val. tom. 4, d. 3, q. 6, p. 2. Tann. tom. 4, d. 3, q. 1,

dub. 3. Mærat. tom. 3, tract. de Sacram. d. 10.

Quæst. III. An ea omnia sint causa gratiæ? Hic Bonavent. in litt. dub. 1. Gabr. q. 1. Alii relati dist. præced. q. 4.

Quæst. IV. Qua virtute sint causa gratiæ? De quo relati dist. præced. q. 5.

Quæst. V. Quænam sit essentia et forma baptismi Christi, qua a baptismo Joannis sit diversa? De quo relati dist. seq. q. 1.

Quæst. VI. An baptismus Joannis fuerit sacramentum et collativum gratiæ et quibus partibus constans? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Bonavent. art. 2, q. 2. Richard. art. 2, q. 3. Tarant. q. 8. Sot. q. 2. Cajet. Suar. Præposit. Coninck, Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 38, art. 2. Val. tom. 4, d. 4, q. 4, p. 1. Granad. tom. 5, contr. 4, tr. 1, d. 9. Tann. tom. 4, disp. 4, q. 3, dub. 3.

DISTINCTIO III.

Quid sit Baptismus?

Quæritur in hac distinctione,

primo : quidditas baptismi; secundo : forma; tertio : materia; quarto : institutionis tempus; quinto : causa finalis, seu effectus.

1. Prima conclusio : baptismus est ablutio exterior corporis, facta sub forma verborum a Christo præscripta. Itaque duo essentialiter baptismum constituunt, scilicet elementum et verbum : et alterutro detracto, nullum est sacramentum baptismi; et utroque existente, quamvis alia detrahantur, verus baptismus conficitur. Hinc August. *tom. 9, tr. 80, in Joannem*, ait : *Accedit verbum ad elementum et fit sacramentum*. Unde alia quæ juxta ritum Ecclesiæ baptismum comitantur, ut sal, crisma et hujusmodi, non ad essentiam, sed ad solemnitatem spectant.

2. Secunda conclusio : Forma baptismi est invocatio Trinitatis, ut, *Ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti*. Primo : quia Christus *Matth. ult.* jussit discipulis : *Docere omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti*. Secundo : quia, ut habetur *de consecratione, dist. 4, c.* In Synodo Zacharias Papa ait : *Perfectus Christianus non est, nisi in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizatus*. Unde si non dicatur *in nomine*, aut dicatur *in nominibus*, non erit verum sacramentum baptismi.

3. Sed objicitur, Apostolos *Act. 2 et 10 et 19*, baptizasse tantum in nomine Christi. Respondet Ambros. *lib. 4, de Spiritu sancto, c. 2*,

in nomine Christi intelligi totam Trinitatem et Patrem a quo unctus est, et Filium qui unctus est, et Spiritum sanctum per quem unctus est. Quare *de consec. d. 4, c. A quodam*. Nicolaus Papa hac de re consultus respondit : *Profecto si in nomine sanctæ Trinitatis, vel in nomine Christi, sicut in Actibus Apostolorum legimus, baptizati sunt; unum enim, idemque est, ut exponit Ambrosius; rebaptizari non debent*.

4. Urgetur : Ergo etiam erit validus baptismus in nomine Patris tantum, vel in nomine Spiritus sancti tantum, sicut in nomine Christi tantum. Admittit consequentiam Ambrosius *supra*, si prolata ore una tantum persona, credatur tota Trinitas corde; secus vero si negetur. Rationemque reddit : *Nam qui unum dixerit, Trinitatem signavit. Si Patrem dicas, Filium ejus et Spiritum oris ejus pariter indicas; si tamen id etiam corde comprehendas. Et si Spiritum sanctum dicas, et Deum Patrem, a quo procedit, et Filium ejus, cujus est Spiritus, nuncupasti*. Tutius tamen est, baptismum tradere cum invocatione totius Trinitatis, in nomine, scilicet, Patris et Filii et Spiritus sancti.

5. Tertia conclusio : Materia baptismi est sola aqua naturalis et liquida, in qua ablutio, seu immersio fiat. Sic Christus *Joann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua etc.* Ideoque aqua manans ex latere Christi baptismum præsignavit.

Liquida autem esse debet : quia aliter ablutio, aut immersio fieri non potest. Tamen ad ejus essentiam non requiritur trina immersio, qua utitur Ecclesia : sed sufficit unica tantum. Nam, ut tradit Gregorius *lib. 1, regist. epist. 41* et habetur *de consecr. dist. 4*, de trina immersione, unica tantum immersio potuit ab Ecclesia præscribi absque detrimento baptizati : nam, sicut trina immersio, quæ nunc Ecclesiæ in more est, refert Trinitatem personarum, aut triduanam sepulturam Christi ; sic unica tantum potest unitatem Trinitatis referre. Cæterum reprehensibilis est, qui trinam prætermittit contra Ecclesiæ consuetudinem, ut docet Haymo *ad cap. 14, Rom.* dicens, Cyprianum, semel tantum mergentem baptizatos, ubi admonitus fuit de Ecclesiæ more, trina mersione usum fuisse. Porro Christus baptismum in aqua elementari instituit, tum, ut ablutio corporis exterioriorem animæ munditiem indicaret ; tum, ut neminem inopia, aut raritas excusaret suscipiendi tam salubre sacramentum, cum aqua ubique absque pretio omnibus prompta ac paratissima sit.

6. Quarta conclusio : Baptismus institutus fuit, cum Christus fuit a Joanne baptizatus. Neque enim institutus fuit, ut volunt plerique Joann. 3, cum dixit : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, etc.* Nam tunc solam baptismi necessitatem expressit. Neque ut alii volunt, post resurrectionem,

cum *Matth. ult.* jussit Apostolis, docere omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Quia ante passionem *Joann. 3 et 4*, referuntur Apostoli, in Judæa baptizasse. Utique sub forma et invocatione Trinitatis, qua postea præcepto Domini gentes baptizarunt. Rectius igitur dicitur, institutum fuisse baptismum, cum Christus a Joanne in Jordane fuit ablutus. Tunc enim Christus non indigebat mundari peccato, sed contactu suo voluit vim mundandi et regenerandi homines communicare, quando facto ipso apparuit tota Trinitas, in cujus nomine erat præscribenda forma baptismi. Neque propterea credendum est, ab eo tempore evanuisse Circumcisionem, cum legalia duraverint usque ad mortem Redemptoris, ac juxta eorum ritum ipse Christus ante Passionem vetus Pascha cum Discipulis manducaverit. Igitur ab eo tempore tantum institutus fuit baptismus, non autem præceptus, usque dum post resurrectionem Discipulos misit gentes baptizare, atque docere.

7. Quinta conclusio : Causa finalis et effectus baptismi fuit hominis justificatio, quæ in depositione peccati et interiori infusione gratiæ atque virtutum consistit. Nam hæc est res, seu effectus interior, quem operatur baptismus. Neque præterea, baptismo adscribenda est apertio cælorum, cum post institutionem baptismi clausa manserit cælorum janua, donec morte

Christi reserata est. Soli igitur morti Redemptoris cœlorum aditus erat annexus.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quænam sit forma baptismi? Hic S. Thom. q. 1 et 2, art. 2. Bonav. p. 1, art. 2. Richard. art. 2, q. 3. Argent. Sot. et Gab. quæst. 1. Tarant. et Marsil. q. 3. Cajet. Cabez. Suar. Conineck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 66, art. 5 et 6. Val. tom. 4, d. 4, q. 1, p. 3. Gran. tom. 5, contr. 4, tr. 1, d. 5 et seq. Tann. tom. 4, d. 4, q. 1, dub. 3. Mærat. t. 3, tr. 2, d. 3.

Quæst. II. Quænam sit ejus materia? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. p. 1, art. 1, q. 1. Scot. Sot. Gabr. Richard. et Tarant. q. 1. Marsil. q. 3. Cajet. Cabezud. Suar. Conineck, Præposit. Sylv. Pesant. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 66, art. 3 et 4, Val. tom. 4, d. 4, q. 1, p. 2. Granadus tom. 5, contr. 4, tract. 1, d. 3 et 4. Tann. tom. 4, d. 4, q. 1, dub. 2. Mæratius tom. 3, tr. 2, disp. 2.

Quæst. III. Quanta ejus necessitas? Hic Bonav. p. 2, art. 3, q. 1. Richard. art. 6, q. 4. Cajet. Cabez. Suar. Conineck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 68, art. 2. Val. tom. 4, d. 4, q. 3, p. 4. Gran. tom. 5, contr. 4, tr.

3, d. 1. Tann. tom. 4, d. 4, q. 3, dub. 1. Mærat. tom. 3, tr. 2, d. 7 et 8.

Quæst. IV. Quæ efficacia ipsius, an physica, an moralis? De quo relati dist. 1, q. 4 et 5.

Quæst. V. Quinam ejus effectus? Ubi an habeat tollere omnem pœnam etiam temporalem? Hic Bonav. in lit. dub. 3. Alii relati dist. sequenti, q. 2.

Quæst. VI. Quando fuerit institutus? Hic S. Th. q. 1, art. 5. Bonav. in litt. p. 2, dub. 1, art. 2, q. 2. Scot. q. 4. Tarant. q. ultima. Sot. q. 1, art. 2. Cajet. Cabezud. Suar. Conineck, Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma q. 66, art. 2. Val. tom. 4, d. 4, q. 1, p. 4. Granad. tom. 5, contr. 4, tr. 1, d. 2. Tann. tom. 4, d. 4, q. 1, dub. 1.

DISTINCTIO IV.

Quod alii suscipiunt Sacramentum et rem; alii Sacramentum et non rem; alii rem et non Sacramentum.

Ad intelligentiam hujus distinctionis præmitte, a Theologis in sacramento baptismi tria considerari;

primo : Sacramentum tantum, quod significat et non significatur, ut ablutio exterior; secundo : rem sacramenti tantum, quæ significatur et non significat, ut interior sanctificatio; tertio : rem et sacramentum simul, quod significatur et significat, ut character spiritualis qui ablutione externa significatur et significat sanctitatem internam.

2. Prima igitur conclusio est : Plures suscipiunt sacramentum baptismi et rem. Nam plures rite baptizantur ablutione externa aquæ cum præscripta forma verborum et interius justificantur, ut parvuli et ii adulti, qui cum recta dispositione ad baptismum accedunt. Hæc August. in *Enchir.* c. 43, addens, parvulis solum peccatum originale deleri; majoribus vero, *etiam omni quæ male vivendo addiderunt ad illud.* Nec obest Augustinus lib. 2 de *Baptismo*, cap. 27, dicens : *Sacramenta in solis electis efficere, quod figurant.* Quoniam loquitur solum de effectu salutis æternæ, quam soli electi consequuntur; non vero de effectu remissionis peccati et sanctificationis internæ quam etiam consequuntur reprobi : Plures igitur etiam reproborum rem et sacramentum baptismi suscipiunt.

3. Secunda conclusio : Plures suscipiunt sacramentum et non rem. Nam plures accedunt fide ad sacramentum baptismi, aut sine fide, aut sine poenitentia suorum peccatorum. At hi non consequuntur rem sacramenti, scilicet sancti-

ficationem internam, quamvis verum sacramentum suscipiant, ut docent Hieron. in c. 16 *Ezechielis*, Augustinus enarratione in *Psalm.* 72 et lib. de *pœnitentiæ medicina.*

4. Objicies primo Augustinum tom. 7, lib. 1, de *Baptismo contra Donatistas*, c. 12, dicentem, etiam fide accedenti cum odio fraterno condonari per baptismum peccata, quamvis post baptismum illico redeant. Secundo : Paulum Gal. 3. *Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis.* Quod indicat omnes baptizatos obtinere gratiam, per quam Christum induant. Ad primum respondetur : August. id non e sua, sed aliorum opinione asseruit. Nam ibidem ait : *Tunc valere incipit ad salutem Baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, quæ corde in malitia perseverante peccatorum ablutionem non sinebat fieri.* Ergo non censet, fide accedenti peccata dimitti. Ad secundum : Paulus non ait absolute, quotquot baptizantur induere Christum, sed cum addito scilicet, quotquot in *Christo* baptizantur, hoc est, cum dispositione eos conformante cum Christo, qualem non habent accedentes cum fictione. Præterea, ut docet Augustin. sup. c. 24. *Induunt homines Christum aliquando usque ad Sacramenti perceptionem, aliquando usque ad vitæ sanctificationem, atque illud primum bonis et malis potest esse commune; hoc autem est proprium bonorum et piorum.* Ergo possunt baptizati ali-

quando induere Christum absque sanctificatione; quia non adæquate, sed inadæquate sola externa professione induunt.

5. Tertia conclusio : Plerique suscipiunt rem sacramenti, absque sacramento baptismi. Nam plerique interius sanctificantur non suscepto baptismo. Primo quidem martyres, qui ante susceptum baptismum pro fide Christi sanguinem fundunt; secundo vero pœnitentes et contriti, quibus impossibilis est susceptio baptismi, ut probat sanctificatio latronis in Cruce, et arguit Augustinus *lib. 4, de baptism. contr. Donatistas, cap. 22*. Unde theologi distinguunt triplicem baptismum, scilicet aquæ, sanguinis et flaminis, seu contritionis ardentis : quippe sanguis effusus pro Christo et contritio cordis supplet virtutem baptismi. Nam, ut docet Augustinus, si parvulis non valentibus credere sufficit baptismus, multo magis sufficit fides conjuncta caritati adultis volentibus, sed non valentibus baptizari.

6. Objicitur primo illud Joann. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest intrare in regnum cœlorum*. Ergo absque baptismo æque non potest obtineri regnum cœlorum. Secundo : Augustinus *lib. de fide ad Petrum, cap. 3*, asserens, absque martyrio nullum non baptizatum, quamvis bonis operibus defunctum, vitam æternam accipere. Item *de ecclesiasticis dogmat. c. 74*, baptizatis tantum iter salutis adesse.

Ad primum respondetur : illud testimonium Joannis intelligendum est de illis qui potentes baptizari contemnunt baptismum. Secundo : de illis qui non renascuntur ex aqua et Spiritu sancto, aut in re, aut in voto supplente præsentiam baptismi, ut supplet illam martyrium et pœnitentia. Ad secundum : Augustinus *in aliis locis superius adductis* expressit, quod obscure tradidit in locis objectis. Scilicet, non posse obtineri salutem absque sacramento baptismi, vel quando commode suscipi potest, vel quando alio remedio non substituitur ejus præsentia. Quod ulterius confirmat *tom. 4, super Leviticum, cap. 84*, ex Cornelio, qui *Actor. 10*, ante baptismum sanctificatus proponitur.

7. Quarta conclusio : Prodest baptismus illis qui ante sacramentum rem sacramenti, seu sanctificationem suscipiunt. Tum, quia susceptione sacramenti solvuntur a debito pœnæ temporalis, quo erant adstricti. Tum, quia illis augentur dona supernaturalia gratiæ et virtutum. Tum, quia præsentiora sunt auxilia actualia gratiæ, quibus bene operentur et impetum concupiscentiæ superent. Cæterum, non solvuntur a pœnalitatibus, quas peccato originali contraxerunt; primo : ne arbitrentur, eum esse præcipuum effectum baptismi, sed interiorum animi sanctificationem : secundo : ut certandi et vincendi cum augmento gratiæ et gloriæ præbeatur materia. Unde in

illis baptismus reipsa susceptus potest esse signum, tum sanctificationis præteritæ, tum remissionis temporalis et interioris renovationis præsentis : sicut in eis, qui fecte baptismum suscipiunt, interdum est signum sanctificationis longe post fictionem futuræ, interdum nunquam reipsa futuræ; sed quæ foret, si fictio non obsesset.

8. Rogabis, an etiam parvulis prosit baptismus ad bene moraliter operandum, siquidem destituti usu rationis non valent bene moraliter operari? Respondetur, prodesse illis in munere, quamvis non in usu. Scilicet, quia virtute baptismi donantur illis habitus supernaturales, et disponuntur auxilia actualia gratiæ, quibus pervenientes ad usum rationis possint operibus virtutum incumbere et merita cumulare.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An, et quæ dispositio sit necessaria ad effectum baptismi? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Tarant. et Gabr. q. 1. Richard. art. 3. Cajet. Cabezud. Suar. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 69, art. 1. Valent. tom. 4, disp. 8, q. 4, p. 2. Granad. tom. 5, contr. 4, tr. 5, disp. 2. Tann. tom. 4, disp.

4, q. 2, dub. 2. Mærat. tom. 3, tr. 2, disp. 11.

Quæst. II. An ejus effectus sit ablatio omnis pœnæ, etiam temporalis? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonavent. p. 1, art. 1, q. 2. Gabriel et Palud. q. 1. Richard. art. 3, q. 2. Tarant. q. 12. Gajet. Cabezud. Suar. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 69, art. 2. Valent. tom. 4, disp. 4, q. p. 1. Gran. tom. 5, contr. 4, tract. 5, disp. 1, sect. 3. Tannerus tom. 4, disp. 4, q. 3, dub. 2. Mærat. tom. 3, tract. disp. 10.

Quæst. III. An inæqualis dispositio inæqualem sortiatur sanctificationem baptizati? Hic S. Thom. q. 2, art. 3. Bonavent. p. 1, art. 1, quæst. 3. Scotus q. 7. Richard. art. 3, q. 3. Mayron. q. 2. Argent. q. 1, art. 4. Gabr. q. 1. Tarant. q. 13. Sotus dist. 6, q. 1, art. 6. Cajet. Cabezud. Suar. Coninck, Præp. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 69, art. 8. Valent. tom. 4, d. 4, q. 4. Tanner. tom. 4, disp. 4, q. 3, dub. 2. Mærat. tom. 3, tr. 1, disp. 3, sect. 6.

Quæst. IV. An, recedente fictione seu indispositione peccati, operetur baptismus præteritus gratiam? Hic S. Thom. q. 3, art. 2. Bonav. art. 2, q. 3. Scot. q. 5. Richard. q. 2. Durandus et Tarant. q. 4. Major. q. 3. Cajet. Cabezud. Suarez, Coninck, Præpos. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 69, art. 10. Valent. tom. 4, disp. 4, q. 4, p. 2. Granad. tom. 5, contr. 4, tr. 5, disp. 3. Tann. tom. 4, disp. 4, q. 3, dub. 2.

Mærat. tom. 3, tract. 2, disp. 12.

Quæst. V. An baptismus sit necessarius ad salutem? Hic Bonav. p. 2, in littera, dub. 4 et art. 1, quæst. 1. Brulef et Tarant. quæst. 8. Alii relati dist. præc. q. 3.

Quæst. VI. An parvuli recipiant cum gratia virtutes infusas? Hic S. Thomas q. 2, art. 2. Bonav. p. 2, art. 2, q. 2. Brulef. q. 13. Tarant. q. 2. Richard. et Gabr. q. 1. Cajet. Cabezud. Suarez, Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 69, artic. 6. Alii relati lib. 2, dist. 17, q. 1 et lib. 3, dist. 28, q. 1.

malo conferatur. Primo : quia ita diserte decernunt Ecclesiæ Patres. Aug. *tr. 5 et 6, in Joan. de Baptism. contr. Rutil. cap. 11, lib. 3, contra Crescent. cap. 7, de fide ad Petr. cap. 4, et Isidorus titulo de Sacram. Baptism. Quorum testimonia in textu aperta sunt.*

2. Ex quibus secundo ratione probatur assertum. A priori : quia minister baptismi operatur auctoritate et potestate Dei, ut docemur *Joan. 1*. At hæc potestas non aufertur ministro malo, cum ea non in ministrantis, sed suscipientis utilitatem concedatur. A posteriori : tum, quia Judas legitur baptizasse : tum, quia sanctior minister non confert majorem sanctitatem baptismo, aut baptizato. Ergo nec malus illam aufert. Explicatur exemplis : quia nihil refert ad efficaciam sementis, aut plantationis an lotis manibus, an sordidis fiat : item, parum refert, utrum aqua ad areolas irrigandas per canales aureos, aut lapideos transeat. Ergo nec ad effectum gratiæ cœlestis juvat, quod baptismus a bono, vel malo ministro dispensetur. Quæ omnia sumpta sunt ab Augustino *supra*.

3. Sed difficultatem ingerit, quod *tr. 5, in Joan.* tradit, scilicet potuisse Dominum, non solum ministerium, sed etiam potestatem sanctificandi et remittendi peccata creaturis communicare, ita ut vice et potestate sua, et non solius Dei, sanctificationem et remissionem conferrent : cæterum, de facto eam

DISTINCTIO V.

Quod Baptismus æque sanctus est a bono et a malo datus bono vel malo.

Præcedenti distinctione assertum est, sacramentum baptismi conferri validum, tam bonis quam malis. Nunc asseritur illud etiam validum conferri non solum quoad essentiam, sed etiam quoad effectum sanctificandi, sive a bono, sive a

potestatem non communicasse, sed ministerium tantum, ne homines hominibus, sed soli Deo eum effectum deferrent. Nam hæc potestas est propria Dei et a divinitate indivisa. Ergo non potuit creaturæ concedi, sicut illi non potest concedi potestas quidpiam creandi. At respondet Magister: Potestas sanctificandi et dimittendi peccata, necnon etiam creandi, potuit creaturæ communicari, quin eadem, quæ Dei est, illi communicaretur. Nam Dei potestas est principalis et creaturæ potuit concedi instrumentalis. Primo: quia creatura nunc quoad ministerium externum mundandi corpus est tantum minister et solus Deus principalis auctor. Ergo similiter potuit esse quoad ministerium internum sanctificandi. Secundo: quia, licet Deus efficiat, tanquam causa principalis, actus supernaturales caritatis et fidei, præditus homo est potestate instrumentali, quæ eos simul cum Deo operatur. Ergo similiter poterat esse potestate sanctificandi.

Annotatio.

In hac distinctione improbant et notant Parisienses, quod Magister proximæ difficultati respondit, scilicet potuisse Deum creaturæ conferre potestatem instrumentalem, tum sanctificandi interius, tum etiam creandi. Verum hæc doctrina adeo absurda non est, ut ab

scholis relegetur. Nam major pars Theologorum tuetur, reipsa communicatam creaturæ virtutem instrumentalem efficiendi physice gratiam remissivam peccati. Quam potestatem interpretari possumus esse eam, quam Magister supra concessit solum possibilem. Item plures sunt, qui virtutem instrumentalem creandi etiam creaturæ tribuant. Quid, quod plerique volunt, etiam principalem posse, absque ullo absurdo, admitti? Necnon potestatem effectricem gratiæ sanctificantis, non solum obedientialem, sed etiam substantiæ et qualitati creatæ connaturalem? Quod nos expendimus *disp. 27 de ente supernaturali, sect. 13 et 14*. In cuius confirmationem non levis momenti est doctrina Augustini et Magistri præcedens.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quinam sit minister baptismi. An solus clericus, an etiam laicus et hæreticus? An solus vir, an femina? Hic S. Thomas q. 2, art. 1. Bonavent. artic. 1, q. 1. Scot. Argentina, Brulef. et alii q. 1. Richard. art. 3. Cajet. Cabezud. Suar. Coninck, Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 67, art. 1 et seq. Valen. t. 4, disp. 4, q. 2, p. 1. Gran. tom. 5, contr. 4, tr. 2, disp. 1 et seq. Tann. tom. 4, disp. 4, q.

2, dub. 1. Mærat. tomo 3, tr. 2, disp. 5.

Quæst. II. An peccator licite et valide, etiam quoad effectum, ministret baptismum? Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonaventur. art. 2, q. 1. Tarant. q. 13. Brulef. quæst. 3. Cajetan. Pesant. Sylv. Cabezud. Suarez, Coninck, Præpos. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 64, art. 5 et 6. Valent. tom. 4, disp. 4, q. 3, p. 3. Tanner. tomo 4, disput. 4, q. 2, dub. 1. Mærat. tomo 3, tract. 2, disp. 5.

Quæst. III. An possit esse creatura, quæ sit causa suapte natura collativa gratiæ? Hic S. Thom. q. 1, art. 2 et 3. Bonav. art. 3, q. 1. Richard. q. 2. Tarant. et Gab. q. 1. Brulef. q. 5. Cajet. Suar. Cabezud. Coninck, Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, par. q. 64, art. 4. Alii relati lib. 1, dist. 14, q. 6.

Quæst. IV. An collationi gratiæ sit annexa ex natura rei remissio peccati? An novus favor supra virtutem gratiæ fuerit sacramento virtus dimittendi peccata? Hic Bonaventur. art. 2. q. 2. Richard. et Argent. q. 1. Alii relati lib. 3, dist. 19, quæst. 10.

DISTINCTIO VI.

Quibus liceat baptizare?

Prima conclusio : Non baptizant licite omnes qui baptizant valide. Nam valide possunt baptizare presbyter, diaconus et laicus, tam vir quam fœmina. Tamen, præsentè presbytero, non est licitum baptizare diacono; neque, alterutro eorum præsentè, licet baptizare laico; neque fœminæ, quamvis sanctæ, viro præsentè. Cæterum, superioris dignitatis absentibus, et necessitate urgente, cuique datum est ministrare baptismum. Sic Isidorus *lib. 2, de officiis, c. 24*. Concil. Cartag. 4, *cap. 100, et de consecr. dist. 4, cap. Mulier*.

2. Secunda conclusio : Ab hæreticis baptizatos non licet catholicis rebaptizare. Nam, si ab hæreticis servatur forma baptismi præscripta a Christo, verus baptismus conficitur: Baptismus autem verus iterari non potest. Sic Beda *homilia 36, in Matthæum*. Augustinus *ad Max. epistol. 203*. Neque obest, Cyprianum oppositum tenuisse. Quia hac in re erravit Cyprianus; et si quid ea opinione peccavit, martyrio purgavit, ut Augustinus ait.

3. Ut autem intelligatur, quid re-baptizatio sit, observanda sunt nonnulla. Primo : puer, qui continetur in utero, cum mater baptizata fuit, non censetur rebaptizari, quando postea extra uterum baptizatur. Nam in utero baptizari non potuit : baptismo enim renascitur Deo. Renasci autem Deo non potuit, qui nondum erat mundo natus. Sic Isidor. *lib. 1, de summo bono, cap. 24*, et Augustinus *epist. 57, ad Dard.* Neque obest Baptis-tam et Jeremiam sanctificatos, et Deo natos in utero materno. Quia id factum est potestate miraculosa Dei, qui ad hominis sanctificationem non est sacramentis alligatus, et antevertens rationis usum potuit eis conferre dispositionem, qua sanctificentur mundo nati et adulti. Quin Augustinus *supra* ambigit, an eorum sanctificatio præcesserit in utero sola prædestinatione Dei, an executione reali? Rectius tamen est, præcedentem executionem admittere, sed præter communem legem. Secundo: qui baptizatur a proferente verba baptismi corrupta et incongrua, ut *Ego te baptizo in nomine Patriæ, Filias*, etc. non est iterum baptizandus. Sic enim discernit Zacharias Papa *de consecr. dist. 4, cap. Retulerunt*. Nam incongruitas locutionis Romanæ non est error aut defectus formæ. Tertio: ille, de quo nulla exstant argumenta inter cognatos, domesticos et vicinos, quod a quoquam baptizatus est, recte baptizari potest. Nam, ut habetur *de consecr. dist.*

4, c. *Si nullo*, quod non ostenditur gestum, non videtur iteratum, et agendum est, ut homo tunc renascatur, ne pereat. Quarto, qui per jocum aquis immergitur, invocata Trinitate, potest deinde baptizari: nam, quod joco agitur, non censetur seria intentione baptizandi gestum.

4. Tertia conclusio : Quædam concurrunt ad solemnitatem baptismi, quæ ad ejus valorem necessaria non sunt. Primo : olim celebrabatur baptismus in Sabbato Paschæ, vel Pentecostes. Quod nunc non servatur. Secundo : adsunt patrini, qui pro infante respondeant, fideique, ac religionis christianæ possessionem spondeant; quibus propterea incumbit, ut baptizati sponsioni satisfaciant. Tertio : pro Neophytis, hoc est, novitiis fidei præcedit baptismum catechismus, hoc est, instructio rudimentorum et sacramentorum fidei. Quarto : exorcismus, hoc est, adjuratio dæmonis, in cujus signum baptizandus exsufflatur, ut ab eo potestas dæmonis ablegetur. Quæ omnia, licet sancte ac pie ab Ecclesia præscribantur, tamen sine illis verum baptisma conficitur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quinam sint licite et valide ministrantes baptismum?

Hic S. Bonav. in lit. dub. 2. Gabr. q. 1. Alii relati dist. præc. q. 1.

Quæst. II. An possit iterari baptismus? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Scotus q. 7. Richard. art. 4, q. 1. Bacon. q. 2. Tarant. q. 11. Bonav. p.... q. 6. Cajetanus, Cabezud. Suarez, Coninck, Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 66, art. 9. Val. tom. 4, disp. 4, q. 1, p. 4. Gran. tom. 5, contr. 4, tr. 1, disp. 8. Tann. tom. 4, disp. 4, q. 2, d. 4. Mærat. tom. 3, tr. 2, disp. 4.

Quæst. III. Quid et qualis sit character baptismi? Hic Bon. p. 1, art. 1, q. 1 et seq. Scot. q. 10 et 11. Argent. q. 1. Gab. q. 2. Cajet. Cabezud. Pesant. Sylv. Suar. Coninck, Præpos. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 63, art. 2 et 3. Valent. tom. 4, disp. 3, q. 4, p. 1 et 3. Tann. tom. 4, disp. 3, dub. 7. Mærat. tom. 3, tract. 1, disp. 6.

Quæst. IV. An in utero possit quis baptizari? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonavent. p. 2, art. 1, q. 1. Richard. art. 2, q. 1. Argent. et Dur. q. 1. Tarant. q. 5 et 6. Cajet. Cabezud. Suar. Conin. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. p. q. 68, art. 11. Val. tom. 4, disp. 4, q. 3, p. 1. Granad. tom. 4, contr. 4, tract. 4, disp. 3. Tann. tom. 4, disp. 4, q. 2, dub. 1.

Quæst. V. An intentio sacramenti sit necessaria ad valorem baptismi? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonav. p. 2, art. 2, q. 1. Scot. q. 5. Richard. et Durand. q. 2. Tar. q. 4. Cajet. Cabezud. Suar. Conin. Præ-

pos. Pesant et alii cum S. Th. 3, p. q. 64, art. 8. Valent. tom. 4, disp. 3, q. 5, p. 3. Tanner. tom. 4, disp. 3, q. 1, dub. 3. Mærat. tom. 3, tract. 1, disp. 9.

Quæst. VI. An prava intentio ministri impediat valorem Sacramenti? Ubi, an actio supernaturalis possit infici malitia extrinseca intentionis? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Scot. q. 6. Bonav. p. 2, art. 2, q. 2. Rich. q. 3. Tar. q. 5. Cajet. Cabezud. Suarez, Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 64, art. 8. Nos de supern. disp. 50. Alii relati lib. 2, dist. 27, q. 18.

DISTINCTIO VII.

De Confirmatione.

Secundum post baptismum sacramentum est Confirmatio, de quo sequentia constantia sunt. Primo: ejus forma sunt verba illa: *Consigno te signo Crucis et confirmo te Chrismate salutis*, quæ Episcopus profert baptizatos confirmans et manus super eos imponens.

Secundo : ejus materia est chrisma ; ut forma verborum indicat et constitutio Eusebii Papæ in *Epist. de dilectissimis consecr. dist. 4, c. Presb.* qua presbyteris prohibetur, chrismate baptizatos signare. Tertio : ejus minister est solus Episcopus : tum, quia sic decernitur ab Euseb. Papa *supra* : tum quia tempore Apostolorum non legitur ab aliis quam ab ipsis Apostolis ministratum, quorum successores sunt Episcopi. Quarto : effectus hujus sacramentiest donatio Spiritus sancti per gratiam roborantem baptizatos ad confessionem et defensionem fidei, quam in baptismo professi sunt, ut docet Rabanus *lib. 1, de institut. Cler. c. 3*. Quinto : ejus veneratio et dignitas major asseritur quam baptismi a Melchiade Papa in *epist. ad Episc. Hisp.* scilicet, quia a dignioribus ministris conficitur et in parte corporis digniori, nempe fronte, ad majus augmentum gratiæ deputatur. Sexto : a jejunis tantum suscipitur et traditur, nisi aliud necessitas postulet. Septimo : denique, non iteratur, sicut nec baptismus, nec ordo : injuria enim sacramento fit, quando non iterandum iteratur, ut de baptismo et ordine docet Augustinus *contra epist. Parm. lib. 2, cap. 13*, et habetur *1, q. 1, cap. Quod quidam*.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Confirmationis forma?

Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Richard, qu. 2. Mayron. q. 3. Tarant. q. 6. Cajetan. Cabezud, Suarez, Conineck, Præp. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3 part. q. 72, art. 4. Val. tom. 4, disp. 5, q. 1, p. 3. Gran. tom. 5, contr. 5, tr. 1, disp. 3. Tan. tom 4, disp. 4, q. 4, dub. 1. Mærat. tom. 3, tr. 3, disp. 3.

Quæst. II. Ejus materia? Hic. S. Thom. q. 1, art. 2. Richard. qu. 1. Bonav. art. 1, q. 2. Tarant. qu. 3 et 4. Mayron. q. 2. Cajet. Cabezud. Suar. Præpos. Conin. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 72, art. 3. Val. tom. 4, disp. 5, q. 1, p. 2. Gran. tom. 5, contr. 5, tr. 1, disp. 2. Tann. tom. 4, disp. 4, q. 4, dub. 1. Mærat. tom. 3, tr. 3, disp. 2.

Quæst. III. Ejus effectus? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Bonav. art. 2, q. 1 et 2. Richard. art. 4 et 5. Argent. q. 1. Tarant. q. 11 et 15. Cajet. Cabezud, Suar. Conineck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 72, art. 7. Val. tom. 4, disp. 5, q. 1, p. 4. Gran. tom. 5, contr. 5, tr. 3. Tann. tom. 4, disp. 4, q. 4, dub. 3. Mærat. tom. 3, tr. 3, disp. 5.

Quæst. IV. Efficacia causandi

gratiam? De quo relati dist. 1, q. 4 et 5.

Quæst. V. Minister Confirmationis? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 3. Mayron. q. 1. Richard. art. 2, q. 1. Argentin. q. 1, art. 3. Tarant. q. 16. Gabriel q. 1, art. 2. Marsil. q. 5, art. 3. Cajetan. Cabezud, Suar. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 72, art. 11. Valent. tom. 4, disp. 5, qu. 2, part. 1. Gran. tom. 3, contr. 3, tr. 2, disp. 1. Tann. tom. 4, disp. 4, q. 4, dub. 3. Mærat. tom. 3, tr. 3, disp. 8.

vêro refectionem et consummationem in bono. Unde excellentiorem præbet gratiam, ideoque *Eucharistia* hoc est, *bona gratia*, per antonomasiam dicitur; quippe in ea sumitur fons et origo totius gratiæ. Secundo: quia pluribus et altioribus figuris in lege veteri fuit præsignata. Nam ejus figura fuit manna deserti; quam tamen longe præcellit. Nam, qui cibum illum manducaverunt mortui sunt, iste vero panis de cœlo descendens vitam manducantibus tribuit: ille scaturiebat vermibus in diem alterum reservatus, hic ab omni corruptione alienus a corruptione præservat: ille viaticum præbuit ad terram promissionis, hic vero ad patriam cœlestem: ille panis hominum, iste panis Angelorum dicitur. Item hoc sacramentum præfiguravit sanguis profluens ex latere Christi, cui tota nostra redemptio tribuitur. Rursus sacrificium oblatum a Melchisedech, ut docente Ambrosio, primum tempore sacramentum significaret dignitate primum.

DISTINCTIO VIII.

De Sacramento Altaris et Eucharistiæ.

Tertium post Baptismum et Confirmationem sacramentum est Eucharistia, de quo assero primo. Altius est baptismo et reliquis sacramentis. Primo: quia altiore præstat effectum: nam baptismus solum præstat remissionem peccati et munditiem animæ; Eucharistia

2. Assero secundo: Hoc sacramentum institutum fuit nocte Passionis, in cœna Domini. Primo: quia tunc post esum agni typici corpus et sanguinem suum Christus discipulis porrexit. Secundo: quia id constanter credunt Ecclesiæ Patres, docetque Eusebius in contextu, qui plures tradunt ejus tunc institutionis causas. Prima est: ut Christus migraturus in cœlum hoc sacramentum sui me-

morale discipulis relinqueret, arc-
tiusque in eis sui amorem infi-
geret. Secunda : ut ostenderet,
vetera sacramenta morte sua ter-
minari, ac legis novæ sacramenta
substitui, cum post esum agni ty-
pici, qui erat hujus sacramenti
figura et præcipuum inter vetera
sacramentum, jam figuratum, et
verum sacramentum ministraret.
Nec propterea licitum est, hoc sa-
cramentum ab aliis quam a jejunis
sumi, ut universæ Ecclesiæ con-
suetum est. Quia, cum Christus
propter causas superiores voluisset
hoc sacramentum nocte cœnæ Pas-
chalis instituere, expediebat illud
non jejunis ministrare. Cæterum
nunc ab Ecclesia solis jejunis me-
rito dispensatur, ut debita tanto
sacramento reverentia servetur. Sic
August. *epist.* 118, *ad Januarium*.

3. Assero tertio : Forma conse-
crationis panis in hoc sacramento
sunt illa verba Christi, Matth. 26 :
Hoc est Corpus meum. Consecra-
tionis vero vini : *Hic est Sanguis*
meus. Quibus panis in substantiam
corporis et vinum in substantiam
sanguinis Christi convertitur. Pri-
mo : quia eis verbis facta est prima
institutio sacramenti. Secundo :
quia eis utitur Ecclesia in sacrifi-
cio Missæ in quo illa repetitur.
Cum autem ea verba ad sui veri-
tatem exigant conversionem panis
in substantiam corporis Christi, et
vini in sanguinem, credendum est,
virtute eorum verborum conver-
sionem istam fieri. Sic expendunt
Ambrosius et Augustinus in con-

textu. Unde alia, quæ sacrificium
Missæ comitantur, non ad valo-
rem, sed ad solemnitatem sacra-
menti, et laudem institutionis spec-
tant.

4. Assero quarto : In Eucha-
ristia, sacramentum tantum sunt
species panis et vini ; res tantum
unio mystica fidelium cum Christo
per gratiam ; res et sacramentum
simul corpus et sanguis Christi,
quæ sub speciebus continentur.
Nam sacramentum tantum est,
quod significat et non significatur ;
res tantum, quod significatur et
non significat ; res et sacramentum
simul, quod significatur et signi-
ficat. At species sacramentales non
significantur, etsignificant tum car-
nem et sanguinem Christi, quibus
alimur ; tum unitatem fidelium
cum Christo ; nam, sicut ex multis
granis conficitur unus panis, et
ex plurimis racemis vinum ; sic ex
multis fidelibus unitas Ecclesiæ
constat, juxta illud I. Corinth. 10.
Unus panis, et unum corpus, multi
sumus, ut in rem præsentem ex-
ponit Augustinus *serm.* 28, *ad fra-*
tres in Eremo, et serm. ad infantes
de sacramento Altaris. Unde uni-
tas Ecclesiæ significatur, et non
significat ; corpus vero et sanguis
Christi significatur speciebus et si-
gnificat unionem fidelium cum
Christo, ut docet Augustinus *apud*
Glossam, 1, *Corinth.* 10. Ergo spe-
cies sunt sacramentum tantum ;
unitas Ecclesiæ, res tantum ; cor-
pus et sanguis Christi, res et sa-
cramentum simul.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quænam sit forma sacramenti Eucharistiæ? Hic S. Th. q. 2, art. 3. Bonav. p. 2, art. 1, q. 1. Durand. et Scotus q. 2. Richardus art. 3, q. 1. Bacon. et Gabr. q. 3. Argentin. q. 1, art. 2. Tarant. q. 12. Cajetan. Cabezud. Suarez, Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 78, art. 3. Valent. tom. 4, disp. 6, q. 6, p. 1. Granad. tom. 5, contr. 6, d. 3, et tr. 8, disp. 2 et seq. Tanner. tom. 4, disp. 5, quæst. 3, dub. 1. Mærat. tom. 3, tr. 4, d. 31.

Quæst. II. Quænam sint partes essentielles illius? An verba, corpus Christi et species sacramentales? Hic Bonav. p. 2, art. 2, q. 1. Brulef. q. 10. Gabr. q. 1. Cajetan. Cabezud, Suarez, Coninck, Præposit. Sylv. Pesant. et alii cum S. Thoma 3, p. qu. 7. Valentia tom. 4, d. 6, q. 1, p. 3. Granad. tom. 5, contr. 6, tr. 1, d. 2. Tann. tom. 4, d. 5, q. 3, dub. 3. Mærat. tom. 3, tr. 4, d. 1, sect. 4.

Quæst. III. An verba sint causa physica corporis Christi? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Bonavent. art. 1, q. 3. Richard. art. 3, q. 1. Tarant. q. 7. Cajetan. Cabezud, Suarez, Conin. Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 78, art. 4. Valent. tom. 4, disp. 6, q.

6, p. 3. Gran. tom. 5, contr. 6, tract. 8, disp. 1. Tanner. tom. 4, disp. 5, q. 3, dub. 2.

Quæst. IV. An et quomodo Eucharistiæ sacramentum sit unum? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 2, q. 2. Argent. q. 1, art. 2. Richard. q. 2. Gabr. q. 1. Cajet. Cabezud, Suarez, Coninck, Præp. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 72, art. 1. Valent. tom. 4, d. 6, q. 1, p. 4. Gran. tom. 5, contr. 6, tr. 1, d. 4. Tann. tom. 4, d. 5, q. 1, dub. 2. Mærat. tom. 3, tr. 4, disp. 2.

DISTINCTIO IX.

De duobus modis manducandi.

Prima conclusio: Primus modus manducandi cibum eucharisticum est spiritualis, quo illum edunt tantum boni. Nam manducare spiritualiter est non solum suscipere corpus et sanguinem Christi, sed etiam effectum et rem ipsius, scilicet unionem cum Christo per gratiam. At tantum boni effectum et rem sacramenti suscipiunt.

Ideo Augustinus *hom. 26, super Joann.* ait. *Quid est, Christum manducare? Non est hoc solum Corpus ejus accipere; nulli enim indigne accipiunt, sed in ipso manere et ipsum in se manentem habere. Spiritualiter enim manducat, qui in unitate Christi et Ecclesiæ, quam sacramentum significat, manet.* Eadem docet *tract. 25 et 26, super Joan. et serm. 11, de Verbis Domini*, distinguens manducationem spiritualement a sacramentali, cujus expressa sunt testimonia textus.

2. Secunda conclusio contra nonnullos hæreticos. Secundus modus manducandi est sacramentalis, quo edunt hunc cibum etiam mali. Nam sacramentaliter manducare, est sumere verum sacramentum Eucharistiæ cum corpore et sanguine Domini. At etiam mali suscipiunt verum sacramentum Eucharistiæ cum corpore et sanguine Domini. Id supponit Apostolus 1. Corinth. 11. *Qui manducat et bibit Calicem Domini indigne, judicium sibi manducat et bibit.* Confirmant Ecclesiæ Patres. Nam Gregorius *lib. 2.º Expositionis 1. Reg.* ait : *Est quidem in peccatoribus et indigne sumentibus vera Christi caro et verus sanguis, sed essentia, non salubri efficientia.* Item Augustinus *lib. 5, de Baptism. contra Donatistas, c. 8. Corpus et sanguis Domini nihilominus erat illis, quibus ait Apostolus : Qui manducat indigne etc.* Eadem habet *tr. 6 et 26, super Joannem.* Quare Ecclesiæ

Patres exigunt ad sacramentalem sumptionem Eucharistiæ munditiam animi et præparationem. Si autem non sumeretur verum Christi corpus et sanguis, non exigeretur tanta mundities et præparatio animi.

3. Objicitur Augustinus *hom. 26, super Joan.* dicens : *Bonus accipit sacramentum et rem sacramenti; malus vero sacramentum et non rem.* At res sacramenti est corpus Christi. Item dicens : *Non manducans manducat et manducans non manducat.* Ubi videtur exprimi, a malis non manducari corpus Domini, sed tantum species panis. Tercio : oratio illa Ecclesiæ : *Perficiant in nobis, Domine, tua sacramenta, quod continent; ut quod nunc specie gerimus, rerum veritate capiamus.* Ergo nunc veritate non capimus ea, quæ specie gerimus. Ad primum respondetur : sacramentum intelligit Augustin. corpus Christi de Virgine natum, quod etiam a malo suscipitur ; rem vero, mysticam unionem cum Christo per gratiam quam suscipit solus bonus. Ad secundum : non manducans sacramentaliter, aliquando manducat spiritualiter ; quia participat gratiam et unionem cum Christo, quam manducatio sacramentalis operatur. Item qui manducat sacramentaliter, aliquando non manducat spiritualiter : quia indigne ad sacramentum accedit. Ad tertium : rerum veritate sacramenta capere, est efficaciam, seu efficientiam sacra-

menti suscipere, non solum in via, quoad gratiam, sed etiam in patria, quoad manifestam visionem eorum, quæ nunc sub specie et velamine accidentium suscipimus. Quod nunc orat Ecclesia, quia plures fidelium ea veritate non capiunt sacramenta.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Eucharistia aliquando possit conferre peccatori gratiam justificantem? Hic S. Thomas qu. 2, art. 3. Bonav. art. 2, qu. 3. Scotus q. 1. Richard. art. 2, q. 1. Durand. qu. 4. Tarant. qu. 8. Cajetanus, Cabezud, Vasquez, Suarez, Coninck, Præpositus. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 79, art. 3. Valent. tom. 4, d. 6, q. 7, p. 1, et q. 8, p. 3. Gran. tom. 5, contr. 6, tr. 9, d. 3. Tanner. tom. 4, d. 5, q. 7, dub. 1 et 2. Mærat. tom. 3, tr. 4, d. 33, sect. 3.

Quæst. II. An et quomodo jure præmitti debeat Confessio sacramentalis ad sumptionem Eucharistiæ? De quo Valentia tom. 4, d. 6, qu. 8, part. 3. Sot. dist. 12, qu. 1, art. 4. Victor. qu. 78, de Sacramentis. Gran. tom. 5, contr. 6, tract. 10, d. 7. Tann. tom. 4, d. 5, q. 8, dub. 2.

Quæst. III. An et quæ dispositio actualis requiratur ad effectum Eucharistiæ? Hic Bonavent. in lit.

dub. 5. Gabr. q. 1. Valent. tom. 4, d. 6, q. 7, p. 3 et q. 8, p. 3. Gran. tom. 5, contr. 6, tr. 9, d. 4 et 5. Tannerus tom. 4, d. 5, q. 8, dub. 3. Mærat. tom. 3, tr. 4, dist. 33, sect. 5. Corduba lib. 1, q. 8. Ledesm. 2, p. 4, qu. 20, art. 1. Sot. dist. 11, q. 2, art. 8.

Quæst. IV. An et quæ sit spiritalis communio Eucharistiæ? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 2, q. 1. Tarant. Cabriel et Brulef, q. 1. Cajet. Pesant. Cabezud. Suarez, Vasq. Coninck, Præpositus, Sylv. et alii cum S. Thom. part. 3, qu. 80, art. 1. Valent. tom. 4, dist. 6, q. 8, p. 1. Tann. tom. 4, d. 5, q. 8, dub. 1.

DISTINCTIO X.

De hæresi aliorum qui dicunt Corpus Christi esse in altari, nisi in signo.

Sunt hæretici, qui sacramenta Dei naturali ratione mentientes negant, corpus Christi realiter et vere subesse accidentibus panis; affirmantque, ibi solum adesse, tan-

quam in figura et signo. Itaque Christum dixisse : *Hoc est Corpus meum*, sicut dixit Apostolus : *Petra autem erat Christus*, scilicet figurative et significative tantum. Primo : quia *Joan. 6*, cum proposuisset Christus Discipulis, se præbiturum carnem suam ad manducandum, et plures eorum dicentes, durum esse eum sermonem, abiissent retro, dixit Christus alios instruens : *Hoc vos scandalizat? Spiritus est, qui vivificat: caro nihil prodest: verba, quæ loquutus sum vobis, spiritus et vita sunt*. Ubi docere videtur, suum sermonem non esse accipiendum secundum carnem, sed secundum spiritum tantum; scilicet sensu spirituali et non eo quem sonat. Secundo : quia *Matth. 26*, ait : *Pauperes semper habebitis vobiscum : me autem non semper habebitis*. Semper autem haberemus, si vere et realiter in sacramento Altaris præsens adesset. Tertio : quia Augustinus *tr. 50 in Joan.* docet donec sæculum finiatur, sursum esse Dominum et Corpus ejus in uno loco esse oportere, quamvis ejus veritas ubique diffusa sit. Item *epist. 57, ad Dard.* Christum, qua Deum, ubique esse; qua hominem vero in cælo. Ergo qua homo, non adest vere et realiter in Eucharistiæ sacramento.

2. Omnia tamen unica, et facili solutione explicantur : Scilicet, adest præsens vere et realiter Corpus Christi invisibile, non autem visibile; admodum spiritus, non autem admodum corporis. Sic Au-

gust. *epist. ad Irenæum* : *Ipsum quidem, et non ipsum Corpus, quod videbatur manducatur; ipsum quidem invisibiliter, non ipsum visibiliter*. Unde ad primum dicitur : Verba Christi accipienda sunt spiritualiter, non quia corpus non adsit realiter; sed, quia non adest visibiliter; neque per partes scriptum manducatur, ut putaverunt illi discipuli qui retro abierunt; sed integrum et individuum, ac si esset spiritus. Ad secundum : Christum non semper habemus visibilem, quamvis habeamus invisibilem. Ad tertium : Christus, qua homo, semper adest in cælo visibilis, in terris vero invisibilis. Quod præterea illustrat Augustinus in libro *Sent. Prosperi* : *Caro ejus est, quam sub forma panis opertam in Sacramento accipimus, et sanguis ejus quem sub vini specie, ac sapore potamus. Caro, videlicet carnis et sanguis Sacramentum est sanguinis, carne et sanguine utroque invisibili, intelligibili, et spirituali significatur corpus visibile et palpabile, plenum gratia et majestate*. Ubi annotare est, species panis et vini vocari carnem, et sanguinem visibilem Christi, et sacramentum carnis, et sanguinis invisibilis, et spiritualis. Quippe utitur Augustinus tropo, quo continens accipitur pro contento, et communi cum illa voce significatur. Quibus jam nulla est argumentis hæreticorum difficultas.

3. Ergo catholica conclusio sit : corpus Christi vere et realiter, et

non figurative solum adest præsens in Eucharistiæ sacramento. Primo: quia Matth. 26, dixit Christus Apostolis: *Accipite. Hoc est corpus meum*. Quorum verborum veritas stare non potest absque vera et reali præsentia corporis Christi, et conversione panis in substantiam ipsius. Secundo: non ita prædicant Ecclesiæ Patres, Ambrosius lib. 4, de sacrament. c. 4. *Panis est in Altari, visitatus ante verba sacra, ubi accessit consecratio, de pane sit Christi caro*. Augustinus in serm. de verb. Evang. *Sicut per verbum sanctum vera Christi caro sine coitu creatur, sic per eundem ex substantia panis, et vini idem corpus Christi, et sanguis consecratur. Corpus Christi, et veritas est, et figura. Veritas, dum virtute spiritus sancti, et panis vinique substantia efficitur. Figura vero est de eo quod exterius sentitur*. Eusebius Emisenus serm. de corpor. et sanguine Domini: *Invisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis, et sanguinis sui, verbo suo secreta potestate commutat*. Tertio: probatur variis instantiis lib. de iis qui ministeriis initiantur, c. 9. Prima est: Valuit sermo Heliae ignem de cælo deponere. Ergo etiam valebit sermo Christi substantias mutare. Secunda: sermo Dei exordio mundi potuit ex nihilo facere, quod non erat. *Quia ipse dixit, et facta sunt*. Genes. 1. Ergo poterit ea quæ sunt, mutare in ea quæ non erant. Non enim minus est creare, quam naturas

rerum mutare. Tertia: præter naturæ ordinem Christus est genitus ex Virgine. Ergo potuit præter naturæ ordinem converti ex pane. Quibus adde argumentum Augustini *supra* a posteriori. Ante consecrationem non veneramur species panis et vini eo cultu, quo veneramur post consecrationem. Ergo post consecrationem subest illis de novo verum Christi corpus, cui novum et majorem cultum exhibeamus.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An vere existat substantia Christi sub speciebus panis et vini? Hic S. Thomas q. 1, art. 1. Rich. Gabr. Scot. Tarant. Brulef. q. 1. Argent. q. 2, art. 1. Cajet. Cabez. Suar. Coninck. Præpos. Vasq. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 75, art. 1. Val. tom. 4, d. 6, q. 3, pag. 1. Gran. tom. 5, contr. 6, tr. 3, d. 1. Tann. tom. 4, d. 5, q. 4, dub. 1. Mærat. t. 3, tr. 4, q. . . d. 6.

Quæst. II. An ex vi verborum consecrationis panis existat solum Christi corpus, et ex vi verborum consecrationis vini solus sanguis? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Duran. q. 2. Gabr. q. 1. Cajet. Cabezud, Suarez, Vasq. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 76, art. 1 et seq. Valentia

tom. 4, d. 6, q. 4, p. 2. Granad. tom. 5, contr. 6, tr. 4, d. 1 et seq. Tanner. tom. 4, d. 5, q. 5, dub. 2. Mærat. tomo 3, tr. 4, d. 11 et 12.

Quæst. III. Quod et quale corpus existat ex vi verborum? Hic S. Th. q. 3, art. 2. Bonav. p. 1, art. 1, q. 2. Gab. q. 1. Richard. Argent. et Tarant. q. 2. Cajet. Cabezud, Suar. Vasq. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 76, art. 1 et seq. Valent. tom. 4, d. 5, q. 4, p. 2. Granad. tom. 6, contr. 6, tr. 4. Tann. tom. 4, d. 5, q. 5, dub. 1 et 2. Mæratius tom. 2, tr. 4, disp. 2.

Quæst. IV. An corpus et sanguis Christi terminent actionem physicam? De quo d. seq. q. 1.

Quæst. V. An verba consecrationis prædita sint virtute physica transubstantiandi? Hic Bonaventura part. 2, art. 2, quæst. 3. Brulef. q. 8. Alii relati dist. 8, quæst. 3.

Quæst. VI. An præsentia localis Christi sub speciebus sit definitiva, et quomodo? Hic S. Thom. q. 2, art. 3. Bonav. p. 1, art. 1 q. 3. Richard. artic. 2, q. 1. Tarant. q. 3. Gab. q. 1, Cajet. Cabezud. Suarez, Vasquez, Coninck, Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 76, art. 5. Val. tom. 4, d. 6, q. 4, p. 1 et 2. Granad. tom. 5, contr. 6, tr. 5, d. 1, append. d. 5. Tann. tom. 4, d. 5, q. 5, dub. 3. Mærat. t. 3, tr. 4, d. 19.

Quæst. VII. An ea præsentia sit supernaturalis? Hic Bonav. p. 2, art. 2, q. 1. Richard. art. 5. Tarant. q. 8. Argent. q. 1, art. 1. Cajet. Ca-

bezud. Suarez, Vasquez, Coninck, Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 76. Valent. tom. 4, d. 6, q. 4, p. 3. Gran. tom. 5, contr. 6, tr. 5, append. d. 3. Tann. tom. 4, d. 5, q. 5, dub. 3 et 4. Mærat. tom. 3, tract. 4, d. 19, sect. 1.

Quæst. VIII. An Christus sub sacramento possit obijci visioni materiali sensus? Hic Bonav. p. 2, art. 2, q. 2. S. Th. q. 2, art. 2. Richard. art. 5, q. 1. Tarant. q. 7. Cajet. Cabez. Suar. Vasq. Coninck, Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 75, art. 7. Valent. tom. 4, d. 6, q. 4, p. 3. Granad. tom. 5, contr. 6, tr. 6, d. 3. Tan. tom. 4, d. 5, q. 5, dub. 5. Mærat. tom. 3, tr. 4, q. ... d. 26.

Quæst. IX. An possit visione intellectuali, aut alia evidentia naturali dependendi? Hic Interpretes relati q. 7. Alii relati lib. 2, d. 10, q. 7.

Quæst. X. An Christus, qua homo, sit ubique? De quo relati lib. 3.

DISTINCTIO XI.

De modo conversionis.

Quæritur primo : Qualis sit conversio panis in corpus Christi ? Certum est, formalem non esse : quia in conversione formali accidentia pereunt. At post conversionem Eucharisticam remanent eadem accidentia panis ; idem, scilicet sapor, color et reliqua. Ergo dubitatio est, an sit conversio substantialis, quia pereunte substantia panis, producat verè substantia corporis Christi.

2. Plerique affirmant : quia Ecclesiæ Patres, quos *dist. præced.* adduximus, aiunt, ex pane, seu panem fieri, seu effici corpus Christi. Si autem eis objicias : Si panis, aut ex pane fieret corpus Christi primo sequi corpus Christi quotidie augeri et formari ex pane. Secundo : corpus Christi nunc esse substantiam panis, quæ antea non erat. Negatur utraque sequela. Prima quidem : quia ut corpus Christi augeatur et formetur ex pane, requiritur, aut perseveret substantia panis. At in conversione Eucharistica non perseverat substantia panis, cum mutetur substantialiter in corpus Christi, quæ

mutatio substantialis exigi definitionem substantiæ quæ mutatur, et productionem ejus in quam mutatur. Dicitur igitur fieri corpus Christi, quia pereunte substantia panis, nova actione miraculosa et inenarrabili efficitur corpus Christi, propterea quæ etiam confici verbo cælesti, communiter dicitur. Secunda vero : quia non est idem, panem fieri corpus Christi, ac esse corpus Christi. Nam aqua interdum efficitur vinum, et tamen non est vinum. Quanquam aliqui eorum concedunt, non quidem absolute, panem esse corpus Christi, cum absolute non sit panis, quando est in Eucharistia corpus Christi ; sed cum addito, scilicet. illud, quod antea erat panis, nunc esse corpus Christi : quia in corpore Christi mutatum est. Qua ratione ait Augustinus lib. 3 de Trinitate, cap. 4. *Corpus Christi dicimus illud, quod ex fructibus terræ acceptum et prece mystica consecratum sumimus in memoriam Dominicæ passionis.*

3. Alii vero negant, conversionem illam esse productricem substantiæ corporis Christi, sed adductricem tantum, ut subsit accidentibus, sub quibus antea non erat. Nam ad conversionem sufficit, ut panis transeat in corpus Christi. Ut autem panis transeat in corpus Christi, sufficit, ut corpus Christi collocetur nunc sub accidentibus, sub quibus ante erat collocatus panis. Num autem tunc sub eis perseverat panis simul

cum corpore Christi? Quidam eorum aiunt, substantiam panis a Deo, vel in præjacentem materiam resolvi, vel in nihilum redigi: quidam vero, simul cum corpore Christi sub accidentibus manere. Quibus tamen refragandum est. Nam Ecclesia sibi non agnoscit alium panem, aut cibum, quam corporis Christi. Sic Joann. 6. *Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi.* Iterum: *Panis, quem ego dabo, caro mea est.* Item Ambrosius supra: *Panis iste quem sumimus in mysterio, illum intelligo utique, qui manu sancti Spiritus formatus est in utero Virginis et igne passionis decoctus.* Eadem habet Gregorius lib. 4. *Diab. cap. 58.* Ergo solus panis mysticus corporis Christi, non ille naturalis qui prius erat, sub speciebus perseverat.

4. Secundo quæritur, cur Christus sub aliena specie et non sub propria carnem manducandam et sanguinem bibendum præbuit? Primo: propter meritum fidei: quia, juxta Gregorium *homil. 26, super Evangel.*, nullum est fidei meritum, ubi humana ratio præbet experimentum. Secundo: ad vitandum horrorem sumendi hoc sacramentum: nam sub specie carnis humanæ et sanguinis horremus usum illius. Tertio: ne infidelibus daretur occasio irridendi nostra sacramenta: nam ut ait Augustinus supra: *Ridiculum fieret paganis, quod cruorem occisi hominis bibamus.*

5. Quæritur tertio: cur Christus

sub duplici specie sumendum se præbuit, cum totus sub alterutra sumatur? Primo: ut ostenderet, totam naturam humanam fuisse assumptam: panis enim carnem; virum vero sanguinem, in quo juxta medicos sedes animæ est, præfigurat. Secundo: ut ostenderet, totam fuisse redemptam, tum quoad animam, tum quoad corpus: nam, docente Ambros. *tom. 4, ad c. 11, epist. 1, Corinth.* Caro Christi ad tuitionem corporis: sanguis vero ad animæ tuitionem offertur. Cæterum animadvertenda sunt quatuor. Primum, quamvis sub duplici specie conficiatur hoc sacramentum: sub una tantum totum Christum, nec sub utraque plus quam sub una sumi: quod significavit manna, de quo Exod. 16. *Qui plus collegerat, non habuit amplius; nec qui minus paraverat, reperit minus.* Secundum, quamvis totus Christus sub utraque specie contineatur: tamen panem in solum carnem converti, quæ sola ex vi verborum speciebus panis subest et vinum in solum sanguinem, qui solus ex vi verborum subest accidentibus vini. Tertium, sub duplici specie non duo sacramenta, sed unum tantum confici: quia sub duplici unus et idem Christus continetur. Quartum, quamvis possit iterari consecratio sub duplici specie, non posse iterari sub unica individua tantum: quia, sicut præsentia Christi non reperitur sub eisdem individuis accidentibus; ita nec consecratio reperitur.

6. Quæritur quarto : Cûr in calice Eucharistico aqua admisceatur vino? Ratio est; quia canones ecclesiastici id præcipiunt; ut populus quem aqua refert, significetur redimi sanguine Christi et cum Christo uniri. Sic *de consecrat. dist. 2, cap. Non oportet, et cap. In sacramento* ubi dicitur : *Non potest calix Domini esse aqua sola, aut vinum solum, nisi utrumque miscetur.* Cæterum, si quis, aut oblivione, aut ignorantia prætermittat aquam, non erit irritum sacramentum, confectum cum solo vino : tum, quia Ecclesia Græcorum non miscet vino aquam : tum, quia ait Cyprianus epistol. de Sacr. Cal. *Si quis de antecessoribus nostris, vel ignoranter, vel simpliciter non hoc servaverit, quod nos Dominus facere, et exemplo et magisterio docuit; potest simpliciter ei venia concedi.* Unde illud, *Non potest*, canonis ecclesiastici intelligendum est de non posse licite; non autem valide. Verum, si aqua sola consecratur absque vino, non erit sacramentum validum : nam sicut panis confectus ex granis frumenti est materia necessaria ad conversionem corporis Christi; sic vinum de vite ad conversionem sanguinis.

7. Quæritur quinto : An corpus Christi in Eucharistia sumatur mortale et passibile? Respondetur : Nocte cœnæ præbuit se Christus passibilem et mortalem. Nunc vero immortalis et impassibilis sumitur. Nam Christus se præbet sumendum in sacramento, eo modo, quo extra

sacramentum existit. At nocte cœnæ erat passibilis et mortalis, nunc vero immortalis et impassibilis.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quænam sit materia convertenda in corpus Christi? Hic S. Thomas quæst. 2, art. 1 et 2. Bonaventura part. 2, art. 1, quæst. 1 et 4. Richard. art. 2, q. 1 et 2. Argent. q. 2. Tarant. q. 11. Gabriel q. 2. Cajetan. Cabezud, Suarez, Vasquez, Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 74. art. 1 et seq. Val. tom. 4, disp. 6, q. 2, part. 1. Tann. tom. 4, disp. 5, q. 2, dub. 1 et seq. Gran. tomo 5, contr. 6, tr. 2, disp. 1 et seq. Mærat. tom. 3, tract. 4, disp. 4 et 5.

Quæst. II. Quænam sit materia convertenda in sanguinem? Hic omnes Interpretes Magistri et S. Th. relati quæst. præced.

Quæst. III. An aqua immediate convertatur in sanguinem Christi? Hic S. Th. q. 2, art. 3. Bon. p. 2, art. 1, q. 3 et in litt. dub. 5. Richard. art. 3, q. 1. Brul. q. 9. Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii 3, p. quæst. 74, art. 7. Tan. tom. 4, disp. 5, q. 2, dub. 6. Alanus lib. 1, de Eucharist. cap. 13. Petr. Sot. lect. 4, de Euchar. Valent. tomo 4, disp.

6, q. 2, p. 1. Sot. disp. 9, q. 1, art. 6. Granad. tom. 5, contr. 6, tr. 2, disp. 4. Mærat. tom. 3, tract. 4, disp. 5, sect. 4 et 5.

Quæst. IV. An sit vera et substantialis conversio panis in corpus Christi et vini in sanguinem? Hic S. Thomas q. 1, art. 3. Bonav. art. 1, q. 1. Richard. Arg. Tarant. et Gab. q. 1. Cajetan. Cabezud. Suarez, Vasquez, Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 75, art. 4. Val. tom. 4, disp. 6, q. 3, p. 2. Tann. tom. 4, disp. 5, q. 4, dub. 3. Gran. tom. 5, contr. 6, tr. 3, disp. 5. Mærat. tom. 3, tr. 4, disp. 7.

Quæst. V. An hæc conversio consistat in actione physica? Hic Interpretes Magistri et S. Thomæ relati q. præced. et seq.

Quæst. VI. Quinam sit terminus productus per actionem conversivam? An substantia Christi, an accidens, seu modus ipsius? Hic Scot. q. 3. Tartaret. q. 4. Rubión. q. 1, art. 3. Major. q. 1. Okam. q. 6, Mayr. q. pen. Palat. disp. 1. Capr. quæst. 1, art. 3. Gabr. quæst. 1, art. 3, dub. 2. Cajet. Cabezud. Suarez, Coninck. Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 75, art. 4 et 8. Valentia tom. 4, disp. 6, q. 3, part. 3. Tann. tom. 4, disp. 5, q. 4, dub. 4 et seq. Gran. tom. 5, cont. 7, tr. 3, disp. 6. Mærat. tom. 3, tr. 4, disp. 12 et seq.

Quæst. VII. An aliquid substantiæ panis, vel vini remaneat? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. p. 1, art. 1, q. 2. Richard. Brulef. et

Tarant. q. 2. Gab. quæst. 1. Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Conin. Pes. Præpos. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 75, art. 2. Val. tom. 4, disp. 6, q. 3, p. 2. Tan. tom. 4, disp. 5, q. 4, dub. 3. Granad. tom. 5, contr. 6, tr. 3, disp. 2 et 8. Mærat. tom. 3, tr. 4, disp. 8 et 9.

Quæst. VIII. An substantia panis et vini desinat per annihilationem? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonav. p. 1, art. 1, q. 3. Scot. q. 4. Richard. et Tarant. q. 3. Gab. q. 1, dub. 6. Cajetan. Cabezud. Suarez, Vasq. Coninck. Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 75, art. 3. Val. tom. 4, disp. 6, q. 3, p. 3. Tanner. tom. 4, disp. 5, q. 4, dub. 3. Granad. tom. 5, contr. 6, tract. 3, disp. 8. Mærat. tom. 3, tract. 4, dub. 11.

Quæst. IX. Quid ponatur sub accidentibus ex vi verborum? Hic Bonav. p. 1, art. 1. q. 4. Richardus q. 1. Tarant. et Brulef. q. 2. Alii relati dist. 10, quæst. 2.

Quæst. X. Quale ponatur Corpus Christi sub accidentibus? Hic S. Th. q. 3, art. 2. Bonav. p. 2, q. 2. Tar. q. 22. Richard. art. 4, q. 4. Alii relati d. 10, q. 3.

Quæst. XI. De communicatione sub utraque specie? Hic S. Th. q. 2, art. 4. Bonav. p. 2, art. 1, q. 2. Richard. art. 2, q. 1. Argent. q. 2, art. 3. Tarant. q. 12. Cajet. Cabezud. Suarez, Vasq. Coninck, Præpos. Pesantius, Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 74, art. 1 et seq. Valent. tom. 4, disp. 6, q. 8, p. 5. Tann. tom. 4, dub. 5, q. 8,

dub. 6. Granad. tom. 5, contr. 6, tract. 11, d. 2.

Quæst. XII. An, sicut panis convertitur in corpus Christi, ita quodlibet possit in quodlibet converti? Hic Dur. et Gab. q. 2. Scot. q. 1. Sot. dist. 9, q. 2, art. 4. Richard. d. 10, art. 2, q. 1. Mærat. tom. 3, tr. 4, disp. 17. Gran. tom. 5, contr. 6, tract. 3, disp. 4 et 14. Suarez tom. 3, in 3, p. disp. 50, sect. ult. Palat. d. 11, disp. 2. Ledesm. 1, p. q. 16, art. 4, dub. 3 et 4. Vasq. tom. 3 in 3, p. disp. 184.

DISTINCTIO XII.

Ubi illa accidentia fundentur?

Quæritur primo : An accidentia panis et vini in Eucharistia existant sine subjecto? Respondetur. Nulli subjecto insunt. Non substantiæ panis, quæ non est. Non corporis Christi, quod eis accidentibus non informatur. Nullum autem superest aliud subjectum. Existunt igitur sine subjecto : tum ad mysterii ritum : tum ad gustus, fidei-

que suffragium : tum ad Christi tegumentum.

2. Quæritur secundo : An hostiæ fractio vera sit, et cujus sit fractio? Prima opinio est, non esse ibi fractionem veram, sed apparentem. Nam corpus Christi immortale et impassibile frangi non potest. Nullius autem rei potest esse ibi fractio, nisi corporis Christi. Secunda opinio est, fractionem esse veram; sed non esse rem, quæ frangitur. Nam, sicut ibi sunt species panis, quin sit panis; ita potest esse fractio, quin res sit, in qua exerceatur. Tertia opinio est, fractionem illam esse corpus Christi. Nam *de consecr. d. 2. cap. Ego Berengarius*, dicitur *Post consecrationem corpus Christi sensualiter, non solum sub Sacramento, sed veritate manibus sacerdotum tractari et frangi, et fidelium dentibus atterri*. Probabilior opinio est, veram esse ibi fractionem et partitionem : at non corporis Christi, sed sacramenti, hoc est, quantitatis et formæ accidentalis panis. Nam Apostolus 1. Cor. 10, ait : *Panis quem frangimus*. Ergo panis frangitur. At non quoad substantiam. Ergo quoad species et formas accidentales ipsius. Item, quia Aug. *sermone de verb. Evang.* docet, quando Christum manducamus, non facere de illo partes, sed de sacramento tantum. Fractio autem est divisio rei in partes. Unde *ad cap. Ego Berengarius* conceditur, veritate quidem esse ibi fractionem, quia vere frangitur et atteritur : at non in se

immediate, sed in speciebus quæ Christum continent et significant.

3. Quæritur tertio : Quid figuret fractio et partitio hostiæ? Primo : pars in calicem missa figurat Christum resurgentem; pars comesta, cum hominibus in terra conversantem; pars in altari remanens usque ad finem Missæ, eundem in sepulcro jacentem. Secundo : fractio et divisio partium significat Christi passionem et mortem. Sic Sergius Papa *de consecr. dist. 2, c. Triforme*.

4. Quæritur quarto : An hujus sacramenti oblatio sit verum sacrificium et immolatio? Respondetur : Verum sacrificium est et immolatio in repræsentatione. Est verum sacrificium : quia offertur a sacerdote eadem hostia quæ in cruce ab ipso Christo oblata est, scilicet idem Christus cum pretio sanguinis et passionis ipsius. Est immolatio in repræsentatione : quia non est immolatio Christi in semetipso, quæ semel tantum in cruce facta est; sed repræsentatio immolationis in cruce facta. Sic Augustin. epist. 23, ab Bon. *Semel immolatus est Christus in semetipso et tamen quotidie immolatur in sacramento*. Similiter Chrysostomus homil. 17, ad Hebr. 20. *Semel immolatus est Christus. Hoc autem sacrificium exemplum est illius, id ipsum semper, id ipsum offertur, proinde hoc idem est sacrificium*.

5. Quæritur quinto : Quinam fuerit finis instituendi hoc sacramentum? Duplex fuit. Primus,

augmentum gratiæ et virtutum. Secundus, remissio peccatorum venialium, in quæ quotidie justi labuntur. Sic Ambrosius lib. 4, de Sacr. cap. 6. *Si quoties effunditur sanguis Christi, in remissionem peccatorum effunditur; debeo semper accipere, qui semper pecco : debeo semper habere medicinam*. Item, Augustinus lib. 4, contra duas epistolas Pelag. cap. 10 et de verbis Dom. serm. 28. *Quia quotidie labimur, quotidie Christus mystice immolatur pro nobis. Deus enim nobis hoc sacramentum salutis : ut, quia nos quotidie peccamus, per hoc sacramentum remissionem consequamur*. At peccata quotidiana sanctorum non sunt mortalia, sed venialia. Si autem inde quæras, num quotidie communicandum sit justis, etiam laicis? Augustinus respondet *de eccles. dogm. c. 33*, quotidie Eucharistiam accipere, nec laudandum, nec vituperandum; exhortandum tamen omnibus dominicis diebus tamen communicare : tamen mens in affectu peccandi non sit. Si vero non ita frequenter communicetur, saltem ter in anno absque actuali crimine homines communicent, in Paschate, scilicet, Pentecoste et Natali.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An accidentia panis et vini maneant in Eucharistia sine subjecto? Hic S. Th. q. 1 art. 2. Scot. q. 2. Rich. et Gabr. q. 1. Brulef. Tarant. et Bonav. q. 3. Cajet. Cabezud, Suar. Vasq. Coninck, Præp. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 77, art. 1 et 2. Val. tom. 4, disp. 6, q. 3, p. 2 et 4, q. 5, p. 1. Tanner. tom. 4, disp. 5, q. 6. dub. 1. Gran. tom. 5, tr. 3, disp. 3. Mærat. tomo 3, tract. 4, disp. 27.

Quæst. II. An ea accidentia possint naturaliter agere? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonav. p. 1, art. 2, q. 2 et 3. Richard, art. 3, q. 1 et 2. Argent. q. 2, art. 4. Brulef. q. 5. Durand. q. 2. Gab. q. 1. Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 77, art. 3. Valent. tomo 4, disp. 6, q. 5, p. 2. Tannerus tomo 4, disp. 5, q. 6, dub. 2. Gran. tomo 5, contr. 6, tract. 7, disp. 2. Mærat. tomo 3, tract. 4, disp. 23.

Quæst. III. An possint aliquam mutationem subire? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonav. art. 2, q. 1. Rich. art. 4, q. 1. Argent. q. 2, art. 1. Gabr. q. 1. Dur. q. 2. Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Præp. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 4, p. q. 77, art. 4 et 5. Valent. tomo 4, disp. 6, q. 5, p. 3 et 4. Tanner.

tomo 4, disp. 5, q. 6, dub. 2. Gran. tom. 5, contr. 6, tract. 7, disp. 3. Mærat. tom. 3, tr. 4, disp. 28 et 29.

Quæst. IV. An in Eucharistia sit vera fractio et ea sit Christi, an accidentium tantum? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. p. 1, art. 3, q. 1 et 2. Rich. art. 2, q. 1. Argent. q. 2, art. 3. Brulef. q. 7 et 8. Gab. q. 1, dub. 4. Cajetan. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 77, art. 7. Val. tom. 4, disp. 6, q. 4, p. 3. Tann. tom. 4, disp. 5, q. 6, dub. 2. Granad. tom. 5, contr. 6, tract. 6, disp. ult. Mærat. tomo 3, tract. 4, disp. 30.

Quæst. V. Quam unionem habeant accidentia cum Christo, an intrinsecam an extrinsecam? De quo Valent. tomo 4, dis. 6, q. 3, p. 3. Tann. tomo 4, disp. 5, dub. 4. Suarez tomo 3, in 3, disp. 47, sect. 3. Alan. lib. 1, de Euchar. cap. 34 et seq. Vasq. tomo 3, in 3, p. disp. 181, cap. 3. Bellarminus lib. 3, cap. 18. Gran. tom. 5, contr. 6, tract. 3, disp. 7. Mærat. tomo 3, tract. 4, disp. 16.

Quæst. VI. An effectus hujus sacramenti sit prima gratia et remissio peccati mortalis? Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonav. p. 2, art. 1, q. 2. Rich. art. 5, q. 1. Brulef. q. 10. Alii relati dist. 9, q. 1.

Quæst. VII. An et quando hoc sacramentum operetur augmentum gratiæ? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. p. 2, art. 1, q. 3. Richard. art. 5, q. 2. Tarant. q. 13. Brulef.

q. 11. Cajet. Cabez. Suar. Vasq. Conin. Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 79, art. 4. Val. tomo 4, disp. 6, q. 7, p. 1. Tanner. tomo 4, disp. 5, q. 7, dub. 5 et 2. Henriq. lib. 2, c. 33. Sot. d. 9, q. 1 et dist. 11, q. 2, art. 1. Ruard. art. 15. Gran. tomo 5, contr. 9, tr. 9, disp. 2 et 7.

Quæst. VIII. An oblatio hujus sacramenti sit verum sacrificium? et in quo sacrificium consistat? Hic Bonav. 1, 2, in litt. dub. 1 et 2. Cajet. Cabez. Suar. Vasq. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii 3, p. q. 83, art. p. Val. tomo 4, disp. 6, q. 11, p. 1. Tanner. tomo 4, disp. 5, q. 9, dub. 1 et 2. Gran. tomo 1, contr. 6, tract. 14, disp. 1 et seq.

Quæst. IX. An et quæ frequentia hujus sacramenti liceat laicis? Hic S. Th. q. 3, art. 1. Bonav. art. 2, q. 2 et 3. Brulef. q. 14 et 15. Rich. art. 2, q. 3. Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 4, p. q. 80, art. 7, 10 et 11. Val. tomo 4, disp. 6, q. 8, p. 4. Tanner. tomo 4, disp. 5, q. 8, dub. 5. Granadus tomo 5, contr. 6, tract. 10, disp. 11.

Quæst. X. An sacramentum Eucharistiæ sit necessarium ad salutem? Hic S. Th. q. 3, art. 2. Bonaventura p. 2, art. 2, q. 1. Richard. art. 2, q. 2. Brulef. q. 13. Cajetan. Cabezud. Suárez, Vasquez, Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 73, art. 3. Val. tom. 4, disp. 6,

quæst. 1, p. 5. Tann. tom. 4, disp. 5, q. 1, dub. 4. Granad. tom. 5, contr. 6, tract. 1, disp. 7.

Quæst. XI. An sit ejus effectus sacramenti remissio venialium? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. p. 2, art. 1, q. 3. Rich. art. 5, q. 2. Tarant. q. 13. Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Præp. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 79, art. 4. Valent. tom. 4, disp. 6, q. 7, p. 1. Tanner. tom. 4, disp. 5, q. 7, dub. 1. Granad. t. 5, contr. 6, tr. 9, disp. 5.

DISTINCTIO XIII.

Si hæretici et excommunicati hoc sacramentum conficiant?

Prima conclusio : pravi sacerdotes conficiunt hoc sacramentum, si excommunicati et ab Ecclesia præcisi non sint. Primo : quia hoc sacramentum non conficitur merito et potestate sacerdotis ; sed verbo Creatoris et virtute Spiritus sancti, quæ adest etiam sacerdotibus pravis. Secundo : quia etiam baptismus et alia sacramenta fiunt

a ministris existentibus in peccato. Tertio : quia sic docent Ecclesiæ Patres. Aug. lib. de corp. Domini, *Intra catholicam Ecclesiam in mysterio corporis et sanguinis Domini, nihil a bono majus, nihil a malo minus perficitur sacerdote.* Item Greg. ut habetur 1, q. 1. *Multi sæcularium,* dicens : *Heu in quam magnum laqueum incidunt, qui divina et occulta mysteria plus ab aliis sanctificata fieri credant, et minus, si illorum fiat officio, quorum vita videtur ignobilis.* [Rursus Isidorus lib. 6. Etymol. cap. 19. *Quid melius corpore et sanguine Christi? Sive ergo per bonos, sive per malos ministros intra Ecclesiam dispensetur, sacramentum tamen est : quia Spiritus sanctus vivificat, nec bonorum dispensatorum meritis ampliatur, nec malorum attenuatur.*

2. Secunda conclusio. Ut hoc sacramentum conficiatur, duo requiruntur in conficiente, scilicet ordo et intentio conficiendi. Requiritur enim legitimus minister hujus sacramenti, nempe, sacerdos potestate ordinis institutus et intentio illud conficiendi. Si autem sacerdos hæreticus sit discredens veritati hujus sacramenti, potest illud conficere, dum intendat conficere, quod Ecclesia credit. Secus, si intendat sacramentum conficere, quod ipse credit. Nam quod ipse credit, verum sacramentum non est, atque adeo non potest intendere sacramentum verum. Aut jam credet veritati sacramenti.

3. Tertia conclusio : Excommunicati sacerdotes hoc sacramentum non conficiunt. Tum, quia Eucharistiæ sacrificium celebratur nomine Ecclesiæ, ideoque in ipsa oblatione non dicit sacerdos : *Offero,* sed *Offerimus.* At excommunicati, cum sint extra Ecclesiam, nec ejus partes habeantur, non gerunt personam Ecclesiæ. Tum, quia August. *supra docet,* hoc sacramentum confici perferente Angelo illud in conspectum Dei : juxta illud Missæ : *Omnipotens Deus, jube hoc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare tuum.* At oblationem factam a sacerdote ab Ecclesia diviso non perfert Angelus in conspectum Dei, qui eam acceptam habere non potest, juxta illud Malachiæ 2. *Maledicam benedictionibus vestris.* Nam, si benedictionibus se asserit maledicturum, quid erit de ipsa hostia oblata? Ergo illa non conficitur valida apud Deum ab excommunicato sacerdote. Unde colligitur, neque confici hoc sacramentum ab hæretico præciso ab Ecclesia et excommunicato. Si autem quæras, quid sit hæreticus? Hilarius *lib. de Trinit.* respondet esse eum qui cælestium verborum simplicitatem aliter interpretatur et intelligit, quam veritas postulat. Augustinus vero esse, qui gratia alicujus commodi, aut gloriæ temporalis falsas ac novas opiniones sectatur, scilicet pertinaciter contra institutionem Ecclesiæ.

4. Quarta conclusio : corpus

Christi a brutis animalibus vere non sumitur, nempe, a mure rodente species sacramenti : sacramenta enim bruta non sumunt. Quid autem brutumumat, aut manducet sumens species sacramentales, Deus novit, qui substituere potest substantiam, aut effectus quos voluerit.

liter ac physice sumant, et manducant hostiam consecratam ; tamen sacramentaliter non manducant, nec sumunt, cum in eorum sumptionem instituta non sit, nec in aliquem eis effectum communicandum deputata.

Annotationes.

QUÆSTIONES.

Tertia et quarta conclusio : communiter a theologis cum Parisiensibus improbantur. Et quidem ego fateor, ægre sustineri posse. Nisi tertiam sic interpretemur, ut neget hoc sacramentum confici a sacerdote excommunicato, non in ratione sacramenti, sed in ratione sacrificii ab Ecclesia oblati : hoc est, non esse oblationem et sacrificium Ecclesiæ, cum ejus minister non sit sacerdos excommunicatus, ut notant theologi explicantes excommunicationis effectus. Sacerdos enim conficit illud sacrificium, tum nomine Ecclesiæ, tum nomine Christi. At excommunicatus, quamvis nomine Christi possit illud offerre, tamen Ecclesiæ nomine, a qua præcisus est, offerre non potest. Quam mentem conjicio ex probationibus conclusionis, quæ huc tantum diriguntur. Quarta conclusio vero potest intelligi de sumptione et manducatione sacramentali, distincta a physica et naturali. Bruta enim, licet natura-

Quæst. I. An malus sacerdos conficiat valide sacramentum Eucharistiæ? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1. Sot. q. 1. Scot. q. 2. Richard. Dur. Tarant. et Gab. q. 1. Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q. 82, art. 1. Val. tom. 4, d. 6, q. 10, p. 1 et 5. Tann. tom. 4, d. 5, q. 9, dub. 3. Gran. tom. 5, contr. 6, tr. 14, d. 9.

Quæst. II. An sacrificium mali sacerdotis valeat minus quam boni? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 4. Sot. q. 1. Brulef. et Tarant. q. 4. Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Pesant. Sylv. Præpos. et alii cum S. Th. 3, p. qu. 82, art. 6. Val. tom. 4, d. 6, q. 10, p. 5. Tann. tom. 4, d. 5, qu. 9, dub. 3. Gran. tom. 5, contr. 9, tr. 12, d. 9.

Quæst. III. An hoc sacramentum operetur suum effectum, quandiu manet in stomacho? De quo relati d. præced. q. 7.

Quæst. IV. An intentio conficiendi sacramentum sit necessaria ad ejus valorem? De quo relati d. 6, q. 5.

Quæst. V. An prava intentio sacerdotis possit deturpare consecrationem? De quo relati d. 6, q. 6.

lorum. Quippe ad illud obtinendum non est peccatoribus aliud medium præter pœnitentiam. Porro pœnitentia dicitur a puniendo, qua quis punit in se peccata quæ commisit, præveniens suo dolore vindictam Judicis, et illam præcavens in futurum. Est autem duplex, scilicet exterior et interior. Exterior est sacramentum pœnitentiæ, de quo nunc instituitur sermo. Interior vero est virtus animi, qua, juxta Ambrosium, *mala præterita plangimus et plangenda iterum non committimus.* Juxta Gregor. vero, *qua anteacta peccatu deflemus et flenda non committimus.*

DISTINCTIO XIV.

De Pœnitentia.

Prima conclusio : Pœnitentia lapsis post baptismum necessaria ad salutem : tum, quia non est aliud remedium peccatorum, quæ post baptismum committantur : tum, quia Hieronymus *ad c. 3, Isaïæ* ait, pœnitentiam esse secundam tabulam post naufragium. Nam, sicut a naufragio peccati originalis solum eripimur per baptismum, qui est prima tabula salutis; sic a naufragio peccatorum personalium, in quæ labimur post baptismum, sola pœnitentia liberamur. Tum, quia Baptista Matth. 3, cœpit prædicationem a pœnitentia clamans : *Pœnitentiam agite: appropinquavit enim regnum cœ-*

2. Secunda conclusio : Potest esse vere pœnitentia in eo qui relabitur in peccata quorum semel pœnituit. Primo : quia, juxta Ambrosium lib. 2, de pœnitent. c. 10. *Hæc est vera pœnitentia, cessare a peccato.* At potest quis hodie cessare a peccato præterito, quamvis relabatur cras in alia peccata. Secundo : juxta Augustinum in *Enchirid.* c. 70. *Miserando Deus dolet commissa peccata, si non satisfactio congrua negligatur.* At hæc satisfactio congrua exhibetur per pœnitentiam. Ergo post remissum semel unum peccatum per veram pœnitentiam, possunt deinde alia committi, quæ per ejusdem satisfactionem deleantur. Tertio a priori : quia vere est pœnitens, qui commissa mala cum emendationis proposito plangit et odit : nam vera pœnitentia est internus dolor et odium peccatorum. At

post verum animi dolorem et peccatorum odium, emendationisque propositum, potest homo alio deinde tempore peccare : nam vera pœnitentia hodierna solum avertit animum a peccando eo tempore, in quo existit; non vero in alio, in quo non existit. Ergo vera pœnitentia præcedere potest; quamvis illam jam præteritam subsequantur peccata.

3. Opponunt quidam aliqua prolata Patrum. Isidori illud lib. 2, de summ. bon. c. 16, *Irrisor est, et non pœnitens, qui adhuc agit, quod pœnitet*. Item : *Inanis est pœnitentia, quam sequens culpa coinquinat*. Greg. lib. Syn. 48, *qui commissa plangit nec tamen deserit, pœnæ graviori se subjicit*. Ambros. lib. 2, de pœnit, c. 10. *Si vere pœnitentiam agerent, iterandam postea non putarent : quia sicut unum baptisma, ita est una pœnitentia*. Augustinus de vera et falsa pœnitentia, c. 8. *Pœnitentia est quædam dolentis vindicta, semper puniens in se, quod dolet commisisse*. Ad omnia respondetur. Primo : volunt Patres, non esse veram pœnitentiam, quæ non excludit effectum actualem de cætero peccandi, sed cum illo simul componitur. Secundo : pœnitentiam quam sequens peccatum mortificat, non esse veram quoad effectum obtinendi salutem æternam, si homo cum sequenti peccato decedat; vel quoad effectum mundandi, et arcendi animam a peccato futuro, quod simul cum præterito detestatur,

qualiter vera et perfecta est pœnitentia semper immaculata perseverans; quamvis vera sit quoad sufficientiam salutis æternæ, et quoad effectum emendationis futuræ. Itaque discrimen est inter pœnitentiam quam subsequitur peccatum, et eam quam nullum peccatum sequitur : nam illa mortificatur peccato sequenti; ista vero semper viva et efficax perseverat. Mortificari vero dicitur : quia peccato impeditur accipere mercedem quam meruerat; quin tamen omnino extinguatur, cum præterita pœnitentia, et cætera opera bona elicita in gratia, ablato per sequentem pœnitentiam peccato, illico reviviscant, et effectum salutis sortiantur. Aut tertio volunt, eam pœnitentiam sequenti peccato inanem, effectum vacuum reddi; quia aut peccata præterita redeunt, ut aliqui volunt, aut circumstantia ingratitude sequenti peccato annexa sic aggravat malitiam peccantis, ac si ea redirent. De quo uberius dist. 22.

4. Tertia conclusio : Pœnitentia iterari potest cum fructu remissionis peccatorum. Ubi observa, in Ecclesia duplicem fuisse pœnitentiam. Alia erat sollemnis et publica quæ juxta Ambrosium lib. 2, de pœnitentia, c. 11, *pro gravioribus et manifestis quibusdam delictis imponebatur facienda extra Ecclesiam in manifesto, in cinere et cilicio*. Alia sacramentalis et secreta, quæ in foro secreto sacramenti, aut interno cordis fieri so-

let. Prior pœnitentia non consueverat iterari, ne frequenti usu contemneretur et vilesceret, ut testatur Ambrosius *sup.* Augustinus *epist.* 54, ad Macedon. et Origenes *hom.* 15, ad 25. *Levit.* de qua pœnitentia dixit Ambrosius *sup.* *Sicut unum baptisma, ita est una pœnitentia.* Posterior vero nunc asseritur iterari cum fructu salutis contra quosdam hæreticos, qui pœnitentiam semel tantum salubrem esse profitebantur, ne spes veniæ fideles incitaret ad peccandum.

5. Quos primo redarguit Augustinus libro de vera et falsa pœnitentia, c. 3. *Dicunt Dominum incitatore mali, si semper peccantibus subvenit, et ei peccata placere, quibus semper præsto est gratia. Errant autem. Constat enim multum ei peccata displicere, qui semper præsto est ea destruere.* Item *epist.* 45, ad Macedon. *In tantum hominum iniquitas aliquando progreditur, ut etiam post peractam pœnitentiam et reconciliationem, vel similia, vel graviora committant. Et tamen Deus facit super tales oriri solem suum; nec minus tribuit, quam antea tribuerat largissima munera vitæ atque salutis.* Secundo: Chrysost. *hom.* 20, in c. 10. ad Heb. *Quidam exsurgunt pœnitentiam auferentes, quasi per pœnitentiam non valeat peccator post lapsum resurgere secundo et tertio, et deinceps.* Rationemque reddit *hom. de reparatione lapsi,* habetur de pœn. dist. 3. *Talis*

mihi, credo, talis est erga homines pietas Dei: nunquam spernit pœnitentiam, si ei sincere et simpliciter offeratur, etiamsi ad summum quis perveniet malorum. Tertio: ratione Augustini arguitur: quia impium est et sacrilegum credere nihil prodesse ad vitam post primam pœnitentiam peccanti, si blandimenta voluptatum contempserit, si se pœnitendo acerbius quam prius excruciauerit, si uberius fleverit, si pauperes largius aluerit, si caritate ardentius flagrauerit; eoque præberetur occasio, ut eis omnibus prætermisiss laxaret habenas peccandi et libere suavitate hujus vitæ frueretur. Quarto: duobus exemplis, primum est Davidis, cui Dominus post remissum peccatum adulterii condonavit peccatum superbiæ enumeratione populi commissum: secundum, filiorum Israel, quibus Deus propter orationem Moysis indulisit idolatriam, quamvis alia prius peccata indulisisset.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An virtus pœnitentiæ sit specialis? et quod sit objectum formale? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, qu. 2. Gabr. qu. 1. Richard. Tarant. et Brulef. q. 2. Cajet. Cabezud. Suar. Vasq. Coninck, Præpos. Sylv. Pesant et alii cum

S. Thom. 3, p. q. 85, art. 2. Val. tom. 4, d. 7, q. 2. p. 1. Tann. tom. 4, d. 6, q. 2, dub. 1 et 2. Granad. tom. 5, contr. 7, tract. 2, d. 1 et 3.

Quæst. II. An primus actus pœnitentiæ sit affectus prosecutionis, aut odii? et quis ille sit, an absolutus, an conditionatus? Hic Bonav. p. 1, dub. 4 et p. 2, dub. 7, in litt. et p. 1, art. 2, q. 1. Gab. q. 2. Sot. qu. 2, art. 1. Val. tom. 4, d. 7, qu. 2, p. 1. Tann. tom. 4, d. 6, q. 2, dub. 3. Med. cod. de pœnit. tr. 1, qu. 1. Gran. tom. 5, contr. 8, tr. 2, d. 4 et 7. Suar. tom. 4, in 3, p. d. 3, tr. 1, q. 1.

Quæst. III. An contritio imperata per pœnitentiam deleat peccatum, tanquam dispositio, an tanquam forma? Hic Bonav. p. 2, q. 3. Scot. quæst. 1. S. Thom. q. 2, art. 1. Richard. art. 7, q. 1. Gabr. q. 1. Tarant. q. 17. Alii relati lib. 1, dist. 17, q. 5.

Quæst. IV. Quinam sint pœnitentiæ capaces? Hic Gabr. q. 1. Cajet. Cabezud. Suar. Vasquez. Torres, Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3 p. q. 85, art. 4. Val. tom. 4, disp. 7, q. 15, p. 1. Tann. tom. 4, d. 6, q. 2, dub. 4. Gran. tom. 5, contr. 7, tr. 13, d. 1 et seq.

Quæst. V. An sacramentum pœnitentiæ sit necessarium ad salutem? Hic Bonav. p. 1, dub. 1, in litt. Gabr. q. 2. S. Thom. qu. 2, art. 5. Cajet. Cabez. Suar. Vasq. Torres, Coninck, Præpo. Pesant, Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. q.

84, art. 5. Val. tom. 4, d. 7, q. 1, p. 6 et q. 9, p. 2. Tann. tom. 4, d. 6, q. 1, dub. 3. Granad. tom. 5, contr. 8, art. 1, disp. 7.

Quæst. VI. An merita peccato interrupta redeant cum pristina gratia quoad omnes gradus, per pœnitentiam et justificationem sequentem? Hic S. Th. q. 2. Bonav. p. 2, art. 2. Scot. q. 1. Durand. qu. 2. Gabr. q. 3. Richar. art. 8. Tarant. q. 18.

DISTINCTIO XV.

Quod pluribus irretitus peccatis non potest pœnitere de uno vere, nisi de omnibus pœniteat.

Conclusio est : Non potest esse pœnitentia efficax ad remissionem unius peccati, quin ad omnium, quorum pœnitens reus est. Probat Augustinus ex professo lib. de vera et falsa pœnitentia, cap. 9. Primo : ex illo Joan. 7. *Deus totum hominem sanavit in sabbato, scilicet, quia et corpus ab omni infirmitate et animam ab omni con-*

tagione liberavit, indicans pœnitentem oportere simul dolore de omni crimine. Confirmat exemplis: nam Dominus simul mutum et surdum liberavit, per hoc docens nos, nunquam, nisi de omnibus sanari. Item, habenti septem dæmonia, si vellet peccata ex parte reservari, manente uno proficere poterat sex expulsis; expulit autem septem, ut omnia crimina simul ejicienda doceret. Rursus legiones dæmonum ab alio ejiciens nullum reliquit de omnibus, ostendens, quod etsi peccata sint mille, oportet de omnibus pœnitere. Secundo, ratione: quia omnis remissio peccati sit per gratiam et amicitiam Dei. At per gratiam et amicitiam Dei non potest remitti unum peccatum sine alio. Scio enim Dominum inimicum esse omni criminoso. Quomodo ergo, qui crimen servat de alio recipiet veniam? sine amore Dei consequeretur veniam sine quo nemo unquam invenit gratiam. Tertio: ex Innocentio II de pœnit. dist. 5. cap. Fratres nostros, docente, falsam pœnitentiam esse cum spreitis pluribus, de uno solo pœnitentia agitur; vel cum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio. Quæ conclusio ex solutione argumentorum adversæ partis magis constabit.

2. Ergo contraria sententia sic arguit: Potest quis cum vero dolore animi confiteri unum peccatum et satisfactionem pro eo impositam explere, dissimulatis aliis, quorum reus est. At hoc peccatum

remittitur a Deo per pœnitentiam absque aliis. Nam Nahum 1. *Non judicabit bis in idipsum*; judicaret autem bis, si per eam pœnitentiam et satisfactionem non esset dimissum. Confirmatur ex Hieronymo, qui explicans eum locum ait, *Deum genus humanum diluvio, Sodomitas igne, Ægyptios mari et Israelitas in eremo perdidisse, ne in æternum puniret: quia non judicabit bis Deus in idipsum. Secundo: Gregorius homilia 10, super Ezechiel. docet, Dominum plueri super unam civitatem et non super aliam. Quia sunt quidam, qui cum quædam vitia recensent, in aliis graviter perdurant. Tertio: Ambrosius serm. 48, sup. Psalmo 118. Et si fides desit, pœna satisfacit et relevat. Quarto: quia satisfactio imposita pro uno peccato et a pœnitente expleta non potest iterari. Ergo peccatum illud dimissum est. Nam, si dimissum non esset, subjiceretur alteri satisfactionis et pœnitentiæ. Quod videtur rationi dissonum.*

3. Ad primum respondetur: Deus non judicat bis peccatum, quando peccatum emendatur et remittitur. At unum peccatum non remittitur sine alio. Neque obest, in vita puniuri peccatorem pro illo: quia peccata quæ supplicio æterno castigantur, interdum etiam castigantur temporali. Nam ut Augustinus docet in eum locum Nahum, flagella Dei multis de causis contingunt. Primo: ad augmentum meriti, ut Job. Secundo: ad custodiam virtutum et hu-

miliationem justorum, ut Paulo. Tertio : ad correctionem peccatorum, ut Mariæ lepra. Quarto : ad gloriam Dei, ut cæconato. Quinto : ad inchoationem pœnæ debitæ pro peccato, ut Herodi. Sic igitur potest in hac vita temporalis pœna castigare peccatum et initiare æternum, qua in alia puniendum est. Ad confirmationem : Hieronymus solum vult, Deum suppliciis temporalibus punire peccatores : ut omnium suorum peccatorum pœnitentiam agant et pœnas æternas evitent, ut ibidem docet de fidei deprehensio in adulterio, cui decolatio non est pœna sufficiens ad illam devitandam, nisi pœnitentia pro omnibus peccatis compenset. Ad secundum : Gregorius tantum docet, Deum peccatoribus auxilia efficacia gratiæ largiri ad emendationem unius vitii, quin emendationem alterius ; quibus solum caventur peccata et supplicia pro illis futura ; non vero remittuntur præterita. Ad tertium : Ambrosius per fidem intelligit conscientiam : quia deficiente scientia peccati potest pœnitentia pro illo satisfacere, sed non absque satisfactione omnium. Ad quartum : Satisfactio unius tantum peccati et non aliorum, non est condigna, sufficiens ad ejus remissionem, atque adeo postea simul cum aliis tale peccatum satisfactione compensandum est. Quod docere videtur Augustinus *de eccles. dog. c. 45* et in *Enchir. a c. 72*, dicens, non esse satisfactionem sufficientem, quæ

non excipit omnino peccata ; atque adeo eum qui eleemosynas frequentat, non impetrare veniam peccatorum, nisi sibi ipsi misericors sit, delens ab anima peccatum per odium ipsius et dilectionem Dei quæ est eleemosyna, per quam Luc. 11, *omnia munda sunt nobis*. Ubi obiter explicat varia eleemosynarum genera, quæ non sufficient mundare animam sine illa, qua quis sibi misericors est, quam ait, esse pœnitentiam generalem, omnium peccatorum mundatricem.

4. Unde colligitur, pœnitentiam et satisfactionem exhibitam a peccatore pro uno tantum peccato non prodesse ad vitam æternam, etiamsi postea adveniat pœnitentia et satisfactio aliorum. Quia illa pœnitentia hominem relinquit in peccato, atque adeo non mortificata, sed mortua est juxta Apostolum Hebr. 6, *Jacentes fundamentum ab operibus mortuis*. At opera mortua non reviviscunt per sequentem pœnitentiam, sed tantum mortificata. Confirmatur ; quia, ut opus ferat fructum vitæ æternæ, debet seminari in terra bona. At, dum anima est in peccato, opus bonum non seminatur in terra bona.

5. Oppositum sentiunt alii. Tum, quia Augustinus lib. de vera et falsa pœnitentia, cap. 14, ait : *Pium est credere, ut cum gratia Christi in homine destruxerit mala priora, etiam remuneret bona*. Tum, quia ait Hieronymus com-

mentar. Aggæi 1. *Si quando videris, inter multa peccata quemquam facere aliqua justa opera, non est tam injustus Deus, ut propter multa mala obliviscatur paucorum bonorum; sed faciet ea metere et in horrea congregare, quæ bona in terra seminavit.* Respondetur primo: Hi Patres loquuntur operibus elicitis in statu gratiæ et deinde mortificatis per peccatum, quæ per sequentem pœnitentiam et justificationem reviviscunt cum fructu vitæ æternæ. Secundo: disserunt de operibus elicitis in statu peccati propter quæ Deus largitur remunerationem temporalem et minuit pœnas graviores æternas, quibus alias erat castigandus peccator; ut docet Augustinus *lib. de pœnitentia c. 26*, de illo schismatico, qui propter fidem unius articuli sustinet pœnas martyrii. Quod etiam dicendum est de operibus elicitis in statu gratiæ ab eo qui postea decedit in peccato: quia ea opera, licet non ferant fructum vitæ æternæ, ut dicitur *Ezechiel 33*, et exponitur a Gregor. *lib. 2, hom. 11, sup. Ezechiel*, tamen prosunt ad minuendas pœnas quas reprobis alias non incumbens bonis operibus, sed malis sustineret.

6. Colligitur secundo, eam pœnitentiam et satisfactionem, quæ ita detestatur omnia peccata præterita, ut non detestetur etiam omnia futura, non sufficere ad remissionem peccati. Ideo enim ait Hieron. ad illud Matthæi 27. *Quid ad nos?* non profuisse Judæ suam

pœnitentiam, quia proditorem Christi sic detestatus est, ut adderet proprii homicidii culpam. Item, qui rem alienam injuste abstulit, quam restituere potest, non consequitur veniam peccati, quamvis illius pœniteat, nisi efficaciter ejus restitutionem decernat. Secus vero est, si damnum rei ablatae reparare non valet, ut si oculum fratri demat: tunc enim potest pœnitentia absque restitutione prodesse; quia sufficit affectus restitutionis, ubi restitutio impossibilis est; ad impossibile enim nemo tenetur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An possit remitti unum peccatum mortale sine alio ex natura rei? Hic Bonaventura p. 1, art. 1, quæst. 2. S. Thomas quæst. 1, art. 3. Richardus et Tarant. quæst. 6. Sotus quæst. 1, art. 4. Cajet. Cabezud. Suar. Vasquez, Torres, Coninck, Præposit. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 86, art. 3. Item Cajet. Medina, Zumel, Lorca, Cur. Vasq. Pesant. Conrad. et alii cum S. Thoma 1, 2, q. 113. Valentia tom. 4, disp. 7, q. 3, p. 3. Tannerus tom. 4, disp. 6, q. 3, dub. 1. Granadus tom. 5, contr. 7, tr. 3, disp. 4 et 7.

Quæst. II. An possit remitti unum peccatum sine alio divini-

tus? Interpretes Magistri et alii relati quæst. præced.

Quæst. III. An possit homo justificari sine dono inhærenti? Hic Bonav. p. 1, art. 1, q. 3. Richard. q. 7. Brulef. q. 3. Tarant. q. 8. Marsil. q. 11, art. 2. Gabriel. q. 1. Alii relati lib. 1, dist. 16, q. 6.

Quæst. IV. An solus actus caritatis sit æqualis compensatio pro peccato, an forma justificans? Hic Bonav. p. 1, art. 1, q. 1. Tarrant. et Brulef. q. 1. Alii relati lib. 1, dist. 17, q. 5.

Quæst. V. An gravitas peccati sit infinita, ut nequeat homo satisfacere pro illa? Hic Bonaventura, Tarant. et Brulef. q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 42, q. 7.

Quæst. VI. An satisfactio fieri debeat per opera pœnalia? Hic S. Thom. quæst. 4, art. 4. Bonaven. p. 2, art. 1, quæst. 3. Tarant. q. 7. Brulef. quæst. 9. Rich. quæst. 3. Valentia tom. 4, disp. 7, quæst. 14, p. 3. Tannerus tom. 4, disp. 6, quæst. 8, dub. 2. Bellarmin. lib. 4, de pœnitent, c. 4. Suarez tom. 4 in 3, part. disp. 37, sect. 6. Sotus dist. 19, quæst. 2, art. 1. Ledesma quæst. 14, art. 2, disp. 2. Vasquez in 3 p. quæst. 94, art. 1, disp. 5. Henriquez lit. 5, cap. 19, tom. 5, contr. 7, tr. 12, disp. 1.

DISTINCTIO XVI.

De tribus quæ in Pœnitentia consideranda sunt.

Prima conclusio : Ad perfectam pœnitentiam tria requiruntur, contritio cordis, confessio oris et satisfactio operis. Primo : quia sic docent sacræ litteræ. Contritio commendatur Joel 2, *Scindite corda vestra*. Confessio Prov. 18. *Justus in principio accusator est sui*, et Jacob. 5. *Confitemini alterutrum peccata vestra*. Satisfactio vero Matth. et Luc. 3, *Facite dignos fructus pœnitentiæ*. Secundo : sic testatur Chrysostomus serm. 29, de pœnit. *In corde contritio, in ore confessio, in opere tota humilitas, hæc est fructifera pœnitentia*. Tercio : perfecta pœnitentia debet providere tribus malis, seu moribus animæ, quarum prima contingit in corde, cum pravæ suggestioni consentimus, secunda, in ore, cum consensus extra profertur officio et diligentia verborum; tertia in opere, cum tandem executioni mandatur. Quæ genera mortis præfigurant tres mortui, quos Dominus suscitavit, alium in domo, alium extra domum, alium jam foetidum

in sepulcro. At huic triplici mortis generi occurritur contritione, confessione et satisfactione. Ergo hæc tria spectant ad veram pœnitentiam. Hæc ratio sumitur ex Aug. *lib. 1, de serm. in monte, cap. 23.*

2. Secunda conclusio : Ad veram pœnitentiam plura juxta quantitatem et qualitatem criminum consideranda sunt. Sic Aug. *de vera et falsa pœnit. a cap 14.* Nam primo ad veram contritionem cordis cogitare quis debet qualitatem criminis juxta circumstantias loci, temporis, durationis personæ et alias : an, scilicet loco sacro, an tempore sacrificio Missæ et orationi deputato, an diuturna perseverantia, an sacris Ordinibus decoratus, an plena advertentia absque impetu passionis turbatus commiserit, ut non solum de crimine, sed de circumstantiis aggravantibus malitiam doleat. Secundo : confessio debet esse integra, ut uni sacerdoti omnia et non alia uni et alia alteri peccata manifestet. Tertio : ut satisfactio sit condigna et fructus dignos pœnitentiæ edat, paratus accedat ad agendam pœnitentiam, quæ sibi a sacerdote fuerit injuncta : tum ad perficiendum pro vita animæ, quæ pro vita corporis perficeret : tum ad restituendum injuste ablatum : tum ad deponendum odium cum fratre : tum ad deserendum officia et negotia quæ animo laquei sunt et occasio peccandi. Aliter enim pœnitentia falsa est, ut docet Gregorius 7, *de pœnitent. dist. 5, cap. Falsas.*

3. Tertia conclusio : Triplex est pœnitentia, juxta triplicem statum pœnitentis : prima, in statu peccati originalis commissorum ante baptismum : secunda, in statu peccati mortalis post baptismum : tertia peccatorum venialium in statu justitiæ. Sic Augustinus *homil. de utilit. Pœnit. cap. 3 et 4, lib. de medicina Pœnit. c. 2, epist. 108, ad Seleucium.* De pœnitentia ante baptismum est illud Petri Actor. 2. *Agit pœnit. et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini.* Quod de solis adultis, qui peccati personalis capaces sunt et libero utuntur arbitrio, non de parvulis accipiendum est. De pœnitentia mortalium post baptismum sunt omnia quæ hucusque dicta sunt, et materia illius continetur in præceptis decalogi. De pœnitentia venialium in statu justitiæ est illud quod oratione dominica etiam sancti quotidie deprecantur : *Dimitte nobis debita nostra.* Venialia enim etiam justis facile irrepunt, et pœnitentia deleri debent, cum interdum animam opprimant et in naufragium per graviora ferant, ac aliqua grandia peccata. Parum enim interest, an naufragium animæ impulsu gravium peccatorum, an levium inceptum et factum sit. Ideo ad levium peccatorum satisfactionem et pœnitentiam adhibenda est oratio quotidiana, pectoris tussio, jejunium, eleemosyna et alia quæ pro gravioribus adhibentur : quam et hæc comitari debeat aliqua interior cordis contritio et in-

terdum etiam oris confessio, ut opportune et efficaciter eis medeamur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quænam sint partes sacramenti Pœnitentiæ? Hic Bonav. in lit. dub. 1. S. Th. q. 1, art. 1. Gabr. et Durand. q. 1. Cajet. Cabez. Suar. Vasq. Torres, Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii 3, p. q. 84, art. 1, 2 et 3 et q. 90, art. 1 et 2. Val. tom. 4, disp. 7, q. 7, p. 1. Tann. tom. 4, d. 6, q. 1, dub. 2. Granad. tom. 5, contr. 7, tr. 4, disp. 5 et tract. 7.

Quæst. II. An dolor de peccatis exigit intentionem? Hic Bonav. p. 1, art. 4, q. 1 et 2. Tarant. q. 10 et 14. Brulef. q. 7 et 8. Gabr. q. 1. Val. tom. 3, disp. 7, q. 8, p. 5. Sot. dist. 17, q. 2, art. 4. Car. Relect. de pœnit. p. 3, q. 5. Med. tr. 1, q. 5. Tann. tom. 4, disp. 6, quæst. 6, dub. 2. Veg. lib. 13, c. 24. Suar. tom. 4, in 3, p. d. 4, sect. 4. Gran. tom. 5, contr. 7, tr. 2, disp. 7, sect. 3.

Quæst. III. An exigit durationem? Hic Bonav. p. 1, art. 3, q. 1. Brulef. q. 5. Tarant. q. 13. Sot. q. 2, art. 4. Suar. tom. 4, in 3, p. disp. 4, sect. 5. Val. tom. 4, disp. 7, q. 8, p. 1 et 2. Vega, lib. 13, in Trid. c. 23. Tan. tom. 2, disp. 6, q. 6, dub. 5 et tom. 4, disp. 6, q. 6, dub. 2. Med. tr. 1, de pœnit. q. 5.

Gran. tom. 5, contr. 7, tr. 2, disp. 7, sect. 3.

Quæst. IV. An peccatum veniale possit remitti sine prævio dolore? Hic S. Thom. quæst. 2, art. 2. Bonav. p. 2, art. 3, q. 2. Argent. quæst. 1, art. 4. Tarant. quæst. 16. Gab. quæst. 1. Cajet. Cabez. Suar. Vasquæz, Torres, Coninck, Præp. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 87, art. 1. Valent. tom. 4, disp. 7, q. 4, p. 1. Tann. tom. 4, disp. 6, quæst. 4, dub. 1. Granad. tom. 5, contr. 7, tr. 4, disp. 2 et 3.

Quæst. V. An possit remitti sine infusione novæ gratiæ justificantis? Hic S. Thomas quæst. 2, art. 2. Gab. quæst. 5. Durand. quæst. 2. Cajetan. Cabezud. Suar. Vasquez, Torres, Coninck, Pesant. Præpos. Sylv. et alii 3, p. q. 87, art. 2. Valent. tom. 4, disp. 7, q. 4, p. 2. Tann. tom. 4, disp. 6, q. 4, dub. 3. Granad. t. 5, cont. 7, tr. 4, disp. 5.

Quæst. VI. An circumstantiæ aggravantes malitiam intra eandem speciem sint necessario confitendæ? Hic S. Thomas q. 3, art. 2. Durand. 2, quæst. 4. Richard. art. 3, q. 5. Albert. art. 24. Paludan. q. 3, art. 3. Carthus. q. 2. Val. tom. 4, disp. 7, q. 11, p. 1. Vasq. et Torres 3, p. quæst. 91, dubio 2. Sot. dist. 18, q. 2, art. 4. Ledesma 2, p. 4, quæst. 8, art. 4, dub. 5. Suarez tom. 4, in 3, p. disp. 22, sect. 3. Henriq. lib. 5, cap. 7. Tannerus, tom. 4, disp. 6, q. 7, dub. 3. Gran. tom. 5, contr. 7, tr. 9, disp. 9.

DISTINCTIO XVII.

Tria proponuntur quærenda : primum, an sine confessione dimittatur peccatum? etc.

Quæritur primo : An confessio et satisfactio exterior necessaria sit ad remissionem peccati, aut sola contritione cordis ante confessionem et satisfactionem remittatur peccatum? Prima sententia docet non esse necessariam confessionem et satisfactionem externam. Primo : ex illo Psalm. 31, *Dixi : Confitebor adversum me iniquitatem meam Domino et tu remisisti, etc.* Ubi Propheta docet, remissum sibi peccatum; solum quia dixit, hoc est, interprete Cassiodoro, deliberavit, confiteri. Quod expendens Cassiodorus : *Magna*, ait, *pietas Dei, quod ad solam promissionem peccatum dimiserit.* Item Augustinus : *Nondum pronuntiat : promittit se pronuntiaturum, et Deus dimittit.* Ergo non requiritur confessio exhibita, sed promissa. Secundo : ex illo Psalm. 50. *Sacrificium Deo, spiritus contritus : cor contritum et humilatum, Deus, non despicies.* Igitur sufficit ad placandum Deum con-

tritio cordis. Tertio : ex illo Ezechiel. 18. *Quacumque hora peccator conversus fuerit et ingemuerit, vita vivet et non morietur.* Ubi non dicitur, confessus fuerit; sed, *conversus ingemuerit* : quia sola conversio interior, ore tacente, veniam consequitur. Quarto : quia leprosi illi quibus *Luc. 7*, Dominus præcepit, ut ostenderent se sacerdotibus, in itinere, antequam ad sacerdotes accederent mundati sunt : scilicet, quia priusquam sacerdoti confiteamur peccata, a lepra peccati mundamur. Denique, quia Lazarus *Joann. 11*, non prius eductus est de monumento, et post a Domino suscitatus : sed intus suscitatus prodiit foras vivus, ut ostenderetur suscitationem animæ præcedere confessionem, docente Augustin. *serm. 8, de verbis Domini.*

2. Secunda sententia tuetur, necessariam esse confessionem et satisfactionem externam. Confessio docetur necessaria Isaïæ 43. *Dic tu iniquitates tuas, ut justificeris.* Quod expendens Ambros. *lib. de Paradiso, cap. 14*, ait : *Non potest quisquam justificari a peccato, nisi peccatum ipsum antea fuerit confessus.* Item Chrysostomus de pœnitentia, dist. 1. *Non potest quisquam gratiam Dei accipere, nisi purgatus fuerit ab omni peccato per Pœnitentiæ confessionem.* Rursus, Augustinus *lib. 80, homil. tom. 49*, idem probat : quia alias frustra essent datæ Ecclesiæ claves solvendi, atque ligandi, si posset dimitti peccatum absque iudicio externo

pœnitentiæ. Satisfactio docetur necessaria ab Augustino lib. de continentia, cap. 6. *Nullus debitæ gravioris pœnæ accepit veniam, nisi qualemcumque, etsi longe minorem quam debeat, solverit pœnam.* Item Hieronymus de Pœnit. dist. 1, cap. Qui Sanctus, dicens : *qui peccator est, plangat delicta et dormiat in sacro, ut præterita delicias, per quas Deum offenderat, vitæ austeritate compenset.* Ergo doctrina Patrum est, tum confessionem, tum satisfactionem externam esse necessariam ad remissionem peccati.

3. In hac quæstione conclusio est confessionem et satisfactionem non esse necessariam in re; sed in re, aut in voto constitutionis internæ. Prior pars ostenditur argumentis primæ sententiæ. Posterior vero argumentis secundæ. Item, quia confessio exterior præcepta est. Ergo in contritione justificante debet adesse votum confessionis. Atque adeo, ubi adsit copia confessoris et potestas confitendi, non potest obtineri justificatio sine ipsa confessione. Observandum tamen est primo, compunctionem et contritionem cordis, per quam remittitur peccatum, esse supernaturalem et non sufficere naturalem. Nam, ut ait August. enarratione ad Psalm. 50. *Jam donum Spiritus sancti habet, qui confitetur et pœnitet : quia non potest esse confessio peccati et compunctio in homine ex seipso.* Ergo necessaria est contritio elicitæ auxilio gratiæ. Observandum secundo, non frustra sub-

jici confessioni peccatum, quod per solum votum dimissum est : tum, quia ea confessio prodest ad satisfactionem temporalem pœnæ, cujus reus est post remissionem culpæ : tum, quia a sacerdote adhibetur medicina morbo opportuna : tum, quia pœnitens eo humilior et correctior existit.

4. Quæritur secundo : An confessio oris necessaria ad justificationem faciendam sit sacerdoti, an fieri sufficiat soli Deo? Sunt enim, qui soli Deo factam sufficere arbitrantur. Primo : quia *Psal. 31*, ait Propheta : *Dixi : Confitebor Domino et tu remisisti, etc.* Ubi non novit Propheta confessionem faciendam sacerdoti, sed Deo : et tamen ait, remissum sibi peccatum. Secundo : quia Petrus *Lucæ 10*, solis lacrymis absque confessione sacerdotis delevit culpam. Quod expendens Ambrosius lib. 10, super *Lucam*, ad c. 22, ait : *Lavant lacrymæ delictum, quod voce pudor est confiteri, et veniæ fletus consulit et verecundiæ.* Item Chrysost. hom. 31, ad c. 12. *Hebr. Non dico tibi, ut te prodas in publicum, neque apud alios accuses : sed revela Deo viam tuam. Ante Deum ergo confitere peccata, non lingua, sed conscientiæ tuæ memoria : et tunc demum sperate misericordiam posse consequi.* Eadem habet homilia 2, in *Psal. 50. Si confunderis alicui dicere peccata, dicito Deo qui curat ea.* Demum Prosp. lib. 2, de vita contemplativa, c. 7. *Si ipsi sui iudices peccatores fiant, et sic in se*

voluntariam pœnam severissimæ animadversionis exerceant, temporalibus pœnis mutabunt æterna supplicia. Et inferius : Facilius Deum placabunt illi qui aut propriis confessionibus crimen produnt, aut nescientibus aliis ipsi in se voluntariæ excommunicationis ferunt sententiam. Ergo, quamvis aliis tegantur peccata, poterunt remitti detecta soli Deo.

5. Rectius tamen alii tuentur, confessionem faciendam sacerdoti et non soli Deo. Primo: ex illo Jacobi 5. *Confitemini alterutrum peccata vestra. Ubi præscribitur confessio facta homini. Secundo: ex Augustino homilia 50, de utilitate pœnit. c. 11. Judicet seipsum homo voluntarie, dum potest; et veniat ad Antistites, per quos illi claves ministrantur Ecclesiæ. Item, libro de vera et falsa pœnitentia, c. 10. Quem pœnitet, omnino pœniteat, et repræsentet vitam suam Deo per sacerdotem, præveniat iudicium Dei per confessionem. Quod ea ratione confirmat: Quia præcepit Dominus mundandis, ut ostenderent ora sacerdotibus, docens, corporali præsentia confitenda peccata, non per scripta, aut per nuntium manifestanda. Tertio: ex Leone Papa in ep. ad Inquis. Multiplex misericordia Dei, ita lapsibus subvenit humanis, ut non modo per baptismum, sed etiam per pœnitentiam spes vitæ reparetur; sic divinæ voluntatis præsidiiis ordinatis, ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus sacerdotum nequeat obtineri.*

6. Ad argumenta primæ sententiæ unica solutione respondetur: Confessio exterior sacerdoti facienda necessaria est post promulgationem Evangelii; eaque solum auricularis et secreta; non solemnis et publica, quæ olim fidelibus solita erat. Ideo Propheta et Petrus consecuti sunt veniam peccatorum solâ confessione facta Deo: quia tunc non erat institutum sacramentum confessionis. Ambrosius vero, Chrysostomus et Prosper differunt de confessione solemnî, et publica coram multis in Ecclesia facta, quæ plane necessaria non est. Quod expressit Chrysostomus dicens: *Non tibi dico ut te prodas in publicum.*

7. Quæritur tertia: An confessio facta homini laico sufficiat ad remissionem peccati? Respondetur: Confessio, dum potest, sacerdoti facienda est: eo autem deficiente, prodest ad justificationem facere socio, quamvis laico. Prior pars probatur: tum, quia solis sacerdotibus commissa est a Deo, *Matthæi* 16, potestas ligandi, atque solvendi: tum, quia leprosi jussi sunt coram sacerdotibus stare: tum, quia id probant testimonia adducta pro superiori sententia. Posterior pars probatur: tum, quia votum confessionis sacramentalis sufficit ad justificationem: deficiente autem sacerdote hoc votum satis exprimitur confessione facta laico: tum, quia leprosi quærentes sacerdotes, dum irent et aliis occurrerent, in via mundati sunt. Utamur

quæ partem confirmat Augustinus de vera et falsa pœnitentia, cap. 10. *Qui vult confiteri peccata, ut inveniat gratiam quærat sacerdotem, qui sciat ligare et solvere. Tanta vero est vis confessionis, ut si desit sacerdos, confiteatur proximo: fit enim dignus veniam sacerdotis desiderio, qui confitetur socio.* Beda vero ad illud Jacobi 5. *Confitemini alterutrum,* doctrinam explicat, ut ad veniam mortalium quærendus sit sacerdos: quia sola mortalia sunt materia necessaria confessionis sacramentalis; ad venialium vero sufficiat humilis confessio cum socio et proximo facta; quia non sunt venialia materia confessionis necessaria. Cæterum, quia sunt materia sufficiens et confessio sacramentalis est efficacissimum omnium remedium, etiam ad remissionem venialium; ideo etiam venialia, dum adest copia confessoris, iudicio ipsius subjienda sunt.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An confessio sacramentalis sit necessaria ad salutem? Hic S. Thom. q. 3, art. 1. Dur. q. 9. Alii relati dist. 14, q. 4.

Quæst. II. An sit præceptum divinum confessionis et quando obliget? Hic S. Thom. q. 3, art. 1. Durand. q. 8. Bonavent. p. 2,

art. 1, q. 3. Tarant. q. 21. Gabr. q. 1. Valentia tom. 4, disput. 7, q. 9, p. 2. Tannerus p. 2, tom. 4, disp. 6, p. 7, dub. 1 et 3. Sot. dist. 18, q. 1, art. 1. Suarez tom. 4, in 3, part. disp. 16 et 35. Vasq. et Torres 3, p. q. 90, art. 1. Bellarminus lib. 2, de Pœnitentia, cap. 6 et seq. Granadus tom. 5, contr. 7, tr. 1, disp. 8.

Quæst. III. An et quomodo obli- gemur ad confessionem annuam? Hic S. Thomas q. 3, art. 1. Dur. q. 14. Bonaventura p. 2, art. 2, q. 1 et p. 3, art. 1, q. 2. Argentina q. 2, art. 4. Tarant. q. 29. Gabr. quæst. 1. Valentia tom. 4, disput. 7, q. 9. Tannerus tom. 4, disp. 6, q. 7, dubio 8. Suarez tomo 4, in 3, p. disp. 36. Henriquez lib. 4, cap. 4 et 5. Sotus d. 18, q. 1. Medina de Pœnitentia, q. 18. Navarrus c. 41. Antonius 2, p. tit. 9, § 3. Victoria summa n. 135 et sequent. Granadus tom. 5, controvers. 7, tract. 1, disp. 9.

Quæst. IV. An circumstantiæ peccati aggravantes malitiam intra speciem, sint materia necessaria confessionis? Hic Bon. p. 3, art. 2, q. 3. Richard. art. 3, q. 5. Tarant. q. 27. Brulef. q. 20. Alii relati dist. præc. q. 6.

Quæst. V. An peccatum veniale sit materia confessionis? Hic Bonav. p. 3, art. 2, q. 1. Tar. q. 25. Brulef. q. 18. Cajet. Cabezudo, Suar. Vasq. Coninck, Torres, Præpositus, Pesantius, Sylv. et alii cum S. Th. p. q. 84, art. 2. Val. tom. 4, disp. 7, q. 1, p. 2. Tann. tom.

4, disp. 6, q. 1, dub. 2 et q. 4, dub. 4. Gran. tom. 5, contr. 7, tr. 4, disp. 1.

Quæst. VI. An contritio perfecta sine confessione in re, et infusione gratiæ sufficiat ad justificationem? Hic Dur. q. 2. Bonav. part. 1, art. 1, q. 1 et 4. Scot. q. 1 et 2. Brulef. quæst. 1 et 4. Richard. art. 4, q. 2. Tarant. q. 38. Alii relati lib. 1, dist. 17, quæst. 5.

Quæst. VII. An possit quis ad justificationem disponi per motus elicitos viribus naturæ? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonaventura p. 1, art. 1, q. 2. Richardus art. 4. Tarant. q. 39. Alii relati lib. 1, dist. 41, q. 5 et 6.

Quæst. VIII. An possit quis justificari sine dono inhærenti? Hic S. Thomas, q. 1, art. 3. Bonavent. part. 1, art. 1, q. 1. Scotus q. 2. Richardus art. 4, q. 2. Tarant. quæst. 38. Alii relati lib. 1, dist. 16, quæst. 6.

Quæst. IX. An possit esse confessio sacramentalis informis? Hic S. Th. q. 3, art. 4. Gabriel q. 1. Major q. 9. Valent. tom. 4, disp. 7, q. 11, p. 2. Tann. tom. 4, disp. 6, q. 7, dub. 6. Vasq. et Torres q. 92, art. 2 et 3. Vega lib. 13, in Trid. 34 et 36. Ledesma 2, p. 4, q. 8, art. 1, disp. 3. Sylvest. verbo, Confessio, 1, q. 22. Suarez tom. 4, in 3, p. disp. 20. Petr. Sotus, lect. 8, de Confessione. Scotus dist. 18, q. 3, artic. 2 et 3. Henriq. lib. 4, cap. 26 et lib. 5, cap. 11. Gran. tomo 5, contr. 7, tr. 3, disp. 3.

DISTINCTIO XVIII.

De remissione sacerdotis.

Difficultas est, qua ratione sacerdotes remittere queat peccatum in hoc sacramento pœnitentiæ, quando pœnitens ante ejus susceptionem per contritionem a peccato absolutus est? Quonam vero sensu proferat sacerdos verba absolutionis: *Ego te absolvo a peccatis*, si nullis tunc peccatis pœnitens ligatus est? Ad quod præmittendum est, datas a Christo Ecclesiæ et ipsius ministris claves spirituales, tum scientiæ, tum potestatis judicialis, quibus conscientiæ causa discernere et judicare queat, tam ligando indignos, quam solvendo dignos. Sic Matt. 16: *Quæcunque ligaveritis super terram, erunt ligata et in cælis: et quæcunque solveritis super terram, erunt soluta et in cælis*. Ubi jus simul ligandi atque solvendi fideles, sacerdotibus traditum est, ut expendit Ambrosius, lib. 1, de pœnit. c. 1. *Dominus par jus et solvendi esse voluit, et ligandi, quia utrumque pari conditione promisit. Ergo, qui solvendi jus non habet, nec li-*

gandi habet. Hujus consequenter potestatis usus est, et causas scientia discernere et deinde judiciali sententia reus solvere aut ligare. Quia igitur ratione id a sacerdote exercetur, controversia est, præsertim si pœnitens ad sacramentum absolutus accedit.

2. Volunt plerique, sensum eorum verborum esse : Ego te absolvo a pœna æterna peccatis debita. Quia Dei est, peccata remittere ; sacerdotis vero pœnas eis debitas relaxare. Quia peccata remittere est animam peccatis mortuam et obtenebratam suscitare et illuminare. At solius Christi est animam suscitare et illuminare, juxta illud Apost. Eph. 5, *Surge, qui dormis et illuminabit te Christus.* Confirmatur, quia Joannes 11, solus Christus Lazarum in monumento suscitavit : et deinde jam vivum et ligatum Apostolis solvendum committit, quia ipse prius animam mortuam justificavit et posterius sacerdos eam a reatu pœnarum absolvit.

3. Verum in hac sententia duo displicent : primum, negari Deo remissionem pœnæ æternæ et eam soli sacerdoti concedi : secundum, negari sacerdoti remissionem culpæ et eam soli Deo concedi. Itaque utrique utraque potestas remittendi culpam et pœnam quamvis dispari conditione, tribuenda est. Deo quidem remissionem pœnæ adscribit Augustinus ad illud Ps. 31 : *Quorum tecta sunt peccata.* Nam Deum peccata tegere,

non est aliud quam *nolle peccata advertere, seu animadvertere et punire. Ita ergo dicit a Deo tecta, ut Deus non videat, id est æternaliter puniat.* Similiter Hieronymus et Cassiodorus in eum locum. Et suffragatur ratio : nam remissio culpæ conjuncta est cum remissione æternæ pœnæ. At aperte ante absolutionem sacerdotis, culpa a Deo remissa est. Ergo etiam æterna pœna. Major probatur : Quia pœnitenti remittitur culpa per caritatem et gratiam, qua amicus Dei et dignus vitæ æternæ constituitur. At ubi amicus Dei et dignus vitæ æternæ constituitur, non potest existere filius iræ et dignus damnationis æternæ. Ergo simul cum remissione culpæ liberatur a reatu iræ Dei et damnationis æternæ. Item sacerdotibus traditam potestatem, non solum remittendi pœnam, sed etiam culpam, probatur ex illo Matt. 16. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, etc.* Ubi peccatorum remissio et non solius pœnæ expressa est. Sic etiam exponit Augustinus tract. 121, super Joannem : *Ecclesiæ caritas, eorum qui participes sui sunt, peccata dimittit : eorum qui non sunt, tenet.* Item lib. de vera et falsa Pœnit. cap. 10. *Sacerdotes possunt confitentibus parcere : quibus enim remittunt, remittit Deus.* Similiter lib. 5, contra Donatist. de baptismo parvul. cap. 21, *Remissionem peccatorum vel per seipsum facit, vel ipsius Columbæ membra, quibus ait : Si cui dimi-*

seritis, dimittentur. Neque repugnat, remissionem culpæ fieri virtute sacramenti pœnitentiæ a sacerdote, et simul a Deo. Quia etiam culpa originalis remittitur virtute baptismi, et simul a Deo. A Deo igitur, et sacerdote simul, quamvis dispari modo, remissio, tum culpæ, tum pœnæ fieri, credenda est. Disparitas in eo est, quod Deus per seipsum immediate : Sacerdos vero media potestate Dei utrumque dimittit.

4. Sed nunc urget, qua ratione vere sacerdos dimittat, cum ante ipsius iudicium culpa et pœna a Deo immediate dimissa est? Quisve sit verus absolutionis sacerdotalis sensus? In eo igitur, quia jam prius a Deo absoluti sunt, triplici modo potest sacerdos solvendi, atque ligandi potestatem exercere. Primo : eos solvendo in facie Ecclesiæ : hoc est ostendendo eos esse a Deo solutos : tum, quia Christus leprosos sanitati restitutos ad sacerdotes misit, ut eorum iudicio ostenderentur mundati : tum, quia Lazarum a se suscitatum Apostolis solvendum tradidit, ut ipsi patefacerent suscitatum : tum, quia Hieronymus *lib. 3, comm. Matth. 16*, docet, sacerdotes evangelicos iudicare peccatores, sicut olim legales contaminatos lepra : *Quorum iudicium non faciebat leprosos, aut mundos ; sed discernebat, qui mundi, vel immundi essent.* Secundo : in solutos a Deo potestas exercetur Ecclesiæ, eos ligando, aut solvendo satisfactione sa-

cramentali et ad communionem Eucharistiæ et aliorum sacramentorum admittendo, ad quæ adhuc ligati accedere non valebant : dum enim eis satisfactio sacramentalis imponitur, aliquid de pœna et culpa relaxatur. Item, dum eis communio sacramentorum impenditur, vincula, quæ eos tenebant, solvuntur. Sic Augustinus *lib. de vera et falsa Pœnit. cap. 10. Opus justitiæ exercent (sacerdotes) in peccatores, cum eos justa pœna ligant : opus misericordiæ, dum de ea aliquid relaxant, vel sacramentorum communioni conciliant.* Tertio : ea potestas exercetur ab Ecclesia, dum peccatores ligat, aut solvit excommunicationis censura : quippe potest illos propter gravia aliqua crimina post trinam admonitionem, a loco sacro et sacramentorum, ac fidelium communione arcere, et post criminum emendationem reconciliare et absolvere. En tribus modis, quæ solvit et ligat sacerdos in terra, ligat et soluta manent in cœlo.

5. Sed est difficultas. Quia interdum fidelis absque debita dispositione absolvitur a sacerdote et interdum injuste excommunicatur. At tunc, qui solvuntur et ligantur in terra, non solvuntur et ligantur in cœlo. Respondetur : tunc solum absolutio et ligatio facta a sacerdote sortitur effectum et approbatur in cœlo, quando ejus potestas legitime exercetur ; secus vero, si illegitime. Nam ad legitimum, effica-

cem usum requiruntur plura quæ interdum desunt et frustrant potestatem effectui, aut pœnitentis et sacerdotis malitia, aut utriusque ignorantia. Unde Origenes hom. 14, ad cap. 24. *Levit. Exit quis a fide per hoc exit de castris Ecclesiæ, etiamsi Episcopi voce non abjiciatur: sicut contra interdum sit, ut aliquis non recto iudicio eorum, qui præsunt Ecclesiæ, foras mittatur. Sed si non egit, ut mereretur exire, nihil læditur: interdum enim, qui foras mittitur, intus est; et qui foris est, intus videtur retineri.*

6. Est et alia difficultas; quid transacto peccato sit, quod peccatorem ligat? Respondetur: Transacto peccato actuali manere ejus maculam, quæ peccatum habituale dicitur et aliud non est quam prior voluntas moraliter perseverans, per quam anima elongatur a Deo, ac si actualiter existeret. Sicut enim, qui tangit morticinum, aut aliud quid immundum, pollutus manet, quousque lavatur, sicut erat cum tangeret; ita post actum peccati polluta remanet anima, sicut erat in ipso actu peccati, donec a Deo per pœnitentiam emundetur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An sacerdos vere absolvat a culpa? Hic S. Th. q. 1, art. 3 et in supplem. 3, p. q. 18, art. 1.

Bonaventura part. 2, art. 2, q. 1. Richardus art. 2, q. 1. Argen. et Gabr. q. 1. Tarant. q. 11. Cajetanus, Cabezud. Suarez, Vasquez, Torres, Præpositus, Pesantius, Sylv. et alii cum S. Th. 3, p. quæst. 84, art. 3. Valentia tom. 4, d. 7, quæst. 1, p. 3. Coninck 3, p. tract. 2, d. 4, dub. 2 et 8. Henriq. lib. 4, cap. 12. Bonavent. tom. 1, d. 5, q. 4, part. 1 a num. 8.

Quæst. II. An post peccatum commissum maneat culpa habitualis, a qua sacerdos absolvat et quid ea sit? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Alii relati lib. 2, d. 42, q. 4.

Quæst. III. An pœnitens teneatur acceptare pœnitentiam a sacerdote injunctam? Gabr. q. 1. Suar. tomo 4, in 3, p. d. 38, sect. 7. Coninck tom. 2, in 3, part. d. 10, dub. 9. Valentia tom. 4, d. 7, q. 14, part. 4. Vasquez 3, p. q. 94, art. 2, dub. 1. Filliuc. tract. 8, cap. 2, qu. 8. Cabezud. qu. 15, art. 1 et q. 13, art. 2, diffic. 2. Medina cod. de satisfact. qu. 6. Zerola de Pœnit. cap. 25, qu. 9. Diana tract. 1, Miscell. resol. 59, de Sacram. resol. 51. Comitol. lib. 1, Moral. q. 35. Mærat. tom. 3, tract. de Pœnit. d. 42. Tan. tom. 4, d. 6, qu. 8, dub. 1.

Quæst. IV. Quinam possint excommunicare in Ecclesia? Hic S. Thom. qu. 2, art. 2, et in supplem. 3, p. quæst. 22, art. 1. Bonaventura part. 2, artic. 1, q. 5. Tarant. qu. 15. Gabr. qu. 2. Durand. qu. 3. Suarez de censur. dist. 2. Filliuc. tract. 11, cap. 2. Alterius lib. 3, d. 7. Henriq. lib. 13, cap. 1. Avil.

1, part. d. 2. Vasq. de excommunicationat. dub. 1. Ugolin. de cens. tab. 1, cap. 1. Valentia tom. 4, d. 7, q. 17. Coninck, tom. 2, in 3, p. d. 13. Bonac. de cens. d. 1, q. 1, p. 2. Laym. tom. 1, tr. 5, p. 1, c. 3.

Quæst. V. Effectus excommunicationis? Hic S. Thom. qu. 2, art. 4. Gabr. qu. 2 et 3. Bonav. part. 2, art. 1, q. 5. Richard. art. 6. Tar. q. 22. Suar. tom. 5, in 3, p. d. 9. Vasq. tom. 4, tr. de excommunic. d. 2. Ugolin. tab. 2, c. 8. Filliuc. tr. 12, cap. 2. Coninck, tom. 2, in 3, p. d. 14. Reg. lib. 32. Alterius lib. 1, c. 6. Bonav. tom. 1, tract. 1, de excommunic. d. 2, q. 2. Laym. tom. 1, tr. 5, p. 2, cap. 2. Avila p. 2, cap. 6.

Quæst. VI. Excommunicationis causæ? Hic S. Thom. qu. 2, art. 1 et in supplem. 3, p. qu. 21, art. 3. Bon. p. 2, art. 1, q. 2. Gab. q. 2. Suar. tom. 5 in 3, p. d. 4. Avila p. 2, cap. 5. Coninck, tom. 2, in 3, p. d. 13. Bon. de cens. d. 1, q. 1, p. 3. Filliuc. tr. 11, cap. 6. Sayr. lib. 1, c. 17. Alterius lib. 3, disp. 1. Val. tom. 4, dist. 7, qu. 17. Vasq. de excomm. dub. 12. Roderic. 2, p. c. 67. Laym. tom. 1, tr. 4, cap. 5.

Quæst. VII. Quinam possint ab excommunicatione absolvere? Hic S. Thomas qu. 2, art. 5. Gab. q. 3. Suar. tom. 5, in 3, p. d. 7. Avila 2, p. cap. 7, d. 1. Henriq. lib. 13, cap. 27 et 28. Coninck, tom. 2, in 3, p. d. 14. Alterius lib. 4, d. 2. Ugolin. tab. 1, c. 4. Bon. d. 1,

q. 3, p. 1, de cens. Laym. tom. 1. tr. 5, p. 1, cap. 7. Tol. lib. 1, c. 16.

DISTINCTIO XIX.

Quomodo hæ claves dantur et quibus?

Prima conclusio: Claves apostolicæ dantur, quando homo ab Episcopo in sacerdotium promovetur. Nam omnes et soli sacerdotes recipiunt potestatem clavium; atque adeo a sacerdotio talis potestas inseparabilis est. Ergo ea simul cum sacerdotio datur.

2. Sed objicitur: Claves apostolicæ sunt et potestas ad ligandum et solvendum, et scientia ad discernendum. At non omnes et soli sacerdotes habent clavem scientiæ: nam plerique sacerdotes destituti sunt scientia discernendi et plerique ante sacerdotium ea pollent. Ergo clavis scientiæ cum sacerdotio non datur. Respondetur: Clavis scientiæ duo vindicat, et scientiam discernendi et potestatem aperiendi atque claudendi. Igitur sacerdotibus ignorantibus non datur clavis

scientiæ : quia, licet detur potestas aperiendi atque claudendi, tamen scientia non datur : quia ante sacerdotium scientia discernendi supponitur, et cum sacerdotio potestas claudendi et aperiendi conceditur, et interdum etiam scientia augetur.

3. Secunda conclusio : Potestas ligandi atque solvendi conceditur omnibus sacerdotibus etiam pravis. Primo : quia Hieronymus apud Glossam ad illud Matthæi 16. *Tibi dabo claves Regni cælorum*, sic ait : *Habet eandem judicariam potestatem Petri omnis Ecclesia in Episcopis, Presbyteris*. Secundo : Augustinus in lib. quæst. vet. et novi testament. quæst. 11.

Quanta sit dignitas sacerdotalis officii et ordinis, hinc advertemus. Dictum est de nequissimo Caïpha, cum esset Pontifex anni illius, prophetavit, per quod ostenditur, spiritum gratiarum non personam sequi digni, vel indigni, sed ordinem. Ergo simul cum ordine sacerdotii potestas gratiæ communicandæ conceditur.

4. Objicitur primo : illud Malachiæ 2. *Maledicam benedictionibus vestris*. Quod improbis sacerdotibus comminatur. Secundo : Augustin. sup. *Exod. c. 120*, dicens, lamine aureas in fronte sacerdotis significare *fiduciam bonæ vitæ, quam qui vere, perfecteque habet, solus potest auferre peccata*. Tertio : Gregorius hom. 26, in Evangelia : *Illi soli habent potestatem ligandi atque solvendi, qui Apostolorum*

exempla tenent. Quarto : Origenes hom. 1, sup. *Matth.* et Hesychius lib. 2, super *Levit. cap. 9*. Ad primum respondetur : illa comminatio facta est hæreticis et excommunicatis, quorum benedictiones et absolutiones fiunt maledictiones iis qui sectantur ipsorum errores. Ad cætera testimonia Patrum respondetur : Disserunt illi de potestate solvendi digne, non de potestate solvendi valide. Certum enim est, ut digne talis potestas exerceatur, probitatem vitæ et imitationem Apostolorum exigi. Quare sit

5. Tertia conclusio : Non omnes sacerdotes habent digne potestatem ligandi, atque solvendi. Primo : ex illo Ezech. 15. *Væ iis quæ vivificant animas, quæ non vivunt; et mortificant animas, quæ non moriuntur*. Quod dictum est de iis sacerdotibus qui absolvunt indignos et dignos ligant. Secundo : ex illo Malachiæ 2. *Maledicam benedictionibus vestris*. Quod, licet de solis hæreticis et excommunicatis possit intelligi, etiam quadrat in eos sacerdotes, quibus benedictiones et absolutiones sacræ vertuntur in maledictiones propter abusum earum. Tertio : quia Augustinus lib. de vera et falsa pœnit. cap. 20, describens qualis debeat esse dignus sacerdos et ecclesiasticus Judex, recenset plura quæ non omnibus sacerdotibus communia sunt. Exigit enim, ut careat culpis, quas in aliis corrigere et judicare debet : ut sit præditus scientia, qua causas judicii discernat : ut sit dili-

gens investigator criminum et qualitatatum ipsorum : ut sit mitis in aliquos, in alios severus, etc. Quæ omnia constat, pluribus sacerdotibus deesse.

Annotatio.

Hic Parisienses notant doceri a Magistro, clavem scientiæ esse habitam sciendi, eoque qui carent sacerdotibus, clave scientiæ carere. At ego, juxta Magistri mentem, clavem scientiæ distinguo duplicem; alteram remotam et imperfectam, quæ est potestas claudendi et aperiendi valide conscientiam pœnitentis, alteram proximam et omnino perfectam, quæ ad dignum ejus potestatis exercitium sapientiam vindicat. Igitur Magister non de clave remota scientiæ, sed de proxima et perfecta disserit; quam exploratum est cum sacerdotio non dari et in pluribus sacerdotibus considerari.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An potestas jurisdictionis detur sacerdoti cum potestate ordinis, et ab ea distinguatur? Hic S. Thomas q. 1, et supplement. 3, p. q. 19, art. 3. Bon. art. 3, q. 1. Tarant. q. 4. Brulef. q.

3. Henriq. lib. 10, cap. 6. Bonac. de sacram. disp. 5, q. 3, p. 4, et q. 7, p. 1. Suarez tom. 4 in 3, p. disp. 16 et 24. Henriq. lib. 6, cap. 1, § 2. Sot. dist. 18, quæst. 4, art. 2. Medina de pœnitentia, qu. 34 et 35. Valentia tom. 4, d. 7, q. 10, p. 2. Vasquez in 3, p. qu. 93, art. 1, dub. 2. Cabezudo in addition. qu. 17, art. 3. Tannerus tom. 4, disp. 6, q. 9, dub. 3.

Quæst. II. An omnis sacerdos possit quemlibet absolvere, saltem a venialibus? Hic S. Th. q. 1, art. 3. Bonavent. art. 3, q. 1. Richard. q. 3. Tarant. q. 7. Navarr. Placuit de pœnitentia dist. 6, n. 22. Medina cod. de pœnit. q. 40. Suarez tom. 4, in 3, p. d. 26, sect. 5. Henriq. lib. 6, c. 8, § 1. Gran. tom. 5, contr. 7, tr. 10, d. 4, sect. 1.

Quæst. III. An quilibet sacerdos possit absolvere quemlibet ab omnibus peccatis, etiam reservatis, in articulo mortis? Hic Major quæst. 1. Henriq. lib. 6, cap. 11. Suarez tom. 4, in p. 3, d. 26. Zambran. cap. 4, dub. 4. Molina tr. 3, de just. d. 63. Avila de censur. p. 5, d. 4 et 5. Sanchez lib. 2. Moral. c. 13. Valent. tom. 4, d. 7, q. 10, p. 2. Laym. tom. 2, tr. 6, c. 12. Bonac. de sacram. d. 5, q. 7, p. 1. Med. tr. 2, q. 18. Conineck, tom. 2, in 3, p. 8. Sayr, de pœnit. c. 24.

Quæst. IV. An ad validam absolutionem necessaria sit episcopi approbatio? De quo Suar. tom. 4 in 3, p. d. 28. Conineck tom. 2, in 3, p. d. 8. Navarr. c. 4. Laym. tom. 2, tract. 6, c. 11. Henriq. lib.

6, cap. 6. Vasquez in 3, p. q. 93, art. 3, dub. 3. Suarez tom. 4, d. 26, sect. 5 et 6, et d. 28, sect. 3 et 4. Filliuc. tr. 7, c. 9, q. 9. Alterius lib. 4, disp. 4, c. 4. Bonac. de sacramen. d. 5, q. 7, p. 4. Cabezud. in addit. q. 8, art. 5. Zerola de pœnit. c. 16, q. 2.

Quæst. V. An unius episcopi approbatio sufficiat ad quemlibet pœnitentem ubivis terrarum absolvendum? De quo Suar. tom. 4, in 3, p. d. 28. Conineck tom. 2, in 3, p. disp. 8. Henriq. lib. 7, c. 6. Rodrig. tom. 1, q. 59, art. 5. Laym. tom. 2, tr. 6, c. 11. Bonac. de Sacr. d. 5, q. 7, p. 4, § 1. Zerola de pœnit. c. 16, q. 8. Cabezud. addit. q. 8, art. 4, dub. 9. Ledesma de pœnit. c. 13.

DISTINCTIO XX.

De iis qui in fine pœnitent.

Prima conclusio: verà pœnitentia etiam in fine vitæ sortitur justificationis effectum: cæterum periculosum est, eam in id tempus differre. Prior pars probatur: pri-

mo: quia latro in fine pœnitens acceptus fuit in gloriam. Secundo: quia Ezechielis 18, dicitur: *Quacunque hora ingemuerit et conversus fuerit peccator, vita vivet et non morietur.* Ergo vita gratiæ, etiam in hora mortis, vere pœnitentibus parata est. Tertio: quia *Ps.* 140, acceptabile est in conspectu Dei *Sacrificium vespertinum.* Quod a Patribus intelligitur pœnitentiæ oblatio facta in extremo vitæ. Quarto: quia Leo Papa in *epist.* 90, *respons.* 5, ait: *Nemo est desperandus dum in hoc corpore constitutus est.*

2. Posterior pars probatur ex August. lib. 50, hom. 41. *Si quis positus in ultima necessitate voluerit accipere pœnitentiam, accipit; fateor vobis, non illi negamus, quod petit; sed non præsumimus, quia bene hic exit. Si securus hinc exierit, ego nescio. Pœnitentiam dare possumus, securitatem vero non. Rationem reddit, de vera et falsa pœnitentia, cap. 17, quia perfecta conversio et pœnitentia ex dilectione caritatis facienda est. Tunc autem ea difficilis et periculosa est: tum quia verendum est, hominem tunc necessitate potius quam libertate; timore potius quam amore pœnitere. Nullus exspectet, quando peccare non potest: arbitrii enim libertatem quærit Deus, ut deleri possint commissa; non necessitatem, sed caritatem, non tantum timorem: quia non in solo timore vivit homo. Tum, quia amore filiorum, uxoris et bonorum mun-*

di retrahitur a dilectione Dei. *Quoniam vix, vel raro est tam justa conversio, timendum est de pœnitente sero; maxime si filii, quos illicite dilexit, sint præsentes; uxor et mundus ad se vocet.*

3. Secunda conclusio: Is qui vivens satisfactionem sacramentalem non explevit, luit pœnas in purgatorio, nisi doloris intensioris quantitas eas extinguat. Nam Deus, sicut est misericors ad largiendam veniam contritis, etiam est justus ad exigendam pœnam ab iis qui super contritione non satisfaciunt culpis; ideoque dixit Apostolus Hebr. 10. *Horrendum est incidere in manus Dei viventis.* Punire autem culpas impunitas, opus justitiæ est. Cæterum tanta potest esse doloris interni acerbitas, ut eam satisfactionem suppleat. Nam is dolor satisfactorius est et punitio quædam præveniens in se punitiorem divinam. Ad quod argumento esse potest latronis pœnitentia, cui absque mora paradisi portæ apertæ sunt, quin purgatorium transierit.

4. Unde etiam is qui satisfactionem injunctam implevit, si ea peccatis condigna non fuit, pœnas purgatorii non vitat, nisi contritionis satisfactio suppleat. Opus enim justitiæ est, peccata impunita castigare. Impunita autem manent interdum satisfactione sacramentali: quia sacerdotibus datum non est, quantitatem doloris interni plene cognoscere et mensuram satisfactionis justam et peccatis æqualem definire. Atque ideo interdum

inæqualem imponunt et pœnis purgatorii æquandam. Quod illustrant August. in *Enchir.* c. 65 et Hieron. de *pœn. dist.* 1, c. *Mensuram*, dicentes, ad pœnam satisfactoriam imponendam, mentiendam illam juxta mensuram doloris quam explorare possunt, et interdum æqualem difficile definire: ideoque nullam determinatam pœnam, tempusque pœnitentiæ sacris canonibus præfigi; quia id arbitrio sacerdotis, juxta doloris quantitatem, præscribendum relinquitur.

5. Tertia conclusio: In periculo mortis constitutis non negandum sacramentum pœnitentiæ: nec eis pro eo tempore satisfactio imponenda: id enim misericordia Dei et benignitas Ecclesiæ vindicat. Priorem partem probat Leo Papa epist. 91, Theod. *Quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire.* Additque: *Si ita aliqua ægritudine aggravati sunt, ut sacramentum, quod paulo ante poscebant, sub præsentī significatione non valeant; testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debebunt, ut simul et pœnitentiæ et reconciliationis consequantur beneficium.* Probat etiam Julius Papa 16, q. 6, c. *Si Presbyter*: quia Christus latroni in extremo vitæ reconciliationem non negavit: et Deus vere in ipsum conversis, in quacunque hora vitam et remissionem promisit. Ideoque, *Si Presbyter pœnitentiam abnegavit morientibus, reus erit animarum.*

6. Posteriores partem decernit Theodorus Cantuariensis Episcopus et habetur 26, q. 7, cap. *Ab infirmis* his verbis: *Ab infirmis in periculo mortis positus pura inquirenda est confessio peccatorum; non tamen est illis imponenda pœnitentia.* Cæterum ea innotescenda: tum, ut amici suis orationibus et eleemosynis pondus pœnitentiæ sublevent si infirmi decesserint: tum, ut ipsi, si convaluerint, illam expleant. Item Leo Papa *epist.* 77, *ad Nicetam*, monens, *sacerdoti tempora pœnitentia habita moderatione constituenda et pariter etiam periculorum, vel ægritudinum necessitates respiciendas.*

7. Quarta conclusio: Pœnitens excommunicatus non est absolvens a simplici sacerdote absque Episcopi facultate, nisi absente Episcopo extrema necessitas cogat. Primo: quia sic statuit Carthaginense Concilium 14, c. 4. Secundo: Aurelianus Episcopus et habetur 26, q. 6, c. *Aurelianus*. Si vero pœnitens, aut excommunicatus signa pœnitentiæ dedit et sacerdotem quærens sine absolutione decessit, admittendus est communioni Ecclesiæ et ejus oblatio acceptanda. Sic enim sancitur in Concilio Epau-nensi, et habetur 26, q. 6, c. *Si aliquis*.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An in articulo mortis possit quilibet sacerdos quemlibet absolvere, etiam præsentem superiore? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonav. in litt. p. 2, d. 5 et 6. Alii relati dist. præced. q. 3.

Quæst. II. An satisfactio sacramentalis extinguat debitum totius pœnæ temporalis? Hic S. Thomas q. 1, art. 2. Gabriel. q. 1. Sotus q. 2, art. 3. Valentia tom. 4, disp. 7, q. 14, p. 4. Bellarminus lib. 4, de pœnitentia, cap. 2. Zerola de pœnitentia, cap. 23, qu. 4. Vasq. in 3, p. q. 94, art. 2, dub. 6. Medina cod. de effectu pœnit. Pitigianus 2, part. dist. 15, quæst. 1, art. 5. Suarez disp. 33. Filliucius tr. 8, c. 1. Bonacina de Sacram. disp. 3, q. 5, sect. 3, p. 1.

Quæst. III. An unus homo possit satisfacere pro alio? Hic S. Thomas q. 1, art. 2. Bonaventura p. 2, art. 1, quæst. 1. Richard. art. 1, quæst. 3. Tarant. q. 4. Argentina qu. 1, art. 2. Suarez tom. 4, in 3, p. disp. 48, sect. 1 et 2. Cabezudo in addit. q. 20, art. 3, de satisfactione, dif. 1. Coninek tom. 2, in 3, p. disp. 10, dub. 7. Bonacina de Sacrament. disp. 6, q. 2, p. 1. Tannerus tom. 4, disp. 6, q. 8, dub. 3. Mærat. tom. 3, tract. de pœnit. disp. 39.

Quæst. IV. An per indulgentiam

fit pœnarum relaxatio? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 3. Bonaventura p. 2, art. 1, quæst. 2. Rich. art. 3, quæst. 2. Rich. q. 13. Bellarminus de indulgent. Vivaldus tit. 9. Suarez tom. 4, in 3, parte, disp. 49 et 51. Corduba lib. 6, quæst. 4 et seq. Valent. tom. 4, disp. 7, q. 20, p. 1 et 2. Reginald. lib. 8, num. 98 et sequent. Conin. tomo 2, in 3, p. disp. 12, dub. 1. Filliucius tr. 8, cap. 3, q. 4 et 8. Bonacina de Sacrament. disp. 6, q. 1, part. 1.

Quæst. V. An per indulgentiam plenariam omnibus remittantur omnes pœnæ? Hic S. Thom. quæst. 1, art. 3. Bonaventura part. 2, art. 1, quæst. 4. Richardus art. 3, quæst. 2. Tarant. q. 2. Graff. de indulgent. cap. 7. Suarez tom. 4, in 3, part. disp. 56, sect. 3. Cabezudo in addit. q. 27, art. 4, disp. 2. Corduba lib. 5, quæst. 23. Coninek tomo 2, in 3, part. disp. 12, dubio 6. Vivaldus titulo 9, de Indulgent. Filliuc. tr. 8, cap. 9, q. 5. Bonacina de Sacrament. disp. 6, q. 1, p. 7.

Quæst. VI. An indulgentia valeat existenti in peccato mortali? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 5. Suarez tom. 4 in 3, p. disp. 52. Cabezudo in addit. q. 27, art. 1. Val. tomo 4, disp. 7, q. 20, p. 5. Corduba de Indulg. lib. 5, q. 23. Navar. notab. 17 et 18. Coninek, tomo 2, in 3, p. disp. 12, dub. 7. Tol. lib. 6, cap. 27. Bonac. de Sacr. disp. 6, q. 1, p. 1.

Quæst. VII. An et quæ causæ requirantur, ut indulgentiæ va-

leant? Hic S. Th. q. 1, art. 3 et in supplement. 3, p. q. 25, art. 3. Tar. q. 24. Bonav. p. 2, art. 2, q. 4. Suarez tom. 4, in 3, p. disp. 54, sect. 1. Cabezudo in addit. q. 25, art. 5. Coninek, tom. 2, in 3, part. disp. 12, dub. 6. Corduba lib. 5, de indulg. q. 20. Reginald. lib. 7, cap. 12. Val. tom. 4, disp. 7, q. 20, p. 4. Filliuc. tr. 8, cap. 5. Bonac. de Sacr. disp. 6, q. 1, p. 4. Henriq. de indulg. cap. 14.

Quæst. VIII. Quinam possint indulgentias concedere? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bonav. part. 1, art. 1, q. 3. Rich. art. 5, q. 2 et 3. Tar. q. 20. Bellarm. lib. 1, de indulg. cap. 55. Suar. tomo 4, in 3, p. disp. 49, sect. 1. Con. tomo 2, in 3, p. disp. 12, dub. 1. Henriq. de indulg. cap. 30. Filliuc. tr. 8, cap. 3 et 4. Cabez. in addit. q. 26, ar. 1. Val. tom. 4, disp. 7, q. 20, p. 3. Bonac. de Sacram. disp. 6, q. 1, p. 3.

DISTINCTIO XXI.

De peccatis quæ post hanc vitam dimittuntur.

Prima conclusio: Aliqua sunt peccata, scilicet venialia quæ post

hanc vitam dimittuntur. Primo: quia id supponitur Matth. 12, ubi dicitur: *Qui peccaverit in Spiritum sanctum, non remittitur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Secundo: quia plures justi subito præoccupantur morte, priusquam pœnitentia deleant plura venialia, quorum rei erant. At hæc in alia vita dimittuntur, cum in ista dimissa non sint. Tertio: quia ait Augustinus *lib. 21, de Civitate Dei, cap. 26*, plures justos, qui juxta Paul. 1, *Corinth. 3*, ædificant lignum, fœnum et stipulam, secum portare post mortem ædificia cremabilia, id est, venialia peccata quæ igne purgatorio cremantur. Unde deprehendes, non omnes justos æqualiter perpeti pœnas in purgatorio. Nam peccata venialia inæqualia sunt, quorum aliqua diutius, ut lignum; alia minus, ut fœnum; alia minimum, ut stipula cremantur. Ideoque Augustinus *in Ench. cap. 69*, ait: *Post hanc vitam incredibile non est, nonnullos fideles per ignem purgatorium, quanto magis, minusve bona pereuntia dilexerunt, tanto tardius citiusque salvari.*

2. Dices primo: per lignum, fœnum et stipulam quæ igne purgatorio cremantur, non intelligi 1 *Cor. 3*, peccata venialia ibi remissa. Nam Augustinus *enarrat. in Psal. 37*, ait: *Qui superædificant aurum, argentum et lapidem pretiosum, de utroque igne securi sunt, non solum æterno impiorum, sed etiam emendatorio salvandorum.* Tamen nullus

est adeo perfectus, qui venialiter non peccet. Ergo aut omnes justi eo igne purgabuntur; aut ea ædificia cremabilia non sunt peccata venialia. Respondetur: Sunt justi eo caritate frigidi, ut quamvis Dei contemplationi quæ est aurum; dilectioni proximi quæ est argentum; bonisque operibus quæ sunt lapides pretiosi, incumbant; ex eis tamen ædificium non conficiant. Item, justi eo caritate ferventes, ut, licet venialia committant; lignum tamen, fœnum et stipulam non ædificent: quia igne caritatis ea absumunt in hac vita, quin aliqua supersint igne purgatorio cremanda. Igitur ea tantum venialia igne purgatorio cremantur, quæ a justis tepidæ caritatis fiunt, scilicet affectiones mundanæ quas illi cum caritate componunt et ejus ardore in hac vita non absumunt.

3. Dices secundo: superiori argumento solum probari peccata venialia in alia vita remitti quoad pœnam, non vero quoad culpam. Sed contra primo: quia sunt aliqua venialia quæ in hac vita non remittuntur quoad culpam, videlicet ea quarum justus simul cum mortalibus non pœnituit. Ergo ea in alia vita remittuntur quoad culpam. Secundo: quia Patres docent, venialia in alia vita remitti, non vero mortalia. At pœna temporalis in alia vita non solum remittitur debita venialibus, sed etiam mortalibus. Ergo remitti venialia quoad culpam credendum est.

4. Secunda conclusio: Prodest

fidelibus confessio peccatorum in genere. Tum quia, licet teneamur omnia mortalia in singulari explicare et venialia etiam sic exprimere expediens sit; tamen interdum plura peccata non occurrunt memoriæ, præsertim venialia quæ innumerabilia sunt. Ergo ad eorum remissionem expedit peccatorum in genere confessio. Tum, quia ea confessio in genere consuetudine Ecclesiæ laudabilis et probata est. Tum, quia Augustinus lib. 5. *Hypognost. post initium*, commendat confessionem occultorum: quia veritatem Deo loquitur, qui occultorum veniam precatur.

5. Tertia conclusio: In confessione propter humilitatem non licet mendacium. Tum, quia Deus diligit veritatem, juxta illud Psalm. 50. *Veritatem dilexisti*. Tum, quia humilitas mendax, imprudens et culpabilis est. Nam ut docet Augustinus *serm. 29, de verbis Apostoli*, qui causa humilitatis mentitur; peccator, qui non erat, constituitur.

6. Quarta conclusio: Tenetur sacerdos sigillo tegere confitentium peccata. Nam Gregor. *dist. 6, cap. sacerdos, de pœnit.* ait: *Sacerdos ante omnia caveat, ne de iis quæ ei confitentur, peccata alicui recitet, nec (quod absit) pro aliquo scandalo. Nam, si hoc fecerit, deponatur, et omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinando pergat.*

7. Quinta conclusio: Datum est pœnitenti confiteri alieno paroco,

dum proprius nescit ligare et solvere pœnitentes. Nam Matthæi 5, jubemur vitare cæcum sacerdotem: *Ne si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadant.* Item quia Urbanus II, *de pœn. distinct. 6, cap. Placuit*, id permittit: *Placuit, ut nulli sacerdotum deinceps liceat quemlibet commissum alteri sacerdoti ad pœnitentiam suscipere sine ejus consensu, cui se prius commisit, nisi pro ignorantia illius cui prius confessus est.*

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et quomodo in alia vita remittantur venialia quoad culpam? Hic S. Thomas art. 1, q. 3. Bonavent. et Richard. 1, p. art. 2, q. 1. Brulef. q. 3. Scotus, Carthusian. Major, Durand. Almainus, Argentina et alii quæst. 1. Suarez tom. 4, in 3, part. disp. 11, sect. 4. Vasq. q. 87, dub. 2. Mærat. de pœnit. dist. 11. Tann. tom. 4, dist. 6, q. 4, dub. 5. Val. tom. 4, disp. 7, q. 4, p. 1. Henriquez lib. 4, c. 15. Sotus d. 15, q. 2, art. 2.

Quæst. II. An venialia remittantur absque proprio dolore? Hic Bonav. art. 1, q. 2. Rich. art. 2. Tar. q. 9. Alii relati dist. 16. q. 4.

Quæst. III. An remittantur absque infusione gratiæ? Hic S. Th. q. 2, art. 1. Bonav. art. 1, q. 1,

art. 3, q. 1. Tarant. q. 9. Alii relati d. 16, q. 4.

Quæst. IV. An et quomodo remittantur per sacramentalia? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Bonav. art. 1, q. 2. Valentia. tomo 4, disp. 7, quæst. 4, p. 1. Suarez disput. 12, sect. 2. Reginald. lib. 5, n. 43. Filliuc. tract. 6, cap. 5, q. 10. Henriq. lib. 4, de pœnitentia, cap. 15. Sot. dist. 15, q. 2, art. 3. Bonacina de pœnit. d. 5, q. 6, p. 3. Cajet. Cabez. Vasq. Torrès, Præpos. Conin. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 87, art. 3. Mærat. disp. 10.

Quæst. V. An et quomodo remittantur extra sacramentum per virtutum actus? Hic S. Thomas p. 1, art. 2. Bonaventura p. 1, in litt. dub. 3. Cajetanus, Cabezudo, Suarez, Vasq. Torres, Præposit. Coninck, Pesantius, Sylv. et alii cum S. Thoma 3, part. q. 87, art. 1. Henriq. lib. de pœnitentia, cap. 15. Filliuc. tract. 6 cap. 5, n. 109 et seq. Reginald. lib. 5, n. 43 et seq. Bonacina de sacrament. disp. 5, q. 6, q. 3. Sot. dist. 15, quæst. 2, art. 1. Mærat. disp. 8, de pœnitentia.

Quæst. VI. An venialia conjuncta mortalibus puniantur in inferno æterna pœna? Hic S. Thom. q. 1, art. 2.

Quæst. VII. An et quomodo ignis materialis purgatorii possit cruciare spiritum? Hic Bonav. p. 1, art. 2, q. 2. Richard. et Argent. q. 1. Tarant. q. 3. Brulef. q. 4. Alii relati lib. 2, d. 6, q. 6.

Quæst. VIII. An sit peccatum et grave, se de falso crimine in con-

fessione accusare? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. p. 2, art. 1, q. 2. Richard. art. 3. q. 2. Brulef. q. 8.

Quæst. IX. Quæ et quanta sit obligatio sigilli confessionis? Hic S. Thom. q. 3. Bonaventura p. 2, art. 2, quæst. 1. Scotus quæst. 2. Richardus art. 4. quæst. 2. Mayron. quæst. 3. Argentina et Gabr. q. 1. Brulef. quæst. 10. Vasquez in 3, p. quæst. 93, art. 4, dubio 1. Cabezudo addit. q. 11. art. 1. Sayr. de pœnitentia, cap. 26. Reginald. lib. 3. Onufr. de sigillo sect. 1, quæst. 3. Val. tomo 4, disp. 7, q. 13, part. 1. Henriq. lib. 6, cap. 19. Sot. dist. 18, q. 4. Coninck, tomo 2, in 3, p. disp. 9. Suarez tomo 4, disp. 33. Filliuc. tr. 7, cap. 11, quæst. 2. Bonacina de sacram. disp. 5, quæst. 6, sect. 5, p. 1 et 2.

Quæst. X. An sit obligatio confitendi peccatum quod absque infamia alterius manifestari non potest? Hic Gabr. q. 1. Bonav. part. 2, art. 1, q. 3. Brul. q. 9. Alex. 4, p. q. 18, memb. 4, art. 2, § 4. Sanch. in select. disp. 8. Laym. lib. 5, tr. 6, cap. 8. Malder. de sigillo, c. 17. Ledesm. tom. 1, summæ, cap. 20. Lessius lib. 2, cap. 11, dub. 11. Pont. de Matrim. lib. 5, cap. 18. Onufr. de sigillo, sect. 4, q. 7, dub. 3. Bonac. de contract. disp. 2, q. 4, p. 4. Coninck. tomo 2, in 3, part. disp. 7, dub. 9. Val. t. 4, disp. 7, q. 11, p. 1. Petr. Sot. de pœn. lect. 11. Diana tomo 1, tr. 7, resol. 49. Filliuc. tr. 7, cap. 11, q. 9 et 10.

DISTINCTIO XXII.

Si peccata dimissa redeant?

Quæritur primo : An peccata per pœnitentiam dimissa redeant sequenti peccato, sicut redeunt merita peccato mortificata per sequentem pœnitentiam? Plures graves theologi affirmant : Primo : quia *Matth.* 8, a servo nequam, qui fratri non dimisit, exigit Dominus debita prius dimissa. Secundo : quia is videtur consensus Patrum : Ambrosius enim ad cap. 4. *Eph.* ait : *Donate invicem, si alter in alterum peccat, alioquin Deus repetit dimissa.* Rabanus apud Gloss. *Non solum peccata quæ post baptismum homo egit, reputabuntur ei ad pœnam, sed etiam in baptismo dimissa.* Gregor. lib. 4. Dial. cap. ult. *Ex dictis evangelicis constat, quia si ex corde non dimittimus et hoc rursum exigit, quod jam nobis per pœnitentiam dimissum fuisse gaudebamus.* Aug. homil. 15, de verbis Domini : *Dicit Deus : Dimitte et dimittetur tibi : nam si non dimiseris, quidquid dimiseram, replicabo tibi.* Item lib. 1, de baptismo contra Donat. *Redire dimissa peccata, ubi fraterna caritas non est, aperte Dominus in Evangelio*

docet illo servo, etc. Neque Deus dicendus est, bis judicare in idipsum, adversus Nahum 1. Nam tunc Deus bis judicaret idem peccatum, quando post condignam satisfactionem et emendationem puniret. At condigna satisfactio et emendatio non fuit, ubi homo ingratus priori beneficio repetit injuriam Dei.

2. Alii vero non contemnendi theologi tuentur, peccata dimissa non redire. Quia absonum videtur a justitia et misericordia Dei peccatorum remissorum recordari ad pœnam. Unde ad argumenta præterita respondent, ideo peccata dimissa imputari homini, quia circumstantia ingratitude post remissionem præteritarum tantæ malitiæ censetur, ut mereatur castigari tanta pœna quanta peccatis dimissis erat debita, quamvis illa in se non redeant. In hac controversia Magister anceps judicium relinquit : quia utriusque partis auctoritas et ratio deliberare non sinit.

3. Ad plenam explicationem sacramenti pœnitentiæ quæritur secundo : quid sit in hoc sacramento, sacramentum et res. Aliqui sentiunt sacramentum esse confessionem et absolutionem externam ; rem vero, dolorem internum. Quia exterior pœnitentia, signum est interioris. Sacramentum autem dicitur quod significat, res vero quod significatur. Si eis objicias, sacramentum evangelicum efficere rem quam significat, pœnitentiam vero externam non esse causam internæ,

sed potius internam externæ. Respondent : id esse verum de sacramentis, quæ primitus in lege evangelica instituta sunt; pœnitentiam vero externam non esse primitus in lege evangelica institutam, cum a primis parentibus exordium habuerit. Si iterum objicias : rem non esse priorem sacramento. Id negant, quia etiam in aliis sacramentis sæpe res ipsum sacramentum præcedit.

4. At alii sentiunt, pœnitentiam externam esse sacramentum tantum; remissionem peccatorum rem tantum; dolorem internum vero, rem et sacramentum simul. Nam pœnitentia exterior significat et non significatur; remissio peccatorum significatur et non significat; dolor interior vero significat remissionem peccatorum et significatur per pœnitentiam externam. Quo absolvitur de sacramento pœnitentiæ tractatio.

Sot. dist. 16, q. 1. Zerola de pœnitentia, cap. 2, q. 21. Henriquez lib. 4, c. 32. Bonacina disp. 5, de sacramento q. 6, sect. 3, p. 1. Filliuc. tr. 6, cap. 6, q. 10. Tanner. tom. 4, disp. 6, q. 5, dub. 3. Mærat. tom. 3, tr. de Pœnitent. disp. 12.

Quæst. II. Quænam sint partes essentielles pœnitentiæ? Hic S. Thomas q. 2, art. 1. Bonav. art. 2, q. 2. Richard. art. 2, q. 1. Tarant q. 9. Alii relati d. 16, quæst. 4.

Quæst. III. An a Christo et quando fuit institutum sacramentum pœnitentiæ? Hic S. Thomas q. 2, art. 3. Bonav. art. 2, quæst. 1. Tarant. q. 13. Brulef. q. 3. Richard. art. 2, q. 5. Cajet. Cabezudo, Suarez, Vasq. Coninck, Torres, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 84, art. 7. Belarminus t. 2, lib. 3. Valentia tom. 4, disp. 7, q. 9, p. 2. Molfes. tr. 7, cap. 3. Filliuc. tract. 6, cap. 2. Sayr. de Sacram, lib. 2. cap. 2, q. 1. Bonacina d. 5, q. 2, p. 4. Tann. tom. 4, disp. 6, q. 1, dub. 1.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An peccata remissa redeant per sequens peccatum? Hic S. Thomas, Bonaventura, Scotus, Gabriel, Durandus, Maron, Argentina, Tarant. et Gabr. quæst. 1. Richard. quæst. 2. Cajetan. Cabezudo, Suarez, Vasquez, Torres, Coninck, Præpos. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. q. 88, art. 1. Val. tom. 4, disp. 7, q. 5, p. 1.

DISTINCTIO XXIII.

De sacramento Unctionis extremæ.

Aliud sacramentum est unctio extrema. Triplex est unctio. Primo: quæ fit chrismate quod oleo significante conscientiam et balsamo significante bonam famam conficitur, et regibus ac pontificibus in capite, baptizatis in vertice, confirmandis in fronte adhibetur. Secunda est Cathecumenorum et Neophytorum, hoc est, novitiorum fidei quæ in pectore et inter scapulas fieri solet. Tertia: infirmorum, quæ moribundis fit in sensibus, oleo per episcopum consecrato. De qua unctione nunc sermo est.

2. Primo: hoc sacramentum creditur ab apostolis institutum. Contineturque Jacobi ult: *Infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesiæ et orent super eum, ungentes cum oleo in nomine Domini et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis fuerit, dimittentur ei.* Secundo: effectus, in quem est institutum, est duplex; scilicet remissio peccatorum absolute, et salus corporis sub conditione, quod infirmo expedierit. Tertio: in ea aliud est sacramentum, aliud res sacramenti: sacramentum est unctio

exterior significans et non significata; res vero est unctio interior significata et non significans, quæ remissione peccatorum et virtutum augmento perficitur. Quarto: licet necessarium non sit ad salutem; tamen si contemnatur aut negligatur, damnabile est. Quinto: iterari potest, sicut pleraque alia sacramenta iterantur: quia deputatum est ad medicinam corporis et animæ ægritudine periclitantium; pericula autem ægritudinis iterantur. Unde in eadem ægritudine, si morbus revertitur et sacramento semel suscepto non cohibetur, iteratio medicinæ prohibetur.

3. Unde cum Augustinus *lib. 2, contra epist. Parmen. c. 13*, ait, sacramentum non iterandum, ne injuria fiat sacramento; non est intelligendus de omni sacramento, sed de baptismo, confirmatione et ordine, de quibus ibi disserit: nam constat, sacramenta Eucharistiæ, pœnitentiæ et matrimonii iterari posse. Tamen nonnulli id verum intelligunt de omni sacramento secundum se totum considerato: quia nullum secundum se totum iteratur; quamvis plura semel et iterum suscipiantur. Quia super eandem materiam, v. gr., super eandem hostiam in Eucharistia, eandem confessionem in Pœnitentia, idem oleum in Extrema unctione benedictio non iteratur. Si autem eis objicias, ea ratione posse semel et iterum baptismum suscipi, quin iteretur, quia eadem aqua semel et iterum non benedicitur;

respondent : benedictionem aquæ non esse essentialem baptismo, sicut consecratio est essentialis Eucharistiæ, absolutio pœnitentiæ, et benedictio olei unctioni extremæ. Hæc sententia sic iteratione intellecta vocalis est et vera; eaque ratione etiam in matrimonio conjuges semel tantum in primis nuptiis benedicuntur. Cæterum inter sacramenta id discrimen de re est, quod aliorum susceptio iterari potest, aliorum vero non. Ergo nunc unctio extrema iterabilis dicitur, quia ejus susceptio iteratur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quænam sit materia extremæ unctionis? Hic S. Thomas q. 1, art. 3. Bonav. artic. 1, q. 3. Richard. q. 3. Tarant. q. 5. Valent. tom. 4, d. 8, q. 2, p. 2. Suar. tom. 4, d. 39, sect. 1. Tanner. tom. 4, disp. 7, q. 1, dub. 1. Laym. tom. 2, tr. 8, c. 2. Henriq. lib. 3, c. 8. Bellarm. c. 7. Coninck, tom. 2, in 3, p. d. 19, dub. 2. Bonac. de sacram. d. 7, q. 1, p. 2. Mæratius d. 2 et 3.

Quæst. II. Quæ sit forma? Hic S. Thom. q. 1, art. 4. Bonav. Richard. et Brulef. q. 4. Tarant. q. 6. Durand. q. 3. Suar. d. 40, sect. 3. Coninck, tom. 2, in 3, p. d. 19, dub. 4. Bellarm. cap. 7. Henriq. lib. 3, c. 8. Filliuc. tract. 3, c. 4, q.

10. Tanner. tom. 4, d. 7, q. 1, dub. 1. Laym. tom. 2, tract. 8, c. 3. Mæratius disp. 4. Val. tomo 4, disp. 8, q. 2, p. 2.

Quæst. III. Effectus extremæ unctionis? Hic S. Th. q. 1, art. 2, et in supplem. 3, p. q. 30, art. 1. Bonav. Argent. Tarant. et Brulef. q. 1. Richardus. q. 5. Val. tom. 4, disp. 8, q. 1, p. 3. Suar. tom. 4, n. 3, p. d. 41. Henriq. lib. 3, c. 9. Coninck tom. 2, in 3, p. d. 19, dub. 5. Bellarm. c. 8. Filliuc. tr. 3, c. 5, q. 6. Tann. tom. 4, disp. 7, q. 1, dub. 2. Mærat. d. 6 et seq. Bonac. de Sacram. d. 7, q. 1, p. 6. Laym. tr. 8, c. 5.

Quæst. IV. A quo institutum hoc sacramentum? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Scot. Argent. et Mayr. q. 1. Bonavent. Richard. et Brulef. q. 2. Tarant. q. 4. Suarez tom. 4 in 3, p. d. 39, sect. 2. Tann. tom. 4, d. 7, q. 1, dub. 1. Mær. d. 1. Bonac. de Sacr. d. 7, q. 1, part. 1. Coninck tomo 2, in 3, p. d. 19, dub. 1. Laym. tomo 2, tr. 8, c. 1.

Quæst. V. Quibus ministretur? Hic S. Th. q. 2, art. 2. Bonav. art. 2, q. 2. Richard. art. 2, q. 4. Brulef. q. 6. Tarant. q. 19. Antonin 3, p. tit. 14, c. 15, § 6. Bellarm. c. 9. Mærat. d. 9. Suar. tomo 4, in 3, p. d. 42, sect. 1. Filliuc. tract. 3, c. 5, q. 6. Henriq. lib. 3, c. 10 et 11. Laym. tom. 2, tr. 8, c. 4. Bonac. de Sacr. d. 7, q. 1, p. 5. Val. tom. 4, d. 8, q. 2, p. 2.

Quæst. VI. An et quomodo iterari possit? Hic S. Th. q. 1, art.

4, q. 4. Bonav. art. 2, q. 4. Rich. art. 2, q. 6. Brulef. q. 8. Tarant. q. 6. Suar. tom. 4, in 3, p. d. 40, sect. 4. Henriq. lib. 3, c. 19. Co- ninck, t. 2, d. 19, dub. 8. Laym. tomo 2, tr. 8, c. 4. Bonacina de Sacr. d. 7, q. 5, p. 6. Mærat. d. 5. Tanner. tomo 4, d. 7, q. 1, dub. 3. Val. tomo 4, d. 8, q. 2, p. 2.

bent, qui ad ordines ecclesiasticos promoventur, eorum argumentum in promotione suscipiunt.

2. Secundo : quæritur quales sint dignitate et esse debeant sanctitate, qui ordinantur? Dignitatem indicant corona, et *Cleri* nomenclatura, qua ab aliis distinguuntur. Corona enim regale decus est ; et *Clerici* dicuntur, quia principem Dei hæreditatem et ministerii partem sortiuntur : de quibus propterea Petrus 1, 2, ait : *Vos estis genus electum, regale sacerdotium*. Sanctitatem refert ministerii officium et capillorum tonsura : deputatur enim ad Dei sacramenta tractanda, ad quod mentis immaculatæ puritas exigitur. Tondentur vero capilli, ut affectiones pravas et terrenas cogitationes eis præcidendas demonstretur. Qui tonsuræ usus a Nazaræis initium habet, quibus ob vitæ continentiam radebantur caput, et capilli igne sacrificii cremabantur.

3. Tertio : quæritur quænam sint in specie officia singulorum ordinum? Primo : Ostiarii munus est, ostia templi custodire, dignis aperire et indignis claudere. Unde eis in ordinatione claves Ecclesiæ committit Episcopus dicens : *Sic agite, tanquam rationem Deo reddituri pro rebus quæ clavibus istis recluduntur*. Quod officium gessit Christus, flagello vendentes et ementes ejiciens e templo, et se Ostiarium dedignatus non est dicens Joan. 10 : *Ego sum ostium : per me si quis introierit salvabitur*.

DISTINCTIO XXIV.

De ordinibus ecclesiasticis.

Primo : quæritur quid, et quotuplex sit ordo ecclesiasticus? Ordo est signaculum externum, quo ordinatus caractere spirituali insignitus deputatur ad officium et ministerium sacrum Ecclesiæ, et gratia ad illud implendum conferitur. Unde et sacramentum est, cum sit signum visibile invisibilis gratiæ. Septem sunt gradus seu ordines ecclesiastici: Ostiarii, Lectores, Exorcistæ, Acoliti, Subdiaconi, Diaconi et Sacerdotes. Septem sunt, propter septem dona Spiritus sancti quorum participes esse de-

Secundo : Lectoris est, sacros libros et eloquia Prophetarum fidelibus in Ecclesia nuntiare. Unde et ei traditur ab Episcopo codex divinarum lectionum et dicitur : *Accipe, et esto verbi Dei relator*, etc. Quare ei incumbit, sensum sacrae lectionis intelligere, et vim accentuum scire, ne legens populo sinistra prolatione intellectum lectionis turbet. Quod munus implevit Christus *Luc. 4*, cum in medio seniorum librum Isaiae legit. Tertio : Exorcistis datur adjurare, vel increpare Spiritus dæmonum manus super energumenos et catechumenos imponendo. Unde, cum ordinantur, accipiunt ab Episcopo librum exorcismorum, dicente : *Accipite, et habetote potestatem imponendi manus super energumenos, vel catechumenos*. Quo officio usus est Dominus *Marc. 7*, saliva sua tangens aures et linguam surdi et muti, et dicens, *epheth*, quod est, *aperire*. Item plures alios Dæmoniacos sanans. Quarto : Acolythis incumbit, cereum accensum deportare ad legendum Evangelium vel offerendum sacrum, et urceolum cum vino et aqua pro Eucharistia subdiaconis præparare et ministrare. Unde ab Episcopo ordinante, hujus ministerii monentur et ab Archidiacono accipiunt candelabrum cum cereo, et urceolum vacuum cujus officii typus fuit Christus, *Joan. 8*. dicens : *Ego sum lux mundi*, etc.

4. Rursus quinto subdiaconorum est, officiis diaconorum et levita-

rum proxime inservire, ut oblationes fidelium suscipere et levitis altari supponendas deferre, calicem et patenam ad altare eisdem tradere, urceolum quoque et aquamanile cum manutergio tenere, et episcopo, presbyteris et levitis prolavandis ante altare manibus aquam præbere, necnon corporalia, pallas et substratoria lavare. Subdiaconis lex continentiae imponitur : quia altari propinqui sunt et vasa corporis et sanguinis Domini portant, juxta illud Isaiae 52 : *Mundamini, qui fertis vasa Domini*. Unde eis ordinandis tradit Episcopus patenam et calicem vacuum ; Archidiaconus vero urceolum cum aquamanili et manutergio. Quorum officio functus est Dominus *Joann. 13*, linteo se præcingens et mittens aquam in pelvim, pedes discipulorum lavans linteoque tergens. Sexto : Diaconorum officium est sacerdotibus proxime assistere in ministerium sacramentorum Christi, præsertim Eucharistiae, eis patenam et calicem disponentes, necnon oblationes fidelium suscipere, altari servire, crucem ferre, evangelium populo prædicare, pacemque nuntiare. Hic ordo ab Apostolis celebratus est, *Act. 6*, septem viros plenos Spiritu sancto ad hoc officium eligentibus et manus eis imponentibus. Unde, cum ordinantur, solus Episcopus eis manum imponit, sic ministerium indicens ; stolam super lævum humerum ponit, jugum Domini suave portare et ad sinistram pertinentia divino

timori subicere docens; textum evangelii tradit, præcones evangelii declarans. Huic ministerio prælusit Christus *Matth.* 26, post cœnam sacramentum Eucharistiæ discipulis dispensans, et *Luc.* 22, dormientes discipulos ad orationem excitans. Porro diaconi levitæ dicuntur; quia in lege veteri a levitis divino cultui mancipatis et sacerdoti Aaroni, ac successoribus ejus in tabernaculo ministrantibus præfigurati sunt.

5. Tandem septimo: presbyterorum est, aliis morum sanctitate et senili maturitate præcellere; ideoque *presbyter* græce, latine *senior* interpretatur: coram Deo ante omnes stare, quare *Antistites*, seu ante stantes dicuntur: sacra populo dare proptereaque *sacerdotes*, hoc est, sacrorum doctores, seu dantes, nuncupantur: sacramentum Eucharistiæ conficere, donaque et orationes populi Deo offerre. Unde in sacerdotium assumptis inunguntur manus, ut possint sacramenta tangere et consecrare, fidelibusque liberaliter ministrare: stola super humerum utrumque cingitur, ut armis justitiæ contra adversa et prospera muniantur: calix cum vino et patena cum hostia porrigitur, ut Deo placabiles hostias pro populo offerendas demonstraretur. Sacerdotis personam induit Christus, tum in cœna sacramentum Eucharistiæ conficiens, tum in cruce hostiam se Patri offerens.

6. Sacerdotis officium gradus

habet, qui non ordinem, sed dignitatem inæqualem referunt. Alii enim episcopi sunt; alii presbyteri tantum. Episcoporum dignitas præter officia sacerdotum exposita poscit, ut aliis sacerdotibus præpositus consulat gregi Domini, dignos ei ministros disponens et in ordines ecclesiasticos assumens. Quam dignitatem nactus est Christus, cum Apostolos in episcopos elegit, qui deinde alios septuaginta et duos discipulos presbyteros ordinarunt. Inter episcopos unus princeps est, quem primus gessit Petrus et *Summus Pontifex*, seu *Papa*, hoc est, Pater Patrum dicitur. Rursus episcopi inferiores Papa quatuor gradibus distinguuntur. Sunt enim episcopi simplices, quibus alii episcopi subjecti non sunt. *Metropolitani*, qui aliarum civitatum episcopis præsunt. *Archiepiscopi*, qui Metropolitanis præeminent, quanquam nunc Archiepiscopi et Metropolitani confunduntur. *Patriarchæ* qui Metropolitanis superiores sunt, ideoque summi Patres dicuntur, ut Antiochenus et Alexandrinus; quorum tamen summus et primus est Romanus, legitimus et unicus successor Petri. Hæc divisio dignitatum etiam inter gentiles præcessit, qui suos sacerdotes, alios *Flamines* simplices, alios *Archiflamines*, alios *Protoflamines* nuncupabant. *Flamines* autem dicti sunt a filo capitibus imposito, quo ab aliis discernebantur, quasi *Filamines* dicebantur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An ordo sit sacramentum et gratiam conferat? Hic S. Thomas q. 1, art. 1. Bonav. p. 1, art. 2, q. 2. Rich. art. 4, q. 2. Argent. q. 1. Brulef. q. 6. Tarant. q. 9. Dur. q. 1. Tann. tom. 4, d. 7, q. 2, dub. 1. Val. tom. 4, d. 9, q. 1. Laym. tom. 2, tract. 9, cap. 2. Mayrat. d. 1. Bonav. de Sacram. d. 8, q. 1, p. 1. Alii relati q. seq.

Quæst. II. Quot sint ordines et an omnes sint sacramentum? Hic S. Th. q. 2, art. 1. Bonav. p. 2, art. 2, q. 4. Scot. q. 1. Richard. art. 3, q. 3. Mayr. p. 2. Dur. q. 3. Tarant. q. 12. Val. tom. 4, d. 9, q. 1. Victor. de Sacram. b. 226. Bellarm. tom. 3, lib. 1, de Ord. c. 6 et seq. Coninck, tom. 2, in 3, p. d. 26, dub. 6. Filliuc. tr. 9, c. 1, q. 11. Molf. tr. 2, c. 1. Tann. tom. 4, d. 7, q. 2, dub. 2. Laym. tom. 2, tr. 9, c. 4. Bonav. de Sacram. d. 8, q. 1, p. 2. Mærat. d. 3 et seq. Navar. in Man. c. 22.

Quæst. III. An omnes imprimant characterem et quando? Hic S. Thom. q. 1, art. 2 et q. 2, art. 3. Bonav. p. 2, art. 1. Richard. art. 3, q. 2. Tarant. q. 4. Brulef. quæst. 9. Bellarm. lib. de Ord. cap. 10. Sayr. de Sacram. lib. 5, c. 1, q. 1. Filliuc. tract. 9, c. 3, q. 2, et seq. Vasq. tom. 3, in 3, p. d.

243 et 244. Coninck, tom. 2, d. 20, dub. 8. Henriq. lib. 10, c. 7 et 14. Val. tom. 4, d. 9, q. 2, p. 1. Bonac. de Sacram. d. 8, q. 1, p. 6. Tann. tom. 4, d. 7, q. 3, dub. 5.

Quæst. IV. An episcopatus sit ordo et sacramentum? Hic S. Th. q. 2, art. 3. Bonav. p. 2, art. 2, q. 3. Rich. art. 5, q. 2. Tarant. q. 6. Val. tom. 4, d. 9, q. 1, p. 4. Bellarm. tr. de Ord. c. 5. Mich. Med. lib. 1, de celebr. c. 16. Coninck, tom. 2, in 3, p. d. 20, dub. 2. Vasq. tom. 3, in 3, p. d. 249, c. 3. Philiar. lib. 1, c. 10. Fornar. c. 1, de Ord. Reginal. lib. 30, tract. 5. Filliuc. tr. 9, c. 1, q. 9. Henr. lib. 10, c. 2. Bonac. de Sacram. d. 8, q. 1, p. 1. Tann. tom. 4, d. 7, q. 2, dub. 2. Sot. d. institut. Sacerdot. lectione 4. Laym. tom. 2, tr. 9, c. 3. Mæratius disp. 5.

DISTINCTIO XXV

De ordinatis ab hæreticis.

Quæritur primo: An ab episcopis hæreticis valide ordines confe-

rantur; ideoque opus non sit ab eis ordinatos iterum ordinari? Prima sententia negat, eorum ordinationem esse validam. Cujus sententiæ videntur esse plures Ecclesiæ patres. Innocentius enim *epist.* 18, *cap.* 3, *ad Alexand.* censet, *Arrianorum Clericos esse suscipiendos, cum Sacerdotii, vel ministerii alicujus dignitate.* Greg. lib. 3. *Dialog.* *cap.* 31, *sacrilegam esse Arrianorum consecrationem.* Cyprianus *epist.* contra Hæret. *Omnia quæ faciunt hæretici, inania et sacrilega esse, et eorum altaria falsa et sacrificia sacrilega.* Hieronymus ad illud: *Interroga Sacerdotes Aggæi* 2. *Oblationes hæreticorum contaminatas esse in conspectu Dei, odisseque Deum sacrificia eorum et a se projicere, quia offerunt panem sacrilegum.* Leo ad Anatol. q. 36, c. 2. *Extra Ecclesiam nec rata esse sacerdotia, nec vera sacrificia.*

2. Secunda sententia affirmat. Quam tuetur Augustinus lib. 2, contra *Epist. Parm.* *cap.* 22 et probat: quia hæretici valide baptizant. Ergo et valide ordinant. *Quia nulla ostenditur causa, cur ille, qui illud baptisma amittere non potest, jus dandi possit amittere. Utrumque enim sacramentum est et quadam consecratione utrumque homini datur. Ideoque non licet in catholica Ecclesia utrumque iterari; sed sicut baptismus in eis, ita in eis mansit ordinatio integra.* Explicat: quia aliud est valide, aliud licite ordinare. Hæretici illicite, sed valide utrumque sacramentum conficiunt.

Tuetur etiam eodem argumento Gregorius lib. 2. *Regist. Quod dicitis, ut qui ordinatus est, iterum ordinetur, valde ridiculum est. Ut enim baptizatus semel, iterum baptizari non debet: ita qui consecratus est semel, in eodem ordine non valet iterum consecrari.*

3. Tertia sententia media est: partim affirmans et partim negans, testimoniaque Patrum pro prima et secunda sententia componens. Quod varie varii exponunt. Primus modus componendi est, episcopos hæreticos sententia Ecclesiæ excommunicatos amittere potestatem ordinandi valide, sicut ab eadem degradatos, quod primæ sententiæ conceditur: at sola pravitate sensus hæreticos et nondum ab Ecclesia damnatos eam potestatem retinere, quod Augustino, et secundæ sententiæ datur. Secundus modus est, ordines ab hæreticis etiam excommunicatis celebratos secundum formam Ecclesiæ veros et ratos esse cum secunda sententia; aliter vero celebratos esse inanes et sacrilegos cum prima. Tertius modus, ordines celebratos ab hæreticis cum forma Ecclesiæ esse veros et ratos, quantum ad ipsorum valorem: at quantum ad effectum gratiæ esse inanes et vacuos. Quartus modus est, hæreticos episcopos in Ecclesia ordinatos jus valide ordinandi conservare; cæteros vero ab eis in schismate, vel hæresi ordinatos eo jure carere. In qua controversia nihil decernit Magister.

4. Quæritur secundo: An episcopi simoniaci jus ordinandi conservent, qui hæreticis enumerari possunt. Primo: simoniaci dicuntur, qui instar Simonis Magi gratiam impretiabilem Spiritus sancti pretio conducunt. Secundo: non solum dantes, sed etiam accipientes simoniaci dicuntur. Tertio: utrique sententia degradationis percelluntur. Ergo qui a simoniacis ante degradationem ordinantur, rite ordinati sunt. Item, qui post degradationem episcopi ordinantur ignorantes episcopum esse simoniacum, non subjiciuntur degradationis sententiæ. Qui vero scienter a simoniaco ordinantur, irritam ordinationem suscipiunt. Quo pertinet tripartita distinctio simoniacæ hæresis juxta Nicolaum Papam 1, q. 2, c. *Statuimus*. Docentem, alios simoniace a simoniacis, alios simoniace a non simoniacis, alios non simoniace a simoniacis ordinari et hos postremos misericorditer ab Ecclesia sustineri. Item, juxta constitutionem Alexandri II, 1, q. cap. *Erga simoniacos*, etiam qui ut a simoniacis in ordinem ecclesiasticum assumuntur, ab ea degradationis sententia excusantur. Nec audiendi sunt, qui se non consecrationem emere, sed proventus consecrationis contendunt. Nam alterum sine altero, cui connexum est, non venditur.

5. Quæritur tertio: In qua ætate sacri ordines suscipiantur? Nicolaus Papa d. 77 et 78, declarat,

subdiaconum non ordinandum ante viginti quatuor annos, nec diaconum ante viginti quinque, nec presbyterum ante triginta. Quod idem de ætate presbyteri Fabianus sanxit: quia Christus ante eam ætatem docere non cœpit.

Annotatio.

Parisienses expungunt in hac distinctione, quod Magister docet, ordinationem factam ab Episcopo simoniaco degradato, ei qui sciebat Episcopum esse simoniacum, esse irritam. Verum benigne interpretari possumus de irritatione, quantum ad effectum sacramenti; non vero quantum ad ejus valorem. Nam expendens Magister *superius* valorem ordinis ab hæreticis sententia Ecclesiæ damnatis celebrati, cohibet omnino suffragium. Ergo postea, non de valore sacramenti, sed de ejus effectu locutus est. Item, qui eam docet non esse irritam ignorantem Episcopum esse simoniacum; sed tantum scienti et peccanti susceptione ordinis. Ergo de effectu justificationis tantum disseruit non de valore sacramenti. At sic suscipienti esse irritum ordinem quoad effectum sacramenti, indubitatum est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An solus Episcopus possit ordines conferre? Hic S. Thom. Bonav. Richard. Argent. Tarant. Durand. Scot. Sot. Brulef. et alii q. 1. Mayr. q. 3. Vasquez tom. 3, in 3, p. d. 243 et 245. Henriq. lib. 10, c. 21. Coninck, tom. 2, in 3, p. d. 20, dub. 9. Fornar. de Ord. c. 4. Filliuc. tr. 9, c. 5, q. 1. Val. tom. 4, d. 9, qu. 2. Bellarm. de Cleric. c. 27. Bonac. de sacram. d. 8, q. 1, p. 4. Tann. tom. 4, d. 7, q. 3, dub. 2. Laym. tom. 2, tract. 9, c. 9. Mærat. d. 8.

Quæst. II. An possit Papa simplici sacerdoti potestatem ordinandi conferre? Hic Dur. et Sot. qu. 1, Henriq. lib. 10, c. 23. Bellarm. de Cleric. c. 27 et de ord. c. 7. Val. tom. 4, d. 9, q. 2, p. 1. Filliuc. tr. 5, c. 5, q. 2. Covar. variar. c. 10. Coninck. tom. 2, in 3 p. d. 20, dub. 9. Cabezud. in 3, p. qu. 38, art. 1. Fornar. de Ordin. c. 5. Tann. tom. 4, d. 7, q. 3, dub. 2. Laym. tom. 2, tr. 9, cap. 9. Mærat. de ord. d. 8. Bonac. de sacram. d. 8, q. 1, p. 4.

Quæst. III. An Episcopi hæretici et excommunicati validos ordines conferant? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonav. Richard. et Brulef. qu. 2. Tarant. qu. 3. Alii relati q. 1.

Quæst. IV. An feminis possit valide ordo conferri? Hic S. Th. qu. 2, art. 1. Bonaventur. artic. 2, qu.

1. Sot. q. 2. Richard. art. 4, q. 1. Argentina, qu. 1, art. 2. Mayron. qu. 4. Brulef. quæst. 5. Tarant. quæst. 9. Vasquez tom. 3, in 4, part. d. 235. Tannerus tom. 4, d. 7, q. 3, dub. 1. Coninck, tom. 2, in 3 p. d. 20, dub. 10. Filliuc. tract. 9, cap. 4, qu. 1. Henriq. lib. 14, cap. 8. Val. tom. 4, d. 9, q. 4, p. 1. Forner. de Ord. c. Bonacin. de sacram. disp. 8, q. 1, p. 5. Layman tom. 2, tr. 9, c. 6. Mærat. de Ord. d. 9.

Quæst. V. In quo simonia consistat? Hic S. Th. qu. 1, art. 1 et 2. Bonav. art. 1, qu. 3. Richard. art. 2, qu. 1. Durand. et Brulef. q. 3. Tarant. quæst. 2. Valentia tom. 3, d. 6, q. 16, p. 1. Azor. 3, p. lib. 12, cap. 3. Suarez, tom. 1, de Relig. lib. 4, c. 36. Filliuc. tract. 45, c. 1. Laym. lib. 4, tract. 10, cap. 8. Reginald. lib. 23, cap. 11. Covarr. 1, variar. c. 5. Bonac. de simon. d. 3, q. 1, p. 1. Molfes. tr. 6, cap. 15. Lessius lib. 2, cap. 35, dub. 1 et seq.

Quæst. VI. Quibus modis simonia committatur? Hic S. Thom. qu. 3, art. 2 et 3. Durand. qu. 4 et sequenti. Sot. lib. de justitia, q. 8, art. 1 et sequenti. Azor. 3, lib. 12, d. 1 et sequenti. Laym. lib. 4, tract. 10, cap. 8 et seq. Navar. c. 23. Valentia tom. 3, d. 6, qu. 16. Rodrig. in summ. cap. 55. Ugolin. tab. 1, cap. 62. Filliuc. tract. 45, c. 2 et seq. Bonac. de simon. d. 1, q. 2 et seq. Suarez tom. 1, de Relig. lib. 4. Navar. de simon.

DISTINCTIO XXVI.

De sacramento conjugii, cujus institutio et causa ostenditur.

Prima conclusio : Ante peccatum institutum fuit matrimonium ad officium et multiplicationem naturæ : quia Eva ante peccatum uxor Adami erat, de qua Adamus *Genes. 2* dixit : *Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea: propter hanc relinquet homo patrem et matrem et adhærebit uxori suæ et erunt duo in carne una.* Causa ejus institutionis ante peccatum fuit officium et multiplicatio naturæ, ut ostendit illud *Genes. 1. Crescite et multiplicamini*, quod a Deo ante peccatum dictum est. Quare etiam, deficiente peccato, propter officium naturæ essent in paradiso nuptiæ honorabiles absque ullo incentivo libidinis. Post peccatum vero, matrimonium est ad concupiscentiæ remedium, ut testatur et probat August. lib. 9, super *Genes. cap. 7. Quod sanis est ad officium, ægrotis est ad remedium. Infirmitas enim incontinentiæ quæ est in carne per peccatum mortua, ne cadat in ruinam flagitiorum, exciditur honestate nuptiarum.*

2. Secunda conclusio : Prima institutio matrimonii habuit præceptum, secunda indulgentiam. Nam ante peccatum præceptum est primis hominibus *Genes. 1, 1. Crescite et multiplicamini.* Quod præceptum etiam post peccatum et diluvium, *Genes. 9.* filiis Noe eisdem verbis iterum injunctum est. Multiplicato vero homine matrimonium secundum indulgentiam est; tum, quia illi liberum est, et absque peccato prætermittitur : tum, quia Apostolus *1 Cor. 3,* virginitatem, tanquam meliorem, consulit et solum matrimonium propter remedium bonum probat. Unde recte nunc matrimonium indulgetur : quia indulgentia, sicut et permissio, de minoribus bonis esse solet.

3. Tertia conclusio contra hæreticos Tatianos. Matrimonium ex se non est malum, sed bonum. Primo : quia Dominus inter primos parentes instituit matrimonium. Secundo : quia nunc est sacramentum. Tertio : quia Christus in Cana Galileæ nuptiis interfuit, easque miraculo aquæ conversæ in vinum commendavit. Quarto : quia ipse Christus *Matthæi cap. 19,* virum dimittere uxorem prohibuit. Denique, quia Apostolus Paulus, *1 Cor. 7,* ait : *Virgo non peccat, si nubat.*

4. Quarta conclusio : Res sacramento matrimonii significata est, tum spiritualis conjunctio animorum conjugum inter se, tum conjunctio Ecclesiæ cum Christo. Prior conjunctio significatur matrimonio : quia ipsi annexa est,

juxta illud Eph. 5. *Viri, diligite uxores vestras, ut corpora vestra.* Posterior vero, quia Apostolus ibidem ait: *Scriptum est: Relinquet homo patrem et matrem et adhærebit uxori suæ et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo et in Ecclesia.* Hoc est, inter Christum et Ecclesiam, ut inter sponsum et sponsam celebratum est. Ut enim inter conjuges est conjunctio animorum et corporum: sic etiam inter Christum et Ecclesiam est unio voluntatis quam refert conjunctio animorum, et unio naturæ quam refert conjunctio corporum. Christus enim amat eadem bona quæ Ecclesia et naturam sibi copulavit eandem.

5. Quinta conclusio: potest esse verum sacramentum absque ulla copula carnali et commixtione sexuum: tum, quia inter Mariam et Joseph, qui nulla carnali copula fuerunt commixti, verum matrimonium contractum fuit; tum, quia sacramentum matrimonii non repugnat majori continentiae sanctitatis; nam, teste Augustino de bono conjug. c. 18. *In nuptiis plus valet sanctitas sacramenti, quam fecunditas ventris.*

6. Objicitur primo ab August. lib. 1, *contra Jul.* c. 5, et Leone Papa *epist.* 90, doceri, eam mulierem, cum qua non fuit commixtio sexus, non pertinere ad matrimonium. Secundo: matrimonium secundum unionem corporum significare conjunctionem Ecclesiæ cum

Christo. Respondetur: Aliud est. non esse matrimonium significans perfectam unionem Ecclesiæ cum Christo; aliud non esse verum et perfectum matrimonium. Matrimonium, in quo non fuit copula carnalis, non est matrimonium significans perfectam unionem cum Christo; scilicet unionem secundum naturam; sed tantum secundum caritatis affectum. Cæterum, verum et perfectum matrimonium est, imo perfectius et sanctius; quia ejus perfectio et sanctitas non sumitur adæquate ex illa representatione unionis cum Christo, cum aliunde possit, scilicet ex continentia carnis et altiori representatione unionis caritatis perfectionem haurire.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An matrimonium fuerit et sit præceptum? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. art. 1, qu. 3. Richard. art. 3, q. 1. Tarant. qu. 4. Durand. qu. 2. Sotus q. 1. Sanch. lib. 2, disp. 3. Filliuc. tr. 10, c. 1, qu. 5. Rebel. lib. 2, q. 2. Bonac. q. 2, p. 3. Henriq. lib. 11, c. 1. Molin. de just. disp. 22. Tann. tom. 4, disp. 8, q. 2, dub. 1. Ledesm. q. 41, art. 2. Mærat. disp. 1, sect. 3. Coninck disp. 25, dub. 1. Val. tom. 4, disp. 10, q. 1, p. 4.

Quæst. II. An matrimonium sit sacramentum, etiam inter fideles

contractum? Hic S. Thomas q. 2, art. 1. Bonav. art. 2, q. 2. Sotus q. 1. Durand. et Tarant. q. 3. Sot. q. 2, art. 3. Sanch. lib. 2, disp. 7 et 8. Coninck disp. 24, dub. 2. Guttier. cap. 42. Filliucius tract. 10, cap. 1, qu. 9. Ledesma q. 59. Henriq. lib. 11, cap. 1. Val. tom. 4, disp. 10, q. 1, p. 5. Tann. tom. 4, disp. 8, q. 2, dub. 2 et 3. Laym. tr. 10, s. 2, c. 2. Mærat. disp. 2. Bonac. q. 2, p. 2.

Quæst. III. Quænam sit materia, forma et minister hujus sacramenti? Hic S. Thomas qu. 2, art. 1. Bonaventura art. 2, q. 1. Brulef. quæst. 4. Durand. quæst. 3. Valentia tom. 4, disp. 10, quæst. 1, p. 6. Sanch. lib. 2, disp. 5 et 6. Ledesma p. 42. Coninck disp. 24, dub. 3. Filliucius tract. 10, c. 1, q. 7 et seq. Henriquez lib. 11, cap. 2 et seq. Vasquez disp. 3. Guttierrez c. 41. Tann. tom. 4, disp. 8, q. 2, dub. 2. Laym. tr. 10, p. 2, c. 2. Mærat. disp. 3 et 4.

Quæst. IV. An commixtio carnalis, aut ejus intentio sit de essentia matrimonii? Hic S. Thom. qu. 2, art. 4. Bonaventura art. 2, qu. 3. Richardus art. 4, quæst. 3. Brulef. quæst. 6. Tarant. quæst. 9. Sotus, dist. 27, quæst. 1, art. 2. Henriq. lib. 11, c. 5. Ledesma q. 48, art. 1. Sanchez lib. 2, disp. 28. Tanner. tom. 4, disp. 8, q. 6, dub. 1. Mærat. disp. 7, sect. 3. Val. tom. 3, disp. 10, q. 3, p. 5. Laym. tr. 10, p. 2, c. 1 et 7. Coninck disp. 24, dub. 4. Medina lib. 5, de contin. cap. 70.

Quæst. V. An inter Joseph et Mariam verum fuerit matrimonium? Hic Bonav. art. 2, qu. 3. Sotus q. 2, art. ult. Canisius in Mariali. lib. 1, cap. 5. Suarez, Vasq. Præpos. Pesant. Sylv. Cajetan. et alii cum S. Thom. 3, p. q. 29, art. 2. Henriq. lib. 11, c. 15. Sanchez lib. 2, disp. 28. Tann. tom. 4, disp. 2, q. 1, d. 5. Bonacina de matrim. q. 2, p. 1. Item, relati q. præced.

Quæst. VI. Quænam sit significatio sacramentalis matrimonii? Hic Durand. q. 3. Alii relati q. 2.

DISTINCTIO XXVII.

Quæ sunt considerata in conjugio?

Prima conclusio : In matrimonio considerare est primo : quidditatem illius ; secundo : efficientem causam ; tertio finalem ; quarto : illius bona ; quinto : excusantia coitum carnalem ; sexto : personas legitime contrahentes. De quibus progressu asseritur. Nunc autem de quidditate et causa efficiente tantum.

2. Secunda conclusio : Matrimonium est conjunctio maritalis viri et feminae, inter legitimas personas individuum vitae consuetudinem retinens. Individua vitae consuetudo exigit primo : ut absque consensu alterius neuter continentiam profiteri possit : secundo : ut neutri se alii copulare liceat : tertio : ut alter alteri se copulare debeat.

3. Tertia conclusio : Efficiens causa matrimonii est consensus per verba de præsenti expressus. Unde primo : si consensus sit expressivus de futuro, ut, *Accipiam te in uxorem et ego in virum*, non efficitur de præsenti matrimonium, sed spondetur faciendum. Secundo : neque fit matrimonium, si consensus sit solum mentalis et non expressus voce, aut aliis signis externis. Tertio : si verbis exprimitur consensus de præsenti, ut, *Ego te accipio in uxorem*, quamvis corde deficiat voluntas, sola obligatio verborum matrimonium efficit, nisi adsit vis aut dolus. Ergo consensu fieri matrimonium, docet Isidorus : *Consensus facit matrimonium*. Nicolaus Papa : *Sufficit solum secundum leges consensus eorum, de quorum conjunctionibus agitur, qui solus, si forte in nuptiis defuerit, cætera, etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur*. Chrysostomus : *Matrimonium non facit coitus, sed voluntas*. Ambrosius : *Conjugium facit pactio conjugal*.

4. Quarta conclusio : Superior consensus est causa adæquata matrimonii ante copulam et sine

illa. Sic Isidorus lib. 6. Etymol. c. ult. *Conjuges verius appellantur a prima desponsationis fide, quamvis adhuc inter eos ignoretur conjugal* concubitus. Ambr. lib. de instit. virg. cap. 46. *Cum jungitur viro, conjugium est, non cum viri admixtione cognoscitur*. Augustin. lib. 4, de nupt. cap. 11, probat ex matrimonio Mariæ cum Josepho. *Conjux vocatur Maria ex prima desponsationis fide, quam concubitu non cognoverat, nec fuerat cogniturus, nec pejeraverat, nec mendax manserat conjugis appellatio, ubi non fuerat, nec futura erat carnis ulla commixtio*. Ergo solus consensus absque ulla carnis copula futura efficit matrimonium.

5. Sunt autem, qui contendunt, eum consensum ante copulam solum constituere desponsationem, non vero matrimonium. Est enim discrimen inter utrumque. A priori, quod desponsatio est obligatio facta de contrahendo matrimonio per copulam; matrimonium vero est actualis per copulam contractio. A posteriori vero, quod sponsis licitum est sine consensu alterius sponsi religionem ingredi, ut discernunt Eusebius Papa 27, quæst. 7, cap. Desponsatam. Gregor. lib. 6, Regist. epist. 20 et habetur ubi supra et Hieronym. in vita Macarii et super quæst. 7. At conjugibus, intercedente matrimonio datum non est absque consensu alterius religionem eligere, ut sentiunt Gregor. l. 9, Regist. ep. 39 et 27, quæst. 2, cap. Sunt qui etc. Agathasa.

Octava Synodus *ibidem*, *cap. Si quis, et cap. Si viri*. Augustinus *lib. de adult. conjug. cap. 1, 2 et 3*. Nicolaus Papa *supra cap. Si abstines*. Respondetur : Desponsatio duplicem significationem habet : alteram, solius compromissionis de contrahendo matrimonio, quæ fit per verba de futuro : Alteram consensus expressi per verba de præsentī ante copulam carnis. Prior desponsatio differt a vero matrimonio, quod solum conficitur consensu expresso per verba de præsentī. Posterior vero cum matrimonio confunditur et ab eo indistincta est. Igitur non solum sponsis de futuro, sed etiam matrimonio conjunctis licitum est, ante copulam religionem profiteri.

6. Et quidem matrimonium interdum significari nomine desponsationis, constat primo ex illo Deut. 22 : *Si quis alterius sponsam in agro, vel quolibet loco oppresserit vel adduxerit in domum suam, moriatur : quia uxorem proximi sui violavit*, etc. Ubi sponsa vocatur uxor. Item ex illo Gregor. 27, *quæst. 2, cap. Qui desponsatam, divinæ legis mos est sponsas appellare conjuges*. Item *ibidem cap. Si quis uxorem*, et Julius Papa *cap. Si quis desponsaverit*, ubi decernitur, uxorem desponsatam a fratre et mortuo ante copulam, a nullo ei consanguinitate conjuncto, posse duci in uxorem. Quod argumento est, desponsatam intelligi, quæ vero matrimonio erat conjugata ante copulam. At etiam sponsam

interdum intelligi eam, quæ sola sponsione matrimonii futuri obligata est viro, constat ex Concil. Triburiensi *cap. 41* et habetur 27, *q. 2, cap. Si quis sponsam et cap. Quidam desponsavit et cap. Statutum*. Ubi decernitur, sponsam corruptam ab alio, quam a suo marito, puniri debere publice et sponso licere alteri nubere. Quod si verum intercessisset matrimonium, esset illicitum. Confirmatur ex Augustini constitutione *lib. 8. Confess. cap. 3* et habetur 27, *quæst. 2. cap. Statutum*, ut sponsæ non statim tradantur sponsis. *Ne vilem habeat maritus datam, quam suspiravit sponsus dilatatam*. Ubi distinguitur sponsus a marito.

7. Unde sponsa, quæ tantum de futuro pacta est matrimonium, mortuo sponso, non remanet vidua, quia non fuerat vir ejus. Atque adeo, si quis eam duxerit, non prohibetur ad sacros ordines promoveri : nam solus maritus viduæ, sicut bigamus prohibetur. Quod decernit Pelagius Papa *dist. 34, cap. ult.* Cæterum, si sponsa pacta esset consensu expresso de præsentī, mortuo viro vidua remansisset, ideoque secundo viro cum illo copulato ad sacros ordines accedere non liceret.

Annotatio.

Magister videtur hic docere, per

solum matrimonium ratum et non consummatum contrahi bigamiam prohibentem sacros ordines. Quod a Parisiensibus et omnibus reprobatur: quia repugnat expresso textui *c. Debitum, de bigamis*. Magistri mens deprehenditur: quia § *ult.* docet, eum qui duxit uxorem cum alio desponsatam de præsenti, non posse sicut bigamum ad sacros ordines promoveri: quia sponsa vidua erat. Verum ea Magistri mens adeo aperta non est, ut in communem sententiam adduci non possit. Nam ipse obiter tantum in doctrinam bigamiæ incidit et non expressit, per desponsationem de præsenti absque culpa bigamiam contrahi. Benigne itaque intelligere possumus doctrinam Magistri de eo qui duxit uxorem desponsatam cum alio et post copulam mortuo, cum nihil huic interpretationi repugnans expresserit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An consensus internus sit essentialis matrimonio et divinitus insupplebilis? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Bonaventura art. 1, q. 1. Richardus q. 2. Sot. Gabriel. Argent. et Durand. q. 1. Brulef. et Tarant. q. 3. Sanchez lib. 2, disp. 26, et 27. Val. tom. 4, disp. 10, q. 3, p. 1. Coninck, disp. 24, dub. 4 et 5. Mærat. disp. 7, sect.

1 et 2. Tann. tom. 4, disp. 8, q. 3, dub. 2. Ledesma 2, p. 4, q. 47, art. 1. Barthol. Ledesm. de matrimonio, dub. 16. Petr. Ledesma q. 45, art. 1. Henriq. lib. 11, c. 1.

Quæst. II. An sufficiat consensus internus ad matrimonium absque signis externis? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonaventura art. 2, q. 2. Richardus q. 3. Brulef. et Tarant. q. 4. Durand. q. 1. Sanchez l. 2, disp. 30 et 31. Filliuc. tr. 10, c. 3, q. 4. Guttierrez de matrimonio, c. 63. Bonacina q. 2, p. 1. Val. tom. 4, d. 10, q. 3, p. 4. Coninck, disp. 24, dub. 8. Tann. tom. 4, disp. 8, quæst. 3, dub. 5 et 7. Mærat. disp. 7, sect. 14 et seq. Filliuc. tr. 10, c. 7, quæst. 2. Rebel. lib. 4, q. 3.

Quæst. III. An, quæ et quanta sit indissolubilitas matrimonii? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 3. Bonavent. art. 3, q. 1. Richardus artic. 2, q. 1. Brulef. q. 5. Tarant. q. 9. Mayron. q. 1. Durand. q. 2. Sanchez lib. 2, disp. 13 et 14. Filliuc. tract. 10, cap. 2, q. 2 et 9, et cap. 10, quæst. 1. Petr. Ledesma quæst. 67, artic. 1 et 2. Henriquez lib. 11, cap. 8. Bellarminus lib. 2, de Mon. cap. 38. Navarr. cap. 22. Gutierrez cap. 54. Coninck, disp. 27, dubio 2 et 3. Rebel. lib. 2, quæst. 15. Valentia tom. 4 disput. 10, quæst. 1, part. 7. Tannerus tom. 4, disput. 8, quæst. 5. Mærat. disput. 6. Layman tract. 10, part. 3, cap. 6. Bonacina quæst. 2, part. 11.

Quæst. IV. An, et quo jure ma-

trimonium dissolvatur, altero conjugum Religionem ingresso? Hic S. Thomas q. 1, art. 3. Durand. q. 2. Bonavent. in litt. d. 4 et 5. Sanch. lib. 2, disp. 18 et seq. Tanner. tom. 4, d. 8, q. 5, dub. 3. Mærat. disp. 6. Coninck, d. 26, dub. 3 et 4. Val. tom. 4, d. 10, q. 1, p. 7. Laym. tr. 10, p. 3, c. 6. Med. de cont. lib. 5, cap. 86 et seq. Lesd. lib. 2, cap. 41, dub. 8. Lopez 2, p. cap. 39. Ledesm. p. 4, q. 55, art. 2 et q. 69, art. 7.

Quæst. V. An sit irregularitas annexa bigamiæ et quæ sit ea bigamia? Hic S. Th. q. 3. Bonavent. in littera, dubio 6. Durandus quæst. 4. Sanchez lib. 7, disp. 83 et sequent. Reb. lib. 3. quæst. 20. Sayrus de censuris, lib. 6, cap. 3. Suarez disp. 49. Filliuc. tr. 19, c. 4, q. 1. Majol. lib. 1, cap. 32 et 33. Coninck, disp. 18, dub. 11. Henriquez lib. 14, cap. 4. Avila de censuris, p. 6, disp. 8. Ugolin. cap. 56. Bonacina de irregul. disp. 7, q. 2. p. 5. Tanner. 4, disp. 8, q. 6, dub. 4.

DISTINCTIO XXVIII.

Si consensus de futuro cum juramento faciat conjugium?

Prima conclusio : Consensus de futuro, etiam juramento firmatus, non efficit matrimonium, atque ideo si alter contrahentium de futuro contrahat cum alio de præsentī, tenebit factum posterius. Nam sponsio illa, quamvis jurata, solum est de matrimonio contrahendo. Ergo vis et efficacia illius non efficit contrahere matrimonium de præsentī. Nullus enim obligatur, nisi ad id, in quod consensus. Confirmatur : quia, si consensus de futuro juratus operaretur matrimonium de præsentī, ridicula esset de futuro pactio, siquidem de præsentī sortitur effectum qui juratur de futuro.

2. Objicitur illud, quod 30, q. 5. c. *Si quis* allegatur : *Si quis juravit mulieri, se eam legitimam uxorem habiturum, sit illi legitima uxor, quamvis nulla dos, nulla alia scriptura interposita est.* Respondetur primo : Illud, *Sit illi legitima uxor*, non est affirmare, eo esse uxorem : sed obligare juran-

tem, ut in uxorem ducat. Secundo : possumus interpretari legem de consensu de præsenti et impletione jurata pacti de futuro.

3. Secunda conclusio : Consensus clandestinus per verba de præsenti expressus in foro externo non judicatur matrimonium : quamvis in interno (ante Tridentinum, quando doctrinam tradidit Magister) verum matrimonium sit. Nam propter decorem et honestatem matrimonii sanciunt leges aliquas solemnitates, sine quibus illegitima et fornicatoria habeantur connubia. Sic 30, q. 5, cap. *Aliter*. Evaristus Papa : *Aliter legitimum non fit conjugium, nisi aliis qui super feminam dominationem habere videntur et a quibus custoditur uxor petatur, et a parentibus sponsetur et legibus dotetur, et a Sacerdote (ut mos est) benedicatur etc.* Item, *ibidem* : *Ita legitima scitote esse connubia : aliter vero præsumpta non conjugia, sed adulteria, vel fornicationes sunt, nisi voluntas propria suffragata fuerit et vota succurrerint legitima.* Quæ solemnitates non ad essentiam, sed decentiam et honestatem matrimonii spectant, ut si alter contrahentium dimiserit alterum, possit iudicio Ecclesiæ cogi redire. Nam, si pactio inter eos absque testibus et clanculum celebrata est, non potest Ecclesia dimittentem ad commanendum obligare. Quamvis revera in foro conscientiæ verum inter eos matrimonium factum sit, cum hoc sacramentum

solo consensu de præsenti expresso essentialiter et adæquate conficiatur.

4. Tertia conclusio : Consensus contrahentium matrimonium non habet pro objecto solam cohabitationem, quia alias fratres cum sorore et pater cum filia posset matrimonium contrahere. Neque item copulam carnalem : quia Maria Virgo cum Joseph matrimonium contraxit, tamen in carnalem copulam etiam de futuro non consensit; nam virginitatem vovit et voti rea esset mente, si in carnalem copulam consensisset, ut expendit Beda *Lucæ* 1. Ideoque ipsa Angelo nuntianti filium dixit : *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* hoc est, voto adstricta cognoscere non possum. Ejus igitur consensus objectum est societas conjugalis, quæ alia est a societate ancillæ cum domino et inferioris cum superiori, collateralisque, ac propria conjugum est. Ideo enim Eva non de capite formata est, ne ad dominium; non de pedibus, ne ad servitutem : sed de latere, tanquam collateralis viro, ad ejus individuum consuetudinem putaretur creata.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An consensus per verba de præsenti requiratur ad ma-

trimonium? Hic S. Thom. Bonav. Dur. Mayr. Richard. Brulef. Tarant. q. 1. Alii relati dist. præced. q. 1 et 2.

Quæst. II. Quæ et quanta sit sponsalium, seu consensus de futuro matrimonio obligatio? Hic interpretes Magistri relati q. præced. Sanchez lib. 1, disp. 27 et seq. Coninck, disp. 22. Vasquez disp. 3 et sequent. Rodrig. cap. 224. Henriq. lib. 11, c. 13. Filliuc. tr. 10, c. 7, q. 2 et seq. Rebel. lib. 4, q. 1 et seq. Ledesma q. 43. Azor. 3, p. lib. 5, c. 5. Gutier. c. 4 et seq. Bonac. q. 1, p. 2. Mærat. disp. 12. Tanner. tom. 4, disp. 8, q. 1, dub. 3. Laym. tr. 10, p. 1, c. 1 et seq.

Quæst. III. An consensus conditionatus ad matrimonium sufficiat? Hic Bonav. art. 1, q. 3. Durand. q. 2. Richard. et Brulef. q. 3. Tar. q. 15. Sanch. lib. 5, d. 2 et seq. Gomez 1, variar. cap. 12. Valentia tom. 4, d. 10, q. 3, p. 3. Coninck, d. 29. Rebel. lib. 2, q. 12 et seq. Filliuc. tr. 10, c. 4. Gutierrez c. 82. Henriq. lib. 11, c. 12. Bonac. q. 2, p. 10. Laym. tr. 10, p. 2, c. 7. Tan. tom. 4, d. 8, q. 3, dub. 4. Mærat. d. 7, sect. 10 et sequentibus.

Quæst. IV. An consensus de futuro cum copula carnali sufficiant ad matrimonium? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Durand. q. 1. Palac. d. 1. Sanc. lib. 3, q. 40, n. 6 et seq. et lib. 5, d. 8, n. 26. Petr. Ledesma q. 46, art. 2, dub. 1 et 2. Gutier. c. 40, n. 13 et c. 81, n. 11. Coninck. tom. 2, in 3, p. d. 22, dub.

9. Bonacin. de matrim. q. 2, p. 1. Henriq. lib. 11, c. 3.

Quæst. V. An consensus pure internus ad matrimonium sufficiat? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. quæst. 4. Richard. art. 2, q. 1. Tarant. q. 6. Alii relati dist. 27, q. 2.

Quæst. VI. An consensus de præsentī expressus per verba clandestina contrahentium sufficiat ad matrimonium? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonav. art. 1, q. 5. Richard. art. 2, q. 3. Tarant. q. 6. Sanchez lib. 3, d. 1 et seq. Menoch. lib. 3, præsumpt. 1. Henriq. lib. 11, c. 13. Riccius dec. 234. Valent. tom. 4, d. 10, q. 2, p. 4. Filliuc. tr. 10, c. 5. Coninck, d. 27. Bonac. q. 2, p. 6. Laym. tr. 10, p. 2, c. 4. Tannerus tom. 4, d. 8, q. 3, dub. 6. Mærat. d. 7, sect. 16 et 17.

Quæst. VII. Quodnam sit objectum consensus et obligationis matrimonii? Hic S. Thom. q. 1, art. 4. Bonavent. quæst. 6. Tarant. q. 7. Richard. art. 2, q. 4. Alii relati dist. 29, q. 4.

Quæst. VIII. An inter Mariam et Joseph, verum fuerit matrimonium? Hic interpretes Magistri relati quæst. præced. Alii relati dist. 26, q. 4 et 5.

QUÆSTIONES.

DISTINCTIO XXIX.

Coactio excludit consensum conjugalem.

Ergo conclusio est: Consensus contrahentium matrimonium debet esse spontaneus et sine vi præstitus. Primo: quia consensus coactus non est simpliciter consensus, prout requiritur ad onera matrimonii. Secundo: quia leges Ecclesiæ sic sanciunt. Ita Urbanus Papa 31, q. 2, cap. de nuptiis et cap. Si verum. Duo tamen hic annotanda sunt. Alterum, eos qui inviti conjuncti sunt, si postea aliquo temporis spatio, facultate discedendi et reclamandi habita, sponte jungantur, aut cohabitent, supplere sequenti consensu, quod vis præcedens detraxerat. Alterum, eos qui nulla ratione contradicunt voluntati parentum, aut aliorum celebrantium contractum, non censeri coactos, sed absolute consentientes. Sic enim decernitur in lib. Pandect. de sponsalibus intervenitu parentum celebratis, ad quæ etiam consensus spontaneus qui ad matrimonium exigitur.

Quæst. I. An possit voluntas cogi ad consensum? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Dur. q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 25, q. 11.

Quæst. II. Quisnam sit metus cadens in constantem virum? Hic S. Th. q. 1, art. 2. Durand. et Bon. q. 1. Sanch. lib. 4, disp. 1 et seq. Les. lib. 2, cap. 17, dub. 6. Reb. lib. 2, q. 9. Henriq. lib. 11, c. 9. Coninck, disp. 28, dub. 2. Valent. tom. 4, d. 10, q. 3, p. 2. Petr. Led. q. 16. Bon. q. 3, p. 8. Mærat. d. 7, sect. 5. Tann. tom. 4, d. 8, q. 3, dub. 2. Lây. tr. 10, p. 2, cap. 5.

Quæst. III. An metus cadens in constantem virum annullet matrimonium jure naturali, an solum positivo? Hic S. Th. q. 1, art. 3. Scot. Rich. Bonav. Dur. Sot. Mayr. Argent. Brulef. Tarant. et alii q. 1. Sanch. lib. 4, disp. 14. Ledes. q. 16. Navar. c. 22. Henriq. lib. 11, c. 9. Guttier. cap. 76. Coninck, disp. 28, dub. 1. Riccius dec. 253. Filliuc. tract. 10, cap. 4, q. 1. Bonac. quæst. 3, part. 8. Rebel. lib. 2, q. 9. Lessius lib. 2, cap. 17, dub. 7. Layman tract. 10, p. 2, cap. 5. Mærat. d. 7, sect. 8. Tann. tom. 4, d. 8, dub. 2. Val. tom. 4, d. 10, q. 3, p. 2.

Quæst. IV. An metus reverentialis eo sit gravis, ut matrimo-

nium annullet? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bonavent. et Brulef. q. 3. Richardus q. 4. Argentinas q. 1, art. 2. Tarant. q. 7. Durandus q. 2. Sanchez lib. 4, disp. 6 et 7. Val. tom. 4, disp. 10, q. 3, p. 2. Coninck, d. 28, dub. 2 et 5. Rebel. lib. 2, q. 9. Les. lib. 2, cap. 17, dub. 6. Henriq. lib. 11, c. 9. Petr. Ledes. q. 16. Bonac. q. 38, p. 8. Laym. tract. 10, p. 1, cap. 5. Tann. tom. 4, d. 8, q. 3, dub. 1.

DISTINCTIO XXX.

De errore qui evacuat consensum.

Prima conclusio : Error personæ et conditionis annullat matrimonium. Error personæ est, quando contrahit cum Joanne, volens et putans contrahere cum Petro. Error conditionis; quando contrahit cum servo, volens et putans contrahere cum libero. Probatur conclusio : Quia error circa materiam et substantiam contractus annullat contractum, ut si petenti aurum tradatur aurichalcum; nam deficiente consensu deficit obligatio

contractus; deficit autem consensus deficiente materia et substantia objecti consensus. At error personæ et conditionis est circa materiam et substantiam contractus. Ergo explicatur : Si quis hæreticus simularet se Augustinum, aut Ambrosium et ab aliquo consensum in suæ fidei professionem impetraret, plane consentiens non in sectam hæretici, sed in catholicam religionem consentiret. Ergo similiter non Joanni simulanti se Petrum, sed Petro consensum præstat, quæ vult et putat contrahentem esse Petrum. Nec obstat Liam. Gen. 29, suppositam fuisse Jacob putanti esse Rachelem, cum qua tamen matrimonium contraxit. Nam errore deposito, postea consecutus fuit consensus in Liam, qui matrimonium perfecit. Quæ consilio Dei in mysterium et sine peccato facta sunt : nam bona fide et affectu maritali ambo coierunt, credente Lia, lege primogenitarum et paternis imperiis se illi jure copulatam.

2. Secunda conclusio : Error qualitatis et fortunæ non frustrat matrimonium. Error qualitatis contingit, quando quis contrahit cum Maria, quam putabat moribus honestam, virginem; error fortunæ; quando contrahit cum ea quam divitem credebat. Nam, etiamsi postea comperiatur pauper, aut corrupta, matrimonium non dissolvitur : est enim error circa accidentia et non circa substantiam contractus.

3. Tertia conclusio : Inter Ma-

riam et Joseph verum matrimonium intercessit, etiamsi uterque ignoraverit votum alterius de virginitate servanda. Ubi supponitur cum Augustino *lib. 1, de nupt. cap. 11 et 12*. Mariam virginitatem vovisse et votum viro non expressisse, donec contractum matrimonium est, cui Joseph etiam postea consensit. Probat: quia divino consilio tale matrimonium contractum est. Item, quia Augustinus *epistola 199*, docet, *tanto sanctius manere conjuges, quanto sanctiora concorderet placita servantur*. Rursus, quia ea sanctitas contrahentium non repugnat sacramento matrimonii, cum consensus in copulam ad ejus valorem necessarium non sit, ut præmisimus. Perfectum itaque tale matrimonium fuit triplici bono conjugii, fide, prole et sacramento: fide, quia nullum inter eos adulterium; prole, quia Deus ex Maria natus; sacramento, quia nullo divortio divisi sunt. Nec obstat Ambrosius *lib. de Patriarchis cap. 11 et 12*, dicens, matrimonium perfici permixtione corporum. Nam disserit de perfectione matrimonii quoad significationem unionis Christi cum Ecclesia: non vero quoad veritatem et sanctitatem, ut *dist. 26*, explicatum est.

4. Quarta conclusio: Plures fines honestant institutionem matrimonii. Primus est procreatio proles, in quem intendit illud Gen. 1, *Crescite et multiplicamini*. Secundus: post peccatum Adæ remedium incontinentiæ, juxta illud 1.

Cor. 7. *Propter fornicationem unusquisque habeat uxorem suam.*

Tertius amicitiae conciliatio. Nec non quartus animi in pulchritudinem affecti sedatio quem respexit Jacob *Genes. 29*, appetens Rachel propter faciei pulchritudinem et decorem; et probat Dominus *Deut. 21*. Quibus deficientibus; fuerunt matrimonio Mariæ cum Joseph alii fines; tum solatium et custodia virginis; tum celatio proles divinæ facta diabolo, tum testimonium castitatis Mariæ per virum.

5. Quinta conclusio: Matrimonium validum est, quamvis intentio contrahentium fuerit mala. Nam licet bonus finis requiratur ad honestatem et sanctitatem contractus; non tamen ad ejus valorem qui solo consensu contrahentium perficitur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An error personæ irritet matrimonium? Hic S. Thom. Bonav. Scot. Durand. Richard. Arg. May. Brulef. et Tarant. q. 1. Sanchez lib. 7, d. 18. Ledesm. q. 50 et 51. Guttier. c. 89. Coninck, d. 31. Filliuc. tr. 10, p. 2, c. 2 et 3. Tusc. tom. 5, concl. 150. Rebel. lib. 3, q. 2. Bonac. q. 3, p. 2. Mærat. d. 10. Tann. tom. 4, d. 8, q. 4, dub. 3. Laym. tract. 10, p. 4, cap. 2. Valentia tom. 4, disp. 10, q. 3, p. 2, et q. 5, p. 3. Coninck, disp. 31.

Quæst. II. An etiam error qualitatis personæ dans causam matrimonio? Hic interpretes et alii relati q. præced.

Quæst. III. An prava contrahentium intentio reddat nullum matrimonium et quis sit finis honestatis matrimonii? Hic S. Th. q. 1, art. 3. Bonavent. et Brulef. q. 3. Rich. art. 3, q. 1. Tarant. q. 10. Sanchez lib. 2, disp. 29, q. 2 et 3. Vuald. de Sacram. c. 131. Henric. lib. 11, cap. 12. Petr. Ledesm. q. 48, art. 2, dub. 1. Silv. ver. matrim. 4, q. 5 et 6. Coninck, d. 24, dub. 4, et disp. 34, dub. 1. Cajet. tract. 13, q. 3. Petr. Sot. lect. 16. Medina lib. 1, sum. cap. 16, § 13. Navar. c. 22. Bonac. q. 4, p. 6, n. 7. Tann. tom. 4, d. 8, q. 6, dub. 1. Laym. tract. 10, p. 3, cap. 4, et seq.

Quæst. IV. An Mariæ et Joseph fuerit finis ad verum matrimonium sufficiens? Hic S. Thom. Bonav. Scot. Dur. Rich. Mayr. et Brul. q. 2. Arg. q. 1, art. 4. Tarant. q. 5 et seq. Alii relati dist. 26, q. 5.

DISTINCTIO XXXI.

De tribus bonis conjugii.

Prima conclusio: Tria bona matrimonii sunt, fides, proles et sacramentum. Sic Augustinus *lib. 9, super Genes. c. 7*. Fides est, ne cum alio coitus habeatur. Proles, ut filius amore susceptus religiose educetur. Sacramentum, ut conjunctio utriusque significans unionem Christi cum Ecclesia adeo individua sit, ut alteri obligari nequeat.

2. Secunda conclusio: Ex his tribus bonis sola sacramentalis unio a matrimonio inseparabilis est. Nam fides deficere potest per adulterium, quin matrimonium dissolvatur. Proles deesse potest, aut, quia conjuges continentiam vovent et servant; aut, quia ex defectu naturæ non gignitur. Imo, quamvis genita sit, bonum prolis non assequitur: quia religiosa educatio negligitur, cum prolem solum in hæreditatem terrenam et non cœlestem instituunt. Unio tamen sacramentalis indissolubilis semper perseverat: nam, licet corporis separatio, aut causa adulterii, aut divortii, aut ex communi

consensu causa religionis interdum contingat; tamen sacramentum semper integrum est, quo nulli contrahentium jus adest ad contrahendum cum alio. Quare hoc sacramentum signum est vinculi indissolubilis Ecclesiæ et Christi. Sic Augustinus *lib. 1, de nupt. cap. 10 et 11.*

3. Tertia conclusio : Animus unionis sacramentalis sufficit ad matrimonium, quamvis desit aliorum bonorum intentio. Sic August. *libro de bono conjug. c. 5.* Nam, licet duo jungantur animo generandæ prolis et fidei integræ servandæ; si desit animus consuetudinis perpetuæ amborum, vere conjuges non sunt, sed fornicarii. Si tamen animo perpetuæ consuetudinis convenient, quamvis desit animus fidei servandæ, aut generandæ prolis, imo quamvis malo aliquo dolo procurent impedire vinculo conjugali convenient. Quamquam, quia fides et generatio prolis bona sunt, in quæ matrimonium est deputatum, tunc conjuges tanquam fornicarii effectum adulterino jungantur. Quare Augustinus *lib. 2, de nupt. cap. 15,* vocat meretricem mariti et maritum adulterum uxoris, cum venena sterilitatis ad vitandam prolem procurant. Ubi tamen advertendum est cum Augustino *lib. super Exod. cap. 8. et lib. quæst. vet. et novi Testam. cap. 23,* et Hieronymo *epistola ad Algasiam, qu. 4,* conjuges impediētes proteritum non reputari homicidas,

donec fœtus omnino formatus est. Paulatim enim formatur corpus ad introductionem animæ, ideoque remedia possunt impedire illam, priusquam anima in corpus inducta sit. Quod tamen ad homicidium non sufficit, cum alias homicidæ haberentur omnes qui se polluant, semen absque fructu nativitatis perdendo.

4. Quarta conclusio : Concubitus inter conjuges causa generationis est honestus, secus vero causa libidinis et voluptatis. Sic Augustinus *lib. de bono conjugalis, cap. 6. Conjugalis concubitus generandi gratia non habet culpam; concupiscentiæ vero satiandæ, sed tamen cum conjugē propter thori fidem, venialem habet culpam.* Similiter Hieron. *epist. 1, contra Jovinianum, in fine.* Nam affectus voluptatis et libidinis adulterinus est et pecudum sola carnis voluptate coeuntium proprius : non autem hominis ratione utentis.

5. Sed objicitur Paulus *1. Cor. 7,* ubi docet, concubitum conjugum *secundum indulgentiam* permitti. At indulgentia est solius peccati. Ergo concubitus etiam causa prolis non caret culpa. Respondetur : hoc argumentum malum probat, scilicet etiam nuptias esse culpabiles : nam de nuptiis dixit, secundum indulgentiam concedi. Deinde Apostolus ibi non disserit de concubitu causa prolis, sed causa libidinis, qui, ut diximus, non caret culpa veniali et ideo indulgeri potest propter nuptias. Sic Augusti-

nus *de verbis Apost.* et apud Glos-
sam 1. Cor. 7.

6. Secundo obijcitur Gregorius
*lib. 12, Registr. et in resp. ad de-
cimam interrogationem Cantua-
riensis Archiepiscopi*, jubens, *ut
vir cum propria conjuge dormiens
nisi lotus aqua Ecclesiam non in-
tret: quia ipsa licita admixtio con-
jugis sine voluptate carnis fieri
non potest et voluptas ipsa sine
culpa nullatenus est.* Ergo ipsa vo-
luptas et delectatio carnis in se est
mala et culpabilis. Ergo quamvis
causa prolis ametur, affectus erit
culpabilis et malus. Respondetur:
Omnis delectatio carnis ex se non
est mala et peccatum: nam etiam
viri spirituales delectantur requie
post laborem et cibo post famem
absque ulla culpa. Solus igitur
immoderatus affectus delectationis
malus est, ut si cibus sumatur
propter delectationem tantum et
non propter sustentationem natu-
ræ. Similiter affectus concubitus
conjugalis delectabilis carni non
est malus, quando ea delectatio
in finem generationis refertur:
secus vero, quando propter solam
libidinem et delectationem appeti-
tur. Gregorius itaque de hoc af-
fectu concubitus causa voluptatis
disserit, et eo lavari oportere
conjuges ante communionem Ec-
clesiæ docet. Mox enim subdit:
*Si quis vero sua conjuge, non cu-
pidine voluptatis raptus, sed tan-
tum creandorum liberorum gratia
utitur, iste profecto de sumendo cor-*

*poris Dominici mysterio, suo est
judicio relinquendus.*

QUÆSTIONES.

Quæst. 1. Quænam sint matri-
monii bona honeste appetibilia,
quæve ad ejus valorem appetenda?
Hic S. Th. q. 1, art. 2 et 3. Bonav.
art. 1, q. 2 et 3. Scot. Arg. et Pa-
lud. q. 1. Rich. Dur. Brulef. et
Tarant. q. 2 et 3. Alii relati dist.
præc. q. 3.

Quæst. II. Quod sit objectum
consensus ad matrimonium neces-
sarii? Hic superiores interpretes.
Alii relati dist. 26, q. 4.

Quæst. III. Quæ et quanta sit
indissolubilitas matrimonii? De
quo relati d. 27, q. 3.

Quæst. IV. An actus conjugal-
is propter ejus delectationem sit illi-
citus? Hic Bonav. art. 2, q. 3. Ar-
gent. q. 1, art. 4. Richard. art. 3,
q. 3. Tarant. q. 6 et 7. Palac. d. 2.
Almain. Scot. et Major. q. 1. Sanc.
l. 9, d. 11. Coninek, d. 34, dub.
1. Bonac. q. 4, p. 6, n. 7. Navar.
c. 16. Barthol. Led. dub. 27. Alt.
lib. 4, tr. 9, q. 2. Ant. 3, p. tit. 1,
c. 20 § 11. Henr. lib. 11, c. 4. Med.
lib. 1, sum. c. 46 § 43. Laym. tr.
10, p. 3, c. 4. Tan. tomo 4, d. 8,
q. 6, dub. 3.

Quæst. V. An etiam propter vi-
tandam fornicationem præcise?
Hic S. Th. q. 1, art. 5. Bonav.

art. 2, q. 2. Tarant. q. 5. Rich.
 art. 3, q. 2. Argent. q. 1, art. 3.
 Dur. q. 4. Maj. Almain. et Sot. q.
 1. Sanch. lib. 9, d. 9. Conin. d. 34,
 dub. 1. Tann. tomo 4, d. 8, q. 6,
 dub. 3. Laym. tr. 10, part. 3, c. 4.
 Bonac. q. 4, p. 6, n. 7. Navar. c.
 16. Medina lib. 3, de cont. cap. 13.
 Petr. Led. q. 49, art. 5. Henr. lib.
 11, c. 15.

DISTINCTIO XXXII.

De solutione carnalis debiti.

Prima conclusio: Tam vir quam mulier tenetur reddere debitum alteri poscenti. Sic Apost. 1. Cor. 7. *Vir debitum reddat uxori: similiter et uxor viro.* Rationemque reddit: *Quia mulier non habet potestatem sui corporis, sed vir: similiter et vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier.* Unde, quamvis vir sit caput mulieris et quoad alia impar illi sit, quoad debitum carnis par illi est, nec ab eo liberior quam illa. Quod verum est, quamvis alter non causa generationis, sed incontinentiæ vitandæ petat; et

quamquam petens voluptatis causa venialiter peccet. Semper enim tenemur reddere petenti, quod suum est. Id quod etiam confirmat Augustinus in *epist. ad Ecdiciam* 199.

2. Obijcitur Hieronymus ad illud 1, Cor. 7. *Ne vos tentet satanas*, et *ser. de esu agni Paschalis*, dicens eum, qui uxori debitum reddit, non posse accedere ad esum Eucharistiæ, sicut olim non poterat ad panes propositionis edendos accedere. Si autem non peccaret reddendo debitum, accedere posset. Respondetur: disserit Hieronymus de ministris Ecclesiæ olim conjugatis, quibus lege speciali prohibitum erat, divina mysteria celebrare post carnales amplexus conjugii, propter tanti ministerii sanctitatem et reverentiam.

3. Secunda conclusio. Neuter conjugum potest continentiam vovere absque consensu alterius; nec vovens tenetur implere votum, sed reddere poscenti debitum. Sic Augustinus *epist. 45 ad Armentarium*: *Vovenda talia non sunt a conjugatis, nisi ex consensu et voluntate communi: et si præpropere factum fuerit, magis est corrigenda temeritas quam persolvenda promissio.* Cujus rationem subjungit: *Non enim Deus exigit, si quis ex alieno aliquid voverit, sed potius usurpare vetat alienum.* Si autem alter continentiam vovit, consentiente altero peccabit consentiens petendo, non vero vovens reddendo. Quod etiam docet Augustinus

lib. 1, de adulter. conjug. c. 3 et lib. 4, quæst. Numerorum, cap. 59.

Nam cum ad peccatum viri pertinere voluerit lex, si prius permiserit et postea prohibuerit; non tamen dixit, ut faciat mulier, quod voverat, quia permissa jam prius fuerat a viro. Hæc intellige, cum votum non fuit continentiae religiosæ: nunc enim post votum emissum neuter potest petere, nec reddere, nec in aliud conjugium divertere. Sic sancitum est in Concilio Remensi 33, q. 5, cap. *Qui uxorem.*

4. Tertia conclusio: Quamvis debitum semper sit solvendum poscenti, tamen sunt dies aliqui, in quibus poscere non licet, seu decet. Sic August. lib. 1, de qq. novi et vet. Testam. q. 127 et Ambrosius serm. de dominica secunda Adventus. Qui ad poscendum excipiunt dies jejunii, rogationum, festivitatum præcipue ubi Eucharistia sumenda est. Id quod est consonum Hieronymo super numer. 2, necnon Ecclesiæ, quæ etiam nuptias vetat celebrare certis temporibus anni, ut a Septuagesima usque in octavam Paschæ, et tribus hebdomadis ante festum sancti Joannis, et ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam inclusive. Sic 33, qu. 4, cap. *Nec uxorem*, 38, q. 4, capite *Non oportet.*

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Qua ratione obligentur conjuges ad usum matrimonii, sive petendo, sive reddendo debitum? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Rich. qu. 2. Sotus et Palud. q. 1. Sanch. lib. 9, disp. 1 et seq. Tann. tomo 4, disp. 8, q. 6, dub. 2. Coninck, disp. 34, dub. 2. Bonacina q. 4, p. 1. Layman. tr. 10, p. 3, c. 1. Rebel. l. 2, q. 16. Rodriguez c. 243. Henriquez lib. 11, c. 15. Perez de reddit. debiti. Filliuc. tr. 10, c. 9.

Quæst. II. An quoties conjux peccat petendo, alter peccet reddendo? Hic Rubion. qu. 2, art. 2. Richard. art. 2, quæst. 1. Sanchez lib. 9, disp. 6. Coninck, disp. 34, dub. 4. Bonacina quæst. 4, part. 3. Layman. tr. 10, p. 3, cap. 1, num. 18. Tannerus tom. 4, disput. 8, quæst. 6, dub. 2. Henriquez lib. 11, cap. 15. Rodriguez. cap. 90. Rebel. 2, p. lib. 3, qu. 17, art. 3. Filliuc. tr. 10, cap. 9, q. 3. Covar. 3, part. epist. cap. 3, § 1. Pet. Ledesma quæst. 53 art. 1, dub. 2. Medina lib. 1, sum. cap. 14, § 6.

Quæst. III. Ad quid obligentur conjuges ratione voti castitatis post matrimonium emissi? Hic S. Th. qu. 1, art. 1. Bonaventura, Scotus, Richard. Dur. Argentina, May. et Carthus. quæst. 1. Tarant. q.

3. Sanchez lib. 9, disp. 35 et sequent. Coninck disp. 34, dub. 6. Tannerus tom. 4, disp. 8, q. 6, dub. 3. Bonacina q. 4, p. 3. Layman tr. 10, part. 3, cap. 1, Valent. tomo 4, disp. 10, qu. 6, p. 2. Henriquez lib. 11, cap. 25. Rodrig. 2, p. cap. 90. Les. lib. 2, cap. 40, dub. 10. Sylvest. verbo Matrimonium, 6, q. 5. Petr. Ledesm. q. 64, art 4. dub. 1.

Quæst. IV. Quæ tempora seu circumstantiæ excusent a reddendo debitum ? Hic S. Thomas q. 4, art. 5. Bonaventura art. 2. Tarant. qu. 5 et seq. Richardus art. 3 et seq. Sanch. lib. 9, cap. 12 et sequent. Conin. disp. 34, dub. 9. Tanner. tom. 4, disp. 8, quæst. 6, dub. 3. Bonacina q. 4, p. 6. Valent. tom. 4, disp. 10, qu. 6, par. 2. Rebel. lib. 3, q. 19. Henriq. lib. 11, cap. 15. Navar. c. 16. Filliuc. tr. 10, p. 1, cap. 9, qu. 10.

DISTINCTIO XXXIII.

De diversis conjugii legibus.

Prima conclusio : Antiquis pa-

tribus datum erat pluribus uxori-
bus uti absque peccato. Primo :
quia sancti viri pluribus usi fue-
runt. Nam Abraham *Gen.* 16,
vivente uxore ex ancilla genuit ;
et Jacob. *Gen.* 29, se liberis et an-
cillis commiscuit. Secundo : quia
id probant Augustinus *lib. de bo-
no conjugatorum*, c. 15 et *lib. 22,
contra Faustum* cap. 47 et 48, et
Ambros. *lib. 1 de Abraham* c. 4,
quia nec contra naturam, nec con-
tra morem, nec contra legem ali-
quam erat eis patribus pluralitas
uxorum. Tertio : quia sic expedie-
bat exordio mundi ad propagatio-
nem naturæ : deinde vero ad mul-
tiplicationem colentium Deum, qui
cum gentilibus compositi rari
erant et cum successione sangui-
nis successionem religionis quære-
bant : ideoque et sacerdotibus con-
jugia decreta erant, quia successio
familiæ successioni officii subve-
niebat. Verum, cum venit in lege
gratiæ plenitudo temporis quo Dei
cultus ubique dilatatus est et ge-
nus humanum propagatum, desunt
hæ rationes ad usum plurium
uxorum et ideo unica tantum uxor
permittitur, ut eo perfectius con-
junctio Christi et Ecclesiæ, sacra-
mento matrimonii figuretur.

2. Objicitur primo : quia *Genes.*
4. Lamech Adæ filius reprehendi-
tur propter usum duarum uxorum.
Secundo : quia immoderatus affec-
tus voluptatis conjugalis culpabi-
lis est. Usus autem plurium uxo-
rum immoderatum affectum volup-
tatis arguit. Tertio : quia talis usus

est contra fidem debitam matrimonio. Quarto . quia *Deuter.* 17, scriptum est : *Non habebit Rex uxores plurimas, quæ alliciant animam ejus.* Ad primum respondetur : Non reprehenditur Lamech, quia duas uxores simul habuit, sed quia libidinis satiandæ causa cum eis coivit. Ad secundum : Augustinus et Ambrosius *supra* excusant antiquos patres ab immoderato affectu libidinis, quia plures uxores non causa libidinis, sed propagationis Deo gratæ conveniebant. Itaque affectus duarum uxorum immoderatus non erat, cum voluptas conjugalis non causa voluptatis, sed generationis quærebat : ut delectatio cibi licita est, cum ea non gustus causa, sed necessariæ sustentationis assumitur. Ad tertium : Fides matrimonii tunc integra erat, quia non aliis quam uxoribus copulari licebat. Ad quartum : Ea lex Deuteronomii non plures uxores, quas David absque transgressione ejus præcepti habuit ; sed *plurimas*, quas habuit Salomon contra eam legem, prohibebat. Secundo : prohibebat plures uxores non fideles, sed infideles, quæ Regem a cultu Dei veri diverterent. Sic exponit Augustinus *libro quinto in Deuteronom. cap. 27.*

3. Secunda conclusio : Non fuit semper licitum conjugium cum consanguineis. Nam, licet initio mundi filii Adæ cum sororibus licite conjuncti fuerint quia alia ratione non poterat prorogari

natura, et filiæ Loth ad patrem ebrium accesserint ; tamen postea Moyses *Deuteron.* 27, interdixit conjugium cum matre, cum noverca, sorore, nepote, matertera, amita, nuru et aliis. Sic etiam divortium permisit *Deuteron.* 24, dato prius libello repudii, in quo divisionis causæ proponerentur, ut ea ratione dissidia et homicidia caverentur.

4. Tertia conclusio : Castitas virginalis legis gratiæ non est præferenda castitati conjugali Abrahæ et aliorum priscorum Patrum. Tum, quia sic statuunt Augustinus *lib. de bon. conjugat. cap. 21 et 22* et Hieronymus *lib. 2, contr. Jovin. post. init.* Tum, quia probant : nam usus conjugii tunc erat Deo gratior, quam continenda virginalis et cum eo usu poterant retinere affectum continentiae virginalis, in quo meritum talis virtutis consistit. Confirmatur a posteriori : Non est majus meritum patientiæ in Petro qui martyrio obiit, quam in Joanne, qui martyrio coronatus non fuit : quia affectus martyrii non fuit major in Petro quam in Joanne. Ergo etiam in antiquis patribus potuit esse meritum continentiae æquale merito virginum Evangelii, quia effectus virginalis potuit esse æqualis. Confirmatur a priori : nam, ut docent Ambrosius *lib. 2, de virg. et lib. ad virg. lapsam, cap. 4,* et Isidorus *lib. 2, Synonym. § 3,* perfectio et sanctitas virginalis non est in carne, sed in mente : ideoque

virgini, quæ vicorruptitur manet integra virginitatis perfectio. Ergo affectu virginitatis poterant antiqui patres ad meritum et sanctitatem evangelicarum virginum accedere.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An, et qua ratione simplex fornicatio sit contra legem naturæ? Hic S. Thomas q. 1, art. 3. Bonavent. Richard. et Brulef. q. 1. Tarant, qu. 3. Dur. q. 2. Bonac. q. 4, p. 14. Val. tom. 3, disp. 9, qu. 3, par. 3, et tom. 4, disp. 10, q. 1, p. 2. Layman. tom. 1, lib. 3, sect. 4. Graf. 1, p. lib. 2, cap. 7. Les. lib. 4, c. 4, dub. 7. Filliuc. tr. 30, n. 39. Sanch. lib. 2, disp. 2.

Quæst. II. An pluralitas uxorum sit contra naturæ legem? Hic S. Thomas, Scotus, Durandus, Tarant. Richardus et Argentin. q. 1. Bonaventura q. 1. Sanchez lib. 7, disp. 80. Valentia tom. 4, disp. 10, q. 1, p. 3. Henriq. lib. 12, cap. 6. Petr. Ledesma qu. 63, art. 2. Coninck, disp. 26, dub. 2. Gutierrez cap. 106. Filliuc. tr. 10, cap. 5, qu. 9. Tannerus tom. 4, disput. 8, quæst. 4, dub. 6. Belarm. lib. 1, de matr. cap. 11. Corduba lib. 4, et qu. 3, dub. 2. Medina lib. 4. de continentia cap. 9.

Quæst. III. An, et quo jure sit indissolubile matrimonium? Hic

S. Thomas q. 2, art. 1. Alii relati dist. 27, q. 3.

Quæst. IV. An divortium sit licitum et quas ob causas? Hic S. Thom. qu. 2, art. 1. Bonavent. art. 3, qu. 3. Scotus, Durandus et Argentin. qu. 1. Taran. q. 5. Richardus art. 3, q. 1. Sanchez lib. 10, disp. 1 et seq. Bonacina q. 4, p. 5. Tannerus tom. 4, disp. 8, qu. 5, dub. 5. Layman tr. 10, p. 3, cap. 7. Coninck, disput. 33. Filliuc. tr. 10, cap. 10. Petr. Ledesm. qu. 62, art. 1. Gutierrez cap. 129.

Quæst. V. Quid possint et debeant conjuges divortiri? Hic Bonav. art. 3, qu. 3. Tarant. q. 6. Rich. art. 3, qu. 2. Sanch. lib. 10, disp. 9 et seq. Coninck. disp. 35. Bonacina q. 4, p. 5. Layman tr. 10, p. 3, cap. 7. Tannerus tom. 4, d. 8, q. 5, dub. 5. Henriq. lib. 11, c. 17. Petr. Ledesma q. 62, art. 6. Gut. cap. 120. Filliuc. tr. 10. quæst. 10.

Quæst. VI. An sit ejusdem meriti affectus interior virginitatis cum ipso opere virginitatis externo ideoque possit conjugatus ad meritum virginitatis accedere? Hic S. Th. q. 3, art. 3. Bonav. art. 3, qu. 2. Richard. art. 4, q. 1. Alii relati lib. 2, dist. 35, q. 6.

DISTINCTIO XXXIV.

De personis legitimis.

Prima conclusio : contrahentes matrimonium pendent a legibus Ecclesiæ, ut validum matrimonium contrahant. Tum a priori: quia personæ ad contrahendum legitimæ sunt, quæ juxta leges majorum contrahunt, a quibus contractus valor jure decernitur. Tum a posteriori : quia non eædem semper personæ ad contrahendum legitimæ fuerunt : aliæ enim ante legem ; aliæ post legem ; aliæ in lege gratiæ legitimæ sunt ad contrahendum, ut constat *ex dist. præced.*

2. Secunda conclusio : Nunc in lege gratiæ varia est legitimitatis conditio. Aliæ enim plene legitimæ sunt, quibus nullum obstat impedimentum legibus ad contrahendum præscriptum. Aliæ penitus illegitimæ, quibus aliquod impedimentum ad valorem matrimonii repugnat, ut votum continentiæ, ordo sacer, cognatio, aut dispar religio. Aliæ mediæ, quibus nuptias ignoranter celebratas jus datur ad dissolvendum post impedimenti notitiam, ut eis, quæ frigidæ, et disparis conditionis sunt. Nam de eis qui

causa frigiditatis debitum reddere non possunt, consulit Gregorius 27, qu. 2, decret. cap. *Quod autem interrogatis, et* 33, qu. 1, cap. *Requisitis, et cap. Consultationi, de frigidis, et cap. Si quis acceperit.* Ut tanquam frater et soror permaneant : si vero mulier ad alias nuptias transire voluerit, præmisso juramento utriusque de impotentia viri, jus detur mulieri ad contrahendum cum alio ; et viro aliud matrimonium prohibeatur : at si vir juramento neget, quod mulier attestatur, viro adhibeatur fides qui mulieri præferendus est. Quod si hoc impedimentum naturæ non sit, sed maleficio aliquo contingens, consulitur 33, q. 1. c. *Si per sortiarias.* Ut sacramentis Ecclesiæ, oratione et bonis operibus remedium a Deo procurent.

Tertia conclusio : Amentia præsens reddit matrimonium nullum ; jam vero contracto superveniens non dissolvit illud. Sic Fabianus 32, q. 7, cap. *Neque furiosus, et* Nicolaus Papa *ibidem, cap. Hi qui matrimonium.*

4. Quarta conclusio : cum sorore uxoris defunctæ irritum est matrimonium et accessus ad sororem uxoris illicitum reddit matrimonium, etiam cum quavis alia. Sic Concil. Aurel. 27, q. 2, cap. *Qui dormierit.* Zacharias Papa 32, q. 7, c. *concubuisti* et Greg. *ibid. c. Hi vero qui.* A quibus decernitur, ut vir dormiens cum duabus sororibus, neutram uxorem habeat, prohibeatur cum aliqua in conju-

gium copulari. Unde nec propriæ uxori licet sibi reddere (petere) debitum, quam sibi reddidit illicitam, cognoscendo ejus sororem.

5. Quinta conclusio : Nulla infirmitas, vel deformitas corporalis sufficit ad dissolutionem matrimonii, aut divortium. Sic Augustinus *lib. de serm. Domini in monte c. 31*, consulens : *Ut vir uxorum sterilem, aut deformem, aut debilem membris; aut cæcam, aut claudam; aut morbis, doloribusque confectam et quidquid, excepta fornicatione, excogitari potest vehementer horribile, pro societate, fideque sustineat.*

Annotatio.

Hic videtur docere Magister, virum accendentem ad sororem uxoris non posse reddere debitum propriæ uxori, quia § *De his etiam* ait : *Item nec propriæ uxori licet sibi reddere debitum.* Quod a Parisiensibus et omnibus reprobat : quia repugnat expressio juri, *cap. Discretionem* 1. Ego vero credo, verbum illud, *reddere*, fuisse errore calami suppositum pro, *petere* : nam ea ratio Magistri : *Quia sibi uxorem reddidit illicitam, sororem ejus cognoscendo*, rectius probat, illicitum sibi esse petere debitum, quam uxori petenti reddere : quod sane ab omnibus illicitum docetur. Qua ratione eamdem propositionem et verbum in Concilio Aure-

lianensi *relato cap. Qui dormierit*, 27. corrigit Glossa et in Magistro etiam Sotus *in præsent. qu. unica*, art. 2, § 2. *Secunda conclusio.*

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An auctoritate humana possint apponi matrimonio impedimenta, præsertim dirimentia et quænam reipsa sint apposita? Hic S. Th. Richard. Bonav. Dur. Argent. Mayron. Tarant. et alii qu. 1. Valent. tom. 4, disp. 10, qu. 5, p. 1. Sanch. lib. 7, disp. 1 et seq. Coninck. disp. 30, dub. 1. Tann. tom. 4, disp. 8, q. 4, dub. 1. Laym. tr. 10, p. 4, c. 1. Bonnac. q. 3, p. 1. Fill. tr. 10, p. 2, c. 1. Victoria relect. de matrimonio part. 2, sect. 1. Navarr. c. 22.

Quæst. II. An et quæ impotentia dirimat matrimonium? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonav. art. 5, q. 1. Scotus et Argentina q. 1. Durand. quæst. 2. Richard. artic. 2, quæst. 1. Tarant. quæst. 3. Sanchez l. 7, disp. 93, et sequent. Coninck, disp. 31, dubio 7. Tannerus tomo 4, disp. 8, quæst. 4, dubio 8. Bonacina quæst. 3, part. 13. Layman tract. 10, part. 4, cap. 11. Mæratius disput. 8, sect. 6. Petrus Ledesma quæst. 58, art. 1. Valentia tomo 4, disp. 10, quæst. 5, part. 3. Henriq. lib. 12, cap. 7. Gutierrez cap. 112. Filliucius tr. 10, p. 2, cap. 3.

Quæst. III. An etiam incestus cum sorore uxoris? Hic S. Th. quæst. 1, art. 5. Bonaventura art. 3, q. 2. Richardus art. 4, quæst. 2. Argentina quæst. 1, art. 4. Tarrant. quæst. 7. Sanch. lib. 7, disp. 65 et 66. Henr. lib. 12, cap. 9 et 10. Conineck, disp. 32, dub. 4. Bonac. quæst. 3, p. 13. Petr. Ledesma q. 55, art. 3 et seq. Val. tom. 4, disp. 10, q. 5, p. 2. Guttierrez c. 99. Layman tr. 10, p. 4, c. 5. Tann. tom. 4, disp. 8, q. 4, dub. 7. Mærat. disp. 9, sect. 11 et seq.

Quæst. IV. Quas ob causas negari possit usus matrimonii, aut repudium intentari? De quo relati dist. præced. q. 4.

da est et vir mæchus tenendus. Item Innocentius Papa in epistola ad Exup. c. 4. *Christiana religio adulterum in utroque sexu pari ratione condemnat.* Hoc jus dimittendi adulterum non competit conjugum, nisi adulterii experti, ideoque vir adulter non potest uxorem adulteram a se dimittere, neque e contra. Sic Augustinus lib. 1, de serm. in monte, cap. 28. *Quisquis fornicationis causa vult abjicere uxorem, prior debet esse fornicatione purgatus. Quod similiter et de femina dixerim.* Eadem habet lib. 2, de adult. conjug. c. 8.

2. Secunda conclusio: Nullus conjugum potest post adulterum dimissum ad alias nuptias transire. Primo: quia apostolus 1, *Corinth.* 7, ait: *Præcipio, non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere: quod si discesserit, maneat innupta, aut viro suo reconcilietur.* En uxor, quæ a marito discessit, præcipitur inupta manere, aut viro reconciliari. Secundo: quia id docet Augustinus lib. 1, de serm. Dom. in monte, c. 26.

3. Tertia conclusio: Licitum est conjugum reconciliare sibi adulterum dimissum jam pœnitentem et correctum. Porro, quia Apostolus 1, *Corinth.* 7, superioribus verbis facultatem uxori tribuit reconciliationis cum viro. Secundo: id docet Augustinus lib. 2, de adult. conjug. cap. 6 et Hermes. 32, q. 1, cap. Quod autem. Nam potest adulter pœnitentia adulterium pur-

DISTINCTIO XXXV.

Eodem jure utitur vir et mulier.

Prima conclusio: Tam uxor quam vir ejus æquale habent dimittendi a se conjugem adulterum. Sic Hieronymus in epist. ad Oceanum: *Quicquid viris præcipitur, hoc consequenter redundat ad feminas. Non enim adultera uxor dimitten-*

gare et corrigere. *Æquum* autem est, ut condonetur injuria pœniti et jam correcto.

4. Objicitur Chrysostomus *homil.* 32, *super Matth.* et Hieronymus *epist de diversis q.* dicentes, injustum et iniquum esse, qui meretricem et adulteram retinet. Respondetur: Disserunt, cum adultera ab adulterio non recessit: tunc enim vir eam retinens consentire videtur et fieri turpitudinis patronus. Ideoque tunc tenetur vir eam a se abjicere, ut resipiscat et corrigatur.

5. Quarta conclusio: Prohibitum est matrimonium cum adultera, cui mœchus fidem dedit contrahendi post maritum defunctum. Sic Leo Papa 31, *q.* 1, cap. *Nullus* et Conc. Tiburien. cap. *Relatum*. Neque obstat Augustinus *lib.* 1, *de nupt. cap.* 10, probant conjugium, cum qua præcessit adulterium. Item, *lib. de bono conjug. cap.* 14, docens licitas esse nuptias factas a personis prius illicite conjunctis. Nam prius testimonium intelligendum est, cum mœchus non dedit adulteræ fidem contrahendi matrimonium post mortem mariti. Posterius vero non est de nuptiis celebratis cum adultera, sed cum concubina; cum qua non est illicitum a fornicatione ad honestas nuptias transire.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et quas ob causas liceat divortium? Hic S. Thomas, Bonav. Richard. Tar. et alii *q.* 1. Item relati d. 33, *q.* 4.

Quæst. II. Quid possint et debeant conjuges divortiar? Hic S. Th. *q.* 1, art. 4 et 5. Bonaventura *q.* 4 et 5. Richardus art. 3, *q.* 1 et 2. Argentin. *q.* 1, art. 1 et 2. Tarant. quæst. 5, *q.* 4 et 5. Alii relati distinct. 33.

Quæst. III. An propria auctoritate possint conjuges divortiar? Hic S. Th. quæst. 1, art. 3. Richardus, Brulef. et Tar. quæst. 3. Bonaventura *q.* 2. Sanchez *lib.* 10, disp. 12. Bonacina *q.* 4, p. 5. Tannerus tom. 4, disp. 8, *q.* 5, dub. 5. Layman tract. 10, p. 3, cap. 7. Sotus dist. 36, quæst. 1, art. 2. Petr. Ledesma quæst. 61, art. 3. Coninck, disp. 35, dubio 1. Henriquez *lib.* 11, cap. 17. Navarr. cap. 22. Filliuc. tr. 10, cap. 10, *q.* 8.

Quæst. IV. An et quod crimen dirimat matrimonium? Hic Bonavent. in litt. dub. 5. Sanch. l. 7, disp. 78 et 79. Bonacina quæst. 3, part. 6. Valentia tom. 4, disp. 10, quæst. 5, part. 3. Tanner. tom. 4, disp. 8, *q.* 4, dub. 5. Layman tract. 10, par. 4, cap. 10. Coninck, disp. 31, dub. 5. Mærat. disp. 9, sect. 1

et 2. Rebel. lib. 3, q. 8. Filliuc. tr. 10, p. 2, c. 8. Henriquez lib. 12, cap. 14. Navar. c. 22. Ugolin. c. 19. Bellarm. lib. 1, cap. 22.

prius in libertate contractum nec alterum conjugem servum facit. Sic Triburiense Conc. *ubi supra. cap. Cujus rei, et c. Perlatum*, de viro qui se servituti subiecit, ut jugum deiceret matrimonii.

4. Quarta conclusio : Vir ante quatuordecim annos et femina ante duodecim annos inire matrimonium nequeunt. Quia ea ætas ad onera matrimonii requiritur : unde, quamvis voluntate parentum ante id tempus jungantur, separari possunt, nisi ætate præscripta ipsi ratum habeant. Sponsalia autem ante septennium contrahi nequeunt, quia ad consensum ejus, quod agitur, minor ætas censetur inepta. Sic 33, q. 2, c. *Sponsalia*.

DISTINCTIO XXXVI.

Si pro servili conditione valeat uxor separari a viro, et e converso ?

Prima conclusio : Error conditionis servilis irritat matrimonium. Non asserimus matrimonium liberi cum serva esse nullum, cum liber servilem conjugis conditionem novit ; sed cum ea putavit liberam. Sic Concil. Vermer. c. 6, et habetur 29. q. 2, c. *Si quis ingenuus, c. Si femina ingenua*; et Zacharias Papa *Ibidem c. Si quis liber*.

2. Secunda conclusio : Servus cum serva contrahere matrimonium potest, etiamsi ad diversos dominos pertineant; consensus tamen dominorum petendus est. Sic Concil. Cabilonense *ubi supra c. Dictum est*.

3. Tertia conclusio : Servilis conditio superveniens alteri conjugum non dirimit matrimonium

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et qua ratione conditio servilis dirimat matrimonium? Hic S. Thomas, Bonavent. Scot. Rich. Durand. Argent. Mayr. Tarant. et alii q. 1. Sanch. lib 7, d. 19. Bonac. q. 3, p. 3. Conin. d. 31, dub. 2. Guttier. c. 90. Tanner. tom. 4, d. 8, q. 4, dub. 3. Laym. tr. 10, p. 4, c. 2. Mærat. d. 10. Petr. Ledes. q. 54, ar. 2. Henriq. lib. 11, c. 10. Filliuc. tr. 10, q. 2, cap. 2. Covar. 2, p. c. 3, § 7. Rebel. lib. 3, q. 3. Navar. c. 22.

Quæst. II. An servus possit nubere absque consensu domini ?

Hic Bonav. in litt. dub. 2. S. Th. q. 1, art. 2. Sanchez lib. 7, d. 21. Bonac. q. 3, p. 3. Tan. t. 4, d. 8, q. 4, dub. 3. Laym. tr. 10, p. 4, c. 2. Coninck, d. 31, dub. 2. Mærat. d. 10. Rebel. lib. 3, q. 5. Guttier. c. 92. Filliuc. tr. 10, p. 2, c. 2. Petr. Ledes. q. 52, art. 1.

Quæst. III. Quæ ætas sit necessaria ad valorem matrimonii? Hic S. Thomas q. 1, art. 5. Bonav. art. 2, q. 1. Rich. art. 6, q. 1. Argent. q. 1, art. 4. Tarant. q. 5. Sanch. lib. 7, d. 104. Navar. lib. 4, cons. 4 et 5. Laym. tr. 10, p. 4, c. 22. Coninck. d. 31, dub. 7. Tann. to. 4, disp. 8, q. 4. dub. 8. Henriq. lib. 12, c. 7. Rodrig. t. 1, sum. c. 235. Petr. Ledesma q. 58, art. 5.

Quæst. IV. Quæ ætas necessaria sit ad valorem sponsalium? Hic S. Thomas q. 1, art. 5. Bonavent. art. 2, q. 2. Scot. q. 2. Richard. art. 6, q. 1. Argent. q. 1, art. 4. Tar. q. 5. Sanchez lib. 1, disp. 51. Tanner. t. 4, disp. 8, q. 1, dub. 2. Bonacina q. 1, p. 6. Coninck. disput. 23, dub. 2. Molfes. tr. 4, cap. 5. Guttier. cap. 29. Filliuc. tract. 10, cap. 8, q. 4. Henriq. lib. 11, cap. 14. Covar. de sponsal. 1, p. cap. 5. Valentia tom. 4, disp. 10, q. 2, p. 3.

DISTINCTIO XXXVII.

In quo ordine nequeat fieri conjugium.

Prima conclusio : In ordine sacerdotii, diaconatus, aut subdiaconatus constituti nequeunt matrimonium contrahere : constituti vero in minoribus ordinibus lectoris, exorcistæ etc. possunt, nisi voto continentiae et religionis sint obligati. Sic Leo Papa *dist. 31, c. ex continentia d. 32, c. Seriatim.* Carthaginense Conc. *ibidem, cap. Placuit.* Sexta Synodus *cap. Si quis.* Callistus Papa *d. 27. c. Presbyteris.* Gregorius *d. 28, c. Nullam* et Innoc. *cap. Decernimus.*

Quorum testimonia in textu sunt plana.

2. Secunda conclusio : Interfec- toribus suarum conjugum ad alias nuptias transire prohibetur. Sic Nicolaus Papa 33, q. 2. *Interfectores,* Pius *ibidem, c. Quicumque.*

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An et quis ordo dirimat matrimonium? Hic S. Thomas q.

1. Bonaventura art. 1. Scot. Richard. Durandus, Mayr. Tarant. Argent. et alii q. 1 et 2. Sanchez lib. 7, dist. 28 et seq. Valentia tomo 4, d. 10, q. 5, p. 3. Bonacina q. 3, p. 9. Tann. tom. 4, d. 8, q. 4, dub. 6. Laym. tr. 10, p. 4, cap. 3. Coninck, d. 20, d. 11. Henriq. lib. 12, c. 5. Filliuc. tr. 10, p. 2, c. 4. Guttier. c. 94.

Quæst. II. An uxoricidium, nec non viricidium impediatur matrimonium? Hic S. Th. quæst. 2, art. 2. Bonav. art. 2, q. 3. Rich. art. 2, q. 2. Tarant. quæst. 6. Sanchez lib. 7, l. 16. Bonac. q. 3, p. 14. Guttierrez cap. 88. Navar. c. 22. Rebel. lib. 3, q. 8. Henriq. l. 22, c. 2. Tann. tom. 4, d. 8, q. 4, dub. 2. Laym. tr. 10, p. 4, c. 15. Coninck, d. 30, dub. 3. Mærat. d. 11. Valentia tom. 4, d. 10, q. 5, p. 4.

Quæst. III. An sit peccatum occidere uxorem in adulterio deprehensam? Hic S. Th. q. 2, art. 1. Bonavent. art. 2, q. 1. Richardus et Argentin. q. 1, ar. 2. Brulef. q. 4. Tarant. q. 5. Sanch. lib. 7, disp. 16. Val. tom. 3, disp. 5, quæst. 8, p. 3. Filliuc. tract. 29, c. 1, q. 20. Molina tom. 3. tract. 3, d. 7. Sot. lib. 5, de just. quæst. 1, art. 3. Petr. Navar. lib. 2, cap. 3, n. 220. Bannez, Aragon. Salon. 2, 2, q. 64 et art. 3. Azor. 3, part. lib. 2, cap. 2, q. 2.

DISTINCTIO XXXVIII.

De voto, et quod votum faciat illegitimum matrimonium et nullum?

Prima conclusio : Votum solemne continentiae reddit matrimonium nullum et dirimit contractum : votum vero privatum reddit matrimonium illicitum, non vero irritum. Votum est promissio spontanea Deo facta de iis quæ Deo grata sunt : unde ea vota, quæ stulte fiunt de aliis, quæ ad Deum non pertinent, non obligant et violari possunt. Votorum aliud est omnibus christianis commune, ut quod baptismo annexum est de renunciando diabolo et pompis ejus : aliud singulare, quod singularem tantum personam adstringit, ut votum continentiae. Rursus : singulare votum aliud est solemne, quod Ecclesiae solemnitate emittitur, ut votum professionis religiosæ : aliud privatum, quod in abscondito fit absque solemnitate Ecclesiae, ut quod sit privatim de aliquo bono opere agendo. Violatio cujusque voti peccatum mortale est, cum unusquisque teneatur implere sponsionem Deo factam

arctius quam factam hominibus. Unde constat votum privatum continentiae reddere matrimonia illicita, cum sine peccato tale votum violari non possit. At vero non reddere irrita, inde deprehenditur, quia Ecclesia conjuges eo voto contrahentes non separat, quia votum privatim et absque solemnitate factum iudicio Ecclesiae non subijcitur.

2. Votum vero solemne irritare matrimonia, colligitur ex Paulo 1, ad Rom. 5. *Adolescentiores viduas devita. Cum enim luxuriatæ fuerint in Christo, nubere volunt; habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Ubi damnationi publicæ Ecclesiae subijcit viduas nubere volentes, postquam voto publico adstrictæ sunt Christo, quod est, *in Christo luxuriatæ: quia primam fidem irritam fecerunt.* Si autem contententes nubere damnatæ sunt et non permittendæ matrimonio jungi. Ergo arctiori damnationi sunt subijciendæ, si reipsa nupserint et nuptiis separandæ. Quod sic exponit et faciendum definit Gregorius ad Bonifac. et habetur 27, q. 1, cap. *Viduas a proposito.* Idem in *epist. ad victoriam*, c. 12 et 13, et habetur *supra* § *Si virgines*, decernitur de virginibus non velatis quæ simili voto obligatæ sunt Christo. Quibus conjugium interdicitur et ad propositum redire præcipitur; imo et publica pœnitentia negatur, hoc est, non approbatur nisi ii, quibus sejunxerant, de mundo recesserint,

hoc est, mortui peccato ab eis discesserint. Ergo ejusmodi personas omnino illegitimas ad conjugium Ecclesia docet.

3. Secunda conclusio: Inæqualis est peccatorum incontinentiæ malitia. Nam grave peccatum est fornicatio, gravius adulterium, gravius incestus et in specie incestus, gravius cum matre, quam cum alia consanguinea commissum: et omnium gravissimum, peccatum contra naturam. Sic Clemens papa *ep. 1, ad Jacobum* et Augustinus *de bono conjug. capit. 8* et habetur 32, q. 7, cap. *Quod in omnibus, et c. Adulterii malum.*

4. Tertia conclusio: Nullum est matrimonium contractum cum ea quæ vivente viro absenti et putans, eum defunctum, cum alio nupsit. Ideoque primo viro revertenti restituenda, quanquam propter bonam fidem a reatu adulterii possit liberari. Sic Leo Papa *epist. 79, ad Nicetam, cap. 2 et sequent.* et refertur 34, q. 1 et 2, c. *Cum per bellicam.* Quia primus vir per absentiam; aut captivitatem non amisit jus in uxorem, quæ propterea tanquam aliena secundo viro tradita est. Similiter dicendum de viro, qui ab uxore vivente absens contrahit matrimonium cum alia, quod propter eandem rationem nullum est. Si autem redire volens ad propriam uxorem cogatur ab Ecclesia manere cum secunda femina: quia Ecclesiae non constat, eum esse conjugatum cum alia jam vivente, excusatur per obedientiam

et vim Ecclesiæ, si secundæ feminæ poscenti debitum reddat.

Annotatio.

Hic notatur Magister, quod videatur docere, licitum esse viro reddere debitum feminæ, cum qua, vivente propria uxore, nuptias peregrinus celebravit. Quia id ab omnibus reprobat. Sed a nota liberari potest: tum, quia id non docet absolute licitum; sed tantum excusabile per vim et obedientiam Ecclesiæ: opus autem excusabile non est idem, quod licitum; nam excusatio etiam est eorum quæ minuunt culpam, quamvis omnino non auferant. At eo in casu per vim et obedientiam Ecclesiæ culpam reddendi debitum minui, exploratum est. Tum, quia intelligi potest excusatio auferens culpam, quoad damnationem externam, cum ab Ecclesia cogatur reddere debitum poscenti feminæ, non vero petere.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. Quid sit votum? Hic S. Thomas, Bonav. Richard. Mayr. Tarant. et alii q. 1. Sanchez lib. 4, sum. cap. 1. Bonac. de præcept. d. 4, q. 2, part. 1. Valent. tom. 3,

d. 6, q. 6, p. 1. Navar. c. 12. Azor. l. 11, c. 13. Claureg. lib. 6, c. 1. Filliuc. tr. 26, q. 1. Ledesm. lib. 2, c. 40, dub. 4. Laym. lib. 4. tr. 4, c. 1. Suarez l. 1, de voto, cap. 2. Sot. lib. 7, de just. q. 1, art. 2. Henriq. lib. 11, cap. 13.

Quæst. II. Quid votum solemne et simplex? Hic Bonav. in lit. dub. 1 et 2. S. Thomas q. 1, art. 2. Scot. q. 1. Palud. q. 4, art. 4. Palac. dist. 2. Sanchez lib. 7, de matr. dist. 25 et lib. 5, summ. c. 1. Suarez tom. 3, de statu Relig. lib. 2, cap. 6 et seq. Azorius lib. 12, instit. c. 6. Val. 2, 2, disp. 6, q. 6, p. 5. Petr. Ledesm. de matrim. q. 53, art. 2. Henriq. lib. 12 de matr. c. 5. Medina lib. 4, de contin. contr. 7, c. 33. Cajetan. Pesant. Aragon. Salon. Sylv. et alii 2, 2, q. 88, art. 7.

Quæst. III. Quænam sit materia voti? Hic S. Th. q. 1, art. 1. Bonaventura art. 1, quæst. 2. Richard. quæst. 3. Tarant. quæst. 2. Mayr. q. 1, art. 2. Cajetanus, Pesantius, Sylv. Aragon. Salon. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 88, art. 2. Sot lib. 7, de justit. q. 1, art. 3. Navarr. cap. 12. Sanch. lib. 4, sum. c. 6 et seq. Suar. lib. 2, de voto, cap. 5 et seq. Filliuc. tract. 26, cap. 2. Layman, lib. 4, tract. 4, cap. 2. Rodrig. p. 2, sum. cap. 94. Val. 2, 2, d. 6, q. 6. Azorius 1, p. lib. 11, cap. 14.

Quæst. IV. Voti commutatio? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 4. Bonavent. art. 2, quæst. 2. Richard. art. 8, q. 1 et 2. Mayr. q. 1, art.

3. Tarant. quæst. 6. Cajet. Arag. Salon. Pes. Sylv. et alii cum S. Thom. 2, 2, q. 88, art. 12. Sanch. lib. 4, summ. c. 49 et seq. Suar. l. 6, de voto, c. 18 et seq. Val. tom. 3, d. 6, q. 6, p. 7. Azor. 1, p. lib. 11, c. 18. Laym. lib. 4, tract. 4, c. 8. Filliuc. tr. 26, c. 10. Lessius lib. 2, c. 40, dub. 11 et seq. Clau-reg. l. 6, c. 10 et seq.

Quæst. V. Voti dispensatio? Ubi præcipue, an Papa possit dispensare in voto solemni? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bonav. art. 2, q. 3. Rich. art. 9, q. 2. Mayr. q. 1, art. 7. Tar. q. 9 et 10. Sanch. lib. 4, sum. c. 37 et seq. et lib. 8, de matr. d. 8. Val. l. 3, d. 6, q. 6, p. 7. Lessius lib. 2, c. 40, dub. 12 et 14. Azor. 1, p. lib. 11, c. 8. Suar. de voto, c. 9 et seq. Clau-reg. l. 6, c. 11. Navarr. 12. Guttierrez de matr. c. 123. Bonacina de præcept. disp. 4, q. 2, p. 7, § 4.

Quæst. VI. An et quo jure votum solemne dicitur matrimonium? Hic Sot. Gabr. Rubion Ovand. et alii q. 1. Palud. q. 4, art. 4. Richard. art. 7, q. 2. Sanch. l. 7, de matr. d. 26. Bellarm. lib. 2, de Monac. a c. 22. Coninck. d. 31, dub. 6. Tann. tom. 4, d. 8, q. 4, dub. 3. Mærat. d. 8, sect. 1 et 3. Laym. tract. 10, p. 4, c. 3. Bonac. q. 2, p. 4. Val. tom. 4, disp. 10, q. 3, p. 3. Henriq. lib. 11, cap. 8 et lib. 12, cap. 3. Guttierrez c. 34 et 94. Rebel. lib. 3, q. 4. Lessius lib. 4, cap. 41, n. 68. Azor. lib. 12, c. 6.

Quæst. VII. An votum simplex

impediat valorem, aut usum licitum matrimonii? Hic S. Th. q. 1, art. 3. Scot. Durand. Argent. et Mayr. q. 1. Richard. art. 7. Tarant. q. 5. Sanch. lib. 7, dub. 14. Bonac. q. 3, p. 14. Coninck, d. 30, dub. 3. Mærat. disp. 11. Tann. tomo 4, d. 8, q. 4, dub. 2. Laym. tr. 10, part. 4, c. 15. Filliuc. tr. 10, part. 2, cap. 9, q. 5. Guttierrez c. 85. Rebel. lib. 3, q. 12.

DISTINCTIO XXXIX.

De impedimento ad contrahendum matrimonium ex cultus disparitate.

Prima conclusio : Matrimonium fidelis cum infideli interdictum est. Primo : quia in lege veteri interdicebatur. Sic Exod. 34. *Non accipies uxores de filiabus alienigenarum filiis tuis, ne traducant eos post Deos suos.* Secundo : 1. Esdr. 10, præcipit Deus, ut conjugia Judæorum cum alienigenis inita dissolvantur. Tercio : quia id prohibetur in novo testamento, ut testatur Augustinus lib. 1, de adulter.

conjug. cap. 2. *Ne nubat femina, nisi suæ religionis viro, vel ne vir talem ducat uxorem. Id enim jubet Dominus, docet Apostolus, utrumque præcipit Testamentum. Similiter Ambr. l. de Abraham Patriarch. c. 9.*

2. Objicitur apostolus 1. Cor. 7, diceus : *Ego dico non Dominus, si quis frater habet uxorem infidelem et hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam.* Ubi probat conjugium fidelis cum uxore infideli. Respondetur : Apostolus loquitur de conjugio in infidelitate inito ab infidelibus, quorum alter postea fidelis factus est, altero in infidelitate permanente. At superior conclusio disserit de conjugio inito cum disparitate religionis a fidei cum infidei : tunc enim facultas non datur fidei ad conjugendum cum infidei, quia ab initio conjugium, fuit initum contra jus et legem Domini. Sic Augustinus *supra et lib. 1, de serm. in monte cap. 27, et lib. de adul. conjug. cap. 18 et Ambr. super 1 ad Corinth. 7.*

3. Secunda conclusio : Infidelis cum infidei verum matrimonium contrahit. Primo : quia Paulus 1. Cor. 7, hortatur conjugem ad fidem conversum manere cum conjugē infidei volente cohabitare cum illo. Id autem non liceret, si non esset verum matrimonium inter illos. Secundo : quia supponit Augustinus lib. de fide et operibus, cap. 16. *Uxor legitima societate conjuncta sine ulla culpa relinqui-*

tur, si cum viro Christiano permānere noluerit. Ubi legitima societatis conjunctio legitimum matrimonium est.

4. Objicitur, illud matrimonium non esse ratum, quia solvi potest altero converso ad fidem, ut mox dicemus : nec legitimum, quia juxta Apost. Rom. 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Peccatum autem non est legitimum, cum non sit juxta leges Dei nec naturæ rationalis. Sic Augustinus *ad Polent. c. 18, ait non esse veram pudicitiam infidelis cum fidei.* Respondetur : Tale matrimonium legitimum est : quia nulla lege prohibente contrahitur, ut supponit Augustinus *sup.* Neque obstat Apostolus : tum, quia fides ibi intelligitur conscientia, id est, quod non est juxta conscientiam, peccatum est : tum, quia tale matrimonium potest dici peccatum solum extrinsece et non intrinsece, quia ab infidei non refertur in finem et cultum veræ religionis. Neque obstat August. qui veram pudicitiam negat inter fidelem et infidelem, solum quia non habet bonitatem sacramenti et indissolubilitatem quæ competit matrimonio fidelium.

5. Tertia conclusio : Conjux conversus ad fidem potest dimittere uxorem infidelem nolentem converti ; et e contra. Primo : quia id permittit Paulus 1, Cor. 7, ibi : *Ego dico, non Dominus.* Ubi innuit, non esse præceptum, sed consilium manere cum infidei

volenti cohabitare. Secundo : quia docet August. *lib. de adull. conjug. cap. 18*, dicens, a Deo non juberi, neque prohiberi cohabitationem fidelis cum infideli. Non juberi : quia justitia permittit discedere a fornicante, et infidelitas quædam fornicatio est contra fidem debitam Deo. Neque prohiberi : quia conjugium non fuit initum contra legem prohibentem Dei. Item quia spes forte erit, ut infidelis societate conjugis fidelis convertatur ad fidem. Unde conjux fidelis potest discedere licite a conjuge fidei, quando societas conjugis provocat ad aliquod peccatum, ut si vir nolit conjungi cum uxore, nisi furetur, aut mœchetur aut quid aliud flagitiosum expetat. Nam non solum infidelitas, sed etiam quævis alia illicita cupiditas, fornicatio quædam est, cujus causa facultas datur conjugi ad dimittendum conjugem. Sic Augustinus *lib. de sermon. Domini in monte 28, et de fide et operib. cap. 16*.

6. Quarta conclusio : Conjux conversus ad fidem et dimissa conjugis infideli, nolente converti, potest ad alias nuptias transire. Primo : quia ait Apostolus I. *Cor. 7. Quod si infidelis discedit, discedat; non enim servituti subjectus est frater, aut soror in hujusmodi*. Ubi conjugem fratrem non esse servituti subjectum, non est aliud quam non manere vinculo matrimonii obligatum; quia non est alia servitus, de qua Apostolus loquatur. Secundo : quia sic intelligit

Apostolum Ambrosius reddens rationem : *Non est enim ratum matrimonium quod sine devotione Dei est; et ideo non est peccatum ei qui dimittitur propter Deum, si alii se copulaverit. Contumelia enim Creatoris solvit jus matrimonii circa eum qui relinquitur, ne accusetur alii copulatus*. Unde, si conjux infidelis velit converti, aut libere cohabitare cum fidei absque contumelia Creatoris, non potest fidelis alias nuptias inire. Quod explicatur idem Ambrosius dicens : esse adulteros eos qui copulantur aliis uxoribus post dimissas infideles. Disserit enim expresse, quando infideles volunt libere cohabitare cum fidei absque contumelia Creatoris. Quod non contradicit superioribus.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An matrimonium fidelis cum infideli possit valide contrahi? Hic S. Th. Bonav. Scot. Richard. Durand. Argent. Mayr. Tarant. et alii q. 1. Sanch. lib. 7, d. 71. Bonac. q. 3, p. 7. Tanner. tom. 4, d. 8, q. 4, dub. 5. Mærat. d. 9, sect. 3 et 4. Coninck, d. 31, dub. 3. Henriq. lib. 12, c. 12. Val. tom. 4, d. 10, q. 3, p. 3. Filliuc. tract. 10, c. 7. Gutierr. c. 104. Petr. Ledesm. q. 59, art. 1. Laym. tr. 10. p. 4, c. 14.

Quæst. II. An matrimonium infidelis cum infideli sit sacramentum, aut eis conversis ad fidem fiat sacramentum? Hic S. Thomas q. 1, art. 2. Bonav. Richard. Tarant. et Brulef. q. 2. Argent. q. 1. Alii relati dist. 26, q....

Quæst. III. An infidelis conversus ad fidem possit dimittere conjugem infidelem nolentem converti? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonav. et Richard. art. 2, q. 1. Argent. q. 1, art. 2. Tarant. quæst. 5. Alii relati q. 1.

Quæst. IV. An infidelis conversus ad fidem et dimittens conjugem nolentem converti, possit ad alias nuptias transire? Hic interpretes relati q. præc. Sanchez lib. 7, d. 74. Coninck, d. 26, dub. 5. Bonac. q. 3, p. 7. Rebel. lib. 3, q. 10. sect. 2. Petr. Lesdesm. q. 59. Filliuc. tract. 10. p. 2, c. 7. Tanner. tom. 4, d. 8, q. 4, dubio 5. Henriq. lib. 11, cap. 8 et lib. 12, cap. 13.

DISTINCTIO XL.

De cognatione carnali omnino impediende matrimonium.

Prima conclusio : Cognatio carnalis seu consanguinitas jure antiquo Ecclesiæ impedit omnino matrimonium usque ad septimum gradum. Sic Gregorius *lib. 12. Regist. epist. 31*, refertur 35, q. 3, *cap. Progeniem*. Nicolaus Papa *ib. c. De consanguinitate*, et Concil. Lugdunense *ibid. c. Nulli*. Porro hi gradus sunt generationes ordine descendentes ab eodem stipite, seu parente. Quod Isidorus *lib. 9. Etymol. cap. 5 et 6*, habetur 35, q. 5. *cap. Series*, sic computat, ut a filiis, et non a parente numeret primum gradum, ideoque gradus impediendes matrimonium sex tantum recenset. Alii vero ipsum parentem inter gradus numerant, ab eoque primum gradum inclusive incipiunt ut habetur 35, q. 3, *cap. Contradicimus et cap. Parentelæ*. Qua ratione computant Canones Ecclesiæ, qui usque ad septimum gradum matrimonium interdicunt. Isidorus ex ratione sex tantum gradus impediendes matrimonium constituit, ut sicut sex ætatibus, mundi generatio

et hominis status concluditur ; ita propinquitās tot gradibus terminetur. Alii vero ideo septem computant gradus, ut post septem gradus jungatur sponsus sponsæ, sicut post hanc vitam quæ septem diebus agitur, Ecclesia Christo jungetur.

2. Secunda conclusio : Potest Ecclesia dispensare in matrimonio contracto cum cognatis intra septem gradus enumeratos. Nam Greg. lib. 12, *Regist. et in responsione ad quintam interrogationem Augustini, Anglorum Episcopi*, licentiam concedit Anglorum genti, nuper ad fidem conversæ, ut intra quartam, vel quintam generationem matrimonia contrahant. Ubi meminit legis Romanæ permittentis conjugia intra secundum gradum. Quod ipse non probat : quia experimento compertum est, ex talibus conjugii soboles non succrescere.

p. 3. Laym. tr. 10, p. 4, cap. 4. Petr. Ledesma q. 54, art. 3. Coninck, disp. 32, dub. 1. Rebel lib. 3, q. 5.

Quæst. II. An et qui gradus dirimant matrimonium jure naturæ, quin Ecclesia possit in eis dispensare? Hic Scotus, Mayr. Durand. Rubion. et alii q. 1 et 2. Sánchez lib. 7, dist. 51 et 52. Tann. Petr. Ledesma, Bonacina, Valentia, Mæratius, Coninck, Rebel. relati q. præc. Henriq. lib. 12, cap. 4. Filliuc. tr. 10, p. 2, c. 5, q. 4. Gu-tier. cap. 98.

DISTINCTIO XLI.

QUÆSTIONES.

De gradibus affinitatis impediē- tibus matrimonium.

Quæst. I. An et qui gradus consanguinitatis dirimant matrimonium jure ecclesiastico? Hic S. Th. q. 1, art. 2 et 3. Bonav. art. 1, q. 2 et 3. Scot. Durand. Mayron. et Argent. q. 1. Richardus q. 2 et 3. Tarant. q. 3 et 4. Sanch. lib. 7, disp. 53. Tann. tom. 4, disp. 8, q. 4, dub. 4. Mærat. disp. 9, sect. 5 et 6. Bonac. q. 3, p. 5, v. 1. Valent. tom. 4, disp. 10, q. 5,

Prima conclusio : Affinitas jure antiquo Ecclesiæ matrimonium omnino impedit, sicut cognatio sanguinis. Sic Gregorius relatus 33, q. 5, c. Porro, etc. *De Affinitate*. Julius Papa, *ibidem*, q. 2 et 3, cap. *Æqualiter et c. Nullum*. Isidorus c. *Sane consanguinitas*. Nam vir et uxor per copulam fiunt una

caro, ideoque consanguinei viri sunt uxori propinqui et e contra : quæ propinquitas ratione alterius conjugis conveniens, dicitur affinitas : Ergo, sicut consanguinei ratione propinquitatis sunt inhabiles ad matrimonium, ita et affines.

2. Secunda conclusio : Gradus affinitatis impediens matrimonium non fuerunt omnino idem jure Ecclesiastico constantes. Nam jura proxime relata usque ad septimum gradum affinitatem impediens matrimonium, sicut consanguinitatem protrahebant. At vero Fabianus Papa relatus 35, *quæst. 2, cap. De propinquis*, et Julius *cap. Ethoc quoque*, conjugia in quinto gradu affinitatis permittebant, in quarto vero contracta non dissolvebant.

3. Tertia conclusio : affinitas jure antiquo parit affinitatem impediens matrimonium : v. g., Petrus ducens Mariam, et eaque mortua Joannam, parit affinitatem inter fratrem Mariæ et Joannam, filiosque et filias eorum. Sic Gregorius relatus 35, *q. 10, cap. Fraternalitatis* et Innocentius *ibidem, cap. Si qua mulier*.

4. Quarta conclusio : Quamvis matrimonia bona fide inter consanguineos, aut affines gradibus impediens inita, post notitiam impedimenti dissolvantur ab Ecclesia ; tamen ante illam, quoad effectus externos, judicantur vera et legitima matrimonia. Tum, quia eorum filii habentur legitimi. Tum,

quia Canones Ecclesiæ eorum conjunctionem vocant matrimonium, ubi de personis agunt, quarum testimonio sit dirimenda conjunctio. Sic Urbanus Papa 36, *q. 6, cap. Si duo viri et c. Notificamus*, et Fabianus Papa *cap. Consanguineos*.

5. Quinta conclusio : Accessus ad consanguineam aut affinem, specialem continet differentiam malitiæ in confessione explicandam : sunt enim variæ incontinentiæ species quarum una est incestus cum cognata, aut affine. Prima species est fornicatio simplex, quæ est coitus illicitus cum femina non uxore : ideoque est quasi generica ad omnes species incontinentiæ, quamvis specialiter sortiatur hoc nomen coitus illicitus cum femina, non habens differentias sequentes. Secunda : stuprum, quæ est virginis illicita defloratio. Tertia : adulterium, quæ est alieni thori violentio, seu alterius thori accessio. Quarta : incestus, quæ est consanguinearum vel affinium abusus. Postrema : raptus, quæ est violenta puellæ a domo patris educio, ut corrupta in uxorem habeatur. Quod delictum secundum leges morte raptoris punitur, nisi ad Ecclesiam cum rapta puella confugiat, cujus privilegio, mortis impunitatem consequitur.

QUÆSTIONES.

DISTINCTIO XLII.

Quæst. I. Per quam copulam affinitatis contrahatur? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 4. Bonavent. Richardus, Argent. Tarant. Durand. et alii q. 1. Sanchez lib. 7, disp. 64 et seq. Bonacina q. 3, p. 13. Petr. Ledesma q. 57, art. 3. Coninck, disp. 32, dub. 4. Sotus dist. 27, q. 1, art. 4. Filliuc. tr. 10, p. 2, cap. 6, q. 2. Medina de continent. cap. 76. Henriquez lib. 12, cap. 10. Gutier. cap. 87. Tanner. tom. 4, disp. 8, q. 4, dubio 7. Layman tract. 10, p. 4, cap. 5. Mæratius disp. 9, sect. 11 et sequent.

Quæst. II. Quæ affinitas dirimat matrimonium? Hic S. Thomas, quæst. 1, art. 6. Bonaventura, Brulef. et Tarant. q. 3. Scotus, Durandus, Sotus, Argentina et Mayron. quæst. 1. Sanchez lib. 7 disp. 67. Henriquez, Petr. Ledes. Tannerus, Bonacina, Laym. Coninck, et Mæratius relati q. præcedenti. Rodrig. c. 228. Valentia tom. 4, disp. 10, q. 3, p. 2. Covar. 2, p. cap. 6.

De spirituali cognatione.

Prima conclusio: Datur spiritualis cognatio differens a cognatione carnali et affinitate. Nam datur spiritualis paternitas et filiatio, ut inter baptizantem et confirmantem, et patrilinos suscipientes ex una parte et inter baptizatum et confirmatum ex alia: unde spirituales parentes parentibus naturalibus compadres et commatres dicuntur comparatione ejusdem filii. At hæc spiritualis cognatio differt a carnali exigente communionem sanguinis et ab affinitate exigente copulam uxoris cum viro, cum neutrum exigat spiritualis cognatio. Ergo:

2. Secunda conclusio: Cognatio spiritualis orta ex sacramento baptismi et confirmationis, impedit matrimonium contrahendum inter baptizantem et confirmantem et patrilinos suscipientes ex una parte, et baptizatum et confirmatum et parentes naturales ejus ex alia. Sic Moguntinense Concilium cap. 10 et habetur 30, quæst. 1, cap. De eo.

3. Tertia conclusio: Eadem co-

gnatio impediens matrimonium est jure antiquo inter filios naturales et filios spirituales, vel adoptivos compatrum, vel commatrum. Sic Nicolaus Papa *ad consulta Bulgarorum*, et habetur 30, q. 3, *cap. Ita diligere*. Quod alii de illis tantum filiis intelligunt, per quos compaternitas contracta est. Quibus consentire videtur Urbanus *sup. cap. Super quibus*. Alii vero etiam de illis qui ante, vel post compaternitatem, vel commaternitatem geniti sunt, ut definire videntur Paschalis II, *ibidem, cap. Post susceptum*, et Triburiense Concilium *cap. Illud etiam*.

4. Quarta conclusio: Contrahitur jure antiquo Ecclesiæ cognatio spiritualis impediens matrimonium inter virum et commatrem uxoris, post obitum uxoris. Sic Nicolaus Papa 30, *quæst. 4, cap. Sciscitatur*, et Urbanus *cap. Quod autem*. Cujus oppositum docere videntur Triburiense Concilium *c. 47, relatum super cap. Qui spirituales*, et Paschalis Papa *cap. Post uxoris*. Sed componuntur cum conclusione. Quippe ea est de viro qui copulatus est carnaliter cum uxore post commaternitatem; aliæ vero decisiones de viro, qui eam copulam cum uxore post commaternitatem non habuit.

5. Quinta conclusio: Inter virum et feminam suscipientes eandem sobolem non contrahitur cognatio dirimens matrimonium. Sic Urbanus 30, q. 4, *cap. Quod autem*, dicens: nullo jure prohibitum, vi-

rum et uxorem suscipere eundem puerum, quamvis id minus conveniat.

6. Sexta conclusio: Cognatio spiritualis matrimonio superveniens non dirimit matrimonium contractum, ut si alter conjugum baptizet alterius, vel utriusque filium, aut patrinus ejus in baptismo, aut confirmatione sit. Sic Nicolaus Papa 30, q. 1, *cap. Nosse*. Concilium Cabilonense *ibidem, cap. Dictum est*. Joannes Papa *cap. Ad limina*. Quibus repugnare videtur *ibid. cap. Pervenit, et c. Si quis filias-trum*, ubi decernitur, separandos esse conjuges, quorum alter alterius filium in baptismo, aut confirmatione suscepit. Sed hæc jura solum ad terrorem, vel de cognatione ante matrimonium contracta intelligenda sunt.

7. Septima conclusio: Cognatio spiritualis orta ex sacramento pœnitentiæ inter confessarium et filiam pœnitentem, afficit specialia malitia copulam inter eos habitam. Tum, quia Symmachus Papa 30, q. 1, *cap. Omnes quos*, et Sylvester *ibidem* admonent, tam esse nostras spirituales filias, quas in sacramento pœnitentiæ absolvimus quam eas quas baptizamus. At copula cum eis habita continet specialem malitiam. Ergo etiam habita cum filiabus confessionis. Tum, quia, Sylvester *supra* eam vocat *flagitiosam commixtionem*.

8. Octava conclusio: Secundæ nuptiæ, tertiæ et quartæ licitæ sunt. Sic Augustinus *lib. de sancta*

viduitate, cap. 12, et Hieronymus *ad Pammachium apolog. et lib. contra Jovinianum*. At videtur adversari Paulus 1. *Timoth.* 2, prohibens bigamis sacerdotium. Item Neocæsariense Concilium cap. 7, prohibens presbyteris, nuptiis bigamorum interesse, quia bigami pœnitentia indigent. Sed Paulus sacerdotium bigamis interdicit, solum propter majorem sacerdotii reverentiam, non vero propter culpandam bigamiam. Concilium autem Neocæsariense de nuptiis bigamorum disserit, qui primæ uxori propter secundas nuptias insidiati sunt. Aut utraque prohibitio ideo facta est, quia in eis nuptiis desideratur significatio sacramentalis perfectæ conjunctionis unius cum una quæ refert unionem Ecclesiæ et Christi.

lencia tom. 4, disp. 10, q. 5, p. 3. Gutier. cap. 100. Navarr. cap. 32.

Quæst. II. An et quæ cognatio legalis dirimat matrimonium? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Richardus et Bonaventura, art. 2, quæst. 2. Argentina et Bacon. quæst. 1. Tarant. q. 9. Sanchez lib. 7, disp. 63. Bonacina quæst. 3, p. 5, § 3. Tannerus tom. 4, disp. 8, q. 4, dubio 4. Mærat. disp. 9, sect. 10. Coninck, disput. 32, dub. 3. Layman. tract. 10, p. 4, cap. 7. Valentia t. 4, disp. 10, quæst. 5, p. 3. Navarr. cap. 32. Henriq. lib. 12, cap. 22. Rebel lib. 3, quæst. 7. Petr. Ledesma q. 54.

QUÆSTIONES.

DISTINCTIO XLIII.

Quæst. I. An et quæ cognatio spiritualis dirimat matrimonium? Hic S. Thomas quæst. 1, art. 1. Bonav. q. 2. Scotus, Dur. Rich. Arg. Mayron. Tarant. et alii q. 1. Sanchez lib. 7, disput. 54 et seq. Bonacina q. 3, p. 5, § 2. Tanner. tom. 4, disp. 8, q. 4, dub. 4. Mærat. disp. 9, sect. 8 et 9. Coninck, disp. 32, dub. 2. Layman. tr. 10, p. 4, c. 8. Henriquez lib. 11, cap. 11. Filliuc. tr. 10, p. 2, cap. 5. Va-

De resurrectionis et judicii conditione.

Ante omnia præmittendum est futurum esse judicii et resurrectionis diem. Tum ex illo Isaïæ 26. *Resurgent mortui, et resurgent qui erunt in sepulcris.* Tum ex illo Thessal. 4. *Si enim credimus quod Jesus mortuus est et resurrexit, ita*

et Deus eos qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos qui vivimus, qui residui sumus in adventum Domini, non præveniemus eos, qui dormierunt; quoniam ipse Dominus in jussu et in voce Archangeli et in tuba Dei descendet de cælo et mortui qui in Christo sunt, resurgent primi. Quibus satis expressa est futura mortuorum resurrectio.

2. Nunc quæritur primo: Quid significet, conferatve vox tubæ in die resurrectionis? Voce tubæ facienda dicitur resurrectio, quia ejus virtute et efficacia facienda est. Unde propheta Psal. 67. *Dabit voci suæ vocem virtutis*, id est, efficaciam suscitandi mortuos. Et Joann. Evangelista 5. *Venit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem Filii Dei: et procedent, qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ, qui vero mala egerunt, in resurrectionem judicii.* Ubi voci filii Dei tanquam causæ tribuitur resurrectio. Unde, cum Apostolo *supra* dicitur resurgendos mortuos *in voce Archangeli*, per archangelum potest intelligi Christus archangelorum princeps, vel vox unius, vel plurium angelorum, quæ virtute Dei resurrectionem operetur. Quæ vox *tubæ* dicitur: quia erit grandis et omnibus manifesta: ideoque in evangelio Matthæi 25, clamoris nomine significatur: *Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit.*

3. Quæritur secundo: quare me-

dia nocte Christus venturus annuntietur? Augustinus docet, mediam noctem non intelligi horam temporis, sed circumstantiam scilicet quia veniet occultus, cum non spectatur. Cassiodorus vero ideo nocte venturum, quia primogenita Ægypti nocte percussa sunt. Sed rectius noctem, non temporis, sed eventus qualitatem interpretari constat: quia ea ratione etiam *Dies Domini* dicitur: quia tunc cogitationes et consilia singulorum, quasi in die patebunt, juxta illud Dan. 7. *Vetustus dierum sedit et libri aperti sunt coram eo.* Hoc est, conscientiæ singulorum, ut impleatur illud Matth. 10. *Nihil occultum, quod non reveletur.* Quod etiam testatur Augustinus *lib. 20, de civitate Dei, cap. 14.*

4. Quæritur tertio: An electorum tunc peccata manifestanda sint. Certum est, ipsis electis ea in memoriam revocanda: quia eorum memoria auget in eis gloriam et gratitudinem, juxta illud Ps. 88. *Misericordias Domini æternum cantabo.* Quod expendens Gregorius *lib. 4, Moral. cap. 42*, ait: *Quomodo in æternum misericordias Domini canit qui miseriæ non meminit? Quomodo autem plena beatitudo est, cui memoria reatus mentem tangit? Sed sæpe læti tristium meminimus, et sani dolorum meminimus sine dolore, et inde amplius læti et grati sumus.* Unde explicatur illud Isaïæ 65: *Non erunt in memoria priora: hoc est, non erunt ad pungendum cor;*

sed ad gaudendum de illis, ut exponit Hieron. *in eum locum*. At expressum in sacra pagina non est, electorum peccata cæteris omnibus notificanda. Unde non est improbable, ea legenda; quia per pœnitentiam omnino recta et deleta sunt, quasi non fuerint.

5. Quæritur quarto: an illi, quos Christus inveniet viventes, morituri sunt? Apostolus 1 *Thess.* 4, ait: *Nos, qui vivimus, qui reliquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera*. Verius autem est, ut tunc, dum per aera fuerant, moriantur et continuo reviviscant: nam 1 *Cor.* 15, ait: *Quod seminat, non vivificatur, nisi prius moriatur*. Idem supra: *Omnes quidem resurgemus; sed non omnes immutabimur*. Scilicet, quia omnes post mortem recuperaturi sunt vitam, quamvis aliqui, scilicet tunc viventes, non resurgent solemniter et manifesta resurrectione: quia *anima*, ut ait Ambrosius, *quasi per soporem egressa de corpore, eidem in momento reddetur*. Cujus sententiæ est Aug. *lib. 20, de civit. Dei, cap. 20*, sed Hieronymus videtur contrarius dicens: *Quosdam in fine sæculi adveniente Christo, non esse morituros, sed vivos repertos in immortalitatem repente mutandos*. Unde quod dicitur: Christus iudicaturus vivos et mortuos, alii vivos intelligunt tunc viventes, alii vero justos.

6. Quæritur quinto: quomodo omnes juxta Apost. 1 *Corint.* 15,

resurgent incorrupti? Scilicet, quia omnes resurgent immortales absque ulla diminutione membrorum futura. At non, quia omnes resurgent impassibiles, cum reprobi mortem et pœnas passuri sint æternas.

Annotatio.

Parisienses hic reprobant, electorum peccata non esse aliis in iudicii die manifestanda. Sed id a Magistro omnino non docetur, sed tantum ait, non esse expressum in sacra scriptura oppositum, neque certa fide tenendum: ideoque non esse tunc temere dictum, si electorum peccata aliis occultanda dicantur: siquidem tunc, neque testimonia sacræ paginæ, neque scholasticorum et Patrum suffragia ei asserto repugnantia, sibi erant explorata.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An resurrectio hominum sit supernaturalis et miraculosa? Hic S. Thomas q. 1, art. 2, et in supplem. 3, p. q. 75, art. 3. Bonaventura art. 1, q. 5. Scotus et Tarant. q. 4. Argent. q. 1, art. 2. Brulef. q. 5. Suarez tom. 2, in 3, p. disp. 44, sect. 6. Granad. tom.

5, contr. 13, tract. 2, disp. 2. Valentia tom. 4, disp. 11, q. 3, p. 2. Sal. 1, 2, tr. 2, disp. 14, sect. 2. Sylvest. et Pesant. in 3, p. q. 75, supplem. art. 3. Ægid. de Præsen. tom. 3, lib. 1, q. 4, art. 3.

Quæst. II. An resurrectio sit futura? Hic S. Thomas, Bonavent. Scotus, Richard. Argent. Mayr. Brulef. Durandus, Tarant. et alii quæst. 1. Sylv. Pesant. et alii in 3, p. q. 75, supplement. art. 1. Valent. tomo 4, disp. 11, q. 3, p. 1. Suarez tomo 2, in 3, p. disp. 50. Granad. tom. 5, contr. 13, tr. 2, disp. 3. Salas. 1, 2, tract. 2, disp. 14, sect. 4. Acosta lib. ult. de novissimis. Tann. tom. 4, disp. 2, q. 4, dubio 2. Ægidius de Præsent. tomo 3, lib. 1, q. 4.

Quæst. III. An corpora resurgentium erunt omnino eadem, quæ primo viva? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bonavent. art. 1, q. 4. Richard. art. 5, q. 3. Argent. q. 1, art. 3. Brulef. quæst. 4. Tarant. quæst. 11. Durand. dist. 44, quæst. 1. Valentia tom. 4, d. 11, quæst. 3, p. 1. Sal. 1, 2, tract. 2, d. 14, sect. 12. Sot. dist. 44, art. 1. Granad. tom. 5, contr. 13, tract. 3, d. 2. Ægid. de Præsent. tom. 3, de beatit. lib. 2, quæst. 3, art. 1 et sequent. Pesant. Sylv. et alii qu. 79, supplem. art. 1. Suarez tom. 2, in 3, p. disp. 44, sect. 2. Tannerus, tom. 4, disp. 2, q. 4, dubio 2.

Quæst. IV. An ante resurrectionem omnes homines sint morituri? Hic S. Th. q. 1, art. 4.

Scot. et Mayr. q. 1. Brulef. et Tarant. q. 2. Valent. tom. 4, d. 11, q. 3, p. 3. Acosta lib. ult. de novissimis, c. 21. Suar. tom. 2, in 3, p. disp. 50, sect. 2. Sol. 1, 2, tract. 2, disp. 14, sect. 4. Tannerus tomo 4, d. 2, q. 4, dub. 2. Ægid. de Præsent. tom. 3, lib. 1, q. 4, art. 1, § 3, a n. 40.

Quæst. V. An omnium etiam electorum peccata sint omnibus manifestanda? Hic S. Thomas, quæst. 2, art. 5. Bonav. art. 2, q. 3. Tarant. q. 14. Brulef. q. 9. Albert et Carthus. quæst. 1. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. quæst. 87, art. 1 et 2. Suarez tom. 2, in 3, p. d. 37, sect. 9. Valentia tomo 4, d. 11, quæst. 4, p. 2. Acosta lib. 4, de novissimis, cap. 23 et 24. Granad tomo 5, controvers. 13, tract. 14, disp. 5. Sot. dist. 47, quæst. 2, art. 3. Tannerus tomo 4, d. 2, quæst. 4, dub. 4.

Quæst. VI. Quænam futura sit resurrectionis causa efficiens? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Bonav. art. 1, q. 6. Mayr. et Sot. quæst. 1. Brulef. quæst. 6. Tarant. quæst. 5. Valent. tom. 4, d. 21, q. 3, p. 2. Sal. 1, 2, tr. 2, d. 14, sect. 5. Suarez tom. 2, in 3, p. d. 50, sect. 4. Acosta lib. 4, de novissimis cap. 17 et sequenti. Pesant. Sylv. et alii quæst. 76, supplem. art. 1, 2 et 3. Granad. tom. 5, controvers. 13, tract. 2, d. 4 et seq. Tanner. tom. 4, d. 2, q. 4, dub. 2. Ægid. de Præsent. tom. 3, lib. 1, q. 5.

DISTINCTIO XLIV.

De ætate et statura resurgentium.

Prima conclusio : Omnes resurgent in ætate Christi. Sic enim testatur Apostolus Ephes. 4. *Donec occurramus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Ubi in virum resurrecturi omnes dicuntur, non quia in sexu virili omnes : sed quia in virilis ætatis fortitudine et valetudine corpora resument.

2. Secunda conclusio : Non resurgent omnes in statura corporis Christi ; sed in ea quam viventes habuerunt, vel habituri essent attingentes ætatem Christi. Sic August. *lib. 22 de civit. Dei, c. 15.* Nam Apostolus *supra* solum ait, resurgent omnes in mensuram ætatis ; non vero staturæ corporis Christi. Præterea, quia [si in staturam Christi omnes resurgerent, perirent plures corporis partes justorum qui magnitudine Christum excelluerunt. Quod est contra illud Luc. 12. *Capillus de capite vestro non peribit.* Unde consequenter ex omni collectione partium corporis, quas animus informavit, redintegabit divinus

artifex corpora sanctorum, quin materiam capillorum ad capillos formandos, nec oculorum ad oculos, sed ad fabricandam, quam sibi libuerit, partem adigatur.

3. Tertia conclusio : Omnes electi resument corpora absque deformitate hujus vitæ : quod de reprobis corporibus incertum est. Prima pars probatur : quia sic testatur Augustinus in *Enchir. cap. 91.* Item, quia sic decet eorum pulchritudinem, propter quam lucidiora sole prædicantur. Secunda pars probatur : quia Augustinus *supra*, attingens rem, iudicium dubium relinquit.

4. Quarta conclusio. Reprobis corpora non consumeruntur igne, quia tormentum ignis erit perpetuum. Quod etiam Augustinus *lib. 21, de civit. a cap. 1,* illustrat variis exemplis, præsertim tormentis animæ, quibus ipsa non consumitur.

5. Quinta conclusio : Etiam spiritus angelici et humani nunc, ante unionem cum corpore, igne materiali comburuntur. Tum, quia *Apoc. 9,* apud gehennam dicitur esse stagnum ignis et sulphuris ad tormentum spirituum. Tum, quia *Matth. 25,* ignis æternus, quo corpora hominum urenda sunt, dicitur paratus diabolo et angelis ejus. Tum, quia *Luc. 16,* anima divitis proponitur cruciata flammis ignis et petens ad refrigerium guttam aquæ. Tum, quia *Aug. lib. 21, de civ. c. 10,* testatur. Spiritus ibi miris, sed veris modis quamvis

incorporeos, corporeis ignibus cremari. Similiter Gregorius *dial.* 4, c. 29 et Cassianus *l.* 10, *col.* 1.

6. Sexta conclusio: Abortivi fœtus, qui anima in ventre matris informati sunt, etiam tunc resurgent. Sic Augustinus in *Enchir.* cap. 85 et 86, quia resurrectionis illi, sicut præcedentis vitæ et mortis capaces sunt. At vero fœtus, qui ante informationem animæ evanuerunt, sicut vitæ rationalis præteritæ; ita et resurrectionis futuræ erunt expertes. Unde etiam monstra, quæ anima vixerunt, resurrectione creduntur, sicut fœtus animati, quamvis cito perierint, quia iterato vivere possunt, quæ vixerunt semel. Quanquam monstruositas, corporis erit emendanda, ut Augustinus *supra* cap. 87, declarat.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An corpora resurgentium erunt omnino eadem, quæ eorundem viventium? Hic S. Thomas q. 1. Dur. et Sot. q. 1. Alii relati dist. præced. q. 3.

Quæst. II. An corpora beatorum resurgent cum deformitatibus vitæ? Hic S. Thom. q. 3, art. 1. Bonav. art. 3, q. 1. Richard. q. 6. Sot. q. 1, art. 3. Tarant. q. 7. Granad. tom. 5, contr. 13, p. 2, tract. 3, d. 3. Ægid. de Præsent. tom.

3, lib. 3, q. 6, art. 5. Conimbric. 2, de generat. cap. 8, q. 3, art. 3. Suar. tom. 2 in 3, p. d. 43, sect. 3.

Quæst. III. Impassibilitas corporum beatorum? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Durand. quæst. 4. Palac. q. 2. Granad. tom. 5, contr. 13, p. 3, d. 3. Ægid. de Præsent. tom. 5, lib. 5, q. 3. Suarez tom. 2 in 3, p. d. 48, sect. 2. Sal. 1, 2, tract. 2, d. 14, sect. 17. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thoma 3, p. in supplem. q. 82, art. 1 et seq. Valent. tom. 4, d. 11, q. 5, p. 1. Lorca 1, 2, q. 4, art. 6, annotat. 1.

Quæst. IV. Agilitas eorundem? Hic S. Thom. q. 2, art. 3. Dur. q. 7. Valent. tom. 4, d. 11, q. 5, p. 1. Granad. tom. 5, contr. 13, p. 3, tract. 3, d. 5. Ægid. de Præsent. tom. 3, lib. 5, q. 5. Suar. tom. 2 in 3, p. d. 48, sect. 4. Salas 1, 2, tract. 2, d. 14, sect. 18. Viguer. Instit. theolog. c. 14, § 2. Nisse resolut. tract. 7, p. 3, q. 1. Angles de Beat. art. 5, difficult. 3.

Quæst. V. Claritas eorundem? Hic S. Thom. q. 2, art. 4. Dur. q. 8. Palud. q. 5. Palac. d. 4. Valent. tom. 4, d. 11, q. 5, p. 1. Suar. tom. 2 in 3, p. d. 48, sect. 2. Salas 1, 2, tract. 2, d. 14, sect. 16. Nisse resolut. theolog. tr. 7, p. 3, q. 4. Ægid. de Præsent. tom. 3, lib. 5, q. 4. Gran. tom. 5, contr. 13, p. 3, tr. 3, d. 6. Pesant. Sylv. et alii cum S. Th. 3, q. in supplem. q. 85.

Quæst. VI. Subtilitas eorum? Hic S. Thom. q. 2, art. 2. Durand. q. 5 et 6. Paludan. q. 5. Capreol. q. 3. Palac. d. 3. Valentia tomo

4, disp. 11, q. 5, part. 1. Suar. tom. 2 in 3, p. disp. 48, sect. 1. Salas 1, 2, tr. 2, disp. 14, sect. 19. Granadus tom. 5, contr. 13, p. 3, tr. 3, disp. 4. Ægidius de Præsent. tomo 3, lib. 5, q. 6. Horont. de loc. lib. 11, cap. 40. Nisse resolut. tr. -7, p. 3, part. 2, q. 5. Viguer. institut. theolog. cap. 14, § 2. Pesant. Sylv. et alii cum S. Thom. in supplem. 3, p. quæst. 83.

Quæst. VII. Qualia resurgent corpora reproborum? Hic Bonav. p. 1, art. 3, q. 2, Richard. et Brulef. q. 6. Tarant. q. 8. Argent. quæst. 1, art. 2. Val. tom. 4, disp. 11, q. 5, p. 3. Granad. tom. 5, contr. 13, p. 3, tr. 4, disp. 1 et seq. Pesantius et Sylv. cum S. Th. supplement. 3, p. 4, q. 86.

Quæst. VIII. An vero igne corporeo sint cremanda? Hic Bonavent. p. 2, art. 2, q. 1. Richard. art. 2, q. 3. Tarant. q. 13. Carthus. quæst. 8 et 10. Valentia tom. 4, d. 11, q. 5, p. 3. Granadus tomo 5, contr. 14, p. 3, tr. 4, d. 3. Pesantius et Sylv. cum S. Thoma in supplem. 3, p. q. 86, art. 3.

Quæst. IX. An spiritus quoque igne corporeo sint urendi et quomodo? Hic Bonavent. p. 2, art. 3, q. 2. Scot et Mayr. q. 2. Richard. art. 2, quæst. 6 et 10. Durand. quæst. 10. Tarant. q. 6. Alii relati lib. 7, dist. 6, q. 6.

DISTINCTIO XLV.

De diversis animarum receptaculis et conditionibus.

Prima conclusio : animæ descendentes a corpore ad diversa receptacula transeunt. Sic Augustinus *tract. 49, super Joann. et in Enchiridio, cap. 109*. Nam aliæ in gaudium et aliæ in tormenta deputantur, prout fuerint hujus merita vitæ. Unde ultimo resurrectionis die peccatoribus pœna, justis vero augebitur gloria : nam utraque in corpora redundabit, in quibus antea illam experti non sunt.

2. Secunda conclusio : Suffragia Ecclesiæ et fidelium prosunt animabus justorum. Triplex est animarum differentia. Aliæ valde bonæ, quæ de corpore immediate transeunt in gloriam ; aliæ valde malæ, quæ immediate transeunt in damnationem æternam ; aliæ mediæ et mediocriter bonæ, quæ prædestinatæ sunt in gloriam, sed indigent purgari pœna temporali, priusquam beatitudine poliantur. Igitur suffragia Ecclesiæ et fidelium non conferunt primæ neque secundæ differentiæ animarum, sed tertiæ. Nam primæ animæ eis

non indigent; secundæ, quamvis indigeant, juvari non possunt; tertiæ vero et indigent et juvari possunt. Quam inæqualem conditionem merita inæqualia hujus vitæ pepererunt. Unde ea suffragia pro primis oblata conferunt in gratiarum actionem; pro secundis in viventium consolationem; pro tertiis vero in propitiationem. Tum, quia traditione Ecclesiæ sic creditur. Tum, quia animæ purgandæ communione gaudent corporis et sanguinis Christi ad quam spectat hæc suffragiorum participatio. Tum, quia impium est credere oblationes Ecclesiæ pro defunctis vanas et inutiles esse. Hæc Augustinus in *Enchiridio*, cap. 110 et *serm.* 32, de verbis Apostoli et habetur 13, q. 2, cap. *Tempus*.

3. Tertia conclusio : Funeris pompa et præclara sepultura nihil juvant animas defunctorum. Tum, quia August. testatur *lib. de cura pro mortuis agenda*, cap. 2 et *serm.* 32, de verbis Apostoli. Tum, quia dives his honoribus præcessit apud homines pauperem; quem tamen meritis superiorem apud Deum non præcellit, ut constat ex parabola animæ divitis et pauperis *Lucæ* 16. Neque propterea negligendum est officium funeris et sepulturæ et quia in sacris litteris commendatur, et quia juvat ad pietatem et lenimentum mœroris viventium. Tamen suffragia orationum et oblationum, quæ animabus prosunt multo observantius procuranda.

4. Quarta conclusio : Ex duobus cum æquali merito et demerito defunctis; altero divite, pro quo offeruntur plura specialia suffragia; altero paupere, pro quo nulla specialia, sed communia tantum suffragia oblata sunt; non erit dives ampliori mercede gloriæ remunerandus, sed celeriori absolutione purgandus. Nam merces gloriæ solum secundum merita datur; solutio tamen pœnæ temporalis suffragiis fidelium accele-ratur. Quanquam etiam dici possit, pauperi æqualiter communia, ac diviti specialia prodesse ad eandem solutionem pœnæ, quia applicatio suffragiorum fit a Deo juxta merita hujus vitæ, quæ in utroque æqualia ponuntur.

5. Quinta conclusio : Etiam animæ justorum in adventu Christi viventium solvent pœnam temporalem brevi punitione ignis, quamvis nulla pro eis suffragia offerantur. Solvent pœnam quia debita illa est : brevem tamen et cito transeuntem, quia thesaurus Ecclesiæ meritis Christi et justorum dives eis applicabitur ad citam punitionem, ut possint stare ante tribunal Christi.

6. Sexta conclusio : Audiunt et cognoscunt Sancti preces et vota fidelium, quæ pro defunctis funduntur. A priori: quia in Verbo innotescunt beatis ea quæ ad ipsorum gloriam spectant : at vota fidelium in ipsos relata ad eorum gloriam spectant. A posteriori : quia Angeli audiunt nostras ora-

tiones : ergo etiam Sancti, cum par sit utriusque ratio. Antecedens ostendit Augustinus, *lib. de orando Deum, cap. 9*, ex illo Tobiae 12. Ab Angelo hominibus denuntiatio : *cum oraretis, orationem vestram obtuli Deo*. Aliisque sacræ paginæ prolatis, quibus docemur ab angelis nostras orationes deportari ad Deum. Quod interprete Aug. *supra*, non sit, ut Deo innotescant per angelos, cum omnia a se perfecte prænoscat : sed, ut eorum meritis et impetratione juventur. Quod idem de precibus ad Sanctos fuis credendum est.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An suffragia viventium prosint defunctis in purgatorio? Hic S. Thomas quæst. 2. Bonav. Richard. et Argent. q. 1. Brulef. q. 4. Tarant. q. 7. Alii relati dist. 20, q.

Quæst. II. An animæ puniantur in purgatorio et in inferno igne corporeo? De quo relati dist. præeed. q. 6 et lib. 2, dist. 6, q. 6.

DISTINCTIO XLVI.

*Si valde malis detur mitigatio
pænæ.*

Conclusio est : Deus punit reprobos circa condignum, miscens misericordiam cum justitia. Primo : quia Cassiodorus in *Psalm. 50*, ait : *Hæ duæ res, scilicet misericordia et justitia, judicio Dei semper adjunctæ sunt. Ergo et in punitione malorum non est justitia sine misericordia*. Idem in Ps. 110. *Hæc duo mutua societate sibi junguntur*. Secundo : quia Augustin. in *Enchiridio cap. 112*, disserens cum illis qui reproborum supplicia finem habitura contendebant ex illo Psalm. 76 : *Non enim obliviscetur misereri Deus, aut continebit in ira sua misericordias suas*. Sic eis respondet : *Si hoc ad omnes existimant pertinere, non ideo necesse est, ut damnationem opinentur finiri posse; sed pænas damnatorum certis temporibus existiment (si hoc eis placet) aliquatenus mitigari, non æterno supplicio finem dando, sed levamen adhibendo, vel interponendo cruciatibus*. Ergo etiam circa damnatos misericordia admiscetur justitiæ.

Sed objicitur primo : illud Jacob
 2. *Judicium sine misericordia fiet illi, qui non fecit misericordiam.* Secundo : Augustinus in Psalmum 19. *Misericordia hic, judicium in futuro.* Item explicans illud Ps. 24. *Omnes viæ Domini misericordia et veritas*, sic ait : *Erga sanctos omnes viæ Dei misericordia : erga iniquos omnes veritas : quia ubi non miseretur, vindictæ veritas datur.* Ad primum respondetur : *Judicium sine misericordia* Deus facere dicitur quia justitiam exercet sine misericordia liberante et salvante ; quamvis non sine misericordia minuente poenas peccatis condignas. Ad secundum, misericordia hic dicitur fieri a Deo et judicium in futuro : quia hic, etiam circa reprobos, magis elucet misericordia, quam justitia ; et in futuro magis justitia quam misericordia. Nam sic peccatores Deus vocat et justificat, variisque modis promovet ad salutem. Illud vero : *Omnes viæ Domini misericordia et veritas*, multiplicem accipit expositionem. Primo : enim omnes viæ Domini, quibus Deus ad nos venit, misericordia et veritas dicuntur : quia, ut Augustinus exponit, duo sunt Dei adventus ad homines. Primus, in quo factus homo manifestam et multiplicem misericordiam exhibuit. Secundus, in quo Judex factus meritis et demeritis hominum præmia et supplicia justa decernit. Secundo : viæ Domini dicuntur, quæ nos ad Dominum dirigunt, illæque misericordia et veritas : quia

misericordia est, quæ bonum scimus ; et veritas, seu justitia, quæ a malo declinamus. Nam in hæc duo omne meritum, quo in Deum tendimus, revocatur, August. vero dicens erga iniquos vias Domini esse justitiam, ubi non miseretur, intelligendus est de justitia excedente misericordiam, quando in futuro reprobos post multam misericordiam suppliciiis deputat æternis.

1. Hic tamen annotare est. Cum Patres distinguunt in Deo justitiam et misericordiam, non intelligendum, eas inter se distingui realiter, cum ambæ identificentur essentialiter divinæ, et inter se nulla ratione opponantur, eodemque Deus realiter sit misericors, quo justus est. Deo ergo dicuntur, quia diversos effectus operantur ; alios, quibus sola misericordia ; alios, quibus sola justitia ostenditur, quamvis utroque eodem realiter natura Dei operetur. Quanquam pluribus placeat, nullum fieri opus a Deo, in quo utrumque attributum non eluceat, sic intelligentibus universas vias Domini esse misericordiam et justitiam : quia omnia opera sua juste et misericorditer facit : quia etiam quando punit, nostram salutem intendit, et quando miseretur justam misericordiam largitur. Sed quidquid sit de effectu interno Dei, negari non potest in effectu externo alia esse opera quæ solam misericordiam ; alia quæ solam justitiam nobis testantur.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An in Deo sit stricta justitia? Hic S. Thom. q. 1, art. 1. Durand. et Capr. q. 1. Alii relati, l. 1, dist. 44, q. 6.

Quæst. II. An in Deo justitia sit ex natura rei a misericordia? Hic Bonavent. in lit. dub. 5 et 6. S. Thom. q. 1, art. 2. Alii relati, lib. 1, dist. 2, q. 7.

Quæst. III. An sit distincta virtualiter et ratione? Hic Bonav. in lit. dub. 5 et 6. S. Thom. q. 1, art. 1. Alii relati lib. 1, dist. 2, q. 6.

Quæst. IV. An præmium gloriæ sit mathematicè majus quam meritum; ideoque misericordia miscetur cum justitia in retributione illius? Hic S. Thom. q. 2, art. 6. Bonav. art. 2, q. 2. Scot. q. 3. Richard. art. 2, q. 3. Argentin. q. 1, art. 3. Alii relati lib. 2, dist. 27, q. 7.

Quæst. V. An pœna æterna sit debita malitiæ peccati mortalis? Hic Bonav. in litt. dub. 1 et art. 1, q. 2. Dur. q. 2. Richard. art. 2, q. 4. Brulef. q. 8. Alii relati lib. 2, dist. 43, q. 6, ubi de gravitate infinita peccati. De quo relati lib. 2, dist. 43, quæst. 7.

Quæst. VI. An item sit debita peccato veniali conjuncto cum mortali? De quo relati lib. 2, dist. 43, q. 6.

DISTINCTIO XLVII.

De sententia judicii.

Quæritur primo : an sententia illa judicii Matthæi 21, *Venite, benedicti, et ite, maledicti*, futura sit vocalis, an solum mentalis? Sunt enim qui velint, solum exprimendam in mentibus hominum et non voce proferendam, quia Apostolus 1, Cor. 15, ait : *In momento et in ictu oculi*, mysterium peragendum. Quod momento fieri non potest, si sententia et increpatio reproborum : *Esurivi et non dedistis mihi manducare*, et electorum laudatio verbis perficienda est. Alii vero voce proferendam sententiam putant : quia id indicant Scripturæ, quare illud : *in momento et in ictu oculi*, solum ad resurrectionem mortuorum et non ad acta judicii referunt.

2. Quæritur secundo : An alii præter Christum futuri sint judices nationum? Sententiam affirmantem docere videtur Christus Matthæi 19, Apostolis dicens : *Sedebitis et vos judicantes duodecim Tribus Israel*. Ubi non solum Apostolis, sed etiam aliis justis Apostolorum vestigia sequentibus potestas judicandi pro-

mittitur. Tum, quia etiam Paulus qui plus omnibus laboravit, iudicaturus sedebit. Tum, quia illud Psalm. 149 : *Gladii ancipites in manibus eorum*, de aliis sanctis qui personam judicantis induent, communiter intelligitur. Unde Gregorius *ad cap. 36, lib. 26, moral. cap. 24*, quatuor ordines in iudicio distinguit, duos electorum et duos reproborum. Primus eorum qui judicantur et pereunt, quibus inclamabit Dominus : *Esurivi et non dedistis mihi manducare*, etc. scilicet, qui fidem sine operibus professi sunt. Secundus eorum qui non judicantur et pereunt : de quibus Dominus ait Joan. 3 : *Qui non credit, jam judicatus est* ; scilicet, qui a fide remoti fuerunt, quia eorum damnatio toti Ecclesiæ nota est. Tertius eorum qui judicantur et regnant, quibus in dextera iudicis consistentibus dicit : *Esurivi et dedistis mihi manducare* ; scilicet, electi qui sola præcepta legis impleverunt et perfectionem consiliorum non attigerunt. Quartus denique eorum qui non judicantur et regnant ; scilicet qui consiliorum perfectionem et Apostolorum vestigia secuti sunt : quia hi non judicandi, sed iudicaturi cum Domino sedebunt. De quibus Isaïas 3, ait : *Dominus ad iudicium veniet cum senatoribus populi sui*. Et Salomon Proverbior. ult : *Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terræ*. Et Job 36 : *Non salvat impios et pauperibus iudicium tribuit*. Et Apocalyp. 3 : *Qui*

licerit, dabo ei sedere mecum in throno meo. Quibus omnibus satis exprimitur, præclaros virtutum amatores propter Christum potestate iudicis functuros.

3. Quæritur tertio : An angeli ministraturi sint in iudicio ? Pars affirmans ostenditur Matthæi 13. *Exibunt angeli, et separabunt malos de medio justorum et mittent eos in caminum ignis*. Et Matthæi 24. *Mittet angelos suos cum tuba, et congregabunt electos a quatuor ventis*. Juxta illud Psal. 49. *Congregate illi sanctos ejus*. Quibus ministerium angelorum illo die satis exploratum est. Etenim adventum Iudicis præcedet ignis comburens elementa mundi, et ascendens, quo ascenderunt aquæ diluvii, purgans viventes justos, et consumens iniquos. Quo peracto angeli segregabunt bonos a malis, et rapiant bonos obviam Christo in aera, juxta Pauli 1. *Thessal. 4*, reprobis in terra relictis. Rursus, proferente iudice sententiam assumment benedictos a Christo in gloriam ; et maledictos mittent in ignem æternum. Erunt igitur angeli illius iudicii cooperatores et ministri Deo.

4. Quæritur quarto : An post iudicii diem usus sit Deus dæmonibus ad tormentum reproborum hominum : Volunt enim aliqui, tunc destituendos dæmones potestate torquendi, quamodo funguntur, juxta illud 1. Corinth. 13. *Tunc evacuabit omnem principatum, et potestatem, et virtutem*. Ideoque

reprobos homines deinde cruciandos immediate a Deo sine ministerio dæmonum. Verum Apostolus id non exprimit: aliud enim est evacuari principatum et potestatem; aliud evacuari ministerium. Quamvis igitur dæmones non præsideant hominibus ad torquendum, poterunt Deo ministrare ad tormentum hominum, cum eos scriptura *Eccles.* 39, carnifices, tortoresque animarum appellet. Erunt igitur hominibus tortores in pœnam, qui fuerunt incentores in culpam.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An futurum sit iudicium generale? Hic S. Thom. Bonav. Richardus, Argentin. Durandus, Carthusianus, Sotus, Paludanus, et alii q. 1. Valentia tom. 4, disp. 11, q. 4, p. 1. Suarez tom. 2, in 3 p. disp. 53. Ægid. de Præsent. tom. 3, lib. 1, q. 7, art. 1. Gran. tom. 5, contr. 13, p. 2, tr. 4, disput. 1. Pésant. et Sylv. cum S. Thom. 3, p. in supplem. q. 88, art. 1.

Quæst. II. An, et qui alii præter Christum sint iudicaturi? Hic S. Thomas, Bonaventura, et alii interpretes relati quæst. præcedent. Valent. tom. 4, disp. 11, q. 4, part. 2. Suar. tom. 2, in 3, p. disp. 57, sect. 4. Gran. tom. 5, contr. 23, p. 2, tract. 4, disp. 7.

Platin. lib. 2. de relig. c. 17. Salmer. t. 4, c. 3, tr. 25. Maldonat. et alii interpretes Matth. 19. Pesant. et Sylv. cum S. Thomain supplem. 3, par. q. 80, art. 1.

Quæst. III. An omnes sint iudicandi, etiam justii eorumque peccata omnibus manifestanda? Hic S. Thomas art. 3. Bonaventura quæst. 3. Richardus, art. 1, quæst. 6. Durandus quæst. 2. Argent. quæst. 1, art. 2. Tarant. quæst. 4. Alii relati dist. 34, q. 5.

Quæst. IV. Quæ signa præcedant iudicium generale? Hic S. Th. q. 2, artic. 3. Durandus q. 3. Bonaventura et Richardus, art. 2, q. 4. Argent. q. 1, art. 4. Tarant. q. 11. Valent. tom. 4, disp. 11, q. 2. Granad. tom. 5, contr. 13, p. 2, tract. 1. Suarez tom. 2, in 3, p. disp. 56, sect. 1. Pesant. et Sylv. cum S. Thoma, 3, p. supplem. q. 73 et 74. Maldon. et alii interpretes Matth. 24 et Lucæ 21. Acosta de novis. lib. 4, cap. 8.

Quæst. V. An sententia iudicii proferenda sit voce sensibili? Hic S. Bonaventura in littera, dubio 1. Sotus q. 2, art. 4. Valent. tom. 4, disp. 11, q. 4, part. 2. Suarez tom. 2, in 3, p. disp. 57, sect. 10. Acosta de novis. lib. ult. cap. 35. Gran. tom. 5, contr. 13, part. 2, tract. 4, disp. 6. Pesantius et Sylv. cum S. Thom. in supplem. 3, p. q. 88, art. 2.

Quæst. VI. An vero igne corporeo cremandi sint spiritus in inferno? et quo modo? Hic S. Bonaventura art. 2, q. 1. Durandus q. 3.

Argentina q. 1, artic. 4. Tarant. q. 7. Alii relati dist. 44, q. 9 et lib. 2, dist. 6, q. 6.

DISTINCTIO XLVIII.

De forma et potestate judicis.

Prima conclusio: Christus iudicans apparebit omnibus in forma humana. Primo: quia Zacharias c. 12, referens iudicii diem ait de reprobis: *Et aspicient eum, in quem confixerunt.* Secundo: quia Joan. 3, dicitur: *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio.* Quod non est sic accipiendum, ut solus Filius iudicet sine Patre, sed solus Filius cunctis in iudicio apparebit et non Pater; ideoque etiam iudicaturus dicitur: *quia Filius hominis est,* scilicet quia in forma hominis iudicis personam induet. Sic Augustinus lib. 1, de Trinitate c. 13 *Omne iudicium dedit Filio, qui forma Filii humana cunctis in iudicio apparebit.* Cæterum, forma divinitatis reprobis erit invisibilis: quia divinitas sine summa felicitate et gaudio videri non potest: ideoque

Isaiæ 26, dicitur: *Tollatur impius ne videat gloria Dei.* Hinc explicari potest, quomodo verum sit Christum secundum humanitatem suscitaturum mortuos, cum potestas suscitandi divinitatis sit: scilicet, quia secundum humanitatem meruit, ut suscitarentur. Nam, sicut Christus secundum humanitatem dicitur iudicare, quamvis potestas iudicandi sit divinitatis, quia secundum humanitatem apparet iudicaturus; ita secundum humanitatem dicitur suscitare mortuos; quia secundum illam meruit resurrectionem mortuorum. Sic Augustinus tr. 13, in Joannem.

2. Secunda conclusio: Christus cunctis apparebit secundum humanitatem gloriosus. Sic expresse August. supra: *Forma humana in Christo glorificata videbitur a cunctis.* Nec obstat illud Isaiæ 26. *Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.* Quia, Augustino interprete, sola gloria divinitatis, non humanitatis, oculis impiorum ibi negatur.

3. Tertia conclusio: Christus non descendet iudicaturus in vallem Josaphat. Tum, quia Glossa Joelis 3, id frivolum censet. Tum, quia Chrysostomus *homilia de Cruce et Latrone* docet, justos ad iudicium in aera elevandos. Quod confirmat ex illo 1. Thessalon. 4. *Rapiemur obviam Christo.* Nec obstat illud Joel. 3. *Congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem Josaphat.* Quia vallis Josaphat ibi non sensu materiali, sed

mystico accipienda est : quippe *Josaphat* interpretatur *judicium Domini*. Deus igitur descendens in Josaphat, solum significat in judicium adveniens; aut, si vis etiam, adveniens in eam aeris regionem, quæ materiali Josaphat respondet.

4. Quarta conclusio : Ex tempore varias cœlestia mutationes subibunt. Primo : sol et luna obscurabuntur, non quia privabuntur lumine; sed, quia majori Christi claritate abscondentur. Secundo : virtutes cœlorum movebuntur : quia angeli admiratione pavebunt, juxta illud Job 16. *Columnæ cœli pavent adventum ejus*. Tertio : diem judicii præcedet mira solis et lunæ eclipsis, juxta illud Joelis 2. *Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus et horribilis*. Quarto : deinceps sol et luna majora lucis incrementa accipient et dies erunt absque vicissitudine nostris : nam, testè Isaia 30 et 65, tunc fulgebit luna, sicut sol, et sol septuplo lucidior apparebit, et Zacharia teste : *Erit dies una quæ nota est Domino, non dies, neque nox*. Neque contradicit Isaia 60. *Non erit ibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor lunæ*. Nam Interpretibus Hieronymo et Isidoro, ibi non negatur lux solis et lunæ futura; sed usum beatis præstitura : quia ut Isaia 60 adjungit : *Tunc erit tibi Dominus in lucem sempiternam*. Ut quid ergo ea lux superstes futura est? Deus scit, qui in Scriptu-

ris solum tradit, eam lucem superstitutam, non vero quem usum habitura sit.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An Christus apparebit in judicio secundum humanitatem visibilis et gloriosus? Hic S. Thom. q. 1, art. 2. Bonav. art. 1, q. 2 et 3. Durand. et Argent. q. 1. Richard. q. 2. Tarant. q. 2 et 3. Valentia tom. 4, disp. 11, q. 4, p. 1. Gran. tom. 3, contr. 13, part. 2, tract. 4, disp. 3. Suarez tom. 2, in 3, p. disp. 57, sect. 3. Acosta lib. 4, de novis. c. 16. Pesantius et Sylv. cum S. Thoma supplem. q. 90, art. 1 et 2.

Quæst. II. An et quomodo humanitas Christi futura sit causa resurrectionis hominum? De quo relati d. 43, q. 6.

Quæst. III. Quæ immutationes orbis futuræ sunt? Hic S. Th. q. 2. Bonav. et Richardus, art. 1. Mayron. q. 1. Tarant. q. 6 et 7. alii relati dist. præc. q. 4.

Quæst. IV. In quo loco futurum est judicium? An in valle Josaphat? Hic Bonavent. in littera dubio 1. S. Thom. q. 1, art. 4. Albertin. art. 8. Val. t. 4, d. 11, q. 3, p. 2. Suar. tom. 2, in 3, p. d. 54, sect. 3. Egid. de Præsent. tom. 3, lib. 1, q. 7, art. 1, § 2. Gran. tom. 5, contr. 13, p. 2, tr. 4, d. 2. Acosta lib. 4, de novis. c. 13 et 14. Sor.

dist. 47, q. 1, ar. 4. Pesant. et Sylv. cum S. Thom. supplem. 3, p. q. 88, art. 4. Interpr. Joelis cap. 3.

Quæst. V. An damnati percipiant aut queant percipere delectationem ex visione gloriæ Christi aut alia ex causa? Hic S. Thomas q. 1, art. 3. Bonaventura art. 1, q. 3. Argent. q. 1. Richardus et Durandus q. 2. Tarant. et Brulef. q. 3. Pesant. et Sylv. cum S. Thom. supplem. 3, p. q. 90, artic. 3. Item Cajet. Bannez, Nazar, Molina, Vasquez, Valentia, Pesant. Præpos. Sylv. Ripa, Zumel, et alii cum S. Thom. 1, p. q. 64, art. 3. Suarez de Angelis, lib. 8, c. 15.

Quæst. VI. An Divinitas sit visibilis oculis corporeis? Hic S. Thom. q. 1, art. 3. Bonaventura Richardus et Tarant. q... Mayron. 1, art. 5. Alii relati d. 8, q. 6.

DISTINCTIO XLIX.

De differentia mansionum in cælo et inferno.

Prima conclusio : Mansiones damnatorum et beatorum non sunt

inæquales quoad durationem. Nam omnes erunt sine fine beati, aut miseri : sicut enim boni in vitam æternam ; sic mali in pœnam deputantur æternam.

2. Secunda conclusio : Inæquales sunt beati in gloria et damnati in pœna. Inæqualitas beatitudinis colligitur ex Joanne 14. *In domo Patris mei mansiones multæ sunt.* Ubi multitudo mansionum differentiam significat beatorum. Secundo : ex 1 Cor. 15. *Stella a stella differt in claritate, sic et resurrectio mortuorum.* Nam stellæ beatos referunt. Sicut ergo inæqualis est claritas stellarum ; sic erit inæqualis beatorum felicitas. Tertio : a priori, quia licet omnes idem bonum possideant, scilicet Deum, ideoque omnes eodem denario 'diurno Matthæi 20, a patre familia remunerentur ; alii tamen vicinius, clariusque quam alii illud contemplantur. Unde etiam inæqualitas pœnæ damnatorum colligitur. Nam, sicut inæqualitas meritorum causa est inæqualitatis mansionum in cælo ; sic inequalitas demeritorum est causa inæqualitatis mansionum in inferno.

3. Tertia conclusio : Beatitudo formalis consistit in cognitione intuitiva Dei. Primo : ex Joan. 17 : *Hæc est vita æterna ut cognoscant te verum Deum.* Secundo : quia Deus est summum bonum quo sumus beati. At hoc summum bonum haberi et possideri non potest, nisi intuitiva et per speciem propriam cognitione.

4. Quarta conclusio : De Deo non cognoscit unus beatorum magis quam alius. Nam omnes cognoscunt ea quæ ad Unitatem et Trinitatem spectant. In Deo autem nihil est, quod ad Unitatem et Trinitatem non spectet. Item, ea cognitio beatorum est per speciem propriam et intuitivam, quæ non præscindit ex parte objecti unum attributum ab alio. Unde inæqualitas et differentia beatitudinis in modo inæquali et differenti cognoscendi Deum consistit.

5. Quinta conclusio : Inæquale est beatorum gaudium. Tum, quia inæqualis est cognitio. Tum, quia inæqualis est beatitudo. Inæqualitas autem gaudii sectatur inæqualitatem beatitudinis et cognitionis. Neque obstat Augustin. *hom. 67, super Joannem, et lib. Sent. Prosperi, cap. 39*, aiens : *In dispari claritate fore beatis par gaudium*. Nam paritas gaudii intelligitur ab Augustino quoad objectum, non vero quoad intensionem affectus : licet enim omnes de eisdem bonis gaudebunt; tamen omnes impari affectu et intentione gaudebunt.

6. Sexta conclusio : Omnes homines appetunt beatitudinem in communi, non vero in particulari. Prima pars probatur ex August. lib. 13 de Trinit. c. 4 : *Capessendæ, retinendæque beatitudinis una est voluntas omnium*. Item, cap. 1 : *Verum est, quod omnes homines esse beati velint, idque ardentissimo amore appetant*. Secundo : ex Cicer. in Hortensio : *Beati cer-*

te omnes esse volumus. Absit ut hoc falsum esse dicamus. Secunda pars probatur : quia non omnes cognoscunt beatitudinem in particulari. Alii enim eam in honoribus, alii in voluptatibus corporis, alii in virtutibus animæ constituunt. Omnes autem unanimiter appetere non possunt, quod omnes unanimiter non cognoscunt. Secundo : quia, cum beatitudo in particulari consistat in virtute animæ et summo Dei bono ; omnes tamen non volunt istud virtutis et Dei bonum. Neque obest, omnes velle secundum delectationem vivere, quod est beatitudo cujusque. Nam vivere secundum delectationem non est beatitudo, sed interdum miseria : plures enim delectationes dedecent naturam rationalem : quæ autem dedecent naturam rationalem, non constituunt illam beatam, sed miseram.

7. Septima conclusio : post iudicium major futura est sanctorum beatitudo. Tum quia majus erit eorum gaudium societate justorum. Tum, quia major erit gloria corporum. Tum, quia major erit delectatio animorum : nam eis inest appetitus in corpora, qui possessione corporum conquiescet, præsertim cum corporatunc non ad gravamen, sed ad gloriam animabus deserviant. Tum, quia Hieronymus super Osee 6, ait : *Peracto iudicio ampliore gloriam suæ claritatis Deus demonstrabit electis*. Quod etiam confirmat Augustinus lib. 12, super Genes. cap. 35.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. In quo consistat nostra beatitudo objectiva ? Hic S. Thom. qu. 1, art. 2. Bonav. art. 1, qu. 1. Richard. q. 1. Arg. q. 3. Dur. et Tar. q. 1. Alii relati lib. 1, d. 1, q. 3.

Quæst. II. In quo beatitudo formalis, an in visione, an in amore ? Hic S. Th. q. 2. Durand. Alii relati lib. 1, d. 1, q. 2.

Quæst. III. An beati videant, videreve possint naturam Dei sine attributis et personis, aut e contra ? Hic S. Thomas q. 2. Alii relati lib. 1, dist. 1, quæst. 4.

Quæst. IV. An visio beata sit inæqualis pro inæqualitate intellectus creati ? Hic S. Th. q. 1, art. 4. Bonaventura p. 1, art. 2, q. 6. Richardus quæst. 8. Nos fuse quæst. 37, de supernat. Alii relati lib. 2, dist. 9, quæst. 3.

Quæst. V. An affectu naturali, eoque efficaci possimus appetere beatitudinem supernaturalem ? Hic S. Thom. qu. 1, art. 3. Bonaventura qu. 2. Richardus art. 2, q. 1. Argent. q. 3, art. 3. Tar. q. 4. Alii relati lib. 2, d. 28, q. 11.

Quæst. VI. An sit appetitus innatus in beatitudinem supernaturalem ? Hic interpretes proxime relati. Nos fuse de supernat. disp. 9. Salas tom. 1, in 12, tr. 2. disp. 12, sect. 2. Cajet. Bannez, Zum. Nazarius et alii 1, p. q. 12, art. 1.

Fonseca 1. Metaph. cap. 1, q. 2. Val. tom. 2, disp. 1, q. 5, p. 1.

Quæst. VII. An beati videre possint in Deo creaturas ? Hic S. Th. q. 2, art. 5. Dur. q. 3. Alii relati lib. 3, d. 14, quæst. 8.

Quæst. VIII. An videre possint omnes possibles ? Hic S. Th. q. 2, art. 5. Dur. q. 3. Alii relati lib. 3, d. 14, quæst. 10.

Quæst. IX. An Deum possint comprehendere ? Hic S. Th. q. 3. Dur. q. 3. Alii relati lib. 1, d. 35, q. 4.

Quæst. X. An sensus beatorum elicient sensationes intrinsece supernaturales ? Hic attingunt Bonaventura art. 3, q. 1. Richardus qu. 3. Alii relati lib. 3, d. 15, quæst. 7.

Quæst. XI. An corpora beatorum afficiantur qualitatibus sensibilibus intrinsece supernaturalibus ? De quo relati lib. 3, d. 16, q. 7.

Quæst. XII. Quænam futuræ sint dotes corporis gloriosi ? S. Th. q. 4. Bonaventura p. 2, art. 2, q. 1. Richard, art. 3, q. 8. Tarant. qu. 8. Alii relati ist. 44, q. 3.

DISTINCTIO L.

Si mali in inferno peccabunt.

Prima conclusio : Reprobi in

inferno semper sunt in affectu maligno peccandi. Primo : ex Augustino lib. de fide ad Petrum, c. 3. *A talibus enim ita culpabitur iniquitas sua, ut nullatenus ab eis possit vel diligi, vel desiderari justitia. Voluntas enim eorum talis erit, ut habeat semper in se malignitatis suæ supplicium; nunquam tamen possit recipere bonitatis affectum.* Secundo : probat Augustinus. Quia, *sicut beati nullas in se malæ voluntatis reliquias habebunt : sic nec damnati bonam nullatenus poterunt habere voluntatem.* Tertio : probat Augustinus a priori : *Quia exterioribus deputati tenebris nullo illustrabuntur interiori lumine veritatis,* prout opus erat ad bonum affectum concipiendum. Quippe, ut idem Augustinus exponit in *Psalm. 6,* tenebræ exteriores, quibus deputantur damnati, non solum sunt privatio lucis corporeæ, sed etiam ipsius Dei, qui lucem habitat inaccessibilem, a quo per odium elongantur. *Sane exteriores tenebræ,* ait Augustinus, *intelligi possunt quædam malignitas odii et voluntatis, quæ tunc excrescet in mentibus reproborum, et quædam obli-vio Dei, quia tormentorum doloribus adeo afficientur et turbabuntur, ut ab illis ad cogitandum aliquid de Deo, vix vel raro, vel nunquam mentem revocent; ut qui nimio premuntur pondere, adeo turbantur, ut interim in aliam cogitationem non se extendant.* Et unde damnatis contingat impotentia, sive phy-

sica, sive moralis, ut afficiantur in bonum, scilicet ex acerbitate pœnarum eos provocant ad odium vindicis Dei et non sinent alio diverti.

2. Objicitur idem Augustinus in *Enchir. c. 11,* dicens, damnatis non esse facultatem peccandi. Respondetur : Augustinus negat facultatem peccandi per meritum novi supplicii : quia in statu damnationis non est locus merito pœnæ, sicut in statu beatitudinis non est locus merito præmii. Alii volunt, pravam damnatorum voluntatem non esse peccatum, sed tantum supplicium, quia destituti sunt libertate cohibendi malignum affectum.

3. Secunda conclusio : Damnati non agnoscunt, quæ circa suos in hac vita geruntur. Sic Augustinus super *Psalm. 180, et lib. de cura pro mortuis, cap. 14 et 15,* probans ex divite cruciatibus addicto, qui proponitur *Luc. 16,* sollicitus de salute fratrum et ignarus eorum quæ circa ipsos erant. Ex qua narratione colligitur, damnatos ante judicium agnoscere eos qui sunt in gloria, sicut dives ille elevans oculos vidit Abrahamum et Lazarum in beatorum requie. Cæterum post judicium id eis non datur, ut Gregorius *homil. 40, in cap. 16.* Lucæ testatur, dicens : *Infideles in imo positi ante diem judicii fideles super se in requie attendunt, quorum gaudii post contemplari non possunt.* At vero beati etiam post judicium] supplicia malorum cer-

nunt : quia Ecclesiæ Patres id eis non negant.

4. Tertia conclusio : beati videntes tormenta] malorum nulla compassione moventur. Colligitur ex illo Luc. 16, quod Abraham diviti respondet : *inter nos et vos chaos magnum firmatum est*. Nam li-lud chaos interpositum inter beatos et damnatos, significat distantiam, qua nulla compassione ad reprobos transire volunt : nam, ut ait Gregorius supra : *Justorum animæ jam tunc Auctoris sui justitiæ conjunctæ tanta rectitudine constringuntur, ut nulla ad reprobos compassione moveantur*.

5. Sed objicitur in eadem Abrahami responsione illud : *Ut hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint*. Ubi innuitur, beatos velle compassione tormentorum ad damnatos transire. Respondetur. Illud velle beatorum non significat compassionem, sed effectum misericordiæ, quo ad eos transirent, si datum et volitum esset a Deo. Gregorius exponit *supra*, ibi : *Justi per misericordiam ire volunt ad positos in tormentis, ut eos liberent*.

6. Unde colligitur, visione tormentorum non minui, sed augeri beatorum gloriam. Primo : ex illo Isaïæ ult. *Lætabitur justus, cum*

viderit vindictam. Secundo : quia occasio gaudendi est beatis videre pœnas quas evaserunt auxilio Dei et divinam voluntatem impleri. Quare Gregorius supra : *Licet justis sua gaudia sufficiant ; ad majorem tamen gloriam vident pœnas malorum quas per gratiam evaserunt*.

QUÆSTIONES.

Quæst. I. An damnati possint bene moraliter operari ? Hic S. Thom. q. 2, art. 1. Bonavent. et Scotus q. 1. Richard. qu. 3, art. 4. Tarant. qu. 18. Alii relati lib. 2, d. 7, q. 3.

Quæst. II. An beati tristari, aut compati queant de reproborum pœnis ? Hic S. Thom. qu. 2, art. 4. Alii relati lib. 2, d. 11, q. 5.

Quæst. III. An pœna reproborum futura sit æterna ? De quo relati d. 46, q. 5.

Quæst. IV. An, et quomodo spiritus torquendi sint igne corporeo ? Hic S. Thom. q... Alii relati l. 2, d. 6, q. 6.

FINIS

INDEX

LIBRORUM ET DISTINCTIONUM

QUÆ IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR

LIBER I.

DE MYSTERIO TRINITATIS

DISTINCTIO 1.	15	12. Utrum Spiritus sanctus prius vel plenius procedat a Patre quam a Filio.	38
2. De Mystério Trinitatis et Unitatis.	18	13. Quare Spiritus sanctus, cum sit de substantia Patris, non dicatur genitus, vel Filius; sed tantum procedens	40
3. Quomodo per creaturam potuerit cognosci creator	21	14. Quod gemina est processio Spiritus sancti	41
4. An Deus genuerit se	23	15. Utrum Spiritus sanctus a seipso detur	43
5. An Pater, sive essentia, genuit ipsam essentiam, vel ipsa essentia genuit Filium	25	16. De duplici missione Spiritus sancti, visibili et invisibili	45
6. An Pater voluntate genuerit Filium, an necessitate	27	17. De missione invisibili Spiritus sancti	47
7. An Pater potuerit, vel voluerit gignere Filium	29	18. Utrum eadem ratione Spiritus sanctus dicatur donum et datum, sive donatum	52
8. De veritate et proprietate, de incommutabilitate et simplicitate essentiae Dei	30	19. De æqualitate trium personarum	54
9. De distinctione trium personarum.	33	20. Quod alia Persona non excedat	
10. Quod Spiritus sanctus sit amor Patris et Filii	35		
11. Quod Spiritus sanctus procedit a Patre et Filio	37		

- aliam potentiam. 56
21. Quomodo possit dici, *solus Pater* vel *solus Filius*, vel *solus Spiritus sanctus*, cum sint inseparabiles. 58
22. De nominum differentia, quibus utimur loquentes de Deo. 59
23. Quod nomen Persona, cum secundum substantiam dicatur; tamen pluraliter, non singulariter accipitur. 60
24. Quid significetur in Deo his nominibus, *unus*, vel *una*; *duo*, vel *duæ*; *tres*, vel *tria*; *plures* vel *pluralitas*; *distinctio*, vel *distinctæ*. 62
25. Quid significetur, cum dicitur pluraliter, *tres Personæ*, vel *duæ Personæ*. 64
26. De proprietatibus Personarum; sed prius de hoc nomine, *hypostasis*. 66
27. An easdem proprietates assignent Augustinus et Hilarius; et an istæ sint Paternitas, Filiatio et Processio. 69
28. Quod non tantum tres prædictæ proprietates sunt in personis, sed etiam quæ aliis significantur nominibus, ut *ingenitus*. 71
29. De principio, quod relative dicitur et multiplicem notat relationem. 74
30. De iis quæ temporaliter de Deo dicuntur, et relative secundum accidens, quod non Deo, sed creaturis accidit. 76
31. Quomodo dicatur Filius æqualis et similis Patri; an secundum substantiam, an secundum relationem. 77
32. Utrum Pater, vel Filius, Spiritu sancto diligat, cum diligere idem Deo sit, quod esse. 80
33. Utrum proprietates personarum sint ipsa persona, vel divina essentia. 82
34. Opinio quorundam dicentium, non idem esse Personas et essentiam; et essentiam non esse Patrem, Filium et Spiritum sanctum. 84
35. De quibusdam quæ secundum substantiam de Deo dicuntur, ac primum de essentia et præscientia. 86
36. Utrum concedendum sit, omnia esse in Dei essentia, vel in eo per essentiam; ut omnia dicuntur esse in Dei cognitione, vel præscientia. 89
37. Quibus modis dicatur Deus esse in rebus. 90
38. Hic redit ad propositum, repetens superius dicta, ut addat alia. 95
39. Utrum scientia Dei possit augeri vel minui, vel aliquo modo mutari. 97
40. Quid sit prædestinatio et in quo differat a præscientia. 100
41. Utrum aliquod sit meritum obdurationis et misericordiæ. 104
42. De omnipotentia Dei: ubi prius consideratur, quare sit omnipotens. 108
43. Opinio quorundam dicentium, Deum nihil posse, nisi quod facit. 110
44. An Deus possit facere aliquid melius quam facit. 113
45. De voluntate Dei, quæ essentia Dei est, una et æterna, et de signis ejus. 115
46. Sententiæ, qua dictum est, Dei voluntatem non posse cassari, quædam videntur obviare. 118
47. Quod voluntas Dei semper impletur de homine, quocumque se vertat. 124
48. Quod aliquando homo bona voluntate, aliud vult, quam Deus; et aliquando mala, id quod Deus bona voluntate vult. 123

LIBER II.

DE ANGELIS ET HOMINIBUS

- DIST. 4. Unum esse rerum principium ostendit, non plura. 125
2. Quæ consideranda sunt de angelica natura. 128
3. Quales facti fuerint Angeli; et quod quatuor eis attributa sunt in ipso initio suæ conditionis. 131
4. An perfectos et beatos creavit Deus Angelos; an miseros et imperfectos. 135
5. De conversione, confirmatione stantium et aversione et lapsu cadentium. 136
6. Quot de majoribus et minoribus quidam exciderunt, inter quos unus fuit celsior, scilicet Lucifer. 139
7. Quod boni Angeli adeo sunt confirmati per gratiam, ut peccare non possint, et mali ita obdurati in malo, ut bene vivere nequeant. 142
8. Utrum Angeli omnes corporei sint. 145
9. De Ordinum distributione. 147
10. An omnes Spiritus cœlestes mittantur. 150
11. Quod quæque anima habet Angelum bonum ad sui custodiam delegatum, et malum ad exercitium. 153
12. De aliarum rerum creatione, et præcipue de operum sex dierum distinctione. 155
13. Quæ fuerit prima distinctionis operatio. 159
14. De opere secundæ diei, qua factum est Firmamentum. 161
15. De opere quintæ diei, quando creavit Deus ex aquis volatilia et natatilia. 165
16. De hominis creatione. 167
17. De creatione animæ. 169
18. De formatione mulieris. 172
19. De primo hominis statu ante peccatum; scilicet qualis fuerit secundum corpus et secundum animam. 175
20. De modo procreationis filiorum, si non peccassent primi parentes; et quales nascerentur filii. 177
21. De invidia Diaboli, qua ad tentandum hominem accessit. 179
22. De origine illius peccati. 183
23. Quare Deus permiserit hominem tentari, sciens eum esse casurum. 186
24. De gratia hominis, et de potentia ante casum. 188
25. Redit ad liberi arbitrii considerationem. 193
26. De gratia operante et cooperante. 197
27. De virtute quid sit, et quid sit actus ejus. 203
28. Prædicta repetit, ut alia addat de gratia et libero arbitrio contra Pelagianos. 207
29. Utrum homo ante peccatum eguerit gratia operante et cooperante. 210
30. Quod per Adam peccatum, et pœna transiit in posteros. 212
31. Quomodo peccatum originale a patribus transeat in filios, an secundum animam, an secundum carnem. 216
32. Quomodo originale peccatum dimittatur in Baptismo, cum et post, sit illa concupiscentia quæ dicitur originale peccatum. 219
33. An peccata omnium præcedentium patrum parvuli originaliter trahant, ut peccatum Adæ. 223
34. Quæ de peccato animadvertenda sint. 226
35. Quid sit peccatum. 229
36. Quædam simul sunt peccata et pœna peccati, quædam peccata et causa peccati; alia vero peccata et pœna peccati. 231
37. Aliorum ponit sententiam, qui di-

- cunt, malos actus nullo modo esse a Deo, nec esse bonos, sive in eo quod sunt, sive alio modo. 231
38. De voluntate et ejus fine ex quo et ipsa judicatur 236
39. Cum voluntas sit de eis quæ homo naturaliter habet: quare peccatum fore dicatur, cum nullum aliud naturale peccatum sit 240
40. An ex fine omnes actus pensari debeant, ut simpliciter boni vel mali dicantur 243
41. An omnis intentio, vel actio eorum qui carent fide, sit mala 245
42. An voluntas et actio mala in eodem homine, et circa eandem rem, sint unum peccatum, an plura. . . 247
43. De peccato in Spiritum sanctum quod dicitur etiam peccatum ad mortem 250
44. De potentia peccandi, an sit homini vel diabolo, a Deo 253

LIBER III.

DE INCARNATIONE

- Dist. 1. De persona incarnata . . . 235
2. Quare totam humanam naturam accepit. 259
3. De carne, quam Verbum assumpsit, qualis ante fuerit et qualis assumpta sit. 261
4. Quare in Scriptura sæpius tribuitur incarnatio Spiritui sancto . . 264
5. Si persona vel natura, personam vel naturam assumpsit, et si natura Dei incarnata sit 266
6. De intelligentia harum locutionum : *Deus factus est homo, Deus est homo*. 269
7. Positis sententiis, intelligentias propositarum locutionum prosequitur secundum singulas sententias 272
8. An divina natura debeat dici nata de Virgine. 277
9. De adoratione humanitatis Christi 278
10. An Christus, secundum quod homo, sit persona, vel aliquid. . 280
11. Utrum Christus sit creatura, vel creatus, vel factus 283
12. An homo ille semper fuerit, vel coeperit esse 285
13. Si Christus secundum naturam hominis in sapientia et gratia proficere potuit, vel profecit. 287
14. Si anima Christi habuerit sapientiam parem cum Deo; et si omnia scit, quæ Deus. 291
15. De hominis defectibus quos assumpsit Christus in humana natura. 296
16. An in Christo fuerit necessitas patiendi et moriendi, quæ est defectus generalis. 300
17. Si omnis Christi oratio, vel voluntas expleta sit. 302
18. Si Christus meruit sibi et nobis: et quid sibi et quid nobis 305
19. Qualiter a diabolo et a peccato nos redimit per mortem 309
20. Quod alio modo potuit liberare hominem et quare potius isto . . 312
21. Si in Christo divisio in morte fuit animæ, vel carnis a Verbo. . . . 314
22. Si Christus in morte fuit homo . 317
23. Si Christus habuerit fidem, spem et caritatem 321
24. Quomodo intelligitur, quod scriptum est : *Ut cum factum fuerit creditis*. 328

25. De fide antiquorum	331	33. De quatuor virtutibus principali- bus	353
26. De spe, quid sit	335	34. De septem donis Spiritus sancti	355
27. De caritate, qua diligitur Deus et proximus, quæ in Christo et in nobis est.	337	35. Quomodo differant sapientia et scientia	358
28. Si illo præcepto jubemur diligere proximum et nos totos.	340	36. De connexione virtutum	360
29. De ordine diligendi : quid prius, quid posterius.	343	37. De decem præceptis, quomodo con- tineantur in duobus mandatis ca- ritatis.	363
30. Si melius est diligere amicos quam inimicos.	346	38. De triplici genere mendacii.	366
31. Si caritas semel habita amittatur.	348	39. De perjurio	368
32. De caritate Dei	351	40. De sexto et septimo præcepto se- cundæ tabulæ	372

LIBER IV.

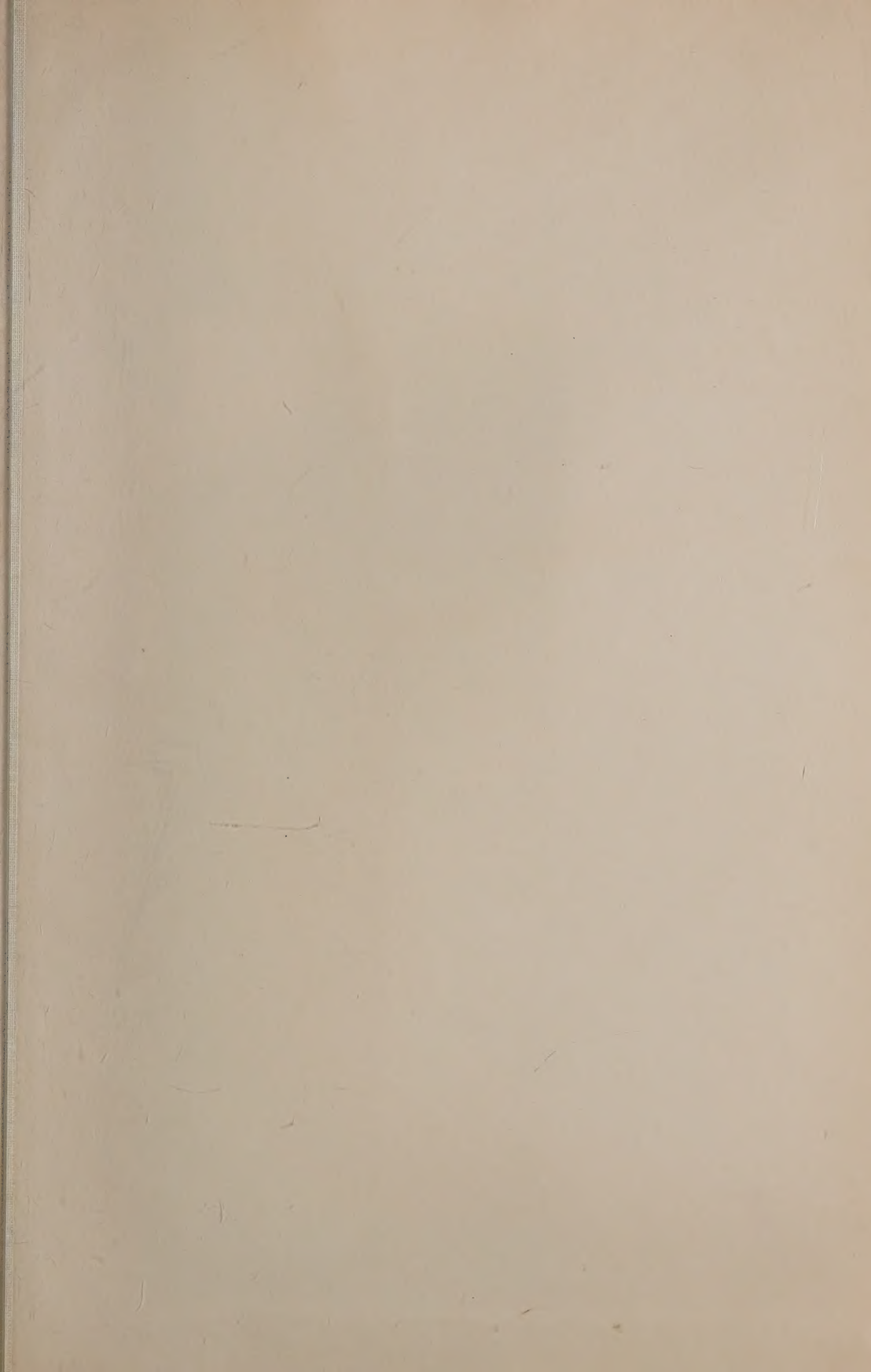
DE SACRAMENTIS ET SIGNIS SACRAMENTALIBUS

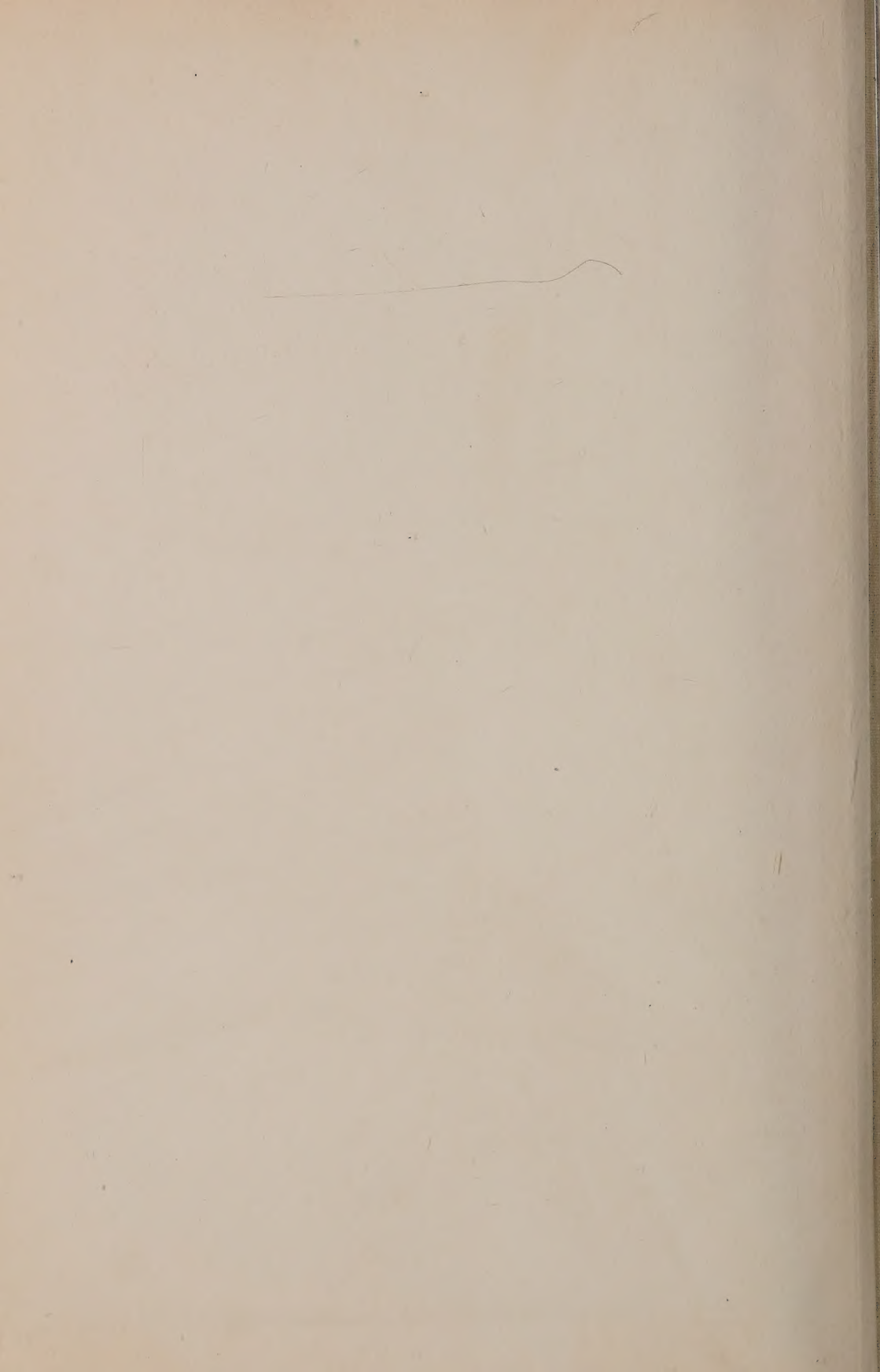
DISTINCTIO 1.	374	sideranda sunt.	419
2. De sacramentis novæ legis.	379	17. Tria proponuntur quærenda : pri- mum, an sine confessione dimit- tatur peccatum, etc.	422
3. Quid sit baptismus	381	18. De remissione sacerdotis.	426
4. Quod alii suscipiunt sacramentum et rem; alii sacramentum et non rem; alii rem et non sacramen- tum.	384	19. Quomodo hæ claves dantur et qui- bus?	430
5. Quod baptismus æque sanctus est a bono et a malo datus bono vel malo.	388	20. De iis qui in fine pœnitent	433
6. Quibus liceat baptizare	390	21. De peccatis quæ post hanc vitam dimittuntur	436
7. De Confirmatione	392	22. Si peccata dimissa redeant.	440
8. De sacramento Altaris et Encha- ristiæ	394	23. De sacramento Unctionis Extre- mæ	442
9. De duobus modis manducandi	396	24. De Ordinibus Ecclesiasticis.	444
10. De hæresi aliorum qui dicunt cor- pus Christi non esse in altari, nisi in signo.	398	25. De ordinatis ab hæreticis	447
11. De modo conversionis	402	26. De sacramento conjugii, cujus in- stitutio et causa ostenditur	451
12. Ubi illa accidentia fundentur	406	27. Quæ sunt consideranda in conju- gio.	453
13. Si hæretici et excommunicati hoc sacramentum efficiunt	409	28. Si consensus de futuro cum jura- mento faciat conjugium	457
14. De Pœnitentia	412	29. Coactio excludit consensum conju- galem.	460
15. Quod pluribus irretitus peccatis non potest pœnitere de uno vere, nisi de omnibus pœniteat	415	30. De errore qui evacuat consensum.	461
16. De tribus quæ in pœnitentia con-		31. De tribus bonis conjugii	463
		32. De solutione carnalis debiti	466
		33. De diversis conjugii legibus	468

34. De personis legitimis.	471	pedientibus matrimonium.	484
35. Eodem jure utitur vir et mulier.	473	42. De spiritali cognatione.	486
36. Si pro servili conditione valeat uxor separari a viro et e converso.	475	43. De resurrectionis et judicii condi- tione.	488
37. In quo ordine nequeat fieri conju- gium.	476	44. De ætate et statura resurgentium.	492
38. De voto, et quod votum faciat ille- gitimum matrimonium et nullum.	477	45. De diversis animarum receptacu- lis et conditionibus.	494
39. De impedimento ad contrahendum matrimonium ex cultus dispari- tate.	480	46. Si valde malis detur mitigatio pœnæ.	496
40. De cognatione carnali omnino im- pediente matrimonium.	483	47. De sententia judicii.	498
41. De gradibus affinitatis omnino im- pedientibus matrimonium.	484	48. De forma et potestate Judicis.	501
		49. De differentia mansionum in cœlo et in inferno.	503
		50. Si mali in inferno peccabunt.	505

FINIS INDICIS

R 481

32111

RIPALDA, JOANNES MARTINEZ de

AUTHOR

Expositio Brevis Magistri

TITLE Sententiarum

[illegible]

32111

